ZBIOR PRAW
Y
PRZYWILEIOW
MIASTU STOŁECZNEMU W. X. L.
WILNOWI NADANYCH

NA ŻĄDANIE WIELU MIAST KORONNYCH, JAKO TEŻ WIELKIEGO KSIĘSTWA LITEWSKIEGO

UŁOZONY Y WYDANY

PRZEZ

PIOTRA DUBINSKIEGO Burmistrza Wileńskiego.

Roku 1788.

W WILNIE
w DRUKARNI J. K. Mci
przy AKADEMIJ.

DO

NAYJASNIEYSZEGO MIŁOSCIWEGO PANA

STANISŁAWA AUGUSTA

KROLA POLSKIEGO

WIELKIEGO KSIĄZĘCIA LITEWSKIEGO &c.

NAYIASNIEYSZY MIŁOSCIWY KROLU

Prawa i Przywileie, któremi Stołeczne W. X. L. Miasto Wilno, od W. K. Mci, oraz Poprzednikow jego iest nadane, składa przezemnie u Tronu W. K. M. jako u źrzódła swego, z którego wyszły. Między wielą Epochami uwieczniaiącemi Nayłaskawsze, i Naydobrotliwsze Panowanie W. K. M. niepoślednią będzie, dzwignienie Miast, i przywrócenie im przeszłych ozdob, Praw, Przywileiow, Spokoyności, Handlu, i Rządu.

Od początku Panowania Waszey Królewskiey Mości, poczuło zaraz to Miasto Stołeczne krew Jagiellońską, (której początek, i wzrost swóy winne,) na Tronie. Poczuło uprzątnione zawady do wzrostu, i ozdoby swoiey, a zasilone wielowładną Protekcyą Waszey Królewskiey Mości, z dawnych się ruin swoich dzwigać, i nowego blasku nabierać poczeło.

Pel-

Pełni Nadziei jesteśmy, że Wasza Królewska Mość, i w dalszym czasie Panowania swego, BOŻE day by naydłuższego! jako powszechny Oiciec Wszystkich Stanow, niewypuścisz z Wielo-władney Protekcyi swoiey tego Miasta, które ku następnym Wiekom, nietylko na Bramach, ale barziey na sercach Potomkow swych wyryie, i nie jako z rąk do rąk poda słodką pamięć Dobrotliwego Panowania Waszey Królewskiey Mości, wskrzesiciela swego.

Tak Imieniem wszystkich Obywatelow przyrzeka, wydaiący na świat ten Zbior Przywileiow, ku Wieko-pomney pamiątce Dobroczynnych Monarchow swoich.

WASZEY KROLEWSKIEY Mości
PANA Moiego MIŁOSCIWEGO

Wierny poddany
Piotr Dubiński Burmistrz Wileński.

ZEBRANIE PRAW
PRZYWILEJOW, DEKRETOW, RESKRYPTOW, LISTOW,
OD
NAYJASNIEYSZYCH MONARCHOW
KRÓLOW POLSKICH Y WW. XIĄŻĄT LITEW:

MIASTU STOŁECZNEMU WILNOWI
Łaskawie Nadanych.

WIEK CZTERNASTY

Przywiley Władysława Jagiełły i Zygmunta.

Roku 1387. *in Craſtino Feſti S. Benedicti Abbatis, Privilegium Vladislai Jagiellonis Regis Poloniæ & Magni Ducis Lithvaniæ, super Jus Magdeburienſe Civitati Vilnenſi collatum.*

VLadislaus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Lithvaniæquè Princeps Suprémus, Hæres Rſſiuæ &c. cunctorum. Quibus expedit notitiæ commendamus, de gratuitis & multiplicibus obſequiorum inſigniis, quibus Fideles Noſtri Cives & Incolæ, totaquè communitas Civitatis noſtræ Vilnenſis, Majeſtatem Noſtram ſunt hactenus venérati, & in futurum continuato fidelitatis ſtudio ſi poſſint; continuo reddere gratioſiores. Quorum intuitu ipſos specialibus & gratioſis affectibus, intendentes proſequi, cupientesquè: ex eo Civitatis Noſtræ Vilnenſis præfatæ; feliciorem ſtatum & conditionem, fieri meliorem, Eisdem Civibus & incolis totæquè communitati prædictæ Civitatis Noſtræ Vilnenſis, Jus Theutonicum quod Magdeburienſe dicitur; damus & conferimus, de Regalis plenitudine Maeſtatis, super quo certas literas noſtras Sigillo Noſtro pendenti ſigillatas, supra dictis Civibus & Incolis totæquè Communitati sæpé fatæ Civitatis Noſtræ Vilnenſis dare volumus; dum in Regno Noſtro Poloniæ proxime conſtituti fuerimus Divinâ gratiâ Nobis ſuffragante: nihilominus tamen iidem Cives & Incolæ totaquè communitas memoratæ Civitatis noſtræ Vilnenſis Capitaneo noſtro Vilnenſi, qui pro tempore fuerit in omnibus licitis & honeſtis ut moris eſt, obedire fideliter teneantur: Caſtrum quique noſtrum Vilno, sumptibus propriis cuſtodiant, juxta conſvetudinem à multis tranſactis temporibus hactenus tentam, & habitam, tamdiu videlicet, quousquè supra dicta Civitas noſtra Vilnenſis muro, ex omni sui parte fuerit circumducta. Poſtquam vero Civitas hujusmodi muro ſicut

præmittitur, circumdata extiterit extunc iidem Cives & incolæ totaque communitas ipsius Civitatis Vilnensis ab hujusmodi custodia Castri nostri Vilnensis sint liberi pænitus & exempti. Præsentium sub nostræ Maiestatis Sigillo, Testimonio Literarum. Datum in Merecz in Crastino S. Benedicti Abbatis Anno Domini Millesimo Trecentesimo Octogesimo Septimo.

Sigillum appensile, M. D. L.

WIEK PIĘTNASTY.

Roku 1432. *Feria Secunda ante Festum S. Michaëlis, Privilegium Serenissimi Sigismundi Magni Ducis Lithvaniæ Russiæ &c. Super Jus Magdeburiense ad instar Civitatis Cracoviensis, tum & super Stateram, Rasoria Panni, Institas, Propinationem Cerevisiæ, Medonis, & Vini, Civitati Vilnensi collatum.*

In Nomine Almæ Trinitatis Amen. Ad perpetuam rei memoriam: ne error oblivionis, gestis sub tempore versantibus pariat in posterum detrimenta; alta Principum consilia decreverunt ea, literarum apicibus, & Testium annotatione perennari. Proindé Nos Sigismundus Dei gratiâ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæqué &c. significamus tenore præsentium, quibus expedit. Universis præsentibus & futuris, ad quorum notitiam deducetur præsens pagina. Quomodo cupientes Civitati Nostræ Vilno & incolis in ea habitantibus conditionem facere meliorem, ut tempore nostræ felicis gubernationis, nostris Munificentiæ donis suffulti & præsidiis adjuti, in multitudine Populi valeant salubria suscipere incrementa: præfatæ Civitati Nostræ Vilno, ac omnibus & singulis Civibus & incolis ipsam inhabitantibus, præsentibus & futuris, Jus Theutonicum quod Magdeburiense dicitur, denuo damus, donamus, conferimus inscribimus & largimur, ibidem perpetuo duraturum, tam Fidei Catholicæ cultoribus quam etiam Ruthenis, in omnibus suis conditionibus, clausulis, sententiis, punctis & articulis obtinendum: prout Civitas Cracoviensis ipsum Jus Theutonicum Magdeburiense dignoscitur obtinere. Removentes ibidem alia omnia jura Polonicalia, Lithvanicalia, & Ruthenicalia, modos & consvetudines universas, quæ ipsum Jus theutonicum plerumqué consveverunt perturbare. Eximimus etiam, absolvimus & perpetuo liberamus omnes & singulos Cives & incolas ejusdem Civitatis nostræ Vilnensis Catholicos & Ruthenos ab omni jurisdictione & potestate; omnium terræ nostræ Lithvaniæ Palatinorum, Judicum, & quorumvis aliorum, ita: quod coram ipsis aut eorum aliquo, pro causis tam magnis quam parvis, puta, furti, sangvinis, homicidij, incendii, & membrorum mutilationis, ac quibuslibet aliis enormibus excessibus evocati & ciati, Nemini

ni respondere tenebuntur, nec aliquas pænas solvere ſint aſtricti, sed tantum cives & incolæ prædictæ Civitatis, coram eorum Advocato qui pro tempore fuerit; Advocatus vero coram Nobis, dum tamen per literam, ſigillo noſtro ſignatam evocatus fuerit & citatus, tunc non aliter quàm jure ipſorum theutonico cuilibet ad objecta respondere ſit aſtrictus. In cauſis verò capitalibus & criminalibus superius expreſsis, eidem Advocato iudicandi, sententiandi, puniendi, corrigendi, rotandi, plectendi & condemnandi, damus & conferimus plenam & omnimodam poteſtatem, prout hoc ipſum Jus theutonicum Magdeburiense, in omnibus suis punctis, clauſulis, sententiis, conditionibus & articulis poſtulat & requirit. Damus etiam denuo, conferimus & largimur, prænotatæ noſtræ Civitati Penſam, in qua scilicet, cera & aliæ res mercimoniales cujuscunquè generis ſeu speciei exiſtant; solent ponderari: item Raſoria, Panniqué plura in ipſa Civitate fieri poterint. Quatuor inſtitas, panni, & alias quatuor juxta se contigué poſitas, ac depoſitionem seu propinationem cereviſiæ, medonis aut vini, quæ in vulgari *Szrotarſtwo* nuncupatur, cum ipſarum utilitatibus & proventibus, quos Cives noſtri prænominati, in uſum & meliorationem noſtræ Civitatis Vilnenſis convertendi, plenam & omnimodam habeant facultatem. Volentes etiam, quod dicti Cives noſtri Vilnenſes, censum Tabernorum ſingulis Annis, Nobis & Succeſsoribus Noſtris solvere debeant prout prius ex antiquo, eundem conſveti sunt solvere & soliti. In quorum omnium teſtimonium & evidentiam certiorem, Noſtrum ſigillum, præſentibus eſt subappenſum. Actum & datum in Caſtro noſtro Trocenſi Anno Domini Milleſimo Quadragenteſimo Trigeſimo ſecundo. Præſentibus præclaro Principe Alexandro alias Olelkone, nec non Magnificis & ſtrenuis Kiezgall Capitaneo Samogitienſi, Rumpholdo Terræ Lithvaniæ generali Mareſchalco, Joanne Jawnut Palatino Trocenſi, Petraſthio Montigerdowicz Palatino Nowogrodenſi, Jwaſthone aliàs Gaſtedlt, & Saulo Twardowa Secretario noſtro, aliisquè quam pluribus Teſtibus fide dignis. Per manus Nicolai de Blaſcowicz Sectetarii noſtri fidelis Dilecti.

Sigillum appenſile M. D. Litt:

Ru 1432. Dnia 27. Septembra, Przywiley Xcia Jmci Zygmunta na Prawo Magdeburſkie, wagę, poſtrzygalnie, kromy, ſzynkowanie piwa, wina, miodu, Miaſtu Wileńſkiemu dany.

Wo Jmia Swiatoy Troycy Amin. K-wiecznoy pamieti i reczy Wyſoka Kniazia Rada uſtawiła, ſztoby bez radztwom i nieuſtanowſtwin mieży reczy ſzto ſie imut diejati potom pako ſtiby niebyło, uſtawili: nato twerdoſti hramaty i swiedki, wykładajuczy znamia, aczby to było wieczno. Pretoż My Zigimont

Bożeju Miłostiu Wieliki Kniaź Litowski, Zemoytski, Ruski i innych. Wyznawajem toju Hramatoju wsiem kotorym nadobno iest nineyszym Ludziom, i kotoryie potom budut, kotoryie siuju hramatu naszu uzriat ili usłyszat cztuczy, iże My chotieczy i żodajuczy sztoby naszomu Miestu Wilni, wsim tym szto w nim żywut, bytie lepszoje uczyniti tym Uradom, iżby za naszoho czasu szczasliwoho panowania naszymi darmi, i pomnożeniem i pomocoy i twierdostiu iżby się Ludie mnożyli i szyryli sprawiedliwostyiu tamu to naszomu Miestu Wilni i wsim Miesticzom szto w nim Sud Prawo Nemeckoje Magdeburskoje, i znowu dajem i daruiem i zapisuiem na nineszniyie i na wiecznyie czasy wsim Miesticzom Wileńskim naszoy wiery Rymskoje i Ruskim szto sut ruskoie wiery i wsiemu Pospolstwu Miesta Wileńskoho wo wsich swoich uradiech, toho Prawa Niemieckoho, i członkach, rozdiełach rozumiech dierżati ich potomuż kak Miesto Krakowskoje toje istnoie Prawo Niemieckoie Maydeburskoie derżati, oddalaiuczy od innych Praw szto sut Polskije, Litowskie, Ruskije, i oddalaiuczy wsie obyczaia kotoryie by tomu Prawie na pokost były; od tych i innych Praw i obyczajow wymaiem i osłobożaiem toie Miesto Wileńskoie od wsieho Prawa i nasilia wsich Woiewod i Ludiey Ziemli naszoie Litowskoie i od wsich innych Uradnikow Naszych, a pered nimi pered Woiewodami i Sudiami albo pered kotorymi z nich, nie nadobie im nikotorych reczy, ni welikich ni małych tatby rozkrywawlenia, na podole mordowania, zażoh, a członkow ochromlenia i wsich kakich boli innych niepodobnych prostupok, o wsiakiie dieła nienadobie ich zażywati pred nich ani im pered nimi odwieti dawati, ani kotorych win nienadobie im płatiti; na owsia dieła rozprawiatisia im pered swoim Woytom, kotory toho czasu budiet, koliż Woyta chto pozwiet pered Nas naszoju hramatoju, z naszoiu pieczatiu, tohdy nieinaczey, ino ichże prawom Niemieckom maiet odpowiedati każdomu, chto jemu winu dast. No u tych Uradiech Hołownych perwo pisanych Woytowi suditi, i odsuditi, kazniti, mstiti, na koła biti, stinati, daiem i z połna wsiu moc, kak w tom prawie Niemieckom Maydeburskom wo wsich swoich członkach, rozumiech, rozdiełach po ich ustawleniu i uradu dierżat. A także daiem i znowu perwo reczonomu Miestu naszomu Wahu, na kotorey wosk wiesiat i inne reczy kramnyie i kakikolwiek Towar imut ważyli. A także postryhania sukon kotoryie w Miestie mohut byti, czotyryie Jatki sukonnyie, a inne k tomu czotyry podle siebie ustawlennyie, a szynkowanie i złożenie wina, miodu, i piwa szto Polskim językom słowiet *Szrotarstwo* z ich pożytki i prychody tomuż Miestu naszomu perwo reczonomu użytek, a polepszenie naszeho Miesta Wilni i społna moc władati maiut. A także choczem perwo reczonyie Mieszczanie płat koromny na każdy rok Nam i chto po nas budet Naszym Namiestnikom imaiut płati-

płatiti, kak pierwey i zdawna totʃiſti płat dawali, i płatili, a na wſie tyie reczy i na ſwiadectwo i na znamię Naſzu Pieczat k- toję Hramatie ieſmo podwieſili. Stałoſię a dan w Trocech w Horodie Naſzom pod Lety Jsuſa Chryſtowa Rożdeſtwa, Tyſiecza Czotyryſta Tryccat Wtoroho, Seprembra Dwaccat Siemoho Indikta iedynaſtoho. A Swiedki na to ſzto pry tym byli Kniazi naszyie Alexander Włodymirowicz, Siemion Jwanowicz, a Panowie Pan Oſtyk Wileńſki, Pan Kiezgayłło Stta Zomoytſki, Jawnut Wojewoda Trocki, Rumboldt Petraſz Nameśnik Nowohorodzki, Gaſztoldt, Radiwiłł, Oſtikowicz i innych mnoho.

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt.

Ru 1432. dnia 23. Septembra Przywiley tegoż Xcia Jmci Zygmunta na wolność bez mytną Miaſtu Wileńſkiemu dany.

My Wieliki Kniaź Zygimont dajem wiedomo Wſiakomu ſieju naſzoju Hramatoiu, pożałowalieśmo Wileńſkich Mieſtyczow Lachow i Ruſi ſzto im myta niedawati po wſiey naſzoy ziemli, kak i zdawna nie dawali, a odpuſtiliieśmo im wſie myta wieczno. A protoſz ſztobyieſtie na wſich Wileńſkich Mieſtyczow myta nieimali, ani kotorych poſzlin torhowych w Łucku, Kownie i po Podolſkoy Ziemli i w Smoleńſku, i w Bereſty, i Nowohorodku, i w Mińſku, w Koronę i po innym pak mytom po Rekom i po Moſtom po Stawom hdelikolwiek budut myta. A natojeśmo dali Im ſiuju naſzu Hramotu z naſzoju Pieczatoju, a ſztoby naſzoje Hramatie nichto nie ołuſzałſia. A Piſan w Trocech pod Lety Rożdeſtwa Jsuſa Chryſtowa Tyſiecza Czotyryſta Tryccat Wtoroho Mieſieca Septembra, Dwaccat tretieho Dnia, Indikta iedenaſtoho.

Pieczęć W. X. L.

Ru 1440. Przed świętem S. Elżbiety Przywiley świętey pamięci Xcia Jmci Kazimierza W. X. Litt: na wolność bez mytną Mieſzczanom Rzymſkiey i Ruſkiey wiary i to pod Prawem Magdeburſkim będącym nadany.

CAſimirus Dei Gratiâ Magnus Dux Lithvaniæ Ruſſiæ &c Significamus tenore præſentium quibus expedit Univerſis. Quomodo attentis fidelibus servitiis Nobis per Cives Vilnenſes exhibitis, ipſis omnibus tam Catholicæ Fidei cultoribus quàm Ruthenis, Jure tamen Magdeburienſi gaudentibus, Conceſſimus & dedimus, præſentibusque concedimus ac damus hanc libertatem, quòd per totum noſtrum Magnum Ducatum Lithvaniæ & Ruſsiæ nullum theloneum à quibuscunque mercantiis dare & solvere tenebuntur; sed juxta conſvetudinem antiquam à Noſtris Prædeceſſoribus, & ſiguanter Se-

reniſſimis Principibus Avo videlicet Olgierdo olim Magno Duce Lithvaniæ & Domino Vladislao Rege Poloniæ, tunc autem Magno Duce exiſtente Genitore Noſtris, ipſis conceſſam, & datam ratione dicti Thelonei perpetuò permanebunt. Idcirco vobis Principibus, Caſtellanis, Palatinis, Capitaneis, Tenutariis, Theloneatoribus, Pontium, Navigiorum & viarum Cuſtodibus aliisquè officialibus & vices gerentibus, ſingulis pro tempore exiſtentibus, præsentibus requirendis mandamus, noſtris firmis in mandatis, quatenus à præfatis Civibus Vilnenſibus, quocunquè per veſtras tenutas ipſis ire contigerit; nullum theoloneum a quibuscunque ipſorum mercimoniis ut præfertur, exigatis, nec exigere præſumatis, ipſos juxta antiquam conſvetudinem obſervando. Harum, quibus Sigillum Noſtrum eſt appenſum Teſtimonio Literarum. Datum in Troki Feria sexta ante Feſtum S. Eliſabeth Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo ad Mandatum Magnifici Gaſtoldt Trocenſis Palatini.

Sigillum appensile M. D. Litt:

Ru 1440. *Dnia* 17. *Nowembra, Przywiley tegoż Xcia Jmci Kazimierza, także na wolność bez mytną, Miaſtu Wileńſkiemu nadany.*

KAzimir Bożiu Miłoſtiu Wieliki Kniaź Litowſki i Ruſki, Uziawlaiem tym Liſtom, kotorymſię pryhodit, iże pryſtupajuczy wiernym ſłużbom prez Mieſzczany Wileńſkiie wſim Rymſkoje i Hreckoje Wiery ſzto sut w Maydeburſkom Prawie, pożyczylieśmo i dali, i ninieyſzym też pożyczajem i dajem to izwolenie wo wſim Wielikom Kniaźtwie Litowſkom i w Ruſkom, żadnoho Myta nie dawati, wodłuh ſtaroho obyczaja od Naſzych ſztoże byli pierwo Oświeczennych Kniazi Dieda Naſzoho Olgirda, niekoli buduſzczoho Wielikim Kniaziem Litowſkim, i Oświeczennoho Władyſława Korola Polſkoho tohdy też wielikim Kniaziem buduſzczoho, Otca Naſzoho, im było to pożyczono i dano na wieki i My ninie im wieczno daiem. Protoż Wam Kniaziatom, Staroſtom, Wojewodom, Namieſtnikom, Zakażcom, Mytnikom po Moſtom, po Perewozom i Podorożnym Storożom i wſim Uradnikom ninieyſżym i ſzto po tom budut, prykazuiem naſzym mocnym prykazaniem; aby od perwo reczenych Mieſtyczow Wileńſkich kudy kolwiek czerez naſzyie Dzierżawy pryhodiło ſię by im poyſti, żadnoho Myta od każdoho towaru nie imali u nich ani śmielibyieſtie wziati, podłuh ſtaroho obyczaja, takbyieſtie ich dierżali. A na toieśmo im dali ſiuju naſzoiu Hramatu, i naſzoju Pieczatiu prywieſiſtoiu. A piſan w Trocech pod Lety Rożdeſtwa Chryſtowa, Tyſiacza czotyryſta Czotyrydieſiatoho, Mieſiaca Nowembra Siedmnaccatoho Dnia, indikta czetwertoho

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt.

Ru 1441. Feria Sexta post Dominicam Judica, Privilegium ejusdem Sereniſſimi Caſimiri M. D. L. super jus Magdeburienſe Penſam, aliàs Waga, Raſoria Panni, propinationem cerevisiæ, medonis, vini, campum in Łukiſzki & celebrationem Nundinarum, Civitati Vilnenſi collatum.

IN Nomine Almæ Trinitatis Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Ne error oblivionis, geſtis sub tempore verſantibus pariat in poſterum detrimenta: Alta conſilia Principum decreverunt ea literarum apicibus & annotatione Teſtium perennari, Proinde Nos Caſimirus Dei Gratiâ Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ &c. Significamus tenore præſentium quibus expedit, Præſentibus, Univerſis & Futuris, ad quorum notitiam deducetur præſens Pagina. Quomodo cupientes Civitati Noſtræ Vilno, & incolis in ea habitantibus, conditionem facere meliorem, ut tempore noſtræ felicis gubernationis, Noſtris munificentiæ donis suffulti, & præſidiis adjuti, in multitudine Populi valeant salubria suscipere incrementa: præfatæ Civitati Noſtræ, ac omnibus & ſingulis Civibus & incolis ipſam inhabitantibus, præſentibus & futuris Jus Teutonicum quod Magdeburienſe dicitur, denuo damus, donamus conferimus, inſcribimus & largimur. Ibidem perpetuo duraturum tam Fidei Catholicæ cultoribus, quam etiam Ruthenis, in omnibus conditionibus, clauſulis, sententiis, punctis & articulis obtinendum: prout Civitas Cracovienſis ipſum Jus teutonicum Magdeburienſe dignoscitur, obtinere. Removentes ibidem alia omnia jura Polonicalia, Lithvanicalia, & Ruthenicalia, modos & consvetudines universas, quæ ipſum Jus teutonicum Magdeburienſe plerumquè conſveverunt perturbare. Eximimus etiam, absolvimus & perpetuo liberamus omnes & ſingulos Cives & incolas ejusdem Civitatis noſtræ Vilnenſis Catholicos & Ruthenos, ab omni Juriſdictione & poteſtate omnium terræ noſtræ Lithvanæ Palatinorum, Judicum & quorumvis aliorum Officialium noſtrorum, ita quod coram ipſis, aut eorum aliquo pro cauſis tam magnis, quam parvis, puta: furti, sangvinis, homicidii, & incendii, & membrorum mutilationis, ac quibuslibet aliis enormibus exceſſibus evocati & citati, minimè respondere tenebuntur, nequè aliquos pænas solvere ſint aſtricti: sed tamen Cives & incolæ prædictæ Civitatis, coram eorum Advocato qui pro tempore fuerit. Advocatus vero coram Nobis, dum tamen per literam ſigillo noſtro ſignatam evocatus fuerit & citatus, tunc non aliter, quam eorum jure teutonico ad obiecta respondere tenebitur. In cauſis vero capitalibus & criminalibus superius expreſſis eidem Advocato, judicandi, sententiandi, puniendi, corrigendi, rotandi, plectendi, & condemnandi, damus & conferimus plenam, & omnimodam poteſtatem: prout hoc ipſum Jus teutonicum Magdeburiense, in omni

mnibus suis punctis, clausulis, sententiis, conditionibus & articulis postulat & requirit. Damus etiam denuo, conferimus & largimur praenotatae nostrae Civitati pensam, seu trutinam, in qua videlicet cera, & aliae res mercimoniales, cujuscunque generis seu speciei existant, solent ponderari; & Rasoria Panni, quae plurima in ipsa Civitate fieri poterunt, ac depositionem seu propinationem cerevisiae, medonis aut vini, quae in vulgari *szrotarstwo* nuncupatur, cum ipsorum utilitatibus & proventibus, quos Cives nostri praenominati in usus & meliorationem nostrae Civitatis Vilnensis praedictae; convertendi plenariam & omnimodam habeant facultatem. Volentes etiam quod dicti Cives nostri Vilnenses censum Tabernarum singulis annis Nobis & nostris Successoribus solvere debeant, prout prius ex antiquo eundem consveti sunt solvere & soluti. Praeterea pro majori melioratione & augmento ejusdem Civitatis nostrae Vilnensis, Civibus & incolis ipsius damus omnia macella quae nunc sunt & plura esse possunt, meliori provisione mediante; cum omnibus utilitatibus & proventibus eorundem. Insuper pro meliori utilitate dictae nostrae Civitatis damus ac assignamus & perpetuo largimur Civibus & incolis Campum nostrum, a Civitate ipsa usquè ad fluvium Vilia ab una, & a *Czartowa Góra* usquè ad *Łukiszki* partibus, ex altera situatum. Caeterum concedimus saepè fatis Civibus & incolis per totum Magnum Ducatum nostrum Lithvaniae & Russiae, in omnibus Castris & Civitatibus, videlicet Troki, Polocko, Witebsko, Smoleńsko, Kijow, Szytomierz, Słucko, Mińsko, Nowogrodek, Łucko, Brzeście, Drohiczyn, Grodno, Cauno, aliisquè omnibus Castris, Civitatibus & Foris, liberam facultatem emendi & vendendi per unam urnam unum talentum, unam pellem sabellinam, martuvinam, castorinam, & variorum cuiuscunquè generis & speciei existant, de omnibus mercantiis, quibuscunqué nominibus generalibus & specialibus possint & valeant nominari. Item damus & concedimus praedictis Civibus & incolis in Vilno, liberam potestatem bis in quolibet anno, annale Forum & Nundinas tenendi, videlicet à Festo Epiphaniae usquè ad octavas & in Festo Assumptionis B. M. V. Gloriosae etiam usquè ad octavas ejusdem vice altera perpetuis temporibus duraturum. In quorum omnium testimonium & evidentiam certiorem, nostrum Sigillum est praesentibus subappensum. Datum in Beresti Feria sexta post Dominicam *Judica* A. D. Millesimo Quadringentesimo Quadragesimo primo Praesentibus Praeclaris Principibus, ac Magnificis Strenuis & Nobilibus Dominis, Hleb Dawgoldowicz & Georgio Siemionowicz Dawgird Vilnensibus, & Jwaszko Gosztoldt Trocensi Palatinis, Petraschio Montygierdowicz Terrae Lithvaniae Mareschalco, Sandulbogio Wolimutowicz Naczkone Capitaneo Brestensi, Andruschone Niemirowicz, Andruschone Sakowicz, & Iwastchone Boycewicz, aliisquè quàm pluribus Testibus Fide dignis per manus Nicolai

nostri

noſtri Secretarii ad relationem Magnificorum Dawgird Vilnenſis & Gaſtoldt Trocenſis Palatinorum.

Sigillum appenſile M. D. Litt.

Ru 1444. *Dnia* 13. *Julii Przywiley Xcia Jmci Kazimierza na wolny spław Win i Towarów rzeką Wilią tak też żeby Jazy otwarzane były, i brzegów z obuſtron rzeki niebroniono Miaſtu Wileńſkiemu dany.*

Od Wielikoho Kniazia Kazimira Korolewica. Namieſtnikom Naſzym i Tiwunom i Bojarom wſim po obie ſtoronie Wiliey, od Wilna i do Kowna, kotoryie koli Wilnowcy poydut po Wiliey z Tarhowłoju sudnom, i Wyby ich propuſkali po naſzym Jezom, i po Bojarſkim, poodczyniaytie worota kuda ſudnom choditi, także i biereh pryzwoliieśmo im zo wſieju Radoiu naſzoju po obieiu ſtoronam Wiliey, sudna tiahnuti i w werch i na niz i wyby im i berehu niebߋronili, zaniuſz to ieſt naſze Dobroje i Ziemſkoje. A piſan w Lide pod lety Rożdeſtwa Hospoda Naſzoho Jsuſą Chryſtowa Tyſiacza Czotyryſta Czotyrydieſiatoho Czetwertoho Mieſiaca Julia Dnia Pietnaſtoho, Jndykta Diewiatoho.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt.

A. 1448. *Feria Quarta poſt Feſtum S. Barnabæ Apoſtoli Privilegium Sereniſſimi Caſimiri Regis Poloniæ, Magni Ducis Lithvaniæ ſuper liberum mercantiarum in Regno Poloniæ Civibus Vilnenſibus ſine ſolutione telonei exercitium, collatum.*

Caſimirus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ Ruſſiæquè &c. Significamus tenore præſentium, quibus expedit Univerſis. Quomodo ex innata nobis clementia & affectu, quem ad Civitatem Noſtram Vilno & Cives ac coincolas gerimus, specialiter Ipſos Cives Vilnenſes tam Eccleſiæ Romanæ cultores, quàm etiam Ruthenos per totum Regnum noſtrum Poloniæ, à ſolutione telonei præſentibus eximimus & liberamus. Id circo vobis omnibus Palatinis, Caſtellanis, Capitaneis, Burgrabiis, Terrigenis, Conſulibus Civitatum, oppidorum, Communitatibus, earum Rectoribus, & vices ipſorum gerentibus, teloneatoribus, viarum cuſtodibus ac Areſtatoribus, cæteriſquè officialibus per prædictum Regnum noſtrum Poloniæ ubilibet conſtitutis, præſentibus requirendis mandamus diſtrictius præcipiendo, quatenus præfatos Cives Vilnenſes per totum Regnum Poloniæ ut præmittitur, ire, ſtare, morari, mercantias exercere, quotieſcunquè opportunum fuerit, libere & ſecurè, tam per aquam, quàm per terram abſquè exactione & solutione teloneorum omni impedimento remoto permittatur, & permitti faciatur præſentibus, ad noſtram voluntatem solummodo duraturis. Secus non

facturi gratiæ sub obtentu harum, quibus noſtrum Sigillum præſentibus eſt appoſitum Teſtimonio literarum. Datum Sandomiriæ. Feria quarta proxima poſt Feſtum S. Barnabæ Apoſtoli Glorioſi. Anno Domini Milleſimo Quadringeteſimo Quadrageſimo Octavo, ad relationem Magnifici Joannis de Koniecpole R. P. Cancellarii.

Sigillum appenſile Regni Poloniæ.

A. 1451. *Feria quinta poſt Feſtum S Franciſci proxima Privilegium Sereniſſimi Caſimiri Regis Poloniæ & Magni Ducis Lithvaniæ ſuper libertationem a Podwodis, Civibus Vilnenſibus Catholicis & Schiſmaticis Juris Magdeburienſis, collatum.*

Caſimirus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ Ruſſiæquè &c. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis. Qualiter Civitati noſtræ Vilno & ejuſdem Incolis, tam Fidei Catholicæ Cultoribus quàm etiam Schiſmaticis, Jus teutonicum Magdeburienſe contulimus, in omnibus capitulis, clauſulis & articulis, quemadmodum in Regno Poloniæ, in aliis noſtris Civitatibus habeatur, obſervandum: nunc autem intelleximus, quomodo incolæ ejuſdem dictæ noſtræ Civitatis per Thivunos & Officiales Vilnenſes pro equis vectigalibus ſeu Podwodorum quos nunquam aliàs dare ſolebant, qui jure hujuſmodi ſunt potiti, nimium gravarentur, propter quod eadem Civitas noſtra in incolis ipſius minuitur & decreſcit, unde volendo dictam Civitatem circa jura ipſius conſervare & ut in Populo augeatur, creſcat, & amplificetur, ſalubriaquè tempore noſtri felicis regiminis ſuſcipiat incrementa, incolis ipſius talem libertatem præſentibus conferimus, quòd nuſquam equi ſubjugales & podwodorum exigi & recipi debeant ab eiſdem, mandantes diſtrictius omnibus & ſingulis Palatinis, Tivunis & Officialibus Vilnenſibus nunc & pro tempore exiſtentibus quatenus, prædictam noſtram Civitatem cum incolis ejuſdem, qui jure prædicto Magdeburienſi gaudent, atquè gaudebunt, circa noſtram præſentem donationem illæsè temporibus perpetuis obſervandum; Equos hujusmodi ſubjugales & Podwodorum amplius ab eis nullo modo exigatis, harum quibus Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum teſtimonio literarum. Datum in Parczow Feria quinta poſt Feſtum S. Franciſci proxima, Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Quinquageſimo Primo. Dominus Rex per ſe.

Sigillum appenſile M. D. Litt.

A. 1492. *Feria Secunda in craſtino S. Catharinæ Privilegium Sereniſſimi Alexandri Magni Ducis Lithvaniæ, confirmationem anteriorum Privilegiorum in ſe continens, Civitati Vilnenſi collatum.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam quæ fiunt, cito ab humana memoria labuntur, niſi Literarum

&c ſi-

& sigillorum munimine fuerint roborata. Proinde Nos Alexander Dei Gratiâ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Samogitiæquè Dominus & Hæres &c. Significamus tenore præsentium, quibus expedit universis & singulis, tam præsentibus quam futuris, harum notitiam habituris. Quomodo Famosi & Circumspecti, Advocatus, Magistri Civium, & Consules Civitatis nostræ Vilnensis, ad nostrum & Consiliariorum nostrorum conspectum, personaliter venientes monstrârunt, & obtulerunt quasdam literas pargamineas, signatas & munitas Sigillo Magni Ducatus Lithvaniæ, continentes Jura, Libertates, Privilegia & munimenta, Jus Teutonicum Magdeburiense & alias immunitates datas & concessas dictæ Civitati nostræ Vilnensi per Prædecessores nostros Magnos Duces Lithvaniæ, & singulariter ac novissimè per Serenissimum olim Dominum Casimirum Poloniæ Regem & Magnum Ducem Lithvaniæ &c. Patrem nostrum charissimum, Cui iure Hæreditario successimus: novis literis, quas hic volumus insertas esse, dicta iura omnia præfatæ Civitati Vilnensi, firmata & roborata. Supplicaveruntquè Nobis humiliter præfati Advocatus, Magistri Civium & Consules ex parte totius Communitatis, quatenus dignaremur ipsos remanere circa Jura ipsorum Literasquè quas desuper habent, novis literis nostris confirmaremus & ratificaremus. Quarum quidem literarum & Privilegii ipsorum verbum de verbo iste est. In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam, ne error oblivionis gestis sub tempore versantibus pariat in posterum detrimenta. Alta Principum consilia, decreverunt ea literarum apicibus & annotatione testium perennare. Proinde Nos Casimirus Dei Gratia Magnus Dux Lithvaniæ; Russiæ &c Significamus tenore præsentium, quibus expedit, universis, præsentibus & futuris, ad quorum notitiam deducetur præsens Pagina, quomodo cupientes Civitati nostræ Vilno, & incolis in ea habitantibus, conditionem facere meliorem, ut tempore nostræ felicis gubernationis, nostris munificentiæ donis suffulti, & præsidiis adiuti, in multitudine Populi valeant salubria suscipere incrementa, præfatæ Civitati nostræ, ac omnibus & singulis & incolis ipsam inhabitantibus, præsentibus & futuris jus teutonicum quod Magdeburiense dicitur, denuo damus, donamus, conferimus, inscribimus & largimur, ibidem perpetuo duraturum tam Fidei Catholicæ cultoribus quam etiam Ruthenis, in omnibus conditionibus, clausulis, sententiis, punctis & articulis obtinendum: prout Civitas Cracoviensis ipsum jus teutonicum Magdeburiense dignoscitur obtinere. Removentes ibidem alia omnia iura Polonicalia Lithvanica, Ruthenicalia, modos & consvetudines universas, quæ ipsum Ius Teuthonicum Magdeburiense plerumquè consveverunt perturbare. Eximimus etiam, absolvimus & perpetuo liberamus omnes & singulos Cives & incolas ejusdem Civitatis nostræ Vil-

nensis Catholicos & Ruthenos, ab omni jurisdictione & potestate omnium Terræ nostræ Lithvaniæ Palatinorum, Judicum & quorumvis aliorum Officialium nostrorum, ita: quod coram ipsis aut eorum aliquo, pro causis tam magnis quam parvis, puta: furti, sanguinis, homicidij, incendii & membrorum mutilationis, ac quibuslibet aliis enormibus excessibus evocati & citati minime respondere tenebuntur, sed tantum Cives & incolæ prædictæ Civitatis coram eorum Advocato, qui pro tempore fuerit; Advocatus vero coram Nobis, dum tamen per Literam sigillo nostro signatam evocatus fuerit & citatus; tunc non aliter quam eorum Jure Teutonico ad objecta respondere tenebitur. In causis vero capitalibus & criminalibus superius expressis Eidem Advocato judicandi, sententiandi, puniendi, corrigendi, rotandi, plectendi & condemnandi, damus & conferimus plenam & omnimodam potestatem; prout hoc ipsum ius teutonicum Magdeburiense in omnibus suis punctis, clausulis, sententiis, conditionibus & articulis postulat & requirit. Damus etiam denuo conferimus & largimur, prænominatæ nostræ Civitati pensam, seu trutinam, in qua videlicet Cera & aliæ res mercimoniales cujuscunquè generis seu speciei existant; solent ponderari, & Rasoria Panni, quæ plurima in ipsa Civitate fieri poterint, ac depositionem seu propinationem cerevisiæ, medonis aut vini, quæ in vulgari *Szrotarstwo* nuncupatur, cum ipsarum utilitatibus & proventibus, quos, cives nostri prænominati in usum & meliorationem nostræ Civitatis Vilnensis prædictæ, convertendi plenam & omnimodam habeant facultatem Volendo etiam, quod dicti Cives nostri Vilnenses, censum tabernarum singulis annis Nobis & nostris successoribus solvere debeant, prout prius ex antiquo eumdem consveti sunt solvere & soliti. Præterea pro majori melioratione & augmento, eidem Civitati nostræ Vilnensi, civibus & incolis ipsius, damus omnia macella quæ nunc sunt, & plura esse possunt meliori provisione mediante, cum omnibus utilitatibus & proventibus eorundem. Insuper pro meliori utililtate dictæ nostræ Civitatis damus & assignamus & perpetuo largimur ipsis Civibus & incolis Campum nostrum a Civitate ipsa, usquè ad fluvium Vilia ab una, & a *Czartowa Góra* usquè ad *Łukiszki*, partibus, ex altera situatum. Cæterum concedimus sæpè fatis Civibus & incolis per totum Magnum Ducatum nostrum Lithvaniæ & Russiæ in omnibus Castris & Civitatibus, videlicet Troki, Połocko, Witebsko, Smoleńsko, Kijow, Szytomierz, Słucko, Mińsko, Nowogrodek, Łucko, Brzeście, Drohiczyn, Grodno, Kowno, aliisquè omnibus Castris, Civitatibus & foris liberam facultatem emendi & vendendi per unam Mnam unum Talentum, unam pellem sabellinam, Mardurinam, castorinam variorum cujuscunquè generis aut speciei existant, de omnibus mercantiis quibuscunquè nominibus generalibus & specialibus possint & va-

leant

leant nominari. Item damus & concedimus prædictis Civibus & incolis in Vilno, liberam poteſtatem bis in quolibet anno annale Forum & Nundinas tenendi, videlicet à Feſto Epiphaniæ uſquè ad octavas, & in Feſto Aſſumptionis B. M. V. Glorioſæ etiam uſquè ad octavas Ejuſdem, vice altera perpetuis temporibus duraturum. In quorum omnium Teſtimonium & evidentiam certiorem noſtrum Sigillum eſt præſentibus subappenſum. Datum in Breſti Feria Sexta poſt Dominicam Judica. Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo Quadrageſimo Primo. Præſentibus Præclaris Principibus, & Magnificis, Strenuis & Nobilibus Dominis Hleb Dowgirdowicz & Georgio Siemionowicz Dawgird Vilnenſibus, & Jwaſzko Gaſztoldt Trocenſi Palatinis, Petraſtio Montygierdowicz Terræ Lithvaniæ Mareſchalco, aliiſquè quam pluribus Teſtibus fide dignis. Nos vero viſis & auditis iſtis Literis Ipſorum hic inſcriptis, habitaquè super hoc matura deliberatione cum noſtris Conſiliariis, tandem humilibus precibus Eorundem benigniter acclinati, de noſtra Gratia dictas Literas, Jura, Privilegia & libertates prædictæ Civitatis noſtræ Vilnenſis & incolarum ipſius, omnesquè immunitates per noſtros Prædeceſsores Magnos Duces Lithvaniæ Eidem datas & conceſſas; duximus acceptandi, approbandi, ratificandi, acceptamusquè, approbamus, ratificamus, roboramus perpetuo & in ævum tenore præſentium mediante. Præterea volendo dictæ Civitati noſtræ Vilnenſi conditionem & ſtatum facere meliorem, damus eidem & concedimus habere publicum celarium Civitatis, & depoſitionem ac propinationem Malmatui & omnis vini cujuscunquè generis Patriæ ſeu Regionis exiſtat, & quocunquè nomine appelletur, etiam vinum sublimatum. Damus insuper Eidem Civitati propinationem humuli venditionemque ejuſdem ad menſuram sub pretorio vel extra, aut ubi senioribus Civitatis oportunius viſum fuerit. Ideo ſtatuimus & inhibemus omnibus tam Hospitibus quàm etiam Domesticis Civibus, & generaliter aliis omnibus cujuscunquè conditionis, vel sub quacunquè manu vel poteſtate fuerint, ut modo nullus in Domo vel extra Domum, nequè vinum propinare audeat, nec humulum ad menſuram vendere in præjudicium Jurium Civitatis. Damus item eidem Civitati pro ipſius melioratione, publicam expræſſuram Ceræ in vulgari *Zaboynica*, & propterea omnes alias expræſſuras, quæ hucusquè privatim habitæ sunt, deſtruimus, caſsamus, & extinguimus; solum excepta expræſsura noſtra, & Epiſcopi, & Palatini Vilnenſium pro tempore exiſtentium, quibus pro exprimenda propria Cera in ipſorum curijs iſtud admittimus habere. Cum his itaquè quæ modo Civitati noſtræ Vilnenſi dedimus, alia omnia Jura, Literas, Libertates, Privilegia & Statuta, quæcunquè per noſtros Prædeceſsores eidem sunt data, & conceſſa, de noſtra Gratia & munificentia

D decre-

decrevimus denuo dandi, donandi, inſcribendi, ratificandi, damusquè, donamus & largimur, perpetuis temporibus duraturum: in cujus rei Teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus Literis eſt appensum. Actum & datum in Troki. Feria secunda in craſtino S. Catharinæ V. & M. An: Dni Milleſimo Quadringenteſimo nonageſimo secundo. Præſentibus ibidem Reverendo in Chriſto Patre, Domino Alberto Epiſcopo Vilnenſi, Magnificis & Generoſis, Nicolao Vilnenſi Palatino & Cancellario M. D. L. Petro Janowicz Palatino Trocenſi & Mareſchalco Generali Terræ Lithvaniæ, Joanne Zabrzeziński Caſtellaneo Trocenſi & Tenutario in Polocko, Stanislao Janowicz Capitaneo Samogitienſi, Stanislao Goſtiewicz Tenutario in Cauno, Georgio Zienowicz Tenutario in Braſlaw, Stanislao Jwaſzkowicz, Joanne Littawor Chreptowicz, Alberto Kuczuk Georgio Oſtikowicz Tenutariis & Mareſchalcis noſtris, Pethkone, Secretario & aliis quam pluribus Curienſibus noſtris Teſtibus circa præmiſsa. Datum per Honorabilem Adam Jakubowicz de Kothra Notarium in Cancellaria, Relatio Magnifici Nicolai Radiwillowicz Palatini Vilnenſis & Magni Ducatus Lithvaniæ Cancellarij.

Sigillum appenſile M. D. L.

A. 1492. Feria Secunda in Craſtino S. Catharinæ, Privilegium Ejuſdem Sereniſſimi Alexandri Magni Ducis Lithvaniæ super libertationem a Podwodis Civitati Vilnenſi collatum.

ALexander DEI Gratia Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Samogitiæquæ Dominus & Hæres &c. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis; qualiter Civitati Noſtræ Vilno & incolis ejuſdem, tam fidei Catholicæ cultoribus quam etiam Ruthenis juxta conceſſiones Prædeceſsorum noſtrorum, jus teutonicum Magdeburienſe, cum omnibus capitulis, clauſulis articulis dedimus & contulimus, volendo quoque ipſam Civitatem & incolas ejuſdem, circa jura ipſorum conſervare: ut & in Populo creſcat & augmentetur, salubriaque tempore felicis noſtræ gubernationis suſcipiat incrementa: Civibus & incolis ejuſdem, qui ſunt sub jure Magdeburienſi, talem libertatem præſentibus conferimus, quòd nuſquam Equi subjugales & Podwodorum exigi & recipi debeant ab eiſdem. Mandantes diſtrictius omnibus & ſingulis Palatinis, Tivunis & Officialibus Vilnenſibus nunc, & pro tempore exiſtentibus, quatenus prædictam noſtram Civitatem cum incolis ejuſdem, qui jure prædicto Magdeburienſi gaudent, atquè gaudebunt, circa noſtram præsentem donationem, illæsè temporibus perpetuis obſervando: equos hujusmodi subjugales & podwodorum ab eis nullatenus exigatis. Harum, quibus ſigillum noſtrum eſt ſubappenſum teſtimonio literarum. Datum in Troki. Feria secunda in craſtino S. Catharinæ Anno Domini Milleſimo Quadringenteſimo

No-

Nonagesimo secundo, Præsentibus ibidem Reverendo in Christo Patre Domino Alberto Episcopo Vilnensi, Magnificisque & Generosis Nicolao Radiwiłłowicz Palatino Vilnensi & M. D. Lit: Cancellario, Petro Janowicz Palatino Trocensi, Terræque Lithvaniæ Mareschalco Generali, Joanne Zabrzezińſki Castelaneo Trocensi, Stanislao Janowicz Capitaneo nostro Samogitiensi, Stanislao Gostiewicz Tenutario Caunensi, Joanne Littavor Chreptowicz, Stanislao Iwaszkowicz, Stanislao Petraszkowicz, Gregorio Ostikowicz, Alberto Kaczuk Tenutariis & Mareschalcis nostris, Petkone Secretario, & aliis quàm plurimis Curiensibus nostris Testibus circa præmissa. Datum per manus Honorabilis Adami Jakubowicz de Kothra Notarij in Cancellaria, Relatio Magnifici Nicolai Radiwillowicz Palatini Vilnensis & M. D. Litt: Cancellarij.

Sigillum appensile M. D. Litt:

A. 1492. *Feria Quarta ante Festum S. Andreæ Apostoli Privilegium ejusdem Serenissimi Alexandri Magni Ducis Lithvaniæ, super libertationem à Telonio, defluitationem Navium cum mercibus per fluvium Vilia sine exactione gabelli in obstaculis aliàs Jazy dictis, & concessionem utriusque littoris ejusdem fluvij ad ducendas Naves, Civitati Vilnensi collatum.*

ALexander DEI Gratia Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Samogitiæque, Dominus & Hæres &c. Significamus tenore præsentium quibus expedit: Universis. Quomodo attentis fidelibus servitijs nobis per Cives nostros Vilnenses exhibitis: volendoque eosdem ad hujusmodi & majora, in posterum reddere paratiores, omnibus ipsis tam Catholicæ fidei cultoribus, quàm Ruthenis, jure tamen Magdeburiensi gaudentibus, concessimus & dedimus, præsentibusque concedimus, ac damus hanc libertatem; quód per totum nostrum Magnum Ducatum Lithvaniæ Russiæ & Samogitiæ nullum teloneum à quibuscunque mercantijs dare & solvere tenebuntur: sed ratione dicti telonei juxta libertatem & consvetudinem antiquam perpetuo permanebunt, secundùm quam consvetudinem a nostris Prædecessoribus, & signanter à Serenissimis Principibus videlicet Olgierdo olim Magno Duce Lithvaniæ & Domino, Rege Ladislao Avo nostro, & novissimè a Domino Rege Casimiro Magno Duce Litt: &c. Patre nostro, sunt habiti & conservati. Id circo vobis Principibus, Castellanis, Palatinis, Capitaneis, Tenutariis, Terrigenis, Telonatoribus, Pontium, Navigiorum & viarum Custodibus, cæterisque Officialibus & vicesgerentibus singulis pro tempore existentibus, præsentibus requirendis, mandamus nostris firmis in mandatis: quatenus à præfatis Civibus Vilnensibus quocunque per vestras Tenutas aut per vestra propria bona hæreditaria, ipsis ire contigerit; nullum te-

 lo-

loneum à quibuscunque ipsorum mercantiis exigatis, nec exigere præsumatis, & quód nullo modo auderetis mercantias ipsorum nec arestare, nec sigillare, neque aliqua enxenia & munera in viis ac teloniis super terra & super aqua ab eisdem exigere ac expostulare, ipsos juxta antiquam consvetudinem conservando. Damus item & perpetuo juxta Prædecessorum nostrorum donationem largimur præfatæ Civitati nostræ Vilnensi & incolis ipsius jure teutonico Magdeburiensi gaudentibus, securam & liberam viam super fluvio Vilia de Vilno usque ad Cauno eundi & vice versa redeundi in Navibus onerariis qualibuscunque in ipso fluvio navigari potest, cum omnibus rebus & mercantijs cujuscunque generis existant, absque ulla solutione telonei & gabelli in obstaculis aliàs *na Jazach* quæcunque nunc sunt; vel postea denuo construi poterunt: etiamsi sunt talia obstacula, nostra, aut aliorum Spiritualium vel Sæcularium Nostri Magni D. Litt: & pro felici transitu & navigatione damus & concedimus eis perpetuo super eodem fluvio Vilia utramque Ripam incipiendo a Vilno usque ad Cauno ad trahendas & ducendas Naves tam lato, quanto opus fuerit spatio Naves trahentibus. Atque ideo vobis Tenutariis, Officialibus, Portuum & obstaculorum Custodibus, alijsque omnibus circa Littora Viliæ Fluvii commorantibus, Mandamus firmiter præcipiendo, ut nullus præsumat a præfatis Civibus nostris, dum sicut præmittitur, cum suis mercantiis navigabunt, ratione obstaculorum aut aliqua alia occasione circa littora aliquod pretium aut solutionem telonei, aut aliqua munera ab eisdem exigere aut postulare. Volumus igitur ut omnia obstacula ipsis aperiantur & littora pateant, sintque libera, harum quibus sigillum nostrum est appensum testimonio Literarum. Datum in Troki Feria Quarta ante Festum S. Andreæ Apostoli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo secundo. Præsentibus ibidem Reverendo in Christo Patre Domino Alberto Episcopo Vilnensi, Magnificisque & Generosis Nicolao Radiwiłłowicz Palatino Vilnensi, & Cancellario Magni Ducatus Nostri, Petro Janowicz Palatino Trocensi & Mareschalco terrestri, Joanne Zabrzeziński Castellano Trocensi & Tenutario in Połocko, Stanislao Janowicz Capitaneo nostro Samogitiensi, Stanislao Gostiewicz in Cauno, Joanne Littavor in Słonim, Stanislao Pietraszkowicz in Lida Tenutarijs & Mareschalcis nostris, cæterisque Generosis & Nobilibus Curiensibus nostris, pluribusque aliis Testibus circa præmissa. Datum per Honorabilem Adam Jakubowicz de Cothra Notarium in Cancellaria, relatio Magnifici Nicolai Palatini Vilnensis nec non Magni Ducatus Lithvaniæ Cancellarij.

Sigillum appensile M. D. Litt.

Ru 1496. *Dnia* 23. *Septembra. Przywiley Xcia Jmci Zygmunta na wolność bez-mytną, Miastu Wileńskiemu dany.*

My

MY Weliki Kniaź Zygimont dajem wiedomo wſiakomu doſtojeńſtwu ſieiu Hramatoiu. Pożałowaliieśmo Wileńſkich Mieſtyczow Lachow i Ruſkoy ſtorony im myta niedawati po wſiey naſzoy ziemli, kak i z dawna nie dawali, i odpuſtiliieśmo im wſie Myta wieczno. A pro tož ſztobyieſtie na wſich Wileńſkich Mieſtyczoch myta nie imali, ani kotorych poſzlin torhowych w Łucku, Kijowie i po Podolſkoy Ziemli u Smoleńſku i w Bereſti i w Nowohorodku, w Mińſku, w Koronie i po innym pak Mieſtom, po Rekam, i po Moſtam, po Stawom, hdelikolwiek budut myta. A na to daliieśmo im ſiuiu Naſzoju Hramatu z Naſzoju Pieczatiu, a ſztoby naſzoje hramaty nichto nieobſłuſzał ſia. A piſan w Trocech w Let Sześć Tyſiacznoje Diewietſatnoie Czotyrydieſiat Pierwoje, Indikta iedenaſtoho. Sentiabria 23. —

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt.

A. 1502. Feria Quinta Feſti Sanctorum Fabiani & Sebeſtiani Martyrum, Privilegium Sereniſſimi Alexandri Regis Poloniæ & M. D. Litt: Civitati Vilnenſi ſuper libertatem a telonio per Regnum Poloniæ, collatum.

ALexander Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ Ruſſiæque, Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis, quomodo ex innata Nobis clementia & ſpeciali affectu, quem ad Civitatem noſtram Vilnenſem ac Cives & incolas illius gerimus, præſertim attendentes Civium illorum in nos fidem, benevolentiam & obſequiorum promptitudinem, quibus ſe nobis omni tempore commendatos curarunt efficere, horum aliorumque ſervitiorum, nobis per eos in futurum fideliter exhibendorum, ob reſpectum volentes eos prærogativarum noſtrarum gratiis proſequi Regiis; ipſos & quemlibet ipſorum nunc & in futurum in eadem Civitate noſtra exiſtentes, Cives, Mercatores Negotiatoresque Vilnenſes, tam Romanæ Eccleſiæ Cultores, quam etiam Ruthenos per totum Regnum Noſtrum Poloniæ, a ſolutione telonei, præſentibus eximimus & liberamus. Idcirco vobis Magnificis, Generoſis, Nobilibus, Famoſis, circumſpectis Palatinis, Caſtellanis, Capitaneis, Burgrabiis, Terrigenis, Conſulibus, Civitatum oppidorum communitatibus, eorum Factoribus, & vices ipſorum gerentibus, Teloneatoribus, viarum Cuſtodibus & Areſtatoribus, cæteriſque Officialibus per prædictum Regnum noſtrum Poloniæ ubilibet conſtitutis, præſentibus requirendis, Mandamus diſtrictius præcipientes: quatenus præfatos Cives Vilnenſes per totum Regnum Poloniæ, ut præmittitur ire, ſtare, morari, mercantias exercere, quotieſcunque opportunum fuerit libere & ſecurè, tam per aquam quàm per terram abſque exactione & ſolutione teloneorum noſtrorum, omni impe-

E dimen-

dimento remoto permittatis & permitti faciatis; præsentibus ad nostram voluntatem, tantummodo duraturis, secus non facturi gratiæ nostræ sub obtentu, harum, quibus sigillum nostrum est subappensum, testimonio Literarum. Datt. Cracoviæ Feria Quinta Festi Ss. Fabiani & Sebestiani Martyrum Anno Nativitatis Domini Millesimo Quingentesimo secundo, Regni vero Nostri primo. Sigillum Appensile Regni Poloniæ, Creslaus Episcopus & Regni Poloniæ Cancellarius, relatio Reverendi Patris Domini Creslai Episcopi Vladislaviensis, Regni Poloniæ Cancellarii.

Ru 1503. Dnia 10. Marca. Przywiley Króla Jmci Alexandra na Dom Gościnny, aby w nim Kupcy Moskiewscy i inni Cudzoziemcy, a niegdzie indzie stawali, Miastu Wileńskiemu nadany.

ALexander Bożiu Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski Ruski, Kniaź Pruski, Zemoytski i innych. Bili Nam czołom Woyt Miesta Wileńskoho, Burmistry i Raycy, i wsi Mieszczanie, i powiedieli pered Nami szto kotoryie koli Hosti Kupcy Moskwiczy, Nowohorodcy, Pleskowiczy, Twericy i z inszych Zieml Kupcy Cudzoziemcy pryieżdżajut z Towary swoimi do Miesta Wileńskoho i stanowiatsia w Miestie po Domam hdie kotoryie chotiat, nikomusia nieokazywajuczy, ani obweszczajuczysia i torhujut z Niemcy i z inszymi Kupcy Cudzoziemcy, Host z Hostiem, i torhowawszy tak w Miestie i ni kolko dń, albo niedel zmieszkawszy i zasia z Miesta też bez wiedoma wyieżdżaiut, a mieży takowymi Kupcy Cudzoziemcy druhdy mohut bytii Łazuki, albo kotoryie inszyie lichyi Ludi, i bili Nam czołom, abychma dozwolili im w Miestie Dom hostinny zbudowat k-ich mieyskomu użytku, hdeby mieli Kupcy Cudzoziemcy pryieżdżaiuczy stanowitysia i My na ich czołom bitie to uczynili i dozwolili im odin Dom hostinny w Miestie naszom Wileńskom zbudowati k-ich użytku mieskomu; majut każdyie Kupcy Hostie Moskwiczy, Nowohorodcy, Pleskowicy, Twerycy i z inszych Zieml Kupcy Cudzoziemcy pryieżdżajuczy z Towary swoimi do Miesta Naszoho Wileńskoho, i nayperwiey obwestywszysia Namiestniku Pana Wojewody Horodowomu stanowitysia w tom odnom Domu ich Hostinnym, szto oni zbuduiut, a po innym Domom w Miestie niepoczyim niemaiutsia stanowiti. I na tojeśmo im dali siey Nasz List, a na twierdost toho i Pieczat Naszu kazaliieśmo pryłożyt k-tomu Naszomu Listu. Pisan w Beresti Let ot stworenia Swieta Siedm Tysiaczy Trynaccat, Miesiaca Marca Dnia Diesiatoho, Jndikta Siomoho.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Ru

Ru 1505. *Dnia* 6. *Septembra. Przywiley Krola Jmci Alexandra ktorym Miasto Wileńskie od służby woienney uwalnia*, eâ conditione, *aby się obmurowało, albo oparkaniło, i niepozwala więcey mieć Brom tylko Pięć; tamże ordynuie, aby każdy ktokolwiek na Targ do Wilna zboże, drwa, i inne rzeczy poprowadzi, od wozu po pieniądzu, a kto niechce dadź pieniądza, po kamieniu przywoził.*

ALexander Bożiu Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski Ruski, Kniaź Pruski, Zemoytski i innych, Czynim znamienito sim naszym Listom chto na neho posmotrit, albo cztuczy jeho usłyszyt, Ninieśznym i potom buduczym komu budiet potreba toho wiedati. Bili Nam czołom Woyt, Burmistry i Raycy, i wsie Mieszczanie Miesta Wileńskoho otom, sztoieśmo tymi razy kazali im poyti na służbu naszu zo wsimi Kniazi i Pany i ze wsieiu Ziemlu Państwa naszoho Wileńskoho, Kniastwa Litowskoho, i oni bili Nam czołom, szto toie Miesto Wileńskoie niezatworennoie, i iesliby na służbu naszu poiechali, tohdy, czeho Boże uchoway, sztoby tomu Miestu naszomu kakoje szkody od Pohaństwa nie było: ino dla toho abychma ich z toie służby naszoie wyzwolili, i kazali im około Miesta budowatisia chto murom totby swoiu delnicu zamurował: a chto na tot czas nemożet zamurowati delnicy swoiey, tot by Parkanom parkanił, i nowidałosia Nam i Panom Radie naszoy taja recz słusznaja, iż toie Miesto Stołecznoje wsim Miestom Otczyzny naszoie w Wielikim Kniaztwie Litowskim buduczy Hołowa, a jeśliby, Boże uchoway, kotoraia nałoha była od Niepryiatieley naszych na toie Państwo naszoie Wielikoie Kniaztwo Litowskoie, a toie Miesto dla takowoie nieopatrennosti miełoby zhinut: dozwoliliesmo im około Miesta budowatisia, kożdy swoiu delnicu chto możet murom tot niechay muruiet, a innyie niechay porkanom parkaniat, i wieleliieśmo Wojewodie Wileńskomu Kancleru Naszomu Panu Mikołaju Radiwiłłowiczu około Miesta obiechati, i im rozkazati, kudy maiut budowatisia około toho miesta i po kotoromu mieyscu Pan Wojewoda Im rozkażet budowatisia, a czyie Domy prychodiatsia po tomu mieyscu, kudy maiet mur wiedien byti Kniazia czyli albo Pańſki i Bojarſki, Tyie wsie Domy wieleliieśmo im z Miesta, bo podobniey odnomu Człowieku szkodie podniati niżli wsiemu Miestu zhinut z służby naszoie, cześmy sieho Hodu wyzwolili, że sieho hodu nienadobie im na woynu poyti, ani w swoje miesto koho wyprawlati, albo słati, chotiaby wsi Kniazi i Panowie i wsia ziemla na służbu naszu poszli, a oni maiut swoieho dieła dodieływati i tot Parkan, perekopy zaprawlati, też toho Hodu i innych służb i popłatkow nienadobie im na Nas służyti, ni dawati poczowszy od Swietoho Michayły Dnia, do Swietoho Michayła aż dnia, kromia serepszczyzny. A kotoryie

 Knia-

Kniazi, Panowie i Ziemianie i Kanonicy i innyie Kostielnoho Uradu Ludię tak Zakonu Rymskoho a Hreczeskoho chotieliby Domy mieti w Muru w stienie, tohdy maiet kożdy z nich swoiu dielnicu stieny zamurowati, albo zaparkaniti, a jeśliby nie chotieli: tohdy kazaliiesmo Panu Wojewodie Wileńskomu w ich Domy i mieszczan uwiazywati, a im odmenu za Miestom dawati, a Mieszczanin kotory tot Dom wozmiet, tot i delnicu ieho zamuruiet. Toż howoryli Nam Mieszczanie, aby dla pewnieyszoje storoży i bezpeczeństwa od Niepryatieli niemnoho Fortek było, niżli tolko dozwolilibyieśmo im Piat Brom zmurowati, i My wyrozumiewszy szto to slusznaja recz, prykazaliieśmo im ulicy bezlepiennyie stienoju zamurowati, a Piat Brom tolko sprawiti, w kotorych maiet byti storoża zawżdy Deń i Nocz. Pierwaja Broma za Pana Starostinnym Dworom k-Wiliiey. Druhaja podle Matki Bożoie k-Trokam. Tretia podle światoy Troycę. Czetwiertaia podle Swietoho Spasa, a Piataja w Horod, a czerez tot Brom bolez toho niedozwoliliieśmo im dati, a tuju łasku Mieszczanom wdiełaliieśmo dla toho, szto onę zlubili nam toje Miesto naszoje sieho Hodu oparkaniti i perekopy wykinuti, a potom wżo kożdy z nich swoiu delnicu murom zabuduiet. Też w tych Brom kotoryie tam sprawiati budet potreba storoży deń i nocz. I My pomyśliwszy o tom z Pany Radami Naszymi prykazaliieśmo Woytu i Mieszczanom, aby tam w każdoje Bromie Storożow mieli bez prestan deń i nocz, a za szto majet taja Storożia sprawlenna byti, i My uradili im tak, koli kotoryie Ludie czyikolwiek budut; powiezut do Miesta Pszenicu, Hreczku, Owies, Muku i innyie reczy strawnyie, sztokolwiek budiet, i drowa i sieno, z tych zo wsich wieleliieśmo im z każdoho woza po pieniażiu brati, i za to storożiu w tych Brom mieti, a ieśli kotoryie Ludię niewschotiat pieniaży dawati, tyie niechay po kamieniu wiezut do Miesta, po takomu; kakby mohł Mołodec tot kamień uziati, i poniesti, a toieśmy im dozwolili na dwa hody i z tych wozow po pieniężu albo po kamieniu brati, a koli dwa hody wyidut, a porozumiejem szto ziemli nieszkoda, a Mieszczanieby pilnosti ku budowaniu pryłożyli; My i na daley możem to im dopustiti. A na twerdost toho, i Pieczat naszu kazaliieśmo prywiesiti k-siemu naszomu Listu. Pisan w Horodnie Let od sotworenia swieta siem tysiaczy Dwanaccatoho, Miesiaca Septembra Szostoho Dnia, Jndykta Siomaho.

Pieczęć przywiesista W. X. Litt:

A. 1506. *Feria Quarta in Festo S. Catharinæ Virginis & Martyris Privilegium Serenissimi Sigismundi M. D. Litt: super confirmationem omnium Jurium, Privilegiorum & libertatum, Civitati Vilnensi collatum.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam Quoni-

niam dignum eſt, ut cunctas humanas actiones, quæ cum lapſu temporis conſveverunt defluere, & oblivioni ſubeſſe, conſtans apex roboret Literarum & fides Teſtium iugiter confirmet. Proinde Nos Sigismundus Dei Gratia Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ Samogitiæ Dominus & Hæres, ſignificamus tenore præſentium univerſis quibus expedit; præſentibus & futuris horum notitiam habituris. Quomodo in noſtra Conſiliariorum noſtrorum præſentia conſtituti perſonaliter, Providi Advocatus, Magiſtri Civium & Conſules Civitatis noſtræ Vilnenſis, ſuo, totiuſque Communitatis nominibus exhibuerunt coram nobis certa Privilegia in Pergameno ſcripta, titulo & Sigillo Sereniſſimi Principis & Domini Domini Alexandri Magni Ducis Lithvaniæ Ruſſiæ &c. Germani noſtri Chariſſimi conſignata donationem iuris teutonici Magdeburienſis, ac jura, libertates, immunitates & exemptiones a ſolutione teloneorum aliaſque donationes, conceſſiones & prærogativas in ſe continentia, dictæ Civitati noſtræ Vilnenſi ac ipſius Civibus & incolis per Prædeceſſores Noſtros Magnos Duces Lithvaniæ, ac per Sereniſſimos Principes Dominos, Caſimirum Genitorem noſtrum Chariſſimum data & datas, & noviſſimè per felicis memoriæ Alexandrum, Reges, immediate Anteceſſorem Germanum noſtrum, cui jure hæreditario Dei Optimi favente clementia in Magnum Ducatum Lithvaniæ ſucceſſimus; confirmata & confirmatas, ac conceſſa & conceſſas, supplicaveruntque Nobis humiliter, dicti Advocatus, Magiſtri Civium & Conſules pro parte ſua, & totius Communitatis Civitatis noſtræ Vilnenſis præfatæ, Quatenus Jura eorum, Donationes, libertates, immunitates, Privilegiaque prædicta, & alias Literas quas desuper habent, novis noſtri Privilegii Literis approbare, ratificare, roborare & confirmare dignaremur. Nos itaque attendentes fidem & Conſtantiam præfatorum civium noſtrorum Vilnenſium, quam erga Nos & Anteceſſores noſtros semper habuerunt: quorum præterea petitioni tanquam juſtæ, & rationi conſonæ annuentes, Ipſis de certa ſcientia, deliberatione ac de Gratia & munificentia noſtris speciali, dequè Conſilio Conſiliariorum noſtrorum, eadem ipſa Jura, donationes, libertates, immunitates, conceſſiones, indulta, Literas, Privilegia & alia munimenta, quæ & quas à ſereniſſimis Principibus Dominis Alexandro Fratre Caſimiro Patre Ladislao, Vitoldo & aliis Principibus veris & legitimis Hæredibus Magni Ducatus Lithvaniæ, Prædeceſſoribus noſtris, super quibuscunque Bonis, libertatibusque habere dignoscuntur & habent, sub quibuſcunque caracteribus data, juſte & legitime emanata & conceſſa, ac emanatas & conceſſas, quorum quarumquè tenores proinde eſſe ac valere volumus tanquam his noſtris de verbo ad verbum inſerta inſertæquè eſſent Literis omnibus eorum earumque tenoribus, paſſibus, capitulis, conditionibus, clauſulis & articulis, duximus confirmanda, approbanda, rati-

tificanda, & roboranda, confirmandaſquè, ratificandas, approbandas & prout confirmamus, approbamus, ratificamus & roboramus, decernentes ea & eas, vim & robur perpetuæ firmitatis obtinere, tenore præſentium mediante in ævum. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt subappenſum. Actum & datum in Grodno. Feria Quarta in Feſto S. Catharinæ Virg: & Martyr: Glorioſæ. Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Sexto. Præſentibus ibidem Reverendo in Chriſto Patre, Magnificis, Generoſis & Nobilibus Alberto Epiſcopo Vilnenſi, Nicolao Radiwiłłowicz Palatino Trocenſi, Joanne Juriewicz Zabrzezińſki Mareſchalco Generali Magni Ducatus noſtri Lithvaniæ & Capitaneo Grodnenſi, Staniſlao Janowicz Caſtellano Trocenſi & Capitaneo Terræ Samogitiæ, Duce Iwan Lwowicz Hlińſki Palatino Kiiovienſi, Staniſlao Hlebowicz Palatino Polocenſi, Duce Michàéle Lwowicz Hlińſki Tenutario Uthanenſi, Georgio Bylinicz & Joanne Sapieha Secretario Mareſchalcis noſtris, Nicolao Georgio Pacewicz, Butrym Niemirowicz, Joanne Jakubowicz Szczytowicz, Georgio Zawiſzyc & Simone Kibortowicz aliisque quam plurimis Conſiliariis & Curienſibus ſincere & fideliter noſtris Dilectis. Teſtibus circa præmiſſa, per Manus venerabilis Nicolai de Zukowo Præpoſiti Szrelenſis & Canonici Vilnenſis, Secretarij Noſtri, qui præſentia a Nobis habuit in Commiſſis.

Locus Sigilli M. D. Litt.

A. 1511. *In craſtino Feſti S. Margarithæ, Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi I. Regis Poloniæ Mercatoribus Vilnenſibus cum interdictione, ne Hoſpes cum Hoſpite Vilnæ, mercantias, exceptis nundinis exerceat; collatum.*

Sigiſmundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ Samogitiæquè Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium, quibus expedit univerſis præſentibus & futuris Harum notitiam habituris. Quomodo Famoſi, Advocatus, Præconſules, Conſules & Mercatores Civitatis Noſtræ Vilnenſis, venientes huc ad noſtræ Majeſtatis præſentiam, humiliter ſupplicaverunt Nobis; quatenus eos in libertate foriſandi in eadem Civitate Vilnenſi ab antiquo tempore Ducis olim Caſimiri Regis Genitoris noſtri ac aliorum Prædeceſſorum noſtrorum ſervari ſolita, conſervare dignaremur; ſic videlicet: ut nemo alius Hoſpes undecunque exiſtens, aut de quibuscunque aliis Civitatibus, oppidis & Caſtris quocunque nomine nuncupatis Magni Ducatus noſtri Lithvaniæ, & aliunde Vilnam veniens; cum Hoſpitibus & Advenis Mercatoribus foriſare, mercesque exercere ibidem Vilnæ audeat, nec debeat, duntaxat cum eiſdem ſolis Civibus & Mercatoribus Vilnenſibus. Itaque nos petitionibus eorumdem Civium

&

& Mercatorum Vilnensium tamquam justis & consentaneis permoti: de certa scientia & gratia nostris conservavimus & conservamus eos, in ejusmodi libertate forisandi, sic quod ipsi soli Cives Vilnenses, jus Civitatis Vilnensis habentes cum omnibus & singulis Hospitibus forisare debent, & non alii Hospites seu adversæ cujuscunque Sectæ & Fidei cum Hospitibus undecunque Vilnam cum mercibus sese conferentibus, sub pæna amissionis omnium bonorum seu mercium suarum, excepto quod Nos aliquando constituerimus in eadem Civitate Nundinas & fora annualia, in quibus licebit Advenis & Hospitibus Mercatoribus cum aliis Hospitibus forisare & mercari, sic quod non alio tempore: qua in libertate volumus & decernimus eos conservari perpetuo, & super id, præsentes Literas nostras dedimus, quibus in majorem fidem Sigillum nostrum subappendi jussimus. Actum & datum in conventione Generali Brestensi. Feria Secunda in Crastino Festi S. Margarithæ Virginis. Anno Domini Millesimo Quingentesimo undecimo, Regni Nostri Anno quinto. Præsentibus Reverendo in Christo Patre Domino Alberto Episcopo Vilnensi, Nicolao Nicolai Radziwiłł Palatino Vilnensi & Cancellario Magni Ducatus Nostri, Georgio Ostykowicz Palatino Trocensi & Mareschalco Curiæ nostræ Stanislao Janowicz Castellano Trocensi & Capitaneo Samogitiæ, Georgio Nicolai Radziwiłł Palatino Kiioviæ, Stanislao Hlebowicz Polocensi & Joanne Sapieha Vitebscensi, Palatinis ac Mareschalcis &c. Supremo Secretario nostro aliisquè Consiliariis & Curiensibus nostris fide dignis testibus ad præmissa, per manus Venerabilis Laurentij Mudzilewski Præpositi & Canonici Vilnensis Secretarij nostri. Relatio Magnifici Nicolai Mikołajewicz Palatini Vilnensis & Cancellarij M. D. Litt.

Sigillum appensile M. D. Litt.

A. 1514. *Feria Quinta infra Octavas Nativitatis Christi. Privilegium Serenissimi Sigismundi I. Regis Poloniæ, Libertationem a telonio in Regno Poloniæ non solvendo confirmans, Mercatoribus Vilnensibus collatum.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ Prussiæ &c. &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium, quibus expedit Universis. Quomodo Famosi Præconsul & Consules Civitatis nostræ Vilnensis, certas Literas tenoris infra scripti coram nobis exhibendo & reproducendo easdem propter earum madefactionem & corruptionem, supplicârunt innovari: quarum tenor sequitur & est talis. Sigismndus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæque &c. Dominus & Hæres Significamus tenore præsentium quibus expedit universis. Quod dum nomine Famosorum Præconsulûm, Consulum

ſulum & totæ Plebis Civium & Jncolarum Civitatis noſtræ Vilnenſis, exhibitæ fuerunt coram nobis Literæ Sereniſſimi Domini olim Alexandri Regis, Germani & Prædeceſſoris noſtri, quibus ipſa olim Majeſtas eos a ſolutione teloneorum per univerſum Regnum noſtrum ad beneplacitum ſuum liberârat & eximerat, ſimul tunc supplicatio porrecta fuit nobis, quatenus eos in ipſa libertate conſervare, eaſdem Literas confirmare dignaremur, quarum ſequitur tenor: Alexander Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ Pruſſiæque Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis, quomodo ex innata nobis clementia & speciali affectu quem ad Civitatem noſtram Vilnenſem ac Cives & incolas illius gerimus, præſertim attendendo Civium illorum in nos fidem, benevolentiam & obſequiorum promptitudinem, quibus se nobis omni tempore commendatos, curarûnt efficere, horum aliorumque servitiorum nobis per eos in futurum fideliter exhibendorum, ob reſpectum volentes eos prærogativarum noſtrarum gratiis proſequi Regiis; Jpſos & quemlibet ipſorum nunc & in futurum in eadem Civitate noſtra exiſtentes Cives & Mercatores Negotiatoresque Vilnenſes tam Romanæ Eccleſiæ Cultores quam etiam Ruthenos per totum Regnum noſtrum Poloniæ, à ſolutione telonei præſentibus eximimus & liberamus. Idcirco vobis Magnificis, Generoſis, Nobilibus, Famoſis, circumſpectis, Palatinis, Caſtellanis, Capitaneis Burgrabijs, Terrigenis, Conſulibus Civitatum, oppidorum, Communitatis, eorum Factoribus & vices ipſorum gerentibus, teloneorum Exactoribus, viarum cuſtodibus & Areſtatoribus, cæterisque Officialibus per prædictum Regnum noſtrum Poloniæ ubilibet conſtitutis, præſentibus requirendis; mandamus diſtrictius præcipiendo: Quatenus præfatos Cives Vilnenſes per totum Regnum Poloniæ ut præmittitur: ire, ſtare, morari, mercantias exercere, quotiescunque opportunum fuerit, libere & secure tam per aquam quam per terram abſque exactione & solutione teloneorum noſtrorum, omni impedimento remoto permittatis & permitti faciatis, præſentibus ad noſtram voluntatem tantummodo duraturis, ſecus non facturi Gratiæ noſtræ sub obtentu. Harum quibus Sigillum noſtrum eſt subappenſum teſtimonio Literarum. Datum Cracoviæ Feria Quinta Feſti Sanctorum Fabiani & Sebaſtiani Martyrum. Anno Domini, Milleſimo Quingenteſimo secundo Regni noſtri Anno primo. Relatio Reverendi in Chriſto Patris Domini Creſlai Epiſcopi Ladiſlavienſis & Regni Poloniæ Cancellarij: Creſlaus Epiſcopus & R. Pol. Cancellarius subſcripſit. Jtaque nos Sigismundus Rex præfatus, cupiendo prædictos Cives noſtros Vilnenſes pro illorum in nos fide & meritis, eâ gratiâ proſequi, qua per Anteceſſores noſtros fuêre proſecuti, Literas præinſertas in omnibus punctis, conditionibus & articulis, confirmandas, approbandas, & ratificandas duximus; confirmamusque

que approbamus & ratificamus præſentibus volendo decernendis: Quod ipſi Cives Mercatores & univerſi incolæ Vilnenſes, tam præinſertarum, quam præſentium Literarum vigore, ea ipſa à ſolutione telonei libertate & exemptione, ubilibet in Regno noſtro eo modo potiantur & gaudeant; quo à tempore prædicti Domini Alexandri Regis Germani nostri & usque ad hoc tempus potiti & gaviſi fuerunt, ſimiliter ad beneplacitum noſtrum regium, Jure tamen & juſtitia cujuslibet salvis, Harum quibus Sigillum noſtrum eſt subappenſum teſtimonio Literarum. Dat. Cracoviæ Feria sexta in Feſto S. Georgii Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo ſeptimo, Regni vero Noſtri Anno Primo. Joannes de Laſko Præpoſitus Poſnanienſis Regni Poloniæ Cancellarius subſcripſit. Nos itaque supplicationibus ejuſmodi tanquam juſtis & rationi conſonis permoti, Literas præinſertas in omnibus punctis, conditionibus & articulis, innovandas, ratificandas & confirmandas putavimus, ratificamusque & confirmamus præſentibus Literis Noſtris decernendis, eaſdem robur debitæ firmitatis obtinere, harum quibus Sigillum noſtrum eſt subappenſum teſtimonio Literarum. Dat. Vilnæ Feria Quinta infra Octavas Nativitatis Chriſti, Anno ejuſdem Milleſimo Quingenteſimo Decimo Quarto, Regni noſtri Anno Octavo. Mathias Dei Gratia Eppus Vladiſlav: & Cancellarius. Relatio Reverendi in Chriſto Patris Mathiæ Epiſcopi Vladiſlavienſis & Regni Poloniæ Cancellarii.

Sigillum appenſile Regni Poloniæ.

Roku 1517. Mca Junii Dnia 8. Przywiley Krála Jmci Zygmunta I. aby wſzyſcy Mieſzczanie, co Folwarki i Maiętności trzymaią, Podatki, a mianowicie Serepſzczyznę do miaſta płacili; nadany.

Zybimont Bożuju Miłoſtiu Korol Polſki, Weliki Kniaź Litowſki Ruſki, Kniaź Pruſki, Żemoytſki i innych. Czynim znamienito ſim naſzym Liſtom: chto na nieho poſmotryt, albo cztuczy jeho uſłyſzyt, ninieſznym i na potom buduczym, komu budet potreba toho wiedati: Bili Nam czołom Woyt, i Burmiſtry i Raycy Mieſta Wileńſkoho, i wſi Mieſzczanie Wilenſkije o tom ſztojeśmo położyli Serepſzczyznu na wsie Pańſtwo Otczyznu naſzu Wielikoie Kniaztwo Litowſkoje dla wielikoie potreby ninieſznoie Naſzoje i Ziemſkoie i kotoryie oni Ludi swoich Otczyſtych i wyſłuhu i kuplennych poblizu Mieſta Wileńſkoho i po odaley Mieſta po Folwarkom swoim majut, i też kotoryie Mieſzczanie i ſami mieſzkajut u ſwoich Folwarkow, a zdawna poſpołu z Mieſtom wſiakije ſłużby ſłużat, i po płaty płatiat i w ich pryſudie Mieſkom mieſzkaiut, oni powiedieli pered Nami, iż z tych Ludiey swoich i tyie Mieſzczanie serepſzczyznu dawali poſpołu z Mieſtom,

G to

to pak Birczyie Naſi kotorychieśmo poczytali, tuju serebſzczyznu wybierati chotieli wodłuh rozkazania naſzoho, tuju serebſzczyznu na tych Mieſzczanach i na Ludiech ich brati, i oni bili nam czołom, abychmo im tak i tych Mieſzczan i Ludiey ich, kotoryie u Folwarkach ich mieſzkaiut prywernuli k-Mieſtu, i kazalibychmo im z tych Mieſzczan i Ludiey ich serebſzczyznu Nam dawati poſpołu z Mieſtom. I no My na ich czołombitie i dla lepſzoje uſpomożenia Mieſta Wileńſkoho, tych ieśmo Mieſzczan kotoryie po ſwoim Folwarkom mieſzkaiut, a z dawna z nimi z Mieſtom wſiakiie ſłużby ſłużat, i popłaty płatiat, i w ich Prysudie mieſkom mieſzkaiut, i Ludiey ich wſich Otczyznych i wyſłuhu i kuplennych, kotoryie u Folwarkoch ich mieſzkajut, prywernuli k-mieſtu, maiut tyie Mieſzczanie i Ludie ich serebſzczyznu Nam dawati niniefznu i w pered, koli położym na wſie Pańſtwo Otczyznu naſzu wielikoie Kniaźtwo Litowſkoje, poſpołu z Mieſzczany Wileńſkimi, a Wradniki, i Birczyie Naſi, kotorych koli uſtanowim tuju serebſzczyznu wybierati, niemaietſia w nich niwczym uſtupati; a na twerdoſt toho i Pieczat naſzu kazaliieśmo prywieſiti k-ſiemu naſzomu Liſtu. Piſan w Wilnie Leta Bożeho Tyſiacza Piaćsot Siemnaccatoho Mieſiaca Junia Oſmoho dnia Indykta Piatoho. Sigismundus Rex.

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt.

A. 1518. Die S. Galli. Decretum Sereniſſimi Sigismundi I. Inter Mercatores Vilnenſes & Teloneatores Chełmenſes ratione exactionis telonei ultra Privilegia, a Mercatoribus Vilnenſibus, latum, quo exhibitio originalium Privilegiorum ab utrinque in futuris Commitiis injuncta eſt.

Sigiſmundus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæquè &c. &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis horum notitiam habituris: quia dum exorta eſſet coram nobis controverſia inter Famatos Cives & Mercatores Civitatis noſtræ Vilnenſis veluti Actores ab una, & Magnificum Andream de Tenczyn Palatinum Lublinenſem, nec non Rathnenſem Chełmenſemquè Capitaneum, ejuſquè Teloneatores Chełmenſes ab altera, partibus, occaſione telonei Chełmenſis, ad quod solvendum dictus Palatinus ratione Tenutæ suæ Chełmenſis per suos Teloneatores in Terra Chełmenſi Præfatos Cives & Mercatores Vilnenſes aſtringere contendit, nec non etiam injuriarum nonnullarum & areſti quarundam mercium Vilnenſium, in Civitate noſtra Lublinenſi per Teloneatores Chełmenſes, dicti Palatini Lublinenſis, ejuſdem telonei Chełmen: exigentis, occaſione noviſſimi facti, Præfati Cives Vilnenſes coram nobis conſtituti allegârunt ſe virtute Privilegiorum & Prærogativarum ſuarum ipſis conjunctim & diviſim per noſtros Anteceſſores Poloniæ Reges

ges, Noſtramquè deinde Majeſtatem, tempore huius felicis regiminis noſtri, ad beneplacitum Regium duntaxat gratiosè conceſſarum, à solutione quorumvis teloneorum ubilibet in Regno noſtro & ob hoc & in terra ipsa Chelmenſi fuiſſe & eſſe exemptos, neque se propter hoc alibi uſquè locorum Regni noſtri à tempore libertationis ſuæ hujuſmodi unquam per alios quoscunque Regnicolas Noſtros & locorum Præfectos vel Teloneatores moleſtatos fuiſſe hucuſque affirmârunt: Ipſo Tenutario cum suis Teloneatoribus Chelmenſibus contrarium allegante & dicente se & Prædeceſſores suos Tenutarios bonorum noſtrorum Chelmenſium prædictorum pro tempore exiſtentium, ex vi ſuarum inſcriptionum originalium ab eo tempore quo bona ipſa Chelmenſia per felicis recordationis Prædeceſſores noſtros Poloniæ Reges fuêre impignorata ab eisdem Civibus & Mercatoribus Vilnenſibus in Terra Chelmenſi, hoc ipſum teloneum Chelmenſe capitale exegiſſe; Quia vero dictus Palatinus ad hujuſmodi suam allegationem suorum teloneorum prædictorum ſimplicem aſſertionem verificandam Literas hujusmodi Originales, quarum vigore dictum teloneum expetere exigereque intendit, ad præſens reponere coram nobis, ut aſſeruit, non potuit: dictis Civibus Vilnenſibus inſtantibus petentibuſque se ab ejuſdem Palatini & Capitanei Chelmenſis, suorumque Teloneatorum impetitione & moleſtatione præmiſſorum occaſione absolvi, ac merces suas hujuſmodi in Lublin hactenus retentas deareſtari, ſicque de cætero juxta literas eorum abſolutorias superius expreſſas à ſolvendis hujuſmodi teloneis Chelmenſibus, liberos eſſe per nos decerni. Nos auditis Partium altercationibus, præmiſſaque deliberatione sufficienti suspendimus ejus rei judicium & cognitionem determinationemque, in Conventum Regni noſtri Generalem, quocunque locorum in proximo celebrandum, in cujus conventu quinta decima die poſt noſtrum illuc primum felicemque ingreſſum, Partes utræque coram nobis comparentes Literas, ſuas præfatas intentionis ſuæ hinc inde probatorias coram nobis reponere originaliter tenebuntur, ex quarum literarum tenore & conceſſione ac prioritate ſi fortè apparebit dictos Vilnenſes Mercatores ad solutionem hujuſmodi teloneorum non eſſe obligatos, ex tunc de cætero ab eiſdem teloneis impetitioneque prædicti Tenutarii & ejus teloneatorum Chelmenſium liberi eſſe debebunt; alioquin ad solutionem dictorum teloneorum ipſi Andreæ Palatino & Tenutario vel quod noſtra Majeſtas in præmiſſis decreverit, extunc prout ex nunc tenebuntur; interea vero temporis, quo conventio Regni generalis non erit per nos celebrata, volumus & decernimus omnes & ſingulas merces præfatas Vilnenſes in Lublin ut præmiſſum eſt, retentas, debere eſſe exareſtatas, prout & exareſtamus eas, præſentibus, liberasque mitti volumus Civibus & Mercatoribus Vilnenſibus superius expreſſis, ita tamen quod cauſa

hujusmodi pendente indecisa, ipsi Vilnenses dabunt & facient de se securitatem ipsi Palatino & Teloneatoribus ejus ibidem in Civitate Lublinensi, ut si prædictum Teloneum sibi Palatino uti Capitaneo & Tenutario Chelmensi adjudicaverimus, ex tunc sibi, omne id, quod justum erit & quod debent pro teloneo hujusmodi exsolvant. Præterea volumus & ordinamus quod interea temporis ipse tenutarius aut sui Teloneatores, omnes & singulas merces Vilnenses per terram Chelmensem vehendas & reducendas, in Regestrum suum notare debebit, & debebunt, ut in casu adjudicationis solvendorum teloneorum præfati Vilnenses ipsi Palatino, quod juste debebunt, à mercibus suis notatis exsolvant & satisfaciant in effectu: harum testimonio Literarum quibus Sigillum nostrum est impressum. Actum & datum Cracoviæ die S. Galli Anno Domini Millesimo Quingentesimo Decimo Octavo Regni nostri Duodecimo. Relatio Reverendi in Christo Patris Domini Petri Episcopi Præmisliensis & Regni Poloniæ vice Cancellarii.

Sigillum minus Regni Poloniæ impressum.

A. 1522. In Crastino post Festum Immaculatæ Conceptionis B. V. M. Privilegium Serenissimi Sigismundi I. Regis Poloniæ Magni Ducis Lithvaniæ super institas mercimoniales, libertatem à custodia Castri Vilnensis & alias immunitates, collatum.

IN Nomine Domini Amen. Quoniam ea, quæ in humanis geruntur negotiis, facile è memoria Hominum labuntur, nisi Literarum munimentis Posteritatis commendentur notitiæ: ad perpetuam proinde rei memoriam, Nos SIGISMUNDUS DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ Russiæ, Prussiæ, Samogitiæquè &c, Dominus & Hæres, Significamus tenorè præsentium quibus expedit universis, præsentibus & futuris harum notitiam habituris, quod licet orta controversia atque ad præsentiam Majestatis Nostræ deducta inter Consulatum Civitatis Nostræ Vilnensis ex una, & Communitatem ejusdem Civitatis ex altera, partibus, dimidiam partem Apothecarum seu institarum mercimonialium in Foro seu circulo ejusdem Civitatis sitarum, pro nobis & Successoribus nostris Magnis Ducibus Lithvaniæ recipere, alteram vero medietatem earundem ad Prætorium pro necessitate communi ejusdem Civitatis convertere decreveramus, eo quod absque aliquo speciali Privilegio per quosdam eorundem Civium privatim hujusmodi institæ hactenus possessæ sunt: Tamen ad supplicationem Consulum & Civium eorundem atquè ad intercessionem nonnullorum Consiliariorum nostrorum de speciali gratia nostra & præsertim ex eo, quia hujusmodi institæ, antiquitus à primæva sui origine taliter per eos quietè & libere possidebantur, omnes & singulas institas mercimoniales circa Prætorium

in

in medio Fori seu circuli Vilnensis contiguè sitas, dictas vulganter *Klutki*, eisdem Civibus Possessoribus & eorum successoribus, ipsos in hoc juxta consvetudinem antiquam conservando dimisimus, dedimusque eisdem denuo & donavimus, damusque & donamus per præsentes in perpetuum decernendas, easdem institas omnes & singulas per eosdem Cives Vilnenses Possessores earundem, more veteri tenendi, habendi, dandi, vendendi, commutandi, resignandi & in usus eorum, successorumque ipsorum beneplacitos convertendi, & cum omni jure proprietateque perpetuè possidendi, juxta consvetudinem antiquam, quam per præsentes approbamus & confirmamus, duraturam in perpetuum, eâ nihilominus legê, quòd ipsi Cives Possessores, earundem institarum illas ob decorem Civitatis ejusdem Vilnensis, muro erigere & construere tenebuntur. Cæterum ut eadem civitas nostra Vilnensis, ordine meliori regatur; debitaque potiatur securitate, ad removendum omnium malevolorum pacem communem perturbantium, scandala, & ausus facinorosos, custodiam civilem de eadem civitate nostra ad Castrum Nostrum Vilnensem translatam, atquè interim duntaxat, donec civitas ipsa muro cingeretur, juxta ordinationem Ducis olim Vladislai felicis recordationis Regis & Magni Ducis Lithvaniæ Avi & Prædecessoris Nostri charissimi exhiberi debitam, & hactenus sub ditione ejusdem loci Palatini de more existentis, ipsi civitati Vilnensi, custodiæque ac Jurisdictioni ejusdem, ex quo jam civitas ipsa muro cincta est, innitendo ejusdem Avi olim & Prædecessoris nostri dispositioni de certa scientia & gratia nostris, de consensuque & voluntate M. D. Alberti Martini Gastold Palatini moderni Vilnensis, Cancellarii Magni Ducatus nostri Lithvaniæ sincere nobis dilecti, restituimus, adjunximus, inivimus & incorporavimus, adjungimusque, inimus, restituimus & incorporamus per præsentes in perpetuum, ita: quod ipsi cives Vilnenses ex nunc in antea futuris perpetuis temporibus, à custodia Castri erunt & sint penitus liberi, nisi pro ordine & præsidio civitatis & tranquillitate ac jurium suorum conservatione & executione, custodes 24. decenter armatos more & ad instar civitatis nostræ Cracoviensis servare, & fovere tenebuntur. Attamen urgente necessitate urbis, atque castri ipsi Præconsules, Consules, Advocatus & universi cives debent Imperio & directioni ipsius Palatini Vilnensis, seu vices gerentis ejus, pro tempore existentis obedire in omnibus licitis, quæ contra hostiles impetus & obsidia ad defensionem tam civitatis quam Castri prædicti, pertinere videbuntur. Insuper, quia iidem cives nostri Vilnenses plerumque nobis in necessitatibus Reipublicæ, facultatibus suis auxilium præstiterunt, necnon civitatem eandem nostram sumptibus propriis cinxerunt, ne igitur in solutione exactionum Reipublicæ modis novis & taxationibus variis, ultra antiquam consvetudinem nimi-

um graventur & molestentur: idcirco de consensu & consilio Consiliariorum nostrorum tam spiritualium, quam saecularium decernimus & ordinamus, quòd ipsi Cives Vilnenses, à modo & deinceps futuris temporibus exactiones solitas, quoties eas pro necessitate Reipublicae imponi, seu institui contigerit, illas more antiquo & non novo solvere tenebuntur, pro contributione videlicet generali aliàs *Serepszczyzna*, quam super universum Magnum Ducatum nostrum Lithvaniae institui contigerit, trecentos siclos, hoc est quingentas sexagenas grossorum juxta veterem consvetudinem, prout tempore Divi olim Regis & Magni Ducis Casimiri Genitoris nostri Charissimi solvere unà cum tota Terra consveverunt, pro exactione vero dicta *Hordinszczyzna* du os quadragenarios sobellorum quorumcunque, uterque quadragenarius seorsim debet fieri, valoris octodecim sexagenarum grossorum. Quodsi forte Thesaurario nostro ejusmodi quadragenarii sobellorum viderentur minus valere quàm per decem octo sexagenas, extunc ad vitandam controversiam debet ab eisdem Civibus recipere praedictam pecuniarum summam pro uno quoque quadragenario videlicet per decem octo sexagenas, nec non stamina panni modo in frustro videlicet scindendo unum, Machelski unum, Anglicarium unum, & Norskich seu Kamparskich sex, praeter quae nullas alias exactiones novas Nobis vel Successoribus nostris ipsi cives Vilnenses dare tenebuntur. Praeterea quemadmodum decreveramus ceram de singulis tabernis, mellicis per universum Magnum Ducatum Lithvaniae ubilibet constitutis, tam nostris quam etiam quorumvis subditorum nostrorum spiritualium & saecularium pro Nobis tollendam, ac pro necessitate Reipublicae convertendam: quod quidem Decretum tandem de consensu & consilio Consiliariorum nostrorum relaxandum instituimus, quòd tribus duntaxat annis proxime sequentibus per unum saltem Lapidem Cerae de singulis Tabernis, ad Fiscum nostrum tolli debet, ita etiam ipsi cives Vilnenses quicunque Tabernas Medonis habuerint, singuli per unum Lapidem cerae crudae pro nobis dare tenebuntur per tres duntaxat annos proxime sequentes, post quorum decursum, nihil pernitus cerae nobis neque Successoribus Nostris ipsi cives Vilnenses dare tenebuntur; sed penitus erunt ab ejus datione liberi, verum more antiquo tenebuntur solvere nobis & Successoribus Nostris de una quaque Taberna a medone unam, & a cerevisia similiter unam Sexagenam grossorum & non plus, tenore praesentium mediante in perpetuum. In quorum omnium fidem & testimonium Sigillum Nostrum praesentibus est subappensum, Actum Vilnae Feria tertia in Crastino Conceptionis Gloriosissimae Virginis Mariae, Anno Millesimo Quingentesimo Vigesimo secundo, Regni vero nostri Anno sexdecimo, praesentibus ibidem Reverendis in Christo Patribus & Dominis, Joanne Vilnensi, Joanne Kijoviensi Episcopis, nec non Magnificis

ac

ac Generosis, præfato Alberto Martino Gastold Palatino Vilnensi & Cancellario Magni Ducatus Nostri Lithvaniæ, Constantino Duce Ostrogienensi Palatino Trocensi & supremo Magni Ducatus Nostri Exercituum Capitaneo, Joanne Zabrzeziński Palatino Novogrodensi & supremo Terrestri Mareschalco, Georgio Hilinicz Curiæ nostræ Mareschalco & Brestensis, Caunensis, ac Lidensis Capitaneo, Janussio Gostiewicz Palatino Podlachiensi; & Joanne Radziwill Pincerna Nostro, & aliis quam pluribus circa præmissa Consiliariis & Officialibus sincerè nobis dilectis. SIGISMUNDUS REX.

Sigillum appensile M. D. Litt.

Anno 1522. *Die Dominica post Festum S. Luciæ. Confirmatio Serenissimi Sigismundi I. Transactionis inter Reverendissimum Episcopum Vilnensem & Magistratum Communitatemque Civitatis Vilnensis in nonnullis prætensionibus factæ.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam Rei memoriam. Nos Sigismundus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæque &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quibus expedit universis, harum notitiam habituris: Quomodo dum a multis retroactis temporibus differentia esset inter Famatos Præconsules, Consules, Advocatum & Scabinos, totamq; communitatem Plebis & Incolas Civitatis Vilnensis merosque subditos Nostræ Regiæ Majestatis, conquerentes ab una, & Reverendum Patrem Dominicum Joannem ex Ducibus Lithvaniæ Episcopum Vilnensem modernum, sincerè nobis dilectum ab altera, partibus, forsan adhuc tempore Prædecessorum Ejus, jam dudum initiata videlicet occasione quarundam pertinentiarum Civilium privilegiatarum, in quo se idem Dominus Episcopus modernus secutus vestigia Prædecessorum suorum, contra vim Privilegiorum civilium unà cum subditis suis Ecclesiasticis partem civitatis ejusdem nostræ Vilnensis, ex devota donatione Divorum olim Prædecessorum Nostrorum hucusque incolentibus intromittere nitebatur, adhuc ventum est nunc novissimè, quòd ipsi Cives Nostri Vilnenses, cum ipso Domino Episcopo super omnibus & singulis in litem hujusmodi deductis infra descriptis, amicabiliter ad invicem composuerunt favore nostro Regio singulariter accedente: imprimis igitur Dominus Episcopus ad effectum hujus concordiæ per expressum concessit, ut Consules & Cives nostri Vilnenses libere utantur cera liquefactoria juxta Privilegia sua Civilia, ita tamen quòd in ea Consules, ceras proprias Episcopales ad mensam ejus quotannis obvenientes, toties quoties liquefacerè ponderareque teneantur, sine quovis pretio pecuniario prout in eorum Privilegiis civibus latius continetur: & ob hoc, propriam suam liquefactoriam cum subditis suis Episcopalibus in Civitate

Vilnenſi deinceps habere non debebit. Præterea conſenſit idem Dominus Epiſcopus, ut ipſi Conſules æque utantur pannis raſoriis, infra muros Civiles ad utilitatem ſuam Prætorialem, juxta vim Privilegiorum ſuorum civilium, utque humulum diſpenſent ipſi Conſules ad commodum totius Civitatis Vilnenſis, ad cujus diſpenſationem ipſe Dominus Epiſcopus cum ſubditis ſuis Eccleſiaſticis intromittere ſe non debebit, contra diſpoſitionem Privilegiorum civilium, excepto quod Homines ſui Epiſcopales humulum ipſum domi & foris publicis integro ſacro venderent, prout hoc Civibus noſtris Vilnenſibus & alienigenis antiquitus permiſſum eſt, conſenſit quoque ſua Paternitas, ut ſubditi ſui præſertim autem Negotiatores & Revenditores in circulo Civili Vilnenſi foriſantes pro purgatione ipſius Circuli ſolvant quotannis Prætorio Civili a locis ſtantiarum ſuarum per quatuor groſſos, aliàs pro quolibet quartali anni per unum groſſum monetæ noſtræ Lithvanicalis: item conſenſit & admiſit per expreſſum idem Dominus Epiſcopus, ut ſubditi ſui Epiſcopales imprimis autem artifices cum meris Subditis noſtris æquè artificibus haberent mutuas ſuas fraternitates, propter meliorem artificiorum quorumcunque regulationem: ita tamen quòd in eligendis ſenioribus artificiorum ſubditi ſui Epiſcopales non eſſent cæteris inferiores; Vini etiam ſublimati ac cujuſvis generis diſpoſitionem ipſe Dominus Epiſcopus cum ſubditis ſuis Eccleſiaſticis ad ejuſdem vini uſtionem propinationemvé intromittere ſe non debebit quomodolibet in futurum. Conſenſit etiam Dominus Epiſcopus, ut ad evitanda ſcandala & pericula futura Conſulatus haberet in ſua poteſtate Portas omnes civiles etiam in ſolo ejus Eccleſiaſtico conſiſtentes, de tenenda autem cuſtodia totius Civitatis Vilnenſis Dominus Epiſcopus providendo ſecuritati ſuæ, ſubditorumque ſuorum conſenſit fieri mutuam Hominum ſuorum, Pane ſuo privatim viventium cum civibus & meris Subditis noſtris cæteriſque Incolis Civitatis noſtræ Vilnenſis conſcriptionem, & ſecundum hoc imponi taxam pecuniariam ſingulis convenientem ad exolvendos annuos cuſtodes, viginti & quatuor, quintum vero ipſorum Cechmiſtrum, quorum duodecim armati, Prætorium & omnem ejus armaturam, reliqui vero duodecim per urbem diſcurrentes, rem omnem Civilem ſingulis noctibus obſervare tenebuntur, arcendo furta, prædas, cædes & ignis incendia prout hoc in aliis Urbibus bene regulatis obſervatur. Conſenſum eſt etiam utrinque ut Homines Epiſcopales cum meris ſubditis noſtris Civibus Vilnenſibus in omnibus commercijs & prærogativis Civibus eſſent deinceps unanimes, demptis exactionibus Epiſcopalibus perpetuis & temporalibus ac etiam pro Publica neceſſitate Terreſtri inſtitutis & inſtituendis, Ita quod ipſi Conſules nullas alias Collectas a ſubditis Epiſcopalibus exigere debebunt quoquo modo in futurum præter ea ſupra expreſſas per Dominum Epiſcopum ſpecifice admiſ-

missas demptis quoquè judicijs hominum Episcopalium contra quos Advocatus Noster Vilnensis pro tempore existens jurisdictionem suam exercere non debebit, nisi secundum quod antiquitus hinc inde fuerat observatum. Quae omnia sic concordata in certa cedula papirea Manu Episcopali subscripta nobis nomine illius exhibita comperimus, contineri ad praemissorum omnium Privilegiationem per nostrae Majestatis aut Senatorum faciendam: Contentus est etiam Dominus Episcopus pro favore Majestatis Nostrae ut ipse cum officialibus suis spiritualibus ad cognitionem Causarum Civilium mere Saecularium non se deinceps intromitteret, nisi in defectu justitiae orphanorum Viduarum & miserabilium Personarum, atque se ultro utrinque subbijcientium ac consentientium nec afficiat; deinde subditos Nostros quoscunque Paenis paecuniariis solis Censuris Ecclesiasticis vovens esse, contentus; excepto quod se aliquis paenae paecuniariae sponte sua submiserit, ut igitur Praemissa omnia robur haberent perpetuae suae firmitatis praemissa omnia ad vota partium ipsarum utrarumque authoritate Majestatis Nostrae de certa scientia & deliberatione nostris Regiis ac de Consilio Consiliariorum Nostrorum approbantium ratificare & confirmare duximus: approbamusque, ratificamus & confirmamus decernentes ipsam Concordiam & omnia ejus contenta supra expressa robur firmum habitura perpetuo ac in aevum. Omnes alios incolas Civitatis Vilnensis cujuscunque alterius ditionis existentes puta Spirituales, Saeculares, Metropoliticales, Regulares & Monachales, ac Nobilitares quomodolibet cognominatos Latinae Graecaeq; Religionum & alterius Ritus vel Sectae cujuscunq; existentes, supra Scriptis omnibus oneribus Civilibus vicissim de plenitudine potestatis nostrae aeque unanimiter subijcientes, prout & subjicimus in perpetuum praesentium tenore mediante, Harum Quibus Sigillum Majestatis nostrae est subappensum Testimonio Litterarum. Datum in oppido Nostro Wolkowysko Dominico die proximo post Festum S. Luciae Anno Domini Millesimo quingentesimo vigesimo secundo, Regni vero Nostri Anno sedecimo, Praesentibus ibidem Reverendo in Christo Patre Domino Nicolao Episcopo Mednicensi nec non Magnificis ac Generosis Alberto Martino Gasztold Palatino Vilnensi & M. D. L. Cancellario Nostro, nec noc Tenutario Mozyrensi, Constantino Duce Ostrogiensi Palatino Trocensi & supremo Exercituum M. D. L. Capitaneo, Georgio Radziwill Castellaneo Trocensi & Capitaneo Grodnensi, Petro Stanislaidis de Ciechonowicz Palatino Polocensi & Capitaneo Drohicensi, Georgio Hilinicz Brestensi, Caunensi, Lidensi Capitaneo, ac Mareschalco Curiae nostrae, Mathia Woyciechowicz Ochmistrzowicz Mareschalco & Tenutario in Wolkowysko, & Joanne Hlebowicz Mareschalco Nostro, & alijs quam plurimis Consiliariis & aulicis Nostris Testibus, Relatio Praefati

Magnifici Alberti Gastold Palatini Vilnensis & M. D L. Cancellarij.
Sigillum appensile M. D. Litt:

A. 1522. *Die* 22. *Decembris. Privilegium Serenissimi Sigismundi Augusti Magistratui Vilnensi super ordinationem & institutionem Contuberniorum, Opificum.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quibus interest universis præsentibus & futuris, quód cum societates seu Contubernia opificum in Civitatibus tam nostris quam externis non mediocre ornamentum & Belli ac Pacis tempore præsidium præbere soleant, cum neque societatem, neque Collegium, neque hujusmodi corpus passim omnibus habere concedatur, nisi id jussu ac Principum permissu fiat: proinde ut in Civitate Vilnensi melius, ac ad usum humanum commodius opificia instituantur: commisimus Advocato, Præconsulibus & Consulibus hanc potestatem, ut illi, societates seu collegia opificum quæcunq; jam instituta sunt; corrigant, si quæ autem nondum sunt instituta ut sunt Cementariorum, Fabrorum Lignariorum, Frenificum & reliquorum instituant, Privilegiaque eis dent, leges ac mores quibus inter se vivere debeant: præscribant. Quæ quidem Societates seu Collegia ab illis instituta iisdem Privilegiis gaudebunt, quibus & cæteræ universitates reliquorum opificum gaudent, ita videlicet ut nullus alius artem in hac Civitate exercere, eamque docere possit, nisi is qui in collegio seu universitate artis suæ, nomen suum fuerit professus. Quod si quis temere extra contubernium, seu a nobis seu ab illis institutum opificum, artemque suam exercere fuerit ausus; sive sit Civis noster sive Senatorum nostrorum, Ducum, Nobiliumve in hac Civitate subditus, eum incarcerandi, detinendi, instrumenta artis illius tollendi, bona ejus mobilia confiscandi, facimus officio civili potestatem, ita ut hi artifices, quorum illi collegium seu contubernium instituerint, nihil prorsus ab illis differre videantur, quos vel nos Majores vel Nostri specialibus Privilegiis sumus dignati. Quodsi eorum in contuberniis ordinationi dispositioni ac coercitioni quisquam obsistere, ac eos impedire ausus fuerit, cujuscunqe fuerit status ac conditionis, is sciat certo gravissimam indignationem nostram subituram. Harum, quibus Sigillum nostrum est appressum Testimonio Literarum Datum Vilnæ 22. Decembris Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo secundo. Sigismundus Augustus Rex.

Sigillum appressum M. D. L.

Roku 1526. *Dnia* 28. *Februarij,* *Przywiley Krola Jmci Zygmunta I. ktorym znosi Artykuły przez pospolstwo przeciwko Magistratowi wyprawione, a nakazuje podług Praw i Przywileiow dawnych sprawowac się.*

Zyhimont Bożuju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski i innych. Czynim znamienito sim naszym Listom chto na nieho posmotryt, albo czytuczy jeho usłyszyt, ninieshnym i potom buduczym komu budiet potreba toho wiedati. Bili Nam czołom Burmistry i Raycy Miesta Wileńskoho o tom, szto nie odnokrot żałowali Nam na nich wsie Pospolstwo toho Miesta naszoho, iżby Oni sprawowalisia nie wodłuh Prawa ich pisanoho, kak w innych Miestach Naszych sprawuiut, kakże prynosili, pered Nas wypisawszy niekotoryie członki, abychma kazali Radie ich Mieskoy podle tych członkow sprawowatisia i raditi, a Burmistry i Raycy powiedieli pered nami, iż nikoli tych członkow niederżali; ale sia sprawowali podłuh starodawnoho obyczaja i Prywilejow i Praw tych, kotoryie majut od Prodkow Naszych, za kotorymże dey uporom ich, a za tymi nowymi członkami mnohy zamożnyie zubożali odrywajuczysia od Prawa ich i nie tolko dey w Prawie ich, ale i w inszych sprawach Mieyskich za tym swowoleństwom i uporom ich, trudnost wielikuju od nich majut, i bili Nam czołom Burmistry i Raycy toho Miesta Naszoho Wileńskoho abychmo zachowali Jch w Uradie zupolnym i w sprawach ich mieyskich wo wsim poddanomu kaksia oni sprawowali pered tym, za Prodkow naszych i za Nas, aż do sich czasow, a teper i na potom potomuszby sia radili i sprawowali, jakoż i Pany Radni Nasi, kak Duchowniie tak i swieckiie Wielikoho Kniaźtwa Litowskoho o tom za Nimi do Nas pisali. A tak My baczuczy iż toje Miesto naszoje nadano iest obfitie, a łaskawie Prawom i Prywilejami od sławney pamieti Dieda i Otca Naszoho Korolei Jch Miłosti i innych Prodkow naszych wielikich Kniazi Litowskich, za kotorym że Prawom i Prywilejami aż do tych czasow sia sprawowało, i zawżdysia w Bohactwach i pożytkach množyło, a inszych żadnych Praw nie potrebowało tych członkow, kak teper Pospolstwo wymysłaiet, mohliby dobre to Prodkowie Nasi obaczyti i w Prywilejach swoich to im wypisati, dla takowych pryczyn niewidełosia nad Prawa i Prywileja Prodkow Naszych, kotoryie sud dobryie a obacznie im wydane, inszych Praw i Uradnikow, nad starodawny obyczay ustanawiati, a owszem potwierżati: jakoż i teper tyie wsie Prawa i Prywileja Prodkow Naszych i starodawnyie obyczaje, sprawy toho Miesta Naszeho potwierżajem tym to Prywilejem naszym ninieshnym Burmistrom i Raycom Radie Miesta naszoho wyżey pisannoho, i po nich buduczym U radnym wieczno i na wieki nieporuszono, majutsia oni i po tych

buduczy Burmiſtry i Raycy sprawowati, i raditi, wodłuh ſtarodawnych Obyczajow i Prywilejow, i Praw Prodkow Naſzych, jako pered tymſia sprawowali, a Poſpólſtwo użo czerez to niemajet tych nowych Członkow wynoſiti i ni w czym niemaiut im protiwni byti, ale owſzem maiut k-nim wo wſim poſluſzeńſtwo, jako k-ſtarſzym ſwoim mieti Y na to jeśmo dali ſiey Naſz Liſt z Naſzoju Pieczatiu. Piſan w Breſtiu Kujawſkim pod Lety Bożoho Narożenia, Tyſiecza Piać ſot Dwaccat ſzoſtoho, Mieſiaca Febralia dwaccat oſmoho Dnia, Jndikta czetwertonadcatoho. Sigiſmundus Rex. Wasnowski Marszałek i pisar.

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt.

A. 1526. *Feria Quarta poſt Dominicam Lætare, Prilegium Sereniſſimi Sigiſmundi Regis, ut Communitas Plebis obedientiam & reverentiam Magiſtratui exhibeat.*

Jn Nomine Domini Amen. Quoniam ea quæ in humanis geruntur negotiis facile ex Hominum labuntur memoria, niſi Literarum munimentis & miniſterio Poſteritatis commendentur notitiæ: ad perpetuam proinde rei memoriam, Nos Sigiſmundus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæque &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quibus expedit, univerſis & ſingulis præſentibus & futuris harum notitiam habituris. Quòd, licet prius orta inter cives noſtros Vilnenſes controverſia, quam Communitas Plebis Civitatis ipſius moverat contra Magiſtratum suum, videlicet Præconſules, Conſules, Scabinos aſſerens jus suum municipale teutonicum Magdeburienſe negligenter, ac minus debite per eos adminiſtrari, regimenque urbis ipſius negligi ab eiſdem: unde Populares ipſi congeſſerant articulos quosdam cupientes Magiſtratum, se quoque, ipsos alios Totam Communitatem juxta hujusmodi articulorum tenorem & diſpoſitionem gubernari, super quibus quidem articulis Privilegium quoddam novum Plebi ipſi ad inſtantiam & petitionem Ejus concedendum duxeramus & commiſeramus, demum tamen attendendo articulos hujusmodi, Civibus ipſis aliàs Civitati præfatæ noſtræ non eſſe conducibiles, nec proficuos, quinimo nocivos; quorum prætextu uſque nonnulli Civium ipſorum variis & inexplicabilibus litibus involuti devenerunt ad inopiam, diſplicentiæque & diſſenſiones a vulgo contra Magiſtratum & intra ipsummet vulgus, quàm plurimæ fuerunt exortæ, in dieſque augebantur, unde & reverentiam Conſularibus debitam, Plebs ipſa exhibere ceſſaverat: attendendo itaque quod in aliis quibusdam Civitatibus Noſtris ex hujusmodi Diſſenſionibus, atque inſolentijs & temeritate Plebis Majeſtati etiam noſtræ difficultatis non minus eſt illatum, conſiderandoque quod dicta Civitas Noſtra Vilnenſis a pri-

primæva ſui origine & dotatione gaudens Juribus & Privilegiis ſuis antiquis, quibus per Divos olim Prædeceſſores Avum ſcilicet Genitoremque ac Fratrem noſtros Clariſſimos gratioſe & ſufficienter exſtat dotata & proviſa ſemper, hactenus in fide & probitate laudabiliter eſt conſervata; atque in Proventibus tum noſtris quam etiam ſuis aſſidue crevit. Qua propter matura intra Nos deliberatione præhabita; tum etiam de unanimi Conſilio (atq; ad interpellationem totius Gremij Conſiliariorum Noſtrorum Magni Ducatus Noſtri Lithvaniæ ſtatus utriuſque Privilegium prædictum de & ſuper *Nobis Articulis & quorundam novorum & inſolitorum Officialium* Inſtitutione & antiquorum diminutione noviſſime conditum, ipſosq; novos Articulos & Conſtitutiones, nec non omnes & ſingulas Litteras Noſtras, Commiſſariorumque Noſtrorum, quomodo libet deſuper emanatas, etiam pænas vel vadia vel aliud quidcunque continentia: & cujuscunq; ſint tenoris abrogandum caſſandum & annihilandum duximus, prout caſſamus & abrogamus & annihilamus, per præſentes *ad priſtinumque ſtatum regimenq; ac ordinem Civitatem ipſam*, ſcilicet cives tam civitatem quam Plebem integre & plenarie reducimus & redigimus nec non decernimus per Præſentes, perpetuoque duraturo Majeſtatis noſtræ Decreto, ſtatuimus, quòd exnunc in antea futuris perpetuis Temporibus nunquam licebit Communitati Plebis Civitatis ipſius hujuſmodi Articulos Novos & inſolitos neque quoſcunq; vel qualescunq; alios ſuggerere, neque ullas rixas diſſenſiones vel protervitates *contra Magiſtratum ſuum exercere vel ſuſcitare*, neque quovis modo vel colore Officio Eorum ſe ingerere, neque Jurisdictionem eorum impedire, ſed ſemper *In omnibuſque Reverentiam Obedientiamque debitam Magiſtratui ipſi* veluti Majoribus & Rectoribus ſuis exhibere tenebuntur *Magiſtratusq;* in numero ſuo videlicet Præconſulum Conſulum atque Scabinorum & in omnibus & ſingulis manebit, juxta primævam Inſtitutionem, & Conſvetudines ſuas antiquas approbatas, ultra quas quidem Conſvetudines antiquas Civitatis ipſius & Privilegia ejus nullas alias conſvetudines, nec Conſtitutiones novas in Civitate ipſa Conſulatû invito introducere, nec Officiales novos inſtituere, nec antiquos alios numerum ſolitum Præconſulum, Conſulum, & Scabinorum diminuere licitum erit, ſed perpetuo & in ævum Civitas ipſa omnes & ſinguli Concives regentur & gubernabuntur, juxta ſua antiqua Jura & Privilegia a Divis olim Prædeceſſoribus noſtris Civitati ipſi conceſſa. Quæ quidem Jura & privilegia atque Conſvetudines antiquas Civitatis ipſius in omnibus & ſingulis eorum conditionibus & Articulis, inhærendo prioribus Litteris Noſtris Confirmatoriis nunc quoque iterum approbamus & confirmamus, per præſentes, quas robur perpetuæ firmitatis habere volumus, & decernimus, in cujus Rei Fidem & Teſtimonium; ſigillum Noſtrum Ducale Præſentibus eſt ſubappen-

pensum. Datum in Niepolomiæ Feria Quarta poſt Dominicam Lætare, proxima Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo vigeſimo sexto. Sigiſmundus Rex.

Sigillum appenſile M. D. L.

A. 1527. Feria sexta ante Dominicam Palmarum, Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi I. Transactionem inter Magiſtratum & Parochum Vilnenſem ratione Regiminis & Proviſionis Templi Parochialis S. Joannis factam confirmans.

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam Rei memoriam. Nos Sigiſmundus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Mazoviæq; &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit univerſis, & ſingulis, præſentibus, & futuris, harum notitiam habituris. Quomodo coram Majeſtate Noſtra Nomine Præconſulum exhibitæ ſunt Litteræ Pergameneæ ſigillis ſubappenſis, Arbitrorum infra ſcriptorum, inter honorabilem Parochum Leonardum S. Joannis ibidem Vilnæ ex una & ipſos Præconſules, & Conſules, totamque Communitatem ejusdem civitatis partibus ab altera ſuper certis Obligationibus Authenticè factis in ſe continentibus, ſimulque supplicatum eſt Nobis quatenus approbare ratificare & confirmare dignaremur. Quarum Litterarum de verbo ad verbum sequitur & eſt talis: In Nomine Domini Amen. Sub Anno Nativitatis ejuſdem Milleſimo Quingenteſimo Vigeſimo Primo, Indictione Nona, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini Domini Leonis Divina Providentia Papæ Decimi Anno Ipſius Octavo Die Martis Nona Menſis Aprilis in Civitate Vilnenſi in Curia Plebanali penes Cemeterium Eccleſiæ Parochialis S. Joannis in Stuba Alba Majori ex oppoſito Caſtri ſituatæ in mei Notarij Publici & Teſtium infra ſcriptorum ad hoc vocatorum & rogatorum Præſentia perſonaliter conſtituti venerabilis Dominus Leonardus Rodianus Eccleſiæ Parochialis S. Joannis Rector ex una, & Famati Domini Andreas Mikolajewicz, Jacobus Babicz Georgius Odwienick, Nicolaus Miſchus, Hanus Czarniy, Gregorius & Georgius Mychowicz, Stephanus Syrometnik, Nicolaus Wołk, Petrus Ławryn, Præconſules & Conſules Civitatis Vilnenſis duo, & Domini Advocati Totiuſque Conſulatus Civitates & Communitates antedictæ Nominibus Partibus ex altera volentibus, ut aſſeruerunt litium an fructus amputare, & ad concordiam amicabilemque compoſitionem devenire de & super litibus quæſtionibus controverſiis & dispendijs omnibuſq; & ſingulis cauſis inter ipſos coram Judicibus Commiſſarijs tam per Sedem Apoſtolicam quam Regiam Majeſtatem & loci Ordinarium datis & Deputatis, & quibuscunque aliis auditoribus judicibus ſive Commiſſariis pro de & ſuper certis injurijs damnis Eccleſiæ & Plebano præfato quomodocun-

cunque illatis & inferendis, Regiminеque & bono ordine in dicta Eccleſia Sancti Joannis & Reparatione ejus facienda alijſque rebus hinc inde tunc datis exhibitis atque productis latius deductis & præmiſſorum occaſione motis & actu pendentibus finem imponentibus, dictaſque lites, Quæſtiones, Controverſias, Diſcordias & Differentias ut præmittitur subortas in toto extinguentes & integraliter concordantes, ac etiam quæ in poſterum suboriri poſſunt totaliter complacantes, ac laboribus & expenſis parcere cupientes omnibus melioribus modo via, jure cauſa ſtilo & forma quibus melius & efficacius potuerunt & debuerunt non coacti, non compulſi, aut aliqua ſiniſtra machinatione circumventi, ſed ſponte, libere, gratioſe ex certis eorum ſcientiis, ac propriis & ſpontaneis voluntatibus, maturiſque deliberationibus & conſiliis præhabitis, compromiſerunt ac de alto & baſſo compromiſſum fecerunt & covenerunt, & quilibet ipſorum Nominibus quibus ſupra & propriis compromiſit & convenit Venerabiles & Egregios Viros Dominos Nicolaum Kesgal Sedis Apoſtolicæ Prothonotarium Decanum, Albertum de Rozan Martinum Doctorem Canonicos Vilnenſes, Staniſlaum de Caſimirz unibidem Sancti Leonardi Præpoſitum utriuſque juris, Valentinum de Poznan Medicinæ Doctores, tamquam in Arbitros, Arbitratores & amicabiles Compoſitores, Præſentes dantes & concedentes eiſdem Dominis Arbitris, Arbitratoribus, & Amicabilibus compoſitoribus plenam, liberam & omnimodam poteſtatem & authoritatem ac ſpeciale & generale Mandatum laudantes & terminantes, omnes & ſingulas lites, quæſtiones, controverſias, diſcordias & differentias prædictas occaſione præmiſſorum inter dictas partes subortas prout eis videretur expediendas, Juris Ordine servato, vel non servato, verbo vel in ſcriptis omni ſolemnitate omiſſa, quomodocunque & qualitercunque ac arbitrandi, arbitramentandique componentes, laudantes, perpetuamque concordiam facientes, ac finem dictis litibus imponentes, promiſerunt inſuper dictæ partes manu ſtipulata mihi Notario publico infra ſcripto tanquam publicæ & authenticæ Perſonæ ſolenniter ſtipulanti & recipienti vice & nomine omnium & ſingulorum, quorum intereſt, intererit aut intereſſe poterit, quomodo in futurum præfati Domini Plebanus & Conſules compromittentes & eorum quilibet etiam nominibus quibus ſupra promiſit ſe gratum atque firmum perpetue id totum habiturum, quidquid per dictos Dominos Arbitros, Arbitratores, & amicabiles compoſitores compromiſſi hujuſmodi vigore, ordinatum, laudatum, ſententiatum, arbitratum, definitum & pronuntiatum fuerit, & contra hujuſmodi arbitramentum ſive arbitralem ſententiam per ſe vel alium ſeu alios publicè vel occultè, directè vel indirectè quovis quæſito colore vel ingenio nullo unquam tempore dicere, facere, vel venire de jure vel de facto, neque a ſententia hujusmodi appellare ſive provocare, neque in arbitrium boni ſe conduci facere aut re-

ducere sub pæna mille florenorum auri boni & justi ponderis medium tertium pro Ecclesia Cathedrali, medium tertium centum florenorum pro Ecclesia Parochiali Sancti Joannis Vilnensi, medium alterum centum pro Regia Majestate, & aliud medium alterum centum pro Episcopo Vilnensi, centum pro arbitris, pro parte concordiam arbitrariam & præmisso tenentium, residuum centum per partem contraventium irremissibiliter solvendum & applicandum pro quibus omnibus & singulis sic tenendis & observandis & adimplendis: & pæna hujusmodi in eventu contraventionis præfatæ partes obligaverunt se & bona sua mobilia & immobilia præsentia & futura jurisdictionis ordinariæ per quam volunt se cogi & compelli usque ad observationem omnium & singulorum præmissorum supposuerunt & submiserunt renuntiantes hinc inde dicti compromittentes omnibus & singulis exceptionibus dolis malis vis, metûs, fraudis, inficientes actioni non sic celebratæ contractus nec sibi traditæ potestatis promissionis & compromissionis aliter fuisse dictum, quam scriptum & ac etiam omnibus & singulis exceptionibus, actionibus Juris & facti expressis & nunc expressuris, quibus contra præmissa aut aliquod præmissorum dicere, facere, seu venire possunt, ut se in aliquo defendere vel tueri Quibus omnibus & singulis his, specifice & expresse renuntiare voluerunt & renuntiarunt, ac si de eis omnibus & singulis specificam & expressam fecissent mentionem, & eisdem renuntiassent & specialiter Jurisdictionis generalem renuntiationem non valere nisi præcesserit specialis & expressa, promiserunt hinc inde per supradictas pænas se nunquam contra præmissa vel aliquod eorum attentare, sive suffragium revocare, super quibus omnibus & singulis præmissis dicti Domini compromittentes à me Notario publico infra scripto petierunt publicum fieri & confici instrumentum. Acta sunt hæc Anno, indictione, Pontificatus, loco, die, mense quibus supra: Præsentibus Honorabilibus & Honestis Dominis Antonio & Boguslao Præsbyteris, Joanne de Cracovia, Venceslao de Myschogola Notariis publicis, Joanne Campanatore, & Martino Laico Testibus circa præmissa: tandem Anno, indictione, quibus supra duodecima mensis Aprilis in Civitate Vilnensi & in Curia Domini Decani præfati in stuba Alba, in Notarii publici infra scripti, & Testium ad hoc vocatorum & rogatorum præsentiâ, Præfatus Dominus Nicolaus Decanus Prothonotarius sedis Apostolicæ, Arbiter, de consensu & voluntate aliorum Arbitrûm in præsentia Advocati Vilnensis & partium sæpe dictarum, sententiam arbitrariam in scriptis tulit, & pronunciavit in hunc qui sequitur modum: Christi Nomine invocato solum Deum præ occulis habentes, per hanc nostram sententiam arbitrariam, quâ de Juris peritorum consilio maturaque deliberatione intra nos & Partium libere consensu habito ferimus in his scriptis, in causa & causis inter Venerabilem Dominum Leonardum

dum Rodianum Ecclesiæ Parochialis S. Joannis Vilnæ Rectorem ex una, & Famatos Dominos Nicolaum Advocatum, Jacobum Babicz, Andream Mikołaiewicz, Georgium Odwiernik, Nicolaum Mylchusz, Janusko Hanusz czarny, Gregorium & Georgium Mekowicz, Stephanum Syrometnik, Nicolaum Wolk, Petrum Ławryn, cæterosque Præconsules, & Consules, Totamque Communitatem Civitatis Vilnensis, partibus ex altera, coram Nobis Nicolao Wyiezgał Decano & Sedis Apostolicæ Prothonotario, Alberto de Rożan, Martino Doctore Canonicis Vilnensibus, Stanislao de Casimiria S. Leonardi Præposito utriusque juris, Valentino de Poznań Medicinæ Doctoribus, Arbitris, Judicibus tum ex commissione Illustrissimi ac Reverendissimi in Christo Patris Domini Joannis ex Ducibus Lithvaniæ Dei Gratiâ Episcopi Vilnensis, tum Partium prædictarum consensu, datis, deputatis, & electis pro de & super regimine bono in dicta Ecclesia faciendo, & supplendo, in eadem defectibus aliisque rebus inferius deducendis, & illorum occasione vertendis seu vertentibus per ea, quæ ex articulis utriusque Partis coram nobis productis propositionibus & responsionibus hinc inde factis, vidimus, legimus, audivimus & cognovimus, dicimus, declaramus definimus, & arbitramur, definientesque & arbitrantes volentes & desiderantes lites, causas, quæstiones controversias subortas, & quovis modo suboriri possunt inter eos, de & super præmissis omnibusque & singulis causis, inter ipsos coram Judicibus Commissariis, tam per Sedem Apostolicam, quam Regiam Majestatem & Loci Ordinarium datis & deputatis, & aliis quibuscunque Judicibus, Auditoribus sive Commissariis, præmissorum & infra scriptorum occasione & actu pendentibus, amicabiliter decidi, ac pro quiete cujuslibet ipsorum & ut quibus laboribus & expensis quos propterea subire oporteret; parcere possent, & ad pristinam amicitiam devenire pronunciamus, lites ipsas & causas inter Partes præfatas motas, imprimis mortificando omnia & singula Testamenta & legata mobilia seu transitoria per Fratres Fraternitatis S. Joannis quomodolibet facta, pro fabrica Ecclesiæ S. Joannis convertenda, obligationibus Rectorem seu Plebanum concernendis, quæ sibi & non alteri cedere debent, nec non perpetuis Legatis dictæ Fraternitatis, ut est Fundatio Anniversariorum factis & fiendis, quæ pro Fraternitate hujusmodi perpetuè spectare debent; duntaxat exceptis: cætera autem legata pro præfata Ecclesia facta & fienda, ad nullum præter Ecclesiæ usum convertenda sunt, legata vero quæcunque Plebano facta Eidem ab aliis pro tempore existentibus habere & repetere licebit. Quæ quidem Testamenta legata, mobilia præscripta Ecclesiæ & Fraternitati facta & fienda cæterosque proventus ob dictam Ecclesiam S. Joannis spectantes, Vitrici Ecclesiæ repetant & exigant, ad Thesaurumque Ecclesiæ reponant, ad quem Thesaurum tres habeantur Claves, una apud Ple-

num pro tempore existentem, secunda apud Consulatum & tertia apud vitricos, qui vitrici pecunias de Thesauro pro usu Ecclesiæ ubi opus fuerit de consilio & consensu Dominorum Plebani & Consulatus convertant, ea omnia juxta voluntatem Testatorum, vitricos autem unum, Plebanus & alium Consulatus futuris perpetuis temporibus ex Gremio Consilii bene possessionatos eligant, qui sic electi anno quolibet de perceptis & expensis, Plebano, Consulibus plenam & integram faciant rationem in loco per ipsos eligendo, Seniores Fraternitatis, Consulatus eligat juxta antiquam consvetudinem in Curia & in Domo Plebanali, quos Seniores de legatis mobilibus, præfatis Plebano & Consulibus faciendis, rationem astringimus, de privata autem & speciali ratione inter Seniores & Fratres Fraternitatis fienda, Plebanus se non intromittat, de proventibus autem ex sacello infra sermonem Polonicum videlicet & Lithvanicum vitrici de uno thure & carbonibus provideant, & quid quid supererit, ad usum Eccclesiæ sub Plebano & Consulibus visum fuerit exponant, ad Possessionem vero damus in Cemeterio dictæ Ecclesiæ sumptibus Fraternitatis muro ædificatam. Seniores Fraternitatis totamque Fraternitatem realem & actualem perpetue tenentes restituimus. Nihilominus ipsa Fraternitas pro adjutorio Domus per Plebanum pro Vicariis Ecclesiæ ædificandæ decem millia laterum medium alterum centum cementi tonnas dare tenetur, Rectorem autem Scholæ Plebanus & Consulatus invicem eligant perpetue, quem sic electo Plebano pro tempore existenti præsentent, qui sibi in omnibus licitis, & honestis obedire & eundem in quantum rebellis & inobediens fuerit, Plebano alienare licebit; Sacrista per Plebanum, campanator per Consulatum eligantur fide digni. Cæterum proventus ex Scabellis per privatas Personas pro sui devotione in dicta Ecclesia ædificatos & ædificandos & a venditione candelarum provenientes, vitrici exigant, & ad usum Ecclesiæ juxta aliarum Ecclesiarum consvetudinem convertant, de locis autem ad sepelienda funera mortuorum vitrici provideant, a quibus & pecuniam repetant, pro usuque Ecclesiæ convertant, quæ funera si per solos scholares ad Ecclesiam seu locum sepulchri conducentur; tres grossos, si cum Sacerdotibus & Plebano processionaliter: a Paupere ad minus grossi sex, à Divite ad majus duodecim, sine verò Plebano a Processione per Presbyteros, in quantum Plebanus seu ipsius Commendarius legitimis non fuerit impeditus negotiis, a Paupere quatuor a Divite ad minus sex grossi persolvantur, a Vigiliis tam Divitum quam Pauperum indistincte grossi duodecim, a Salve unus grossus solvi debet, a Psalterio seu conductu prout quis cum Plebano facilius convenire potest, nemo tamen per cives præter scholares Parochiæ ad legendum Psalterium recipiatur. Tectura vero Funerum ex auro, argentoque, textili aut serico cujusvis generis ab extraneis medium, a civibus verò totum

vitri-

vitrici recipiant & ad fabricam Eccleſiæ aut alios uſus convertant, prout Plebano & Conſulibus viſum fuerit, cætera vero, ut ſunt: Equi Locidices pannum tela, & alia hujuſmodi præter veſtes ſericas, Plebanus pro tempore exiſtens recipiet, pro uſu beneplacito convertet, & à funeris exequiis pro Eccleſia ſub anno factis, Plebanus ſolo gaudebit offertorio, omnes autem Candelas *Poſtawniki ſwiecone* etiam circa funera mortuorum oblatas, poſt funeris ſepulturam & exequijs Quadrageſimiſque & triceſimis peractis vitrici recipiant, & de his reſiduoque quod à Paſchali candela ſupererit majus Altare & ubi opus fuerit provideant, alias autem candelas, quæ ex devotione per Chriſti fideles offeruntur ſingulis diebus, Plebanus tollet & recipiet pro uſu ſuo, Candelam vero Paſchalem vitrici ex Compoſitione Civium ad eandem provideant, quæ contiguè circa Altare Majus per Annum ſtare debet, Prædicatores vero Plebaneos Lithvanum, Conſulatus Polonum idoneos providere tenebuntur. Organiſta autem gaudebit ſolario circa columbationem. Plebanus Domus Civium cum honeſta Familia intret, qui ipſos & illorum Familiam non irritent, quem honeſte cives tanquam ſuum Paſtorem excipient, & juxta antiquam conſvetudinem ipſi tribuant. Miſſæ autem a prima uſque ad ſummam in dicta Eccleſia continuè celebrentur, unus Presbyter poſt alium, quem Ordinem Plebanus pro tempore exiſtens providere tenebitur. De pulſalibus verò, a civibus medium pro Fabrica Eccleſiæ & medium pro Plebano cedere debebit, ab extraneis verò Plebanus pro tempore exiſtens totum percipiet. Quæ omnia ſupra dicta per partes præfatas, inviolabiliter perpetuè obſervari volumus, ſub pœnis in Compromiſſo ſuperius deſcriptis, laudamuſque & definimus, arbitramur, pronunciamus, & mandamus hac noſtra ſententia arbitraria mediante, cujus ſententiæ Nobis, & Domino Epiſcopo præfato reſervamus, interpretationem, quam quidem ſententiam arbitrariam Reverendus Dominus Epiſcopus Vilnenſis ſuperarbiter in omnibus articulis, punctis & clauſulis confirmat, approbat ratificat, & futuris perpetuis temporibus ſub Cenſuris Eccleſiaſticis & pœnis præfatis ſimiliter obſervare mandat. Articulo de Proceſſione dum funera mortuorum ducuntur, ſive Plebanus intererit ſive non, duodecim groſſos ſolvi voluit duntaxat excepto ſuper quibus omnibus præmiſſis dictæ Partes petierunt a me Notario Publico deſuper Publica confici inſtrumenta, Acta ſunt hæc Anno, Indictione, Pontificatus die quibus ſupra. Præſentibus Reverendis Dominis Joanne Filipowicz Dei Gratia electo Confirmato Kijovienſi Cuſtode, Joanne Silvio amato utriuſque Doctore Magiſtro, Staniſlao Dombrowſki Canonicis Vilnenſibus, Joanne & Venceſlao Notariis Publicis Teſtibus ad præmiſſa vocatis, atque rogatis. Nos itaque Sigiſmundus Dei Gratia Rex Poloniæ & Magnus Dux Præfatus attendentes præinſertam concordiam Authenticè juſte ac pie

 factam

factam fuiſſe, in canonem illius Eccleſiæ S. Joannis Vilnenſis Conſentientes de ſcientia ex gratia Noſtra approbandam, & confirmandam duximus, approbamuſque & confirmamus, Præſentibus decernentes: eam in omnibus punctis, articulis & conditionibus, atque toto ejus tenore valorem & robur, perpetuæ inviolabiliſque firmitatis obtinere, tenore præſentium mediante. In cujus rei teſtimonium ſigillum Noſtrum, Præſentibus eſt subappenſum. Actum & datum Cracoviæ Feria ſexta proxima ante Dominicam Palmarum Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo ſeptimo, Regni Noſtri vigeſimo primo, præſentibus ibidem Reverendiſſimo Patre Domino Laurentio Epiſcopo Camenecenſi & Præpoſito Vilnenſi, Boguſlao Theſaurario Capitaneo Słonimenſi, atque Joanne Hronoſtay Tenutario in Dorſuniſzki Notariis Magni Ducatûs Noſtri & aliis Fide dignis ad præmiſſa Sigiſmundus REX.

Sigillum appenſile M. D. Litt:

A. 1528. *In Vigilia Nativitatis Domini, Literæ Sereniſſimi Sigiſmundi I. Regis Poloniæ, ad Caſtellanum Brzeſtenſem & Teloneatores Regni, ne in oppido Sierpcz dicto teloneum ullo modo á Mercatoribus Vilnenſibus exigant.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, totiuſque Pruſſiæ, & Maſoviæ, &c. Dominus & Hæres. Generoſo Joanni Leſzczyńſki Caſtellano Brzeſtenſi & Capitaneo Radziovienſi fideliter Nobis dilecto, & aliis Teloneatoribus Noſtris, ad præſentis negotii intereſſe quomodolibet habentibus gratiam Regiam, Generoſi, Nobiles ac Famati dilecti. Quæſti ſunt Nobis fideliter subditi Noſtri Civitatis Vilnenſis, quòd ab ipſis novum quoddam & inſolitum Teloneum ratione Ceræ a qua hic Nobis teloneum pendere ſoliti ſunt, in oppido Sierpcz exigitur, quod illi nunquam antea ſolvere fuiſſent conſveti, neque ad ipſius ſolutionem per quempiam Teloneatorem in præfato oppido Sierpcz in quam cogebantur, quòd ſi ita eſt: fidelitati tuæ & univerſis quorum intereſt, tenore præſentium mandamus, quatenus præfatos Cives Vilnenſes ad hujuſmodi novum & inſolitum teloneum non cogatis, neque illud ab eis præfato modo exigere audeatis, gravi ſub indignatione noſtra, ſecus non facturis. Datt. Vilnæ in Vigilia Nativitatis Domini, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo vigeſimo octavo, Regni noſtri Anno Vigeſimo ſecundo. Sigillum minus Regni Poloniæ: ad mandatum Majeſtatis Regiæ proprium Joannes Choieńſki Archidiaconus Cracovienſis.

Anno

Anno 1533. *Die* 23. *Decembris. Literæ Serenissimi Sigismundi I. Regis Poloniæ, ad Teloneatores Ducatus Masoviæ, ne ullum teloneum à Cera, & aliis mercibus Mercatorum Vilnensium exigant.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, totiusque Prussiæ, ac Masoviæ &c. Dominus & Hæres. Universis telonei nostri exactoribus, Notariis & custodibus in Regno, & præsertim in Ducatu nostro Masoviæ consistentibus, signanter autem Nobili Christophoro Czermieński eiusdem telonei nostri in Ducatu Samogitiæ Exactori & Custodi, tenore præsentium significamus. Quia Mercatores & incolæ Civitatis Nostræ Vilnensis: quæsti sunt Nobis plurimùm, quod in pluribus locis ejusdem Ducatus signanter autem in Sierpcz novum quoddam & insolitum teloneum ratione ceræ & aliarum quarumcunque mercantiarum nunc ab eis exigitur, quod tamen superioribus annis nunquam exigebatur, supplicaveruntque Nobis, ut Eos in libertatibus eorum juxta antiquam consvetudinem conservari mandaremus. Nos itaque attendentes quod his annis nullum novum teloneum instituerimus, vobis omnibus supra scriptis districtè præcipiendo mandamus, quatenus præfatos mercatores Civitatis nostræ Vilnensis cum eorum rebus & mercibus absque alicujus novi & insoliti telonei exactione ire, & transire liberè & securè permittatis & permitti faciatis, nihil ab illis præter solitum & à nobis aut nostris Prædecessoribus institutum exigentes, secus facere non ausuri, sub indignatione nostra. Datum Vilnæ sub Annulo Nostro Vigesima tertia Decembris Anno Domini Millesimo Quingentesimo trigesimo tertio, Regni nostri Anno vigesimo septimo. Sigillum minus Regni Poloniæ. Relatio Reverendi in Christo Patris Domini Joannis Choieński Episcopi Premisliensis.

A. 1535. *Feria sexta post Dominicam Lætare. Decretum Serenissimi Sigismundi I. Regis Poloniæ, Magni Ducis Lithvaniæ, inter Civitates, Vilnensem & Caunensem latum, quo non tantum depositio mercium in civitate Caunensi civibus Vilnensibus, sed etiam forisatio omnium mercium in eadem civitate & Rippis Fluvii Vilia dicti atque inde in alias Regiones defluitatio juxta Jura Civitati Vilnensi servientia adjudicata est.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæque &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quibus expedit universis & singulis, harum notitiam habituris, præsentibus & futuris: Quia orta controversia inter civitates Nostras Vilnensem & Caunensem, propositum fuit coram Nobis judicialiter ex Parte

Advocati Conſulatuſque totius Communitatis Viinenſis contra Advocatum conſulatum & communitatemCaunenſem, quia Ipſi contraveniendo Privilegio Divi olim Regis & M. Ducis Caſimiri Genitoris & Prædeceſſoris noſtri, Chariſſimi,eis ipſis Civibus Vilnenſibus, de & ſuper libera ac immuni eis ubicunque per Civitates Dominiorum noſtrorum mercandi facultate & aliis prærogativis liberaliter conceſſo, & per Nos confirmato, ab eis ipſiſque civibus Vilnenſibus in aſſiduo uſu continuè & indeſinenter obſervato prætendunt, non eſſe integrum ac liberum in civitate eorum Caunenſi ipſis Vilnenſibus juxta hujuſmodi privilegiatam eorum libertatem, conſvetudine approbatam foriſandi ſeu mercandi cum quo voluerint, & non debere eos, eâ ipsâ mercandi libertate gaudere ac uti frui, & quod merces ſuas ipſi Vilnenſes in eundo & redeundo trans Caunam, terra vel aquâ tranſvehere & juxta beneplacitum ſuum de eis illic diſponere minimè licitum habeant, donec prius merces ipſæ eorum illic in civitate Caunenſi depoſitæ & locatæ fuerint perſeveraverintque ibidem ad minus triduo vendicantes per id Civitati ſuæ Caunenſi depoſitum mercimoriale alias *Skład.* Ex adverſo Caunenſibus Advocato ſcilicet, PræconſulibusConſulibus& nonnullis exCommunitate cum pleno & ſufficienti a tota civitatis ſuæ Communitate Mandato, litem conteſtando Jure, id, ac legitimè vigore Privilegii ſui tenendum eſſe allegantibus, & exhibitis coram Nobis deſuper hinc inde Privilegiis & utraque parte in continuo uſu Privilegii ſui & conſvetudinis ab antiquo obſervatæ aſſeverante ſe fuiſſe & eſſe, & Producti fuerunt coram Nobis parte ab utraque, pro verificatione hujuſmodi intentionum earum, teſtes qui cum parte Vilnenſium ex pluribus vicinitate conjunctioribus Civitatibus publicitus miſſi & accerſiti & numero & conditione atque convenientiâ Teſtimonii eſſent integriores, & Juri Adverſis præferendi admittendique ad teſtificandum & jurandum deſuper elegerunt, itaque ad præſtandum juramentum Advocatus, Præconſules, Conſules cæterique Caunenſes unanimiter imprimis ex ipſiſmet Actoribus PræconſulibusConſulibuſque Vilnenſibus, Honeſtos Martinum Stulbicz, Jarmolaum Szłotowicz, Martinum Neſtziuk, & Joannem Mielnik, ex teſtibus vero de una quaque Civitate, ſingulatim de Troki videlicet Jacobum Advocatum & Jwanum Tolokońſki Præconſulem, de Grodno Paulum Bogdanowicz Præconſulem, de Szoſli Georgium Advocatum, de Gedanenſi vero civitate Conradum Klippingk & Thomam Roſth, qui quidem ſic ad jurandum per Caunenſes electi, & imprimis duo Præconſules & duo Conſules Vilnenſes prædicti in Prætorio Civitatis ſuæ in præſentia Generoſi Andreæ Michayłowicz Ducis Coſirńſki Mareſchalci noſtri ad id à nobis ex brachio noſtro ſpecialiter deputati & miſſi, ac in præſentia Advocati, Præconſulum & Conſulum Caunenſium eos ad jurandum ducentium corporale ut fide digna præfati Andreæ Coſtrſki di-

didicimus relatione; præſtiterunt juramentum, quod nunquam in civitate Caunenſi, nec extra eam in domibus incolarum ejus, ac aliis locis circumvicinis civitati illi adhærentibus supra nec infra Civibus Vilnenſibus cum mercibus eorum quibuſcunque ex neceſſitate depoſitum erat, ſed quod liberum ipſis omnibus fuit, in eundo & redeundo merces ſuas in utriſque Fluviorum rippis, lociſque aliis & domibus civium Caunenſium & ubicunque alicui placuerit, deponere, depoſitaque juxta eorum Privilegii continentiam diſponere, foriſare, mercari & vendere complacuerit, iterumque juxta unicujuſque beneplacitum, ſine quavis retentione & contradictione Caunenſium, infra & ſupra tam aquâ quam terra, & per utrumque fluvium tranſvehere ſuis, quoſcunque & undecunque habere poterint, vectoribus ſeu Nautis, quo quidem juramento taliter per eos præſtito, & per Caunenſes audito, teſtes quoque Vilnenſium per Caunenſes ut præmittitur electi ſuperius nominati ſub ſimili ac eadem forma juraverunt. Nos itaque auditis & cognitis præmiſſis de unanimi voluntate, conſenſu, & Conſilio Conſiliariorum noſtrorum M. Ducatus noſtri ſpiritualium atque Sæcularium controverſiam hujuſmodi Civitatum noſtrarum prædictarum decidendo & definiendo pronunciavimus & ſententiavimus: Quod Cives Vilnenſes quemadmodum hactenus Privilegio ſuo ſupra dicto, Prærogativiſque ac libertatibus in eo expreſſis, juxta conſvetudinem antiquam jugiter & ſine intermiſſione uſi ſunt, ita & in futurum perpetuis & ſempiternis temporibus ipſi Cives Vilnenſes moderni & Succeſſores eorum utantur, integramque habeant libertatem juxta hujuſmodi Privilegii ſui tenorem, & antiquam eorum conſvetudinem hactenus obſervatam & per documentum ſupra expreſſum juridicè & plenariè comprobatam, merces ſuas pro beneplacito ſuo, & non ex neceſſitate prout Caunenſes vigore Privilegii ſui prætendebant in Civitate Caunenſi & rippis utriuſque fluvii aliiſque locis deponendi eaſq; in locis hujuſmodi vendendi commutandive cum quo voluerint, & alios juxta beneplacitum ſuum diſponendi & iterum libere abſque cujuſvis impedimento, retentione & contradictione exinde dum eis placitum opportunumve fuerit, tam terrâ, quam aqua tranſvehendi & transportandi infra & supra teloneariis duntaxat noſtris ibi Caunenſibus ſe notificando non obſtante Privilegio Caunenſium cujus prætextu in præmiſſis innitebantur, quibus ſilentium deſuper indiximus, injunximus & impoſuimus perpetuum, Privilegiumque Vilnenſium quo in præmiſſis fulciantur, in omnibus & ſingulis ejus articulis, punctis & clauſulis eos hic pro expreſſis habendo, nec non conſvetudinem antiquam de & ſuper uſu Privilegii ejuſdem ut præmiſſum eſt veritate fultum in plenaria & integra firmitate reliquimus & conſervavimus decernendo Privilegium & conſvetudinem hujuſmodi, robur firmum obtinere perpetuo & in ævum: harum quibus Sigillum noſtrum eſt ſubap-

M 2 pen-

penſum, teſtimonio & munimine literarum. Actum & datum. Vilnæ Feria sexta poſt Dominicam *Lœtare* proxima. Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo trigeſimo quinto, Regni vero & Magni Ducatus noſtrorum vigeſimo nono. Præſentibus Reverendis in Chriſto Patribus ac Magnificis Dominis Joanne Vilnenſi, Venceſlao Miedniſcenſi Epiſcopis, Alberto Martini Gaſtoldt Comite in Murata Geranoyny Palatino Vilnenſi, Cancellarioque Noſtro Capitaneo Bielſcenſi & Moſirienſi, Georgio Nicolai Radziwill Caſtellano Vilnenſi Mareſchalco Curiæ noſtræ Campiductore generali Capitaneo Grodnenſi & Lidenſi, Joanne Joannis de Zabrzezie Palatino Trocenſi Mareſchalco Terreſtri, Joanne Nicolai Radziwill Capitaneo Samogitienſi & Caunenſi, Staniſlao Alberti Gaſtoldt Comite in præfata Murata Gieranoyny Palatino Novogrodenſi, Gregorio Gregorii Oſtikowicz Structore menſæ noſtræ & alliis Proceribus Baronibuſque Conſiliariis Noſtris ſincere nobis dilectis. Per manus præfati Magnifici Alberti Gaſtoldt Comitis in Murata Gieranoyny Palatini Vilnenſis Cancellarii Magni Ducatus noſtri. Sigiſmundus REX.

Sigillum appenſile M. D. L.

A. 1536. *Die* 6. *Auguſti Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi I. ſuper Pontem in fluvio Vilia dicto exiſtentem cum ordinatione Telonei a pertranſeuntibus exigendi, imprimis Ulrico Hoſio, ſecundariè vero Xenodochio ſanctiſſimæ Trinitatis, collatum.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam Rei memoriam. Regum ac Principum præclara geſta quæ ad commoda Generis humani augenda & propaganda ſuſcipiuntur, propterea immortalite digna judicantur, & eorum exemplo grata poſteritas incenſa ad ſimilia, aut etiam majora facienda provocaretur, quæ niſi Literarum munimentis commendentur: facile ex hominum memoria elabeſcunt. Proinde Nos Sigiſmundus Dei Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæque, &c. Dominus & Hæres. Manifeſtum facimus tenore præſentium univerſis & ſingulis tam præſentibus quam futuris harum notitiam habituris, quia cum nos retroactis Annis Nobiſcum reputaremus, moleſtias, sumptus, & incommoda Subditorum noſtrorum Magni Ducatus Lithvaniæ & aliorum Hominum quæ in traiiciendo Navigiis Flumine Vilia apud Civitatem noſtram Vilnenſem ſubire cogerentur, damnaque rerum ſuarum quas ducebant; in eodem Flumine facerent, cogitantesque quo pacto hujuſmodi incommodis eorundem subditorum obviare poſſit; conſilium cæperamus extruendi firmi alicujus Pontis in eodem Flumine, inſtigante etiam nos ad id faciendum Generoſo olim Ulrico Hoſio Horodniczy Caſtri noſtri Vilnenſis, & proinde quod nobis conſultum videbatur, perficere

ficere volentes, cognitamque ac perſpectam habentes fidem & integritatem ejuſdem olim Generoſi Ulrici Hoſſii, commiſeramus ei, ut ipſe Pontem ipſum in flumine Vilia apud eandem Civitatem noſtram Vilnenſem majori, qua fieri poſſit & ei videretur firmitudine propriis ſumptibus & impenſis exſtrueret & ædificaret ſub modis & conditionibus infra ſcriptis, videlicet quod extructo & conſtituto Ponte prædicto, ita ut advenientes Homines, commodè pertranſire huc atque illuc poſſent; jus faſque eſſet authoritate & permiſſione noſtra eidem Ulrico Hoſio Vectigal ſive Teloneum pontale in eodem loco, à pertranſeuntibus petere & exigere modo infra ſcripto, ſcilicet ab uno curru lignorum aut ſtraminis fœni & omnis generis frumentorum & ab aliis rebus, quaſcunque venales uno equo quiſque vexerit, unam denarium ſive obolum, ab uno vaſe ſive tonna ſalis unum obolum, ab uno curru mercibus onuſto qui duobus equis ducitur denarios ſive obolos quinque, ab uno curru mercibus ,onuſto, qui uno equo ducitur, denarios ſive obolos tres, à quolibet Bove & vacca, & ab eo quidquid trans flumen ad vendendum ducitur, ſive pellitur denarium ſive obolum unum, ab uno cumulo argillæ pro conficiendis lapidibus coctis, qui lateres appellantur, groſſos viginti. Ex eo autem vectigali, ſive teloneo poteſtatem feceramus eidem Ulrico Hoſio, omnes ſumptus & impenſas quaſcunque in exſtruendo dicto Ponte feciſſet, compenſandi, & reſarciendi tam diu, donec tota ſumma ab eo expoſita ei exolveretur; poſteaquam vero ſumptus & impenſas ſuas, quas in extructione Pontis feciſſet, rurſus ex eodem Vectigali ſeu Teloneo recuperâſſet, mandata illi ſimiliter vivæ vocis oraculo dederamus, ut reliquas Partes & ſummas Pecuniæ, quæ ex eodem Vectigali Pontis prædicti ultra ſumptus ab eo factos provenirent, & colligerentur, pro exſtruenda Domo Hoſpitali pro egenis & langvidis Hominibus apud Monaſterium Fratrum Prædicatorum ordinis Sancti Dominici Eccleſiæ Sancti Spiritus, in eadem civitate noſtra Vilnenſi collocandis, proque illorum ſuſtentatione & cura convertere. Qui quidem Generoſus Ulricus Hoſius voluntati & Mandatis noſtris ſatisfaciens, Pontem ipſum in flumine Vilia prædicta, apud civitatem noſtram Vilnenſem magnis ſumptibus & impenſis, omnique cura & diligentia erexit, & ædificavit, atque ad omnem quam potuit diuturnitatem firmavit, vectigalque ipſum ſive Teloneum Pontale juxta Præſcriptum noſtrum ſuperius expreſſum conſtituens, ex eo ſummas Pecuniæ, quas in ædificando dicto Ponte impenderat, ſibi ipſe proceſſu temporis deduxit & defalcavit, eodemque opere deinde perfecto & abſoluto, ad alteram voluntatis & Mandatorum Noſtrorum partem converſus, Hoſpitale prædictum apud Monaſterium Fratrum Prædicatorum, quod antea ædificare cæperat, perficere conatus eſſet, bonamque ejus partem ex muro conſtruxiſſet, prius tamen quam id

N po-

potuerit ad effectum perducere, ut eſt mortalium conditio humanis rebus morte exutus eſſet, Noſque in ejus locum Generoſum Joannem Hoſium Filium præfati olim Ulrici ſufficeremus, qui non minori fide ac virtute Patrem ſecutus cum reliqua officia ſibi, à nobis data, tum vero hoc ipſum Vectigal Pontale adminiſtrans ſe ſe nobis vehementer probavit, quemadmodum etiam in reſtauratione ejuſdem Pontis, qui verò ſuperiori impetu aquarum & glacierum fractus & direptus fuerat, induſtria ſua declaravit, ad priſtinam firmitatem & uſum hominum pecunjis ex eodem vectigali antea pro parte collectis & pro reſiduo colligendis noſtra voluntate & Mandato reſtituens. Nos igitur cupientes, ut Pons ipſe ſic exſtructus perpetuis futuris temporibus durare, & quotiesſcunque vel tempore vel caſu aliquo adverſo aut vi & impetu aquarum devaſtaretur inſtaurare, rurſus & reædificari poſſit, vectigal prædictum ſeu teloneum ſuperius deſcriptum quemadmodum Præfatus olim Ulricus Hoſius & Joannes ejus Filius ex voluntate & Conſtitutione Noſtra ſuperius deſcripta, exigebant de certa ſcientia & voluntate noſtra Regia inſtituendum in eodem Ponte, duximus, & inſtituimus, harum ſerie Literarum, ita ut homines cum rebus & mercibus ſuis illum pertranſeuntes, ſecundum ordinationem noſtram ſupra expreſſam ſolvere teneantur & debeant. Quod quidem vectigal ſeu Teloneum Pontale præfatus Generoſus Joannes Hoſius per eos, quos ad id deligendos & deputandos duxerit, exiget & exigi faciet. Ut autem hoc ipſum Teloneum Pontale a nobis ſic, ut præmiſſum eſt, inſtitutum, comulatiores fructus & proventus adferat, ad eos uſus ad quos illud deſignavimus ſuſtinendos, prout in infra ſcripta ordinatione noſtra continetur & habetur, inhibendum perpetuo duximus & inhibemus ſub amiſſione bonorum omnibus & ſingulis Palatinis, Caſtellanis, Capitaneis & aliis officialibus ac ſubditis noſtris, cujuſcunque ſtatus, ordinis, dignitatis & præeminentiæ exiſtentibus, ne ipſi aut quiſquam illorum conjunctim vel duciſſim alium Pontem præter hunc in eodem fluvio Vilia alibi ædificare & erigere præſumat, intra terminos à nobis deſignatos, hoc eſt: incipiendo ab oppido Byſtrzyca ſurſum uſque ad aliud oppidum noſtrum Kiernow, deorſum, adeo ut nullus alius Pons inter hæc oppida præter hunc noſtrum Vilnenſem exſtrui vel ædificari poſſit, in præjudicium telonei pontalis præfati, non licebit præterea hoc noſtro interdicto & prohibitione mediante cuiquam Subditorum noſtrorum parvos ponticulos qui *Jazy* vocantur in eodem fluvio in aliis locis extruere incipiendo, à Curia noſtra Niemenczyna uſque ad oppidum noſtrum Kiernow prædictum ſub ſimilibus amiſſionibus bonorum, & aliis pænis arbitrio noſtro exigendis, interdicta etiam eſſe volumus & interdicimus ac prohibemus Navigia quæ *Promy*, vocantur, in eodem flumine Vilia ita quod nemo Officialium aut Subditorum noſtrorum illis uti poſ-

ſit

ſit intra Villam Verki Epiſcopatus Vilnenſis & Villam Ponary Capituli Eccleſiæ Vilnenſis ſurſum ac deorſum in præjudicium ejuſdem telonei pontalis, à nobis inſtituti, ſub pænis noſtris ſupra expreſſis. Et quoniam nos ſicut antea teſtati ſumus Pontem prædictum, pietate in Subditos noſtros permoti erigi & ædificari feceramus, ita etiam vectigal ipſius & teloneum prædictum in ejus reparationem & in egenorum languentiumque Hominum uſus longe antea animo deſtinaveramus; propterea volentes jam tandem animi noſtri inſtitutum ad effectum perducere & inopiæ eorum qui eleemoſinam exſpectant ſuccurrere, commiſeramus nonnullis Conſiliariis noſtris, ut Hoſpitale apud Monaſterium S. Spiritus ſitum, quod præfatus olim Ulricus Hoſius muro ædificare cæperat; reviderent, & quemadmodum perfici, aut quibus finibus & ſpatio loci concludi poſſet, diligenter unà cum Fratribus Monaſterii prædicti conſtituerent, qui commiſſionem noſtram exequentes retulerunt coram nobis ſe cum eiſdem Fratribus S. Dominici ita conſtituiſſe, ut dictum Hoſpitale neceſſario loci ſpatio in quo ea, quæ ad uſum Domus hoſpitalis prædicti pertinent, erigi & ædificari poſſint, quod ab eis oſtenſum & deſignatum eſt in hunc modum, incipiendo ab introitu ſive Porta ad Curiam hoſpitalis quæ eſt in vico ex oppoſito valvæ Cemeterii Eccleſiæ S. Spiritus, à qua Porta porriguntur limites longitudinis areæ Hoſpitalis undevis uſque ad finem Domorum Petri Pusdrowicz, & Pauli Pieſtowicz Civium Subditorum Reverendi Domini Epiſcopi Vilnenſis, centum ulnis ſive triginta quatuor cubitis, latitudinis vero ab area Eccleſiæ hoſpitalis in loco ſuperiori ejuſdem areæ viginti ulnis ſive ſeptem cubitis, area vero inferior penes Domum & Hortum Petri Puſdrowicz uſque ad finem Domus Pauli Pieſtowicz habens ulnas ſexaginta ſive cubitos viginti, ejus vero longitudo à fine horti Puſdrowicz penes hortum Conventualem Stephani Tubicinis noſtri ſurſum habens triginta ſex ulnas ſive cubitos duodecim, quodque etiam duplici ingreſſa dicta Domus hoſpitalis gaudere debeat, altero videlicet ab ea parte quà itur ad Eccleſiam S. Spiritus Monaſterii prædicti, altero in latere quod ſpectat plateam S. Spiritus appellatam, cui quidem hoſpitali ac Pauperibus in eo habitantibus ac uſibus eorum, teloneum pontale prædictum nos de benignitate noſtra Regia perpetuo dandum, donandum, aſſignandum & inſcribendum duximus, prout damus, donamus, aſſignamus & inſcribimus modis & conditionibus infra ſcriptis, ita videlicet quod hoc tempore quo dictum hoſpitale inſtauratione & tota fere ſtructura indiget, ſupra nominatus Generoſus Joannes Hoſius quem ejusdem Pontis & Hospitalis Procuratorem & Proviſorem conſtituimus, vectigal ipſum Pontale quod ejus adminiſtrationi, uti Proviſori hoſpitalis præfati commiſimus, ſimiliter & cenſus omnes atque obventiones & oblationes, quaſcunque pia Chriſti Fi-

lium devotio vel contulit iam, vel deinceps conferet: semper exiget & percipiet ex ejusque proventibus dictum Hospitale cum omnibus ædificiis, quæ ad illud necessariæ videbuntur, ædificabit & construet, ita ut in eo Pauperes & langvidi homines includi & collocari commode ac vitam degere possent, quemadmodum id ejus industriæ & integritati committimus præsentibus literis nostris. Posteaquam vero hospitale prædictum ædificaverit ac quemadmodum opus fuerit, perfecerit, extunc reliquos proventus ejusdem telonei pontalis per Nos præfato hospitali inscripti singulis annis sequentibus in victum, amictum & medicinas, aliosque usus domesticos Pauperum in eodem hospitali tunc collocatorum convertet & impendet, aliique ejus Successores quos in eodem officio & administratione Nos ipsi constituerimus, aut Successores nostri constituerint, convertent & impendent, convertereque & impendere debeant & teneantur perpetuo & in ævum, ita tamen quod dictus Joannes Hosius & ejus Successores præfati partem aliquam proventum dicti telonei pontalis, singulis annis retinere & conservare omnino sint astricti, quæ in reparationem & instaurationem Pontis præfati ac Hospitalis quoties opus venerit deponi ex parato possit, cura vero & administratio spiritualium Sacramentorum Pauperibus & aliis hominibus in dicto hospitali pro tempore commorantibus incumbere debebit & incumbet Priori & Fratribus præfati Monasterij S. Spiritus, ut Missas illic celebrare, confessiones audire & super sacrata communione corporis Dominici reficere eosdem habitatores Hospitalis perpetuo teneantur, quemadmodum propter occupationem loci in quo antea Hospitale exstructum fuerat & propter extinctionem Tituli Præpositi hospitalis ejusdem, quem ipsi in se assumpserunt, merito debent & sunt astricti. Ut utem ordo & diligentia tam in exstruendo & reparando eodem hospitali, quam in providendis & gubernandis eisdem Pauperibus hospitalis prædicti ritè & debitè servetur, curam & superioritatem prædictæ administrationis Reverendo in Christo P. Domino Episcopo Vilnensi moderno & pro tempore existenti ac ejus Capitulo Vilnensi delegandum duximus & delegamus, ita ut ipsi bono regimini & administrationi ipsius hospitalis ejusque proventuum prædictorum superintendant, eamque ob rem etiam volumus, & præsentibus literis nostris statuimus, quod dictus Joannes Hosius, & ejus in administratura vectigalis sive telonei ac præfatorum Hospitalis & Pontis Provisores, à Nobis pro tempore deputandi coram præfato Domino Episcopo seu duobus Prælatis vel Canonicis, ab eo vel in ejus absentia, à Capitulo deputandis, singulis annis & in fine cujuslibet anni de omnibus & singulis ad dictum Hospitale & Pontem spectantibus perceptis & expositis rationem reddere, & quietationes ab eis accipere debeant & teneantur: harum testimonio literarum, Quibus in fidem & testimonium Sigillum Nostrum est subappensum.

Actum

Datum Vilnæ Sexta menſis Auguſti Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo trigeſimo sexto, Regni vero noſtri Anno trigeſimo. Sigismundus Rex.

Sigillum appenſile M. D. Litt:

Ru 1536. Mieſiąca Semptembra Dnia 9. Extrakt Ordynacyey ś. p. Krola Jmci Zygmunta I. między Magiſtratem i Communitatem Miaſta Wileńſkiego dla zachowania porządku w Mieście Wileńſkim, tak przez Radę, jako i Poſpólſtwo uczynioney, i różnemi artykułami opiſaney, a za Krola Jmci Zygmunta III. Ru 1607. Mieſiąca Junii Dnia dziewiątego z Metryki W. W. Xſta Litewſkiego wydany.

Zyhimont Treti Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Inflantſki, a Szwedſki, Gotſki, Wandalſki, Diediczny Korol. Oznaymujem ſim Liſtom naſzym, iż za proźboju ſławetnoho Jwana Jachowicza Piſara Ruſkoho Radeckoho Mieſta Naſzoho Wieleńſkoho do Nas imieniem Burmiſtrow Raycow i wſich Mieſzczan naſzych Wileńſkich wnieſionoiu, kazaliieśmo im z Metryki Kancellaryey naſzoy Widimus dati Prywileju Prodka i Dieda naſzoho światobliwey Pamieti Korola Jeho Miłoſti Zyhimonta Pierwſzoho Mieſtu Naſzomu Wileńſkomu danoho, na potwerżenie niekotorych Artykułow od nichże samych poſtanowiennych, a druhich wyrokom Hoſpodarſkim mieży Radoju Mieſkoiu i Poſpolſtwom uznanych, z ſtrony wſiakoho Radu i pożytku Reczypoſpolitoy Mieſkojey, kotory Prywiley ſłowo od ſłowa takſie w ſobie majet. Wo Jmia Bożoje ſtan ſia, My Zyhimont Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych Pan i Diedicz. Czynim znamienito ſim naſzym Liſtom chto na nieho poſmotryt, albo czczuczy ieho uſlyſzyt, Ninieſznym i po tom buduczym komu budet potreba toho wiedati, ſzto od dawnych czaſow około Dobra poſpolitoho Miſta Naſzoho Wileńſkoho, o sprawach i pożytkach mieſkich były niemałyie roſtyrki i niezhody mieży Radoju i poſpolitym czołowiekom toho Mieſta prereczennoho, o kotorychże niezhodach i rożnicach ſwoich Rada i poſpolſtwo mnohokroć pered Nami jako Panom ſwoim diedicznym ſprawy mieży soboju miewali, i żałoby obiedwie ſtoronie czynili, i spory wielikiie dylali; a tak My dla pożytku i rozſzyrenia toho naſzoho Mieſta chotieczy aby w dobrom radu i ſłuſznoy ſprawie i pożytkach i oboronie i budowaniu ſia mnożył, za pryczynoju Korolewoiey Naſzojey Jey Miłoſti i wielikojey Kniehini Bony dopuſtili im obiema ſtoronam, aby Rada i poſpolſtwo ſami mieży ſoboju wyſadiwſzy pewnych dowcipnych mudrych Ludey i nauczonych Prawa Maydeburſkoho Niemieckoho w tych ruznicach porownanije

 uczy-

uczynili, i ſluſznuju uhodu wziali, a w czombyſia zhodit niemohli, toieśmo na wyrok naſz zoſtawili pod tym spoſobom, w kotorychby artykułach Rada z pospolſtwom ſia niezhodiła, w tom ieśmo mieli wyrokom naſzym poſtredok mieży niēmi uczyniti, a w kotorych członkach oni z obuſtron ſia zezwolat, prytom mieli ich zachowati i Liſtom naſzym potwerditi: hdeż tyiie Poddanyie Naſzyie Rada i poſpolſtwo mieſta Wileńſkoho na mnohich ſia Artykułach zhodiwſzy Nam ich podali proſieczy o potwierżeniie tych Artykułow, kotoryie niżey oſobliwoie ſut wypisanyiē, a na czomſiē niezhodili tyie na Sud i ſkazanie naſzoiē prypuſtili żodajuczy abychmo tym niezhodom ich koniec uczynili, My to pryniawſzy od nich miłoſierniie, jako od poddanych naſzych i doſtatocznie rozważywſzy tyie reczy z Radami naſzymi toho Pańſtwa wielikoho Kniaźtwa Litowſkoho takowoje ſkazaniie i wyrok Naſz kotoryjna wiecznē czasy w tom to Mieſtie majet trwati uczynilieśmo. Na perwey tyie ſłowa kotoryie mieży Radoju, a poſpolitom Czołowiekom około Radu i pożytkow Mieſkich hdiekolwiek uſzczypliwie i niepodſtiwie mowiepy, ſkazujem iż żadnoy ſtoronie tak z rady, ani z poſpolitoho Czołowieka im, ani ich potomkom na wieczne czaſy na ich czciach i dobrych powieſtiiach niemaiut ſzkoditi; a mieży ſoboju w miłoſti i w zhodie i w poſłuſzeńſtwie maiut byti, jako członki w odnom Cele: a pry tym ſkazujom, iż Rada Wileńſkaja Radcy i Burmiſtry kotoryie z ſtarodawna ſami w ſobie maiut obiéraniie i ſtawieniie z Rady Burmiſtrow i Pryſiażnikow, majut byti w toy liczbie jak dawnoy było, to ieſt: dwaccat i czotyry Radec, a dwanaccat Burmiſtrow, połowica tojey Rady i Burmiſtrow Zakonu Rymſkoho, a połowica Zakonu Hreckoho, tak jako obudwom Zakonom Prawo Maydeburſkoje dano. A na każdy rok dwa Burmiſtry, odin Rymſkoho zakonu a drugi Hreckoho, a czotyry Radcy dwa Hreckoho, a dwa Rymſkoho ſiediaczymi maiut byti, i tot płat jako pierwey na Burmiſtra kożdoho ſiedaczoho po dwaccati kop, a na Radcu kożdoho ſiediaczoho po dieſieti kop hroſzey na każdy Rok mieti: a pry tym obyczaiu dobrym w obieraniuiu i liczbie Rady i tych dochodach zoſtawuiem na wieczneie czaſy, toż o ſkarby i poradok miſki w dochodiech i roſchodiech i chowaniu tak nadajom: iż majut byti czotyry ſzafary kotoryie wſi pożytki dochody i roſchody i Dworcy Miſkiie majut wiedati, wyſtrehat zachowat i oſmotrywat ſzafowati z poradoju i wolū Rady Wileńſkojey na pożytok i potrebu miſkoiu. A tyie ſzafary maiut byti dwa z Rady kotorych Rada mieży ſoboju obieret, a dwa z poſpolſtwa kotorych też zawżdy Rada obierat majet tym obyczajom: iż poſpolſtwo deſiat mieży soboju majut dobrych ludiey, a oſiedłych obrati i pered Radoju poſtawiti, a Rada z nich majet dwoch obierati. A tyie ſzafary na każdy Rok maiut liczbu uczyniti pry kotoroy liczbie maiut byti uſtawiczniie dwa z Rady, a chtokolwiek

ſcho-

uchoczet z Rady pry liczbie byti, to kożdomu wolno budet, majut też byti pry toy liczbie z cechow po odnomu Mistru dobrych Ludey, a osiadłych kotorych Rada wybieret, a Pospolstwo mieży soboju majut obrati z Kupcow i też innych Ludiey dobrych Mieszczan Wileńskich osiadłych ośmnaccat i pered Radoiu postawit, a Rada szest mieży niemi obieret, kotoryie liczby pospołu z Radoju słuchat majut i z Cechow ludmi obranymi. A tyie z Pospolstwa i z Cechow kotoryie budut siediet na liczbie, dokonawszy liczby maiut prysiahati, iż nikomu niemaiut ziawiti skarbow i tajemnic miyskich, a ku chowaniu skarbow i Listow Prywilejow miscu na Ratuszu majet byti jakoż i iest, odno ieho wypratat majut, a indie perenieſti porochy albo insze potreby kotoryie tam chowajut, a szto potreba k-tomuż budowati, to maiet byti za pospolityie pienieże. A do skarbu i do Prywileiow mieskich majut byti czotyry zamki, a czotyry kluczy, a do onych zamkow maiut byti dwa kluczy u Burmistra wiery Rymskojey, a dwa u Burmistra Hreckoiey wiery siediaczych: a tyie skarby kotoryie tam budut chowati, po liczbie szafarow niemaiut byt ruszonyie odno na pospolituju recz toho miiusta z wiedomostiu wsich, i w knihi pisati szto kotoroho Roku budiet wziato do skarbu, a tyie knihi w skarbie maiut byti. Toż wskazujem iż Rada w inszoy Izbie siediti maiet, sprawy swoje sprawowaty szto na nich pryslużyt z Burmistry: a Ławniki w inszey izbie siedieti majut i suditi z Woytom, chiba koli poszlet Rada po Ławniki dla reczy pospolitoy w jakich potrebach, tohdy do nich maiut pryti i oto z nimi raditi szto budet potreba, a Ławniki majut mieti swoju Pieczat kotoruju uże im dajem na wiecznyie czasy, A tak siedieczy osobno, odin druhomu pereskazati niebudet w sprawach potrebnych Zatym szto sie dotyczet sporu ich, o kletki i opered kletki tak nayduiem: Jż tyie Mieszczaniie a Diediczy kotoryie kletki swoje maiut diedicznyie w tych zostati majut, z potomki swoimi, kotoryie nakładom swoim zbudowali, i od nas na wiecznost odierżali i niemaiut byti o kletki nagabanyie, ani z kletok niczoho niemajut płatiti osobno na Ratusz, odno tak jak z Domow diedicznych płatiat koli prydut podatki, a z predkletia tot czyia kletka iest, a jeśli jeje naymiet komukolwiek, a swojeho towaru szto w kletce prodaiet, sam na peredkletiu nieprodaiet, takowy kożdy na wsiaki Rok chto naymiet majet dawati pietnaccat hroszey z pered kleta na Ratusz, aby toż Reczpospolita miła pożytok odkul i sam bieret tot chto naymiet peredklet; i toż dopuszczajem im ku rozmnożeniiu i budowaniiu Dom Kusznierskoy miti, kotoryy że zo iest zbudowan pry kletkach murowanych mieskimi hroszmi, na kotoromże Domie Kusznierskom majut byti prodawanyie wsi towary kosmatyie jako mohut byti menowanyie, nie hdie indey aby takowyie towary nie były fałszowanyie, a płat z onoho Domu maiet byti ober-

 nen

nen na budowaniie Mista prereczonoho. A dozwalaiem toż im ku murowanom kletkom budowati kramy na ſzewcy, garncare, solenniki, garbary, rymary i na inſzyje reczy, ſzto mohut wymyśliti ku pożytku płatu, budowania Miſta naſzoho, ktomu daiem im kuchniu miyſkuju pry Ratuſzu zbudowaty dla Reczypoſpolitoiey prytom piwnicu Mieſkoiu kotoruiu użo oni dawno maiut. A to sut tyie Artykuły na kotoryieſie sama Rada z pospolſtwom zchodity, a My ich prymocy zoſtawili, i pryniali i wſkazali wſim Naſzym Liſtie kożdoy osobliwiie. a mianowitie wypiſać naypierwoy iż oni majut twierdoderżati Prawo Maydeburſkoie i pry nim ſtojati i toho Prawa Prywileimi boroniti, i wolnoſti Miſtu tomu danych czerez Nas i Prodkow Naſzych także boronit i Prywileiow ich: a wodże podtym obyczajom ſztokolwiek w pisanym Maydeburſkim Prawie ſtoit, a czohobyſia pierwoy w Wileńſkom Miſtie niezachowało, a znowu trudnoby poſtanowiti, tohdy pilnowati majut pospołu Rada i Pospolſtwo, aby to pospolitym dobrom zhodliwie mieży soboju uſtanowili. Jeſzcze każdoho hodu, hdy nowyie Burmiſtry ſiediaczy budut poſażonyie na mieyſcach swoich, tohdy majut pozowanyie byti Starszyie z Cechow, kotoryie tamże majut pryſiahnuti Radie na pospolitoie Dobro, jako na to pryſłużyt. Toż jśliby Burmiſtry Hodowyie z swoimi sudiaczymi czoho omiſzkali u ſprawach Miſkich także i Szafary umyſłom swoim, albo niedbalſtwom ſzto opuſtili a czerez tojebyſie Mieſtu Pospolitomu dobru ſzkoda ſtała, tohdy takowyie majut odpowiadati, i sprawitiſia wodłuh Prawa Maydeburſkoho. K-tomu kotoryie Burmiſtry i Raycy i Ławniki w Radie i w Ławie ſiediat Otiec z Synom, abo Brat rożony z Bratom tyje majut bez poruſzeniia ſiedieti, aż do żywotow swoich, ale od niniesznoho czasu na potom kotoryie z toho swita zoydut, żaden takowyjto ioſt: Otiec z Synom, ani Brat rożony z Bratom na takowyie wrady niemaiut byti wybieranyie ani ſażanij, niżli może Otiec ſiedieti w Radie, a Syn Jeho w Ławie, także i Bratia rożonaia odin ſiedieti w Radie, a druhi także w Ławie. A Burmiſtr na Burmiſtrowſtwo maiet byti wybran z Radiec nie wodłuh mieyſca, ale wodłuh hodnoſti: a toż ſzto ſię tyczet plitnic majut tyie Panowyie kotoryie Plitnicy dierżat poczawſzy od tych czasow na piat let każdy z swojejey Plitnicy odin raz w hod dati na budowaniie Miſkoie tyſieczu Plity, a jak piat let wydiet tohdy daley nie majut toho dawati: *Zaczym ſzto ieſt w Prywileju Miſkom*, poſtryhanie sukon i ſzynkowanie wina, horelki, w Miſtie Wileńſkom ino nihdie indiey odno k-Ratuſzu to majet pryſłuchati. A ſztoſia tyczet Hoſtinnoho domu w kotorym Hoſti ſtojaty majut i płat na Ratuſz dawati, tot użo ioſt zbudowany; a jśli daley czoho budet potreba w tom Domu, majet byti dobudowano, a w tom Domu majut ſtojaty *Hoſti Cużoziemcy* wodłuh Prywileia Brata naſzoho Korola Jeho Miłoſti Alexandra, Turcy, Wołoſzy, i Moſkwiczyny; a tyież Jarmarki

jak

jak teper derżat, także majut byty derżanyie. A budowaniie perekopow i wałow ich oprowowanyie hdie toho budiet potreba, majut byti oprowanyie budowanyie wodłuh możnosti. A też każdoho Czwartku Rada maietsia zbierati na Ratusz na hodinu położonuju dla spraw Mieyskich i pospolitoho Dobra, pod winoiu jśliby chto omeszkał z Rady na Ratusz we czwartek na Hodinu położonoiu, takowy majet winu pokupiti wodłuch Prawa; a jśliby za kotoroho omieszkaniem pospolitomu Czołowieku sprawiedliwost sie niestała, tohdy tot niemaiet sia oczyszczati winoju, ale maiet karan byti wodłuh Prawa, okrom słusznoje pryczyny, a hdysie też prydast kotorie poselstwo od Rady i od wsieho pospolstwa do Nas Hospodara w Mieskich sprawach za mieskim datkom, tohdy takowyie Posły albo Posłańcy mieskiie swoich ani kotorych reczy sprawowati niemaiut, odno w czym budut od Miesta posłanyie, a jak od tul pryiedut, tohdy Rada maiet uzwati pospolstwo i tamże pered Radoju i pospolstwom tyie Posły majut tož jawiti z czym od Nas pryiechali; a kotoryie Posłańcy inaczeyby uczynili, takowyie majut karani byti tak, jako prawo nosit. Jślibychmo dla niekotorych niedospiesznosti tuju sprawu mieskuju zawiesili na dień, abo dwa, tohdy tot Posłaniec abo inszy chto z nim poiedziet, swoje reczy może sprawiti, a hdy iuż sprawiwszy mieskie sprawy, tohdy czerez to żaden tam niemaiet byti na mieskich pienieżiach, ale na swojey szkodie, jeśli ieszcze budet swojey reczy dowoditi a pryiechawszy majut liczbu wydati sztoby na toy dorożie strawili. Wiltermistri majut w tom Miestie Wileńskom zachowani byti, k-tomu Rada y Pospolstwo maiut pilni byti aby wodłuh możnosti z pospolitoho skarbu ku oboronie Mieskoy każdoho hodu sprawowanyie były Puszki, Hakownicy i Rucznicy i sztokolwiek ku oboronie na protiwko Nieprzyiatiela prysłuszyt mieti, każdy Mieszczanin osobliiwie swoiu zbroiu i Rucznicu, i Rohatinu, wedra, siekiery i szto do ohnia prysłuchaiet, majet mieti: a toho wrad każdoho roku majet dosmotret. Także i na Ratuszu Rada swoje potreby maiet derżati, a jśli się (czoho Boże uchoway) prychodit ohoń w Miestie albo pered Miestom tohdy każdy Mieszczanin ku haszeniu ohnia maiet bieżat, a Burmistry toho Roku siedisaczyie także maiut pilnowati ku pry pużaniu ludu pospolitoho ku haszeniu. Daley iż Mieszczanin każdy, Obywatel toho miesta za wystup swoy niemaiet mieży złodieiow osażon byti, ale na inszym miescu hdieby złoczyńcy niesiedieli, też Woyt i Rada niemajut Ludiey iak swoich, tak i czużych kotoryie do nich o sprawiedliwost prydut, sukat, abo ostrymi słowy odstraszati, tak też za sia każdy Mieszczanin albo obcy czołowiek pryszedszy do Woyta, albo do Rady maiut potściwymi słowy i z słusznoiu pokoru mowiti, i reczy swoie sprawowati. Jeśliby Boh wszemohuszczy dopustił na toie Miesto (czohoż Jeho świataja miłost uchoway) powietre, tohdy maiet wo wsim Urad

byti oſmotren dobrymi Ludmi kotoryieby na to ſmotreli, iżby Ludie nieźmierali bez Teſtamentu, a inſzy by Rad Mieſki także nie hinul. Tożhdyſie ſtorony budut prawowat, tohdy obieiuch żałob, odpowiedi, dowody, wywody i wyroki maiut w knihi wpiſanyie byti, a wypis ſtoronie kotoraia budiet żodati maiet byti dan, po kolko kroć żodati budiet; a to za zapłatami Piſarſkiemi ſprawiedliwymi ſłuſznymi i zwyczaynymi, a nie obtiążliwymi maiet byti dawano: A jśliby toho komu było boronieno, a totby za tym w ſzkodu popał, tohdy takowoju ſzkodu majut Jemu oprawiti tyie, kotoryie toho boronili. Toż Mieſzczanom Wileńſkim pod Prawom Maydeburſkim ſiediaczym dopuſzczon majet byti Prokurator tamoczny abo Cużoziemiec chto kotoroho budet żodati, i reczy swojey komuſia zwieryt wodłuh Prawa okrom Duchownych. Zatym majut rury pospolitym hroſzem w Mieſto wiedieny byti dla wſiakojey pryhody i potreby Mieſkojey; a chto budet onoje wody pożywati, tot majet z domu swojeho na hod na rury ośm hroſzy dati. K-tomu Rada maiet pilnowati w tom, aby Reźniki bydła niezdorowoho na miaso nie bili, ani prodawali; a kotoryby smieł inak czyniti, takowy maiet byti karan winoju wodłuh Prawa. A w Mieſkoje Prawo po ſtaromu majut byti prymowani za Porucznikami, tak jako i perwey. Rada też maiet opatrnoſt i pilnoſt wielikuju mieti, aby pospolitym hroſzem ſkupleno było zboże na pospolite Dobro dla pryhody, (czoho Boże uchoway) hołodu, drohoſti, abo obleżenia około Mieſta, aby w tych czaſiech niedoſtatocznych Mieſzczanyie mieli pożywienie. Majet też Rada opatrna i pilna byti, aby żaden perekupnik nie śmieł kupiti reczy ſtrawnych pered hodinoju na to uſtawlenoju, Wzhlad też Rada majet mieti o wahi i o miery kupieckiie i ſzynkarow, oto tym obyczajem iż majut w każdoy karczmie boczki miodowyie i piwnyie uſtanowiti odnoſtaynyie w odnu mieru pod cechom mieſkim. Także i piekarow smotreti i wſiakich reczy kotoryie prodaiut na mieru i na wahu, abyſia każda recz sprawowała ſprawiedliwie bez każdoy omyłki, a każdoho Mieſiaca majet toho Rada oblądati wodłuh Prawa. Daley o ruchaniie Domow, w Mieſtie kotoryie nie wedle ſznura ſut budowanyie, to użo byti niemożet, ale od ninieſznoho czasu na potom żaden Mieſzczanin niemaiet ruchati ani budowati Domow swoich, ale pierwey majet opowiedati Wradu. Wſie worota mieſkiie Rada pod swoim kluczom i władnoſtiu majet mieti; á jśliby kotoryie worota niebyły potrebnyie, tyie majut byti zatworonyie, a u worot uzwody majut byti sprawlennyyi, i worota hwozdiami żeleznymi zbity dla wyrubania nocznoho, i dla twerdoſti i bezpieczeńſtwa i pewnoſti lepſzoje. I Prytom My uſtawujem: jśliby chto buduczy Mieſzczaninom i majuczy wolność i poſłuſzeńſtwo ku Prawu mieſkomu, a chotiel opuſtit poſłuſzeńſtwo Ratuſznoje, umyſłom swoim, a podda-

dati się pod inszoje Prawo, tohdy takowyj nie majet toho uczyniti pierwey nie prodawszy leżaczaho swojeho Imienia Mieszczaninu naszomu Ratuszu posłusznomu; a jśliby chto inak smieł uczynit, tohdy takowomu osiełost majet odniata byt na oprawu Mieskuju i puszok i hakownic Mieskich. Toż żadnoje wzdanie szto sie tyczet diedictwa Domow i czohokolwiek pod tym Prawom Wileńskim leżaczoho reczey nie ruchomych nihdie indie nie postuplennyje ani zapisanyje byti majut, tolki w Gaynom Prawie wodle Prawa; a jśliby to hdie indie było uczyniono, tohdy żadnoje mocy nie maiet mieti. Też kotoryie Domy odołszły od Miesta bez zapisow na Ratuszu i dochody i posłuszeństwo zatym zhinuło, na tom zostawujem, iż tyie wsi chto tyie Domy derżati budiet majut pered Nas byti pozwanije; a chto nie budet mieti Prywileju naszoho wyniatoho od Prawa i posłuszeństwa Mieskoho, takowych każdych Domy majem za sie ku Prawu Mieskomu prywiernuti. A szto pospolstwo o dewiedesiat i siem załotych w złocie nakładow swoich na Radie poiskiwali, toho im Radie płatiti nie naydujem, majut byti w tey reczy w mołczaniu, Daley ustawuiem, iż Rada bez pospolitoho czołowieka żadnych nowych płatow abo podatkow ustawiati niemaiet ani Wilkierow nowych bez pospolitoho czołowieka toż niemaiut ustawiati. Ktomu ustawuiem iż kotoryie Domy i sztokolwiek kmuru Mieskomu iest i było prybudowano, takowoje budowaniie w Miestie za Miestom maiet byti zruszone, bo doroha pry muru/około muru maiet byti wolna i prostrona storożom i obroncom Mieskim i puszkom ku oboronie Mieskiey od niepryjatiela czasu potreby; i majut Mieszczanie za murom od ściany wolnyie sorok sążni/odmierytj w poperok około wsieho Miesta, dla zbudowaniia perekopow i wału. Zatym dopuszczajem Radie i pospolstwu z pospolitych pienieży/Mieskich na słusznych i hodnych mieyscach Łazni zbudowati: z kotorychże płat majet bran byti na miesto dla pożytku pospolitoho Dobroho. Też ustawujem iż w niebytnosti Naszoy Hospodarskoy nie majut Panowie Rada Nasi jako Pan Wojewoda Wileński i Marszałok Ziemski i Marszałok Dworny i inszyie niekotoryie Wradniki Nasze po Domom ich, mieskich słuh swoich posyłati i Posłow i Gońcow w Domiech ich stanowiti, lecz kotoryby Posły albo Hońcy mieli koli do Wilni byti, tohdy majet Pan Wojewoda Wileński także i Marszałok Ziemski, i Marszałok Dworny Burmistra obosłati i dati jemu o tom znati, a Burmistr majet sam Hospody dobryie w Domiech Mieskich osmotrowszy tym Posłam i Honcom dawati; i maiuczyjeśmo jako Pan ich Diediczny, łaskawy wzhlad i bacznost na toje pererecżonoje Miesto Wileńskoje, i na nich wiernych Poddanych, Naszych z Łaski naszojey Pańskojey tyje wsi artykuły iako sie każdyj z nich osobliwymi słowy zamykajet, sim naszym Prywilejem umacniajem, i potwierżajem, wieczno i na wieki nie poruszono im samym, i potom-

P2 kom

kom ich, chotiaczy tot ūwieś Rad i ſprawu w tom Mieſtie Wileńſkom, uczynenoju i na końcu poſtawionuju i w ſim naſzym Prywileju opisano, mocno i niczym nie poruſzno mieti, ninie i na potom i na wiecznyie czasy. A na twierdoſt wſiēch tych reczy i pieczat Naſzu k-tomu Naſzomu Prywileju kazalijeśmo prywieſiti. Prytom byli Panowie Rada Wielikoho Kniaźtwa Litowſkoho Kniaź Paweł Biſkup Wileńſki, Wojewoda Trocki, Marſzałok Ziemſki Dierżawca Puńſki i Merecki, Pan Jan Janowicz Zaberezińſki, Podſkarbi Ziemſki Marſzałok i Piſar Naſz, Stta Słonimſki i Miſtibowſki Dierżawca Dorsuniſki i Zelweńſki, Pan Jwan Hornoſtay. Pisan u Wilni pod lety Bożoho Narożenia Tyſiecza piatsot tryccat ſzoſtoho Mieſieca Septebra Diewiatyy dień, Indykt dieſiaty. Kotoroho Prywileju wyżey wpisanoho, Sies Widimus z Metryk pod pieczatiu Wielikoho Kniaźtwa Litowſkoho Mieſtu Naſzomu Wileńſkomu wydan ioſt. Pisan w Warſzawie Leta Bożoho Narożenia Tyſiecza Sześć sot ſiemoho Mieſiaca Junia diewiatoho dnia. Lew Sapieha Kancler Wielikoho Kniaźtwa Litowſkoho.

Pieczęć przywieſiſta Wielka W. Xſtwa Litt.

Ru 1538. *Dnia* 10. *Junij Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta I. do Panow Rad i Szlachty W. X. L. aby Poddanych swych w Mieście Wileńſkim przez lat* 6. *zaſiedziałych z Miaſta pod winą kop* 500. *nie ważyli ſię brać i wywozić.*

Zyhimont Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, i innych, Kniaziom i Panom, i Wojewodom i Staroſtom, Derżawcom, Namieſtnikom i Tiwunom, Kniaźnom, Paniom, Udowam, Bojarom i Dworanom Naſzym po Oyczyznie Naſzoy Wielikim Kniaźtwie Litowſkom. Prysyłali do Nas Woyt, Burmiſtry, i Radcy i wſi Mieſzczaniie Mieſta Naſzoho Wileńſkoho powiedaiuczy o tom, ſztoż kotoryie Ludie do toho mieſta Naſzoho prychodiat i tam oſiedaiut, i nam ſłużat, ino dey Wy prysyłaiuczy do Woyta Burmiſtrow i Radec Wileńſkich, a inſzyie ſami do Mieſta tameſznoho pryieżdżaiuczy, onych Ludiei z Mieſta Wileńſkoho za ſiebie choczytie wywoditi, i w niewolu k-sobie ich brati: zaczym użo dey niemała trwoha i zamieſzanie w tom Mieſtie Naſzom deietſia, proto kotoryby kolwiek Czołowiek od kól do toho Mieſta Wileńſkoho pryſzoł, i tam mieſzkajuczy i kormiaczy ſię czerez ſześt Let, w tom mieſtie był, Prykazujem wam pod zakładom Naſzym, Piatsott kopami hroſzey, abyieſtie tych Ludiey zaſiedielych, z Mieſta Wileńſkoho niewywodili, i ni kotoroie trudnoſti i nagabania im niedielali, niechay oni bez poruſzenia w Mieſtie tamecznym mieſzkaiut i Nam ſłużat. Pisan w Krakowie pod lety Bożoho Narożenia Tyſiacza Piaćsot Tryccat oſmoho Mieſiaca Junia Dieſiatoho dnia, Indikta Jedynaſtoho, Michaylło Piſar.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

Ru 1538. *Mca Junij Dnia* 10. *Reskrypt Króla Jmci Zygmunta I. do Magistratu, aby kupcy Goście do Wilna przyieżdży z Gośćmi przyieżdżemi niehandlowali pod winami w Przywilejach opisanemi.*

Zyhimont Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, i innych. Woytu, Burmistrom, i Radcom i wsiemu Pospolstwu Miesta Naszoho Wileńskoho; sztoiestie prysyłali k-Nam, iż kotoryie Kupcy i Mieszczanije z inszych Miest Naszych do toho Miesta Wileńskoho z Towary swoimi pryieżdżaiut, i tam mieszkajuczy każdy Host z Hostiom, korom Jarmarku kupczat i prodawajut, na łoktie i na funty i puł funty, i z Złotnikami czerez Prywileje Wasze Mieskie kotoryie wy u siebie na to maietie badaty, w tych Prywilejach danych od Prodkow Naszych, i od Nas wam wpisano, iż niemaiet nichto, krom Jarmarkow w tom miestie Wileńskom kupczyt i prodawati: Proto hdyż wy Prywileja, twierdosti, od Prodkow Naszych i od nas u siebie na to maietie, prykazujem wam, pod łaskoiu naszoju aby iostie wodle Prywilejow swoich mieskich, w tomsia sprawowali i niedopuszczali, onym Hostiom pryieżdżaczym w tom Miestie Wileńskom, Jarmarkow kupczyt i torhowat; aczkolwiokby chto Listy nasze, dozwolenne protiw Prywileiom waszym od nas sobie wyprawił, wyby predsie niedbaiuczy na tyie Listy, ich Prywileiow swoich używali, niczym z nich niewystupujuczy: sztoby iestie onym wsim Hostiom pryieżdżym, sztoby oni protiw Prywileiom waszym czynit chotieli, mocno boronili koniecznie. Pisan w Krakowie pod Lety Bożoho Narożenia, tysiacz piacsot tryccat osmoho, Miesiaca Junia diesiatoho Dnia, Jndikta Jednastoho, Michayłło Pisar.

Sigillum appressum M. D. L.

Ru 1538. *Mca Junii Dnia* 11. *Przywiley Króla Jmci Zygmunta I. nadwa Mosty na Rzece Wilence, jeden pod Bramą Spaską będący, a drugi pod Oycami Bernardynami, Miastu Wileńskiemu nadany.*

Zyhimont Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i innych, oznaymujem sim naszym Listom: prysyłali do Nas Woyt, Burmistry i Raycy, i wsi Mieszczanie, Miesta naszoho Wileńskoho powiedajuczy, sztoż kotory Most na Rece Wilni iest od Klasztoru S. Bernardyna, tot użo wielmi sie skaził, i nie lzia, czerez nieho iak z miesta tak i do miesta Wileńskoho iezdit, i dla toho wielikaia sie trudnost Poddanym Naszym dełaiet, i prosili oni Nas abychmo nakazali tot Most na Wilni Rece, naszymi pienieżmi znowu zbudowati, abo dozwolili im mieskimi pienieżmi Jeho sprawiti, i od tol kotory płat

na Miesto brati ustanowili; a tak My baczuczy w tom prejeździe trudnost, Poddanych Naszych dozwoliliieśmo Mieszczanom Wileńskim, on Most na Wilni reczce, za Mieskiie pienieżi znowu żbudowati, i zawżdy ieho naprawowati, i brati mostowoho z Poddanych Naszych, Kniaziaczych i Pańskich, Duchownych i świeckich kotoryie do Miesta Wileńskoho poiedut, od koždoho woza po pienieżiu. I na to dalieśmo im siey Nasz List z Naszoju Pieczatiu. Písan w Krakowie pod Lety Božoho Narożenia, tysiacza piaćsot tryccat osmoho, Miesiaca Junia jedynastoho Jndikta, Michayło Pisar.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Ru 1538. *Dnia* 11. *Miesiąca Julii. Przywiley Króla Jmci Zygmunta I, aby Miasto Wileńskie więcey Podatku, Ordynszczyzny nazwanego do skarbu nad kop osmdziesiąt, choćby i Listy J. K. Mci wyszły; nie opłacali.*

Zyhimont z Božoje miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i innych. Woytu Burmistrom i Radcom i wsiemu Pospolstwu Miesta Naszoho Wileńskoho, iż szto prysyłałyiestie k-Nam powiadajuczy o tom: iż pryniesieny do was List Nasz, aby iestie dali Ordynszczyznu z toho Miesta Wileńskoho, piat sot kop hroszey, a wy Prywileje Prodkow Naszych, i Naszyie na to u siebie majetie, iż nie powinni iostie, bolsz nad osmdiesiat kop hroszey, toy Ordynszczyzny z Miesta Wileńskoho dawati, jakož i kwity Podskarbich Naszych Ziemskich u was sut, szto zawszestie po osmdiesiat kop hroszey, do skarbu Naszeho im dawali, i żodaietie od Nas abychmo wodłuh Prywilejow waszych, was w toy reczy zachowali. Proto hdy wy Prywileje i warunki, od Prodkow naszych i od Nas, to u siebie majetie: My was pry tych warunkach waszych zostawlajem, a jeślibychmo koli Ordynszczyznu, na toje Miesto naszoje Wileńskoje położyli, i Listy Naszyie o tom do was pisali, wy by tuju Ordynszczyznu do skarbu płatili, podłuh dawnoho obyczaja, i podłuh Prywilejow waszych Mieskich. Pisan w Krakowie pod Lety Božoho Narożenia, tysiecza piat sot tryccat, osmoho Miesiaca Julia jednastoho dnia, Jndykta jednastoho.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Ru 1538. *Dnia* 12. *Decembra. List Krola Jmci Zygmunta I do Jmci Pana Albrychta Gasztolda Wojewody Wileńskiego, aby Namiestnik Jmci, Mieszczan Juryzdyki Magdeburskiey, i Czeladzi ich nie sądził.*

Zyhimont Božuju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, i innych, Wojewodie Wileńskomu Kancleru Naszomu, Starostie Bielskomu i Mozyr-

zyrſkomu, Panu Olbrychtowi Marcinowiczu Gaſztoldowi. Pryſyłali k-Nam Woyt, Burmiſtry i Raycy Mieſta Naſzoho Wilna żałujuczy, o tom ſzto Namieśnik Twojey Miłoſti Wileńſki, mnoho Ludiey, Remieśnikow i Czelad ich, kotoryie w Mieſkich Domach mieſzkaiut, z mocy i Prawa i poſłuſzenſtwa Mieſkoho wyimajet, i w ſwoju oboronu ich bieret i ich ſudit, i sprawiajet, a im sudit i sprawowat onych nie dopuſzczajet, w czom onym krywda, i Prawu ich Maydeburſkomu uſzczerbek nie mały diejet: proto budiet, to tak, jak oni Nam prekładali, Twojaby Miłoſt Namieśniku swojemu Wileńſkomu, ſurowo prykazał, aby on takowych Ludiei Remieśnikow, i ich czeladiei, kotoryje w Domiech Mieyſkich mieſzkajut, z z mocy i pryſudu ich nie wyimował, i ich nie ſudił, i nie sprawował, niechay oni tych Remieśnikow w Prawie i poſłuſzeńſtwie ſwoim majut, i ſami ich sudiat i sprawlajut, a on by ſie w to ni czym nie wſtupał: aby za tym Prawom ich żadnoho uſzczerbku w tom nie było, i aby oni o tom boley nam nie donoſili. Piſan w Krakowie pod Lety Bożoho Narożenia tyſiacza piat ſot tryccat oſmoho Mieſieca Decembra dwanacetoho dnia. Jndykta iednaſtoho.

Pieczęć przyciśniona W. X Litt.

Ru 1539. *Dnia* 6. *Julii Przywiley Krola Jmci Zygmunta I. aby wſzyſcy Obywatele Miaſta Wileńſkiego Juryzdykcyi Mieſkiey podlegali.*

Zyhimont Bożuju Miłoſtiu Korol Polſki Wieliki Kniaź Litowſki Ruſki, Pruſki, Żomoytſki, Mazowiecki i innych. Oznaymujem ſim naſzym Liſtom ninieſznym i na potom buduczym, komu budiet potreba toho wiedati, ſzto powiedano pered Nami imieniem Wradu mieſta Naſzoho Wileńſkoho: iż mnoho Domow tak w mieſtie, jako i na peredmieſtiu, czerez dynnyie obyczaje i wynaydienia, wychodiat z Prawa i poſłuſzeńſtwa, Wradu ich mieſkoho, odni czerez tajemnyje, a pokutnyie zmowy, a zapisy nie Wradownyie, też czerez poymowanie w Małżeńſtwo Wdowy, i Diewok od Dworan, albo ſłużebnikow Panow Rad, i też inſzych Wradnikow Pańſtwa naſzoho, Kniaźtwa Wielikoho Litowſkoho, tož wyimowaniem Liſty naſzymi z Prawa ich mieſkoho, i czerez poddanyie w oboronu i poruczenſtwo Remieśnikow, Panom Radom i inſzym Uradnikom naſzym, za robotami i poſłuhami ich kotoryie oni im czyniat, zaczymże niekotoryie Mieſzczanie Uradu ſut nieposłuſznyie, i z poſłuſzeńſtwa i z Prawa ich mieſkoho ſia wyłamajut, ku wielikoy ſkazie, i ſzkodie wſieho Wradu Mieſkoho, i zniſzczeniu poſłuſzeńſtwa powinnoho, i umnieyſzeniu dochodow i pożytkow naſzych i mieſkich, ſztož jſliby dołho trwali i monożyli ſie, mieło tohdy nie mało dochodow tak nam, jako i tomu mieſtu zatym odoſzło, i wielikojeby zamieſzanie, Wradie Mieſkoy polpolitoy było, a tak My tym reczom dobre

bre wyrozumiewſzy, i baczuczy, w tom ſzkoduNaſzu Hoſpodarſkoju, i onoho Mieſta naſzoho, i chotiaczy to zawczaſu obwarowati, a takowyie reczy ſzkodliwe uhamowati, Zwierchnoſti naſzoje Hoſpodarſkoje, na tom zaſtawuiem: iż chtoby z poddanych naſzych, jakohokolwiek ſtanu, chotieł w Imieniu Mieſkom ſiedieti, tohdy majut, takowyje wſi pod Prawom i prysudom ich Mieſkom byti, i też komorniki, kotoryieby u takowych Domiech peremieſzkiwali i ſłuhi ich i inſzyie i wſi Mieſzczanie i ludieRemieslnyie, majut powinnoſt i poſłuſzeńſtwo, ku Uradu ich Mieſkomu mieti, i wſiakije płati i powinnoſti, pospołu z mieſtom połniti, i niczymſia z toho niewymawlajuczy, a kotoryby Domy mieſkije kupili, tyje majut Prawo mieſkoje pryniat, i wodle powinnoſti i zachowania Prawa ich pryſiehu uczyniti, a takowoho torhu, o Domy ni kotorym potajemnym obyczajem nie majut dielati, lecz takowe reczy jawnie pered Uradom ich Mieſkom zapisywati, a wſi płati naſzyie i mieſkiie majut płatiti, a nie majet użo nichto takowy, z poddanych naſzych z Prawa, i poſłuſzenſtwa ich mieſkoho, wyimowati. Także uſtawujem: iż kotoryby Mieſzczaniny i wſi Obywatele onoho Mieſta Naſzoho, Domy i Folwarki swoje w Prawie Mieſkom mieli, i ktomu też, chotiaby kakiie oſiedłoſti mieli, i w kotorom inſzym Prawie, tohdy predſie, za tym niemajut z Prawa i poſłuſzeńſtwa ich mieſkoho wyłamowati, lecz z oſiedłoſti mieſkojey poſłuſzni majut byti, Wradu ich mieſkomu, niżli jeſlibychmo My, koho za ſłuſznymi a wielikimi pryczynami z takowoje powinnoſti wyzwolili, tohdy użo tot, za onym wyzwoleniem Naſzym, maiet byti toho wolen. I toż choczem miet, iż kotorychbychmo My, abo Panowie Rada i Wradniki naſzyie, w obronu naſzu wziali, tyie odnak majut poddani i poſłuſzni Uradu mieſkomu byti, prytom toż kotoryieby iakimikolwiek wymyſły i obyczajmi, chotieli z Prawa i poſłuſzeńſtwa mieſkoho wyimowati, tohdy im to na żadnoy pomoczy niemaiet to byti, a Wrad tak Woytowſki, jako i Radecki, pilnie toho majut ſmotret, a nam to pod swoimi pryſiahami objawiat, i ku wiedomoſti naſzoy prywoditi, a My sami i naſzyie Potomki, takowym wſim, Prawu ich mieſkomu niepoſłuſznym, choczem Domy i Folwarki ich odbirati, a na potrebu i na oprawu mieſkoju dawati, a to wſie, ſztokolwiek na tom Liſtie naſzom wypiſano, maiem im dierżati na wiecznyie czasy, a wodże tyie wſie reczy wyżey mienennyie Zwierchnoſti Naſzoy Hospodarſkoy zoſtanowiennyie, rozkazaliieśmo po torhom i Mieſtom Naſzym jawnie wywołat, aby kożdy z Poddanych naſzych, tomu był swiedom, a niewiedomoſtiu toho niemohlſia wymowlati. I na to dalijeśmo im ſiej naſz Liſt, do kotoroho i Pieczat Naſzu pryłożyt kazali, Piſan w Krakowie pod Lety Bożoho Narożenia tyſiecza piatsot tryccat diewiatoho, Mieſiaca Julia ſzoſtoho dnia, Indykta dwanaccatoho. Michaylo Piſar Derżawca Kormiałowſki i Stokliſki.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

Ru 1539. Dnia 7. Julii Przywiley Króla Jmci Zygmunta I. aby żaden z Panow, Szlachty, Mieszczan gwałtem nie łapał, i nie wywoził, ale sprawiedliwości w Urzędzie należytym dochodził, tak też występnych ludzi do Sądu oddanych nie odbijał.

Zyhimont Bożuju Miłostiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Oznaymujem ſim Naſzym Liſtom, ninieſznym i na potom buduczym, komu budiet potreba toho wiedati; iż żałowali pered nami Woyt, Burmiſtry, i Radcy Mieſta naſzoho Wileńſkoho, ſztoż Mieſzczanie, i Obywatele, toho mieſta naſzoho, od niekotorych Knieziey i Panow i Dworan naſzych, gwałtownie bywajut poymani, i sażani i deržani do ich woli. Kotoryie ſwowoleńſtwo, hwałtowne imanie poddanych naſzych tamoſznych, wielmi w tom Mieſtie powſtało, iż dei nie tolko na ulicach, i na mieyſcach poſpolitych, to ſie diejet, ale dei, i z Domow niekotorych Mieſzczańſkich, tych Ludiey mocno hwałtom bierut, w czom wielikaja tiaſzkoſt i ſzkoda Poddanym Naſzym, i naruſzenie Prawom ich Maydeburſkim ſie diejet; ktomu też żałowali oni pered nami, ſztoż dei niekotoryie ſwowolni Ludie, ſłuh ich mieſkich Ludi takowych, kotory za wyſtupy ſwoje do Wradu ich Mieſkoho wedeni bywajut, hwałtownie odnimajut, z czoho ſia wielikije ſzkody poſpolitomu czołowieku diejut, i Wradu ich mieſkomu, nie małe zelżenie w tom ſie ſtanowit. A tak my chotiaczy wielikoho ſwowoleńſtwa ich uniati, żeby ſia bolſz toho w tom mieſtie naſzom nie mnożyło; Zwierchnoſti naſzoy Hospodarſkoy, na tom zaſtawujem, żeby nichto z Poddanych naſzych, od wyżſzoho ſtanu, i do niżſzoho, nie śmieł Mieſzczan Wileńſkich, tak w mieſtie w Domiech, jako i na peredmieſtiu, hwałtownie imati, i w niewoli deržati, lecz chtoby sobie od koho krywdu byti mienował, tohdy aby sam sobie sprawiedliwoſti nie dowodił, niżli aby Wradu ich mieſkomu, tuju krywdu swoju opowiedał, i tam sprawiedliwoſti sobie dochodił, a oni powinni w tom im sprawiedliwoſt czyniti. A chtobykolwiek śmieł, z toho rozkazania naſzoho wyſtupiti, i swowolnie Poddanych naſzych Mieſzczan i obywatelow Wileńſkich, hwałtom imati, tohdy każem toho takowym karaniem, jakoby kotoroho poſpolitoho Rozboynika karati, też chtobykolwiek czołowieka Mieſkoho wyſtupnoho, czerez ſłuh mieſkich, do Uradu ich prowadennoho odniał, albo odbił, tohdy takowy budet powinien, to wſie tierpieti, tak na swojey maiętnoſti, jako i na Tiele czoho budet on czołowiek odniaty, kotoryby do Uradu ich był powieden, zaſłużył; a wedżo te wſi reczy wyżey pisannyie, Zwierchnoſti naſzoy Hoſpodarſkoy zoſtanowienne, rozkazaliieśmo po torhom, i Mieſtom, naſzym jawnie wywołati, aby każdy z Poddanych naſzych, tomu był swiedom, a niewiedomoſtoju toho nie mohł ſie wymawlati; i na to daliieśmo im ſiey Naſz Liſt, do kotoroho i pieczat Naſzu pryłożyt

kazali. Piſan w Krakowie pod Lety Bożoho Narożenia tyſiacza piatsot tryccat die wiatoho, Mieſieca Julia ſiemoho dnia, Jndykta wtoroho nadcati.

Pieczęć przyciſniona Wielka W. Xſtwa Lit.

Ru 1549. *Dnia* 5. *Julii Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta I. do Jmci Pana Wojewody Wileńſkiego, aby wſzyſtkim, którzy chcą w Mieście mieſzkać, wſzelakie ciężary ponoſić i Miaſto fortyfikować przykazał.*

Zyhimont Bożuju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, i innych. Wojewodie Wileńſkomu, Kancleru naſzomu Panu Mikołaju Radiwiłowiczu. Pryſyłali k-Nam Woyt i Burmiſtry i Raycy i wſi Mieſzczanie, Mieſta Wileńſkoho żałujuczy o tym, ſzto dei mnohi Dworanie Naſi i Bojare, i ſłuhi niekotorych Panow, żony sobie w Mieſtie naſzom Wileńſkom popoymali, i Domy Mieſkie oſieli, a z niemi dei nikotorych popłatkow mieſkich płatiti, i mieſta budowati nie pomahajut, i niwczom im pomoczni byt nie chotiat: protoż ſztoby twoja Miłoſt, wſim tym prykazał, kotoryieby z nich w mieſtie naſzym chotieli mieſzkati, i Domy mieſkije dierżati, niechayby im wo wſiem pomocni byli, i Mieſta dielnicy swoje ſzto na nich prydiet, aby bez mieſzkania zamurowali, a niczymby ſie nie wymowlali, ſztoby z tych Domow ſłużba i popłatki ſzły, po tomu kak i pered tym bywało, konieczno, a inakby to nie było. Piſan w Krakowie Mieſieca Julia piatoho dnia, Jndykta dwanaccatoho, tyſiacz piatsot tryccat diewiatoho hodu.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Ru 1540. *D.* 8 *Oktobra Przywiley Króla Jmci Zygmunta I. aby na łąkach i ſianożęciach do Folwarkow Mieſkich przynależytych, Stad Króla Jmci, Senatorſkich, i Szlacheckich nie paſzono.*

Zyhimont Bożuju MiłoſtiuKorol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, i innych. Czynim znamienito ſim naſzym Liſtom, chto na nieho poſmatryt, albo cztuczy jeho uſłyſzyt, ninieſznym i na potom buduczym, komu budet potreba toho wiedati; bili nam czołom Burmiſtry i Raycy i wſi Mieſzczanie mieſta naſzoho Wileńſkoho, o tom: kotoryie ſienożati pod Wolczewicze, z pryiezdu Wileńſkoho na Wacce poczawſzy, od Tatar naſzych Potrubaczow, aż do Mereſzkan, i w Porudominiu, i Duſſeniatach, i po wſim Dworcom mieſkim byli ſzawſiehda w celoſti zachowany, a nikoli ſtadom naſzym, i Dworanie naſi jak Polſkije tak i zdeſźni Litowſkije Kniazi, i Panowie, i Ziemianie Naſzych nie trawliwali, ani nic tyie ſienożati ich im wytrawili, hdeż

hdeżeſmo jeſzcze pierwey, toho buduczy w zdeſznym Páńſtwie naſzom Kniaźtwie Wielikom Litowſkim, posyłali o tom dowiedywati, jsliby na tych ſienożatiech ich pered tym ſtad naſzych i Dworan naſzych Kniaziaczych, i Páńſkich, i Ziemiańſkich nie paſywano; Podczaſzoho Korony Polſkojey Pana Zborowſkoho, a Tiwuna i Horodniczoho Wilenſkoho, Derżawcu Uſzpolſkoho, Pienianſkoho, i Raduńſkoho, Pana Szymka Mackowicza, kak że oni na on czas tam ſwyiechali, i o tom ſie dowiedeli, iż tam na tych ſienożatiech ich nikoli ſtad naſzych nie paſzywano, i to nam odkazali, na ſzto my w tot czas i Liſt naſz na papiere piſany im dali, iż użo na tych ſienożatiech ich, ſtad naſzych i Dworan naſzych Kniazkich, i Páńſkich paſtwiti nie majut: kotoryże Liſt oni pered nami pokładali i bili nam czołom, abychmo tot liſt naſz im odmienili; a na pargaminie dati rozkazali, a tak my toho pierwſzoho Liſtu naſzoho ohledawſzy na czołom bitie ich to uczynili, na to dali i dajem ſieś naſz Liſt iż czerez to, na tych ſienożatiech wyż mienných ſtad naſzych i Dworan naſzych, i Kniaziaczych i Páńſkich paſtwiti nie majut na wiecznyie czaſy. A na twerdoſt toho, i pieczat naſzu kazalijeśmo prywieſiti k-ſiemu naſzomu Liſtu. Piſan u Wilni pod lety Bożoho Narożenia, tyſiecza piatſot czotyrydieſiatoho, Mieſieca Oktobra, oſmoho dnia, Jndykta czetwertoho nadcati. Jwan Hornoſtay Podſkarbi Ziemſki Marſzałok i Piſar,

Pieczęć przywieliſta W. X. Litt.

Ru 1540. *Mca Junii dnia* 12. *Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta I. do JX. Biſkupa Wileńſkiego, aby jako ſam Jmć, tak i Officyał Jmci, Mieſzczan Wileńſkich in actionibus Civilibus nie sądził i winami nie akładał, exceptis cauſis Matrimonii.*

Zyhimont Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki i innych. Kniaziu Woytiechu Biſkupu Wileńſkomu. Załowali nam Woyt Mieſta Wileńſkoho, Burmiſtry i Raycy i wſi Mieſzczanie, o tom: ſztoż dei Official, i Doktor Twoiey Miłoſti pozwy swoje na Mieſzczan Wileńſkich dajut, i każut im pered soboju w Prawielie ſtanowiti, wo wſich diełach, a nie w Duchownych, i kotoryie Mieſzczanie niechotiat pered nimi w prawie ſtati, na takowych dei oni klatwu wydaiut: protoż ſztoby Twoia Miłoſt w tom im krywdy nie czynił, i prawa ich mieſkoho nie ruchał, i pozwow i klatwy niekazał na nich wydawati, i wo wſich diełach niewielełby Twoja Miłoſt, im pered soboju i pered Uradniki swoimi ſtanowitiſia, niechay oni wſiakiie dieła ſami sudiat i radiat, podle Prawa swojeho Mieſkoho, oprocz ſztoſie dotyczet Małżeńſtwa, i oni maiut pered Twoiem Miłoſtiu i pered Uradniki Twojemi w Duchownym Prawie ſtanowitiſia. Piſan w Bereſti, pod lety Bożoho Narożenia, tyſiacz piatsot czotyrydie-

ſiatoho, Mieſiaca Junia dwanaccatoho dnia, Jndykta dwanaccatoho.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

A. 1540. *Feria Quarta ante Dominicam Reminiſcere. List Krola Jmci Zygmunta I. upominalny do Panow Kieniſzkow, aby Mostowego niezwyczaynego od Mieſzczan Wileńſkich niewyciągali.*

Sigismundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Masoviæ &c. Dominus & Hæres. Generoſis Michaëli & Joanni Kieniſkim Fidelibus dilectis Gratiam Noſtram Regiam. Generoſi Fideles dilecti, Multi Subditi Noſtri præsertim vero Vilnenſes Cives & Mercatores graviter quæſti sunt nobis, quia vos ab eis, pontale insolitum & inconsvetum exigitis & exigere jubeatis in magnum eorum damnum & præjudicium: quod ſi ita eſt; vehementer id nobis diſplicet. Quare vobis mandamus & edicimus, ut nihil prorsus in soliti & inconsveti ratione pontalis præfati, a subditis noſtris exigatis, & exigere jubeatis, nihilque novi in eos conſtituatis, nam nos subditos noſtros iterum atquè iterum hac de re nobis quæri nolumus, ſecus pro gratia noſtra non facturi, Datum Cracoviæ feria quarta ante Dominicam Reminiſcere Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo, Regni vero noſtri Anno trigeſimo quarto. Ad Mandatum Regiæ Majeſtatis.

Sigillum appreſſum Regni Poloniæ.

A. 1541. *Feria Quarta poſt Dominicam Lætare proximam, Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi I. Regis Poloniæ ſuper Officinam panni tonſorialem Civitati Vilnenſi collatum.*

Sigiſmundus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium, quibus expedit univerſis & ſingulis, harum notitiam habituris, præſentibus & futuris. Quia dum Consules Civitatis noſtræ Vilnenſis habentes antiquitus ex Privilegiis Majeſtatis noſtræ & Prædeceſsorum noſtrorum, inter cæteros Civitatis publicos proventus, raſoriam panni locaverint officinam, eam raſoriam, raſoribus certis quibuſdam ad cenſum annuum, & cum deinde cenſum illum pro temporis conditione adaugere voluerint, raſoresque in hoc eis renitentes & auctionem cenſus illius, minime jam licere prætendentes, Privilegium ſibi desuper à nobis per suam ſimplicem narrationem, præteritis Conſulibûs obtinuerint, hinc igitur orta inter eos, ad judiciumque noſtrum delata Controverſia. Nos auditis partium ipſarum propoſitis, reſponſis & Privilegiis, de Conſilio Conſiliariorum noſtrorum ſen-

ſententiando judicialiter, Conſules ipſos Vilnenſes juxta veterem vigorem Privilegiorum reliquimus, per præſentesque relinquimus & conſervamus, in perpetuumque eſſe decernimus conſervandos, circa integram & liberam Officinæ illius raſoriæ diſpoſitionem, & circa cenſus eius pro temporum conditione augendas, aut etiam minuendi facultatem. Ita tamen ne auctio cenſus ejus ad Publicum vergat incommodum, id quod à Conſulibus ipſis providendum erit; ut ſcilicet raſores ipſi in pretiis raſuræ contenti ſint ab ulna panni ſcarlati & ſemiſcarlati, nummis Lithvanicis minimis octo, ab ulna panni Flamſki numinis quinque, ab ulna ſtameti & Luridenſis nummis quatuor, ab ulna Machelſki, Oſtrodomenſis, Hormenſis & Coltryſze nummis tribus, Camporſkie, Berlicze & aliorum ſimilium ab ulna nummis duobus, (nummum vero hic intelligi volumus eum, qui eſt decima pars groſſi Litvanici: ſic igitur Civitas ipſa Noſtra Vilnenſis proventu eo ſuo potietur, non obſtante in his Privilegio quod per Raſores noviter obtentum erat, quod Nos in judicio eodem, caſſavimus & annihilavimus, vetus autem & originale Privilegium Civile, in robore debito illibate obſervandum eſſe ſancimus, harum quibus ſigillum noſtrum eſt ſubappenſum teſtimonio Literarum. Datum Vilnæ Feria Quarta poſt Dominicam Lætare proximam, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo, Præſentibus Reverendo in Chriſto Patre & Magnificis ac Generoſis Dominis Venceslao Epiſcopo Miednicenſi, Joanne Georgii Hlebowicz Polocenſi, Martino Alberti Janowicz Vitebſcenſi Palatinis, Mareſchalcis Noſtris, Joanne Alberti Narbutt Coquinæ Magiſtro & Marcovienſi, Nicolai Alberti Narbutt Utianenſi & Moſirienſi Tenutariis, aliiſque Conſiliariis & Officialibus noſtris ſincere & fideliter dilectis, per manus Nobilis Venceſlai Mikołajewicz Secretarii noſtri qui præſentia à nobis habuit in Commiſſis.

Sigillum appenſile M. D. Litt.

Ru 1542. *Mca Januarii dnia* 23. *Dekret Króla Jmci Zygmunta I. między Miaſtem a Jmć Xiędzem Biſkupem Wileńſkim ferowany, którym Myto od drew w Werkach wybierać poczęte, znieſione ieſt, tak też i na inſzych Mieyſcach zakazane.*

Zyhimont z Bożoju miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Smotreliieśmotoho dieła z Pany Radami Naſzymi. Załowali Nam Woyt, Burmiſtry, i Raycy, i wſi Mieſzczanie Mieſta Wileńſkoho, na Kniazia Pawła Biſkupa Wileńſkoho wodłuh Pozwow ſwoich o tom: ſztoſ on na rece Wilii w Jmieniu ſwoim Werkoch od płytow derewa, kotoryie na budowanie, abo na drowa k-Mieſtu Wileńſkomu ſpuſzczane bywajut, Myto bieret ku wielikoy obtiażliwoſti, i ſzkodie

Czytany i punktowany

die wſich Poddanych naſzych, bez Daniny i Liſtow naſzych, i no od Kniazia Pawła Biſkupa Wileńſkoho Podkomory Sieracki Pan Mikołay Hrabia, a Archi-Diakon Wileńſki Kniaź Jozef Jaſieńſki majuczy od Jeho Miłoſti w toy reczy, zupełnuju moc i poruczeńſtwo z nimi poſtupowati, pered nami na to powiedeli, iż pered tym z ſtarodawna w tym Jmieniu Werkach za pierwſzych Prodkow Jeho, Biſkupow Wileńſkich Myto, po dwanaccati pieniężjod płytow bierywano, kakże on i teper wodłuh Prodkow swoich toie Myto po tomu bieret, i toho czoho Prodkowie Jeho w pożywaniu byli, używaiet, i hotow ieſt dowieſti toho, iż onoje myto u Werkach za pierwſzych Biſkupow było birano: na to Mieſzczanie Wileńſkiie pered nami powiedieli, iż tam w tom Imieniu Werkach nikoli zdawna myto niebierywano, ale niedawnych czaſow za derżenia swojeho Kniaź Januſz Predok jeho, Biſkup Poznańſki na tot czas buduczy Biſkupom Wileńſkim, toje myto nowoje u Werkach uſtanowił, czohoż oni na on czas Kniaziu Januſzu niemołczali, i o toje myto nowo uſtanowennoje żałowali nam, lecz na tot czas nikotory koniec z Kniaziem Januſzom imſia ſtati niemohł, a wedżo dei teper tam u Werkach nie odno po dwanaccati pienieżi Myta, kotoroho nikoli tam nie dawano, ale bierut od Płota do deſieti, i po dwanaccati i po pietnaccati hroſzey, i tych Poddanych naſzych Antokolcow, kotoryie one płyty spuſkiwali i na kotorych onoie myto birano, pered nami ſtawili, i proſili, aby toje Myto na ſtoronu było odłożono, a ſzto bez Daniny i Liſtow naſzych w tom Imieniu brano; aby to pry Statutie Zemſkom było zachowano, i no na to od Kniazia Biſkupa Wileńſkoho pered nami powiedieli: iż jako za Prodkow jeho tam u Werkach po dwanaccati pienieżi myta od płotow birano, tak teper on po tomu bieret, a na zwyż toho, niczoho (jako Mieſzczanie żałujut) onoho myta u Werkach niebierut, i proſił, aby wodłuh derżania Prodkow ſwoich, pry tom mytie był zachowan: i na protiw toho Mieſzczanie Wileńſkiie pered nami powiedieli: iż tam nikoli u Werkach myto niebirano, ale za Kniazia Januſza uſtawieno, a teper użo po dwanaccati i po pietnaccati hroſzey od Płotow myto bierut, w czomſia wielikaia obtiażliwoſt Poddanym naſzym deiet, i kotoryie, jako dowieſti toho Ludmi dobrymi ſtarymi wiery hodnymi, iż tam nikoli u Werkach myto nietolko po dwanaccati hroſzey od płota, ale i po dwanaccati pieniężi niebyło birano, tak toż i na branie tak wielikoho myta ku czomuſie od Kniazia Biſkupa nieznali, kotoroi dowod uczyniti, tyie toż Poddanyie naſzyje Antokolcy pered nami ſtawſzy powiedieli, iż od płotow na Rece Wiliey u Werkach myta po dwanaccati i po pietnaccati hroſzey na nich za Kniazia Pawła Biſkupa tepereſznoho Wileńſkoho brano, i choczut na tom pryſiehu uczyniti, i od Kniazia Biſkupa Wileńſkoho oni Prokuratory jeho powiedieli, iż tak wielikoho myta, jako

ko oni żałujut i mienujut krom dwanaccati pienieży na nich niebrano, a wedże hdy oni ku prysiaże bieruttohdy niechay na tom prysiehaiut, a hdy prysiahnut tohdy to wodluh prysiahi ich budet im odprawieno, i tyie Mieszczanie Ontokolcy za prysiahusia niali na Imia Hryn Martinowicz, a Martin Petkowicz, a Andrey Sobol, a Petrasz Juszkowicz, a Matiey Gzewcewicz, a Mikołay Waskowicz, a Jan Pyszny, i My prysiahu im skazali i Rok prysiaże treti Dień złożyli, na kotoryże rok oni prysiahu uczynili, szto na kom, szto onoho myta u Werkach wziato, a na toje myto nowo ustanowiennoie u Werkach, stawili pered nami Swiedki naperwey Bojaryna Smorhońskoho Pana Jana Zienowicza, Hrynia Tymofiejewicza, a Siemiona Ozarycza, a slubu Pana Iwana Hrynkowicza Iwana Czerewaczewicza, a z Zupran Pana Wileńskoho Olechna Olexiewicza i Brata jeho Hrynia Worotowicza, a k-tomu Ludiey, naszych Wołosti Meniskoje, kotoryie żywut podle Bystrycy u Litowskom Siele na rece Wilii, na Imia Juria Michnowicza, Stanisława Mohowicza, Juria Rymotowicza, Mikołaja Motowicza, Teszyla Milekowicza, Trubusia Petrowicza, Chotyla Sawirymowicza, Maćka Naruszewicza, Jesipa Stanisławowicza, kotoryie Swiedki wyżey mienenny, pered nami stanowszy zoznawali i swiedczyli, iż od Oycow swoich słyszyli i sami to wiedaiut, iż pered tym zdawna nietolko u Werkach, ale i w Niemenczynie i w Bystrycy, u Markowie, u Daniuszowie, w Zodiszkach i w Zeymienie, nikoli myto niebyło birywano niżli deiju Werkach za Kniazia Janusza myto ustawieno, a w Niemenczynie i w Bystrycy Nieboszczyk Pan Mikołay Radiwiłł Wojewoda Wileński myto po dwanaccati pienieży ustawieł, i tak my dostatecznie tych reczey ich z obustoron wysłuchawszy i z Pany Radami naszymi w tom obmowiwszy, wyrokom naszym tak skazali: aczkolwiek onoje myto za Kniazia Janusza ustawieno, a Kniaź tož Paweł Biskup Wilenski onoje myto na siebie brał, a hdyż pered tym z starodawna, jako i tyie swiedki swiedczyli, tam u Werkach myta niebirano, a na to tož żadnych Listow, twerdosti z storony Kniazia Biskupa Wileńskoho nie położono, zaczym by ku onomu Imieniu Kostielnomu toje myto mieło byti brano, tohdy My toje myto u Werkach na storonu odkładajem, i na potom zostawujem, iż użo czerez to, ninie i na potomnyie czasy tam u Werkach nie maiet od Płotow, i od wsiakich reczey strawnych i żywnosti, kotoryiekolwiek na płotiech i prypłotiech u czołnach budut złożenyie, jako od naszych Ludiey tak i Kniaziaczych i Pańskich myta byti brano, nietolko po dwanaccati pienieży, ale żadnoho pienieżia. A sztosia dotyczet toho; iż tam w onom Imieniu czerez zaruku naszu myto brano, około czoho u Statutie Prawa Ziemskoho iest opisano: chto swowolnie bez daniny Listow naszych w Imieniu swoim myto na siebie brał, tot toje Imienie tratit. My jako toje myto i zaruku pry woli Matce naszoy zo-

ſtawujem, ſztoſie nam budet wideti, to My z tym uczynim. Daley, ſzto oni żałowali nam na Pana Staniſława Dowoynu, a naſkarbnoho P. Mikitu, i na Pana Mikołaja Woytiechowicza Narbutta, Kniazia Jana Falczewſkoho Biſkupa Łuckoho i Bereſteńſkoho, a na Pana Juria Woytiechowicza Narbutta Kuchmiſtra, o tom: iż myta kotoryie oni na rece Wilii i na Zeymienie po Jmieniam swoim bierut, Pan Dowoyna w Jmieniu swoim Korkożyſzkach na rece Zeymienie, a Pan Mikita na Rece Zeymienie, w Jmieniu swoim w Kodziſzkach, a Pan Mikołay Narbutt w Jmieniu swoim Koltynianach na rece Zeymienie, a Kniaź Biſkup Łucki na rece Wilii w Imieniu swoim Zodkiſzkach, a Pan Jan Narbut na rece Wilii w Markowie od płotow kotoryie na budowania i na drowa do Wilna spuſkajut, myto bierut, kotorychże myt na tych mieſtcach pered tym zdawna nikoli niebirano, ino Pan Dowoyna i Pan Mikita pered nami ſtawſzy z tych mytſia wyrekli, a powiedieli, iż w Jmieniach swoich nie bierut, ani choczut brati, a Kniaź tož Biſkup żadnych Liſtow, twerdoſti, na toje myto w Jmieniu Zodkiſzkach niepokazał pered nami, a Pan Mikołay Narbutt pered nami za ich Pozwami nieſtal, a Pan Jan Narbutt powiedieł iż toho myta w Markowie niebierut, i no My te wſi myta na tych mieſtcach wyż miennenych na ſtoronu odłożyli, i hroźno wſim Kniaziom, Panom, tak Duchownym jak i Swieckim prykazali, aby nichto od toho czaſu na tych mieſtcach i nihdie indie po rece Wilii i Zeymienie tych myt od płotow i wſiakich reczey ſtrawnych i żywnoſti, kotoryie kolwiek na płotiech i pry Płotiech w czołnach budut ułożene i do Wilna spuſzczane, jako od naſzych Ludiey, tak Kniaziaczych i Pańſkich w Imieniach ſwoich ſwowolnie niebrali. A ſztoſie dotyczet Iezow na rece Wilii i Zeymienie, ino u Jezow majut byti worota proſtornyie, a ſzyrokiie, aby wolnie bez żadnoho zamieſzkania onyie płoty prochodili, a żadnoje trudnoſti i zaderżywania Ludiom naſzym, Kniaziaczym i Pańſkim na onych Jezoch ni od koho niebyło; a chto budet czerez tepereſznoje rozkazanie i wyrok Naſz, predſie w braniu onoho myta uznan i doswiedczen, tyie wodle Statutu majut toho uterpieti, i ſztoſia dotyczet tepereſznoho brania, ſzto oni ſwowolnie w tych Jmieniach brali myta czeraz zaruki naſzyie, tohdy jako tyie Jmienia tak i zaruki ſut na łaſce naſzoy. A k-tomu ſztotež oni pierwey ſieho pozywali pered nas Liſty naſzymi pozownymi, Wojewodinu Wileńſkoju Kanclerowu naſzu, Paniu Elżbietu Mikołajowu Mikołajewicza Radiwiłłowicza, o myto Daniſzowſkoje, kotoroje tam na rece Wilii od płotow tychże bierut, czomu mnohi roki, od nas były ſkładane, na kotorych taja sprawa Ich z Panju Wojewodinoy koniec miela wziati, ino Pan Jan Mikołajewicz Radiwiłł Staroſta Żomoytſki Jmieniem Matki ſwojey ſtawſzy pered nami, z tohoſia myta Daniſzowſkoho wyrokł, a powiedił, iż użo Pani Matka jeho, toho myta odſtupaiet, i czerez

to

to w Jmieniu swoim Daniszowskim brati ieho niechoczet ani każet brati, Y tak my słyszaczy toje wyreczenie Paniey Wojewodiney czerez Syna Jey Miłosti Pana Starosty Zomoytskoho, z wyroku Naszoho, na tom tuju recz zostawili, iż użo tam, w onom Jmieniu Daniszowskom ninie, i potomnyie czasy onoho myta, i od płotow i od wsiakich reczey, kotoryie na płotiech i prypłotiech w czołnach budut, niemaiet myto brano byti, Y na tojeśmo dali sie Nasz List, do kotoroho i Pieczat Naszu prywiesiti kazali. Pisan u Wilni pod Lety Bożoho Narożenia tysiacza piatsot sorok wtoroho, Miesiaca Henwara trynaccatawo Dnia, Jndikta piętnaccataho. Michayło Pisar.

Pieczęć przywiesista W. X. Litt:

***Ru** 1542. Dnia 29 Maja Przywiley Króla Jmci Zygmunta I. aby od Płytow rzeką Wilią idących w Niemenczynie i Bystrzycy, nad postanowione myto więcey niewyciągano, a od rzeczy które płytami bywaią pławione, albo czołnami spuszczane, niebrano. Wrota u Jazow przestronne były.*

Zyhimont Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, i innych. Czynim znamienito sim naszym Listom chto na nieho posmotryt, abo cztuczy jeho usłyszyt ninieśznym i na potom buduczym, komu budet potreba toho wiedati. Bili nam czołom Woyt Burmistry i Radcy i wsi Mieszczanie Miesta naszoho Wileńskoho, o tom: sztojeśmo nie dawno minułych czasow wsie myta od wsiakich płotow na Rece Wilii, i po Zeymienie, na perwey u Werkach, i Korkożyszkach, i w Kodiszkach, i w Kołtynianach, w Żodkiszkach, u Markowie, i w Daniuszowie, z wyroku Naszoho ustanowili, i na storonu ich odłożyli, i nie kazali na tych mieyscach wyż mieniennych, żadnoho Myta od płotow brati, niżli dobrowolnie, a bez-mytnie ich propuskati, nasztojeśmo i Prywiley Nasz im dali, kotory szyrokimi słowy koło brania onych myt, jako Woyt Burmistry i Raycy, z tymi Pany chto onym myta na tych miestcach, na siebie brał pered nami czynili jest opisan, niżli szto sie dotyczet Bystrycy, i Niemenczyny, Woyt Burmistry i Raycy i wsi Mieszczanie pered nami powiedeli, iż tam w Bystrycy i Niemenczynie od płotow i od wsiakich reczey kotoryiekolwiek pry płotiech budut, wielikiie myta od płotow bierut, i prosili nas abychmo, na tom miestcu w onych mytach zastanowienie uczynili. A tak my w tey reczy, pierwszy wyrok nasz o myto Bystryckoje, i Niemenczyńskoje, uczynienny, na dobroy pamieti majuczy; kazaliieśmo w Knihach naszych toho smotret, kotorym sposobem i jakim obyczaiem, z wyroku naszoho toje myto Bystryckoje, i Niemenczynskoje, zastanowieno, hdie na wyroku naszom tak iest opisano, iż tam w Bystrycy i Niemenczynie, hdie

pered tym z ftarodawna myto było birano, majut od płotu prote-sowoho, i berwiennoho, i Tefznicznoho, po try hrofzey płatiti, a w płotie protefowom i berwiennom i telnicznom po trydcati ber-wien majet byti. A fzto na onych płotiech budiet wzłożono, jako boczki, dranicy, zboża, fiena, owfy i jakiiekolwiek żywnofti, Ma-fła, jayca, syry, i Ryby w czołniech i u werfzoch, i koiko czoł-now budet nakładeno, od toho wfieho nikotoroho myta niemajut byti brano, a w kołodnom płotu drewianom fzeftdefiat kołod ma-jet byti, jak od drewiannoho tak i od płatenia myta po dwanaccati pienieżi majut dawati. Y no my tęper z Wyroku nafzoho na tomże zoftawujem, iż tam w Byftrycy i w Niemenczynie od płotu prote-fowoho i berwiennoho i tesniczoho po try hrofzy, a od płotu dre-wiennoho i od plitenic po dwanaccat pienieżi myta majut dawati, niżli jako na pierwfzym wyroku nafzom liczba onym płatom kol-ko w nich majet byti, ieft opifana, my wżo tęper onuju liczbu płotowoju na ftoronu odkładajem, ale jako fie płot może w sobie miet tohdy takowyie płoty majut byti spufkane, a fztokolwiek na płotiech i pry płotiech w czołniech wfiakich reczey budet, jako wy-żey ieft opifano: tohdy od toho wfieho żadnoho myta nie majet byti brano, też potym reczam wyżey mieniennym na Wielij i na Zeymienie majut worota u jezow i u moftow proftronnyie byti, aby mohli płoty wfiakije wolno bez zaczepki prochoditi. Ktomu też Woyt, Burmiftry, i Raycy, pokłodali pered nami Lift Brata nafzoho fławnoy pamieti Alexandra Korola Jeho Miłofti, na kotorom tak ftoit opifano, iż nameftnik Wileńfki Wojewody Wileńfkoho Pana Mikoła Radiwiła, Bohdan Kiewła, uwieł był im nowinu, i brał na nich u jezu blifko Wilni, od płotu po hrofzu, czoho z dawna nie bywało, i Jeho Miłoft kazał toje reczy pofmotret, i toho fie dowie-dati Panu Mikołaju Radiwiłu Wojewodie Wileńfkomu, i Pan Mi-kołay toho fie dowiedał, fztoż oni z dawna za Wielikoho Kniazia Witolda, i za Zyhimonta, na jezu blifko Wilni Namieśnikom Pana Wojewodynym, od płota po hrofzu nie dawali, nieżli tolko dawali po hrofzu od płota jezownikom, kotory płot propuftiat; a tak Ko-rol Jeho Miłoft Alexander wziąwfzy w tom sprawu od Pana Miko-łaja Radiwiłła, Lift na to im dał: iż niemajut oni na jezu blifko Wilni Namieśnikom Pana Wojewodynym, od płota po hrofzu da-wati, na wiecznyje czafy, niżli tolko majut dawati od płota Jezo-wnikom, kotoryie płot propuftiat po hrofzu, i bili oni nam czołom abychmo pry tom Liftie Brata nafzoho Alexandra Korola Jeho Miłofti, ich zachowali, i to Liftom nafzym im potwierdili, i jsliby oni Jezowniki nie chotieli za tot hrofz opisanych, płotow spufkati, abychmo im dozwolili na to mieyfte infzych Ludiey naymati, ko-toryby mieli onych płoty propufkati. Ino My toho Liftu Jeho Mi-łofti ohlodawfzy, na to dali im fiei nafz Lift, i to im tym Liftom nafzym potwerżajem na wieczne czafy, iż nie majut oni jako Pa-

nom

nom, Wojewodom, tak i Namiesnikom ich Pana Wojewodinym teperefznym, i na potom buduczym, na jezu bliſko Wilni żadnoho myta od płotow dawati, lecz jezownikom, kotoryie budut płoty spuſkat; majut po hroſzu dawati. A jsliby oni nie chotieli za to cnych płotow spuſkati, My im dozwalajem na to miet inſzych Ludiey, kak wola ich budet, na to naymati, kotoryie majut onyie płoti puſkati, i na twerdoſt tych wſich reczey na ſim Liſtie naſzym opiſanych, kazaliiesmo i Pieczat naſzuju prywieſit k- ſiemu, naſzomu Liſtu. Pisan u Wilni pod Lety Bożoho Narożenia tyſiacza piatsot ſorok wtoroho, Mieſiaca Maja diewietnaccatoho Dnia, Jndikta pietnaccatoho, Michayło Piſar.

Pieczęć przywieſiſta W. X. Litt:

Ru 1543. *Mca Januarii dnia* 18. *Przywiley Krόla Jmci Zygmunta I. ktὸry Teſtamenta Mieſzczan Wileńſkich przed Ludźmi wiary godnemi sprawione, potwierdza, a na przyjzły czas przed Urzędem czynić takowe Teſtamenta nakazuje.*

Zyhimont Bożuju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Czynim jawno ſim naſzym Liſtom, iż pryſyłali do nas Woyt, Burmiſtry, i Raycy, i wſi mieſzczanie Mieſta naſzoho Wileńſkoho, o tom: ſzto czaſu proſzłoho, był obyczay w Mieſtie Wileńſkom, iż poddani naſi, Obywatelę Mieſzczanie toho mieſta Wileńſkoho, sprawowali ſobie Tēſtamentā pered oſobliwymi Perſonami Ludmi dobrymi, wiery hodnymi ſztoz ieſt protiwko Prawu ich Maydeburſkomu, hdież Urad Mieſki za to nas żadał, abychmo onym Tēſtamenty, kotoryie pered tym i tych czasow byli popiſanē i sprawlennē, pry mocy zachowali, a daley toho użo takich Tēſtamentow ſprawowati nie kazali, bo jsliby dei ony Tēſtamenty pierwſzyie byli poruſzonyie, tohdyby mieży Poddanymi naſzymi mieſzczany Wileńſkimi, wielikoje zamieſzanie i rożnicy powſtali, i wielikiby niepokoy i trudnoſti byli. A tak my baczeczy to hdy Urad mieſki i poddanie naſzyie, tamoſznyie czerez poſłańcow ſwoich za to nas żōdali, i rozumiejuczy też tomu jeśliby onyie Tēſtamenty, perwo i teper ſprawlennyie były naruſzonē, tohdyby mieży poddanymi naſzymi mieſzczany Wilenſkimi, nie małaja rożnoſt i zamieſzanije z toho powſtało. Protoza żodaniem ich samych z tych pryczyn onyie wſi Tēſtamentā, kotoryie czaſu proſzłoho i teper w mieſtie Wileńſkom sut sprawiennyie, pry mocy zoſtawujem, a niczym ich nie ruſzajem. Lecz wżo od ſieho czaſu, a od wydania im toho Liſtu naſzoho, takowyie Tēſtamenty, kotoryjeby pered kim kolwiek anie pered Uradem Mieſkim wodłuh Prawa Maydeburſkoho mieſzczanie Wileńſkije, sobie pokutnie sprawowali, żadnoje mocy mieti nie majut, lecz wſi poddani naſi Mie-

ſzczanie i obywatele Mieſta Wileńſkoho, od toho czaſu majut ſo- nyie Teſtamenty ſprawowati pered Uradom Mieſkim, tak jako ſie obyczay Prawa Maydeburſkoho zachowywaiet. Y na to dalijeśmo im ſiejnaſz Liſt z naſzoju Pieczatiu. Piſan w Krakowie pod Lety Bożoho Narożenia, tyſiecza piatsot ſorok tretieho Mieſieca Henwara oſmnaccatoho dnia, Jndikta pierwſzoho.

Pieczęć przyciśniona W. X Litt.

Ru 1543. *dnia* 19. *Januarij Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta I. do Panow, Rad, i Szlachty W. X. Litt: aby miaſto Wileńſkie przy Prawach i Przywilejach zachowywali i żadncy jemu krzywdy nie czynili.*

Zyhimont Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Kniaziom Panom Wojewodom i Staroſtom, Derżawcom, Nameſnikom, Tiwunom, Kniaźiom, Panjom, Wdowom, Bojarom naſzym w Panſtwie naſzom Kniaźſtwie Wielikom Litowſkim. Pryſyłali do nas Woyt, Burmiſtry, i Raycy, i wſie poſpolſtwo mieſta naſzoho Wileńſkoho, bijuczy nam czołom o tom: iż kotoryie Prywileja i Liſty naſzy u ſprawach i potrebach, ſwoich mieſkich oni majut wydan na toje rozkazanie naſzoje niczoho dbati i wodłuh tych Liſtow naſzych do was piſannych knim ſie zachowati, niechoczuczi i tomu ſie ſprotiwjajetiſia i Liſtow naſzych w poważnoſti nie majetie, a czerez onyie Liſty naſze, od nas im danyie, krywdy i uteżenia wielikie im dielajetie, i bili oni nam czołom abychmo w tych w owſich reczach wam rozkazali, wodłuh tych Liſtow naſzych knim ſie zachowati, i rozkazanie naſze, w lepſzoy bacznoſti mieti; Proto na ſztokolwiek Prywileja, Liſty nasze od nas budut oni mieti i czasu potreby ſwojey wam ich budut ukazywati, prykazujem wam, ażebyjeſtie wowſiem wodłuh tych Liſtow naſzych, knim ſia zachowali, i niczym z toho rozkazania i Liſtow naſzych nie wyſtupowali, i nad tyje Liſty Woytu, Burmiſtrom, i Raycom, i wſiemu pospolſtwu Mieſta naſzoho Wileńſkoho, nie kotoryie trudnoſti nie żadawali i żadnoie protiwnoſti tomu nie czynili, i w lepſzoy bacznoſti i powadze rozkazanie naszoje Hospodarſkoje chowali, konieczno, a inakobyieſtie toho nie śmieli czynit, bo na to ieſt wola naſzaja Hoſpodarſkaja, a jśliby chto z was nie chotieł wedle tych Liſtow knim ſię zachowywati, i oni ſie k-Nam z żałobami budut utiekati, My użo budiem wiedati szto majem z tym czynit: i kotoruju oboronu poddanym naſzym diełati. Piſan w Krakowie pod lety Bożoho Narożenia tyſiecza piatſot sorok tretieho, Mieſieca Henwara dziewietnaſtoho dnia, Jndykta pierwſzoho.

Pieczęć przyciśniona W. X L.

1545.

1545 *Ipso Festo D. Floriani Martyris. Privilegium Serenissimi Sigismundi Augusti Regis Poloniæ super Administrationem & curam tam Pontis in fluvia Vilia existentis, & vectigalis ex eo provenientis, quam & Xenodochii Sanctissimæ Trinitatis Magistratui Vilnensi Ritus Romani.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, totiusque Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quibus expedit, universis præsentibus & futuris harum notitiam habituris. Quia cum retulisset ad nos Generosus Joannes Hosius Ulrici Præfectus in Goycinìszki, Lubow, & Wirszupy, bonorum nostrorum: Quod cum propter alia servitia Nostra, occupationesque domesticas, tum vero ob imbecillitatem virium corporis non raro morbis afflictati, & ob alias præterea non leves causas non facile posset sufficere Administrationi, Procurationi, & provisioni Pontis in fluvio Vilia consistentis, simulque & Ptochodochij seu hospitalis ægenorum & langvidorum Hominum penes Monasterium Fratrum Prædicatorum Sancti Dominici Ecclesiæ tituli Sancti Spiritus intra mænia civitatis nostræ Vilnensis, situm, cujus quidem Ptochodochij seu hospitalis ac Thelonei, seu Pontis & vectigalium ex eo provenientium pro usibus ejusdem Ptochodochij assignatorum administrationem, & circa eorundem ædificationem & structuram operam & curam non vulgarem per tot annos pro pietate susceptam, aut potius sibi per Serennissimum Principem & Dominum Dominum Sigismundum Dei Gratia Regem Poloniæ, M. Ducem Lithvaniæ &c. Parentem nostrum collendissimum, hujus Pontis atque adeo etiam hospitalis primum Fundatorem & Instauratorem, impositam gerebat: supplicaretque nobis non semel, ut ejusmodi curam & Administrationem ab eo amoveremus, & cuipiam potius alii imponeremus, qui ad hoc ipsum commodior & valentior nobis videretur, Nos vero quamvis propter illius cum in hac administratione, tum vero & in aliis non parvis negotiis nostris non vulgarem industriam, in quibus suam nobis fidem dexteritatemque vehementer probavit, non libenter facturi fueramus, ut hac Administratione careret. Attamen ejus in hac re supplicationi clementer assentientes hac ipsa procuratione eum liberamus, absolutumque pronuntiamus, sed cum tandem rationem quæreremus qua non rectæ administrationi ejusmodi Pontis & Ptochodochij consultum fieret, non alia nobis commodior interim visa est, quam ut eam ad Consulatum hujus civitatis nostræ Vilnensis reijceremus, id quod & ipsis coram Nobis comparentes ultro se suscepturos professi sunt. Quare deinceps futuris perpetuis temporibus volumus, & decernimus istam ipsam administrationem & procurationem, tam Pontis vectigalisque, seu thelonei, ex eo provenientis

nec non etiam Domus hoſpitalis præfati, curam omnem penes advocatum Conſules, & Conſulares, Profeſſionis Romanæ duntaxat, & non Græci Ritus fieri debere, ſic ut quotannis ipſi advocatus cum Conſule, Consularibuſque, debebunt ſemper eligere & conſtituere, duos ex populo ſeu communitate Viros, non modo fidei ſpectatæ, ſed & induſtrios pariterque prudentes, quorum fidei & coſcientiæ omnem curam & Adminiſtrationem tam pontis, quam etiam Hospitalis mandent & committant, qui tandem ſic deſignati & conſtituti habebunt poteſtatem omnem adminiſtrandi, providendi, & curandi, dicti Pontis vectigalisque ab eo provenientis, nec non & dictæ Domus Hospitalis, proventuumque ejus omnium ad eam pertinentium, qui nunc habentur, aut poſtea haberi poterint, aliàs ſecundum dictum Privilegium fundationis & erectionis dictorum Pontis & Domus Hospitalis Sereniſſimi Parentis noſtri, & ſecundum ordinationem ac Conſtitutionem contentam in dicto Privilegio, quod nos ut par eſt Chriſtiano Principe, omnibus & ſingulis in eo contentis approbamus, ratificamus, roburque perpetuum & nullo unquam tempore, quavis ratione violandum, habitandum decernimus per præſentes. Præter tamen curam & Superioritatem adminiſtrationi prædictæ, quæ in Privilegio illo fuerat, tam Reverendo Domino Epiſcopo Vilnenſi moderno, & pro tempore exiſtenti, ac ejus Capitulo delegatam, quam ex certis rationibus ad præfatos Advocatum Conſulem Conſulareſque Religionis Romanæ conferimus, defenſionem tamen a vi & injuriis tam dicti Hospitalis, quam Pontis, cæterorumque Bonorum ad id pertinentium, pro nobis ubi ad hoc ipſum, iſti ipſi curatores non ſuffecerint, eſſe reſervatam volumus: qui quidem advocatus cum præfatis Collegis suis Conſularibus deſignaturi ſemper erunt: Præter illos duos ex populo eligendos, duos e ſuo Collegio Viros induſtrios, & ad gerendas res maxime idoneos, qui sub conſcientia & fide ſua, quot fieri poterit sæpiſſime Hospitale illud interviſent, & perluſtrent diligenter omnia tam ea quæ ad ædificia, quam ea quoque, quæ ad providendos ac gubernandos egenos & languidos qui in illo Hospitali fuerint pertinerent; ut rite, pie & ordine debito fierent, ijdemque superintendentes habebunt facultatem corrigendi ea, quæ illis minus aptè aut incommodè per illos Procuratores fieri viderentur, debebunt ijdem præterea Procuratores, in fine cujuſque anni rationem reddere, Adminiſtrationis & Procurationis ſuæ, coram prænominato Advocato, totoque eorum Collegio Conſulari, aut saltem coram aliquibus ab eis ad id deputatis, ſimulque adjunctis alijs duobus ex Populo, ſeu communitate per eandem eligendis, ubique juſtè, & ſecundum conſcientiam demonſtrare & declarare, quantum Proventibus, tam annuis quam etiam ex Eleemoſina, & aliis quomodocunque per illum annum perceperint, atque in quos uſus id collocaverint, & expenderint;

Qua

Qua quidem ratione ab eis ſuſcepta debebit ipſe Conſulatus Regeſtra, ſeu libros rationum, ab eis acceptos aſſervare, & dum requiſiti fuerint coram nobis, aut Commiſſariis noſtris, ad id per nos ſpecialiter deputandis, reponere ad revidendum; Eadem & demonſtrandum, an legitimè ejuſmodi ratio fuerit abſoluta & expedita. In quorum omnium fidem & teſtimonium evidentius Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum, eiſdemque ſubſcripſimus. Actum & datum Vilnæ die Lunæ ipſo Feſto Divi Floriani Martyris, Anno a natali Chriſti milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto. Sigiſmundus Auguſtus Rex.

Sigillum apenſile M. D. Lith:

A. 1547, *Feria Quinta ante Dominicam Palmarum, Confirmatio Sereniſſimi Sigiſmundi Auguſti Teſtamenti defuncti Eraſmi Bretner, Proconſulis & aurificis Vilnenſis, quo Domum lapideam ſuam, in Platea Sancti Joannis jacentem, Hoſpitali Sancti Spiritus, pro tunc, ad præſens vero Sanctiſſimæ Trinitatis, in perpetuum legavit & donavit.*

Sigismundus Auguſtus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maloviæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quibus expedit, univerſis & ſingulis quorum intereſt aut quomodolibet intereſſe poterit, in futurum. Quomodo in noſtri & Conſiliariorum noſtrorum, præſentiam veniens, perſonaliter Famatus Eraſmus Bretner, Proconſul, & Aurifex civitatis noſtræ Vilnenſis, in & ſuper Domo & area ſua aciali, Vilnæ, in Platea Sancti Joannis, prout infra in Teſtamento ſuo ſpecificatum eſt, ſitam & eorum occaſione in Bannito judicio opportuno legitime & ſolemniter, ut apparebat conditum, ex actis eorum Civilibus ſcabilinalibus extractum, eorumdemque ſigillo ſcabilinari Vilnenſi, obſignatum non vitiatum, & in nulla parte ſui ſuſpectum obtulit, cujus Teſtamenti tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis. In Nomine Domini Amen. Sub anno Nativitatis ejuſdem milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſexto, Famatus Dominus Eraſmus Bretner Proconſul & aurifex Vilnenſis, licet langvens corpore, ſanæ tamen mentis, & compos rationis exiſtens, matura intra ſe deliberatione præhabita, non compulſus nec coactus, neque fraude ſeu dolo circumventus, animadvertens quod vita hominis ſuper terram more florum marceſcit, & quod homo quotidie ad finem vitæ ſuæ properat, revolvens in animo nihil eſſe certius morte, incertius vero hora mortis. Idcirco ne ex hac luce inteſtatus decedat, cupiens imprimis ſaluti animæ ſuæ conſulere, & demum ne poſt mortem ſuam lites, discordiæ controverſiæ, ac diſſenſiones pro bonis ſibi in hac vita Deo omnipotenti collatis oritentur, ſeu fierent; coram Judicio Bannito op-

portuno, quod celebratum fuit Vilnæ in Domo propria, ipſius Domini Eraſmi in Caſtrenſi Platea, feria ſexta poſt Feſtum Converſionis Sancti Pauli, proxima, in quo Nobilis Dominus Felix Langarga Advocatus, Mathias Burbicz, Lucas Wielkowicz, Stanislaus Korzonek, & Siemion Sinczyło Scabini jurati Civitatis Vilnenſis præſidebant, omnibus melioribus modo, via, jure, forma, & effectu, quibus melius & efficacius juxta formam & diſpoſitionem juris Magdeburgenſis, suum Teſtamentum & ultimam voluntatem fecit, condidit, & in hunc qui ſequitur modum ordinavit. Inprimis & ante omnia, prænominatus Teſtator animam ſuam quæ nobilior ac præciſior eſt corpore Deo omnipotenti, Beatiſſimæ Virgini Mariæ, totique Cæleſti Hierarchiæ, corpus vero suum terrenæ sepulturæ commendavit; Item teſtator coram eodem Judicio, propria vi, ſine quorumvis hominum juvamine, veniens & ſtans perſonaliter, judicium requirebat, an Bona sua propria tam mobilia quam immobilia, in & extra hanc Civitatem Vilnenſem & ubicunque locorum exiſtentia, cujuſcunque generis & speciei fuerint, non ex aliqua succeſſione devoluta sed propriis sudoribus & laboribus, & ex nulla penitus propinquitate ſeu hæreditate acquiſita, & parta, dare, legare, alienare sponte & voluntariè cui voluerit, poſſit, aut quod juris ſententiatum eſt, ex quo Dominus Erasmus perſonaliter coram judicio ſtans, quamvis ut ſupra aliqualiter languens corpore, ſanæ tamen mentis, & compos rationis judicium quærit, an Bona ſua mobilia & immobilia, tam in Civitate Vilnenſi, quam extra ubicunque jacentia propriis ſudoribus & laboribus acquiſita, & ex nulla ſucceſſione devoluta, cui voluerit & poterit extunc ipſe Dominus Eraſmus talia ut præmiſſum bona sua propria dare, alienare, legare & cum eisdem disponere poteſt, juxta libitum suum prout ſibi placuerit, de forma juris, & juxta id Teſtator Domum ſuam ligneam propriam, cum omnibus domunculis, habitationibus, Cameris, & cenſibus, in Platea Sancti Joannis, in acie eundo verſus Curiam Reverendiſſimi Epiſcopi Vilnenſis, penes Domum Domini Joannis Hoſij ex una, & verſus plateam Epiſcopalem, ex altera partibus Domus acialis una cum domunculis ibidem ſitis, ita late, longè & circumferentaliter, prout ſe in suis metis & limitibus, extendit ad Hospitale Sancti Spiritus pro suſtentatione & victu pauperum, in eodem Hospitali nunc & in poſterum exiſtentium, æternaliter cum omnibus uſibus, utilitatibus, cenſibus, & fructibus ejus temporibus, in futurum tenentibus, habentibus, & poſſidentibus locavit: ita videlicet quod talis domus, & ſinguli eandem inhabitantes, nulli alij Juriſdictioni ſolummodo Prætoriali, Iuris Magdeburgenſis, semper subeſſe debebunt, ab iſto, nunc ejus temporibus in futurum, nihil penitus Juris seu juſtitiæ, aut intereſſe ſibi Teſtatori, aut poſteris suis relinquendo, ſed solummodo ut præmiſſum officium Prætoriale, talem Domum cum ſingu-

gulis in eadem habitantibus providere debet, & disponere, ut talis Proventus in subsidium sustentationis pauperum hospitalis S. Spiritus proveniant, exceptis exactionibus & cæteris quibuscunque donationibus quandocunque super cives & Incolas civitatis hujus imponere toties, quoties solvere contigerit, quod tunc semper eandem Domum inhabitantes talis æquè & eodem modo ad prætorium pro commodo Reipublicæ dare & solvere adstricti esse & fore debebunt, ejus temporibus; cujus quidem Domus coram judicio Bannito exposito, ut Juris resignantes elegit & petijt Famatum Dominum Simonem Solkenmocher Notarium Civitatis Vilnensis præsentialiter astantem & onus hujusmodi acceptantem dans & committens sibi omnimodam facultatem, quidam Famatus consulatus cum requisiverit eandem Domum resignare debebit. Judicium Bannitum expositum Feria sexta post Mariæ Magdalenæ proxima, in qua Famatus Dominus Paulus Piotrowicz Consul locum Domini Advocati, Mathias Burbicz, Fiedor Zozonowicz, Joannes Hoffman, Lucas Wielkowicz, Stanislaus Korzonek, & Siemon Jgnatowicz Scabini jurati præsidebant, ibidemque celebratum. Coram quo Judicio personaliter comparens Famatus Dominus Erasmus Bretner Proconsul & aurifex Vilnensis resignavit, & abscessit Domum suam propriam cum omnibus ædificiis, habitationibus & domunculis ad eandem Domum pertinentibus in platea Sancti Joannis jacentem in acie ad Curiam Reverendissimi Domini Episcopi Vilnensis eundo, cum omnibus censibus, utilitatibus officio civili seu Prætoriali tenentibus, habentibus juxta confectionem Testamenti sui feria sexta, anni præsentis post Festum Conversionis Sancti Pauli proxima in omnibus punctis & Capitulis non abscedendo, sed omne & totum Jus in idipsum Officium transfundendo, prout ibidem latius obloquitur in Testamento pro utilitate Egenorum & victu hospitalis Sancti Spiritus, in nullo tamen puncto & articulo in Testamento contentis abscedendo, quod & resignare dedit ex actis Dominorum Scabinorum civitatis Vilnensis extractis eorundemque sigillo impressis. Post cujus quidem Testamenti præinserti exhibitionem memoratus Erasmus Bretner sic ut præfertur nobis humiliter, & debita cum instantia supplicavit, quatenus hujusmodi suum ultimæ voluntatis Testamentum in omnibus ejus punctis, clausulis, Capitulis & conditionibus confirmare approbare, & ratificare, Decretumque Nostrum pariter & robur perpetuæ firmitatis interponere, censumque ejusmodi prædicto Pauperum hospitali adscribere & incorporare, atque domum supra scriptam acialem in platea Sancti Joannis à locatione & susceptione quorumvis hospitum etiam Aulicorum Nostrorum & à solutione exactionum tam à medone, quam à cerevisia, quæ vulgo Kapszczyzna nuncupatur, libertare, eximere, immunemque facere dignaremur. Et

quia juſta petentibus benignus annuendus eſt aſſenſus, præcipue vero cum in hac parte pietati Chriſtianæ non mediocriter conſultum eſſe videtur: proinde nos qui Divina clementia quos præſidendo gubernamus, illis nedum temporali tranquillitati, verum & æternæ ſalutis incrementis proſpicere cupimus, & ne videamur ſalutaria negligere, commodo ſupplicationibus hujuſmodi clementer aſſenſimus, Teſtamentumque ipſum ſeu diſpoſitionem ultimæ voluntatis, utpotè nulli juri contrarium ritè & legitimè eſſe factum declaravimus, pronunciavimusque iſtud quoque in omnibus & ſingulis ejus punctis, clauſulis, Capitulis, & conditionibus approbandum, ratificandum & confirmandum, ac cenſus & obventiones qualque ſeu utilitates ex præfata Domo provenientes in uſum Pauperum pro tempore exiſtentium dicti hoſpitalis S. Spiritus Vilnenſis juxta Teſtamenti diſpoſitionem adſcribendos & incorporandos, nec non Domum ipſam libertandam & eximendam eſſe duximus, Juribus tamen civilibus per omnia ſalvis. Prout etiam ex nunc Teſtamentum confirmamus, approbamus, & ratificamus, ac Domum ſæpe memoratam, legatam à locatione, ſeu ſuſceptione quorumvis hoſpitum, etiam Aulicorum noſtrorum, & à quavis ſolutione exactionis tam medonis, quam cereviſiæ, & id genus poculentorum, propinari ſolitorum, quæ vulgo Kapſzczyzna nuncupatur; libertamus, eximimus, immunemque facimus, cenſus denique & qualcunque utilitates & obventiones, ex ea Domo & habitationibus ejuſdem, quomodolibet provenientes, in uſum pauperum pro tempore exiſtentium Hoſpitalis S. Spiritus ſæpe dicti adſcribimus, appropriamus, incorporamuſque, per præſentes confirmationis noſtræ Literas, decernentes omnia, & ſingula valitura, roburque perpetuæ firmitatis habitura, in ævum. In cujus Rei fidem & Teſtimonium eas ipſas Privilegii, confirmationis noſtræ Literas, Sigilli Magni Ducatus Noſtri ſubappenſione, & manus noſtræ ſubſcriptione iuſſimus & fecimus communiri. Actum & datum Vilnæ Feria quinta ante Dominicam Palmarum proxima, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, præſentibus Reverendis in Chriſto Patribus, Magnificis ac Generoſis, Domino Paulo Vilnenſi, Georgio Luceorienſi, Venceslao Mednicenſi Epiſcopis, Joanne Georgii Hlebowicz Palatino & Cancellario, Gregorio Gregorii Oſcikowicz Caſtellano Vilnenſi, Duce, Januſchio Holſchanenſi Palatino Trocenſi, Nicolao Joannis Radziwill Mareſchalco Magno, & Tenutario in Szawle Duce, Friderico Prońſki Kiiovienſi, Stanislao Stanislai Dowoyno Polocenſi Palatinis, Jwano Hornoſtay Mareſchalco Curiæ, & Theſaurario Terreſtri Magni Ducatus noſtri Lithvaniæ, & aliis quam plurimis conſiliariis & Aulicis noſtris, Sigiſmundus Auguſtus Rex. Sigillum appenſile M. D. L. Relatio Magnifici Domini Joannis Hlebo-

bowicz Palatini Vilnensis, Cancellarii Magni Ducatus Lithvaniæ. Valerianus Notarius ejusdem Magni Ducatus Litt.

Ru 1547. Dnia 2. Maja. Extrakt Ordynacyi s. p. Krôla Jmci Zygmunta Augusta na przekupnie i na Mikszta tniki, aliàs Przedzienniki, aby Magistrat pierwszych wykraczających do więzienia brać, i karać, drugim zaś pewne mieysce pod Ratuszem do zbierania się na robotę, naznaczając czas w godzinę na dzień na robotę iść kazał: Za Króla Jmci Zygmunta III. z Metryk W. X. Litt. Roku 1602. Marca dnia 7. wydany.

Zyhimont treti Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, Jnflantski, a Szwedski, Gotski, Wandalski, Diedziczny Korol oznaymujemy sim Listom Naszym, iż za potrebowaniem Burmistrow, Radec i Ławnikow Miesta naszoho, Wileńskoho, kazalijeśmo z Metryk Kancellaryi naszoy widimus dati z Listu Prodka, i Wuja Naszohoświetobliwoje pamieti Korola Jeho Miłości Zyhimonta Augusta, Uradu mieskomu Wileńskomu danoho, poddajuczy pod władzu i sprawu ich, wsiakich Perekupniow w mieście Wileńskom buduczych, dla postrehania drohosti w prodawaniu żywnosti. Kotory List słowo od słowa tak sie w sobie majet: ; Zyhimont August Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i innych. Oznaymujem sim naszym Listom; iż buduczy nam z Pany Radami naszymi, i wsimi Ziemianami Pańsłwa naszoho, Wielikaho Kniastwa Litowskoho na Soymie walnym u Wilni, czynili k - Nam proźbu i żałowali, jako Panowie Rada naszy Jch Miłost tak i wsi innyie Poddanyie naszy Szlachta, iż kotoryie z nich obecnie mieszkajut pry nas Hospodaru, w mieście Wileńskom dla potreb i spraw naszych Hospodarskich, i Ziemskich, a inszyie z nich u swoich własnych sprawach do nas Hospodara, i do toho miesta naszoho pryieżdżajuczy, oni w tom mieście Wileńskom w pokupowaniu na siebie Zywnosti swoich wielikuju trudnost, i dorohost pryimajut, dla niedozrenia takowych reczey od Uradu Mieskoho, i za tym ku wielikim nakładom i utratom swoim prychodiat; o czom że hdyieśmo kazali pered nas wozwati Woyta, Burmistrow i Radec, Miesta Wileńskoho, oni powiedieli pered nami, isztosia taja drohost w mieście nie ich niedozreniem deiet; bo to im samym w żywnosti ich pospolitoy tož pożytku nieczynit, niżli dei dejetsia to perekupniami, kotorych w tom mieście Wileńskom różnych Panow, Duchownych i świeckich, Poddanych, kotoryie wsiakiie Zywnosti w miestach i na dorohach zajeżdżaiuczy perekuplajut, i potom to wodle woli ich doroho prodajut, iż i Uradu i Prawu mieskomu nie sut posłuszni, i o zakazy ich wradowyie niczoho niedbaiut: Hdeż My to porozu-

 mie-

miewſzy z Pany Radami Naſzymi Jch Miłoſtiu, jako Duchownoho tak i Swieckoho ſtanu, za dobrowolnym pryzwoleniem ſamych Jch Miłoſti, na tojeśmo poſtanowili, chotieczy takowoju dorohoſt żywnoſti poſpolitoy w tom mieſtie naſzym zahamowati, dalijeśmo im, i ſim Liſtom naſzym dajem pod moc, władnoſt, i dozrenie Burmiſtrow i Radec mieſta naſzoho Wileńſkoho, wſich takowych Perekupnikow, czyibykolwiek oni Poddanyie byli, bud naſzyie Zamkowyje, Biſkupa albo Wojewody Wileńſkoho, Klaſztornyie Metropolije, i wſi innyie Kniazkije i Pańſkiie, i Ziemiańſkiie i Duchownyie Ludi, kotoryje w Mieſtie i na Peredmieſtiu Wileńſkom po Domach Panow ſwoich i indie hdiekolwiek mieſzkajut, a takowym perekupowaniem żywnoſti obchodiat ſie, majut Burmiſtry i Raycy toho Mieſta naſzoho z Uradu ſwojeho, Rad i poſtanowienie toho czyniti, i nikomu w Mieſtie, ani pered mieſtom Wileńſkim, nikotorych żywnoſti niedopuſtiti perekupowat. A kotoryieby perekupni czyibykolwiek oni Poddanyie byli, niechotieli w tom Uradu i poſtanowieniu ich poſłuſzni byt, takowych wſich daliieśmo moc, i kazali nieobſyłajuczy Panow ich, imati, i do kaźni ich mieſkoje Ratuſzowoie sażati, i onyie reczy ich ſtrawnyie perekupnyie, mocno w nich zabirati, i na Szpitale Mieſkiie ubohich Ludiei rozdawati, a ſami tož oni Mieſzczany naſzy Wileńſkije takowym perekupowaniem żywnoſti, niemajutſia obychodit, ani tym kotoryie ſut pod Uradom ich mieſkim dopuſzczati perekupowat. Pry tom tož wyrozumieliieśmo tomu: iż kotoryie Ludie ku naymowaniu do robot z różnych ſtoron, do toho Mieſta naſzoho Wilenſkoho prychodiat, kotorych doſyt niemało w tom mieſtie naſzom ieſt, a tak iż mieſtca pewnoho niemajut, hdebyſia oni k-naymowaniu robotam ſchoditi mieli; i dla toho po hoſpodam ſwoim mieſzkajut, kotorych robotnikow k-robotom naſzym Hospodarſkim, i Kniaſkim Pańſkim i Ziemiańſkim, i tož poſpolitoho czołowieka tutocznoho, Mieſta naſzoho Wileńſkoho naymujuczy, wielikojeby omieſzkanie pokiby ich nabyti miel, i w naymowaniu dorohoſt ſia dejet: i no my około takowych robotnikow chotiaczy w tom mieſtie naſzom Wileńſkom dobry rad, i poſtanowienie mieti, rozkazaliieśmo Burmiſtrom i Radcom Mieſta naſzoho Wileńſkoho, aby oni z uradu ſwojeho mieſkoho toho dozreli, i takowym Ludiam kotoryie dla naymowania robot, tut w Mieſtie mieſzkajut, to na Rynku wywołat, i rozkazat wieleli, aby oni wſi na odno mieſtie ſzto po Krakowſku prozywaietſia Mikſtad, na każdy deń poranie, jak budet hodina na deń, pod Ratuſz ſia ſchodili, a tak na tom Mieſtcu pod Ratuſzom każdy takowy, komuby ich ku robotie potreba była; wodle potreby swojey majet tych robotnikow ſobie naymowat, i to im za robotu ich płatiti, jako oni z ſoboju umowiat, jśliby kotorych z tych Ludiei robotnikow, niedbajuczy na zakaz Uradu toho mieſta naſzoho, tam na toje mieſtce pod Ratuſz każdoho dnia, hdy budet hodina na deń

nie

nieprychodili, a w hospodachi na inszych hdie miestcach nienaymajuczyfia ku robotie mieszkali, żduczy aby ich tam naydywano, i ku robotam naymowano; tohdy urad miesta naszoho Wileńskoho, takowych Ludiey postawszy z Uradu swojeho maiet kazati mocno wziati, i za to ich słusznym karaniem karati: a daliiesmo Uradu miesta Wileńskoho tuju władnost i moc kolo takowych perekupniow i robotnikow Mikstatnikow pod tym obyczajom, jako wyżey opisano iost, sprawowati do woli naszoy Hospodarskoy: na sztosiesmo dali im sies nasz List pod naszoju Pieczatiu. Pisan u Wilni pod Lety Bożoho Narożenia, tysiacza piatsot sorok siemoho, Miesiaca Maja wtoroho dnia, Indikta piatoho, jakoż sieś Widimus pod Pieczatiu Wielikoho Kniaźtwa Litowskoho, Uradu miesta Wileńskoho Dan jest. Pisan u Wilni Leta Bożoho Narożenia Tysiacza szestsot wtoroho Miesiaca Marca siemoho, dnia. Lew Sapieha Kancler W. K. L.

Pieczęć przycisniona W. X. Litt:

R. 1547. Dnia 8. Nowembra, Uniwersał Króla Jmci Zygmunta Augusta, aby mieszczanie, co folwarki trzymaią, podatek serepszczyzna nazwany pospolu z Mieszczany w Mieście będącemi wydawali.

Zyhimont Auhust Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, i innych. Czynim znamienito sim naszym Listom, chto na nieho posmotryt, albo czczuczy usłyszyt, niniesznym i na potom buduczym, komu budet potreba toho wiedati. Bili nam czołom Woyt, Burmistry i Raycy, miesta Wileńskoho, i wsi mieszczanie Wilenskiie o tom: sztoieśmo położyli serepszczyznu na wsie Państwo Otczyznu Naszu, Wielikoje Kniastwo Litowskoje, dla wielikoy potreby niniesznoy naszoy, i Zemskoy, a kotoryie oni Ludi otczystyie, i wysłuhu i kuplennyie po blizu miesta Wileńskoho, i po odaley Miesta po Folwarkom swoim majut, i toż kotoryie mieszczanie i sami mieszkaiut w swoich Folwarkach, a zdawna pospoł z miestom wsiakiie służby służat, i popłaty płatiat, i w ich prysudie Mieskom mieszkaiut, oni powiedieli pered nami, iż z tych Ludieij swoich, i tyie Mieszczanie serepszczyznu dawali pospoł z Miestom, to pak Birczy naszyi kotorychieśmo posyłali, tyie serepszczyzny wybirat chotieli wodle rozkazania naszoho na tych mieszczanach i na Ludiach ich brati, a oni bili nam czołom, abychmo im tak i tych mieszczan i Ludieij ich, kotoryie u Folwarkach ich mieszkajut pryw ernuli k-miestu, i kazalichmo im z tych Mieszczan i z Ludieij ich serepszczyznu nam dawati pospoł z Miestom: a tak My na ich czołombitie i dła lepszoho uspomożenia toho miesta naszoho Wileńskoho, tychiesmo Mieszczan, kotoryie po swoim Folwarkom mieszkaiut

a zdawna z nimi ż Mieſtom wſiakiie ſłużby ſłużat, i popłaty płatiat, i w ich Prysudie mieſkom mieſzkaiut, i Ludiey ich wſich, otczyſtych i wyſłuhu i kuplennych kotoryie u Folwarków ich mieſzkajut, prywernuli k- Mieſtu, maiut tyie mieſzczanie i ludie ich serepſzczyznu nam dawati nienieſznoju, i wpered koli położym na wſie Pańſtwo Otczyznu naſzu Wielikoje Kniaźtwo Litowſkoie, poſpoł z mieſzczany Wileńſkimi, a Wradniki i Birczyie naſi kotorych koli uſtanowim, tuju ſerepſzczyznu wybierati, niemaiutſia w nich niczym wſtupowati · i na twerdoſt toho i Pieczat naſzu kazaliieśmo prywieſit k-ſiemu naſzomu Liſtu. Piſan u Wilni Leta Bożoho Narożenia, tyſiecza piatsot ſorok ſiemoho, Mieſiaca Nowembra oſmoho dnia, indikta ſzoſtoho· Sigiſmundus Auguſtus Rex. Jwan Hornoſtay Marſzałok Dworny Podſkarbi Zemſki i Piſar·

Pieczęć przywieſiſta W· X. Litt:

A. 1547. Die 10. Novembris. Confirmatio Sereniſſimi Auguſti Regis Poloniæ, omnium jurium Libertatum immunitatumque, Civitati Vilnenſi ſervientium.

Sigiſmundus Auguſtus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ, &c. Dominus & Hæres. Ad perpetuam rei memoriam quibus expedit tenore præſentium ſignificamus: Quod cum nobis eſſet ſupplicatum per Famatos advocatum, Proconſules, Conſules, Scabinos, totamque Communitatem Civitatis Noſtræ Vilnenſis, ut Privilegium eorum a Sereniſſimo Principe Domino Sigiſmundo Rege Poloniæ, supremo Duce Littvaniæ, Parente Noſtro colendiſſimo eis conceſſum, authoritate Noſtra Regia & Ducali, approbaremus, ratificaremus, & confirmaremus, quod Nos hic in Literis noſtris de verbo ad verbum inſcribi mandavimus, cujus tenor talis eſt· In Nomine Domini Amen: Ad perpetuam rei memoriam, quoniam dignum eſt, ut cunctas humanas actiones, quæ cum lapſu temporis conſveverunt defluere, & oblivioni ſubeſſe, conſtans apex litterarum roboret, & fides teſtium jugiter confirmet. Proinde nos Sigismundus Dei Gratia M Dux Lit: Ruſſiæ, Samogitiæ, Dominus & Hæres &c. ſignificamus tenore præſentium univerſis quibus expedit, præſentibus & futuris, harum notitiam habituris; quomodo in noſtra & Conſiliariorum noſtrorum præſentia, conſtituti perſonaliter providi advocatus, Magiſtri Civium & Conſules Civitatis noſtræ Vilnenſis, suis totiuſque Communitatis nominibus, exhibuerunt coram nobis certa Privilegia in pergameno scripta, titulo & ſigillo Sereniſſimi Principis & Domini Domini Alexandri Magni Ducis Lithvaniæ Ruſſiæ &c· Germani noſtri chariſſimi conſignata, donatione juris Teutonici Magdeburgenſis, ac jura, libertates, immunitates, & exemptiones a ſolutione Teloneorum, aliaſque

asque donationes, conceſſiones & prærogativas in ſe continentes, Dictæ Civitati noſtræ Vilnenſi, ac ipſius civibus & incolis per Prædeceſſores noſtros Magnos Duces Lithvaniæ, ac per Sereniſſimos Principes Dominum Caſimirum Genitorem noſtrum chariſſimum, data & datas, & noviſſime per felicis memoriæ Alexandrum Regem, immediatum Anteceſſorem Germanum noſtrum, cui jure Hæreditario Dei optimi favente Clementia, in Magnum Ducatum Lithvaniæ ſucceſſimus, confirmata & confirmatas, conceſſa ac conceſſas, ſupplicaruntque nobis humiliter Dicti Advocatus, Magiſtri Civium, & Conſules, pro parte sua & totius communitatis, Civitatis noſtræ Vilnenſis præfatæ: quatenus jura eorum, donationes, libertates, immunitates, Privilegiaque prædicta, & alias Literas quas deſuper habent, novis noſtris Privilegii literis approbare, ratificare, roborare, & conſervare dignaremur; nos itaque attendendo fidem & conſtantiam præfatorum civium noſtrorum Vilnenſium, quam erga nos, & Anteceſſores noſtros ſemper habuerant, quorum propterea petitioni tanquam juſtæ, & rationi conſonæ annuentes, ipſis derecta ſcientia, deliberatione, ac de Gratia & Munificentia noſtris, speciali deque Conſilio Conſiliariorum noſtrorum, eadem ipſa jura, donationes, libertates, immunitates, Conceſſiones, Indulta, Literas, Privilegia, & alia munimenta, quæ & quas a Sereniſſimis Principibus Dominis Alexandro Fratre, Caſimiro Patre, Ladislao Vitoldo, & aliis Principibus veris & legitimis Hæredibus M. D. L. Prædeceſſoribus noſtris, super quibuſcunque Bonis, libertatibusque habere dignoſcuntur, & habent, ſub quibuscunque characteribus, datis, juſtè & legitimè emanata, & conceſſa, ac emanatas & conceſſas, quorum quarumque tenores perinde eſſe ac valere volumus, tanquam his noſtris de verbo ad verbum inſerta, inſertæque eſſent literis, in omnibus eorum, earumque tenoribus, paſſibus, capitulis, conditionibus, clauſulis & articulis, duximus confirmanda, approbanda, ratificanda, & roboranda, confirmandaſque, approbandas, ratificandas, & prout confirmamus, approbamus, ratificamus, & roboramus, decernentes ea, & eas, vim & robur perpetuæ firmitatis obtinere, tenore præſentium mediante, in ævum. In cujus rei Teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt subappenſum Actum & datum in Grodno, feria quarta in Feſto Sanctæ Catharinæ V. & Mar: Glorioſæ, Anno Domini milleſimo quingenteſimo sexto, præſentibus ibidem Reverendo in Chriſto Patre, Magnificis, Generoſis, & Nobilibus, Alberto Epiſcopo Vilnenſi, Nicolao Nicolai Radziwiłłowicz Palatino Trocenſi, Joanne Juriewicz Zabrzeziński Mareſchalco Generali M. D. Litt: noſtri, & Capitaneo Grodnenſi, Stanislao Janowicz Caſtellano Trocenſi & Capitaneo, Terræ Samogitiæ Duce, Iwano Lwowicz Hliński, Palatino Kiiovienſi, Stanisłao Hlebowicz Palatino Polocenſi Duce, Michäéle Lwowicz Hliński Tenutario Utanenſi, Ge-

orgio Jllinicz, & Joanne Sapieha Secretario, Mareſchalcis noſtris, Nicolao Georgii Pacewicz, Butrym Niemierowicz, Joanne Jakubowicz Szczytowicz, Georgio Zawiſzyc, & Simone Kibortowicz, aliisque quam plurimis Conſiliariis & Curienſibus, ſincere & fidelibus noſtris dilectis teſtibus circa præmiſſa, per manus Venerabilis Nicolai de Zukowo Præpoſiti Sredenſis, & Canonici Vilnenſis Secretarii noſtri, qui præſentia a nobis habuit in Commiſſis. Nos itaque ſupplicationibus eorum acclinati, Privilegia eorum & libertates, a Prædeceſſoribus Noſtris Magnis Ducibus, tum à Sereniſſimo Domino Rege Poloniæ Supremo Duce Lithvaniæ, Genitore noſtro colendiſſimo conceſſa confirmamus, approbamus, & in libertatibus in Privilegio Parentis noſtri expreſſis, conſervari volumus temporibus æviternis, harum teſtimonio Literarum. Quibus ſigillum noſtrum M. D. L. eſt appenſum, Actum & datum Vilnæ die Jovis, decima Menſis Novembris, Anno a Chriſto nato, milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, præſentibus Reverendis, ſtrenuis, & Magnificis, Paulo Vilnenſi, Georgio Luceorienſi, Venceſlao Mednicenſi, Joanne Kiiovienſi Epiſcopis, Joanne Hlebowicz Palatino Vilnenſi, Magni Ducatus Cancellario, in Boryſſow & Bobruyſko Tenutario, Gregorio Gregorii Oſtyk Caſtellano Vilnenſi Tenutario Upitenſi, Januſſio Duce Olſzanenſi Palatino Trocenſi in Mohilow Capitaneo, Friderico Duce Prońſki, Palatino Kiiovienſi, Jwano Hornoſtay, Mareſchalco Curiæ Theſaurario Terreſtri in Slonim, Zelwa, Dorsuniſzki, Mścibow Capitaneo, & aliis Baronibus & Officialibus noſtris fidelibus, dilectis Teſtibus ad præmiſſa. Sigismundus Auguſtus Rex. Sigillum appenſile M. D. Litt: ex mandato Sacræ Regiæ & Magni Ducalis Majeſtatis, Valerianus Decanus Vilnenſis, Notarius.

Roku 1549. *Dnia* 30. *Marca. Liſt Króla Jmci Zygmunta Augusta, do JX. Pawła Biſkupa Wileńſkiego upominalny, aby Przekupniow Magiſtratowi ſądzić i karać nie bronił.*

Zyhimont Auhuſt Bożuju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Kniaziu Pawłu Biſkupu Wileńſkomu: pryſyłali k-nam Woyt, Burmiſtry, i Raycy Mieſta naſzoho Wileńſkoho, o tom: ſztojeśmo perwey toho na proſzłym wolnym Soymie Wileńſkom z Waſzoy Miłoſtiu, Pany Radami naſzymi, i zo wſimi Ziemianami Pańſtwa naſzoho wielikoho Kniaztwa Litowſkoho Wileńſkoho, poſtanowieniie uczynili, o prokupniach, kotoryie w Mieſtie Wileńſkom i na dorohi zajeżdżajuczy, wſiakiie żywnoſti pierakuplaiut, i w Mieſtie doroho prodaiut, kotorych użo wſich Prokupniow czyikolwikby i czyie Poddaniie byli, daliieśmo pod moc i dozrenie Woyta, Burmiſtrow, i Raycow Mieſta naſzoho Wileńſkoho, i kazaliieśmo im to-

ho

cho dohladat, i takowych Perekupniow mocno zabirat, jako to szyrey na Listach postanowieniia Naszoho Hospodarskoho iost opisano; teper aczkolwiek oni wodłuh postanowienia i Listow naszych Hospodarskich pilnost, i dohlad na tych perekupniow czyniat; odnak Poddani Twojey Miłosti w Miestie Wileńskom kotoryiesia tym perekupowaniem zabawlaiut; Uradu ich Mieskomu w tom niepossluszni, i o tuju ustanowu naszu, Hospodarskoju niczoho niedbajuczy, wsiakiie żywnosti w Miestie i po dorohach zaieżdżaiuczy prokuplaiut, i w tomsia protiw Uradu Mieskomu Twojeju Miłostiu zakładajut, a Twoja tož Miłost w tom, ich boronit wielisz, i tych Perekupniow Poddanych swoich hamowat, i zabirat im niedopuskaiesz, a za tom onomu postanowiieniu Naszomu Hospodarskomu nie deietsia zadost, a oni tož za tom tych Pierekupniow zabirat niemahut; szto iśli tak byłoby, tohdy twoja Miłost niemieł toho czynit, i toho postanowiienia Naszoho, sztojeśmo z waszoju Miłostiu Rady Naszymi postanowili, dla tych perekupniow poddanych swoich, nienaruszał i w tom ich nie boronił. Dla czoho prykazujem wam sztoby twoja Miłost bolsz tych poddanych swoich kotoryiby nad ustawu naszu w Miestie i po dorohach żywnosti perekuplali: i w tom boronit i zastupowat nie kazał, użo oni takowych Pierekupniow wodłuh postanowienia naszoho zabiraiut, sztoby nad to w Miestie Wileńskom w onom perekupowaniu, takowoho nieradu niebyło, a do nas by oporocz toho, taja recz nieprychodiła. Pisan u Krakowie pod lety Bożoho Narożenia tysiacza piatsot sorok diewiatoho, Miesiaca Marca tryccatoho, Jndikta tretieho. Waleryan Jan Pisar.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Roku 1549. *Mca Novembra Dnia* 8. *Reskrypt Króla Jmci Zygmunta Augusta, do Panow, Rad, i Szlachty W. X. Litt: aby Mieszczan Wileńskich z domow ich za siebie niebrali, i żadnym sposobem mocy swey nad nimi nie rozciągali.*

Zyhimont Auhust Bożoju Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i innych. Panom Radom Naszym ich Miłosti Wielikoho Kniastwa Litowskoho: prysyłali k-Nam Burmistry, i Raycy Miesta naszoho Wileńskoho, żałujuczy o tom: sztoż dei wasze Miłosti mnohich mieszczan z Domy ich, kotoryie pod prawom ich Maydeburskim siediat, i kotoryie prysudu i possłuszeństwa ich mieskoho sut, za sebie prymaietie, i pod sprawu i moc swoiu ich bierytie, a w tom miestu naszomu, i Uradu ich Maydeburskomu uszczerbok niemałysia deiet, dla czoho oni bili nam czołom, abychmo w tom szkodowati im nie dopustili, proto, kotoryieby Mieszczanie prysudu i possłuszeństwa ich mieskoho byli, i pod Prawom ich Maydebur-

ſkom ſiedieli, tohdy to ieſt recz nieſłuſznaja, aby Waſze Miłoſti mieli takowych Mieſzczan za ſiebie pryjmowati. Prykazuiem Wam ſztoby Waſze Miłoſti, czerez to poddanych naſzych Mieſzczan Wileńſkich pryſudu ich Mieſkoho z Domy ich za ſiebie nie pryimowali, i pod sprawu i moc swoju, ich nie brali, i niczym ſia w nich nieuſtupowali. Piſan w Niepołomicach pod Lety Bożoho Narożenia, tyſiacza piatſot Sorok diewiatoho, Mieſiaca Nowembra oſmoho dnia, Jndykta oſmoho. Patiey Piſar.

Pieczęć przyciśniona W. X. Lit:

Anno 1552. *Feria Quarta poſt Dominicam* Invocavit *proxima. Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi Auguſti, ne ullus Civium, ab Officii Civitatis, ad quæ electus erit; eximat ſe.*

Sigismundus Auguſtus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quorum intereſt, Univerſis: Quod cum ad importunam plerumque nonnullorum petitionem, & a Divo olim Parente noſtro, & à nobis, nonnulli Cives Vilnenſes, à muneribus publicis procurandis exempti ſint, qui Reipublicæ, illius Civitatis Vilnenſis utiles eſſe propter induſtriam, ac rerum uſum poterant, eos quidem ab hac immunitate, vel à Divo Parente Noſtro vel à nobis donata, submovendos non putavimus, decet enim gratiæ noſtræ beneficium conſtans ac perpetuum eſſe: verum per præſentes jam pollicemur, neminem amplius Civem Vilnenſem, quem Advocatus, Præconſules, Conſules, ſcabinique, dignum ad munera publica judicaverint, nos immunem facturos, & à munerum procuratione exempturos. Quodſi autem ad importunam alicuius petitionem, cuique hanc immunitatem poſtea conceſſerimus, etiamſi in ea his præſentibus Literis noſtris derogatum fuerit, immunitas illa irrita eſt futura, prout irritam futuram decernimus, nec ille poſtea Civis Vilnenſis vel jam ad officium aliquod Civile electus, vel poſtea eligendus, ſe ulla immunitatis prærogativa eximere & eliberare poterit, quominus pro ſua virili parte Reipublicæ civili ſerviet, in cujus rei fidem, præſentes Sigillo noſtro ſunt obſignatæ, ac manu noſtra ſubſcriptæ. Datum Piotroviæ Feria quarta poſt Dominicam *Invocavit* proxima, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo secundo. Sigiſmundus Auguſtus Rex.

Sigillum appenſile M. D. L.

Anno

Anno 1552. *Die* 10. *Novembris. Edictum Sereniſſimi Sigiſmundi Auguſti, ne Hospes Mercator cum ullo Hoſpite Vilnæ, mercantias ſub confiſcatione mercium exerceat.*

Sigiſmundus Auguſtus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Masoviæ, Samogitiæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quorum intereſt univerſis: Quod cum ob ſuſpicionem peſtilentiæ, ne frequentia hominum aliunde aliquam contagionem in hanc Urbem noſtram inveheret; de Conſenſu Senatorum noſtrorum qui tunc hic aderant, nundinis, pro Feſto Aſſumptionis Mariæ celebrari ſolitis, publico edicto renuntiatum ac interdictum eſſet ita: ut poteſtas negotiandi Vilnæ ex Privilegii Jure, quod à Majoribus noſtris, Vilnenſes habent nemini niſi ſolis Vilnenſibus Civibus fieret, nihilominus tamen ſcriba Telonei Vilnenſis, in fraudem Privilegii Vilnenſis prohibentibus, & Privilegium obiicientibus Civibus auſus eſt, ab externis ſabellorum quinque quadragenas mercari, & cum forte nos quoque eo tempore in uſus noſtros Sabellos emere juſſiſſemus, & ij quibus id negotij datum eſt illos, ipſos cum nulli alij venales exſtarent, emere, nobis vellent, emi eos paſſus non eſt. Itaque Cives noſtri Vilnenſes conſervandi in uſu Privilegii ſui cauſâ, eos areſtârunt; & quoniam omnium ex æquo subditorum noſtrorum Privilegia rata & inviolabilia retinere, ac tueri volumus; in quo pæna eſt amiſſionis mercium deſcripta in eos, qui extra nundinarum tempus negotiari audent, ſabellos iſtos fiſco Noſtro applicandos duximus, atque applicavimus, & de eis Civile officium quietamus, indemneque ſemper nos conſervaturos, verbo noſtro Regis, occaſione iſtorum Sabellorum, pollicemur. Deinceps vero ſemper ſi quiſque mercari contra Privilegia Civium noſtrorum Vilnenſium auſus fuerit, omnes merces pro uſu Civitatis tolli ſemper jubebimus. Quod ita perpetuis temporibus futurum pro nobis & pro noſtris ſucceſſoribus promittimus, harum teſtimonio Literarum, quibus Sigillum noſtrum eſt subappenſum. Datum Vilnæ die 10. Novembris anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſecundo. Sigiſmundus Auguſtus Rex. Sigillum appreſſum M. D. Litt. Oſtafiey Piſar.

Roku 1552. *dnia* 18. *Novembra Wielkierz przez Magiſtrat i Poſpolſtwo umowiony, od s. p. Krola Jmci Zygmunta Auguſta w Wilnie potwierdzony.*

Zygmunt Auguſt z Bożey Łaſki Król Polſki, Wielki Xiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Żmudzki, Mazowiecki, &c. Pan i Dziedzic. Czynim znamienito tym naſzym Liſtem wſzyſtkim w obec i każdemu z oſobna ninieyſzym i na potym będącym, iż gdy

nas pokornemi proźbami profili: Woyt, Burmiſtrze i Rayce sami od ſiebie i od Poſpolſtwa wſzego miaſta naſzego Wileńſkiego, abyśmy im raczyli miłościwie z Zwierzchności naſzey Pańſkiey potwierdzić niejakie poſtanowienie około porządku poſtępku Prawa ich, a zwłaſzcza około umiarkowania Nakładow, ktòremi Ludzie ci, ktòrzy ſię prawują bywali do tego czaſu od Urzędow niektórych częſto (już jako za obyczay) uciſkani, gdzie ſię też i nie potrzebne przewłoki około czynienia sprawiedliwości działy, a to za jakimſi niedozorem, albo przeyrzeniem Przodkow ich było jakoby za Prawo, wiele ſię rzeczy nieſłuſznych nanioſło. Co oni bacząc na powinowactwo swe, a biorąc przykład z inſzych miaſt dobrze poſtanowionych, tedy niektórzy uchwały, albo Wielkierze około takich rzeczy między sobą poſtanowili, a spisawſzy ie przed nas przynieśli, które od ſłowa w ſłowo tu są niżey wypiſane. Gdyż ſię tak barzo zabiegły te nie potrzebne, a ſzkodliwe w obec płacieży, które do tego czaſu bywały wyſzacowane od wſzech ktòrzy ſię prawują; tedy chcąc temu zabieżeć, zda ſię naprzòd, że barzo potrzebna, aby oni wſzyſtkie niepożyteczne okazałości, albo obrzędności, ktòre z Łacińſkiego języka zowią *solennitates Juris* były zaniechane, to ieſt: aby nie na każde zapytanie ſtron ſkazń była czyniona, ale ażby ſię ſtrony gdzie między sobą pierwey rozpierali w jakiey ſłuſzney sprawie, albo ktòraby muſiała bydź przez ſkazń roztrzygniona, albowiem w tych, ktòre wſzyſtkim wiadome są, nie trzeba ſkaźni, jedno ſłownie ſtronom ma bydź powiedziano, jako oto: gdzieby kto w cudzey sprawie przeciwko drugiey ſtronie za pozwem ſię przepytywał, a ona druga ſtrona pytała, acz nie ma ten ktòry ſię ze mną tuta wdawa mocy ukazać tamci nie potrzeba ſkaźni, ale Sędzia ma to ſtronie drugiey rozkazać, aby moc ukazała, bowiemci wſzem wobec jawno, iż cudzey rzeczy żadney okrom poruczenia, albo prokuracyi sprawować nie może i w inſzych też rzeczach tym podobnych.

Skazanie na ktòre rzeczy ma bydź uczynione.

Na pytanie: jacy iedney ſtrony zadane ſkazanie bydź nie ma, chyba aż gdzieby jedna ſtrona z umyſłu, a upornie nie ſtanęła, bo tam muſi za takim nieſtaniem poſtępować, a przez kaźń takiego abo wolnego uczynić, albo przekazać; bo więc w inſzych sprawach cożkolwiek ſię ſkazuje jacy na jedney ſtrony przepytanie, tedy niegodno, aby to było zważną ſkaznią, ale prawą plotką; jako to: acz mam ſtronę pozwać, acz mają bydź Acta czytane, abo acz mi ma bydź wolno rzeczy moje Teſtamentem rozrządzić, i inſze takowe

O ſkazaniach potwierdzaiących.

Niech też będą odięte wſzyſtkie pytania, ktòre bywaią od ſtron we przy, około potwierdzenia Liſtow, Aktow, mocy, albo proku-

kuracyey, wypiſow, świadectw, opieki, Teſtamentow Exekutorſtwa, bo wſzyſtkie takowe potwierdzenia nie tylko nikczemne są, ale też Prawu proſto nic nie przydawają; gdyż ona ſama rzecz ieſt mało sprawiedliwa. Jakoż to choć i z tych ſłów: któremi ſię to potwierdzanie dzieje, okazuje, świadectwo to tak ma wiele mocy jako w ſobie zawiera; jakoby też proſto rzekł tyle waży ile brzmi.

O ſkazaniu około opraw.

Przy oprawach, Powod czterech ſkaźni wzywa, a pozwany także czterech, gdyż to więc każdy z nich za jedną ſkaźnią może, i ma oprawić.

O ſkazaniu około podnieſienia gwaru.

Przy Gwarze niech będą odjęte one nieprzyſtoyne ſkaźni, jako, acz ma bydź podnieſion Gwar, jako, a kiedy, a jeśli ſłuſznie podnieſion, acz czas Gwar spuścić; bo dosyć napiſać w Akciech, iż Gwar uczynion ręką prawą podnieſioną, a palcem wielkim ukazanym, a wzgorę podnieſionym, wedle zachowania Prawa naſzego.

O appellacyach.

Też ſię mało potrzebne zdadzą owe dwie ſkaźni przy appellacyi, jako acz nic niema bydź dopuſzczona appellacya, a jako rychło ten, który appelluje, ma dochodzić ſwey appellacyi; albowiem iawna to: iż od ſkaźni appelluią. Też każdy wie iż fatalia, albo czas wnoſzenia rzeczy pomocney, kończy ſię do ſześciu Niedziel, albo gdzieby J. K. Mość był w inſzym Państwie, tedy do ośmnaſtu; ale zabiegaiąc też trudnościom, ktòre ſię działy przy takowych appellacyach, tedy iuż od tego czaſu gdy ſtrona appelluie, tamże ma Urząd od którego appellują, złożyć ſtronom rok ſłuſzny przed J. K. Mością ku doſtaniu rzeczy pomocney; a wſzakże gdy ten rok przed J K. Mością przypadnie, tedy tam niema bydź ſkazano in contumaciam, albo dla nieſtania ſtrony drugiey, iedno to, coby według Prawa i sprawiedliwości bydź miało, a tak to ma bydź na woli ſtrony tey, za którą ſkaźń wyidzie, w inſzym sądzie iechać na rok appellacyi złożony, albo nie, bo tym tracić niema nic, choć niepojedzie, albo mocnego człowieka, albo Prokuratora niepoſzle, iedno może czekać w Domu, jeśliby ſtrona ktòra appellowała, na dalſzym dniu wnioſła rzecz pomocną, albo nie.

Częſte ſkazanie niema bydź.

Sędziowie barzo ſię mają ſtrzedz, aby z kaźniami nie uczęſzczali, albo niegęścili, iż coby ſię mogło iedną odprawić, aby tego na kilka ich nie rozdzielali: jako gdyby ſię miało ſkazać, aby kto dług powinien zapłacić, tedy zaraz przyłożyć i czas dwuniedziel, tego dnia, we czterech, trzech dniach, do zachodu ſłońca, a to

według sposobu i ważności, Praw albo prze.

O skazaniach około czynienia przysiąg.

Przy przysięgach samych stron, maią bydź opuszczone one wszystkie skaźni, a pytania niepożyteczne, jako ten kto ma przysięgać, ma przyiśdź ku krzyżowi, jako przysięgać, ieśli czas przyklęknąć, palce położyć albo złożyć, i wstać, bo dosyć na tym gdy będzie przez Prokuratora pytano, jeśli jego pryncypał, albo strona za pierwszym razem według biegu Prawa przysięgiby odprawić, albo oddadź niemogła, ileby się kroć potrzeba było poprawować; tedy ma bydź wedle Prawa skazano ile kroć Męszczyzna, a ile kroć Białogłowa; a potym dość iest na drugiey skaźni, ponieważ strona dosyć uczyniła przysiędze; tedy ma bydź wolna od tego, albo co inszego wedle potrzeby ma bydź skazano, a od krzyża niema bydź brano.

Około odpuszczenia przysiąg.

Żadna wina niema przyiśdź Sędziemu od odpuszczania przysiąg; ale iacy oni winę pokupuią, albo upadaią, którzy przysięgi skazaney upornie nie uczynili; bo jeśli ten któryby drugiego na przysięgę wieśdź miał, albo z łaski, albo z bojaźni Bożey odpuścił przysięgę, w tym żadna prawie Sędziemu nie bywa krzywda; a doszło się tego, iżby wiele ich nieprzysięgało, nie dla winy którą Sędziemu dadźby musieli.

O Skazaniach na wiedzenie świadków.

Około wiedzenia świadkow niechay będą odłożone i odięte niepożyteczne skaźni, jako to acz świadek ma bydź wpuszczon w koło, acz ma bydź słuchan, gdy w inszych sprawach prawie wszystkim, którzy maią sprawę wolno do koła iśdź, jako też i owo acz jakoby na śmiech gdy Podwoyski ma świadczyć o pozwaniu, tedy pytaią acz Podwoyski ma bydź wpuszczon w koło, gdyż Podwoyscy pospolicie w kole siedzą.

Co ma bydź płacono od czytania Listów albo Akt.

W postępku spraw wielki bywa nakład, przy czytaniu wypisow, Listow, Akt; bo częstokroć bywaią czytane kilkanaście minut, albo Listow, a od każdego bywa dawano po groszu, gdyż więc czasem niektórych ledwie trzy wiersze będą, też różne akty bywaią czytane z Ksiąg Sądowych, a od każdego po groszu, a tak dosyć dadź ieden Grosz od wszego, co w iedney rzeczy, na jednym Roku bywa czytano.

O zapisowaniu rzeczy często powtarzaney.

Dla onego mierzionego powtarzania stron, albo Prokuratorow sprawowania rzeczy sądowych, przybywa Księga postępkow prawnych bez miary, gdy ich powtarzaią; bo ilekroć kto co sobie ku pomocy biorąc wspomnienie to w Akta wpisuią, a tak

z ma-

z małey rzeczy albo sprawy, urostą wielkie kſięgi, które przez tychże samych Sędziow, albo i przez tych przed ktòremi oſtateczna odprawa bywa, nie zawżdy bywaią przeczytane, ale dosyć raz zapiſać co w iedney rzeczy, albo sprawie od ſtron Prokuratorow bywa powiadano.

Od nieſtania co ma bydź płacono, zwłaſzcza gdy bywa przez Mocnego człowieka, albo Prokuratora wkładane.

Od zapiſowania nieſtania w sprawach, ktòre przechodzi summę dzieśięć kop, niech będzie dan groſz jeden, a jeśli się to idzie od mocnego człowieka, tedy od mocy ma dadź groſz, ale jacy raz na pierwſzym roku, a na drugich rocech od mocy nie ma bydź płacono, o ktòrey iuż Urzędowi ieſt jawno; albowiem poſtępując w prawie w nieſtaniu, i przezyſkach, częſtokroć bywają powtarzane mocy albo Plenipotencye, a tym nakłady ſię mnożą; a gdy kto nieſtanie urzędownie będąc pozwany, tedy ma płacić winy Urzędowi trzy groſze, a ſtronie nakłady, a takież i powodna ſtrona.

Od wzdawania jako ma bydź płacono.

Gdy nie mało Dziedzicow, albo Częſtnikow jedno imienie albo Dziedzictwo wzdawają, tedy bywa to rozdzielnie tyleż wzdawania ile częſtnikow, a od każdego bywały płacone zwykłe płace, albo zapłaty (gdyż to ma bydź od wſzyſtkich ſpolnie za jednym wzdaniem według ſtarego zwyczaiu) a zwłaſzcza gdy wſzyſtek on Akt, albo sprawa w ieden zapis bywa wkładany, jakoż ſzerzey o tym niżey napiſano, około spraw Woytowſkiego Sądu, wedle którego przed radą ma bydź płacono.

Od odkładow z Urzędu uczynionych nic niema bydź brano.

Choć kiedy z Urzędu bywał odkład wſzyſtkich spraw, przed ſię też brano z oſobna pieniądze, od ſtron tych, które przytym bywali, co od tego czasu niema bydź od odkładow, też które przez Woyta, albo Ławnikiſię dzieją, prawnie nie ma bydź nic brano.

Od wywołania kogo, albo odkazania od Miaſta, jako ma bydź płacono, jakim językiem ma bydź.

Przy aktowaniu albo wywołaniu kogo od pytania ſkazni, nakładu prawie żadnego końca ani miary nie było, a tak doſyć niechay będzie zachowan ten porządek, i nakład takowy, to ieſt od zezwania Ławnikow groſz Podwoyſkiemu, od czworga pozywania albo przywołania groſzy cztery, też od tey pierwſzey ſkaźni acz niema bydź przydana pomoc Prawa, ku przywołaniu morderca albo mężobòycę ſzepſzeling, od zeznania Podwoyſkiego po

czterykroć cztery ſzepſzelingi, od wołania cztery, a potym za nieſtaniem jego z żałoby bywa ſkaźń, na oſtatek ma bydź pytano, jeśliby miało bydź ciało pochowano, za które oboje ſkazanie dwa ſzepſzelingi mają bydź płacone, a nie więcey; a Woytowi od każdey wyżey mienioney ſkaźni jeden groſz ma bydź dan, ſłudze Woytowemu albo Prokuratorowi mają bydź dane dwanaście groſzy, a to wywołanie, albo achtowanie, ma bydź przez Ławniki opowiedziano po Polſku, i po Litewſku, i po Ruſku, aby wſzyſcy, ktorzyby ſłuchali, rozumieli.

O winie Woytowſkiey i Ławniczey, która ma bydź brana od tych którzy ſię pieniaią o łajanie i o zelżywe ſłowa.

Gdzieby ſię trafiło iżby przed Sądem, gdy ſię ſtrony prawują, ſtrona ſtronie choć by też był kto ſam, albo jego Prokurator, albo mocny człowiek nałajałby, albo swarliwemi ſłowy napadł, a toby Sąd ſłyſzał; tedy niechay nie będzie wyciągana wina z osobna na każdego Ławnika, i na Woytową Oſobę, ale za foldrowaniem ſtrony Podwoyſkiego, z rozkazania Sądowego ten kto w tym będzie nalezion winien, jacy tylko iednę winę ma odłożyć wſzyſtkiemu Sądowi Ławnikom i Woytu, to ieſt dwadzieścia i pięć groſzy i ſzeląg. Ale gdzieby przed Sądem ieden drugiego mając sprawę z nim, bądź kto sam, albo jego Prokurator naſzedłby ſłowy dotkliwemi, albo które ſię poczciwości tyczą, a Sądby też to ſłyſzał; tedy zaraz takież jacy jednę winę jako wyżey ieſt opisano, wſzyſtkiemu Sądowi, przez Podwoyſkiego wyciągniona, a przez tego co winien zoſtanie położona bydź ma, a ſtronie która ieſt zelżona, będzie winien takową krzywdę oprawić, odwołaniem albo oczyſzczeniem nagrodzić póki prawo ſiedzi.

O zelżeniu które przychodzi z ſwaru.

Aiż w Sądzie Woytowſkim bywa nie mało trudności około zesromocenia ſłowy, bo gdzie ieden drugiego pozwie o zeſromocenie, a pozwany przy, i zatym ſkazuią przyſięgę, ale iż z Swiętego zwyczaju w takich rzeczach niebywa dopuſzczona przyſięga, a tak wnet muſiał ten obwiniony dadź winę, a częſto bywa, iż iedna niewiaſta zagniewawſzy ſię pozywa trzy, albo cztery niewiaſty o zeſromocenie, a one wſzyſtkie do tego ſię nieznaią, ale wnet każda z nich dla niewypełnienia przyſięgi, winy pokupowali, a tak w tey mierze wielka potwarz i wielkie branie win dzieje ſię; a tak w takowych sprawach około takowego zesromocenia, a zwłaſzcza które ſię między lekkiemi, a małego ſtanu Ludźmi oboiey płci przygadzaią; Woyt niechay w tym zachowa, żeby uczynił rozsądek, zgoła bez wſzech nakładów, a ſtronę która winną oſtanie, i przeświadczona będzie, niech ku temu przypędzi, aby ſtronę obrażoną temi przeproſiła ſłowy: żal-ci mi tego co ſię ſtało

z kre-

z krewkości Ludzkiey, a zagniewania, bo nic takowego na cię nie wiem, a tak proszę cię dla Pana Boga odpuścić mi, a gdy się to stanie, tedy Woyt dla niepowściągliwości języka będzie brał z takowych Ludzi winy pieniężne po trzy grosze, a gdzieby on który winien ostanie tak sprosny był; iżby strony obrażoney przeprosić niechciał, tedy takowego karać siedzeniem albo do kuny władzić, a tak go długo nie puszczać, aż to nagrodzi.

O winach Woytowskich krwawych.

W tey mierze gdzie się dzieje o ranach wielkich śmiertelnych, albo szkodliwych, Woyt się jak ma sprawować w braniu win, to iest jeśliby takowe rany były, barzo szkodliwe, a umyślnie zadane, tedy niechay będzie przezeń wzięta wina czterdzieści groszy, a jeśli żeby rany albo takowe ubicie było nie barzo szkodliwe, tedy Woytowi winy dwadzieścia i pięć groszy, i szeląg przyiśdź ma, a to komubyżkolwiek takowe ubicie trafiło Ludziom obojey płci, ale gdzie się trafi proste okrwawienie, albo sinia rana mała, tedy się tam inaczey ma zachować Woyt, bo nie ma brać więcey iedno pięć groszy i szeląg.

O Prokuratorach.

Prokuratorowie mają bydź przysięgli, ale raz przysiągłszy, tedy za tą przysięgą mają sprawować pòkiby żyw, albo pòki tego obowiązku z siebie nie złożył, ktòrym zamierzona ma bydź zapłata, to jest od szperunku, od ustawiania Sądu, od odkładow albo zawieszenia spraw, dosyć by był Prokuratorowi dawan jeden grosz, ale od prokuracyi albo sprawowania iedney sprawy, ktòrą sprawuje iednego dnia, tedy dosyć Prokuratowi tak temu ktòry od powodney, jako i temu co od pozwaney strony, po cztery grosze; a ktòrzyby Prokuratorowie przysiądz niechcieli, Sędzia ma ich od Sądu odegnać, a niedopuszczać im sprawować spraw żadnych, a gdzieby co inszego chcieli czynić, tedy przez Burmistrza za dochodzeniem strony, maią bydź karani według ich występku: a jeśliby czyi Przyiaciel przyrodzony albo krewny, przed Radą albo Sądem Gaynym, chciał sprawować rzecz czyią, takowe od przysięgi takowey wolne czyni, chyba tego, iżby takowy wieku ososbom tym posługował; tuteyszym Obywatelom, i też Cudzoziemcom, będzie wolno z sobą z inąd Prokuratory przywodzić, ktòrzy niemaią bydź takową przysięgą obowiązani, wyiąwszy by odprawiwszy onę sprawę: tuby za się insze sprawy albo rzeczy sprawowali, bo więc na ten czas będą powinni na te obowiązki, jako i drudzy co tu mieszkaią.

Rota jako mają Prokuratorowie przysięgać.

Ja N. przysięgam Bogu, iż Sędziemu chcę bydź posłusznym w tym, w czymem z Prawa powinien, a iż uprzeymie niemniey pil-

 nie,

nie, czule, a bez wielkich odwłok, nie tym umyſłem aby ſię pieniania mnożyło, Urząd móy prokuratorſki będę sprawował, rzecz którą od mego Pryncypała sprawować przyimę, podług ſiły rozumu mego, według sumnienia prawnego, jako może bydź wedle naylepſzey rady bronić będę, a dowiedziawſzy ſię rady u iednego, drugiemu jey nieobiawię, aniſię od niego obrócę, ale przy pierwſzym ſtać chcę aż do ſkończenia Prawa. Przyſięgam też iż obran przez Pryncypała mego poddanych, takoż i rady i namowy w iego rzeczy, mnie zwierzoney, albo poruczoney, żadnemu a naywięcey ſtronie przeciwney, albo Prokuratorowi jey, albo tym, którzy przy niey ſtoją, ani ſłowem, ani piſaniem, ani głoſem jakim przez ſię, albo przez kogo inſzego, nieobjawię, ani też ſię dam dobrowolnie przezwyciężyć, ku ſzkodzie Pryncypała mego, a iż też wſzyſtko inſze chcę czynić co na dobrego Prokuratora, albo mocnego człowieka obronie zależy, a tego opuſzczać niechcę dla przyiaźni, miłości, nienawiści, nieprzyiaźni, darow, pożytkow, albo inſzey ktorey kolwiek rzeczy, tak mię Boże wspomoż i wſzyscy Swięci.

O Woytowſkim Sądzie oſobliwym, ktory bywa bez długiego zabawienia Prawa.

W takowym Sądzie ktory Woyt w Domu swoim krom Ławnikow odprawuje wſzyſtkie sprawy, które nieprzechodzą dzieſięciu kop, gdyż są małe, a bywają między ubogiemi oſobami, tedy muſi ich wnet rozsądzić, i rozprawić, bez nakładow wielkich, jako też takowe rzeczy bywają rozprawowane przed Burmiſtrzem, a tak niechay będzie dosyć od pozwania by był dan jeden ceczwiertak, a od zapisywania ſkaźni pół groſza, a od czytania Akt, chyba iżby Akta były dawne, to ieſt nie tego Roku.

Od minut albo wypiſow z Kſiąg Woytowſkich, i od Inwentarzów wiele ma bydź płacono.

A od minut albo wypiſow Spraw wſzyſtkich zapiſow, ktore ſię dzieią tak przed gaynym Sądem, jako też Woytowſkim oſobliwym, tak a nie inaczey ma bydź płacono, to ieſt od pół karty piſma bez pieczęci: groſz, a z pieczęcią dwa, a od całey karty po obudwuch ſtronach zapisaney, bez pieczęci groſzy dwa, a z pieczęcią trzy, tak też około wpisowania prze, albo zapiſow jakich albo inwentarzów w Akta, ma bydź zachowane toż umiarkowanie według tego, jako wiele pisania.

Od zapieczętowania albo z Urzędu zamknienia Domu, ſkrzynie, albo Rejeſtr ma bydź uczynion, jak wiele ma bydź płacono.

Od sprawowania albo zapisywania Inwentarzów, a od zapieczętowania i zawarcia Domow, tak ma bydź płacono Woyto

towi i służebnikom Jego; to iest: od zamknięcia i zapieczętowania każdey komory, trzy Grosze, a to ieśliby kroć iedno trafiło się takowe pieczętowanie i zamknienie, a od prostego zapieczętowania, albo zamknienia skrzyni, albo almaryey ieśliby kto tego potrzebował, ma bydź płacona jacy ieden grosz, ale zaś od pieczętowania i otwarcia ma bydź dan grosz ieden jeśliby się strony ugodziły, ieśliby między stronami szło więcey niżli o dziesięć kop, a jeśli mniey, tedy iedno pòłgrosza.

Od zapisow ktòre przed samym bywaią Woytem, po czemu płacić.

Ale iż od zapisow niestania, zastaw, i inszych ktòre się dzieją przez Prokuratora, abo mocnego człowieka zawżdy bierano po groszu, tedy iedno pòł grosza ma bydź płacono, aby była rożność między Sądy Gaynemi i też Woytowskiemi osobliwemi.

Od uwiązowania co ma bydź płacono.

Złe zwyczaie około dawania uwiązania maią bydź wyniszczone, bo przedtym gdzie komu było dano uwiązanie w ogrod, a przytym tam było kilka Domkow przynależących, tedy od każdego domku brano zapłatę; a tak iuż niechay od tego czasu od uwiązania w ogrod wespoł z kilkiem domkow ktòre przy nim są, a ku onemu ogrodowi należą, żeby jedna zwykła zapłata była dawana, a gdy się przyda niemało Dziedzicow powinowatych i przyrodzonych sobie, w iednoż Imienie, albo statek uwiązować; tedy Woyt ma przestać na iedney zapłacie zwykłey, od tych osob wszystkich społecznie złożoney, ale gdzieby się trafiło dawać uwiązanie obcym, a nie powinowatym osobom, ktòreby mieli ròżne Prawo nabyte, tedy niechay będzie płacona Woytowi z osobna, od każdey osoby zwykła zapłata.

Od koni licowanych, albo zapowiedzianych, a przed Urząd stawionych co ma bydź płacono.

A iż około koni licowanych, abo do Urzędu przywiedzionych wielkie bywały nakłady, a zwłaszcza gdy wiele bywało ich, a długo ie trzymano, od każdego konia z osobna na każdy dzień i noc musiało się płacić obornego po groszu, a tak od tego czasu jacy trzy pieniądze mają bydź płacone obornego za strawę, na każdy dzień i noc grosz jeden, ale przecie jeśliby kto tym czasem chciał takowego konia wziąć od Woyta na rękojemstwo, tedy mu to ma bydź dopuszczono, i od takowego płacenia ma bydź wolen.

Około nakładow na pienia, albo na Prawo.

Między nakłady takowe, ktòre skazuią na kogo, tedy ma bydź poczytano, i rachowano to coby kto wydał według ustawy Prokuratorom, albo coby wydał od wpisowania w Księgi abo od minut, ktòreby z Ksiąg wybierał w tey rzeczy należących,

 wszak-

wszakże to ma bydź według postanowienia wyżey opisanego, tak też nakładek na drogi, na strawę ma bydź szacowan, umiarkowan przez Urząd, albo sąd, przed którym się strony prawuią.

O Podwoyskich.

Podwoyskich też łupiestwo słusznie ma bydź powściągnione, aby potym gdy od iedney strony za pozywanie wezmą swóy dochod, by zasię od przeciwney (jako się pierwey dziewało) strony niebrali, ktòra rzecz dawa przyczynę wielkiey pieni, albo zayścia między Ludźmi, albo stronami, ktòraby była pierwey pozwana, a tak skoro Podwoyskiemu zapłata iego albo dochod będzie dan, tedy on pod swą wiarą, i przysięgą, ma onego pozwać kogo każą, a w tym nic nie ma brać od przeciwney strony pod karaniem, gdzieby to było nań Prawem przewiedziono.

Niema nikt ieden przed drugim zamawiać sobie Prokuratorow i i Podwoyskich.

Ktemu też należy aby był odrzucon ten błąd, iż często jedna strona wszystkie co ich iedno Prokuratory i Podwoyskie sobie zamawiała, i tam im co na to zadawała, a tak to daley bydź niema.

Od Testamentow co ma bydź płacono.

Od Testamentow Woytowi maią bydź dane piętnaście groszy, Pisarzowi dwanaście, a Ławnikom po sześciu groszy, a do wszelakich inszych spraw na ktòrebykolwiek Woyt Ławniki z Pisarzem posłał, Woytowi po sześciu groszy, Pisarzowi też sześć, a Ławnikom po trzy grosze bydź ma płacono.

O Hergwercie i Gieradzie.

Hergwertch i Gierada nie mają bydź iuż od tego czasu osobnö wydzielane, jedno wszystek statek, albo Imienie co po kim ostanie, bądź to po Męszczyznie, albo Białogłowie, ma iśdź w równy dział między dzieci abo Potomki, na które on spadek przychodzi, tak na Męszczyznę, jako i na Białogłowy.

O Synie który przy Oycu pracuie i żywności Oycu nabywa.

Ociec mając Syna posłusznego, a pracowitego, który przy Oycu pracuie, tak w Domu, jako i po drogach ieżdżąc handluie, i poczciwą pracą żywności Oycu dostawa, tedy Ociec ieśli będzie chciał może takowemu Synowi po śmierci swojey, ze wszystkiego Imienia dziesiątą część przed innemi dziećmi naprzòd zapisać, a przedsię w tym co zostanię Imienia równy dział, z inszemi Dziećmi we wszystkim ma mieć.

Woyt, Sługi ku pozywaniu Burmistrzow i Radziec i Ławnikow dawać niema.

Woyt

Woyt ſlug swoich niema nikomu dawać ku pozywaniu Burmiſtrzow, Radźcow, i Ławnikow, aby oni przed nim w Domu ku sprawie jakiey ſtawali (chyba Gaynego Sądu) ale ieśliby kto miał co takowego do ktorego Burmiſtrza, Raycy, albo Ławnika, tedy ich ma przed Radą i Burmiſtrze obſyłać, a Burmiſtrze z Radą będą winni każdemu z nich sprawiedliwość uczynić.

Gdzież to więc My wyżey mianowani Zygmunt Auguſt Krol Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki i daley z Pany Radami Naſzemi, na tychto Burmiſtrzow, Woyta, i Radziec pokorne prożby, te to wſzyſtkie wyżey piſane uchwały, poſtanowienia, albo Wielkierze jako ſłuſzne, a ku sprawiedliwości pomocne potwierdzamy, a ſkazujem, i chcemy aby według ich wſzyſtkie Urzędy tego Miaſta naſzego Wileńſkiego, i ci co ſię prawuią, albo sprawy przed temi Urzędy mieć będą, od tego czaſu na potomne czasy wiecznie ſię ſprawowali, i zachowali. A tak na pewnieyſze świadectwo, a pamięć wieczną tych rzeczy to spiſawſzy, Pieczęcią Naſzą zapieczętowaciesmy kazali. Działo ſię w Wilnie we Srzodę ośmnaſtego Dnia Mieſiąca Liſtopada albo Nowembra, Roku od Narodzenia Pana i Zbawiciela Naſzego Jezusa Chryſtusa tyſiącznego pięćſetnego pięćdzieſiątego wtórego. Pieczęć przyciśniona W. X. Litt: Stanislaus Komarowſki Notarius, Petrus Arcechowſki Canonicus Varſavienſis C. R. M. Referendarius.

A. 1552. *Feria sexta poſt Feſtum Conceptionis Bmæ V. Mariæ, Privilegium Sereniſſimi Sigiſmundi Auguſti, Magiſtratui Vilnenſi collatum, ſuper diſtillationem cremati ex Fecibus vini, medonis, cerevisiæ.*

Sigismundus Auguſtus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præſentium quorum intereſt Univerſis: Quod cum certò intellexiſſemus magnam frumenti vim quotannis in hac Vilnenſi Urbe concremari, diſtillandi ejus potionis quod vinum ſublimatum vocatur, Cauſa, unde frumentum in victum hominibus a Deo & natura deſtinatum, in pernicioſi potus uſum converſum, carius & dificilius eſſe ſoleat; huic malo occurrere celeriter volentes, commiſimus Advocato, & Proconſulibus, ſeu officio Civili Vilnenſi, ut uni alicui Viro ad eam rem idoneo, induſtrio, solerti, ac fideli diſtillandi vini iſtius sublimati, faciant poteſtatem; Qui videlicet solus, vel cum eis, quos in ſuam societatem accerſiverit, non ex alia ulla re hic Vilnæ, quam ex vini, medonis, cerevisiæ fecibus seu amurca diſtillandi sublimati poteſtatem habeat, ita enim hoc detrimentum Frumenti publicum, evitari poſſe judicavimus, quin & ea re commodum publicum auctius fore Nobis perſvaſimus. Itaque per præſentes committimus officio Civili, qui diligenter caveant, ne quis deinceps in hac noſtra

sublimatum distillet, quàm is solus cui illi commiserint, vel ejus socii: quidem à tempore edicti ac promulgationis hujus Privilegii Nostri, cum Castrensi ac Civili adiutorio habebit tam in civilibus, quam in Senatorum nostrorum cujuscunque status Nobilium ac aliorum subditorum Domibus, prohibendi ne sublimatum distilletur, potestatem; ac eos qui resistere ausi fuerint, cum scitu & voluntate officii civilis, puniendi, eorum instrumenta & vasa omnia ad sublimandum idonea, capiendi, confiscandi, fornaces, caminos, rumpendi frangendi. Quoniam autem id negotium erit difficile, ac laboris & solitudinis plenum, ut ex ea re commodi aliquid is, qui ei præerit consequi possit; volumus ut solus externa quoque vina sublimata undecunque, seu cujuscunque generis, & aquas ut vocant vitæ, huc advehendi, advectosque propinandi facultatem habeat, & si qui, vina hæc propinare vellent, victumque ex eo quærere, ji nec ipsi distillare illa, nec aliunde advehere, sed ab eo per congios & quartas emere, & ita demum ab illo empta propinare debebunt, quod omnibus subditis nostris cujuscunque status & conditionis exstiterint, ad notitiam perductum esse volumus: vetantes ne officio Civili vel qui ab eo ad eam rem destinati fuerint, in vini sublimati propinatione ullum negotium facessere, impedireque hanc nostram voluntatem quisque audeat, sed ut illam adimpleri per omnia curet, sub gravi indignatione nostra, pollicemurque verbo & fide nostra Regia pro Nobis & Successoribus nostris, nos hunc & alium, si quis melior & commodior excogitari poterit usum, nunquam ab officio civili & ejus administratione ademturos, sed in eo pro necessitate hujus Civitatis publica, Magistratum Civilem conservaturos, harum testimonio Literarum quibus sigillum nostrum est subappensum. Datum Vilnæ in Conventione generali, Feria sexta post Festum Conceptionis Mariæ Anno Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo. Sigismundus Augustus Rex.

Sigillum appensile M. D. L.

A. 1552. *Die 23. Decembris. Privilegium Serenissimi Sigismundi Augusti Magistratui Vilnensi collatum, super Ordinationem & institutionem Contuberniorum Opificum.*

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ &c. Dominus & Hæres. Significamus tenore præsentium quorum interest, universis præsentibus & futuris. Quod cum societates seu contubernia opificum in Civitatibus tam nostris, quam externis, non mediocre ornamentum & Belli ac pacis tempore præsidium præbere soleant, cum neque societatem, neque collegium, neque hujusmodi corpus, passim omnibus habere concedatur, nisi id iussu

ac

ac Principum permissu fiat; Proinde ut in Civitate Vilnensi melius, ac ad usum humanum commodius opificia instituantur: concessimus Advocato, Proconsulibus & Consulibus hanc potestatem, ut illi societates seu collegia opificum, quæcunque jam instituta sunt; corrigant, si quæ autem non sunt instituta adhuc, ut sunt Cementariorum, Fabrorum, Lignariorum, Frenificum, & reliquorum, instituant, Privilegiaque eis dent, leges ac mores, quibus inter se vivere debeant, præscribant; quæ quidem societates seu collegia ab illis instituta, iisdem Privilegiis gaudebunt, quibus & cæteræ universitates reliquorum opificum gaudent, ita videlicet, ut nullus alius artem in hac Civitate exercere, eamque docere possit, nisi is, qui in collegio seu universitate, artis suæ nomen fuerit professus: quod si quis temere extra contubernium seu à nobis, seu ab illis institutum, opificium artemque suam exercere fuerit ausus, sive sit Civis noster, sive Senatorum nostrorum, Ducum, Nobiliumve in hac Civitate subditus, eum incarcerandi, detinendi, instrumenta artis illius tollendi, bona ejus mobilia confiscandi, facimus Officio Civili potestatem ita, ut hi Artifices, quorum illi collegium seu contubernium instituerint, nihil prorsus ab illis differre videantur, quos vel nos, vel Majores nostri specialibus Privilegiis sumus dignati; quod si eorum in Contuberniis ordinationi, dispositioni, ac coercitioni quisquam obsistere, ac eos impedire ausus fuerit, cujuscunque fuerit sortis vel conditionis, is sciat certo gravissimam indignationem nostram subiturum, harum quibus Sigillum nostrum est appressum, testimonio Literarum. Datum Vilnæ, vigesima secunda Decembris, Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo. Sigismundus Augustus Rex.

Sigillum appressum M. D Lith.

R. 1552. Dnia 23. Decembra, Przywiley Krola Jmci Zygmunta Augusta, aby każdy z Szlachty i innych Obywatelow, ktory kolwiek Dom w Mieście po żenie, albo też kupla, zastawą i innym Prawem nabędzie, Magistratowi posłuszny był.

Zyhimont Auhust Bożoju Milostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i innych, oznaimlaiem sim naszym Listom: bili nam czołom Woyt, Burmistry, Raycy i wsi Mieszczanie Miesta Wileńskoho, i powiedili pered nami, iż perwey sieho Otiec nasz sławnoje pamieti Zyhimont Korol Jeho Milosti postanowił, i Prywilejem swoim Miestu Wileńskomu utwierditi raczył: chtoby u Domu Mieskom mieszkał, za kakimkolwiek Prawom nabywszy, takowy kożdy iakoż stanu buduczy, majet byti pod Prysudom i posłużeństwom Uradu mieskoho, tak tosz i tyie Remieślniki, kotoryie na nas Hospodara robiat, a w Domiech Mieskich mieszkaiut, onomuż Uradu posłuszni

 du-

budut, wyniawſzy takowych Remieślnikow, ſzto jurgielty z ſkarbu Naſzoho i obroki bierut, a Domow swoich właſnych niemaiut, odno u Hospodach ſtojat, to pak dei teper czerez tot Liſt Jeho Korolewſkoy Miłoſti; mnohiie z tohoſia wyłomywaiut, a poniawſzy Mieſzczku, albo jakokolwiek wſzodſzy w deržanie i požywanie Domu Mieſkoho, onomu Uradu pod kotorym tot Dom ioſt, poſłuſzni byti niechoczut, w czom niemałaja ſzkoda Mieſtu z naruſzeniom Prawa i Prywileja ich deietſia, jakož i tot Liſt Korola Jeho Miłoſti na to im dany, i pered nami pokładali, biiuczy nam czołom, abychmo ich podłuh onoho Prywileia w tom zachowali, i naſz Liſt na to im dati kazali: a tak My toho Liſtu Jeho Korolewſkoy Miłoſti Pana Otca Naſzoho, pered nami czerez nich pokładanoho ohledawſzy toje zaſtanowienie Jeho Korolewſkoy Miłoſti, pod tymže obyczajem zachowywajuczy, tym Liſtom naſzym umacniajem: iž każdy takowy jakohožkolwiek ſtanu buduczy, wſzodſzy w deržanie i w požywanie Domu Mieſkoho po žonie, albo kupleju, zaſtawoju i jakokolwiek nabywſzy, a nie buduczy wyzwolen Liſtom naſzym, Uradu Mieſkoho, w sudiech i wo wſich powinnoſtiach poſłuſzon byti majet, niczymſia z toho niewyłamujuczy, a Remieslniki kotoryieby na Nas robili, a domy mieſkiie deržali, wyłamywatſia tym z poſłuſzeńſtwa i prysudu niebudut mohli, achtoby deržuczy pod soboiu Domy Mieſkiie, poſłuszeńſtwa czyniti ku Wradu niechotieli, ono Woyt i Burmiſtry maiutsia protiwko im zachowat wodle Prywileia Korola Jeho Miłoſti, na to im danoho, wedžekrom Remieslnikow naſzych, kotoryie u Dworu Naſzoho ſłužat z jurgieltu albo jakokolwiek, a Domow swoich nie deržat, takowyie budut pod sprawoiu i poſłuſzeńſtwom toho, komu to poruczym, a na twerdoſt toho i Pieczat naſzu prytiśniena k-ſiemu naſzomu Liſtu. Piſan u Wilni Leta Božoho Narožienia, tyſiacza piatsot pietdieſiat wtoroho, Mieſiaca Dekabra dwaccat oſmoho dnia. Sigiſmundus Auguſtus Rex. Oſtafiey Wołłowicz Piſar Deržawca Mednicki.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

A. 1556. *Feria Quinta poſt Feſtum Nativitatis Bmæ Mariæ Virginis. Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta Auguſta do Magiſtratu Wileńſkiego, aby žadnemu appellacyi od Dekretu ſwego do Sądow J. K. M. založoney niedopuſzczał, ažby wprzody winę ośmdzieſiąt groſzy od appelluiącego wziął.*

Sigiſmundus Auguſtus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ &c. Dominus & Hæres. Nobili ac Famatis Advocato, Proconſulibus, Conſulibus, Scabinis Civitatis Vilnenſis Fidelibus dilectis Gratiam noſtram Regiam. Nobiles ac Famati Fideles dilecti: quamvis clementiæ æquitatisque noſtræ eſt, eorum cauſas qui ab inferioribus Ju-

Judicibus, ad noſtrum provocant Tribunal, benigne audire, tamen re ipſa comperimus plerosque, non quærere apud nos juſtitiæ perfugium, ſed collitigantes, quin & ſe ipſos propter temeritatem in non neceſſarios ſumptus & impendia adducere, fierique eorum importunitate, ut nos gravioribus Reipublicæ negotiis occupati, iis frivolis eorum appellationibus cognoſcendis, interturbemur. Volentes itaque non minus graviorum noſtrorum negotiorum tranquillitati, quàm ſubditorum noſtrorum in hac Civitate indemnitati consulere; mandamus vobis, omnino habere volentes sub pæna in contemptores mandatorum noſtrorum ſtatuta, & gravi indignatione, ut neminem à ſententia veſtra tam Judicij Banniti, quàm ejus in quo summariæ fiunt, & de plano cognitiones ad nos appellare admittatis, niſi prius octoginta groſſos numeri & monetæ Lithvaniæ, apud vos in eo judicio à quo appellaverit, reponat, ut ſaltem hac mulcta à temeritate appellandi homines temerarij contineantur; ita nihilominus, ut ſi benè appellatum à vobis fuerit, ſententiamque veſtram nos retractaverimus, vel emendaverimus, conſtetque habuiſſe appellantem juſtam appellandi cauſam, pecunia, in judicio veſtro relicta ei reſtituatur, ſi vero approbata Sententia veſtra à nobis fuerit, in mulctam vobis illa cedat, ſecus autem pro gratia noſtra & officio veſtro ne feceritis. Datum Vilnæ Feria quinta poſt Feſtum Nativitatis Mariæ proxima Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto. Sigillum appreſſum M. D. Lith: Majus. Nicolaus Radziwill Palatinus Vilnenſis & Cancellarius.

R. 1557. Dnia 19. Marca Univerſal Króla Jmci Zygmunta Auguſta, którym Miaſto Wileńſkie od Podatku, mianowicie od konia na ſłużbę wojenną ſtawić powinnego, po kopie na Seymie Wileńſkim uchwalonego, podług Przywilejow Miaſtu Wileńſkiemu ſłużących, uwalnia.

Zyhimont Auhuſt Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, i innych. Biſi nam czołom Woyt, Burmiſtry i Raycy Mieſta Naſzoho Wileńſkoho, i wſi Mieſzczany Wileńſkije Poddanyie naſzy, o tom: ſzto pierwey toho za pryjazdom naſzym z Korony do ſieho Państwa naſzoho Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, a buduczy u Wilni z ich Miłoſti Pany Radami naſzymi Duchownymi i świeckimi i zo wſimi Ziemianami, na potrebu i oboronu Ziemſkoju, poſtanowilijeśmo do onych troch serebſzczyzn, na Soymie walnym proſzłym w Roku pietdieſiat tretim uchwalonym, z kożdoho konia k-ſłużbie Ziemſkoy ſtawit powinnoho, po kopie hroſzey, jakož i Rok oddania podatku toho złożoney był, o ſierod poſtu w tomže Roku, a hdyž na takowoju potrebu Zemſkoju, zawſiehda mnohoſt Ludiey, albo kotory ſłu-

ſzny podatok z Mieſt naſzych bywał, My w toy czas niemnieyſzoju toho potrebu baczuczy, na wſie Mieſta płat uſtanowili, i włożyli, jakoż i na to Mieſto naſzoje Wileńſkoje, do onych podatkow z Soymu pierwſzoho uchwalenych, włożyliieśmo byli, aprycz tryſta kop hroſzey, i Rok oddawania tych trochſot kop hroſzey, do ſkarbu Naſzoho złożon był w tomże Roku w ſierodku poſtu, kotorych to trochſot kop hroſzey do ſich czaſow do ſkarbu naſzoho nieoddali, i oni powiedili pered nami, iż z Prodkow naſzych Korolow ich Miłoſti, Wielikich Kniaziow Litowſkich, a mianowitie ſławnoy pamieti Korola Jeho Miłoſti, a Wielikoho Kniazia Litowſkoho, Pana Otca Naſzoho i toſz z łaſki naſzoy Hospodarſkoy, od wſiakich podatkow, i płatow, i innych, odno krom Serebſzczyzny, wodłuh Prywilejow ſut oni wolnyje zoſtawleni, i bili nam czołom, abychmo ich, pry ich wolnoſtiach i Prywilejach zachowali, a od toho podatku tych troch ſot kop hroſzey, ich wolnymi uczynili, a tak My na ich, czołombitie, z łaſki naſzoy Hospodarſkoy, tot podatok, kotoryby był na to mieſto naſzoje od Nas Hospodara włożony, tryſta kop hroſzey im odpuſkajem, i wolnymi ich od toho czynim, użo oni tych troch ſot kop hroſzey, do ſkarbu naſzoho dawat niebudut, i to poſtanowiliieśmo zachowywaiuczy ich wo wſim wodług Prywileiow ich. I na to daliieśmo, ſieś naſz Liſt z podpiſom Ruki naſzoy Hospodarſkoy i z naſzoju Pieczatiu. Piſan u Wilnie pod lety Rożdeſtwa Bożeho, tyſiacz piatſot pietdieſiat Siemoho Mieſiaca Marca Diewietnaccatoho Dnia. Sigiſmundus Auguſtus Rex. Nicolaus Radziwill Palatinus Vilnenſis & Cancellarius.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

R. 1557. Dnia 19. Marca Uniwerſał Króla Jmci Zygmunta Auguſta, Miaſtu Wileńſkiemu nadany, aby podatku ſereſzczyzna nazwanego, nie pierwey kwotę na ſię włożoną dało, aż na ten czas, kiedy wſzyſtkie Kſiężſtwo Litewſkie wydawać będzie.

Zyhimont Auhuſt Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Zomoytſki Mazowiecki, i innych. Bili Nam czołom Woyt, Burmiſtry, i Raycy Mieſta Naſzoho Wileńſkoho, i wſi Mieſzczanie Wileńſkije Poddani naſzyie o tem: iż szto My buduczy Hospodar, na proſzłym Soymie walnym Wileńſkom, ſo wſimi Pany Rady naſzymi Duchownymi, i świeckimi, i tożz Kniaziami i Paniaty Rycerſtwom, i ſo wſimi Ziemiany, uchwaliliieśmo i poſtanowiliieśmo, Podatok na oboronu Ziemſkoju, od wſich Poddanych naſzych Hoſpodarſkich i Korolowey Jey Miłoſti, Bony Paniey Matki Naſzoy, i z Ludmi Kniaziaczych, Pańſkich, i Ziemiańſkich, na try leta, jakoż i oſobliwiie z Mieſt naſzych i tож Korolowey Jey Miłoſti, kotoryie poſtanowienia wołocznoho nie używajut, a za oſobliwym Prywilejem Prawa Maydeburſkoho ſiediat, płat i podatok pewny wo-

wodłuh obyczaja dawnoho ustanowilijeśmo, i na to Miesto Wileńskoje włożylijeśmo na kożen hod, po piat sot kop hroszey, na wsie try leta, dawat do skarbu Naszoho poczawszy w Roku pietdiesiat piatym, pietdiesiat szostym, i tož pietdiesiat siomym, i Rok oddawania pienieży tych sereblzczyzny położony, to iest po światym Michale swiata Rymskoho, jako tož oni za hod pierwszy to jest pietdiesiat piaty, tuju serebszczyznu piat sot kop hroszey, do skarbu naszoho oddali, a na hod pietdiesiat szosty, toy serebszczyzny piat sot kop hroszey, nieskładali, i powiedieli pered nami, szto oni nie powinni sut toy sereblzczyzny piat sot kop hroszey dawati, aż kotoroho hoda wsia ziemla Kniastwa Litowskoho spolnie serebszczyznu dast, tohdy i oni na totże czas winni dawati, wodłuh Prywilejow swoich, i bili nam czołom abychmo ich wodłuh Prywilejow ich zachowali: A tak My z Łaski Naszoy Hospodarskoy, na ich czołom bitie, i dla lepszoho wspomożenia Miesta naszoho Wilenskoho na tom jeśmo postanowili, zachowujuczy ich wodłuh Prywilejow ich, maiut oni tot płat serebszczyznu piat sot kop hroszey, na tot czas koli wsia Ziemla Kniastwa Litowskoho serebszczyznu powinna budet dawat; tohdy oni z toho Miesta naszoho budet powinni do skarbu naszoho dat. I na to ieśmo dali im sieś nasz List z podpisom Ruki naszoy Hospodarskoy, i z Naszoju pieczatiu. Pisan u Wilni, pod lety Bożoho Narożenia, tysiacz piat sot pietdiesiat siomoho, Miesieca Marca, diewietnaccatoho dnia. Sigismundus Augustus Rex. Nicolaus Radziwiłł Palatinus Vilnensis & Cancellarius.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt,

Roku 1559. *Dnia* 30. *Augusta Reskrypt Króla Jmci Zygmunta Augusta, do Jmci Pana Wojewody Wileńskiego, aby Mieszczan Prawa Magdeburskiego nie sądził.*

Zyhimont Auhust Bożoju miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki i Innych. Wojewodie Wileńskomu, Marszałku Ziemskomu, Kancleru Wielikoho Kniastwa Litowskoho, Starostie Breskomu, i Kowieńskomu, Derżawcy Szewelskomu, Panu Mikołaju Radiwiłłu. Żałowali nam Burmistry, Raycy, i wsi Mieszczanie Miesta naszoho Wileńskoho, o tom: iż mnoho Mieszczan w Miestie naszom Wileńskom premieszkiwajuczy, i mijajuczy Urad swoy Mieski z Prawa ich Maydeburskoho ku Prawu pered twoju Miłost, i pered Urad twojey Miłosti pozywajut, i Ziemskoho Prawa w sprawach swoich używaiut, a oni tož Listami Prodkow naszych, Korolow i Wielikich Kniaziow Jch Miłosti uwolneni, i wyniaty sut; iż nikomu w każdoy reczy w Ziemskom Prawie, odpowiedat niepowinni, odno ich Prawom Maydeburskom suženi byti majut: w czom wielikuju krywdu od nich byti sobie mieniuczy, bili nam czołom, abychmo niekazali im krywdy czynit.

Proto My, aby twoja Miłoſt tym Mieſzczanom, kotoryieby ſwoje Prawo i Urad Mieſki miiajuczy, koho z nich pered twoju Miłoſt, albo pered Urad twoy, ku Prawu potiahat niedopuſkał, pred ſiebie, i do Uradu ſwojeho w Prawo ſwoje Ziemſkoje prytiahat, i trudnoſti żadney w tom im nie czynit, ale jśliby w czom Mieſzczaninu, do Mieſzczanina jaki pryſtup był, niechayby pered Uradom ſwoim Mieſkim, w Prawie Maydeburſkom kotorymſia wſi oni ſużat, i sprawlaiut, sprawiedliwoſti sobie dochodili, aby Prywileja Prodkow naſzych ich Miłoſti, i naſzyie, tak toż i Prawo Maydeburſkoje, im od nas nadanoje ni w czym nienaruſzałoſia. Piſan u Wilni, Leta Rożdeſtwa Bożoho, tyſiacz piatſot pietdieſiat diewiatoho, Mieſiaca Auhuſta, tryccatoho Dnia, Sigiſmundus Auguſtus Rex.

Pieczęć przyciśniona W. X. Lit:

R. 1560. *Dnia* 4. *Septembra, Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta Auguſta do Miaſta Kowieńſkiego, aby Kupcow Wileńſkich do ſkładu towarów w Kownie, pod winą* 1000. *kop, nieprzymuſzał, i w Kownie targować dopuſzczał.*

Woytu, Burmiſtrom, Raycom i wſim Mieſzczanom Mieſta naſzoho Kowięńſkoho. Tych czasow pryſyłali k-nam Woyt, Burmiſtry, i Raycy, i wſi Mieſzczanie Mieſta naſzoho Wileńſkoho, opowiedajuczy: ſzto dei pierwo ſieho mieliieſtie z nimi oczowiſtoje mowienie, pered Korolom Jeho Miłoſtiu, i Wielikim Kniaziom Zyhimontem, ſławnoje pamieti Panom Otcem naſzym, aby oni ſkład wſiakoje kupli, ſwojeie w Kownie mieli, a mimo Kowno nihdie indie spuſzczati nieśmieli, aliż pirwey tam z wami torhowawſzy, hdie oni Prawa Prywileje ſwoje od Prodkow naſzych Jch Miłoſti im danyie, pered Jeho Korolewſkoju Miłoſtiu okazywali, wodle kotorych Jeho Korolewſka Miłoſt ich zoſtawujuczy, z wyroku ſwojeho tak znayti, i ſkazati raczył, iż wy użo bolſzey toho ku tomu ſkładu prytiahati ich nie majetie, ale aby im wolno było hdiekolwiek pochotiat, mimo Kowno towary swoje ſpuſzczati, a jśliby chotieli tam ſkładati, to toż im majet byti wolno, na ſzto oni i Liſt Sudowy Jeho Korolewſkoy Miłoſti Pana Otca naſzoho, u ſiebie byti mieniat, wodle kotoroho aż do ſich czasow, w tom oni byli zachowani. To pak dei wy teper niedbajuczy o tot Sud Jeho Korolewſkoy Miłoſti, za ſie ich k-tomu prymuſzajetie, i trudnoſti wielikije im zadawajetie i torhowati im nie dopuſzczaietie, i zjawki dei, jako od Moſkwy z nich wybierajetie, w czom oni krywdu i ſzkodu nie małuju sobie od was byti mieniat, i proſili nas abychmo im czerez tyie krywdy i ſzkody prymowati od was nie dopuſtili, ino hdyż użo tomu pered Korolom Jeho Miłoſtiu Panom Otcom Naſzym, Prawo i Sud był, a Jeho Korolewſka miłoſt, z Sudu swojeho, wolnymi ich od onoho ſkładu uczynił: Prykazujem wam pod zakładom,

na-

naszym tysieczu kop hroszey, ażeby ieſtie czerez to ku tomu składu ich nie prymuszali, i trudnosti nikotoroy nie zadawali, i tam w Kownie dobrowolnie torhowati dopuſtili, i wo wſim im pokoy dali konieczno, aby toie iednak nie było, aby oni nad Sud Jeho Korolewſkoy Miłoſti, Pana Oyca naszoho, nikotoryie szkody sobie niemieli, i nam powtòre o tom nie żałowali. Pisan w Krakowie Leta Bożoho-Narożenia, tysiecza piatſot szeſtdieſiatoho, Mieſieca Septebra czwartoho dnia. Komorowſki Pisar.

Pieczęć przyciśniona W. X. Litt:

Ru 1564. dnia 7. Julij Przywiley Krola Jmci Zygmunta Augusta na Seymie walnym w Bielſku Miaſtu Wileńſkiemu nadany; ktòrym przy konferowaniu Prawa Statutowego obywatelom W. Xſtwa Litt: Mieszczan wszyſtkich Wileńſkich od niego excypuje, a przy Prawie Magdeburſkim nawieczne czasy zachowuje.

Zyhimont Auhuſt Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Inflantſki i innych. Oznaymujem ſim Naszym Liſtom, wſim poſpolitie, i komu budet potreba toho wiedati, niniesznym, i na potom buduczym; szto tych czasow buduczy nam Hoſpodaru w Pańſtwie naszom Wielikom Kniaſtwie Litowſkim, w Zamku Bielſkim, na Soymie wielikom walnom, z zwykłoje szczodrobliwoſti, Łaſki, i Doboti naszoje Hospodarſkoje, za żodaniem i proźboju Wielebnych w Bozie, Wielmożnych, Szlachetnie Urożonych Kniaziey Panow tak wyższoho Stanu Panow, Rad naszych Duchownych i Swieckich, jako Kniaziat, Paniat, Uradnikow naszych Ziemſkich, Dwornych, Chorużych, Szlachty Bojar, i wſieho Rycerſtwa naszoho, i Obywateley onoho Panſtwa, Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho obdarowali, i dalijeśmo im wſim Ziemiam toho Panſtwa Prawa nowyje, to ieſt Statut Spraw Sudowych, dopuſtiwszy poprawiti ſtaroho Statutu z prybawleniem, a prymnożeniem w niem artykułow, i poſtupkow, z inszych Praw Chreſtianſkich ku lepszoy, a doſkonalszoy sprawiedliwoſti, kotoryże Statut wydawszy im Prywilejemeśmo naszym jeho potwierdili, hdież w onem Prywileju Ziemſkom-aczkolwiek to obwarowano i dołożono, że Prawo Maydeburſkoje jako w Mieſtie naszom Stołecznom Wileńſkom, tak i wo wſich innych Mieſtiech toho Pańſtwa naszoho, Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, w całoſti zachowane, jednak wedże predſia Poſłowie Mieſta naszoho Stołecznoho Wileńſkoho, kotoryie od Brati swoich wſich Mieszczan Wileńſkich na tot Seym Bielſki, dla potwierżenia Praw, i wolnoſti ich poſłani sut, Burmiſtry Wileńſkije Łukasz Opachowſki, Zienon Zarecki, a Pisar Mieſki, Hieronym Opachowſki, bili nam czołom, abychmo Łaſku naszu Hoſpodarſkuju uczynili, a to im osobliwym Prywilejem Naszym opatryli, obwarowali, i upewnili, a jaśniey tot Artykul

kuł opiſati w nim kazali, a tak iż My Hoſpodar jako z Prodkow naſzych, tak i za Naſzoho ſzczaſliwoho Panowania, z Łaſki i Dobroti naſzoje, zwykli nie tolko pry Prawiech, i wolnoſtiach dawnych, każdy Stan Poddanych naſzych zachowywati, ale jeſzcze ich za proźbami,i żadliwoſtiu Poddanych naſzych, ſzto od czaſu prymnożati i pryſporati; hdeż i tych Poddanych naſzych pierworeczonych Poſłow, Mieſta naſzoho Stołecznoho Wileńſkoho, widączy bytj w tom proźbu ſłuſznuju, i czynieczy Łaſku naſzuju Hospodarſkuju, wſiemu Mieſtu naſzomu Stołecznomu Wileńſkomu, na czołom bitie ich tojeśmo udiełali, i ſim Prywilejem naſzym obwarowywajem objaśniajem, i umocniajem: iż tot Statut Praw Ziemſkich, teper nowo na tom Soymie Bielſkim, wſim Stanom Rycerſtwu naſzomu, Obywatelom Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho wydany, i utwerżony, i Prawu ich Mieſkomu Niemieckomu Maydeburſkomu, i wſim wolnoſti i Prywilejom ich Mieſkim od Prodkow naſzych nadanym, i od nas Hospodara utwerżonym niczoho ſzkoditi, i żadnoho ubliżenia i naruſzenia, a perekazy nieſti i czynitinie majet, ale tomu Mieſtu naſzomu ſtołecznomu Wileńſkomu, i w nim wſim Poddanym naſzym Mieſzczanom tamoſznym, toje Prawo ich Mieſkoje Maydeburſkoje, i wſi wolnoſti Prywileja ich Mieſkoje, od Prodkow naſzych im danyie, i od nas prybawlennyie i utwierżonyie, wo wſiem pry zupełnoje mocy, bez każdoje obrazy i umnieyſzenia zoſtawujem, i zachowywajem, i potwierżajem, to im ſim naſzym Prywilejem, kotory daiem im, i z pieczatiu naſzoju prywieſiſtoju, i podpiſaniem Ruki naſzoje. Pry tom byli i toho dobre swiedomi Panowie Rada naſza, ich Miłoſt Kniaź Waleryan Biſkup Wileńſki, Kniaź Jurey Jurewicz Słucki, Kniaź Jan Andruſzewicz Biſkup Łudzki i Bereſteyſki, Kniaź Staniſław Gabryjałowicz Biſkup Zomoytſki, Wojewoda Wileńſki, Marſzałok Ziemſki Kancler naſz Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, Staroſta Bereſzteyſki i Kowieńſki, Pan Mikołay Radziwiłł Pan Wileńſki, Hetman naſz Dworny Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, Staroſta Horodenſki, Pan Hryhory Alexandrowicz, Chodkiewicz Wojewoda Trocki, Hetman naſz naywyżſzy Wielikoho Kniaſtwa Litow: Staroſta Mozyrſki, Dierżawca Lidzki, Bielicki, i Somoliſki, Pan Mikołay Jurewicz Radiwiłł Staroſta Zomoytſki, Dierżawca Płotelſki i Telſzowſki, Pan Jan Jeronymowicz Chodkiewicz, Wojewoda Kiiowſki Marſzałok Ziemli Wołynſkojey Staroſta Wołodimirſki, Kniaź Konſtantyn Konſtantynowicz Oſtroſki Wojewoda Nowohrodzki, Pan Paweł Janowicz Sapieha Wojewoda Witebſki, Kniaź Szczepan Andrejewicz Zbaraſki, Wojewoda Podlaſki, Staroſta Mińſki, Dierżawca Liſzkowſki i Miedzyrzecki, Pan Waſili Tyſzkiewicz Marſzałok Dworny, Podſkarbi Ziemſki Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, Piſar naſz Staroſta Mohilowſki, Pan Oſtafiey Wołowicz. Piſan w Bielſku Leta Bożo Narożenia, Tyſiecza piatsot ſzeſtdieſiat czetwertoho, Mieſieca Julia ſiemoho Dnia. Sigismundus Auguſtus Rex

Rex. Jan Szymkowicz Marszałok, Pisar Starosta Tykotińſki.
Pieczęć przywiesista W. X. Litt:

Anno 1565. Dnia 29. Decembris Literæ Universales Serenissimi Sigismundi Augusti Regis Poloniæ, ad Teloneatores Ciechanovienses, & aliorum oppidorum, ne ullum Teloneum, a Mercibus Civium, & Negotiatorum Vilnensium exigant.

Sigismundus Augustus DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæque &c. Dominus & Hæres. Universis & singulis Teloneorum & vectigalium nostrorum Præfectis, ac exactoribus, præsertim in oppido Nostro Ciechanoviensi, nec non in Skopowicze, ac in Cheralnowicze, notum facimus quòd Mercatores nostri Vilnenses, & alij incolæ Magni Ducatûs Lithvaniæ, quæsti sunt coram nobis graviter exigi, a se Thoruniam & in alia Prussiæ, in aliaque Poloniæ loca, proficiscentibus nova quædam & insolita Thelonea, mercesque disturbari, atque taxari summo suo detrimento, ac magna suscepti itineris mora, cum alioqui sint nostris Majorumque nostrorum Privilegiis, fuerintque hactenus semper ab hujusscemodi Teloneorum exactione liberi, & immunes, pendantque hic propter Reipublicæ necessitatem, hoc belli tempore cum ab omnibus alijs bonis suis, tum à mercibus ingentia tributa, ita ut nisi vos vobis ab istorum Teloneorum detrimento intermitti oporteret. Quod quoniam non solum contrarium sit gentium juri, sed ipsis Regni legibus & Constitutionibus comitialibus; proinde vobis serio ac severe mandamus, sub gravi indignatione omnino habere volentes, ut ne deinceps in prænominatis alijsve locis, à Vilnensibus Mercatoribus Telonea ullo nomine exigere audeatis, & exacta restituatis exigendorumque causa fidejussores datos fide liberetis, alioquin denuntiamus vobis, quidquid damni in ipsis Vilnensibus, ac postea nobis totique Reipublicæ, ob intermissam negotiationem datum fuerit, id nos in vobis vindicaturos, ac sine ulla venia repetituros, iterum atque iterum vobis dicimus, atque edicimus liberos, immunesque Vilnenses, per Cameras Teloneorum, ire atque redire, quaqua versus patiamini, secus pro Gratia nostra non facturi. Datum Vilnæ Die vigesima nona Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, Regni vero nostri trigesimo sexto. Petrus Miskowski Regni Poloniæ Vice Cancellarius.

Sigillum minus Regni Poloniæ.

Anno 1565. Die 29. Decembris Literæ universales serenissimi Sigismundi Augusti, ad Teloneatores Regni, ne tributa ullo modo à mercatoribus Vilnensibus, sub gravi animadversione exigant.

Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lith-

vaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ &c. Dominus & Hæres. Universis & singulis Theloneorum, & Vectigalium nostrorum in Regno Poloniæ Præfectis, Notarijs, & exactoribus, notum facimus, quæstos esse coram nobis omnes Magni Ducatus Lithvaniæ Status, in Conventione hac Vilnensi congregatos, exigi à Mercatoribus Vilnensibus ad nundinas, & emporia Civitatum Regni proficiscentibus, nova quædam & insolita Telonea ac contributiones, non à bellis solum ac ligaturis, verum etiam ab ipsis staminibus seu pretiis, mercesque eorum disturbari, atque taxari, cum summo suo detrimento, ac magna suscepti itineris mora; cum alioqui sint nostris majorumque nostrorum Privilegiis, fuerintque hactenus semper ab hujuscemodi teloneorum exactione Liberi & immunes, pendantque hic propter Reipublicæ necessitatem hoc belli tempore, cum ab omnibus aliis bonis suis, tum á mercibus ingentia tributa, ita, ut non nisi vobis, ab istorum teloneorum exactione temperaveritis, magna rerum externarum hic in Lithvania consequeretur inopia, & negotiationem omnem Lithvanicam, cum summo Reipublicæ nostræ, ac ipsorum etiam Teloneorum detrimento intermitti opporteret. Quod quoniam non solum contrarium sit Gentium juri, sed ipsis Regni Legibus & constitutionibus Comitialibus; Proinde vobis serio ac severè mandamus sub gravi indignatione omnino habere volentes, ut ne deinceps in prænominatis aliisque locis, à Vilnensibus Mercatoribus telonea ullo nomine exigere audeatis & exacta restituatis, exigendorumque causa fidejussores datos fide liberetis, alioqui denuntiamus Vobis, quidquid damni jis ipsis Vilnensibus, ac postea nobis, totæque Reipublicæ ob intermissam negotiationem datum fuerit, id nos in vobis, vindicaturos ac sine ulla venia repetituros, iterum atque iterum vobis dicimus, atque edicimus liberos, immunesque Vilnenses per Cameras teloneorum ire, atque redire quaqua versus patiamini, secus pro gratia nostra non facturi. Datum Vilnæ Die vigesima nona Mensis Decembris, Anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, Regni vero nostri, trigesimo sexto. Petrus Miskowski R. P. Vice Cancellarius.

Sigillum minus Regni Poloniæ.

A. 1566. *Die* 16. *Januarii. Privilegium Serenissimi Sigismundi Augusti in Comitiis Vilnensibus denuo, super jus Magdeburgense collatum, quo serenissimus Rex Statuta Magni Ducatus Lithvaniæ, & Constitutiones Commitiales, Juri Magdeburgensi Civitatis Vilnensis deroganda cassat, obligando se & successores in perpetuum, Jus Magdeburgense Civitatis Vilnensis illæsè conservaturum.*

In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam res, negotiaque omnia oblivioni sunt obnoxia, nisi Literarum

rum

rum munimentis mandentur: ideo nos Sigismundus Augustus Dei Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ Livoniæque &c Dominus & Hæres, cupientes Civitatem nostr'am Vilnensem, sedem, ac in Magno Ducatu Lithvaniæ Imperii nostri Domicilium, perpetuis dotare ac ornare beneficiis nostris; notum esse ac testatum volumus universis & singulis. Quòd cum omnes Magni hujus Ducatus Lithvaniæ ordines à nobis contendissent, ut leges seu Statuta ac Jura, certorum ad id delegatorum Jurisperitorum industriâ aucta, correcta, atque emendata ederemus: ut omnes ordines, tam equestris, seu terrestris, quam Civilis ordinis, illis subderemus, nominatim vero ut cives in Magno Ducatu Juris Magdeburgensis, Privilegio à nobis & Majoribus nostris dotati, ad instantiam hominum Equestris Ordinis, & terrigenarum ac eorum subditorum conventi & accusati, non iure suo Magdeburgensi, sed Terrestri, hic à nobis edito, & promulgato judicarentur, verum cum Cives nostri Vilnenses coram nobis reproduxissent, & demonstrassent, antiqua adhuc Proavi nostri Serenissimi olim Ladislai Jagiellonis Regis Poloniæ, & Supremi Lith: Ducis, Privilegia & novissimi etiam, Privilegium nostrum in Bielscensi conventione generali eis datum; quibus Privilegiis, illi sunt ab omni jurisdictione ac officio Palatinali Capitaneali, & Terrestri exempti, & soli Magdeburgensi iuri subjecti, cumque simus & jure jurando obstricti, atque obligati, & in principio hujus Statuti Terrestris professi ac polliciti, omnia Privilegia omnium ordinum firmiter conservare & manutenere: Proinde hanc Civitatem nostram Vilnensem, propter singularem erga nos fidem, singulariaque merita, quibus nostram gratiam, toto hoc Imperii nostri tempore demereri nunquam destiterunt; in antiquo Privilegii Magdeburgensis usu per omnia conservandam duximus, prout per præsentes conservamus, cum scitu, voluntate, & assensu omnium Consiliariorum nostrorum Statûs utriusque, infra scriptorum, ac denuo illud damus & concedimus, donamusque & dotamus, hanc ipsam Civitatem nostram, ita ut antiquitus dotata & fundata est, ac omnes ejus Cives & incolas, jurisdictioni Civili subjectos, hujus juris Magdeburgensis Privilegio, in perpetuum liberandos eos, ab omni omnium Terrestrium Judicum, tam Palatinorum, quam eorum vices seu locum tenentium jurisdictione, & potestate ita, quod non debebunt, nec tenebuntur de rebus parvis, & magnis, in actionibus civilibus, & criminalibus, realibus & personalibus, coram ullo alio Magistratu comparere, præterquam coram Advocato, & civili Magistratu eorum, nec alio jure, præterquam jure Magdeburgensi coram eis respondere. Advocatus vero, ac reliquus Magistratus, non coram alio, nisi coram nobis solis, non alibi nisi hic Vilnæ præsentibus & existentibus, quando citatione literali nostra citati fuerint, secundùm vetera Privilegia eorum, coram nobis reproducta, quæ

in toto ac si hic inserta fuissent; confirmamus, & secundùm veteram hactenus servatam consvetudinem, quam etiam in toto conservamus, & approbamus, non obstantibus quibusvis aliarum Civitatum, tam in hoc Magno Ducatu Lithvaniæ, quam in Regno Poloniæ consvetudinibus, nec obstante Regni cum Magno Ducatu si subsequatur unione, quæ sicut nullius ordinis, ita Civitatis huius Vilnensis Privilegiis derogare nec poterit, nec debebit. Promittentes pro nobis, & Successoribus nostris, verbo & fide Regia, hanc Civitatem Vilnensem in integro juris Magdeburgensis, & omnium ejus Privilegiorum usu, nos conservaturos perpetuis temporibus, nec permissuros ut illa, novis postea Constitutionibus & Statutis, in Conventionibus generalibus conditis & condendis infringantur, illudque Statutum vetus, quod in Distinctione sexta articulo vigesimo continetur, & alia omnia Statuta, ac Constitutiones comitiales, ubicunque scriptas & insertas, quibus iuri Magdeburgensi, Civitatisque Vilnensis Privilegiis, derogatum est, vel postea derogabitur, quod Civitatem hanc nostram Vilnensem, ejusque omnes incolas, una cum Senatoribus, Consiliariisque nostris, cassamus, annihilamus, inducimus, antiquamus, irritamus, abrogamus, & pro non scriptis nec promulgatis in perpetuum habemus, eique per aliam novam legem, perque hoc Privilegium derogamus, & abrogamus, ac expressè in Statuta inscribi mandavimus, ut cives omnes Vilnenses in ius, ad suum civilem Magistratum, à quocunque, vocati, non alio quam Magdeburgensi jure respondeant, adimimusque nobis ac Successoribus nostris, aliquid postea publicè vel privatim, contra Privilegium Juris Magdeburgensis, Civitati Vilnensi datum, de Civibus Vilnensibus in parte vel in toto laudandi, rogandi, decernendi, statuendique potestatem, obligando Fidem etiam Successorum nostrorum, ut hoc idem Privilegium Magdeburgense integrum, Civitati huic Vilnensi, à Majoribus nostris & à nobis concessum, & omnia alia Privilegia, quæ antiquitus a Majoribus nostris, vel etiam à Nobis concessa habent, conservent, temporibus æviternis. In cujus rei fidem evidentque Testimonium præsentibus Sigillum nostrum est subappensum. Datum Vilnæ in conventione generali, Die decima sexta Januarii, Anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, præsentibus Reverendis, Jllustribus, Magnificis ac Generosis Valeriano Vilnensi, Joanne Andruszowicz Luceoriensi, Victorino Samogitiensi, Nicolao Kijoviensi Episcopis, Gregorio Chodkiewicz Vilnensi, Castellano Curiæ nostræ, campiductore ac Caunensi Capitaneo, Nicolao Radziwill in Birże & Dubinki, Duce Palatino Trocensi, exercituumque Magni Ducatus ac Bielicensis, Lidensis, Mosirenque Capitaneo, Stephano Duce Zbarascensi, Castellano Trocensi, Joanne Chodkiewicz Capitaneo Samogitiæ Generali, Basilio Konstantynowicz, Duce Ostrogensi & Kiioviensi, Paulo Sapieha Novogrodensi, Basilio Tyszkowicz

kowicz Podlachienſi, Palatinis, Euſtachio Wołłowicz M. D. L. Theſaurario, & Curiæ Mareſchalco & Notario Breſtenſi, Mohiloviæque Capitaneo, Nicolao Kiſzka Pincerna M. D. L. Drohicenſi, Bielſcenſi Capitaneo, Gregorio Chodkiewicz Noſtro ſtructore Menviæ in Magno Ducatu Lithvaniæ, Joanne Szymkowicz Tykoczynenſi, Joanne Hayko, Mareſchalcis noſtris Oſmianenſi & Kraſnoſielienſi, Nicolao Naruſzowicz, Marcovienſi Capitaneis, & notariis M. D. L. & aliis quam plurimis fide dignis circa præmiſſa. Sigiſmundus Auguſtus Rex. Sigillum appenſile Magni Ducatus Lithvaniæ. Nicolaus Naruſzowicz S. R. M. in Magno Ducatu Lithvaniæ Notarius.

Ru 1568. Dnia 15. Junii Przywiley Króla Jmci Zygmunta Auguſta, aby Goſpod w Mieście Wileńſkim żaden Urząd, ani ſtanowniczy Króla Jmci, ani Marſzałkowſki, bez radziec niezapiſywał, deklaruiąc takowe zapiſanie nieważne, i daiąc wolność Goſpodarzowi ie zmazać, i Gościa niepuścić. Tym Panom Senatorom, Dworzanom i Urzędnikom, którzy Dwory i Domy ſwe maią, Goſpod niedawać, &c.

Zyhimont Auhuſt Bożoju Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Inflantſki i innych. Oznaymujem ſim Naſzym Liſtom ninieſznym i na potom buduczym, komu toho wiedati, albo cztuczy ieho ſłyſzati ieſt potreba: ſzto czaſto donoſili, to do nas, i bili nam czołom Woyt, Burmiſtry, Raycy i wſie poſpolſtwo Mieſta Naſzoho ſtołecznoho Wileńſkoho, o tom: ſztoſia im wielikiie krywdy i utiſki, około prymania Hoſtiey, rozdawania i zapiſowania Hoſpod, czerez ſtanowniczych naſzych Nadwornych, i Marſzałkowſkich dejut, a to w tom: iż im łepſzyie światlicy, gmachi, i ſklepy, zapiſywaiut i zabirajut, a Hoſpodara z żonoju i Dietmi, z nich wyhoniajut, i pożytok ich i żywnoſt im odymajut, i na koniec chotia kotory niemajet hdebyſia z żonoju i Detmi podieti mieł, tohdy predſia u nieho Hoſtia u odnoy świetlicy, i w odnom hmachu, kotoryſia odnymi Dwiermi zamykaiut, ſtanowiat, a to nie dla tak pilnoje potreby Hoſtiu onomu ſtojania, jak dla wyrywku ſtanowniczoho, hdeż iśli oni Hoſpodary u Stanowniczoho nie odkupiatſia, wielikuju trudnoſt i niebeſpieczeńſtwo z Detmi ſwoimi majut, a to nie tolko pry bytnoſti naſzoy Hoſpodarſkoy, u Mieſtie naſzom Wileńſkom czyniat, ale i okrom bytnoſti naſzoje Hoſpodarſkoje, tak tolz u niekotorych Mieſzczan, niekotoryie użo pokolkonadcati Let, w Domiech ich jak u swoich żywut, ſzto wſio ni od kui inul prychodit, i innyie krywdy takowyie, i dolehłoſti terpieti muſiat, odno dla nieporadnoho czerez ſtanowniczych Hoſpod zapiſowania, i rozdawania, bo onymi Hoſpodami wodłuh ſwojey woli, a nie wodłuh potreby Hoſtiey

ſzafujut, i nie potrebnie ubohich Ludiey utiſkajut, nad Prawa i wolnoſti ich w toy, miere im, czerez Prodkow naſzych, i czerez nas samych, wodłuh Liſtow naſzych im'/daných, i nad zwyczay ſtarodawny, w toy miere u nich zawſiehda zachowany, tak iż to nietolko tyie, kotorym to właſno prynależyt czyniti, ale też chto odnokolwiek choczet tohoſia ważyti, i hospody sobie zaſtupaiut i zaymayiut. Zaczym toje Mieſto naſzoje, tak jakoby pryſtoyno było, i prynależało nie budujetſia, takowoy krywdy i niewoli obawlajuczyſia i wyſtrehàjuczy. A tak My Hospodar, tomu wſiemu zabiehajuczy, i to pozahamowati chotieczy, z oſobliwojey łaſki, a ſzczodrobliwoſti naſzojey Hospodarſkoy, tot poradok i toje poſtanowienie naſzoje, około zapiſowania i rozdawania pro Hoſti Hoſpod, w Mieſtie naſzom Wileńſkom, jako w Stolicy naſzoho Wielkoho Kniaſtwa Litowſkoho, tojeśmo poſtanowili i uchwalili; jakoż to poſtanawiajem, i uchwalajem, i to tym Prywilejem tomu Mieſtu naſzomu, i wſim obywatelom Jeho Mieſzczanom Wileńſkim, czerez nas Hoſpodara, z Łaſki naſzoje, Hospodarſkoje, dajem, i tot Prywiley na wiecznyie czaſy, moc i ważnoſt nienaruſzonuju mieti ſkazujem. Kotorymże to Prywiley czerez nas Hoſpodara, i czerez Potomki naſzyie wiecznie pod wieroju, i ſłowom naſzym Hoſpodarſkim, tomu Mieſtu naſzomu i Obywatelom jeho, dierżati choczem, i obiecujem, i pryrekajem. Naypierwey aby ſia tak, jako niżey jeſt wypiſano, a nie inaczey około zapiſywania i rozdawania Hoſpod w Mieſtie naſzom Wileńſkom, zawſiehdy wiecznymi czaſy zachowało, a taja recz tak sprawowanaja była; aby Hoſpody na kotoroiekolwiek Hoſti nikoli nie były czerez Stanowniczych naſzych, i Marſzałkowſkich zapiſywanyie, i dawanyie, okrom bytnoſti i wiedomoſti Uradu Mieſkoho Radeckoho, ale zawżdy pry bytnoſti dwu Radec Mieſkich Wileńſkich, bo zatym i bolſzey Hoſpod naydiet ſię, i Urad Mieſki budiet wiedał, kotoromu Hoſtiu hdie/koho pryſtoynoju Hospodu, zapiſati i dati, i kotory/Mieſzczanin, lepſzyie, a pryſtoyniey-ſzyie budowania, i mieſzkania, możet dla Hoſti zabudowati, i miet, a zapiſowania i naznaczeniia Hospod Stanowniczych, okrom Uradu Mieſkoho Radeckoho ważno, ani mocno byti nie majet, ani budiet, także toje zapiſaniie, wolno budiet Hoſpodaru Domowomu zmazati, i Dom swòy zamknuti, a Hoſtia naznaczonoho do ſiebie nie puſtiti, a za toje żadnojey winy, ani utierpienia mieti nie budiet, ani mieti majet, i ku tomu też Hoſt nie majet byti ſtanowien, ani jemu Hospoda majet byti dana, w jednym Gmachu, hdie Hospodar ſam mieſzkajet, kotory ſie hmach odnymi dwiermy, i odnym Zamkom zamykajet. Krom toho iżby chto mohuczy zbudowati, dla Hoſtia oſobnoje mieſzkanie, a nie budujet, ſzto wſie Wrad Radecki pod pryſiehami swojemi uważyti, i obaczyti majet, ani toż żaden Hoſt hdy procz odjeżdżat majet, tych hmachow w kotorych ſtojał, zamkom ſwoim zamykati niemajet, bo chtoſia toho ważyt

budet,

budet, i zamknuwszy Hmachi procz odiedet, tohdy wolno budet Uradu Mieskomu zamki odbiti, i Hospodu wyswoboditi, i tyie Hmachy Hospodaru wolnyie uczyniti, i podati, a za to żadnoho prenahabania, ani winowania mieti, nie budiet, a Hospody też nikomu inszomu krom prawych a prawdywych Dworan, a sluch naszych, a ich Milosti Panow, Rad, i Uradnikow naszych, a Poslow, jako Cudzoziemcow, tak też i naszych u Sprawach Reczypospolitey do nas Hospodara pryjeżdżajuczych dawane, ani zapisywane nie majut, a to tolko pry bytnosti naszoje Hospodarskoje osoboju Naszoju Hospodarskoju, w Miestie naszom Wileńskom; a okrom bytnosti naszoje Hospodarskoje w tomże miestie naszom, aby żadny Urad kotoryżekolwiek budź ku prymowaniu Hostiey jakichkolwiek, abo sluch Pańskich ubohich Mieszczan nad wolu ich prymuszati nikoli nie majet, ani budiet, pod Łaskoju naszoju Hospodarskoju, a ku tomu toż żadnomu inszomu, jako z Panow, Rad, naszych, tak też Dworan, Uradnikow, i sluh naszych Hospoda z Uradu dawana ani naznaczona byti nie majet, kotoryje swoje Domy, i Dwory w Miestie i na pered-Miestie majut, odno niechay sie takowyie u swoich Domiech stanowiat, i mieszkania majut, Jakoż na twierdost toho podpisawszy, tot Prywiley rukoju naszoju Hospodarskoiu, i pieczat naszoiu prywiesitij prywiesitiješmo kazali. Pisan u Horodnie na walnom Soymie Wielikoho Kniastwa Litowskoho, Leta Bożoho Narożenia, tysiecza piatsot szestdiesiat osmoho, Miesieca Junia piatohonadcati Dnia. Sigismundus Augustus Rex. Mikolay Naruszewicz Podskarbi Ziemski i Pisar.

Pieczęć przywiesista W. X. Lit:

Anno 1568. *Dnia* 15. *Junii Privilegium Serenissimi Sigismundi Augusti Regis Poloniae, Magni Ducis Lithvaniae, qui praemissu meritorum Magistratus Vilnensis, erga se & Rempublicam praestitorum, enumeration, eundem Magistratum, & ejus Prolem nobilitat, & Clenodiis Nobilium decorat, Grodnae in Conventione Generali collatum.*

In Nomine DEI omnipotentis Patris & Filii & Spriritus Sancti Amen. Ad perpetuam rei memoriam, Literas propterea esse repertas non ignoramus, ut quarum rerum memoriam sempiternam exstare cupimus, & illarum monumentis contineantur, & ad posteros transmittantur. Ideo nos Sigismundus Augustus DEI Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Samogitiae, Masoviae, Livoniae &c. Dominus & Haeres, cupiendo nostrae erga Civitatem Vilnensem Sedem, ac Domicilium Imperii in Lithvania, nostrae gratiae & Clementiae prodere ad posteritatis memoriam, Testimonium notum ac testatum esse volumus, Quorum interest vel intererit, aut quocunque modo interesse poterit, universis & singulis qui nunc sunt, quique post futuri sunt, tam Domesti-

 cis,

cis,quam externis, quod cum singularem fidem, observantiam, subjectionisque reverentiam, ac cultum erga nos Civitatis Vilnensis incolæ, semper declarâssent, hocque præsertim belli tempore nos, Remquepublicam Nostram, & pecunia sæpe juvissent, & pro nostra Reique publicæ nostræ salute, ac Dignitate extrema quoque pati, paratos se omni alacritate demonstrâssent, alijsque fidelium & obsequentium Subditorum officiis, suam fidem nobis sæpe probâssent, ut parem meritis illorum Gratiam, à nobis vicissim consequi possint, in Comitiis hisce Generalibus Grodnensibus hoc eos Privilegio præ cæteris omnibus Civitatibus, & Oppidis ornandos & condecorandos duximus:Ut omnes quicunque in Magistratum lectiReipublicæ illius Civitatis negotia tractant, & quorum cura & solicitudine pro eorum virili parte illius Civitatis, tranquillitas & incolumitas continetur, advocati scilicet, Proconsules, Consules, Scabini, & notarij, ordini equestri Nobilitatique adæquentur, ijsque omnibus libertatibus, immunitatibus, Prærogativis, Honoribus, Reputationibus, ornati gaudeant, quibus indigenæ Terrarum Lithvaniæ Nobiles gaudent. Igitur motu proprio authoritateque nostra Regia, qua non minore quam reliqui omnes Reges ac Principes, imo majore etiam qui nullumin terris Superiorem in Sæcularibus recognoscimus, fungimur, decernimus, & in perpetuum constituimus: Primum ut, si qui sunt in Magistratu Vilnensi, tam Advocatiali,quam Proconsulari, Consulari, Scabinali ac Notariali munere fungentes, ex nobili genere tam hic, quam foris nati, eorum Nobilitati functio Magistratus ne obsit, deinde qui sunt in illo Magistratu, ex Plebejo, ignobilique genere, ob Magistratus tamen in primaria, & de nobis optime merita Civitate gesti, & administrati, dignitatem nobilibus adæquentur; ita scilicet, ut æquales & pares perpetuo sine ullo probro, & ignobilitatis nota censeantur, eorum quoque Liberis, si vilibus artibus se non contaminaverint, sed liberalia vel militaria studia coluerint, eadem dignitate gavisuris, ut ad omnes Honores Spirituales, & Sæculares, item ad possessiones terrestres, quæ solis forte genere Nobilibus deberentur, aditus illis perpetuo patere possit, tamque ad Ecclesiastica Beneficia, quælibet majora, & minora, ac Prælaturas, seu in Cathedralibus seu Collegiatis, ac quibusvis aliis Ecclesiis, quam etiam ad Sæcularia officia digni semper habeantur. Hoc enim Privilegio nostro Parentibus eorum pro Magistratus Civilis functione concesso, ipsi quoque majore studio & ardore virtutem colent, atque omni honesto officio, ut pares esse tanto decori a nobis concesso, possent, contendent, unde ad rei hujus publicæ usum & utilitatem, majus uberiusque seminarium pullulare perpetuo posse, certo nobis persvademus. Licebitque prædicto Magistratui & eorum Liberis, Nobilium stemmata seu insignia si velint sibi assumere, de consensu tamen & voluntate alicujus Familiæ ejus generis, quod ea arma gerit; quæ illi assumere opta-

taverint, quibus insignibus in omnibus Actis suis, tam in annulis signatoriis, quam in sculpturis, ac picturis privatis uti poterint, non requisito deinceps vel Nostro vel Successorum Nostrorum consensu, aut alio Privilegio novo & speciali. Jn publicis vero Officii Civilis negotiis & actis, utentur sigillo Civitatis usitato, Sancti Christophori Jmaginem continente, cæra vero rubea more primariarum in Regno Poloniæ Civitatum. Eximimusque illos ab omni probro, nota, convitio, ignominia, contemptu, contumeliis, quibus ignobiles à Nobilibus insectari & præscindi solent, ut eandem pænam in exprobrantes præfato Magistratui Vilnensi ignobilitatem vel vilitatem, statuimus, quæ in statutis nostris in eos decreta est, qui veré nobili ignobilitatem exprobrat, volentes insuper, ut qui plenum laboris & solicitudinis pro Republica munus sustinent, ac quotidie gravissimis totius Civitatis curis anguntur, præ cæteris concivibus suis, aliquod sentiant præmium, liberamus omnes in Magistratu constitutos, Advocatos, Proconsules, Consules, Scabinos, Notarios, ab omnium Hospitum, aulicorum videlicet Nostrorum, vel Successorum Nostrorum, vel quorumvis aliorum cuiuscunque status, conditionis, præeminentiæ, receptatione, tam Comitiorum tempore, quam alio quovis, ut Domus habitationesque illorum in quibus ipsi degunt, liberæ perpetuo sint, ne Domini Domûs, quorum industria, consilio, & providentia Respublica Civitatis regitur; receptorum Hospitum molestia turbati, ad sui muneris functionem segniores ac ineptiores reddantur, ac ita, uti hactenus fieri experimur, bonus ordo & regimen Civitatis impediatur; Quod quidem Privilegium a Nobis advocatis Proconsulibus, Consulibus, Scabinis Notariisque Civitatis Vilnensis, et eorum Successoribus datum, Nos ratum firmumque perpetuo conservaturos pro Nobis & Successoribus Nostris, verbo fideque Nostra Regia pollicemur, nullo unquam tempore immutandum, caventes insuper, si Magnus Ducatus Litvaniæ, quod speramus cum Regno Poloniæ unitus realiter, & in effectu fuerit, hoc Privilegium præfato Magistratui datum æque in Regno sicut & in Magno Ducatu valiturum. Volumus etiam insuper, ut Magistratus sæpe nominatus Vilnensis, ad omnia Comitia Generalia, tam in Magno Ducatu Litvaniæ, quam etiam in Regno Poloniæ, si unio istorum Dominiorum debitum sortita fuerit effectum, binos vel ternos Consules, ex Collegio suo mittant, qui secundum Nuntios Terrestres residendi, & de rebus ad statum Civitatis Vilnensis pertinentibus, dicendæ sententiæ jus, potestatem, facultatemque perpetuis temporibus sunt habituri. Jn cuius rei fidem & evidentius Testimonium præsentibus Sigillum Nostrum est subappensum. Datum Grodnæ in Conventione Generali, quindecima Junii, Anno Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo octavo, Præsentibus Reverendissimis Jllustrissimis Magnificis Dominis,

Valeriano Vilnensi, Victorino Luceoriensi, Georgio Mednicensi, Nicolao Kiioviensi Episcopis, Nicolao Radziwill in Dubinki, & Bierże, Duce Palatino Vilnensi, Magni Ducatus Lithvaniæ Cancellario, Borissoviensi, Lidensi Capitaneo, Gregorio Chodkiewicz Castelano Vilnensi, et Exercituum Magni Ducatus Lithvaniæ summo, & Grodensi, Mosirensi Carnoviensi Capitaneo; Stephano Duce Zbarascensi, Palatino Trocensi, Georgio Chodkiewicz Castellano Trocensi; Joanne Chodkiewicz Libero Barone in Sklow, & Bichow Capitaneo Samogitiæ, Magni Ducatus Lithvaniæ Magno Mareschaleo, Archiepiscopatus Rigensis administratore Plotelens', Telsensi Tenutario; Stanislao Devoyno Polocensi, Paulo Sapieha Nowogrodensi, Georgio Tyszkiewicz Brzestensi, Wolkowyscensique Capitaneo, Georgio Oscik Msciflaviensi, & Capitaneo Braslaviensi, Gabriele Gronostay Minscensi Palatinis, Camenecensique Capitaneo, Georgio Szeniowicz Polocensi, & Leplensi Capitaneo, Gregorio Wolowicz Novogrodensi & Słonimensi Capitaneo, Gregorio Trizna Podlasensi, Joanne Hayko Brestensi Castellanis & Capitaneo Wilkiensi, Eustachio Wołowicz Magni Ducatus Lithvaniæ Vice-Cancellario, ac Curiæ Mareschalco Brzestensi, Cobrinensique Capitaneo, Nicolao Naruszewicz Thesaurario Terrestri Magni Ducatus Litvaniæ, Markoviensi, Miedalensique Capitaneo, Nicolao Kiszka Pocillatore Nostro Drohicensique Capitaneo, Christophoro Radziwill Jnci ore Nostro, Nicolao Olechnowicz Dorohostayski Primario Dapifero, alias Stolnik Magni Ducatus Lithvaniæ Velunensi Tenutario, Joanne Szymkowicz Mareschaleo, ac in Magno Ducatu Lithvaniæ Nostro Notario, Tikoczynensi, Wilkomiriensi Capitaneo, Luca Swirski, Joanne Wołczek Joanne Swirski, Mareschalcis Nostris Laurentio Woyna, Michaele Haraburda, Basilio Drzewiński, Mathia Sawicki Notariis, & aliis quam plurimis Consiliariis, Officialibusque Nostris. Sigismundus Augustus Rex. Nicolaus Naruszewicz Terrestris Thesaurarius, ac Notarius Magni Ducatus Lithvaniæ. Sigillum appensile M. D. List:

R. 1569 *D.* 5 *Decembra* *Przywiley Króla Jmci Zygmunta Augusta na libertacyą Kamienicy Szpitalney, w Rybnym końcu na rogu ulicy Sawiczey leżącey, Jarmolinska nazwaney na Szpital SSS. Tróycy Rzymskiey przynależącey.*

Zygmunt August z Bożey Łaski Król Polski Wielki Xiąże Litewski Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantski, i Jnnych, Pan i Dziedzic. Oznaymuiemy tym Listem Naszym, iż My miłosierdziem Chrześciańskim wzruszeni, i chcąc aby ubóstwo w Szpitalu Swiętey Tróycy, albo Swiętego Ducha w Wilnie, mogło mieć lepsze ku wychowaniu swym opatrzenie, Dom tego to Szpitala, przez Urząd Mieyski Wileński z pieniędzy i dochodów tego

to

to Szpitala kupiony na Rynku Wileńſkim, przeciw poſtrzygalni Mieyſkiey podle Ulicy Sawiczey z iedney ſtrony, à podle Piſarza naſzego ſkarbowego Larka Domu z drugiey ſtrony, Jarmolińſkim nazwany, wolnym i wyzwolonym czyniemy, i mocą tego Liſtu naſzego wyzwalamy od wſzelakich gości ſtanowienia tak Dworzan Naſzych, iako i Pańſkich przy bytności i bez bytności Naſzey w Wilnie, okrom Poſłów Panow Chrześciańſkich Rzymſkiego Zakonu, ku którym tam przy bytności Naſzey ſtanowieniu, wedle dawnego w innych Domach Poddanych Naſzych zwyczaiu zoſtawuiemy, ſobie moc i władzą, i przykazuiemy mocą tego Liſtu Naſzego, wſzyſtkim w obec Urzędnikom Naſzym Ziemſkim i Dwornym, na których Urząd rozdawania Goſpod przynależy, aby tam nikogo innego w przerzeczonym Domu przy Nas i bez Nas, ſtanowić nie śmieli, ale aby ten Dom przy tey wolności Naſzey i wyſwobodzeniu, iſtotnie zachowali. Ktemu chcąc ieſzcze więkſze na ten czas dobrodzieyſtwo temu to Szpitalowi przerzeczonemu uczynić, wyſwobodzamy ten to Szpitalny Dom, od płacenia Kapſzczyzny do ſkarbu Naſzego, iako miodowey tak i piwney, która Kapſzczyzna ma bydź z tego Domu na Szpitalny pożytek obrócona, także przykazuiąc Horodniczemu Naſzemu dziſieyſzemu, i na potym będącemu, i na czyykolwiek potym Urząd wybieranie Kapſzczyzny będzie przynależało, chcąc to koniecznie mieć, aby od tych czasów z tego Domu wyżey opiſanego Kapſzczyzny żadney brać, i oney wyprawowaé nie śmiał. Na pewność tego teneśmy Liſt Sygnetem ſwym zapieczętowali i Ręką ſwoią podpiſali. Dan w Kriſzynie piątego Dnia Mieſiąca Decembra, Roku Pańſkiego Tyſiąc pięćset ſześćdzieſiąt dziewiątego, Królowania Naſzego czterdzieſtego. Sigismundus Auguſtus Rex. Michayło Haraburda Piſarz.

Sigillum appreſsum Regiæ Maieſtatis.

R. 1569. *Dnia* 1. *Julii. Extrakt Unii Korony Polſkiey, z Wielkim Kśięſtwem Litewſkim, przez Króla Jmci Zygmunta Auguſta na Seymie Lubelſkim zawarty, a z Metryki W. X. Litt: za Króla Jmci Zygmunta III. D.* 29. *Marca R.* 1590 *wydany.*

Zygmunt Trzeci z Bożey Łaſki Król Polſki Wielki Kśiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki ze Królewſtwa Szwedzkiego naybliżſzy Dziedzic i przyſzły Król. Oznaymuiemy tym Liſtem Naſzym wſzem w obec i każdemu z oſobna komu to wiedzieć należy, iż żądali Nas Poſłowie Miaſta Wileńſkiego, na teraznieyſzy Seym walny do Warſzawy przyſłani, abychmy Przywiley albo raczey ſpiſek Uniey Korony Polſkiey, z Wielkim Kśięſtwem Litewſkim, przez Swiętey pamięci Przodka i Wuia Naſzego Zygmunta Auguſta Króla, na Seymie Lubelſkim

 uczy-

uczynion, z Kśiąg Kancellaryi Naſzey Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego wypiſać, i pod pieczęcią Naſzą wydać roſkazali. My tedy widząc bydź rzecz ſłuſzną, takowy Przywiley słowo do słowa z Kśiąg Kancellaryi Naſzey wypiſawſzy, wydadź pod Pieczęcią roſkazali, który to tak śię w ſobie ma. W Jmie Pańſkie Amen. Ku wieczney pamiątce ſprawy niżey opiſaney. My Prelaci i Panowie Rada, tak Duchowna iako i Swiecka, Kśiążęta, Stany wſzyſtkie Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego, ktemu Posłowie Ziemscy, na tym walnym a z Pany Radnymi, i z Posły, a Stany wſzyſtkiey Korony Polſkiey, ſpołem Lubelſkim Seymie będący, to ieſt Waleryan Biſkup Wileńſki przez umocowanego ſwego, Jerzy Pieckowicz Biſkup Zmudzki, Hryhory Alexandrowicz Chodkiewicz, Pan Wileńſki, Hetman naywyżſzy Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego, Staroſta Grodzieńſki, Dzierżawca Mohilewſki, Stefan Zbaraſki Woiewoda Trocki, Oſtafiei Wołowicz Pan Trocki, Podkanclerzy Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego, Staroſta Brzeſki i Kobryńſki, Jan Chodkiewicz Hrabia na Szkłowie i na Bychowie, Staroſta Zmudzki Marſzałek naywyżſzy Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego, Adminiſtrator i Hetman Ziemi Jnflantſkiey, Staroſta Kowieńſki, Dzierżawca Płotelſki, i Telſzewſki, Wasili Tyſzkiewicz Woiewoda Smoleńſki, Staroſta Mińſki i Pinſki, przez umocowanego ſwego, Paweł Jwanowicz Sapieha Woiewoda Nowogrodzki, Jerzy Wasilewicz Tyſzkowicz Woiewoda Brzeſki Staroſta Wołkowyſki, Gabryel Jwanowicz Hornoſtay Woiewoda Mińſki, Staroſta Kamieniecki, Hrehory Tryzna Kaſztelan Smoleńſki, Hrehory Wołowicz Kaſztelan Nowogrodzki, Staroſta Słonimſki, Jan Mikołaiewicz Hayko, Kaſztelan Brzeſki, Koniuſzy Grodzieńſki, Dzierżawca Trabſki, Mikołay Talwoſz, Kaſztelan Mińſki, Staroſta Dyneborſki, Mikołay Naruſzewicz, Podſkarbi Ziemſki Wielkiego Kśięſtwa Litewſkiego, Piſarz J. K. Mości, Dzierżawca Markowſki, Miedzielſki, Uſzpolſki, i Pieniańſki, Mikołay Krzyſztof Radziwiłł Kśiąże na Ołyce, i Nieświżu, Marſzałek Dworny W. X. Litt: Mikołay Olechnowicz Dorohoſtayſki, Stolnik W. X. Litt: Dzierżawca Wielańſki, i Beyſagolſki, Ciwun Włości Zmudzkiey Gondynſkiey, Wawrzyniec Woyna, Podſkarbi Dworny W. X. Litt: Piſarz J. K. Mości, Dzierżawca Kuznicki, i Kwaſowſki, a Marſzałkowie J. K. Mości w Wielkim Kśięſtwie Litewſkim, Kniaź Łukaſz Bolesławowicz Swirſki, Dzierżawca Kiiowſki, Mikołay Pawłowicz Sapieha, Jan Wołczek, Koniuſzy i Podkomorzy Wileńſki, Dzierżawca Waſiliſki, Kalinicki, Tyſzkowicz, Jan Bolesławowicz Swirſki z Wileńſkiego, Malcher Snowſki Sędzia Ziemſki Nowogrodzki, Dzierżawca Kurzeniecki z Nowogrodzkiego, Paweł Oſtrowicki, z Oſzmiańſkiego Powiatow Posłowie, Alexander Wahanowſki Marſzałek, Piſarze J. K. Mości, Michał Haraburda, Dzierżawca Swisłocki, Bazyli Drzewnicki, Maciey Sawicki, Staroſta Mielnicki, Woyſki Drohicki, Staniſław Naruſze-

ſzewicz Ciwun Wileńſki, à My Poſłowie Ziemscy Powiatów tego ſławnego Páńſtwa W. X. Litt: na tenże ſpólny Seym od Ziem i Powiatów; za zupełną mocą poſłani, z Woiewodztwa Wileńſkiego, poſpołu z wyżey mianowanym Marſzałkiem, Kniaziem Janem Swirſkim, Kniaź Malcher Matuſzewicz Giedroyć, z Woiewództwa Trockiego Andrzey Dzierſzko Podkomorzy, Kaſper Raiecki Chorąży Ziemi Trockiey, a Michayło Wrona z Ziemi Zmudzkiey, Mikołay Stankiewicz Bielewicz Podkomorzy Ziemi Zmudzkiey, Ciwun Eyragolſki, Jwan Jłgowſki Ciwun Wiſzwienſki, à Ciwun teyże Ziemi Zmudzkiey Dzirwanſki. Jan Gradowſki z Woiewodztwa Nowogrodzkiego, poſpołu z wyżey pomienionym Marſzałkiem Malchrem Snowſkim, Andrzey Jwanowicz Sekretarz J. K. Mości Podkomorzy Nowogrodzki, z Woiewództwa Witebſkiego, Piotr Kiſzel Horodniczy Witebſki, à Tymochwiey Huiko, Podſędek Witebſki, z Woiewództwa Brzeſkiego Dominik Pac Podkomorzy Brzeſki, Adam Pociey Piſarz Ziemſki Brzeſki, z Woiewództwa Mściſławſkiego Jſay Szczołkan, à Hrehory Makarowſki, z Woiewództwa Mińſkiego Waſili Rohoża, Chorąży Dworny W. X. Litt: Andrzey Stankiewicz, à z Powiatów ku tymże Woiewództwom należących, z Woiewództwa Wileńſkiego z Powiatu Oſzmiańſkiego, poſpołu z wyżey pomienionym Marſzałkiem Pawłem Oſtrowſkim, Staniſław Staniſławowicz, Sędzia Ziemſki Oſzmiańſki, z Powiatu Wiłkomirſkiego, Mikołay Kończa, Krzyſztof Romuzowicz, z Powiatu Lidzkiego, Sadzibor Dowgird, à Szczęsny Auguſtynowicz Huba, a z Woiewództwa Trockiego, Powiatu Grodzieńſkiego Kniaź Jwan Maſsalſki, Sędzia Ziemſki Grodzieńſki, à Jan Kluchowſki, z Powiatu Kowieńſkiego, Andrzey Jłgowſki Ciwun Twerſki, á Kaſper Giedroyć; z Woiewództwa Nowogrodzkiego, z Powiatu Słonimſkiego Michayło Sokołowſki, Sędzia Słonimſki, a Marcin Jaczynicz, z Powiatu Wołkowyſkiego, Jaronim Pukſzta Chorąży Wołkowyſki, à Piotr Skrobot, z Woiewództwa Witebſkiego, z Powiatu Orſzańſkiego, Boguſz Alexieiewicz Skołko, Chorąży Orſzańſki, a Fiedor Woropay, z Woiewództwa Brzeſkiego, z Powiatu Pińſkiego, Staniſław Szynna; Woyſki Pińſki, Jwan Domanowicz, Podſędek Pińſki, z Powiatu Mozyrſkiego Fiedor Lenkowicz Pohodzki, Podſędek Mozyrſki, a Jan Kłopot, z Woiewództwa Mińſkiego, z Powiatu Rzeczyckiego, Andrzey Chalecki, Piſarz Ziemſki Rzeczycki, á Zmayło Zienkiewicz, i wſzyſtka inſza Szlachta, Obywatele Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, tak tu w Lublinie będący, iako i nie będący, których iednak wſzyſtkich chuci, i wola do tych niżey opiſanych rzeczy ieſt nam dobrze z Seymikow Powiatowych, które ten Seym walny Lubelſki uprzedziły, wiadoma, tak iakoby ſię tu właśnie i Jmiona ich wſzyſtkich włożyły, i pieczęci zawieſiły. A przytym też i Miaſta Wileńſkiego Stołecznego, Wielkiego Kſięſtwa Litew-

 ſkie-

ſkiego Poſłowie, Fronc Durnik, Fiedor Jackowicz Burmiſtrze, à Jeronim Opachowſki, Piſarz Miaſta Wileńſkiego: Oznaymuiemy tym Liſtem Naſzym, wszem ninie i na potym będącym Ludziom, do których iedno wiadomości, ten Liſt Naſz przyydzie, iż My maiąc uſtawicznie przed oczyma powinność Naſzę przeciw Oyczyznie ſwey, Wielkiemu Kſięſtwu Litewſkiemu, któreyieśmy wſzyſtkę powinność, ozdobę, pożytek poſpolity, a naywięcey umocnienie od niebeſpieczeńſtwa, tak wnętrznego, iako i zewnętrznego, opatrzyć powinni, będąc też przy tym i przed oczyma maiąc chwalebny, à oboiemu Narodowi barzo należny związek, i ſpołeczność przez Przodki ſwe niegdy z Obywatelmi na on czas wſzyſtkiey Korony Polſkiey, na wieczne czasy za ſpólnym a liſtownym obudwu Narodow dozwoleniem uczynioną, i Liſty pieczęciami, przyſięgami, czciami, oboiey ſtrony dzierżaną, lecz potym za złemi, a zawiſnemi czasy nieiako zatrudnioną, zawżdyśmy tak My, iako Przodkowie Nasi o tym myślili, i Pany ſwe, tak ſławney pamięci Zygmunta, iako i ſzczęśliwie na ten czas obiema Narodom, Polſkiemu i Litewſkiemu Panuiącego, Pana à Pana Zygmunta Auguſta Krôle Polſkie, przez niemały czas upominali, i proźbami Naſzemi do tego wiedli, aby Nam z powinności ſwey Pańſkiey, à Królewſkiey, iako zwierzchni, a iedni obudwu Narodow Panowie, do exekucyey a ſkutku tak ſpiſow ſpôlnych, iako i innych Praw, i Przywileiow Naſzych, które na ten związek, i na tę ſpołeczność, z Pany i Ziemiany Korony Polſkiey, ieſzcze od Pradziada J. K. Mości, także i za Alexandra Krôla. My z Koroną Polſką, mamy z Łaſki a zwierzchności ſwey dopomodz, a to co ſię z tey ſpołeczności wykroczyło, w ſwą ryzę wſtawić raczyli, zwiodſzy Nas z Pany Radami, i innemi ſtany Korony Polſkiey, ſpôlnie na iedno mieyſce na wykonanie tey to chwalebney, à oboiemu Narodowi pożyteczney ſprawie, iako o tey ſprawie Uniey Akta, i Konſtytucye, i Deklaracye, i Receſsy Seymow, pod te czasy będących iaśnie omawiaią. Jakoż iednak za Łaſką miłego Boga, który ſpołeczność i iedność miłuie, à który Krôlewſtwa, Pańſtwa, i Rzeczypoſpolite po wſzyſtkim świecie w oſobney ſwey opiece mieć raczy, a za Łaſką też Pana ſwego ſzczęśliwie na ten czas panuiącego Pana, à Pana Zygmunta Auguſta Krola Polſkiego, wyżey mianowanego, tośmy nakoniec za uprzeymym ſtaraniem ſwym odzierżeli, iż przodkiem w Warſzawie na Seymie Roku 1563. złożonym, à potym w Parcewie Roku 1564. ziachawſzy ſię z Stany Koronnemi niemałyśmy wſtępek, do naprawienia tego to ziednoczenia, i tey po części naruſzoney Uniey uczynili, namawiaiąc między ſobą z obu ſtron, i utwierdzaiąc Artykuły do tey uniey należące, które Artykuły: iż tam na on czas przez krôtkość czasu, i przez inſze gwałtownieyſze potrzeby Rzeczypoſpolitey, oboiego Narodu ſpólnemi ſpiſy, Naſzemi, i z Stany Koronnemi,

nemi, warowane bydź mogły: Przeto tego wolnieyſzego czasu ziachawſzy ſię na ten Seym, ſpolnie do Lublina na Dzień Dwudzieſty Trzeci, Mieſiąca Grudnia, w Roku przeſzłym 1568 przez J. K. Mość, za zezwoleniem oboich Rad Polſkich, i Litewſkich złożony, i do tego czasu iednoſtaynie dzierżany i kontynuowany, takeśmy niżey opiſane traktaty i namowy czynili, ktoreśmy za łaſką Boſką do tego końca, i do tey konkluzyey za zgodnym, i iednoſtaynym oboiey ſtrony zezwoleniem, i ſpólnym piſaniem, niwczym niederoguiąc Recessowi Marſzałkowſkiemu i inſzym Przywileiom, przywiedli; z czego bądź Panu Bogu w Trôycy iedynemu chwała wieczna, a Królowi Jmci z Łaski Bożey, Panu à Panu Zygmuntowi Auguſtowi dzięka nieśmiertelna, zacney też Koronie Polſkiey i Wielkiemu Kſięſtwu Litewſkiemu, ſława i ozdoba na wiekuiſte czasy. Naprzód iż aczkolwiek były ſtare ſpisy przyiacielſtwa ſprzymierzenia, pomnożenie i lepſzy ſpoſob Rzeczypospolitey tak Koronie Polſkiey, iako Wielkiemu Kſięſtwu Litewſkiemu czyniące, wſzakoż iż ſię nieco w nich baczy bydź coś rożnego od dobrego i ſzczerego Braterſtwa dufania, przeto dla mocnieyſzego ſpoienia ſpólney i wzaiemney miłości braterſkiey, i wieczney obronie obudwu Państw, ſpołeczney nie wątpliwey wiary braterſkiey, czasy wiecznemi ku chwale Bożey, J. K. Mości z wiecznym podziękowaniem godney ſławie, i tychże obudwu, nayzacnieyſzego Polſkiego i Litewſkiego Narodu, i też ku rozſzerzeniu niezamierzoney i wieczney czci, ozdobie, okrasie, możnemu, uczciwemu zacności Maieſtatu ſpòlnego wiecznemu rozſzerzeniu, one ſtare ſprzymierzenia ponowili, i pomiarkowali w tym wſzyſtkim, iako iuż niżey piſano, iż iuż Króleſtwo Polſkie i Wielkie Kſięſtwo Litewſkie, ieſt iedno nierozdzielne i nieróżne Ciało, a także nieròżna á nierozdzielna, ale iedna à ſpólna ieſt Rzeczpoſpolita która ſię ze dwu Państw i Narodow, w ieden Lud zniosła i ſpoiła Rzeczpoſpolita, à temu oboiemu Narodowi żeby iuż wiecznemi czasy iedna głowa, ieden Pan, ieden Król rozkazował ſpolny, który ſpólnemi głosy od Polaków i od Litwy obrany, a mieysce obrania w Polſzcze, a potym na Króleſtwo Polſkie pomazan, i koronowan będzie w Krakowie, ktòremu obraniu wedle Przywileiu Alexandrowego nie bytność ktòrey ſtrony przeſzkadzać nie ma, albowiem powinni & ex debito Rady i wſzyſtkie ſtany Korony Polſkiey i W. X. Litt: używane bydź maią, obieranie i podnoſzenie W. X. Litt: które przed tym oſobne bywało w Litwie, aby iuż tak uſtało, żeby i znak żaden, albo podobieńſtwo nie było na potym, z któregoby ſię okazywało, albo znaczyło podnoſzenie albo inauguracya W. X. Litt: à iż Tytuł W. X. Litt: i Urzędy zoſtawaią, tedy przy obieraniu i Koronacyey ma bydź obwołan zaraz Królem Polſkim, i Wielkim Kſiążęciem Litewſkim, Ruſkim, Pruſkim, Mazowieckim, Zmudzkim,

Hh Kijow-

Kijowſkim, Wołyńſkim, Podlaſkim, Inflantſkim. Succeſſio J. K. Mości Naturalis, & Hereditaria, ieśliby J. K. Mości i komukolwiek z przyczyny iakieykolwiek w Wielkim Kſięſtwie ſłużyła, nie ma iuż wiecznemi czasy przeſzkadzać tego ſpołku i ziednoczenia oboyga Narodòw, i obieraniu ſpòlnego iednego Pana, ktòrey J. K. Mość Koronie wiecznemi czasy odſtąpił, nie wątpiąc w tym, i to też ſobie waruiąc żebyśmy ani ſamey Oſoby J. K. Mości, ani Potomſtwa właſnego, ieźli J. K. Mości które Pan Bóg dadź raczył, niezgołocili, ale żeby poczciwe à przyſtoyne ſtanowi iego od Rzeczypoſpolitey opatrzenie miało, ieśliby na Króleſtwo niebyło wzięte; á wſzakoż nie czyniąc żadney dyzmembracyi Koronney, o czym do deklaracyi J. K. Mości i w Receſſie Seymu Walnego Warſzawſkiego doſtatecznie ieſt opiſano i obwarowano. A przy Koronacyey nowego Króla maią bydź przez Króla Koronowanego poprzyſiężone, i zaraz Konfirmowane na iednym Liście i iednymi ſłowy, na wieczne czaſy Prawa, Przywileie, i wolności Poddanych wſzyſtkich oboyga Narodow i Pańſtw; tak złączony Seymy i Rady ten oboy Narod ma zawſze miewać ſpólnie Koronę pod Królem Polſkim Panem ſwym, i zaſiadać, tak Panowie między Pany oſobami ſwemi, iako Poſłowie między Poſły, i radzić o ſpólnych potrzebach tak na Seymach, iako i bez Seymow, w Polſzcze i w Litwie, też aby iedna ſtrona drugiey była Radą i pomocą, aby J. K. Mość Prawa Przywileie tak wſzem Ziemianom, Narodom Korony Polſkiey, iako i W. X. Litt: Ziemiom do nich należącym wſzelakim piſmem nadane Przywileie i Prawa od wſzyſtkich Przodków J. K. Mości, i od J. K. Mości ſamego z dawnych czasow, i od poczęcia Uniey, wſzem wobec i każdemu z oſobna, iakimkolwiek ſpoſobem nadane, i wolności, doſtoieńſtwa, Prerogatywy, Urzędy wſzyſtkie oboyga Narodow nieporuſzone zachował, wſzyſtkie Prawa, Sądy, Wyſądy, Stany Xiążęce, i Familie Szlacheckie przerzeczonych Narodow, uchwały Sądowne z dawna do tego czasu zachować każdemu ſtanowi mocnie i nie poruſzenie. Przyſięgi Rad, Dygnitarzòw, Urzędników, Staroſtow Narodu Litewſkiego, i Przednieyſzych Domow Ludzi, którzyby ie czynić mieli, przy mocy zoſtać maią, iakośmy też i ſami ſpólnie tak Przywileiami, iako ſpòlnym opiſaniem na Seymie Warſzawſkim, ſpólnym ſobie zoſtawili tym wykładem, iż na potym wſzyſtkie takowe przyſięgi Kròlom Koronowanym i Koronie Polſkiey czynione bydź maią. Także około przyſiąg trzymania ſpiſków poſpolitych zachować ſię maią, i ſtatecznie ſobie trzymać według Przywileiu Alexandrowego. Też we wſzyſtkich przeciwnościach ſpólną pomocą My oboiego Narodu Prałaci, Kſiążęta, Rady, Barones, Panowie, i wſzyſtkie ſtany, pomagać sobie mamy wſzyſtkiemi ſiłami i możnościami, iako ſpólney Radzie pożytecznoiey i potrzebniey będzie zdało, ſzczęśliwe i przeciwne rzeczy, za ſpól-

ſpólne rozumieiąc i wiernie ſobie pomagaiąc. Fœdera aut pacta albo z mowy i przymierza z poſtronnemi Narody podle ſpólney zgody Warſzawſkiey na potym żadne czynione, ani ſtanowione, żadni też Poſłowie w rzeczach ważnych do obcych ſtron posyłani bydź nie maią, iedno za wiadomością i Radą ſpólną obudwu Narodów: A przymierza albo ſtanowienia z którymkolwiek Narodem przedtym uczynione, któreby były ſzkodliwe którey ſtronie, dzierżane bydź nie maią. Moneta tak w Polſzcze iako i w Litwie ma bydź za ſpòlną Radą uniformis & æqualis in pondere & grano & numero petiarum, inscriptione monetæ, co ku ſkutkowi przywieśdź J. K. Mość ieſt powinien, i Potomkowie J. K. Mości będą powinni. Cła, Myta w Polſzcze i w Litwie, Ziemſkie i wodne, iakimkolwiek Jmieniem nazwane, tak Królewſkie, iako i Szlacheckie, Duchowne, i Mieyſkie J. K. Mość znośić raczy, iżby iuż żadnego ex nunc cła nie brano na potym wiecznych czasów od Duchownych do Swieckich Ludzi Szlacheckiego Stanu i od ich Poddanych od rzeczy których kolwiek własney roboty, i wychowania, niezakrywaiąc Myt Kupieckich, ani ſię zmawiaiąc ku ſzkodzie, a zataieniu ceł zdawna zwykłych Królewſkich, tak w Litwie iako i w Polſzcze, Statuty i uſtawy wſzyſtkie iakiekolwiek, i z któreykolwiek przyczyny, przeciw Narodowi Polſkiemu w Litwie uſtawione i uchwalone, około nabywania i dzierżania Jmienia w Litwie Polakowi, iakokolwiekby go doſtał i doſtawał, chocia po Zenie albo z wyſługi, albo zakupne, darownym obyczaiem zamianą, i którymkolwiek obyczaiem wedle zwyczaiu Prawa poſpolitego, te wſzyſtkie ſtatuta aby żadney mocy niemiały, iako Prawu, ſprawiedliwości, i też ſpólney braterſkiey miłości i Uniey, à ziednoczeniu ſpólnemu przeciwne, ale aby wolno zawżdy było, tak Polakowi w Litwie, iako Litwinowi w Polſzcze, każdym ſłuſznym obyczaiem doſtawać imienia i dzierżeć ie, wedle Prawa w którym leży ono Jmienie; à co ſię tycze inſzych Artykułow, Przywileiow Alexandra Króla, które ieſzcze nie ſą na Warſzawſkim Seymie deklaracyą Króla Jmci, ani ſpólną zgodą deklarowane, ale na ten teraznieyſzy ſpólny Lubelſki z Warſzawſkiego Seymu odkładem ſpólnym zawiſły te wſzyſtkie, iako ſię w Przywileiach i w ſpiſaniu ſpołem, a oſtatecznie w Alexandrowym Przywileiu i tu w Lublinie od Króla Jmci po przód tey ſprawie Uniey danym opiſane, w Mocy zupełney na czasy wieczne zoſtać maią, wſzakże po obiaśnieniu lepſzym to przykładaiąc, iż przy tytule W. X. Litt. Doſtoieńſtwach i Urzędach wſzyſtkich i zacności ſtanow, wedle opiſania Przywileiem Króla Alexandra, całe á nienaruſzenie zoſtać maią, gdyż to ziednoczenie i społeczności tey, roſtargnienia i rozdziału nie czyni, Seymow innych żadnych oſobnych ſtanom Koronnym i Litewſkim, od tego czasu Król Jmć ſkładać niebędzie, iedno zawżdy ſpolnie Seymy, temu oboiemu Narodowi, iako

ciału iednemu, w Polſzcze ſkładać będzie, gdzie ſię J. K. Mośći Radom Koronnym i Litewſkim nayſłuſzniey zdać będzie Dygnitarſtwy Urzędow, ieśli które wakuią, albo wakować w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim na potym będą, Krol Jmc niema dadź nikomu, ażby pierwey J. K. Mości i Potomkom Jego Krolom Polſkim Koronowanym, i temu nierozdzielnemu ciału Koronie Polſkiey przyſięgę uczynił. Upatruiemy też doſtatecznie i waruiemy ſtany i Oſoby W. X. Litt: aby exekucya na ſamych i potomkow naſzych, nietylko według Statutu Alexandra Krola, ale ani według żadnych Przywileiow i Liſtow, Konſtytucyi, uchwał, Seymowych w Koronie Polſkiey czynionych, danych, i uchwalonych, iakichkolwiek przeſzłych około Dobr ſtołu J. K. Mości w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim od wſzech Przodków i J. K. Mości ſamego, od zaczęcia Uniey w Wielkim Xięſtwie Litewſkm komużkolwiek rozdanych żadnego ſtanu niedoległa, ale wſzyſtkie Prawa Przywileie od wſzech Przodków J. K. M. i J. K. M. ſamego od zaczęcia uniey w W. X. L. i Narodom Litewſkim, Ruſkim, Zmudzkim, i innym Narodom, Obywatelom W. X. L. i też Ziemiom, Powiatom, Familiom, i Oſobom do tych czasów dane, całe i zupełne i niwczym nienaruſzone zoſtały. Także wieczności Feuda, albo Lenna, Frymarki, zamiany, do żywocia, zaſtawy wſzelakie, tak na Seymie i bez Seymu uczynione, wedle każdego Przywileiu wiecznemi czasy dzierżane bydź maią, nieprzywodząc ich w żadną wątpliwość ktorymkolwiek obyczaiem i wykładem. Także też nadania na Dygnitarſtwa, Urzędy, które z dawna i właśnie na nie należały, zaſtawy, i Summy wſzyſtkie i wſzelkie w zupełnym Prawie ſwym zoſtawione bydź maią, niebędąc powinni żadney części dochodów zwykłych ſwych, iakim kolwiek obyczaiem nazwanych, gdzie indziey, i na co innego nad teraznieyſze dzierżanie, i Przywileie albo Liſty ſwe do tego czasu odzierżane okrom pożytku ſwego obracać. A ktoby z Przodkow ſwych niemaiąc Liſtow do gruntow i każdey Poſsesyi iakimkolwiek imieniem nazwanych, trzymał i pożywał, takowy tę takową ſwoię właſność bez Liſtow, iako i za Liſty, ma wiecznie trzymać według Statutu Litewſkiego ſtarego i nowego i zwyczaiow dawnych. Jakoż Panowie Rady i wſzyſtkie Stany i Poſłowie wſzyſtkich Ziem tym teraznieyſzym poſtanowieniem zamykaią w ſobie i Potomkom ſwoim moc ſtanowienia i wznawiania iakimkolwiek kſztałtem, także wſpominania i wſzelakie wynalazku wznieſienia Exekucye na wyſługi, i inſze maiętności przeſzłe, à iż iuż od tego czasu rozdawanie Dobr Stołu W. X. Litt: oſtać ma. Wſzakoż Jmiona ktorekolwiek z Domow Kſiążęcych, i Szlacheckich, i Pańſkich ku Stołowi J. K. Mości, potym przypadać będą. Takowe Jmiona J. K. Mość wedle woli i Łaſki ſwey Krolewſkiey rozdawać ma tak Polſkiego, iako i Litewſkiego Szlacheckiego Narodu Ludziom, aby ſię tym

ſłu-

ſłużba Ziemſka Woienna niezmnieyſzała, takież w rekuperacyey od Nieprzyiaciela Moſkiewſkiego, Zamków i Jmion Poſseſyi i Dòbr wſzelakich będzie powinien J. K. M. tym wracać, czyie to Oyczyzny i Poſseſye przed tym były, przed oſiągnieniem Nieprzyiaciela; á ieśliby na to mieyſce dano komu to co ſię do Stołu J. K. M. wracać będzie, które wſzyſtkie Artykuły Uniey Prałaci i Panowie, Rady, Książęta, i Poſłowie Ziemſcy i inne Stany wſzyſtkie W. X. Litt: znaiąc bydź chwalebne potrzeby, i oboiemu temu Narodowi, iako Koronie Polſkiey, tak i Wielkiemu Księſtwu Litewſkiemu, iako iuż iedney ſpòlney, à nie rozdzielney Rzeczypoſpolitey pożyteczne, a ſpòlnego Naſzego z Stany tey ſławney Korony Polſkiey zezwolenia, w ten Liſt na ten kſztałt ſpiſane radzi z dobrą wolą, i z dobrą Bracką chucią i Miłością, tak Prałatom, Panom, Poſłom Ziemſkim, iako i innym wſzyſtkim Stanom, i Oſobom Koronnym, tym Listem Naſzym na wieczne czasy, z ſtrony Naſzey przyznawamy i one Pieczęciami, Przyſięgami, Poczciwościami ſwymi i Potomſtwa ſwego, waruiemy, utwierdzamy, i umacniamy warunkiem, utwierdzeniem, i umocowaniem takim, iakie naywiękſze i naymocnieyſze, bądź z Oſob, bądź z mieysc, i Urzędow naſzych, tak oſobliwym iako i pospolitym obyczaiem należy, ślubuiąc i obiecuiąc przed Panem Bogiem, dobrym, uczciwym, Szlacheckim i Chrześciańſkim ſłowem naſzym, iż to wſzyſtko co ſię tu napiſało, znać, trzymać, dzierżeć wypełniać ſami, i z Potomkami ſwemi, na wieczne czasy będziemy, bez fortelów wſzelakich, nieprzywodząc tych rzeczy niczego, ni żadną wątpliwość na wieki, ani odmianę, nieodſtrzelaiąc ſię też niczym od tey iedności, ktòrąśmy ſię z Narodem tym ſławnym Korony Polſkiey związali, według opiſania tego Liſtu naſzego, i Artykułow w tym Liście związanych, i obiaśnionych, wiecznemi i wiekuiſtemi czasy, iaki też nam Panowie Polacy dali, ktòre ſpòlne naſze ſpisy Król Jmć przerzeczony iako Pan naſz zwierzchny, władzą ſwoią Kròlewſką konfirmować Nam raczył, à ieśliby która ſtrona Przywileiow i ſpiſow, o ſpólności uczynionych, między temi Narody, tak Nam iako ſobie trzymać niechciała, albo ieden z oſobna iako przeciw Nieprzyiacielowi naſzemu, i Narodow ſpólnych powſtać z Potomkami Naſzymi, przy Panu naſzym Królu Polſkim, będziemy powinni. Co wſzyſtko czynić i wypełniać mocnie dzierżeć w ſkutku wſzyſtkim zawżdy, pod naſzą przyſięgą ſiebie i Potomki naſze obowiązuiemy, à te wſzyſtkie rzeczy tu poſtanowione i obwarowane, ani przez J. K. Mość, ani przez Panow, Rady i inne wſzyſtkie Stany, i Poſły Ziemſkie oboyga Narodu za ſpólnym zezwoleniem, ani poiedynczo od którey części i ſtrony, niemaią nigdy wiecznemi czasy bydź naruſzone i odmienione, ale wiecznie, cale i mocnie zachowane bydź maią, á ku lepſzemu świadectwu i wieczney pamięci, rzeczy wyżey opiſaney, My przerzeczeni, wyżey

li

żey opiſani Prałaci, Panowie, Rada tak duchowna iako i świecka, Książęta, Posłowie Ziemscy, i inne ſtany na tym Walnym, à ſpòlnym Seymie Lubelſkim będący, zawieſiliśmy na ten Liſt pieczęci naſze. Piſan i Dan na tymże ſpólnym Seymie Lubelſkim, dnia Pierwſzego Lipca, Roku Pańſkiego Tyſiąc Pięćset Szesćdzieſiąt Dziewiątego. Datt; w Warſzawie Dnia Dwudzieſtego dziewiątego Marca Roku Pańſkiego Tyſiąc Pięćset Dziewięćdziesiątego, Panowania Naſzego Trzeciego, Leo Sapieha M. D. L. Cancellarius.

Sigillum appreſsum M. D. L.

R. 1570. Dnia 28. Aprila. Przywiley Krola Jmci Zygmunta Augusta, ktòrym waruie Miaſtu Wileńſkiemu, iż Myta nowo podwyżſzonego na ten czas dla pilney potrzeby całey Rzeczypoſpolitey uchwalonego, po wyyściu trzech lat, Mieſzczanie i Kupcy Wileńscy na wieczne czasy płacić nie powinni.

Zyhimont Auhust Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Inflantſki i innych. Oznaymuiem ſim Naſzym Liſtom, niniejznym i na potom buduczym, ſzto pierwo ſieho poſtanowlenno i uchwaleno było, w Pańſtwie Naſzom Wielikim Kniaſtwie Litowſkom, pobory wielikiie od reczey iedwabnych, Sukon, i od wſiakich towarow każdomu Czołowieku Kupieckomu dawati, i płatiti do toho czasu, pokul Woyna z Niepryiatielem Naſzym Kniaziem Wielikim Moſkowſkim ſtoit, niżli na Soymie Walnym Horodeńſkim, w Roku minułom Szestdiesiat Oſmom za proźboiu Posłòw Ziemſkich, z łaſki naſzoie Hoſpodarſkoie czynieczy ulżenie wſim Poddanym Naſzym, onyie pobory wielikiie od świata wſich ſwiatych, w Roku proſzłom Szestdzieſiat Dziewiatom, złożytiieśmo obiecali, iakoż wodle onoie obietnicy naſzoie Hoſpodarſkoie, i uchwały Soymu Horodeńſkoho, tyie pobory wielikiie złożywſzy, i na onże czas ſkoro po tom Soymie Horodeńſkom obmyślaiuczy w czomby wielmi pilnyie à prawie hwałtownyie potreby, kotoryie w chowaniu Ludiey ſłużebnych, w opatrowaniu Zamków Ukrainnych, i w inſzych mnohich à wielikich potrebach Ziemſkich, za uſiłowaniem na Pańſtwo Naſzoie Niepryiatiela Naſzoho Wielikoho Kniazia Moſkowſkoho, czasto prypadaiut; opatrowane byti mohli, poratowanie tych potreb ziemſkich z tohoieśmo wynayti rozkazali, aby tyie kotoryie z Pańſtwa Naſzoho Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, Towary prowadiat, Myto nowo poſtawlennoie do czasu pewnoho, to ieſt od Swiata wſich Swiatych w Roku minułom Szeſtdieſiat Diewiatom, czerez try hody wodle poſtanowienia Naſzoho płatili, wyniawſzy z toho Towary, kotoryie do Pańſtwa Naſzoho Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho proważony budut, okrom ſoli i ſieledcow, ſzto zawżdy po-

pożytku Skarbu Naszoho należało i należyt, iako to szyrey w ustawie Naszoy i w Listiech około toho, z Kancellaryi Naszoy wydanych iest opisano, iakoż na tyle myta nowo podwyższonyie, pierwo sieho wziawszyiеśmo od Sekretara Naszoho Walentoho Jberfelta, à od Poddanoho Naszoho Jzaaka Brodawki, niemałuiu Summu pienieżnu na potreby Ziemskiie, à opatrowanie Zamkow ukrainnych, wydati wieleli, to pak buduczy Nam zdeś w Warszawie Woyt, Burmistry, Raycy, i wsi Mieszczanie Miesta naszoho Wileńskoho, prysyłali do Nas opowiedaiuczy, iakoby to protiwko Prawu, Prywileiom i wolnostiom ich, od Prodkow Naszych sławnoie pamieti Koroleiy i wielikich Kniaziei nadanych, i od Nas Hospodara utwerżenych byti mieło: i biiuczy czołom abychmo od dawania toho myta nowo podwyższonoho ich wyzwolili, niżli My baczeczy iż toie takowoie czerez Nas nowo postawlennoie myto, niczoho nieodno Prawu i wolnostiom ich nieubliżaiet, ale i szkody nikotoroie w płaceniu myta od wsiakich Towarow kotoryie do Państwa Naszoho Wielikoho Kniastwa Litowskoho, proważone budut, nieprynosit; a iż tosz to, tolko do czasu pewnoho na tych kotoryie z Państwa Naszoho Wielikoho Kniastwa Litowskoho, Towary w ustawie Naszoy opisanie wywoziat, dla oborony Ziemskoie postawleno, i pered Soymom Lublińskim nie dawno minułym arendowano, a na Soymie Lublińskim wsie arendy pożytkow Naszych Hospodarskich i Ziemskich do Roku, w tych arendach naznaczonoho doderżati uchwaleno, z tych pryczyn toie myto nowo postawlenoie, do czasu pewnoho to iest od Swiata wsich Swiatych, w Roku Szestdiesiat Dewiatom, niedawno minułom, czerez try Hody prodka wodle postanowienia Naszoho, Mieszczanom Wileńskim płatitiieśmo rozkazawszy, to im obwarowali i upewnili, i sim Listom naszym obwarowywaiem i upewniaiem, iż toie dawanie myta nowo podwyższonoho od Towarow, kotoryie z Państwa Naszoho Wielikoho Kniastwa Litowskoho proważony budut, w poszlinu i obyczay zwykły, i powinny iti i poczytano byti, i wolnosti Prawa i Prywileiow ich ninie i na wsie potomnyie wiecznyie czasy, niczym naruszati i wymowati niemaiet, i mocy niebudet mieti, i po wystiu tych trech Hodow Mieszczanie Wileńskiie toho myta nowo podwyższonoho dawati i płatiti niebudut powinni, a od tych towarow kotoryie do Państwa Naszoho Wielikoho Kniastwa Litowskoho, proważony budut, okrom soli, i siełedcow niczoho myta dawati i płatiti oni niemaiut. Jakoż dla lepszoiey pewnosti, i utwierżenia daliieśmo Mieszczanom Wileńskim, sies Nasz List z naszoiu Pieczatiu, i z podpisaniem Ruki naszoie i Hospodarskoie. Pisan w Warszawie Roku Tysiacz Piatsot Siemdziesiatoho, Miesiaca Apryla, Dnia Dwaccatoho Osmoho.

Sigismundus Augustus Rex Michayło Haraburda Pisar.

Sigillum Appensile M. D. L.

Anno 1576. Die 26. Julii Confirmatio Jurium et Privilegiorum Civitatis Vilnensis, per Serenissimum Stephanum, Regem Poloniæ & Magnum Ducem Lithvaniæ.

In Nomine DEI Omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen. Quoniam Maiestas Regia quidquid vel denuo concedit, vel iam antea concessum renovat, confirmatque, id ad Posterorum deducendo memoriam, Literis et Sigillis authenticis, Testibusque fide dignis perennare consvevit: proinde etiam ad perpetuam rei memoriam, Nos Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kiioviæ Volyniæ, Podlachiæ Livoniæque &c. necnon Transylvaniæ princeps. Significamus præsentibus Literis quorum interest, universis & singulis, præsentibus & futuris, harum notitiam habituris, quomodo accedentes Maiestatem Nostram Regiam in Consiliariorum nostrorum conspectu, Nobiles ac Famati Fideles Nobis dilecti, Subditi Nostri Cives Vilnenses, per suos Nuntios, nomine totius sui Magistratus & universæ Communitatis Civilis, post delatam Nobis fidelitatis & subiectionis suæ obedientiam, supplicaverunt Nobis, ut eorum omnia Jura Civilia Magdeburgensia, Privilegia, Libertates, Prærogativasque, & a Theloneorum solutionibus exemptiones, & immunitates, Literas & consvetudines, Placita & Plebiscita, eidem Civitati Vilnensi, ac omnibus Incolis ipsius, per Prædecessores Nostros Serenissimos Reges Poloniæ, & Magnos Duces Lithvaniæ, data, concessa, largita, emanata, laudata, & donata, confirmataque, seu datas, concessas, largitas, laudatas, & donatas, confirmaremus, roboraremus, approbaremus, & ratificaremus, præsertim vero per Serenissimos Principes, ac Reges & Duces, Antecessores Nostros, Laudatissimos Vladislaum Jagiellonem, Vitoldum, Alexandrum, Casimirum, Sigismundum primum, & novissimé Sigismundum secundum Augustum, eidem Civitati Nostræ præmemoratæ, & omnibus ipsius Jncolis, hæc ipsa Jura, Privilegia, Leges, Libertates, Exemptiones, & Jmmunitates, plebiscitaque, & consvetudines data, concessa, & largita, seu datas, concessas, & largitas, Authoritate Nostra Regia, novo Diplomate confirmaremus, ratificaremus, & approbaremus. Nos itaque attendentes integram fidem & indubitatam constantiam, eorundem Civium Nostrorum Vilnensium, quam erga Antecessores Nostros exhibuerunt, & prout Nobis per Consiliarios commendata est, & eandem se Nobis præstituros promiserunt, cupientes etiam eos erga Maiestatem Nostram reddere alacriores, & promptiores, eorumque petitioni iustæ, & rationi consonæ annuentes, omnia eorum huiusmodi Jura, Leges, Privilegia, Jndulta, Exemptiones, & immunitates, Libertates, prærogativas, Plebiscita, & Consvetudines, tam in Privilegiis, quam etiam & in

in Literis authenticis contenta, & contentas, & tam Latinis verbis, quam etiam Polonica & Ruthenica dialecto, & caracteribus ſcripta ac ſcriptas: quarum voces & tenores tanquam hic de verbo ad verbum inserti, & inscripti eſsent, habere & valere volumus (Jn quorum & quarum usu & poſseſsione usque hactenus extiterunt) Jn omnibus eorum Capitulis, articulis, Paſsibus, paragraphis, punctis, clausulis, & conditionibus, ita ut generalitas ſpecialitati, & ſpecialitas generalitati, minime derogare poſsit, confirmanda, roboranda, ratificanda, & approbanda, ſeu confirmandas, roborandas, ratificandas, & approbandas duximus, prout præsenti Privilegio Noſtro confirmamus, roboramus, ratificamus & approbamus, decernentes ea omnia iuſte, licite & legitime emanata vim & robur perpetuæ, ac indubitatæ firmitatis obtinere debere, temporibus æviternis Tenore Præsentium mediante. Jn cuius Rei fidem & evidentius teſtimonium, præsens Privilegium manu Noſtra ſubscripsimus, & ſigillo Noſtro M. D. L. muniri, & obsignari iuſsimus. Actum & Datum Kniſsinii, Feria quinta, die vigeſima ſexta Mensis Julii Anno Domini Milleſimo quingentesimo ſeptuagesimo ſexto. Præsentibus Jlluſtribus, Magnificis, Generosis, & Nobilibus Nicolao Radziwill, in Dubinki & Bierże Duce, Palatino Vilnensi, M. D. L. Cancellario, Boriſzoviensi, Mosiriensi Lidensique Capitaneo, Joanne Chodkiewicz in Szkłow, & Meſz, Comite Caſtellano Vilnensi Samogitiæ Generali Capitaneo M. D. L. Magno Mareschalco, Adminiſtratore & Gubernatore Livoniæ, Libero Barone in Bychow Caunensi Plotelensique Capitaneo, Teleſoviensique Tenutario; Stephano Duce Zbarascensi Palatino Trocensi, Somiliensique Tenutario, Euſtachio Wołowicz Caſtellano Trocensi, & M. D. L. Procancellario Breſtenſi, Cobrynensi & Rzeczycensi Capitaneo: Nicolao Olechnowicz Dorohoſtayſki, Polocensi & Capitaneo Wołkowiensi, Wielunensi Tenutario, & Boysogolcensi Adminiſtratore, Paulo Sapieha Novogrodensi, Gregorio Wołowicz Smolenscensi, & Merecensi Dubicensique Eysiscensique Tenutario, Georgio Oscik Msciſlaviensi, & Capitaneo Braſlaviensi; Nicolao Sapieha Minscensi Palatinis, Joanne Comite a Tenczyn Woynicensi Capitaneo Lublinensi, ac Succamerario Noſtro, Nicolao Talwosz Samogitiensi, & Dineburgensi Capitaneo, Paulo Sapieha Kiioviensi, & Lubecensi Tenutario, Dominico Pac Smolenscensi, Georgio Zienowicz Polocensi, & Leplensi Capitaneo, Gregorio Wołowicz Novogrodensi, & Słonimensi Capitaneo, Mathia Sawicki Podlascensi Caſtellanis, & Melnicensi Capitaneo, ac in Magno Ducatu Lithvaniæ Notario, Stanislao Zamoyſki, Regni Poloniæ Procancellario, Belzensi & Kiſſinensi Capitaneo, Laurino Woyna M. D. L. Terreſtri Thesaurario Pinscensi Capitaneo, Olitensi Kwaſsoviensique Tenutario, Chriſtophoro Radziwiłł, Ductore Exercituum Curiæ, &

Pocillatore M. D. L. Zyżmoriensi Tenutario, Joanne Kiſzka Inciſore M. D. L. & aliis quam plurimis Consiliariis Secretariis Officialibusque Noſtris. Stephanus Rex, Oſtafiey Wołowicz, Pan Trocki Podkanclerzy W. X. L. Mathias Sawicki Caſtellanus Podlachiæ M. D. L. Notarius.

Sigillum appensile M. D. L.

Roku 1576. *D.* 27. *Julii Uniwersał Króla Jmci Stefana do Mytników Podlaſkich, i Lubelſkich aby od Kupcow i Mieſzczan Wileńſkich, żadnego Myta nie wyciągali.*

Stefan z Bożey Łaſki Król Polſki Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowſki, Wołyńſki, Jnflantſki, i Siedmigrodzki, &c. Wſzem i każdemu z oſobna komu to wiedzieć należy, a oſobliwie Mytnikom Celnikom, i ich Piſarzom na Podlaszu, i indziey w Koronie Naſzey mieſzkaiącym, do ktòrych iedno ręku Liſt ten Naſz doydzie, uprzeymym i wiernym nam miłym, Łaſka Naſza Królewſka. Uprzeymi i wierni Nam mili dali Nam ſprawę Mieſzczanie Wileńscy, że na Podlaſzu, i w Lubelſkim Woiewództwie, maią wielkie uciążenie w wybieraniu Ceł, od których ſą wedle Praw i Przywileiow ſwoich wolni, i tych Ceł nigdy przedtym nie dawali, ani utrapienia takiego ciérpieli; a tak iż My niechcemy nikogo na żadną rzecz niżli powinien wyciągać, a każdego przy Prawie i wolności iego zachować ieſteśmy powinni, Rozkazuiemy aby nie tylko na Podlaſzu, i w Woiewództwie Lubelſkim, ale też i wſzędzie indzie po Koronie Naſzey, gdzieby iedno Ceł przedtym Mieſzczanie Wileńscy nie dawali, a od nich byli wolni, żeby nie byli do płacenia Ceł i Mytt wſzelakich przymuſzeni i przyciſkani, i owſzem wedle Praw i wolności, ich żeby zachowani byli, dla Łaſki Naſzey aby inaczey nie było. Dan z Kryſzyna dwudzieſtego ſiódmego dnia, Julii, Roku Tyſiącznego pięćsetnego ſiedmdzieſiątego ſzóſtego, Panowania Naſzego Roku pierwſzego, Stephanus Rex.

Pieczęć mnieyſza Królestwa Polſkiego przyciśniona.

Anno 1576. *Dnia* 29. *Septembris, Literæ Univerſales Sereniſsimi Stephani Regis Poloniæ ad Teloniatores, ne ullum Teloneum a mercibus Civium Vilnensium in Regno exigant.*

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſsiæ, Pruſsiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, &c nec non Princeps Tranſsylvaniæ. Significamus tenore præſentium quibus expedit Universis, præſertim vero Theloneorum Noſtrorum Præfectis, ubi-

ubivis locorum in Regno, & Dominiis Nostris existentibus, expositum Nobis esse per famatos Consules, Civitatis Nostræ Vilnensis, quomodo dum per Terras Nostras Podlachiæ, & Ducatus Lithvaniæ, cum suis mercibus Gnesnam, & alibi proficiscuntur, in locis quibusdam per Judæos Arendatores Theloneorum detinentur, & ad solutionem Theloneorum, ad quæ ipsi ratione Libertatum Civitati Vilnensi, ab antiquo tempore per Serenissimos Prædecessores Nostros, tum etiam respectu Literarum Nostrarum, eidem Civitati per Nos clementer concessarum non tenentur, sæpius compellantur, eiusque rei causa non sine magno rerum suarum dispendio molestantur, supplicatumque est Nobis, per quosdam Regni Nostri Consiliarios, quo eisdem Civibus ea in re de remedio opportuno, ex Gratia Nostra speciali providere, Nostrasque præsentes significatoriales Literas, ipsis concedere dignaremur, cui supplicationi Nos uti Justæ & consentaneæ benigné annuentes, atque volentes quenquam Jure suo potiri & gaudere, Literas illis Nostras præsentes ad intercessionem eorundem Consiliariorum Nostrorum, concedere denuo duximus, concedimusque mandantes vobis omnibus, quorum interest ut habita ratione priorum mandatorum Nostrorum, præfatos Cives & Mercatores Vilnenses, servitoresque ipsorum cum equis, curribus mercibus, & rebus omnibus per bona Tenutas & possessiones Vestras, per quæcunque ipsos euntes ac redeuntes transire contigerit, sine aliquorum Theloneorum solutione permittant, & permitti sine ulla molestatione ac inquietatione curent; idque & non aliter faciant, sub pænis contra tales Mandatis Nostris non obedientes, constitutis editisque, non obstantibus etiam quibusvis Literis, ex Cancellaria Nostra in contrarium emanatis, vel emanandis, Harum testimonio Literarum, quibus Sigillum Nostrum est appressum. Datum Dirschoviæ, Die vigesima nona Septembris, Anno Domini Millesimo quingentesimo septuagesimo sexto. Regni vero Nostri Anno primo Petrus Dunin Wolski, Regni Poloniæ Cancellarius.

Sigillum Majus Regni Poloniæ appressum.

Anno 1576. *Die* 8. *Decembris. Literæ universales Serenissimi Stephani Regis Poloniæ, ad Teloneatores Regni, ne à Mercatoribus & Civibus Vilnensibus, mercibusque eorum ullum teloneum, iuxta Decretum eo nomine latum, sub pœna Mille aureorum exigere audeant.*

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ &c. nec non Princeps Transylvaniæ. Universis & singulis teloneorum nostrorum, in Regno & Dominiis nostris Præfectis, eorumque Notariis, & locum

 tenen-

tenentibus præcipuè verò Kiiovienisibus, Volyniensibus & Podlasiensibus, Gratiam Nostram Regiam. Fideles Nobis dilecti, tulimus Decretum Nostrum inter Cives & Mercatores Nostros Vilnenses Famatos, Eustachium Boronik, Joannem Kuryłowicz, alioſque litis participes, & perfidos Abrahamum & Josephum Kraſny Judæos, tamquam Arendatores Teloneorum nostrorum præfatorum, quo quidem Decreto ipsos Cives & Mercatores Vilnenses, circa eorum Privilegia, Libertationem à solutione omnium teloneorum in se continentia conservavimus, validaque ex se decrevimus, mandamus itaque fidelitatibus Vestris omnino habere volentes, ut Cives & Mercatores Vilnenses, secundum hoc ipsum Decretum nostrum, & antiquam consvetudinem conservetis, conservarique omnino faciatis, nullum teloneum ab eis, eorumque mercibus propriis exigendo, idque in iis Locis, & emporiis, ubi ipsi Cives Vilnenses nullum teloneum á suis mercibus antea pendebant, nec illud solvebant, aliter fidelitati Vestræ pro gratia Nostra, & sub pæna mille aureorum fisco Nostro irremissibiliter succumbenda. Datum Torunij, Octava Die Mensis Decembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo sexto, Regni vero Nostri Anno Primo, Stephanus Rex.

Sigillum Majus Regni Poloniæ appresſum.

Anno 1578. *Feria Tertia post Dominicam Reminiscere, Decretum Assessoriale Serenissimi Stephani Regis Poloniæ, & Magni Ducis Litvaniæ, inter Lucam Mundum Doctorem, & Magistratum Vilnensem latum, quo Magistratus circa jura & Privilegia sua conservatur, & pro gravamine citatus ad judicia, S. R. M. non alibi nisi solummodo Vilnæ respondere debet.*

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque &c. nec non Transylvaniæ Princeps. Significamus tenore præsentium quorum interest universis, citatos fuisse citatione nostra Literali, Generosum ac Famatos, Advocatum, Proconsules, Consules, Scabinosque Civitatis Nostræ Vilnensis, de Officiis ac omnibus bonis illorum mobilibus & immobilibus, ad instantiam Nobilis ac Eximij Lucæ Martinidis Mundi Doctoris, ac Civis Vilnensis, occasione incarcerationis ipsius actoris, & uxoris ipsius, per Citatos authoritate privata, contra Literas salvi Conductûs, & contra ius commune, bonorumque ipsius tam in Civitate Vilnensi, quam extra Civitatem consistentium, parti illius adversæ Famato Thomæ Marcinowicz, eiusque consorti traditionis, prout ea latius, in citatione præfata continentur. In termino itaque hodierno ex citatione eiusmodi provenienti, hucusque continuato, partibus utrisque acto-

actorea quidem per se, & conventa per Nobilem Felicem Macieykowski Plenipotentem suum legitime comparentibus, & terminum attentantibus petentibusque, ipso actore Citatos ad directam responsionem cogi, plenipotentique præfato, monstrata plenipotentia & mandato in præmissis collocato, citationem excipiendo, se suosque principales Citatos, hic ad obiecta & propositionem actoris respondere non debere, neque teneri, ex eo, quia sunt hic contra Privilegium, per olim Divum Sigismundum Augustum Regem Poloniæ, & Magnum Ducem Lithvaniæ, Eisdem concessum evocati, in quo lucide constat eos non alibi, inde respondere teneri, nisi Vilnæ coram S. R. Majestate, petiit itaque liberos et absolutos à termino pronuntiari, actore itidem contrarium allegante, primum contra Plenipotentiam, citatos non potuisse coram ipsorum Officiis & actis eiusmodi, Plenipetentem suum ordinare, deinde quod in Criminalibus, & accusator, & accusatus, non nisi personaliter coram Judice agere, seque defendere debeant, demum quod etiam Privilegium ad quod sese referunt, iam lite pendentes, inter ipsum actorem ac ipsos citatos sit expeditum, aliisque articulis & clausulis, loco & tempore suo declarari non omissis. Nos itaque cum Consiliariis Nostris audita propositione & allegatione actoris, ac exceptione per plenipotentem Conventorum facta, inhærendo Privilegio Civitati per Antecessorem Nostrum concesso, ipsos Citatos pro nunc circa hoc idem Privilegium conservando, à termino liberos & absolutos fore decernimus, nihilominus ipso Actori salvam actionem reservamus, coram Nobis agendam, juxta continentiam Privilegii, ubi partes terminum sunt habituræ, dum actor citatos legitimé adcitaverit, hac Nostra sententia mediante. Harum quibus Sigillum Nostrum est impressum testimonio literarum. Actum Varsoviæ Feria tertia post Dominicam Reminiscere, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo octavo. Ostafiey Wołłowicz Podkanclerzy W. X. L.

Sigillum appressum M. D. L.

Anno 1579. Feria Secunda post Dominicam Invocavit Privilegium Serenissimi Stephani Regis Poloniæ, super libertatem Lapidearum à suscipiendis Hospitibus, Personis in Magistratu existentibus collatum.

IN Nomine Domini Amen. Nos Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. Princeps Transylvaniæ. Ad perpetuam rei memoriam, tenore præsentium significamus, universis & singulis harum notitiam habituris, præsentibus & futuris Quod cum ante hunc primum adventum Nostrum, huc Vilnam Magni Duca-

tus Nostri Lithvaniæ, sedem primariam, Literis Nostris ad Officium Civile datis, Magistratum eiusdem loci admonuissemus, & hortati sumus, ut darent operam, quo hospitia & receptiones pro Aulicis Nostris, & quibusvis aliis cuiuscunque status, conditionis, præeminentiæque sint, exhiberi & concedi possint; quod quidem ipsi licet alacri animo accepissent, & quantùm in eis fuit, ad hoc omne studium, & operam, & conatum suum adjunxissent; nihilominus tamen Privilegium suum civile, coram Nobis exhibuerunt, quo hi omnes qui Magistratus Civilis Officio funguntur, publicaque Officia quotidie exercere necesse habent, veluti Advocati, Præconsules, Consules, Scabini, Notariique, à receptione omnium hospitum aulicorum Nostrorum, & quorumvis aliorum cuiuscunque status, conditionis, præeminentiæque sint, tam Comitiorum tempore, quam alio quovis, in iis domibus & habitationibus, in quibus ipsi degunt, liberi & immunes perpetuo sunt pronuntiati, circa quod Privilegium idem Magistratus, petierunt humillime se conservari. Quo quidem Privilegio Nos reviso, eo ipso in Jlloanimadverso quod in illo descriptum exstat, ne Domini Domus, quorum industria Consilio & providentia, Respublica Civitatis regitur, receptione Hospitum molestia turbati, ad sui muneris functionem segniores ac ineptiores reddantur, ac ita bonus ordo & regimen Civitatis impediatur, Eosdem Magistratus circa hoc idem Privilegium, illud confirmando & roborando præsentibus, conservandos duximus, prout per præsentes conservamus, perpetuumque robur habere debere prout in eo descriptum extat, decernimus: mandando Dominis Mareschalcis, vel iis ad quorum officium distributio hospitiorum pertinebit, ne uti nunc ita postea in Domibus, in quibus Magistratum Civilem gerentes degunt, hospitia cuiquam assignare audeant, sed eos juxta Privilegii præscriptum conservent. Jn cuius rei fidem, et evidentius testimonium, præsentes manu Nostra subscripsimus, ac Sigillo M. D. L. communire Jussimus. Datum Vilnæ Feria Secunda post Dominicam Jnvocavit. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Nono, Regni vero Nostri Anno Quarto. Stephanus Rex. Venceslaus Agrippa, S. R. M. in Magno Ducatu Lithvaniæ Notarius.

Sigillum appensile M. D. Lithvániæ.

Anno 1579. *Die* 2. *Aprilis Literæ universales Serenissimi Stephani Regis Poloniæ ad Generosum Lucam Niezwiarowski, Contributionum publicarum Districtûs Bielscensis Exactorem, ne à Mercatoribus & Civibus Vilnensibus mercibusque eorum, ullum teloneum exigat.*

Ste-

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, &c. Transylvaniæ Princeps. Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest, universis & singulis Subditis Nostris, præsertim vero Generoso Lucæ Niezwiarowski, Contributionum publicarum Districtus Bielscensis Exactori, vel illius locum tenentibus, Fidelibus dilectis gratiam nostram Regiam, Generose Fidelis Dilecte, quæsti sunt apud Nos Cives Vilnenses, se à fidelitate tua ad solutionem auctionis in teloneo, in proxime præteritis Varsoviensibus Comitiis factis, à mercibus suis adigi, mercesque nonnullorum Vilnensis Civitatis mercatorum, hoc Nomine à fidelitate tua esse arestatas, idque contra manifestissima Literarum universalium verba, ac proscriptum, in quibus diserte Mercatores M. D. L. à solutione ejusdem excipiuntur, propterea videlicet, quod teloneum multo majus in Litvania, ab omnis generis mercibus, tam iis quæ reducuntur, quam etiam quæ reducuntur, pendere cogantur, cum vero exigendarum earundem contributionum, Nobis ad Literas universales, tamquam Normam & regulam certissimam, sit referenda, neque liceat omnino Exactoribus earum præscriptum transgredi: ideo fidelitati tuæ injungimus, & mandamus, ut Fidelitas tua accommodet etiam sese ea in re, ad ipsarum universalium Literarum verba, neque Cives eodem in his, á quibus publica constitutione sunt exempti divexet, mercesque eorum arestatas missas faciat, aliterque pro gratia Nostra, fidelitas tua ne fecerit. Datum Vilnæ Die Secunda Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo Nono. Stephanus Rex.

Sigillum minus Regni Poloniæ appressum.

Anno 1580. *Die* 19. *Martij. Literæ Universales, Serenissimi Stephani Regis Poloniæ, ad Teloneatorem Lublinensem, Nobilem Sebastianum Stoieński, ne á Mercatoribus Vilnensibus, & mercibus eorum pensionem quarti Grossi exigat.*

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Princeps Transylvaniæ. Universis et singulis, Status, conditionis, dignitatis ac præeminentiæ cuiusvis hominibus, præsertim vero contributionum quarumvis Præfectis, ac Exactoribus Regni Nostri, ex Comitiis Varsaviensibus proxime celebratis constitutis, peculiariter vero Exactori Districtûs Lublinensis, Nobili Sebastiano Stoieński, fidelibus Nobis dilectis, Gratiam nostram Regiam. Fideles Nobis dilecti, defertur ad Nos à Mercatoribus M. D. L. præsertim Civitatis Nostræ Vilnensis, videlicet contra Literas universales Conventûs Generalis Varsaviensis, in Anno Millesimo Quingente-

ſimo Septuageſimo Octavo celebrati, ab illis quartum Groſsum te-lonei in Regno dari conſveti, exigi & extorqueri, cum aperte in literis prædictis univerſalibus ſit expreſsum: Mercatores M. D. L. præcipue vero Mercatores Vilnenſes, ab iſta quarti Groſsi penſione in Regno propterea liberos eſse pronuntiatos, quòd in Magno Ducatu Litvaniæ, telonei novi exactionem pendant, de qua re cum iam aliquot Literas ad fidelitatem veſtram dederamus, miramur profecto, contra æquitatem & mandatum noſtrum nihilominus, ab invitis mercatoribus, eam exactionem extorqueri, cum nihil ejusmodi in Comitiis Varſaviensibus, proxime celebratis, ſit Decretum vel innovatum, ſed illa Conſtitutio in ſuo tenore, & vigore relicta. Quare iterum fidelitatibus veſtris mandamus, ne contra præscriptum Literarum univerſalium, Fidelitates Veſtræ, eam quarti groſsi penſionem, ultra a Mercatoribus M. D. L. exigant & extorqueant, neque exigere & extorquere audeant, neque aliquibus declarationibus, & interpretationionibus, Literarum universalium præscriptum invertant, secus pro Gratia Noſtra fidelitates veſtræ non facturæ. Datum Grodnæ Die Vigeſima Nona Menſis Martii, Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octuoeſimo. Stephanus Rex.

Sigillum minus Regni Poloniæ appreſsum.

Roku 1582. Dnia 3. Julii. Reſkrypt Krola Jmci Stefana do Magiſtratu, aby Juryſtowie w odprawowaniu ſpraw, poczciwie zachowywali ſię przed Sądem i Urzędem, pod Karaniem.

Stiepan Bożoiu Moloſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Jnflantſki, Kniaź Siemihorodſki, i innych. Woytu, Burmiſtrom, Raycom, Ławnikom, i wſiemu Uradu Mieſkomu, Mieſta Naſzoho Wileńſkoho, maiem toho pewnoiu wiedomoſt od Uradu naſzoho Mieſkoho, iż w tom Mieſtie naſzom ſtołecznom, Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho Wileńſkom, pered Wami Uradom naſzym Mieſkim na Ratuſzu, i w Sudu Gaynom, i Woytowſkom, od Prokuratorow Mieſkich pryſiahłych, i tož nieprySiahłych, wielikoie ſwowoleńſtwo deietsia, iż niekotoryie z nich odprawuiuczy ſprawy, i potreby Ludzkiie, pered Wami Uradom Mieſkim, ſłowy nieprySłoynymi na Was ſia torhaiut, i mieży ſoboiu ſłowa nieuczciwyie zadaiut, a odyn druhoho łżyt, Uradu Waſzoho niepoważaiuczy, zaczym i ſprawiedliwoſt Ludzkuiu ku prowołoce, i w zatrudnienie prywodiat, Y no My Hoſpodar chotieczy aby Wy Urad Naſz, wo wſiakoy pryſtoynoy uczciwoſti był zachowan, i takowoieſia ſwowoleńſtwo pozawſtiehnuti mohło, choczem mieti i pozwalaiem, ſztobyieſtie takich Prokuratorow ſwowolnych, kotoryieby pered Wami pry odprawowaniu Spraw Ludzkich,

kich nieutsciwiasia zachowali, i na Was Urad Mieſki, ſłowy nieprystoynymi torhali, i odin druhomu prymowki, także i innym zelżywość jakuiu czynili, aby-ieśtie takowych Prokuratorow ſwowolnych, wodłuh Prawa Waſzoho Maydeburſkoho karali konieczna. Piſan u Horodnie, Leta Bożoho Narożenia Tyſiacz Piatsot Oſmdiesiat Wtoroho, Mieſiaca Julia, Tretieha dnia. Stephanus Rex. Wenceſław Agryppa Piſar.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

Roku 1582. *Dnia* 20. *Novembra. Konfirmacya Króla Jmci Stefana Przywileiu, od Zygmunta Auguſta na Przekupnie, aby onych Magiſtrat Wileńſki ſądził, rządził i karał.*

Stiepan Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Inflantſki, Kniaź Siedmihorodzki, i innych. Oznaymuiem ſim Liſtom Naſzym, iż buduczym Nam na Soymie Walnym u Warſzawie, w Roku tepereſznym Oſiemdieſiat Wtorom, piſali i pryſłali do Nas Woyt, Burmiſtry, i Raycy Mieſta Naſzoho Wileńſkoho, Daiuczy Nam tuiu ſprawu, iż dey Korol Jeho Miłość, ſławnoy pamieti Zyhimont Auhuſt, zabiehaiuczy tomu, aby dorohoſt żywnoſti Nam w Mieſtie Wileńſkom, kotoraia nayboliz czerez Perekupniki bywaiet wnieſiena, pohamowana była; mocoiu zwierchnoſti Naſzoy Hoſpodarſkoy, za pozwoleniem Jch Miłości Panow Rad, tak Duchownych, iako świeckich, Woytu, Burmiſtrom, i Raycom, Mieſta Wileńſkoho zleciti, i poruczyti, to raczył, aby oni z mieyſc i Uradow ſwoich, tam w Mieſtie Wileńſkom toho pilno dohladali i poſtrehali, aby wſich takowych Perekupniow, czyiev kolwiek byli oni poddanyie, kotoryie w Mieſtie i na peredmieſtiu Wileńſkom, po domach Panow ſwoich, i Indiey hdekolwiek mieſzkaiut, i takim perekupowaniem obchodiatſia, nikotorych żywności perekupowati niedopuſtili, a kotoryby Perekupczyk, tomu poſtanowieniu Jeho Korolewſkoy Miłości ſprotiwiałſia, Jeho Korolewſkaia Miłoſt, Woytu Burmiſtrom, i Raycom, takowoiu moc dati raczył, nieobſyłaiuczy Panow czyieby byli, do kaźni mieſkoiey ratuſznoiey ſażati, i onyie reczy ſprawnyie mocno u nich brati, i na Szpital Mieſki Ubohim rozdawati, Naſz Korol Jeho Miłość Zyhimont Auhuſt, Liſt ſwoy pod pieczatiu i podpiſom Ruki Piſarſkoy dati raczył, kotory oni pered Nami pokładali, proſiuczy abychmo ku wiedomoſti Naſzoy prypuſtiwſzy, tuiu wolnoſt takowych hamowania Perekupniow, im z łaſki Naſzoiey potwerdili, kotory Liſt Korola Jeho Miłości Zyhimonta Auhuſta, im na to dany, pered Nami był czytan, i tak ſia w ſobie maiet: Zyhimont Auhuſt Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki i innych. Oznaymuiem ſim Naſzym

Mm Li-

Liſtom, iż buduczy My z Pany Rady Naſzymi, i wſimi Ziemlami Pańſtwa Naſzoho, Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho, na Soymie Walnym u Wilni, czynili k-Nam proźbu i żałowali, iako Panowie Rada Naſza Jch Miłoſt, tak i wsi innyie Poddanyie Szlachta, i kotoryie z nich obecnyie pry Nas Hoſpodaru mieſzkaiut, w Mieſtie Wileńſkom, dla potreb ſwoich i Naſzych Hoſpodarſkich, i Ziemſkich, a innyie z nich w ſwoich właſnych ſprawach do Nas Hoſpodara, i do toho Mieſta naſzoho pryieżdżaiut, iż oni w tom Mieſtie naſzom Wileńſkom, w kupowaniu na ſebe żywnośti ſwoich, wielikuiu trudnoſt, i dorohost prymaiut, dla niedozrenia takowych reczey, a Uradu Ziemſkoho zatym k-wielikim nakładom, i utratom ſwoim prychodiat, o czom, hdyśmo kazali pered Nas wozwati, Woyta, Burmiſtrow Naſzych, Mieſta Wileńſkoho, oni powiedali pered Nami, iż ſia taia dorohoſt w Mieſtie nie ich dozreniem deiet, bo to im i ſamym w żywnoſti ich poſpolitoy, toż pożytku nieczynit, niżli dei toie deiet Perekupnikami, kotorych w tom Mieſtie Wileńſkom, rożnych Panow Duchownych, i Swieckich Poddanych, kotoryie wſiakiie żywnoſti w Mieſtie, i na dorohach zaieżdżaiuczy perekuplaiut, i potom to wodłuh woli ich doroho prodaiut, a iż Prawu i Uradu Mieſkomu nieſut poſłuſznyie, i o zakazy ich uradowyie niczeho niedbaiut, hde My to porozumiewſzy z Pany Rady Naſzymi Jch Miłoſti, iako Duchownoho, tak Swieckoho Stanu, za dobrowolnym pryzwoleniem ſamych Jch Miłoſti, natom ieśmo poſtanowili, chotieczy takowoiu dorohoſt żywnoſti poſpolitoy, w tom Mieſtie naſzom zahamowati, daliieśmo im, i ſim Liſtom Naſzym daiem pod moc, władnośt, i dozrenie, Woyta Burmiſtrow, i Radec, Mieſta naſzoho Wileńſkoho, wſich takowych Perekupnikow, czyiby kolwiek oni byli Poddanyie, bud naſzyie Zamkowyie, Biſkupiie, albo Woiewody Wileńſkoho, Klaſztornyie, Metropoliey, i wsi inſzyie Kniazkiie i Pańſkie, i Ziemiańſkiie i Duchownyie Ludi, kotoryie w Mieſtie, i na pered Mieſtiu Wileńſkom, w Domach Panow ſwoich, i innych hde kolwiek mieſzkaiut, i takowym perekuplaniem żywnoſti obchodiat ſe, maiut Woyt Burmiſtry, i Raycy toho Mieſta, Naſzoho z Uradu ſwoieho Rad, i poſtanowienie tomu czyniti, i nikomu w Mieſtie, ani pered Mieſtem Wileńſkom, nikotorych żywnoſti nie dopuſtit perekupowati; A kotoryiby Perekupniki, czyibykolwiek oni poddanyie byli, nie chotieli w tom Uradu, i poſtanowieniu, ich poſłuſznymi byti, takowych wſich daliieśmo moc i kazali, nie obſyłaiuczy Panow ich imati, i do kazni ich Ratuſznoie ſażati, i onyie ich reczy ſtrawnyie perekupnyie, mocno u nich zabierati, i na Szpital Mieſki, Ubohim Ludiom rozdawati, a ſami tož oni Mieſzczanie Naſzyie Wileńſkije, takowych perekupowaniem żywnoſti, nie maiut ſe obchodit, ani tym kotoryie ſut pod Uradom ich Mieſkim, dopuſzczati perekupowat, na ſzto ieśmy dali toy Naſz ſiei Liſt, pod Naſzoiu

Pie-

Pieczatiu. Piſan u Wilni, pod Lety Bożoho Narożenia, Tyſiecza Piatsot Sorok Siomoho, Mieſieca Nowebra, dwanaſtoho Dnia, Jndykta Izoſtoho; u toho Liſtu pieczat Jeho Korola Miłoſti, i Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho. Podpis Ruki Piſarſkoy tymi ſłowy: Waleryan Piſar. My Hoſpodar widiaczy w tom, Woyta Burmiſtrow, i Radec, Mieſta Wileńſkoho byt ſłuſznuiu pryczynu, pry toy mocy i wolnoſti, tamowania takowych Perekupnikow, w Mieſtie Wileńſkom, w owſiem ich zoſtawiwſzy potwierdiliieśmo, maiut oni z mieysc Uradow ſwoich, takowoie perekupſtwo, czerez kotoroie dorohoſt żywnoſti, w tom Mieſtie Wileńſkom wnoſzona bywaiet, dohiadati, z władzy i zwierchnoſti ſwoiey, nad niepoſłusznymi Perekupnikami, i w ſażaniu ich do wiezienia Ratuſznoho czyieżkolwiek Poddanyie oni budut, wodłuh toho Liſtu, Jeho Korola Miłoſti Zyhimonta Auhuſta, wowſiem używaiuczy, i na to dalijeśmo toy ſies Liſt, pod pieczatiu Naſzoiu, i z podpiſom Naſzym Ruki Naſzoy. Piſan w Warſzawie, Leta od Narożenia Syna Bożoho, Tyſiecza piatsot ośmdieſiatoho, druhoho, Mieſieca Nowebra, dwaccattoho Dnia. Stephanus Rex.

Anno 1584. *Feria Secunda poſt Dominicam Miſericordiæ, Decretum Sereniſsimi Stephani Regis Poloniæ, inter Magiſtratum Vilnenſem, protunc in duas partes diviſum, latum, quo electio protunc temporis Notarij, aliorumque Officialium, abſente advocato, & non ab integro utriusque vicis Magiſtratu, qui alternata debet habere vota, expedita, pro irrita declarata, & quod Communitas ad electionem Notarij & aliorum non pertineat, adinventum eſt.*

Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſsiæ, Pruſsiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque, & Princeps Tranſsylvaniæ, Significamus præsentibus Literis Noſtris, univerſis & ſingulis, citatos fuiſse ad Nos, & Judicium noſtrum, literis citationis noſtræ, generoſum & Famatos Stanislaum Sabina Doctorem, Advocatum Vilnensem, Stanislaum Mrzyglod, Valterum Sibner, Philippum Sołokay, Demetrium Andrzeiowicz Consules, & Michaelem Jwanowicz, Martinum Caſtella, Timotheum Hryhorowicz, Conſulares Vilnenses, Anno Octogesimo tertio reſidentes, Jwanum Andrzeiowicz, Notarium Ruthenicum, una cum alijs complicibus, de Officijs ac omnibus bonis ipſorum, ad inſtantiam Famatorum Conſulum, Consularium, & Scabinorum, collegarum ipſorum, partis dexteræ, Romanæ Religionis, in Conſulatu cum eis aſsidentium, nec non Communitate Civitatis Vilnensis, pro eo, quod ipsi ingrati exiſtentes Libertatum, & Privilegiorum, ex antiquo per Prædeceſsores Noſtros Civitati Vilnensi conceſsorum, & per Nos confirmatorum, oblitique Juris & æquitatis, & antiquæ laudabilis conſve-

ſvetudinis, in electione Notarij Latini observatæ, contra bonam integramque ipſorum Conſcientiam, ausi eſsent, ſine consensu Prædictorum confratrum, & Collegarum, eligere in Notarium Latinum Conſularem, quendam Benedictum aſsertum Baccalaureum neſcitur cuius promotionis, in Jure minime peritum, & de Republica Civitatis Vilnensis, minimè meritum in contemptum, vilipendiumque Privilegiorum Libertatum ſuorum, & in diſtractionem amoris, & ſocietatis mutuæ fraternæ, Reipublicæque Vilnensis haud mediocre detrimentum, concordiæque ſanctæ, qua res exiguæ creſcunt, depravationem diſcordiamque, qua res maximæ labuntur, in Officio ſuo Civili diſseminantes, non obſtante eo, quod ab electione inordinata receſsiſsent, aliumque Notarium in Jure peritum elegiſsent, nihilominus electioni ſuæ, ſatis non faciendo, verum ad primum errorem, & electionem inordinatam Benedicti ſe contuliſsent, Notariumque legitimé electum Laurentium Widziſzewſki, temeré ad locum Notariatûs admittere noluiſsent, in qua illegitima incompetenti, & extraordinaria ipſorum electione, æſtimavit pars dextera Romana, Reipublicæ & tota Communitas Vilnensis damna, causâ ipſorum eventa ad decem millium aureorum, juxta proteſtationes ſuas coram Jlluſtriſsimo, & Reverendiſsimo in Chriſto Patre, Georgio Radziwill, Epiſcopo Vilnensi, Duce in Olyka & Nieświſz, citando ipsos ad videndum irritari,& reiici,priorem illegitimé electionem factam, in Perſonam ſuprafati Benedicti, ipſum Officio Notariatûs illo deponi, aliamque electionem alterius Notarii ipsis aſsignari, nec non ad refundenda damna præfata, ratione præmiſsorum perpeſsa. Jn termino itaque hodierno relationum noſtrarum, ex ipſa citatione præveniente, adhucusque continuato, partibus ipsis per ſe, & Plenipotentes ſuos legitimos, coram Nobis & Judicio noſtro comparentibus, & eum terminum legitime attentantibus, atque controversias suas repetentibus, Actorea quidem parte reiici priorem illegitimam electionem Notarii Latini conſularis, aliamque alterius Notarii aſsignare petente, ad quam Plebs, quoque ſive communitas pertineat, Advocatum autem cum Ruthenis, propter imperitiam latinæ linguæ ad electionem Notarij latini non pertinere aſserente, citata vero electionem, ex remiſsione noſtra Grodnæ iniunctam, ut denuo fieret eſse legitimè factam, propter majorem & potiorem numerum votorum tam Lithvanorum, quam Ruthenorum, ſed & præſcipto Legum, Privilegiorum, nec non conſvetudinis antiquæ, Decreto Sereniſſimi olim Sigismundi Regis Poloniæ Prædeceſsoris Noſtri confirmatæ approbante, ſeque circa eam electionem Notarij Latini, quæ tam Ruthenorum, quam Lithvanorum vota, ultro citraque & alternatim, ſecundum jura Privilegia, & conſvetudines ipsorum, antiquitus obſervata, præſtitam & ab Advocato pro maiori, & potiori parte votorum conclusam, conſervari affectante, & quod non

non modo jure cautum sit, ne quisquam ad Populi clamorem eligatur, sed etiam in more & consvetudine nunquam fuerit, ut Communitas Notarios & alios eligeret; docente: Nos cum Consiliariis & Juris peritis nostris, lateri Nostro assidentibus primum quidem, electionem primam Notarii latini, illegitimam ex his rationibus fuisse censemus; eo: quod absente Advocato Civitatis Nostrae Vilnensis, & non ab integro numero Proconsulum, Consulum, & Scabinorum, tam Lithvanorum quam Graecorum sit facta, quae tamen cum jam sit ab iisdem partibus unanimi transactione, sive pacificatione sublata & remota, eam Nos quoque nullius valoris esse denuntiamus, partesque ab ea, tum etiam citationibus & mandatis omnibus inter se jam emanatis, & emanandis protestationibus, item damnis, mulctis & paenis in citatione nostra expressis, in perpetuum liberos, & immunes pronuntiamus, Electionem vero posteriorem, denuo &c. legitime factam, decernendam & confirmandam duximus, decernimusque & confirmamus ex eo, quod non solum ex Remissione, de mandato, & voluntate nostra, Grodnae facta, sed etiam de consvetudine antiqua, tam per Rhutenorum quos circa usum omnium libertatum Civitatis nostrae Vilnensis, electionemque Notariorum, & aliorum omnium confirmamus, quam Lithvanorum mutua & alternatim vota dicta & habita, quin etiam secundum Jura, Privilegia, & consvetudines ipsorum antiquitùs observatas, & Decretis per Antecessores Nostros Serenissimos Reges Poloniae approbata, de praescriptoque legum publicé, die & loco consveto, a maiori etiam & potiori parte electorum, non autem ad clamorem populi, cum plebs & communitas, nihil ad electionem tam de jure quam consvetudine, sive Notariorum sive aliorum habeat; sit facta: Ideo Benedictum modo suprascripto electum, Officio Notariatus consularis legitime obtinuisse, eique jam ex nunc praesidere debere, decernimus. Actores vero & omnes alios, quicunque eo nomine electioni praefatae denuo, & legitimé factae reperiuntur, vel in posterum invenientur contravenientes, eos tanquam seditionem in Civitate nostra moventes, dignos Nostra gravi animadversione, nec impunes abire posse: idque hoc nostro praesenti Decreto mediante. Jn cuius rei fidem Sigillum Nostrum praesentibus est subimpressum Actum Vilnae Feria secunda post Dominicam Misericordiae, proxima. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Octogesimo Quarto, Regni vero Nostri Anno octavo.

Anno 1586. *Die* 20. *Junij. Confirmatio Decreti Serenissimi Stephani Regis Poloniae, & Magni Ducis Lithvaniae, inter Magistratum Vilnensem, & Contubernium Pileatorum lati, in quo Contubernio solutio census, ibidem specificati quotannis injungitur.*

Sigismundus III. DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque &c. nec non Svecorum, Gothorum, Vandalorum Hæres. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest universis, & singulis, exhibitum Nobis esse Decretum Serenissimi olim Stephani Regis Antecessoris Nostri, à Consulatu Civitatis nostræ Vilnensis, inter ipsos & Pileatores ratione pensionis Annuæ latum, simulque Nobis est expositum, nonnullos Pileatores, præsertim eos, qui præter jurisdictionem prætorianam, sub variis & diversis jurisdictionibus degunt, pensionem eam, Officio & Dispensatoribus Civilibus ultro á se concessam solvere nolle, petens ejusmodi Decretum, majoris firmitatis causa, actis Cancellariæ nostræ M. D. L. ad omnem eventum inseri, illudque à Nobis clementer confirmari: Quod cum ex controversia partium latum esse animadverteremus, petitionemque dicti Magistratus Civilis æquam videremus, cupientes tam nostra, quam Antecessorum Nostrorum Decreta, fi ma ac inviolata cuivis sancté servare, ac quod aliis Civitatibus consvevimus; etiam Civitatis Nostræ Vilnensis publicæ utilitati consulere, Decretum ejusmodi authenticum, Nostra benignitate ipsis confirmavimus, prout præsentibus literis nostris confirmamus & roboramus, temporibus perpetuis, omnibus & singulis mandantes, ne quispiam cujuscunque ille dignitatis vel eminentiæ fuerit, eidem contravenire audeat, siquidem pensio annua a Pileatoribus concorditer concessa, Contubernij & firmitatis, ipsorum Magistris, Senioribus, suo ac Collegarum suorum Nomine consentientibus, sit manifeste comprobata, cujus quidem Decreti hic tenor de verbo ad vebum sequitur. Stephanus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Rusiæ, Prusiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. Princeps Transylvaniæ. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest, universis & singulis, harum notitiam habituris, vocatos fuisse ad Nos, judiciumque nostrum, citationis nostræ Literalis, Magistros & Seniores omnes, in solidum artificii & firmitatis Pileatorum, Cives Vilnenses, ad Instantiam Magistratus Civitatis Vilnensis pro eo: quia Antecessores ipsorum & ipsimet soli, qui ad hoc usque tempus in vivis existunt, in anno proximé præterito Millesimo Quingentesimo Sexagesimo, conscriptis in regestro nominibus & & cognominibus omnium confratrum suorum ejusdem artificii, benevolè pro se & successoribus suis futuris, quicunque voluerint, ejusmodi artificium pileatorum, in posterum laborare, & in eius usu fructu cum illis esse, ad acta consularia Civilia Vilnensia, sese inscripserunt & obligaverunt, ut ad ærarium publicum pro commodo reipublicæ Civitatis Vilnensis, quilibet illorum, ejusdem opificii Magister ab eodem artificio suo, pro quolibet Anno per triginta grossos Litvanicos, certo tempore pro Festo S. Nicolai in Authum-

thumno persolvere, & tradere teneatur, juxta quam Conſtitutionem & obligationem ſuam benevolam ejusmodi proventus ab eo tempore, uſque ad annum proximè præteritum, Milleſimum Quingenteſimum Octogeſimum perſolvebant, ſuæque obligationi authenticæ ſatisfaciebant, nihilominus Anno eodem, ſine scitu & voluntate Magiſtratûs, & omnium Officialium Civilium, tanquam ſuorum Præfectorum, expetito ſibi à Nobis Privilegio, ſuper hoc idem artificium Pileatorum, contra priorem benevolam obligationem ſubmiſſionemque ſuam, & contra Jus, consvetudinem ac utilitatem antiquam civilem Vilnensem, ex quo in omnibus Civitatibus ordinationes civiles omnium Mechanicorum, & obedientia ipſorum per Officium civile, primo articulatim conſtituitur, omnesque conſtitutiones, & traditiones conturbeniis ſtatuantur, demum per Principem ſupremum confirmantur & roborantur, ſub prætextu itaque Privilegii a Nobis per eos, contra jus & consvetudinem civilem integrum & illegitimé obtenti, nescitur quâ ducti temeritate & pertinacia, pretium quotannis ad ærarium publicum civile ſolvi conſtitutum, reddere negligunt, noluntque, tum etiam rationem ex proventibus & expositis, ejusdem artificii Pileatorum, coram ipsis ex antiquo fieri conſvetam, jam ab annis aliqvot facere nolunt recuſantque, & aliqui ex ipsis ad hoc uſque tempus, jus civile suscipere, juramentumque ſuper obedientia Magiſtratui civili Vilnensi præſtanda, more aliorum omnium civium, ex eadem temeritate ſua, ſubjicientes ſe quidam ex eis, defensæ & jurisdictioni quorundam Magnatum M. D. L. ex eadem obedientia & judicio civili, contra omnes libertates civiles exuuntur, & à jurisdictione civili ſese alienantur, officio & Magiſtratui eidem civili, in minimo obedientes eſse volunt, de quibus omnibus Officium civile Vilnense cum ipsis coram Nobis, controvertere, & hoc contra eos publicè deducere paratos, ſe obtulerunt petentes, quatenus præfati Pileatores ſecundum priorem obligationem, & benevolam ſubmiſſionem ſuam, ejusmodi proventus per eos ab annis aliquot detentos ad ærarium civile, ut quilibet eorum persolvant, rationemque & calculum pro annis proximè elapsis faciant, utque in poſterum temporibus perpetuis, quolibet anno ex proventibus ſuis, coram Conſularibus eandem rationem præſtent, nec a jurisdictione obedientiaque civili amplius discedere audeant, verum omnem obedientiam & honeſtatem decentem, Magiſtratui & officio civili mediante juramento ſuo exhibeant, uti ea omnia, in ipsis citationis noſtræ literis, fuſius & copiosius descripta habentur. Jn termino itaque citationis hodierno, hucusque ex limitatione noſtra generali, cauſarum civilium Magdeburgensium in relationibus noſtris propriis, coram Nobis & judicio noſtro, legitimé provenienti & continuato, Pars actorea videlicet Magiſtratus civilis Vilnensis per Nobilem Felicem Maciey-

 kow-

kowſki Ferendarium, & Plenipotentem ſuum, citata vero per Nobilem Andræam Wodziński ſuum Procuratorem & per Bartholomeum Andrzeiowicz Pileatorem confratrem ſuum & Magiſtrum, Seniorem artificii ejusdem pileatorii tunc temporis exiſtentem, personaliter comparuerunt, & eum ipſum terminum attentaverunt, actorea quidem contenta citationis ſuæ proceſsu, & ordine judiciario contra citatos, urgente atque deducente, conventa vero ſecundum Privilegium à Nobis ſibi conceſsum, & conditiones in eodem Privilegio descriptas, ſe conſervari, & ab impetitione partis actoreæ, ſolutioneque triginta groſsorum Lithvanicalium, pro quolibet anno ſe liberos pronuntiari petenti, Parte itidem actorea per memoratum Plenipotentem ſuum, conditionem: ne videlicet conventi ab ipsa inscriptione, conſtitutione & obligatione ſuperius nominata, ſolutione quoque proventuum eodem Privilegio eorum non obſtante, denegante, atque ſecundum eandem conſtitutionem & obligationem ſubmiſſionemque illorum benevolam antiquam, iterum atque iterum ſe conſervari poſtulante. Nos cum Conſiliariis noſtris, Lateri noſtro tunc aſſidentibus, probationibus & deductionibus partis actoreæ ex auditis, totaque controverſia coram Nobis & Judicio noſtro utrinque agitata, bene discuſsa & intellecta ex rationibus per ſupra nominatum Plenipotentem Magiſtratus civilis Vilnensis deductis & allegatis, decernendum duximus, decernimusque per præsentes Privilegium Contubernii ſeu Fraternitatis pileatorum, in ſuo robore ſecundum omnes & ſingulas conditiones in eo contentas, conſervari debere, nihilominus quoniam in eodem privilegio ipſorum non conſtat, utrum à solutione triginta groſsorum pro ærario civili annuali ſint exempti, id circa eumdem contractum cum Magiſtratu civili Vilnensi per ipſos ſemel initum, inscriptum & obligatum, præsenti Decreto noſtro in robore in omnibus clausulis & conditionibus, temporibus perpetuis reservamus, retenta quoque & penſione ſuprascripta, ſingulis annis Officio conſulari Vilnensi, vigore ejusdem Decreti Noſtri requiſiti fuerint persolvere, in totoque ſuæ inscriptioni ſatisfacere decrevimus hoc Noſtro Decreto mediante. Jn cujus rei fidem ſigillum Noſtrum eſt appreſsum. Actum & datum Grodnæ, Die Vigeſima Mensis Junij, Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octogeſimo ſexto. Leo Sapieha M. D. L. Vice-Cancellarius. Jn cujus rei Fidem & teſtimonium Sigillum noſtrum M. D L. eſt appreſsum, Datum Vilnæ Die Decima Octava Mensis Martij, Anno Domini Milleſimo Sexcenteſimo Secundo, Regnorum vero Noſtrorum Poloniæ Decimo Quinto, Sveciæ vero Anno Nono. Sigismundus Rex. Mathias Woyna Notarius.

Sigillum M. D. L.

Rokn

Roku 1586. *Dnia* 29. *Julij. List s. p. Krôla Jmci Stefana do Magistratu Wileńskiego, aby we Dni Swięte podług nowego Kalendarza kramow otwierać, ani rzemiosł robić, pod winą dziesięciu grzywien Polskich, niedopuszczał.*

Stefan z Łaski Bożey Krôl Polski, Wielki Ksiąže Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Ksiąže Siedmigrodzki. Wszystkim w obec, a mianowicie Burmistrzom, Raycom, Ławnikom Miasta Naszego Wileńskiego, wiernie Nam miłym, Łaskę Naszę Krôlewską. Sławetni wiernie Nam mili, przyłączyła się temi czasy niedawnemi sprawa z Pozwu, międzу niektôremi Osobami z Mieszczan Wileńskich, z strony Religii Ruskiey, a Urodzonym Stanisławem Sabiną, Woytem Wileńskim, z którego postępku wyrozumieliśmy że się tam w Wilnie w dni święte według nowego Kalendarza, z postanowienia Kościoła powszechnego Chrześciańskiego Rzymskiego ustawione, rôżnice iakieś wszczynaią, Kramy otwieraią, i insze potrzeby zakazane, niektórzy z Kupcow, i Rzemieślnikow odprawuią. Także też Ludzie Religii Ruskiey, Listy z Kancellaryi Naszey wydane, wedle myśli swey interpretuią: A tak My zabiegaiąc temu, iakoby pokoy, i zwyczay starodawny w odprawowaniu świąt, w tey mierze był zachowany; przykazuiemy wierności Waszey, chcąc to koniecznie mieć po wierności Waszey, abyście się wedle Listu Naszego pierwszego w Roku 1583. Miesiąca Nowembra Dnia 26. wydanego, i według Dekretu Naszego teraz nowo między Urodzonym Woytem Naszym Wileńskim, a niektôremi Osobami Religii Ruskiey uczynionego we wszystkim zachowali, kramow otwierać, ani rzemiosł robić w dni święte wedle poprawy Nowego Kalendarza niedopuszczali, gdzie ieśliby się kto takowy swawolny znalazł, a temu rozkazaniu naszemu w czym się sprzeciwić chciał, abyście go wierność Wasza, winą naprzód dziesięciu grzywien Polskich, bez żadnego opuszczenia karali, a potym ieśliby się takowy zuchwalec znalazł, żeby się drugi raz temu rozkazaniu Naszemu sprzeciwiał, Dobra iego do dalszey nauki naszey zapieczętowali i zakwestrowali, a Nam o takowym swawolnym, niemieszkaiąc wiadomość dawali, List ten aby się kto niewiadomością niewymawiał, publikować rozkazali, a inaczey koniecznie pod łaską Naszą Krôlewską abyście nieczynili. Datt w Grodnie Dnia Dwudziestego Dziewiątego Julii, Roku Pięćset Osmdziesiąt Szôstego, panowania Naszego Roku Jedenastego. Stephanus Rex.

Sigillum appressum M. D. L.

Roku 1586. *Dnia* 8. *Septembra. Reskrypt Krôla Jmci Stefana do Miasta Wileńskiego, aby Ludzi Narodu i Wiary Greckiey we dni*

święte podług ſtarego Kalendarza, do Sądow niepociągano, nie ſą- dzono, i przyſiąg onym w te dni exekwowáć nieprzymuſzano.

STefan z Łaſki Bożey Król Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, Kſiąże Siedmigrodzki. Wſzem w obec i każdemu z oſobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie Woytowi, Burmiſtrzom, Raycom, Ławnikom, i wſzyſtkiemu poſpólſtwu, Mieſzczanom Miaſta Wileńſkiego, Religii Rzymſkiego Kościoła. Oznaymuiemy iż przyieżdżał ówdzie do Nas, Wielebny Onufry Dzieweczka Metropolita Kiiowſki, i Halicki, i wſzyſtkiey Ruſi, także Burmiſtrze, Raycy i niektórzy z poſpólſtwa Miaſta Wileńſkiego, Ludzie Zakonu Greckiego, uſkarżaiąc ſię iż Ludziom Religii ich, świąt Greckich święcić niedopuſzczacie, przymuſzaiąc ich ku święceniu świąt Rzymſkich według nowego Kalendarza, i niemałą trudność w tym im zadawaiąc, i proſili Nas aby wedle wolności Jch, od Przodków Naſzych im nadanych, w wolnym używaniu Religii, także wedle konfederacyi, różnych w Wierze, w tych Państwach Naſzych uczynioney, która ieſt przy ſzczęśliwey Koronacyi naſzey wcale przyięta i utwierdzona, i też wedle Liſtow Naſzych w tey ſprawie wydanych, to ieſt ieden z Obozu Naſzego pod Pſkowem, do Was Urzędu Mieyſkiego Wileńſkiego piſany, drugi do wſzech wobec i do Was Urzędu Mieyſkiego Wileńſkiego z Grodna, pod datą Roku Tyſiąc Pięćset Ośmdzieſiąt Czwartego Januarij Dwudzieſtego pierwſzego dnia, a trzeci pod datą z Niepołonic, w Roku przeſzłym Ośmdzieſiąt Piątym Maja Dwudzieſtego Osmego Dnia, wedle zgody uczynioney między Wielebnym Xiędzem Arcy-Biſkupem Lwowſkim, a Władyką Lwowſkim, abyście ſię we wſzem ku nim, wedle konfederacyi ſpokoynie zachowali. Przeto rozkazuiemy wam Urzędowi Mieyſkiemu Wileńſkiemu, i wſzem w Obec Obywatelom, a zwłaſzcza Przełożonym w Państwie naſzym Wielkim Kſięſtwie Litewſkim, abyście Ludziom Zakonu Greckiego, w tym Mieście Wileńſkim, i inſzych wſzyſtkich, trudności w tym niezadawali, i w obchodzeniu świąt wedle Zakonu ich, a zwłaſzcza Narodzenia Pańſkiego, Krzczenia, Obrzezania, Zmartwychwſtania, Wniebowſtąpienia Pańſkiego, Zeſłania Ducha Swiętego, Tróycy, Swiąt Nayświętſzey Maryi Panny wſzyſtkich, i innych Swiąt Apoſtolſkich, wedle dawnego zwyczaiu i Zakonu ich, niczym przeſzkody nieczynili, i w te święta pomienione Ludzie Zakonu Greckiego, do Sądu Woytowſkiego Burmiſtrzowſkiego, Radzieckiego, i Ławniczego Gaynego, wyłożonego i potrzebnego, na Ratuſz aby niebyli pozywani, i zdawani, i przyſięgi w te dni święte aby im ſkładane niebyły. Wſzakże święta zwykłe Kościoła Katolickiego Rzymſkiego Zakonu, wedle nowego Kalendarza w uczciwości zachowane bydź maią, wedle zwykłego obyczaiu, a Wy dla Chrześciań-

ciańskiey miłości, abyście pilnie postrzegali, a nad zwyczay dawny, iedna strona drugiey, pogorszenia żadnego nieczyniła, pod Łaską Naszą Królewską, postrzegaiąc tego, aby we wszystkim pokoy w tym Mieście Naszym zachowan był. Dan w Grodnie Dnia Osmego Septembra Roku Pańskiego Tysiąc Pięćset Osmdziesiąt Szóstego. Stephanus Rex. Gabryel Woyna Pisarz.

Sigillum appressum M. D. L.

Roku 1588. *Dnia* 28. *Januarij. Konfirmacya Praw, i Przywileiow Miasta Wileńskiego, przez Króla Jmci Zygmunta III. na szczęśliwey Koronacyi w Krakowie.*

IN Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Cum ea sit humanæ naturæ fragilitas, ut negotia quæque, præclaraque gesta, facile oblivione obliterata, intercciderent, si Literarum munimentis consignata, & in omnem posteritatem transmissa non essent; proinde ea quæ Gratiæ Nostræ Regiæ perpetuum referre Testimonium volumus, oportet in omnem æternitatem authenticis continuari Literis Nostris. Nos Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque, nec non eadem Gratia Svecorum, Gothorum, Vandalorum, Designatus Rex, Magnus Finlandiæ Princeps. Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest universis & singulis, præsentibus & futuris, harum notitiam habituris, quòd cum Divina operante Gratiâ, ad gubernacula Regni Poloniæ, publico consensu vocati, & per impositionem Diademmatis Regii in Solio Regni locati consedissemus, ac durantibus ipsis Comitiis Coronationis Nostræ, ab Ordinibus M. D. L. per Legatos ad Nos Cracoviam missos & delegatos, subiectionis & fidelitatis Juramentum per Nos, Jpsis prius publice ac solemniter pro more facto & præmisso, præstitum recepissemus, accedentes Majestatem Nostram Regiam in Consiliariorum Nostrorum, & Nuntiorum Terrestrium Regni Poloniæ ad Coronationem Nostram Cracoviam congregatorum, ac etiam Senatorum & Nuntiorum Terrestrium M. D. L. conspectu & præsentia, Nobiles ac Famati Fideles Nobis dilecti, Subditi Nostri Cives ac Nuntij Vilnenses, Joannes Montan, Philippus Solokay Proconsules, & Benedictus Rosmatius Notarius, nomine Advocati Proconsulum, Consulum, Scabinorum, totiusque communitatis Civitatis ejusdem Nostræ Vilnensis, post delatam Nobis reverentiæ Fidelitatis, & subjectionis suæ obedientiam, ac Juramentum Nostro, ipsis prius publicé ac solenniter pro more præmisso, præstito, supplicârunt Nobis, ut eorum omnia Jura civilia Magdeburgensia, Privilegia, Libertates, Prærogativas, Donationes, concessiones, á teloneorum solutionibus exemptio-

ptiones, immunitates, consvetudines, placita & plebiscita, ac quovis alio Nomine, vel Titulo dici merentia, Eidem Civitati Vilnensi, ac omnibus ejus Jncolis, Magiſtratui, & totæ Communitati, per Divos Prædeceſsores Noſtros, Sereniſsimos Poloniæ Reges, ac Magnos Duces Lithvaniæ, præsertim vero per Sereniſsimos Principes ac Reges, & Duces Vladislaum Jagiellonem, Vitoldum, Alexandrum, Caſimirum, Sigismundum Primum, Sigismundum Secundum, Auguſtum Henricum, ac noviſsimé Stephanum, eidem Civitati noſtræ memoratæ, Magiſtratui, Communitati, & omnibus Jncolis ejus, data, conceſsa, largita, emanata, laudata & donata, confirmataque, ſeu datas conceſsas, largitas, laudatas & donatas, authoritate Noſtra confirmaremus, roboraremus, approbaremus, ac ratificaremus. Nos itaque attendentes integram fidem,&indubitatam conſtantiam eorumdem Civium Noſtrorum Vilnensium, quam erga Anteceſsores Noſtros exhibuerunt, & prout Nobis per Conſiliarios ejusdem M. D. L. commendata eſt, eandem ſe nobis præſtituros promiserunt, cupientes etiam eos erga Majeſtatem Noſtram reddere alacriores & promptiores, eorumque petitioni juſtæ, & rationi consonæ annuentes, omnia eorum ejusmodi Jura, Leges, Privilegia, Jndulta, exemptiones & immunitates, libertates, prærogativas, plebiscita & conſvetudines, tam in Privilegiis, quam etiam in Literis Autenticis Contenta, & Contentas, & tam latinis Verbis, quam etiam Polonica & Ruthenica Dialecto, & characteribus ſcripta, ac ſcriptas, quarum voces & tenores tanquam hic de verbo ad verbum, inserti & inscripti eſsent, habere & valere volumus, in quorum & quarum poſseſsione, & usu usque hactenus extiterunt, in omnibus eorum articulis, capitulis, paſsibus, paragraphis, punctis, clausulis & conditionibus, ita ut generalitas ſpecialitati & ſpecialitas generalitati, minime derogari poſsit, confirmantes, roborantes, ratificantes, & approbantes, ſeu confirmandum, roborandum, ratificandum & approbandum duximus, prout præsenti Privilegio Noſtro confirmamus, roboramus, ratificamus & approbamus, decernentes ea omnia iuſté, licité, & legitimè emanata, vim & robur, perpetuæ ac indubitatæ firmitatis, obtinere debere, temporibus æviternis, tempore præsentium mediante, Jn cujus rei fidem, & evidentius Teſtimonium præsentes manu noſtra ſubscriptas, Sigillo M. D. L. conſignari juſsimus. Datum Cracoviæ in comitiis Coronationis Noſtræ, die vigeſima octava, menſis Januarij, Anno Domini Milleſimo Quingenteſimo Octogeſimo Octavo, Regni Noſtri Anno Primo. Præsentibus Reverendiſſimis, Reverendis, Jlluſtribus, Magnificis, & Venerabilibus, ac Nobilibus, Stanislao Karnkowſki, DEI Gratia Archi-Episcopo Gneznensi, Legato Noſtro, & Regni noſtri Primate, Petro Myſzkowſki Cracoviensi, Hieronymo Rozdrażewſki Vladislaviensi, & Pomeraniæ, Bernardo Macieiowſki Luceoriensi, Alberto

Bara-

Baranowski Premisliensi, & Regni Nostri Vice-Cancellarii, Melchiore Giedroyć Samogitiæ, Laurentio Gosnicki Camenecensi, eadem Gratia Episcopis. Andrea Comite in Tenczyn, Cracoviensi & Capitaneo Zortoriensi Rubiszoviensique, Joanne Kiszka Castellano Vilnensi, & Brestensi Capitaneo, Joanne Chlebowicz in Dąbrowno Trocensi, Alberto Alasco Siradiensi, Nicolao Sapieha Minscensi Palatinis, Stanislao Comite de Tarnow Sandomiriensi, & Capitaneo Stobniciensi, Martino Lesniowski de Obory Podlasiensi, & Capitaneo Losiciensi, Joanne Dulski Culmensi, Thesaurario Regni, Generali Brancensi Rogosnensi, Succenensi, Sacrasenque Capitaneo, Nicolao Ligenza de Bobrek Visliciensi & Capitaneo Bikcenensi, Zydakoviensique, Nicolao Firley de Dąbrowica Bilecensi Referendario, Curiæ Regni Nostri, Capitaneo Novæ Civitatis Corczynensi, & Casimiriensi, Georgio Mniszek de Magna Kończyce Radomiensi, & Capitaneo Samogitiensi Sokalienque, Joanne Myszkowski Zornoviensi, Joanne Olowski Palanecensi, Joanne Bohusz Czechoviensi, & Capitaneo Zwolenensi, Stephano Grudziński Naklensi, & Capitaneo Valcensi, Stanislao Gostomski de Lesnice Sochacoviensi, & Capitaneo Ravensi, Stanislao Bykowski Comariensi in Terra Lanciciensi Castellanis, Andrea Opaliński de Bnin Supremo Regni Mareschalco & Generali, Maioris Poloniæ Capitaneo, Leone Sapieha, Vice-Cancellario M. D. L. Słonimensi, Marzoviensi, Miadzielensi Capitaneo, Nicolao Tałwosz Curiæ Nostræ M. D. L. Mareschalco, Petro Tylicki Maiore Regni Secretario, Præposito Gneznensi & Canonico Cracoviensi, Joanne Tarnawski Referendario Curiæ Regni, Cracoviensi, Vladislaviensi, Lancicinensi, Crusvicensi Præposito, Benedicto Woyna Præposito Trocensi, Joanne Piotrowski Decano Poznaniensi, Custode Sandomiriensi, Scholastico Lancicinensi, Canonico Gneznensi, Joanne Gałezyński Cantore Gneznensi, Scholastico Vladislaviensi, & Canonico Cracoviensi, Secretariis Nostris, Nicolao Zebrzydowski Generali Cracoviensi Boleslaviensi, Petro Opaliński de Bnin Naclenensi Rachatinenque Capitaneis, Demetrio Chalecki Ensifero M. D. L Friderico Maisalski Mareschalco, Gabriele Woyna, Elia Pielgrzymowski Notariis M. D. L. Balthasaro Stanisławski Sanocensi, Venceslao Uroniecki Chełmensi Duce, Georgio Sokoliński Vitebscensi, & Capitaneo Uświatensi & Jezieryscensi, Nicolao Sapieha Grodnensi Succamerariis, Joanne Gajowski Poznaniensi, Felice Czerski Cracoviensi, Stanislao Orzelski Calissiensi, Stanislao Karsznicki Siradiensi, Petro Strzała Zatonensi Judicibus Terrestribus, Nicolao Karaczon Signifero Curiæ M. D. L. Sebastiano Sebestyanowicz Tribuno Terræ Samogitiæ, Joanne Szemet Tenutario Botocensi, Basilio Zienkiewicz Tychinski, & aliis multis Secretariis, Officialibus & aulicis Nostris, Terrarum vero

Nuntiis, tam Regni quam M. D. L omnibus ad præsentem Conventum congregatis. Sigismundus Rex. Elias Pielgrzymowſki Notarius.

Sigillum appensile M. D. L.

Roku 1492. *List Księcia Jmci Alexandra do Pana Woiewody Wileńſkiego, aby tego poſtrzegał, iakoby Kniaziowie, Panowie, i Szlachta Domow w Mieście Wileńſkim nienabywali.*

ALexander Bożoiu Miłoſtiu Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Żomoytſki, i innych. Woiewodie Wileńſkomu Kancleru Naſzomu, Panu Mikołaiu Radiwiłłowiczu, howoryl Nam Woyt i Mieſzczanie Wileńſkiie, ſzto w Mieſtie Wilni Mieſzczanie prodaiut Domy ſwoie i mieyſca Kniaziom i Panom, i Boiarom, bez Naſzoie woli, a w tom Nam ſzkoda, i płaty Naſzyie hinut: Protoż ſztobyieś zakazał Mieſzczanom Wileńſkim wſim, aby konieczno ni żadin Mieſzczanin nieprodawał Domow ſwoich nikotoromu Kniaziu, ni Panu, ni Boiarom, pakli kotory Mieſzczanin prodawati miel Domy ſwoie Kniaziu, lubo Panu lub Boiarom bez Naſzoie woli, na Tom, Nam winy Dwaccat Rublei hroſzy, a chto kupit, na tom winy tolkoż. Piſan w Trocech.

Roku 1597. *Dnia* 8. *Octobra. List Krola Jmci Zygmunta III. do Księcia Jmci Radziwiłły Woiewody Wileńſkiego, aby Urzędnikom Grodzkim Wileńſkim myta targowego i innych podatkow przeciwko Prawom, Przywileiom i zwyczaiowi Miaſta Wileńſkiego wymagać i brać zakazał.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaſki Krol Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, à Szwedzki Gottſki Wandalſki Dziedziczny Krol. Jaśnie Wielmożnemu Krzyſztoffowi Radziwiłłowi Kſięciu na Birżach i Dubinkach Woiewodzie Wileńſkiemu Hetmanowi naywyżſzemu W. X L. Soleckiemu, Urzędowſkiemu, Kokonhauſkiemu Staroście, uprzeymie Nam miłemu Łaſkę Naſzę Krolewſką. Jaśnie Wielmożny uprzeymie Nam miły; Uſkarżali ſię przed Nami Mieſzczanie Miaſta Naſzego Wileńſkiego na Urzędniki uprzeymości waſzey, Grodzkie Wileńſkie, o to iż oni nie wiedzieć w jaki ſposob myto podrożne na Rzece Wiliey od Konopi i innych towarow, garncowe od wſzelakich rzeczy pitych wodą i lądem, bądź na ſwą potrzebę, bądź na targowanie do Wilna przychodzących, nie maiąc na to żadney uchwały ani Prawa, przeciw Prawom, wolnościom Mieſkim, zwyczaiowi ſtaremu, biorą i do dawania ſobie takowych podatkow Poddanych Naſzych Ludzi Kupieckich Mieſzczan Miaſta Naſzego Wi-

Wileńſkiego wciągaią, Towary Konopne, beczki z winami grabią, i do Zamku przywiozłſzy na ſwą potrzebę obracaią, i ich biją, ſzarpaią, rozumieiąc że to ſię dzieie nad wiadomość uprzeymości Waſzey, z kąd ſzkody wielkie odnoſzą, omieſzkanie i przeſzkodę ſpraw Kupieckich i uſzczerbek a naruſzenie Praw i wolności ſwych cierpieć muſzą, co też bydź nie może bez ſzkody Skarbu Naſzego i Rzeczypoſpolitey, i proſili Nas abyśmy w to weyrzeć rozkazali, iakoby takich krzywd, ſzkod i dolegliwości od Urzędnikow uprzeymości Waſzey Grodzkich nie cierpieli, à iż Nam Poddanych Naſzych obrona i wolności wſzelakich uważanie, i przy mocy ſwey zachowanie należy, rozumieiąc to o uprzeymości Waſzey, że ſię to nad wiadomość uprzeymości Waſzey od Urzędnikòw Grodzkich Mieſzczanom Naſzym Wileńſkim dzieie, zlecamy uprzeymości Waſzey w tę ſprawę, między Miaſtem Naſzym Wileńſkim a Urzędnikami Grodzkiemi, na to im czas przyſtoyny naznaczywſzy, weyrzeć, i obaczywſzy ieśliby Urzędnicy Grodzcy przeciw Prawom, wolnościom Mieſkim i dawnemu zwyczaiowi, iako ſobie podatki przywłaſzczali, zakazać aby ſię to na potym nigdy nie działo. Wſzakże ieśliby Mieſzczanie Nasi Wileńscy rozumieli, wynalazek uprzeymości Waſzey bydź Prawom, wolnościom ich, i dawnemu zwyczaiowi przeciwny, tedy uprzeymość Waſza z tym wſzyſtkim co z obuſtron zrozumie z autentykiem ſwym na dalſzy rozſądek do Nas odeſzliy. Piſan w Warſzawie ośmego Dnia Mieſiąca Octobra Roku Bożego Tyſiącznego pięćsetnego dziewięćdzieſiątego ſiòdmego Panowania Króleſtw Naſzych, Polſkiego a Szwedzkiego, czwartego Roku. Sigismundus Rex. Maciey Woyna Piſarz.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

WIEK SZESNASTY.

Roku 1600. *Artykuły wſzyſtkich trzech Juryzdyk Miaſta Wileńſkiego zgodnie namówione, podpiſane zapieczętowane i publikowane.*

ARtykuły do zachowania pokoiu i porządku przez Urząd Grodzki, Biſkupi, i Mieſki publikowane. *1mo.* Acz zawſze, wſzakże oſobliwie teraz wiele na tym należy, aby pokoy poſpolity, i Rząd był zachowany; przeto ieden drugiego uczciwością, ſzanowaniem, miłością i powolnością wſzelaką aby uprzedzał, i ſobie zniewalał, zwod i roſterkow żadnych nie czyniąc. *2do.* Ognia i ſzynku Goſpodarz każdy nad ſiódmą godziną pòł zegarową po wydzwonieniu na Ratuſzu aby żaden trzymać pod winą Urzędową nie śmiał, tak w Mieście iako i na Przedmieściu, à ſtrzeż Boże przygody, żeby ſię gdzie kolwiek ogień pokazał; tedy żaden z ruſznicą i inſzą bronią

nie zwyczayną niechay się do ognia bieżeć nieważy, ale z siekierą, wiadrem, bakiem, i inszym naczyniem do hamowania ognia służącym powinien iśdź. *3tio.* O Gościu każdy Gospodarz do Urzędu swego, aby dawał znać, i ieśliby po nim co nie statecznego, i niespokoynego baczył, Urzędowi w czas odnosił. *4to.* Loźnych Ludzi Panow i służby nie maiących, aby nicht przechowywać i z nimi społkować nie śmiał, pod karaniem i winą contra receptatores vagorum opisaną. *5to.* Białychgłow podeyrzanych loźnych dla ktorych zwady i wiele złego urasta, nikt w Domu swym niech nie przechowywa, pod karaniem i winą Urzędową. *6to.* Rzeczy kradzionych i inszym sposobem podeyrzanych, krom jawnego targu potaiemnie nikt niechay nie kupuie, o co przeświadczony będąc, takie karanie odniesie, iako sam szkodnik, na ktorego się brać nie będzie mogł, i dla tegoż dla przedawania rzeczy wszelakich osobliwie starych, Urząd Mieski naznacza mieysce Tandecie w Ryneczku za końską Ulicą, i to tylko we wtorek a w piątek, zaczym snadnie się wszelaka zguba i szkoda znaleźć i postrzedz może. *7mo.* Towarzysze, słudzy i insi Ludzie Miescy w nocy po ulicach w Rynku na przedmieściu chodzić aby się nie ważyli, czego gdyby się kto ważył, więzieniem i winą karany będzie. *8vo.* Przekupień żaden żadney rzeczy niechay nie przekupuie na drogi i na przedmieścia zabiegaiąc, pod utraceniem tego wszystkiego co przekupi, i siedzeniem wieży. *9no.* Zywność wszelaką i inne potrzeby iako każdemu wolno do Miasta wieźć i prowadzić, tak aby nikt nikomu odeymować nie śmiał; ale targiem przystoynie dostawał; o co każdy taki według Prawa karany będzie. A te Artykuły wszystkie pomienione Urzędy kazawszy publikować do wiadomości wszystkim donoszą, i aby się każdy według nich zachował, upominaią. Stanisław Pukszta, Klawsgiełowicz Namiestnik Wileński ręką swą. Pieczęć iedna Pana Namiestnika a druga Magistratu Wileńskiego.

Anno 1602. D. 18. Martii. Privilegium Serenissimi Sigismundi III. Regis Poloniæ, quo Mercatoribus Advenis sine Jure Civitatis interdicitur facultas mercandi Vilnæ exceptis nundinis, sub confiscatione omnium mercium.

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque &c. nec non Svecorum Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest universis & singulis: expositum esse Nobis nomine Magistratus & Communitatis Civitatis Nostræ Vilnensis, Institores & Mercatores varios aliunde Vilnam venientes, & merces quasvis terrâ & aquâ apportantes, fautoribus & promotoribus ad eam rem nactis, con-

tra

tra Privilegia & Libertates eorundem Civium & Subditorum Nostrorum, pro libitu suo vendere, & distrahere ulnatim, libratim, ac alio quovis mensurae & ponderis genere, quod non solum contra Jura Civitatis Nostræ Vilnensis, sed & contra Publicam utilitatem fiat, hoc enim modo veros Cives et Incolas Vilnenses, Jure Magdeburgensi gaudentes magno damno & in commodo affici. Proinde supplicatum est Nobis, ut Privilegia ejusdem Civitatis Nostræ Vilnensis, à Serenissimis olim Regibus Poloniæ, & Magnis Ducibus Lithvaniæ concelsa & donata, à Nobis autem sanctè confirmata, ipsis etiam nunc roboraremus, & ratificaremus, Quorum petitioni tanquam æquitati consentaneæ, Nos clementer annuentes, ac dictorum Civium & Subditorum Nostrorum incommodis, quibus in dies afficiuntur, subvenire volentes, omnes ac singulos Institores, sive Mercatores, sub quibus suis jurisdictionibus degentes, ab omni facultate merces ipsorum revendendi, & distrahendi removendos, & alienandos duximus, prout præsentibus Literis Nostris eosdem removemus & alienamus, firmiter mandantes, ne quisquam aliunde Vilnam veniens eidem Magistratui, ac imprimis Nobis, Juramento non obstrictus, contra Privilegium Civitatis Nostræ Vilnensis, præter dies Nundinarum consvetarum mercari, ac merces suas quoquomodo venum exponere audeat, aut præsumat, quo nomine officiales omnes, tam spirituales, quam sæculares cujuscunque dignitatis vel conditionis fuerint requisiti ab iisdem Civibus & subditis nostris, consilio & auxilio ipsis aderunt, non permittentes ut præjudicium vel derogationem aliquam suorum Iurium quoquomodo patiantur, alioquin talium Institorum merces, confiscari eidem Officio civili Vilnensi permittimus, quarum pars media fisco Nostro & Civium Vilnensium Regio, altera Prætorio in usus publicos cedere debebit, ut autem ea melior Mercatorum ratio & ordo, institui & servari possit, articulos ipsorum certos, Nobis per eos oblatos, ac ex Cancellaria Nostra M. D. L. editos, authoritate Nostra Regia approbamus & confirmamus, volumusque ut iis propter communem utilitatem, & mercaturæ suæ usum, liberé sine quavis contradictione utantur. In cujus rei fidem & testimonium, præsentibus, sigillum Nostrum M. D. L. est appressum. Datum in Arce Nostra Vilnensi die Decima octava Mensis Martii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Secundo, Regnorum vero Nostrorum Poloniæ Decimo Quinto, Sveciæ Anno nono. Sigismundus Rex. Sigillum appensile M. D. L. Mathias Woyna S. R. M. per Magnum Ducatum Litvaniæ Notarius.

Anno 1603. *Die* 26. *Februarij. Confirmatio nonnullorum articulorum, Mercatoribus & Institoribus Vilnensibus servientium, per Serenissimum Sigismundum III. Regem Poloniæ.*

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſsiæ, Pruſsiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque &c. nec non Svecorum Gottorum Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis noſtris, quorum intereſt universis & ſingulis: quod cum antea Mercatoribus & Jnſtitoribus Civitatis noſtræ Vilnensis certos articulos ratione mercium ducendarum artificiorumque excercendorum, per Magiſtratum ejusdem civitatis Vilnensis conſtitutos, nobisque oblatos, peculiari Privilegio Noſtro confirmaverimus, ad ſupplicationem nomine Magiſtratus totiusque Communitatis Civitatis prædictæ Vilnensis, apud Nos factam, faciendum Nobis eſse duximus, ut authoritate horum Comitiorum, eandem confirmationem articulorum illorum, tanto firmius roboraremus, prout quidem roboramus præsentibus Literis Noſtris in omnibus Privilegii jam ante á Nobis ſuper eosdem articulos collati, punctis & ligamentis. Addentes ad eos id, quod cupere eosdem Mercatores & Jnſtitores, propter meliorem mercaturæ ſuæ & artificiorum usum intelligimus; ut Pelliones Vilnenses qui artificium ſuum exercentes, merces ſuas in nundinis divendere ſolent, iisdem plane juribus & prærogativis, quibus cæteri Mercatores & Jnſtitores Vilnenses, ubi consveverunt ipsi quoque, ſine cujusvis impedimento fruantur & gaudeant. Cerdones vulgo Boltuſznicy dicti, ut contenti ſint ſolo artificio ſuo, nec in mercaturas & labores pellionibus & Mercatoribus tantum ſervientes, & competentes ſese intrudant ſub amiſſione mercium ſuarum, per officium civile Civitatis ejusdem recipiendarum. Denique alii Cerdones vulgo Każemiacy, Garbarze, Białoſkòrnicy, ſuis quoque artificiis, quæ cuique competunt, contenti itidem eſse debent, neque cutes quasvis elaboratas uspiam extra Civitatem præfatam Vilnensam utpote Gedanum, aut in alias Civitates tam per se, quam per quosvis mandatarios, Factoresvé ſuos, mercimonii peragendi causa vehere aut mittere audeant, ſub amiſsione quoque mercium ſuarum, quos quidem præfatorum mercatorum & Jnſtitorum Vilnenſium articulos, tam videlicet, eo squi ad acta Cancellariæ noſtræ M. D. L. porrecti & confirmati a Nobis ſunt, quàm poſteriores iſtos in hoc Privilegio additos & expreſsos, authoritateque horum Comitiorum confirmatos, ita ab omnibus quibus expedit, teneri & observari volumus, ut nulla in re ipsis à quopiam usquam derogetur, ſed in omnibus ſuis punctis, clausulis & conditionibus, integri & inviolati permaneant. Jn cujus rei fidem, præsentes manu noſtra ſubscriptas, Sigillo noſtro M. D. L. muniri mandavimus. Datum Cracoviæ in Comitiis Regni Generalibus Die vigeſima Sexta Mensis Februarii Anno Domini Milleſimo, Sexcenteſimo Tertio, Regnorum Poloniæ Decimo ſexto, Sveciæ vero

Anno

Anno Nono. Sigismundus Rex. Mathias Woyna S. R. M. Secretarius, per Magnum Ducatum Lithvaniæ Notarius.

Anno 1603. Die 3. Martii. Privilegium Serenissimi Sigismundi III. Regis Poloniæ super libertationem Prætorii, & ne Cives Vilnenses ab oneribus publicis Civitatis se eximant.

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque nec non Svecorum, Gottorum Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest, universis ac singulis. Quod cum plurium Nostræ & Reipublicæ interesse videamus, ut Civitates & oppida non solum in Regni Nostri, sed etiam in Magni Ducatus Lithvaniæ ditionibus, tempore felicis regiminis nostri, ad meliorem conditionem deveniant, & in singulis libertatibus, immunitatibusque, in dies magis ac magis florescant, ac in facultatibus suis secundos successus & majora incrementa accipiant; faciendum Nostris esse putavimus, ut prærogativas & libertates infra scriptas, in vim Privilegii æviternis temporibus duraturi, Civitati nostræ Vilnensi daremus, & concederemus, prout damus & conferimus hisce Nostris Literis. Primum quidem, cum exploratum habeamus Prætorium in Fundo publico Civitatis Nostræ Vilnensis extructum esse, illud jurisdictioni ac proprietati illius Civitatis semper subesse, cum ad Judicia civilia tractanda, tum ad alios politicos actus Reipublicæ ejusdem Civitatis, legitimé obeundos, volumus atque statuimus, excipimusque, ac liberum ab omnibus quarumcumque aliarum Personarum publicarum Judiciis, nempe Tribunalis Castrensis, ac Terrestribus, in quacunque dignitate constitutis, præsentibus facimus atque pronuntiamus, ita: ut nulla alia præter ejus Civitatis Nostræ Vilnensis Judicia ac officia, ibique omni quovis tempore peragantur, & quoniam in eo labefactari Rempublicam Civitatum animadvertimus, cum Cives se muniis civilibus abdicare & otiosam vitam ducere, quæstibusque suis intendere conjunctionem, ac societatem communem quibus Respublicæ constant, spernere satagunt, ac impetratis á Nobis Literis immunitatis, se liberos á Negotiis Publicis & Curatelis, Testamentorum executionibus esse curant; Nos etiam hac in parte provisum eidem Civitati esse volumus, omninoque eos qui privatis commodis student uti inutiles & ineptos removendos à præfatæ Civitatis prærogativis esse volumus, nullasque ac irritas postea exemptione, si causa legitimæ senectutis, vel alicujus defectus corporis aut Substantiæ non intercesserit, esse pronuntiamus, salvis tamen Privilegiis hac in re, nonnullis Civibus ejusdem Civitatis Vilnensis, antea tam a Serenissimis Prædecessoribus, quam á Nobis ipsis, ex causis

 legiti-

legitimis datis & concefsis permanentibus. Quasquidem libertates & immunitates, Nos per præsentes eidem Civitati, Incolis ejus, & Pofteris hisce attribuimus, ac in eis illos a quocunque fervari volumus, quod ad notitiam omnium & fingulorum, præsertim vero Palatinorum, Caftellanorum, Capitaneorum, Judicum, Subiudicum, Notariorum, tum & Tribunalis Regni Deputatorum, aliorumque cujuscunque ftatus & conditionis hominum, tum & privatorum ejus Civitatis Vilnensis deducimus, eisque mandamus, ut circa eas libertates dictos cives, feu Civitatem totam Vilnensem conservent, ac manu teneant, neque eas & ipsi violent, & à quopiam violari permittant, fub gravi indignatione noftra aliter non facturis. In quorum omnium fidem, & evidentius teftimonium, præsentes Literas manu Noftra propria fubscripsimus, Sigilloque Noftro M. D. L. confignari mandavimus. Datum Cracoviæ in Conventione Generali, Feria fecunda Die Tertia Menfis Martii, Anno Domini Millefimo Sexcentefimo Tertio, Regnorum Noftrorum Poloniæ Decimo Sexto Sveciæ vero Decimo. Sigismundus Rex. Sigillum appenfile M. D. L. Hieronymus Wołłowicz Thesaurarius Curiæ & Notarius per Magnum Ducatum Lithvaniæ.

Roku 1603. *Die* 3. *Martii. List Krola Jmci Zygmunta III. upominalny, do Wszystkich Panow, Senatorow i Urzędnikow W. X. L. tak też Sędziow Deputatow, aby Juryzdykcyi swey nad Mieszczanami Wileńskiemi nieextendowali.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łafki Krol Polfki, Wielki Kfiąże Litewfki, Rufki, Prufki, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantfki, Szwedzki, Gottfki, Wandalfki, dziedziczny Krol. Wfzem w obec i każdemu z ofobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie Woiewodom, Kafztellanom, Staroftom, i wfzelakim Urzędnikom, Sędziom Grodzkim i Ziemfkim, teraz i na potym będącym, Wiadomo czyniemy. Ma nadane Przywileie Miafto nafze Wileńfkie tak od *s. p.* Przodkow Nafzych i Wielkich Kfiążąt Litewfkich, iako i od Nas famych, w ktorych, wolności i Prawa ich, opifane i pomienione fą, mianowicie, że do Sądu ktoregokolwiek z pomienionych, tylko do fwego włafnego Mieyfkiego pociągani bydź niemogą, i exekucya na nich gdzie indziey niema bydź czyniona, przeto, iż Nam Miafta tego pomienionego Wilna w tym Kfięftwie Przednieyfzego, krzywdy ktore fię Jm w tey mierze od uprzeymości i wierności wafzey dzieią, przełożone fą, a to: iż Ludzi Miefkich tak ofiadłych, iako i tych ktorzy z naimow w Domach Miefkich mieszkaią, i kupiectwy także i infzemi rzemiosłami fię bawią, do Trybunału, Zamku, i Sądow Jm nienależnych pociągaią, także też i w Więzieniu onych i w czynieniu exekucyi na Dobrach ich włafnych, bez

bez wiadomości Urzędu Mieſkiego, któremu to właśnie należy a nie inſzemu, trapią. Przypatrzywſzy ſię temu, iż iako inſze Miaſta, tak też to w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim Miaſto Wilno, na Prawie Magdeburſkim zaſiadłe, i fundowane ieſt, i Sądy w Sprawach ich, tylko Woyt z Ławnikami, Burmiſtrz z Radą, a My z appellacyi Sądzić tylko mamy, i w rzeczach, krzywdach wſzelakich tak wielkich iako i małych, krwawych i niekrwawych, także exekucya w Mieście tym dziać ſię ma, chcąc to po uprzeymości, wierności waſzey mieć, aby każdy Prawem ſię ſwym cieſzył; a Miaſta Naſze takiemi Angariami ucięźane niebyły, wſzech w obec z uprzeymości waſzey wierności napominamy, i rozkazuiemy, aby od uprzeymości wierności Waſzey, w żadney Sprawie i krzywdach Mieſkich Wileńſkich, któregokolwiek czasu, bądź pod Trybunałem, także Roczkami Grodzkiemi, Ziemſkiemi, i innych którychkolwiek Sądow, żaden z Poddanych Naſzych Mieſzczan Wileńſkich, do Urzędu i Sądow tych pociągany niebył, ale każdego takiego ukrzywdzonego dla dochodzenia ſprawiedliwości z Człowieka Mieſkiego, oſiadłości ſwoie maiącego, i ſiedzących z Naymow w Domie Mieſkim, do Prawa Jego i Sądu, należącego Mieſkiego odſyłali: wyiąwſzy tylko tego kiedyby ſię ſam dobrowolnie obligacyą ſwą odpisał, odſtąpiwſzy Prawa ſwego. Exekucyi także na Dobrach Mieyſkich za przewodem Prawa wedle obligu u Sądow uprzeymości Waſzey, abyście ſami nieczynili, ale to Urzędowi należnemu Mieyſkiemu poruczali, i do niego odſyłali. Także w rozdawaniu Goſpod w Domach Mieſkich wedle Przywileiu od *s. p.* Króla Zygmunta w Grodnie, na Seymie walnym Roku Tyſiąc Pięćset Sześćdzieſiąt Oſmego, Mieſiąca Junii Piętnaſtego Dnia Jm danego, zachowali, inaczey nieczyniąc, gdyżby to było i ku naruſzeniu Prawa Miaſtu Temu nadanego, i ku obrażie Majeſtatu Naſzego. Dan w Krakowie na Seymie Walnym Koronnym: Trzeciego dnia Mieſiąca Marca Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Trzeciego, Panowania Króleſtw, Naſzych Polſkiego Szeſnaſtego, à Szwedzkiego Roku Dzieſiątego Sigismundus Rex. Sigillum appreſsum M. D. L. Jarosz Wollowicz, Podſkarbi Nadworny i Piſarz.

Roku 1605. *Dnia* 15. *Februarii. Przywiley Króla Jmci Zygmunta III. którym ſtoſuiąc ſię do Przywileiu Króla Jmci Zygmunta Auguſta, wſzelakim Obywatelom w Mieście Wileńſkim, iakiegokolwiek ſtanu będącym nakazuie, aby należyte Magiſtratowi oddawali poſłuſzeńſtwo, i żadnemi Libertacyami od Podatkow Mieſkich nie eximowali ſię.*

Zyhimont Treti Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki Jnflanſki, a

Szwedſki, Gotſki, Wandalſki diediczny Korol. Wſim w Obec i kożdomu z oſobna, iakohoż kolwiek ſtanu, Doſtoieńſtwa i Wradu Ludiom, Obywatelom i Poddanym Naſzym w Wielikom Kniaſtwie Litowſkom buduczym, oznaymuiem Wam, iż za donieſieniem do Nas Hoſpodara, od Woyta Burmiſtrow i wſieho Radu Mieſta Naſzoho Stołecznoho Wileńſkoho, mnoho Domow w tom Mieſtie Wileńſkom i na Peredmieſtiech, czerez dziwnyie obyczaie taiemnyie, a pokutnyie zmowy, i zapisy nie Uradowyie podmawianiem w Małżeńſtwo Wdow, i Diewok, od różnych Ludiei Poddanych Naſzych Szlacheckich, Duchownych i Swieckich, ktomu wyymowaniem Liſty Naſzymi, i czerez podanie w oboronu i Poruczeńſtwo Remieślnikow Panom Radom i inſzym Uradnikom Naſzym, z oborotami i poſłuchami ich, kotoryie oni im czyniat, z Prawa i poſłuſzeńſtwa Wradu Mieſkoho wyłamuiut i wychodiat, Zaczym ku wielikoy ſkazie, i ſzkodzie wſieho Wradu Mieſkoho, i zniſzczeniu Poſłuſzeńſtwa powinnoho, i zmnieyſzeniu dochodow i pożytkow Naſzych Mieyſkich czyniat, czohoſia użo mnoho namnożyło, ſzto ieżliby dołho trwaty mieło, ſnaćby nie małoie ubliżenie i zamieſzanie, w ſprawie Mieyſkoy poſpolitoy było. A tak My Hoſpodar, baczuczy bydź w tom ſzkodu naſzu, i toho Mieſta Wileńſkoho, czomu chotiaczy w czasy pryſzłyie zabiehczy, prychilaiuczyſia do pierwſzoho nadania i Prywileiu, Prodka i Dieda naſzoho, ſwietobliwoy pamieti Korola Jeho Miłoſti Zyhimonta, pod datoiu Hodu Tyſiac Piatsot Tryccat Diewiatoho, Mieſieca Julia Szoſtoho Dnia, Jndikta Dwanaccatoho, tomu Mieſtu Wileńſkomu danoho, kotory wcale i nienaruſzno, wo wſich punktach i Artykułach, tym Liſtom Naſzym ſtwierdiwſzy, i pry zupołnoy mocy zoſtawiwſzy, z Zwierchnoſti Naſzoy Hoſpodarſkoy, i tiepier tak czasy wiecznymi choczem mieti, i uſtanowlaiem: Chtoby z Poddanych naſzych iakohokolwiek ſtanu, chotieł w Domie Mieſkom mieſzkati, tohdy maiut takowyi wſi, pod Prawom i Pryſudom ich Mieſkom byti; a Komorniki kotoryieby w Domiech wolnoſtiu iakoiukolwiek warowanych, także ſłuhi Pańſkiie, Ludie Remieslnyie, i wſi tam w tych Domiech mieſzkaiuczy, Ludie i Mieſzczanie, poſłuſzeńſtwo wſiakoie, i powinnoſt Uradu Mieſkomu, połpoł z inſzymi Mieſzczany Naſzymi Wileńſkimi, połniti i dawati, żadnymi wolnoſtiami niezaſłaniaiuczyſia powinni budut: a kotoryieby Domy Mieyſkiie pokupili, tyie maiut Prawo Mieſkoie pryniat, i pryſiahu wodłuh Prawa ich uczyniti, a od ſieho czasu żadnoho Torhu, ni kotorym potaiemnym obyczaiem, nichto ni z kim niemaiut diełat, ale z wiedomoſtiu Uradu Mieſkoho Wileńſkoho, na kotorym i zapiſy wyznawati powinni budut, i wſi płaty i powinnoſti, tomu Mieſtu oddawati, i płatiti maiut. A ſztoſia dotyczet iż niekotoryie Poddani Naſzyie, mimo podanie i pozwolenie Prodka Naſzoho Zyhimonta, od Prodkow Naſzych i od Nas Hoſpodara,

ßara, wolnoſti rozmaitych ſobie nabywſzy, z poſłuſzeńſtwa Mieſkoho wyłamuiutſia, w czom iż ſia ſtało nad wolu Prodku Naſzoho w niewiedomoſti, tohdy takowyie wſi z poślednieyſzoy datoi, wolnoſti u kohobykolwiek były, i pokazałyſia, ſim Liſtom Naſzym ſkaſowaliśmo, kotoryie u żadnoho Prawa i Sudu, żadnoiey władzy mieti nie maiut, ſzto wſio na Torhu obwołati, i kopiu z ſieho Liſtu naſzoho, u Bram Mieſkich Wileńſkich, i pry Koſtiełach, ſpiſuiuczy prybiiatiieśmo kazali, i do wiedomoſti kożnoho prywoditi, wielewſzy; Wradu Hrodſkomu i Mieſkomu, toho pilno dosmotret, rozkazuiem. Na ſzto wſio ſieś Naſz Liſt, z podpiſom Ruki i z Naſzoiu Pieczatiu, na zwyż pomienennyie i opiſanyie Paragraſy, tomu Mieſtu Naſzomu Wileńſkomu daiem. Piſan u Warſzawie na Soymie Walnym, leta Bożoho narożenia Tyſiacza Szeſt ſot Piatoho, Miesiaca Fewrariia Pietnaccatoho dnia. Sigismundus Rex. Mathias Woyna Piſar.

Sigillum minus M. D. L. appreſsum.

Roku 1605. Dnia 2. Marca. Przywiley Króla Jmci Zygmunta III. tak na Moſt Bernardyńſki, iako i za Spaſką Bramą będący, Miaſtu Wileńſkiemu konferowany, którym, iako dawny Przywiley potwierdza, tak i Myto z tychże obu Moſtow, Miaſtu brać pozwala.

Zyhimont Treti Bożoiu Miłoſtiu Korol Polſki, Wieliki Kniaź Litowſki, Ruſki, Pruſki, Zomoytſki, Mazowiecki, Jnflanſtki, à Szwedzki, Gotſki, Wandalſki Diediczny Korol. Oznaymuiem ſim Prywileiem Naſzym, iż pokładan był pered Nami Prywiley Prodka i Dieda Naſzoho, świetobliwoy pamieti Korola Jeho Miłoſti Zyhimonta piſany w Krakowie, pod datoiu Hodu Tyſiacz Piatsot Tryccat Oſmoho, Mieſiaca Junia Odinaccataho dnia Jndikta odinaccatoho, w kotorym to ieſt opiſano; iż za prożboiu Woyta, Burmiſtrow, i Radec i Ławnikow Mieſta Naſzoho Wileńſkoho, pozwoliti raczył im zbudowati Moſt, na Reczce Wilni leżaczy, i za Bramoiu Bernardyńſkoiu, i od tul moſtowoho od Poddanych Naſzych, Duchownych, Kniazkich, Pańſkich i Ziemiańſkich, od kożnoho Woza po pienieziu odnom brati, i bili Nam Hoſpodaru Czołom, Toyże Woyt, Burmiſtry Raycy i Ławniki Mieſta Wileńſkoho, abychmo iako tot Prywiley Prodka Naſzoho Korola Jeho Miłoſti Zyhimonta, na toie myto Jm dany, tym Prywileiem Naſzym ſtwierdili, tak i druhi Moſt na toyże Reczce Wilni, za Bromoy Spaſkoy iduczy na zarecze, znowu koſztom Mieſkim zbudowati pozwolili, i od toho, wzhladom koſztu tiepereſznoho, kotory na budowanie toho Moſtu Oni podymut, takźe i dla koſztu pryſzłoho, kotory dla hwałtownoy Wody w zepſowaniu tych moſtow podeymowati muſiat, takowoież Myto po pienieziu odnom, od Poddanych Naſzych Duchow-

 nych

nych i Swieckich brati pozwolili, My Hoſpodar baczuczy byt próźbu ſlużnuiu ich, iż bez tych obudwuch Moſtow, tak Mieſzczanie Naſi Wileńſkiie, iako i tyie kotoryie do nieho pryieżdżaiut, obyiſtiſia niemohut; łaſkawie pozwoliuſzy, tot Prywiley ſtwierdiwſzy, toie Moſtowoie z oboiu Moſtow na toy reczce Wilni, koſztom z dochodow Mieſkich zbudowanych, od Poddanych Naſzych, Duchownych, Kniazkich, Pańſkich i Ziemiańſkich, od kożnoho Woza po pienieżiu odnom do ſkarbu Mieſkoho Wileńſkoho brati pozwalaiem, Czasy wiecznymi, Naszto Jm ſies Nasz Prywiley z Podpisom Ruki i z Naſzoiu Pieczatiu daiem. Piſan u Warſzawie Leta Bożoho Narożenia, Tyſiacz Szeſtsot Piatoho, Mieſiaca Marca Wtoroho dnia, Sigismundus Rex. Matiey Woyna Piſar.

Pieczęć przywieſiſta W. X. L.

Roku 1606. *Dnia* 22. *Kwietnia. Reſkrypt Króla Jmci Zygmunta III. do Obywatelow W. X. L. Maiętności ſwe nad Rzeką Wilią maiących, aby Mieſzczanom Wileńſkim teyże Rzeki czyścić i kamieni z niey wyciągać niebronili.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaſki Król Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantſki &c. à Szwedzki, Gotſki, Wandalſki Dziedziczny Król. Wielmożnym, Urodzonym i Szlachetnym, Wſzem w obec i każdemu z oſobna, oſobliwie tym, którzy Jmiona i Maiętności ſwe nad Rzeką Wilią maią; Uprzeymie Wiernie Nam miłym Łaſkę Naſzę Królewſką. Uprzeymie Wiernie Nam mili, dali Nam ſprawę ſławetni Burmiſtrze, Rayce i wſzyſtkie Poſpólſtwo Miaſta naſzego Wilna, iż gdy bywaią ſtatki Rzeką Wilią, ſpuſzczane, i zaś nazad ku Górze prowadzone, wielkie ſzkody i niebespieczeńſtwa dla więzow, i kamieni wielkich w tey rzece podeymuią, że ſię Statki rozbiiaią: żądali Nas tedy abyśmy w tey mierze, do uprzeymey wierności Waſzey piſali, aby uprzeyma wierność Waſza z obudwu ſtron brzegow, nad Maiętnościami ſwemi gdzie tego będzie potrzeba, Rzekę Wilią czyścić onym niebronili, i za koſztem tych Mieſzczan Wileńſkich, przekazy i kamienie wyciągać dopuścili. Przeto My bacząc iż to ma bydź z Dobrem i pożytkiem tak uprzeymey wierności Waſzey, iako też wſzyſtkich Ludzi Obywatelow tamecznych, chętnie na ich prożbę tak ſłuſzną pozwoliwſzy, żądamy i napominamy, aby uprzeyma wierność waſza, gdzie kolwiek ſię iakie przekazy w Rzece Wiliey, w Maiętnościach uprzeymey wierności waſzey pokazały, a Mieſzczanie Naſi Wileńscy tegoby potrzebowali, żebyście niebyli od tego, i niebronili Rzemieślnikom za koſztem Mieſzczan Wileńſkich Rzeki tey czyścić, kamienie i inſze przeſzkody wyciągać, uczynicie to uprzeyma wierność Waſza dla Łaſki Naſzey.

Dan

Dan w Warszawie Dnia Dwudziestego Wtòrego, Miesiąca Kwietnia Roku Tysiąc Sześćset Szóstego, panowania Królestw naszych, Polskiego dziewiętnastego, Szwedzkiego Trzynastego. Sigismundus Rex. Pieczęć większa W. X. L. przyciśniona. Eustachi Wollowicz Proboszcz Trocki, Pisarz i Referendarz W. X. L.

Roku 1607. Dnia 8. Julii. Extrakt z Metryki większey W. X. L. Przywileiu Kròla Jmci Zygmunta I. ktòrym, Przywiley Kròla Jmci Alexandra Brata swego, Miastu Wileńskiemu na Prawo Magdeburskie, i inne rzeczy nadany, Konfirmuie.

ZYhimont Treti Bożoiu Miłostiu Korol Polski, Wieliki Kniaż Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski, Mazowiecki, Inflantski, à Szwedski, Gotski, Wandalski, diediczny Korol. Oznaymuiem sim Listom Naszym, iż za proźboiu Sławetnoho Jwana Jackowicza Pisara Ruskoho Radeckoho, Miesta Naszoho Wileńskoho, do Nas imieniem Burmistrow Raycow, i wsich Mieszczan Naszych Wileńskich wniesionoiu, kazaliieśmo Jm z Metryk Kancellaryi naszoy, Widimus dati Prywileiu, Prodka i Dieda Naszoho swietobliwoiey pamieti, Korola Jeho Miłosti Zyhimonta Pierwszoho, Miestu Naszomu Wileńskomu, na Prawo Maydeburskoie, i inszyie wolności danoho, kotory Prywiley słowo od słowa taksia w sobie maiet: Wo Jmia Bożoie Amin. My Zyhimont z Łaski Bożoiey Korol Polski, Wieliki Kniaż Litowski, Ruski, Pruski, Zomoytski i innych Pan i Diedicz. Czynim Znamienito sim naszym Listom, chto na nieho posmotrit, albo czczuczy ieho usłyszyt, niniesznym i potom buduczym, komu budet potreba toho wiedati. Bili Nam Czołom Woyt, Burmistry, i Raycy, i wsi Mieszczanie Miesta Wileńskoho, i kłali pered Nami Prywiley Brata Naszoho, szczasnoiey pamieti Alexandra Korola, i Wielikoho Kniazia Jeho Miłosti, w kotorymże Prywileiu wypisano, iż Jeho Miłość chotiaczy osmotret, aby Miesto Wileńskoie, w Ludiech i obchodiech mnożyłosia, dał Miestu Wileńskomu Prawo Niemieckoie Magdeburskoie, i wsim tym, kotoryie wschoczut w tom Miestie suditisia, żeby za Jeho Miłosti panowania, ku wzmożeniu Ludiey mohłoby pożytocznie szyrytsia, pierwo reczenoie Miesto Wileńskoie, a dał Jeho Miłość i darował, i zapisał u wiecznost, wsim Mieszczanom niniesznym i potom buduczym, w tom Miestie Wileńskom, Prawo Niemieckoie, szto słowiet Maydeburskoie wo wsich pryhodach i rozdiełach, i tołkowania wo wsich członkach, także derżati i ieho używati, kak i Miesto Wileńskoie i Kowieńskoie, i innyie Miesta Naszyie Prawo Niemieckoie Maydeburskoie dierżat, oddalaiuczy wsie innyie Prawa Polskiie, i Litowskiie, i Ruskiie, i wsie obyczaie innyie, kotoryieby były na perekazie tomu Prawu Niemieckomu Maydeburskomu. Takosz wyniał i wyzwolił Jeho Miłość wsich Mieszczan toho Miesta Wileńskoho, od wsiakoho Prawa

Ss i mo-

i mocy, i od nasileij wsich *U*radnikow naszych, w Państwie Naszym Wielikom Kniastwie Litowskom; a isliby pered Jeho Miłostiu, albo pered kotorymi z nich, w dielach wielikich i małych, o złodeystwa i rozlewanie krowi, i mużoboystwa, i uciatie członkow, i o innych wsich prostupkach pozwani, odpowiedati nie maiut, ani sut obwiezani kotorych win płatiti, ale Mieszczanie pierwo reczonoho Miesta tolko pered ich Woytom, kotory toho czasu budet, a on tolko pered Jeho Miłostiu, i to koliby był pozwan czerez List, pod Jeho Miłosti Pieczatiu, tohdy nieinaczey, tolko ich Prawom Niemieckom maiet odpowiedati, a w dielach hołownych i innych wsich wyżey pisanych, dał Jeho Miłość Woytu zupełnoiu moc suditi, i osuditi, karati, i stinati, i na koła biti, i potoplati. Jakoż to Prawo Niemieckoie Maydeburskoie wo wsich swoich rozdziełach i członkach, dierżyt i żadaiet; a z win Mieskich maiet na Nas byti dwa hrosze, a Woytu i Burmistrom treti hrosz i z toho tretieho hrosza maiet Woytu byti dwie czasti, a Burmistrom tretia; też wyzwolił Jeho Miłość toie Miesto naszoie prereczenoie z Daczok i podatkow niesłusznych, kotoryie nowo i pered tym od Wradnikow na toie Miesto położone były; iakoż w tom Prywileiu mienowane sut, naypierwey wyzwolił Jeho Miłość toie Naszoie Miesto i od Diakieł, i od Siena poddiakielnoho, i od pienieziatych, kotoryie za diekłom Wradnikom dawano w każdy Hod. Toż wypisano w tom Prywileiu Brata Naszoho, sztoż Jm Podwod pod Posłow i pod Hońcow niedawati, i z Wradnikom Wileńskim i z ieho słuhami, w Podwodu niechoditi, i koniey ieho niestierechczy, i ku Dworu Wileńskomu w storożu niechoditi, wyniawszy pryiezdu Jeho Miłości, i z Siekieroiu niechoditi, i siena niekositi, a w Wagu i pomierny i w Jatki, Wradniku Wileńskomu niewstupatisia, i inszych nikotorych daczok nieprybawlati, a z mocy i z Sudow Wradnikow Wileńskich, Jeho Miłość Jch wyzwolił, niżli kazał Jeho Miłość Jm dawati Sobie z toho Miesta w każdy Hod po Tryccati Złotych, a płat karczomny podle dawnoho obyczaiu, a k tom Serebszczyznu i ordynszczyznu, podług ich siły, też kazał Jeho Miłość Jm dawati, na swoy pryiezd k-Wilni po Boczce Owsa, a budet mało i no po dwie, a Siena kolko budet potreba. Także dozwolił Jeho Miłość Jm dierewo brati na budowanie Domow ich i na drowa, a niepredawati, w tom Lesie mieży Ludiei Kuchmistra Naszoho Pana Piotra Olechnowicza, a Paniey Paszkowoiey, hdieby zwieru niebyło, a Łowom i Puszczy Naszoy nieszkodno, a ktomu toże dozwolił Jeho Miłość podle Miesta Wileńskoho Ludiei saditi, horoiu i dołom, i wyhony tam mieti, hdie pered tym bywało na ziemli Wileńskoyże. Toże dla lepszoho potwierżenia i pomnożenia Miesta Wileńskoho i Mieszczan wsich, dał i darował prereczonomu Miestu, wsie kletki, i iatki miesnyie, kotoryie ninie sut, i na potom pryczynionyie mohut byti, ku lepszomu Mie-

skomu

ſkomu że wſimi pożytki i dochody. Y Woſkoboyniu na zabiwanie Woſku, i Wahu, i pomierne, i też poſtryhanie Sukon, kolko ich możet byti w Mieſtie. Też i złożenie, ſzynkowanie Piwa, Miedu i Wina, i pomiernoie Miedowoie, ſzto ſłyniet miednica wodle obyczaia tamosznoho, a z tych kletok i iatok miasnych, i z innych reczey, kotoryie podle toho mieny ſut, maiut oni płat na odno mieſto w ſkryniu zbierati, i na Ratuszu chowati, a tych pieniezi Woyt, i Burmiſtry, i Raycy niemaiut k-ſwaim rukam brati, niżli maiut byti tyie pieniezi chowanyie, i obernenyie byti każdomu Poſpolitomu Czołowieku, na Mieſkiie potreby. Y bili Nam czołom, abychmo im potwierdili to Naſzym Liſtom, i no My wyſłuchawſzy toho Priwileia Brata Naſzoho, prytom takiieśmo ich zoſtawili, i potwierżaiem to Jm ſim naſzym Liſtom, i ich Dietiom i potom buduczym ich ſzczatkom, maiem im toie Prawo Maydeburſkoie twierdo dierżati, wo wſiakich członkach pryſłuchaiuczych k tomu Prawu, w wieczno i nieporuszno podle Prywileia Brata Naſzoho, Alexandra Korola Jeho Miłośti. A dla lepszoho świadomia i bolſzoiey twierdoſti, i Pieczat Naſzu kazaliieśmo prywieſiti k-ſiemu Naſzomu Liſtu. Piſan u Wilni w. Let Siem Tyſieczy Pietnaccatoho Mieſiaca Julia Szesnaccatoho Dnia, Jndikta Dieſiatoho. Pry tom byli, Wojewoda Wileńſki Kancler Pan Mikołay Radiwill, Marſzałek Ziemſki Staroſta Horodeńſki, Pan Jan Jurewicz Marſzałok Ochmiſtr Korolewoie i Namieſtnik Kowieńſki, i Bielſki, Pan Woytiech Janowicz, kotoroho to Prywileiu wyżey pisanoho, ſies Widimus z Metryk, pod Pieczatiu Wilikoho Kniaſtwa Litowſkoho, Mieſtu Naſzomu Wileńſkomu, wydan ieſt Piſan w Warſzawie Leta od Narożenia Syna Bożeho Tyſiacza Szeſtsot Siemoho, Mieſiaca Julia Oſmoho Dnia. Leo Sapieha Kancler Wielikoho Kniaſtwa Litowſkoho. Lo Vapicewicz

Sigillum appenſile M. D. L.

Anno 1610. *Die* 11. *Novembris, Privilegium Sereniſſimi Sigismundi III. Super incorporationem Advocatiæ Vilnenſis, Civitati Vilnenſi collatum.*

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Masoviæ, Samogitiæ Livoniæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Noſtris, quorum intereſt univerſis & ſingulis. Supplicatum Nobis eſt, Magiſtratus Noſtri Civilis nomine, ut eidem perpetuis deinceps temporibus, liberam quatuor Candidatorum pro Advocatia Vilnenſi, quoties eam vacare contigerit: de medio ſui electionem ex Gratia & beneficentia Noſtra Regia impertiri, atque unum ex eisdem Candidatis, Authoritate Noſtra confirmare, ipsique munus Advocatiæ Vilnenſis ſuper conferre

ferre dignaremur. Quam quidem Advocati Vilnensis electionem, multa & singularia Civitati emolumenta, munitiones, & splendores allaturam, veterum Advocatorum Vilnensium, qui simul Jndigenæ Vilnenses fuêre, exemplis probaverunt, quippe qui multa eaque præclara Civitati munimenta reliquissent, idem quoque subsequentes Advocatos, qui simul Jndigenæ Vilnenses essent, facturos allegaverunt, quos nempe innatus Civitatis Patriæ suæ amor, ad ornamenta & commoda Civitatis procuranda, ad negotia ferventius tractanda, ad Templa, Xenodochia, & Mænia restauranda atque erigenda, ad Judicia juxta Plebiscitum vulgo Wielkierz exercenda, & in suo robore conservanda, excitaret & inflammaret, ne quidquam per tales Advocatos, Judiciis & Juris consularis subselliis, præsertim vero circa Tutorum Tutoriarum, & Contuberniorum inspectionem decederet, immo si quando Limites Officii transgredi auderent, facilius in ordinem redigi, ac deinceps in Officio contineri possent, tum quod Jnventus Civitatis illius, tali Advocati electione animadversa, certatim Magistratum affectabit, seque ad eum consequendum, sedula doctrinæ ac virtutum comparatione disponeret, unde Civitas ordinatior & ornatior evaderet. Nos itaque ornamento & bono regimini Civitatis Nostræ Vilnensis consultum esse cupientes, accedente præterea diligenti Consiliariorum Nostrorum, Lateri Nostro adhærentium intercessione, prædictæ Magistratûs Vilnensis postulationi annuendum, & assentiendum esse duximus; uti quidem annuimus & assentimus, & irrevocabilem Magistratui Vilnensi concedimus facultatem, ut perpetuis deinceps temporibus, quando & quotiescunque Advocatiam Vilnensem post modernum ejusdem Possessorem Generosum Alexandrum Chalecki Aulicum Nostrum, vacare contigerit, quatuor ex medio sui Candidatos, communibus suffragiis eligat, & Nobis præsentet: Nos vero uni ex eisdem Candidatis, qui Nobis magis idoneus esse videbitur, munus Advocatiæ Vilnensis collaturi sumus, nec unquam ius talis electionis à Magistratu Civili Vilnensi alienaturi, quod & Serenissimi Successores Nostri sunt facturi: ita tamen, ut ille Advocatus libere per Magistratum electus, & per Nos confirmatus, iuxta allegationem superius descriptam, singulis Annis aliquid emolumenti Civitati adferret, Magistratus vero Civilis id ipsum animadvertere teneatur, ad quod eosdem præsentibus, adstrictos esse volumus. Jn cuius rei fidem, Præsentes manu Nostra subscriptas, Sigillo Nostro M. D. L. communiri mandavimus. Datum in Castris ad Smolenscum Die Secunda Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo, Regnorum Poloniæ Vigesimo Tertio, Sveciæ vero Decimo Septimo. Sigismundus Rex. Sigillum appensile M. D. L. Janussius Skumin Tyszkiewicz M. D. L. Notarius, Capitaneus Braslaviensis.

R. 1614.

Roku 1614. Dnia 2. Januarii. Reſkrypt Krola Jmci Zygmunta III. do Magiſtratu Wileńſkiego, aby obrani do Magiſtratu i w nim będący, z Urzędow rocznych przez elekcyą na ſię włożonych niewymawiali ſię, i onych nieſkładali.

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaſki Krol Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantſki, Smoleńſki, a Szwedzki, Gotſki, Wandalſki Dziedziczny Krol. Szlachetnym Burmiſtrzom, Radźcom, i Ławnikom Miaſta Naſzego Stołecznego Wilna, wiernie Nam miłym, Łaſkę Naſzę Krolewſką. Szlachetni wiernie Nam mili, donoſił Nam to Urodzony Alexander Chalecki z Chaleza, Sekretarz i Woyt Naſz Wileńſki, iż niektorzy z wierności waſzey, Urzędow rocznych Burmiſtrzowſkich, i Radzieckich przyimować, i odprawować, wedle powinności dawnych zwyczaiow niechcą, owszem one ſkładaią i odrzucaią, nie bez ubliżenia powagi Urzędowey, i zamieſzania Spraw Mieſkich, à iż Nicht z Wierności Waſzey, iako zaciągać ſam naſię żadnego Urzędu bez ſpolnego obrania, tak też będąc obranym upornie ſkładać niemoże. Upominamy WW. i koniecznie mieć chcemy, abyście ſię z Urzędow Rocznych Burmiſtrzowſkich, i Radzieckich, niewymawiali, niewyłamowali, ale abyście one ſtarodawnym porządkiem pilnie i chętnie odprawowali, aby zwyczaie i Urząd Mieſki w Klubie zoſtawał, a ktoby Urząd ſam z ſiebie ſwawolnie ſkładał, ten nietylko prerogatyw wſzyſtkich Urzędowi ſłużących ma odpadać, ale karanie od Nas ponoſić pewien. Że ſię WW. w powinnościach ſwoich poczuwać będziecie, i one pilnie odprawować dla Łaſki Naſzey i z chęci ſwey ku dobremu ſpolnemu. Pisan w Warſzawie Dnia Wtórego Januaryi, Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Czternaſtego, Panowania Krolestw naſzych Polſkiego Dwudzieſtego Szoſtego, a Szwedzkiego Dwudzieſtego Roku. Sigismundus Rex. Sigillum Majus M. D. L. appreſsum. Euſtachi Wollowicz Piſarz, Referendarz W. X. L.

Anno 1615. Die 15. Junij. Liſt Oyca S. Pawła do Miaſta Wileńſkiego, aby JX. Euſtachiego Wollowicza Biſkupa Wileńſkiego, za Paſterza przyięło.

PAulus Episcopus Servus Servorum DEI, Dilectis Filiis Populo, Civitatis & Diæcesis Vilnensis, Salutem, & Apoſtolicam benedictionem. Hodie Eccleſiæ Vilnensis tunc per obitum bonæ memoriæ, Benedicti olim Episcopi Vilnensis, extra Romanam Curiam defuncti, Paſtoris ſolatio deſtitutæ, de Perſona Dilecti Filii Euſtachii electi Vilnensis Nobis, & Fratribus Noſtris ob ſuorum exigentiam meritorum, accepto de ipsorum Fratrum Consilio,

Apostolica Authoritate providimus, illumque illi in Episcopum præfecimus, & Pastorem, curam & administrationem, ipsius Ecclesiæ, sibi in spiritualibus & temporalibus, plenarie committendo, prout in Nostris inde confectis Literis plenius continetur. Quo circa, Universitatem Vestram monemus & hortamur, attente Vobis per Apostolica scripta mandantes, quatenus eumdem Eustachium electum, tamquam Patrem & Pastorem Animarum Vestrarum, devotè suscipientes, & debita honorificentia prosequentes, Eius monitis & mandatis salubribus humiliter intendatis. Jtaque Dilectus Eustachius electus in Vobis, dilectionis Filios, & vos in Eo per consequens, Patrem benevolum invenisse gaudeatis. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem. Anno Jncarnationis Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Quinto, Junii Decimo Quinto. Pontificatus Nostri, Anno Undecimo.

Sigillum appensile Pappale.

Roku 1617. Dnia 28. Maja. Punkta do zachowania Pokoiu, i zatrzymania zgody i miłości, między Juryzdykcyą Mieyską i Zamkową, przez ś. p. Karola Chodkiewicza Woiewodę Wileńskiego, Hetmana W. X. L. nadane i ratyfikowane.

Jan Karol Chodkiewicz Hrabia ze Szkłowa i Myszy na Bychowie. Woiewoda Wileński, Hetman Wielki W. X. L. Kommissarz Generalny Ziemie Jnflantskiey, Deorski Luboszański &c. Starosta Czynię wiadomo iż iakom zaraz po Konferowaniu sobie od J. K. M. Pana mego miłościwego Woiewòdztwa Wileńskiego nie o czym więcey nie myślił, tylko o tym abych pro dignitate Urząd ten administrować mógł, i we wszystkim propensè, i onemu się parem esse pokazał. Przetoż te zamysły moie ad Executionem przywodząc, oświadczywszy to: że Jako prærogativas Officij mei w całe zachować totis Viribus, & illæsas Successoribus dochować chcę, tak też na Prawa cudze, Wolności & Jmmunitates następować nie zamyślam, a chcąc to rzeczą samą oświadczyć przy bytności wielebnego w Bogu JW. Jmci Xiędza Eustachiego Wołłowicza Biskupa Wileńskiego, Opata Lubieńskiego, Proboszcza Trockiego, i Podkanclerzego W. X. L. &c. do tego odemnie i od Magistratu Miasta Wileńskiego Uproszonego, także przy bytności Ichmościow Panow Przełożonych i Urzędnikow Grodzkich na sprawowanie rządu i spraw Województwa Wileńskiego odemnie wysadzonych, Punkta od Magistratu Wileńskiego poddane, i przez Antecessory moie Woiewòdztwa Wileńskiego, jako to Authentice pokazali; wcale zachowane ku lepszemu obmyśliwaniu pokoiu i dobrego rządu Miasta tego, ku zatrzymaniu zgody i miłości między Iuryzdykcyiami, i ku temu wszystkiemu coby ku lepszemu, tak Urzędu Grodzkiego,

iako

iako i Miasta Wileńskiego bydź mogło, sposobem niżey opisanym zgodniem postanowił; i Urzędnikom moim teraz i na potym będącym, aby to wszystko ad Executionem przywodzili, i w teyże Klubie zawsze trzymali, koniecznie tak chcąc mieć zleciłem. A Pan Podwoiewodzi mòy teraz i napotym będący, ma się w braniu targowego zachować według Listu Antecessora mego Xięcia Imci Pana Woiewody Wileńskiego przez Mię teraz osobliwym Listem moim z tymże Magistratem ponowionego, w czym jako do tego czasu Miasto przeszkody nie czyniło, tak i napotym czynić nie ma. *2do.* Rząd wszystek w Iuryzdykcyi Zamkowey bez żadney Mieyskiey przeszkody Pan Podwoiewodzi czynić ma, niwczym się w Iuryzdykcyią Mieyską nie wstępuiąc, gdyż Urzędnicy Mieyscy jako Prawa i Przywileie na to swoie pokazali, przysięgami na każdy Rok bywaią onerowani in eum finem aby Rządu sobie należącego przestrzegali. A jeśliby też abo Urząd Zamkowy widział co zdrożnego w Iuryzdykcyi Mieyskiey, albo też Urząd Mieyski w Iuryzdykcyi Zamkowey, maią sobie amice donosić, i gdzieby tego potrzeba ukazowała spòlnie in charitate, Sobie Consilio & Auxilio dopomagać. *3tio* Mieszczan z Iuryzdykcyi Mieyskiey do Sądu Zamkowego i więzienia nienależnego, & e contra Ludzi do Zamku należących do więzienia i do Sądu Mieyskiego aby nie pozywano, a ieśliby się to stało przez sługi Urzędowe, aby tak oni impunè niewchodzili, gdyż to niemała obelżyć kogo, i do szkody przywieśdź, a potym poturemne wziowszy, i de foro Incarcerati dowiedziawszy się, z Turmy go wypuścić, a zato ani sługi Urzędowego, ani strony która nato instabat, pœnâ talionis według Prawa nieskarać. *4to.* Więzień gdy będzie dany do Turmy Zamkowey od Mieszczanina aby bez wiadomości samey strony, albo paręki Ludzi osiadłych, a nie Listowney do dosyć uczynienia niebył wypuszczanym. *5to.* Rekonwencya tak w Prawie Ziemskim W. X. L. iako w Prawie Magdeburskim, ktòrym się Miasto Wileńskie Sądzi, iest w prawdzie pozwolona, ale iż Miasto Wileńskie z Zamkiem, zdawna te Pakta zachowało, aby każdy in foro suo proprio był requisitus, przeto i teraz ta rekonwencya między Urzędem Mieyskim i Zamkowym mieysca niech niema, ale raczey gdy się kto à foro excypuie z Mieszczan Wileńskich, także też vice versa i Zamkowych, tedy takowego każdego ad Forum competens odesłać, a gdzieby wątpliwość była o jego excepcyi, a mianowicie Ludzi nieosiadłych, tedy póki testimonio legitimo, z Urzędu swego exceptionem illatam niewery fikuie, ma rem judicatam mieć in suspenso, ażby to porządnie wywiodł, że iest pod Juryzdykcyą albo Mieyską, albo Zamkową, w żadnym go więzieniu tym czasem niezatrzymywaiąc; to iednak ma się tylko o Ludziach nieosiadłych rozumieć, a termin na pokazanie świadectwa Urzędowego, dalszy nad trzy dni, niema

Tt 2 bydź

bydź pozwolony. *6to.* Sludzy Zamkowi, gdy się trafi na Pozwie Gościa iakiego, albo na areſzta do Domu Mieſkiego iść, niech się zachowaią wedle dawnego zwyczaiu, aby przy ſludze Urzędu Mieſkiego wchodzili do takowego Domu, bo iuż zatym i Mieszczanin, niemoże krzywdy ſobie mianować od Urzędu Zamkowego, gdy się zachowa tak, iak mu rozkaże Sługa Urzędu jego należącego, aby niebronił Zamkowi przyſtępu do Gościa, in quantum juris ma do onego. *7mo.* Weſzło też to per errorem w Urzędowe ſługi Zamkowe, że ſkoro poſtrzegą; iż Dom Iuryzdykcyi Mieſkiey, Oſoba Ordinis equeſtris kupiła, to iuż zaraz w on Dom, rozumieiąc że iuż i Iuryzdykcyą Mieſką kupił, w powinność zamkową wyciągaią. Przetoż Urząd Zamkowy i do takowych Domow, Iuryzdykcyi ſobie żadney przywłaſzczać niema, bo nie idzie to za tym, aby iuż takowy Dom, miał bydź alienowany od Iuryzdykcyi Mieſkiey, że Szlachcic Poſseſsorem onego; gdyż Dom kupić może, albo Mu się po Zenie i iakimkolwiek ſpoſobem dominium doſtanie, lecz Juryzdykcyi kupić, i oney w inſzą przenieść niemoże, bo i zeznania takowych Domow na Urzędach tychże Mieſkich bywaią, i od Emptorow takowych, inſkrypcie tamże zaraz de præſtanda obedientia Eidem Officio Civili, more aliorum Civium ex eadem Domo bywalą opisane, excypuiąc iednak Kamienice i Domy Pańſkie i Szlacheckie pod władzą Zamkową Statutem warowane. Wſzelakich Przekupniow według Prawa Mieſkiego Magdeburſkiego i Dekretow, także Liſtow oſobliwych Krôlow Jchmościow, za konſenſem wſzech ſtanow nato danych, i pod władzą ſamego Urzędu Mieſkiego poddanych, Urząd ſam Mieſki doglądać ma, zaczymby cena rzeczom ſtrawnym prędzey umnieyſzona bydź mogła. Naco dla lepszey Wiary i pewności, przy Pieczęci Rękąm ſwą podpiſał. Datt w Wilnie Dnia Dwudzieſtego Oſmego, Mieſiąca Maja, Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Siedmnaſtego. Jan Karol Chodkiewicz Woiewoda Wileńſki, Hetman W. X. L.

Pieczęć przyciśniona W. X. L.

Anno 1618. Dnia 28. Marca. Dekret Króla Jmci Zygmunta III. między Poborcami Miaſta Wileńſkiego, a Szlachtą, Folwarki pod juryzdykcyą Mieſką maiącą, względem oddawania do Miaſta Poborow, i innych Podatkow.

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Noſtris, quorum intereſt universis & ſingulis, deveniſse ad Nos, Iudiciumque Noſtrum, per viam appellationis, a ſententia iudicii Civilis Vilnensis interpositæ, causam

sam & actionem inter Famatos Joachimum Marcinowicz, & Laurentium Bartkiewicz, uti Provisores Proventuum Civilium nec non Sucollectores Contributionis publicæ, in Comitiis Generalibus constitutæ & laudatæ, Actores, & Nobiles Vladimirum Zochowski atque Christophorum Krzyczewski Possessores Fundorum, Jurisdictioni Civili Vilnensi subiectorum, citatos occasione retentionis & non persolutionis, per Citatos pro aliquot Annis contributionis publicæ ex bonis, Foro & Jurisdictioni Civili subiectis, tum & ratione pænæ in iisdem Constitutionibus interpositæ, per Citatos, propter retentas easdem Contributiones succubitæ, in qua Causa postea quam citati se contributionem Anni Millesimi Sexcentesimi Decimi Sexti, Lanoviæ vulgo dictam, nemini alteri, præter Exactori Districtus in Comitiis constituto & nominato, dari debere allegarent, quietationesque certorum Exactorum de persolutione earumdem contributionum, pro aliquot annis produxissent, Actores vero Privilegiis Serenissimi olim Sigismundi, nec non Serenissimi Sigismundi Augusti Avunculi, Regum & Antecessorum Nostrorum, tum ex Regestris civilibus ejusmodi contributiones, Possessores Fundorum civilium, non ad Exactores Palatinatus vel Districtus, verum ad Succollectores Civiles pertinere, & reddere debere. Judicium Civile Vilnense præfatos Sucollectores civiles, circa Privilegia Jusque ipsorum conservaverat, citatosque tam de præsenti, quam in Futuro, eandem contributionem non alibi, sed ad Sucollectores civiles cum suis Successoribus, reddere debere pronuntiaverat, à quo Decreto Citati supra specificati, nec non & Nobilis Paulus Konopnicki eodem nomine citatus, Processuique præfato inhærens, ad Nos Judiciumque Nostrum appellaverunt, prout causa istius processus latius de præmissis testatur. Jn termino itaque hodierno, ex eisdem appellationibus incidente & hucusque continuato, Partibus Actorea per spectabilem Thomam Bildziukiewicz Consulem ac Jnternuntium Civitatis Vilnensis, Citata vero præfati Vlodimiro Zochowski, suo & aliorum litis consortium nomine, personaliter coram Judicio Nostro comparentibus, eumque terminum attentantibus, atque, controversias suas repetentibus. Nos cum Consiliariis & Juris-peritis Nostris, audita diligenterque perpensa Partium Controversia, sententiam præfatam Judicii Civilis Vilnensis, approbandam & confirmandam esse duximus, uti quidem approbamus & confirmamus, cum ea tamen declaratione Nostra, quod Citati à solutione contributionum pro præteritis annis retentarum liberi esse debent, in posterum tamen tenebuntur easdem contributiones ad Sucollectores Civiles, juxta Privilegia & Regestra Civitatis Vilnensis, conferre & persolvere, præsentis Decreti Nostri vigore. Jn cuius rei fidem Sigillum M. D. L. præsentibus est appressum. Datum Varsoviæ Die Vigesima Octava Mensis Martij

Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Decimo Octavo. Regnorum Nostrorum Poloniæ Trigesimo Primo Sveciæ vero Vigesimo Quinto. Leo Sapieha Cancellarius M. D. L.

Sigillum Majus M. D. L. appressum.

Roku 1618. Dnia 30. Marca. Przywiley Króla Jmci Zygmunta III. aby Waga w Mieście Wileńskim równa była z Wagą Kowieńską i Królewiecką.

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantski, à Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Naszym Listem, wszem w obec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy: doniesiona Nam iest skarga Jmieniem Szlachetnych Burmistrzow, Radźcow i Kupcow Miasta Naszego Wileńskiego, iż oni wielką szkodę ponoszą w przedawaniu Towarów swoich w Królewcu, a to z tych przyczyn, iż Waga Wileńska nieiest równa z Wagą Królewiecką i Kowieńską, towarow grubych w ważeniu, to iest Wosku, Łoiu, Lnu, Konopi, i innych grubych towarow, My tedy postrzegaiąc tego aby Miasto Nasze w tym szkody niemiało, i do zniszczenia nieprzychodziło, chcemy mieć, aby Waga Wileńska, mianowicie na Len, Wosk, Łoy, Konopie, i inne grube towary, równa była z Wagą Kowieńską, i Królewiecką, czego Urząd Mieski Wileński postrzegać będzie, według Praw sobie nadanych, aby Mieszczanie Nasi i Kupcy, równą Wagę maiąc, bez szkody Towary swe sprzedawać mogli. Dan w Warszawie Dnia Trzydziestego Miesiąca Marca, Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Ośmnastego, Panowania Królestw Naszych Polskiego Trzydziestego Pierwszego, a Szwedzkiego Dwudziestego Piątego Roku. Sigismundus Rex. Jan Sokoliński Pisarz W. X. L.

Sigillum Majus M. D. L.

Anno 1620. 11. Martij. Decretum Relationis Serenissimi Sigismundi III. inter Nobilem Magistratum Vilnensem, & Generosum Alexandrum Chalecki pro-tunc Advocatum Vilnensem, ratione distinctionis Judiciorum Civilium.

SIgismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Nostris, quorum interest universis & singulis: Quod cum citatus fuisset ad Nos Judiciumque Nostrum, Literis Citationis nostræ Generosus Alexander Chalecki de Chalcz Secretarius Noster, & Advocatus Vilnensis, ex eadem Advoca-

vocatia, bonisque Jllius omnibus, ad Jnſtantiam Spectabilium Proconsulum, & Consulum Civitatis noſtræ Vilnensis, propterea: quod Jpse juxta Jura & Privilegia, Plebiscita Civitatis noſtræ Vilnensis, quæ fundantur in jure teutonico Magdeburgensi, ad inſtar Civitatis noſtræ Cracoviensis, per Sereniſſimos Anteceſsores noſtros conceſsa, & per Nos confirmata, Officio ſuo Advocatiali fungens, Jure ſuo per infra ſcriptas injurias abutatur, actionesque Pupillorum, & Orphanorum cum Tutoribus, & de diviſionibus hæreditatum, & actiones contra Tutores, actiones Opificum, & differentias Contuberniorum, & multas alias quæ ſolis meré Consulibus debentur, cum derogatione Juribus Civitatis judicet, in inferiori ſuo Judicio, nominato, Causas Majoris momenti (cum tantummodo ſimplices & Decem Sexagenas Lithvanicales non excedentes judicare debeat) cum magno præjudicio multorum judicet, ſententias Scabinorum opprimat, eosque ad inventas retractet, appellationes ad Nos non admittat, Consulares, qui in privatis Civilibus Causis, a jurisdictione Advocatiali & Scabinorum, Privilegiis Plebiscitis ab Anteceſsoribus Noſtris ſunt exempti, jurisdictioni vero Consulari adscripti, per se & ſubſtitutos ſuos ad Forum ſuum attrahat, & eosdem reſpondere Decretis adigat, expensas litium inusitatas contra præscriptum juris, & plebiscitum Civitatis exigat, imo in dies cum maximo detrimento Plebis augeat, mulctas a Civibus ad augendos proventus ſuos graviſſimas extorqueat, contra Præconſules & Conſules, in levipendium ipſorum, in propria Domo ſua (interdum & nulla præcedente causa) de Nocte Judicium bannire jubeat, aliaque plurima gravamina, tam Personis Consularibus quam Civibus, per ſe & ſuos ſubſtitutos Chriſtophorum Kiernowiſzko Conſularem, & Martinum Łukowſki Notarium Scabinalem Civitati juratos, inferat, in derogationem Jurium & Privilegiorum Civitatis Vilnensis, ſummumque præjudicium & damnum non mediocre eorundem Actorum & Totius Communitatis (prout citatio præfata latius de præmiſsis teſtatur) in qua causa poſtea, quam eædem partes, Actorea Spectabilis Magiſtratus Vilnensis, ex Majori Gremio Conſulatus, ac Judicio Scabinali Vilnensi; Citatus quoque perſonaliter, per Bartholomæum Gawłonicki Civem juratum comparuiſsent, ac tandem Magiſtratus ex citatione ſua, contra Advocatum proposuiſset: citatus Advocatus imprimis copias Literarum & Privilegiorum Civitati ſervientium, ut ex iisdem de omnibus differentiis inter ipsum & Magiſtratum Vilnensem exortis, eo facilius informari, & tandem ad objecta reſpondere poſsit, ſibi extradi affectaſset. Magiſtratus vero ſe ad extraditionem Literarum, præsertim vero Privilegiorum, per Sereniſsimos Anteceſsores Noſtros Civitati Vilnensi proprié conceſsorum, ac per Nos & Anteceſsores Noſtros adauctorum & comprobatorum non te-

 neri

neri responderet, Assessores Judicij Nostri Magistratum Vilnensem utpote in causa Actorem, ad extraditionem earundem Literarum Privilegiorum, quæ Magistratui ac Civitati proprié servirent, non teneri adinvenerunt, citatumque alterius procedere debere decreverunt, nihilominus tamen, ac si in prosecutione causæ exhibitio Privilegiorum affectatorum necessaria foret, eamdem Actoream partem denegare non debere, juxta liberam submissionem ipsis pronuntiaverunt. Postea vero post exhibtionem per Magistratum Vilnensem Privilegiorum ultro factam, inter easdem partes, Jidem Assessores Judicii Nostri, exauditis ac bene consideratis Partium Controversiis, Juribusque & Privilegiis, eidem Civitati antiquitus à primæva fundatione á Serenissimis Antecessoribus Nostris datis & concessis, ac per Nos sacrosanctè approbatis & confirmatis, diligenter perspectis, iisque inhærendo talem sententiam tulerunt: Quando quidem Pars actorea Magistratus Vilnensis docuit, & Privilegio Serenissimi divæ memoriæ Casimiri Ducis M. D. L. demonstravit Jus Theutonicum seu municipale Magdeburgense, Civitati Vilnensi ad instar Cracoviensis esse collatum, quod Privilegium à Succedentibus Serenissimis Regibus Antecessoribus Nostris, á Nobisque ipsis est approbatum & confirmatum, Civitas vero Cracoviensis habet distincta Judicia, proinde decreverunt Judiciorum exercendorum rationem Civitati Vilnensi, & modum ad normam Civitatis Cracoviensis revocari, & exercere debere. Quo ad Plebiscitum vulgo Wielkierz attinet: quandoquidem ad supplicationem Magistratus & Communitatis Vilnensis, hoc idem Plebiscitum a Serenissimo Rege divæ memoriæ Sigismundo Augusto, Civitati præfatæ Vilnensi est concessum & confirmatum, atque a Serenissimo Rege Stephano, & a Nobis roboratum & ratificatum: insuper in Privilegio super Advocatiam, præfato Citato moderno collato & dato nominatum est, quo cautum est: ut secundùm Plebiscitum judicia exerceat, super quod Privilegium Idem citatus juravit, ideo hoc idem Plebiscitum consistere, vim & robur legis perpetuæ, habere debere pronuntiaverunt. Cum autem in eodem Plebiscito ob vetus idioma Linguæ Polonicæ quædam sunt obscuriora, ideo hac in parte eandem quæstionem, pro declaratione ad Nos remiserunt. Quod vero ad gravamina attinet: & primo de non admissis appellationibus, decreverunt easdem appellationes, a definitiva sententia, & accessoriis majoris momenti; quæ causarum perimentia dicuntur, omnino admitti. Sententias vero seu ortilegia, per Judicium Scabinale concordanter adinventa lata, & pronuntiata, in suo robore firmiter permanere, Advocatumque a cassatione eorumdem ortilegiorum abstinere, quinimo Eumdem a Sententia ferenda vel omnium consensui, vel majoris partis adinventioni adhærere, sententiamque per ipsos inventam pronuntiare debere. Cum autem

No-

Notarij & alij Officiales Advocati, a Decretis, Refcriptis, contumacijs, & alijs fimilibus causis plus æquó folutiones exigant, usque exactionibus homines litigantes aggravent, proinde ftatuerunt eumdem Advocatum debere in fuos Officiales animadvertere, ne huiusmodi exactionibus homines aggravent, fed fecundum præscriptum Plebisciti, alias Wielkierz ejusmodi folutiones & non pro libitu fuo exigat. Quod autem ad mulctas pecuniarias attinet, quarum non nullas se accepifse Advocatus citatus agnovit, nominatim vero a Famatis Sebaftiano Pigulka aurifabro, centum fexagenas Lithvanicalies, Jgnatio Dubowicz Sexaginta Aureos hungaricales, & ab aliis multis; quæ cum Privatorum funt injuriæ, cuivis pro iniuria & gravamine, cum eodem Advocato, falvum jus reservaverunt. Quod vero Personas in Magiftratu exiftentes attinet, eo animadverso quod eædem Personæ omnes, Juribus, Libertatibus & prærogativis gaudent, atque uti ab omni alieno foro & jurisdictione, etiam a Judicio Advocatiali Domeftico, & Scabinali exemptæ, non fubiacere, neque illos ad prædicta Judicia evocare, & extrahi debere pronuntiaverant, à qua fententia Pars utraque (citata in ea parte quod illi iudicio omnium causarum non funt generaliter adjudicata, Actorea vero in ifta parte ubi declaratio & melioratio Plebisciti alias Wielkierz facta eft, tum quod Advocatus in pænis contra eos, qui Privilegiis & Juramento abutuntur fancitis & ftatutis non fuerit condemnatus) ad Nos appellaverat. In termino itaque hodierno Judiciis Relationum Noftrarum propriarum, partim ex receptione illius, partim ex appellatione à Sententia Afsefsorum Judicii Noftri, per utramque partem ad Nos interpositæ incidente, cum Partes præfatæ Actorea Magiftratus Civitatis Noftræ Vilnensis, per Excellentem ac Spectabiles Jacobum Arnoldum Medicinæ Doctorem, Thomam Bildziuk, Jacobum Radziminowicz Consulares, & Jacobum Sienkiewicz Scabinum Civitatis Vilnensis, Collegas ac inter Nuntios fuos. Citatus vero Generosus Advocatus Vilnensis personaliter, coram Nobis comparerent, eumque terminum attentarunt, ac poftea in principali negotio ea omnia, quæ coram Judicio Noftro Afsefsoriali illata erant: denuo coram Nobis repeterent, introducerent, ac tandem de omnibus controversiis disceptarent. Actores in primis ex fua citatione contra citatum proponebant, præiudiciaque & gravamina utrique fubsellio tam Confulari, quam Scabinali per citatum illata, figillatim proponebant, Privilegiaque Fundationis Civitatis Vilnensis, ac Juris Teutonici, five municipalis Magdeburgensis, quæ eidem Civitati Vilnensi, ad normam Civitatis Cracoviensis per Serenifsimos Antecefsores Noftros concefsa & collata funt producebant, iisdemque & aliis documentis & rationibus, quas & quales causas differentiarum & disceptationum Magiftratus Consularis tractare, judicare

& exequi debeat, deducebant. Præterea Plebiscitum vulgo Wielkierz dictum, communi laude & consensu Civitatis Vilnensis sancitum, conscriptum, & per Serenissimum Antecessorem Nostrum approbatum (super quod, Idem Advocatus solenniter, juxta suum Privilegium a Nobis super eandem Advocatiam obtentum juramentum præstitit) ubi de certis circumstantiis, quomodo sese tam Magistratus Consularis, quam Advocatus nec non judicium Scabinale, in expediendis quibuscunque negotiis & rebus, gerere debeant, continetur; authentice sub Sigillo Nostro M. D. L. publicè ostendebant iisque omnibus deductis & commonstratis, citatum tam Privilegiis quam Plebiscito ejusdem Civitatis Vilnensis contravenire, nec non eodem Juramento per Advocatum præstito, jurisdictionem sibi majorem, quam ipsi competebat, tam in exercendis Judiciis, quam in obeundis & expediendis aliis negotiis, sive sunt parvi sive magni momenti, tum & contra Personas Consulares, quæ sunt ab omni Judicio exemptæ, privilegiatæ, & non nisi coram suo Magistratu Consulari, parere & respondere ex Officio tenentur, privata sua authoritate usurpare, Scabinorum ortilegia retractare, atque appellationes a Decretis & ortilegiis Scabinorum denegare, pænasque & mulctas a Civibus, supra æquitatem extorquere, omniaque pro libitu suo exercere inferebant, petebantque ut consideratis iisdem omnibus Juribus, Privilegiis, deductionibus, allegationibus, de præmissis omnibus differentiis, sibi cum Advocato intercedentibus, cognoscere & statuere Magistratum cum Judicio Scabinali, circa Iura eadem ac Privilegia, Plebiscitum, Observationes, prærogativas, conservare; Advocatumque in pænis contra illos, qui Privilegiis & Iuramento abutuntur, Statutis & sancitis condemnare dignaremur. Ex adverso citatus advocatus Vilnensis, actionem presertim ex privato potius odio, quam bono Publico Civitatis illius profectam, nec per omnes Consules Consularesque, sed quosdam iuniores duntaxat ex ordine ipsorum, sibi institutam esse, assertatione privata solius Thomæ Dygon Consulis Vilnensis, cum subscriptione & sigillo ipsius deducebat, & ad ipsum negotium principale, sive injurias prætensas descendendo, sibi uti Iudici ex usu, consvetudine, seu praxi communi, judicium omnis generis Causarum competere, Antecessoresque suos priores semper in continuo usu eorundem Iudiciorum fuisse allegabat, & insuper certis Privilegiis Serenissimorum Antecessorum Nostrorum Vladislai Regis, Sigismundi Ducis, ac præsertim Sigismundi Augusti, Avunculi & Antecessoris Nostri, Civitatem præfatam ab omni alieno foro & jurisdictione Castrensi, Terrestri & alio quovis extraneo Iudicio exemptam, & Advocato Vilnensi subordinatam esse, deducere conabatur, eodemque Privilegio quemlibet tam in magnis, quam in parvis causis & actionibus Civilibus & criminalibus, non

alibi,

alibi, quam coram Advocato, & Civili Magiſtratu comparere debere allegabat, ſeque nihil temere, præcipitanter, aut contra Iura, Privilegia qualiacunque excelsiſse, verum ſecundum præscriptum Iuris comunis, & antiquæ consvetudinis, in ſuo officio Advocatiali ſese continere affirmabat; Quod vero aſsertum Plebiscitum attinet, illud unquam in uſu & obſervantia fuiſse omnino negabat; Jtaque ſe quoque circa eadem Iura, & Prærogativas ſuas Advocatiales, & alia quævis munia & officia ad Advocatum ex antiquo uſu & conſvetudine pertinentia conſervari, Plebiscitum aſsertum tolli, caſsari, & annihilari, ſeque a Causa & omni partis actoreæ impetitione liberum pronunciari expetebat. Porro Actores facta ſolemni proteſtatione de atteſtatione per Thomam Dygon edita, ac per Advocatum in ſubſidium exceptionis ſuæ coram Nobis producta, eandem tanquam privatam, & ab una tantum Perſona factam, nihil valere poſse replicabant, eamque rejici affectabant, quæ toti Civitati, bonoque commodo, & ordini Communitatis contravenit: Nos cum Consiliarijs Noſtris, lateri Noſtro aſsidentibus, audita, diligenterque perpensa partium controversia, Juribusque, Privilegiis, allegationibus, defensionibus tam in priori inſtantia, coram judicio Noſtro aſseſsoriali, quam coram Nobis reproductis, & illatis, diligenter perſpectis & animadversis, ijsque inhærendo: Imprimis ſententiam præfatam Judicij Noſtri Aſseſsorialis, uti juſtam & de Jure latam in toto, prout in ſe ſonat, approbandam, & confirmandam eſse duximus, uti quidem approbamus & confirmamus. Quantum vero duo puncta attinet, nimirum ratione Juris Teutonici, ordinationisque Judiciorum, nec non ratione elucidationis Plebisciti Wielkierz dicti, a quibus appellatio ad Nos interpoſite eſt, quamvis Nos conſideramus Civitatem Præfatam Vilnensem juxta Privilegia ipsius coram Nobis exhibita, in Jure Teutonico, quod Magdeburgense dicitur, fundatam, eandemque Juri præfato Teutonico, quo & Civitas Cracoviensis gaudet adæquatam eſse; verum cum intellexiſsemus, diversam & aliam in Civitate Noſtra Vilnensi quam Cracoviæ receptam & obſervatam hactenus in exercendis Iudicijs & proceſsibus, rationem, & ordinem, eumque usu ac conſvetudine approbatum, ac mediante Privilegio ejusdem Civitatis Vilnensis receptum & introductum eſse; Ideo in vim Legis, ac perpetuæ firmitatis & obſervantiæ, talem modum & ordinem ibidem perpetuo duraturum, præscripsimus, ſtatuimus, & declaravimus. Et primum quidem quo ad primum punctum occaſione diſtinctionis Iudiciorum in eo paſsu ſic observari, volumus: Quod nimirum Magiſtratus, Officium videlicet Conſulare Vilnense, Causas & actiones infra ſcriptas, nempe Obſigillationes poſt manum mortuam, Inventaria, taxam bonorum in ijs continentium, Creationes Tutorum, ac eorum depoſitiones, Rationes tutelarum, & omnes circa eas interve-

nientes controverſias, Adultis, discretorum annorum cognitiones, Viduarum orphanorumque proviſiones & protectiones, contuberniorum Mechanicorum, artificum, ordinationes & exortas differentias, quæcunque inter Magiſtros & eorum Familiam ſociosque intervenerit; Tumultuum, ſeditionumque Inquiſitiones, pe diſtingvendis limitibus Domorum, arearum, Fundorum inter vicinos, pro conſpiciendis inter eosdem damnis, illatis vel inferendis, tum & in extruendis novis ædificijs aut antiquis reparandis; cognitiones aut animadverſiones in eos, qui ſive res ipsas, quas venales quomodocunque exponunt, ſive eorum pondera, vel mensuras fallaciter vitiant, ac denique miſerabilium Perſonarum Hoſpitalium & Xenodochiorum causas, de querelis Domini contra ſervum, ſervi contra Dominum, vel aliquos causas calculosve, Jnscriptiones coram officio Conſulari recognitas, expedire, exercere, & determinare, idque in ſuo conseſsu Magiſtratus ordinario tenebitur. Personæ quoque Conſulum, Conſularium & Scabinorum, Notariorumque, nec Forensi Domeſtico Advocati, nec Scabinali, ſed mere Magiſtratûs judicio omni in causa ſubjaceant. Porro Advocatus pronunc & in poſterum exiſtens, cum Scabinis in ſuo conſeſsu Scabinali, ſeorsive omnes & ſingulas causas Criminales, tum & Civiles, ad expoſita Judicia pertinentes, Teſtamenta quoque, codicillos, circa quæ ſolemnitates observari ſolent (exceptis ijs, quæ ſuperius circumſcriptæ ſunt, & quæ ad officium ac ordinationes Conſulatus ex præmiſsa Noſtra declaratione pertinent) expediat, ita videlicet quod in causis actionibusque gravioribus, ac majoris momenti, juxta veterem consvetudinem, Scabini ante ferendam ſententiam definitivam, vel ſuper quo diſceptaverint, cum Magiſtratu conſulari per Delegatos e medio ſui conſilia capiant, & communicent; Quodsi quidem ijdem Scabini propter ſuffragia ineunda, a Magiſtratu requiſiti & vocati fuerint, de rebus compoſitis ſecum unanimiter conferre tenebuntur. Inſuper Advocati, tam modernus, quam in poſterum ſuccedentes, in abſentia Reſidentiæ ſuæ, in locum ſuum nonniſi e medio Magiſtratus ſubſtituere debebunt. Quod vero venditiones, emptiones, intromiſsiones, quietationes, ceſsiones, recognitiones quasvis (ratione quorumvis debitorum verbalium, Chirographorum, inſcriptionum, pactorum omnium, actionum locati & conducti, arendæ, & inde emergendorum damnorum, intercedentes attinet, eas coram quocunque ſubſellio) etiam coram Officio Advocatiali inferiori dummodo ſummam decem ſexagenas Lithvanicales non excedat & exceptis ijs, quæ ex tutela aut Tutoribus petenda non proveniunt, quæ ad Magiſtratum mere pertinent, cuicunque pro libitu ſuo facere, & voluntate expedire: Advocato quoque privatim in loco ſuæ reſidentiæ, non tamen extra territorium Civitatis Noſtræ Vilnensis, causas ocasione

qua-

quarumvis injuriarum Civilium, a quibus mulcta illi soli debetur; tractare & expedire licebit. Si quid autem ex praemissis circumscriptis causis, Notarij in privato extra Officium in aedibus suis, a quopiam ad recognoscendum & inscribendum susceperint, id totum prorsus de facto, nullius valoris esse debet. Porro alterum Punctum ratione Plebisciti Civitatis Vilnensis quod attinet; illud quidem Plebiscitum, uti per Magistratum & Communitatem Vilnensem receptum, tandem per Serenissimos Antecessores Nostros, ac Nos ipsos approbatum, Nos quoque & ad praesens approbamus. Ceterum cum quaedam in eodem Plebiscito absoluta, & iis temporibus diversa contineri appareant, praetia quoque rerum longe aliter a modernis temporibus, quibus in altum emerserunt & excreverunt, differunt, praesertim quod in illud Plebiscitum non omnia requisita, de observatione & ordinatione praetii sint inscripta & inserta, usu tamen & continua consvetudine recepta sunt, ideo Nos innitendo diversitati temporum, hoc idem Plebiscitum ratione praetij, & in aliis punctis, quae in anteriori Plebiscito non erant expressa, ad praesens in moderno Plebiscito per Nos constituto meliorari volumus, prout quidem illius meliorationem seorsivis Literis Nostris facimus, & statuimus. Ad Extremum, omnes quasvis differentias occasione quarumque offensionum ab utrinque intercedentium, protestationes, reprotestationes, attestationesque, contra bonum publicum Civitatis nostrae editas, inter easdem partes tollimus, cassamus, & in nihilum redigimus, nulliusque roboris esse, nec quidquam famae, honori, existimationi, bonaeque reputationi cuiuscunque nocere debere pronuntiamus, praesentis Decreti Nostri vigore, In cuius evidentiorem rei fidem, Sigillum Nostrum M. D. L. praesenti Decreto est appressum. Datum Varsaviae Die Undecima Martij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Regnorum nostrorum Poloniae Trigesimo Tertio, Sveciae vero Vigesimo Septimo Anno. Albertus Stanislaus Radzivill Vice-Cancellarius M. D. L.

Roku 1623. Dnia 10. Octobra. Punkta do zachowania Pokoiu, i zatrzymania zgody, między Juryzdykcyą Mieyską a Zamkową przez s. p. Lwa Sapiehę Woiewodę Wileńskiego postanowione.

LEW Sapieha Woiewoda Wileński. Wiadomo czynię: iż iako iest rzecz piękna, w swoich się swobodach i wolnościach każdemu kochać i onych strzedz; tak niemniey powinna tym zwłaszcza, ktorzy z Rządow i Sądow Boskich, Dygnitarstwa i Przełożeństwa na sobie noszą; nad Mnieyszemi przeciw następcom na Prawa i prerogatywy ich wszelakie, mieć protekcyą i strażą, przez coby nietylko Bliźniemu swemu, ale Bogu samemu prawemi ostawali,

około czego się Ja obieraiąc, i pilne nato oko maiąc, a wiedząc iako Wielkiemu Księstwu Litewskiemu siła należy, aby to Miasto Stołeczne wolno w ozdobach, porządkach, i miłym Pokoiu rosło i kwitneło, widząc iż też godney pamięci Antecessorowie moi do tego uprzeymie i stale dopomagali, za okazaniem Mnie od Szlachetnego Magistratu Miasta tego postanowienia, z podpisem Ręki i Pieczęcią Jchmościow, temuż Magistratowi, a osobliwie od blisko zeszłego X. Jmci Pana Woiewody Wileńskiego tu w Wilnie Dnia 28. Maja R. 1617. dane, na żądanie i prożbę Magistratu tego Miasta, iako rzecz słuszną, zgodzie Urzędu oboiego dobrze i wielce pożyteczną, też Punkta we wszystkim przyiął, i aby w swey exekucyi w przyszłe czasy ostawały, słowo w słowo przepisawszy wydałem, które się tak w sobie maią: Naprzód Pan Podwoiewodzy mój, teraz i na potym będący, ma się w braniu Targowego zachować według Listu Antecessora mego Książęcia Jmci Pana Woiewody Wileńskiego, przez Mię teraz osobliwym moim Listem z tymże Magistratem ponowionego, w czym iako do tego czasu Miasto przeszkody nieczyniło, tak i na potym czynić niema. Rząd wszystek w Juryzdykcyi Zamkowey bez żadney Mieyskiey przeszkody, Pan Podwoiewodzy czynić ma, ni w czym się w JuryzdykcyąMieską niewstępuiąc, gdyż Urzędnicy Miescy, iako na to Prawa i Przywileie swoie pokazali, Przysięgami na każdy Rok bywaią onerowani in eum finem, aby rządu sobie należącego przestrzegali, a ieśliby też albo Urząd Zamkowy widział co zdróżnego w Juryzdykcyi Mieskiey, albo też Urząd Mieski w Juryzdykcyi Zamkowey, maią to sobie amicé donosić; i gdzieby tego potrzeba okazywała, spólnie in Charitate, sobie consilio & auxilio dopomagać. Mieszczan Juryzdykcyi Mieskiey do Sądu Zamkowego i więzienia nienależnego, & é contra Ludzi do Zamku należących do więzienia i do Sądu Mieskiego, aby niepozywano, a ieśliby to się stało przez sługi Urzędowe, aby takowi impune nieuchodzili, gdyż to niemało obelżyć kogo, i do szkody przywieść, a potym poturemne wziąwszy, i de Foro incarcerati dowiedziawszy się z Turmy go wypuścić, a zato ani sługi Urzędowego, ani strony, która na to instabat pæna talionis według Prawa nieskarać. Więzień gdy będzie dany do Turmy Zamkowey, od Mieszczanina, aby bez wiadomości samey strony albo paręki Ludzi osiadłych a nie Listowney, do dosyć uczynienia niebył wypuszczanym. Rekonwencya tak w Prawie Ziemskim W. X. L. iako w Prawie Magdeburskim, którym się Miasto Wileńskie sądzi, iest w prawdzie pozwolona, ale że Miasto Wileńskie z Zamkiem zdawna te pakta zachowało, aby każdy in Foro suo proprio był requisitus, przeto i teraz ta Rekonwencya między Urzędem Mieskim i Zamkowym, mieysca niech niema, ale raczey gdy się kto a Foro excypuie z Mieszczan Wileńskich, także vice versa z Zamkowych,

wych,

wych, tedy takowego każdego ad Forum competens odeſłać, a gdzieby wątpliwość była onego excepcyi, a mianowicie Ludzi nieoſiadłych, tedy póki Teſtimonio legitimo z Urzędu ſwego exceptionem illatam nie zweryfikuie, morem judicatum mieć in ſuſpenso, ażby to porządnie wywiodł, że ieſt pod Juryzdykcyą albo Mieſką albo Zamkową, w żadnym go więzieniu tym czasem niezatrzymywaiąc, to iednak ma ſię tylko o Ludziach nieoſiadłych rozumieć, a termin na pokazanie ſwiadectwa Urzędowego, dalſzy nad trzy dni niema bydź pozwolony. Słudzy Zamkowi gdy ſię trafi na Pozew Gościa iakiego, albo na Areſzta do Domu Mieſkiego ich, niech ſię zachowuią wedle dawnego zwyczaiu, aby przy ſłudze Urzędu Mieſkiego, wchodzili do takowego Domu, bo iuż zatym i Mieſzczanin niemoże krzywdy ſobie mianować od Urzędu Zamkowego, gdy ſię zachowa tak, iak mu rozkaże Sługa Urzędu Jego należącego, aby niebronił Zamkowi przyſtępu do Gościa, in quantum juris ma do onego. Weſzło też to per errorem w Urzędowe ſługi Zamkowe, że ſkoro poſtrzegą, iż Dom Juryzdykcyi Mieſkiey, Oſoba Ordinis æqueſtris kupiła, to iuż zaraz w on Dom, rozumieiąc że iuż i Juryzdykcyą Mieſką kupił, w powinność wciągaią, przetoż Urząd Zamkowy i do takowych Domow Juryzdykcyi ſobie żadney przywłaſzczać niema, bo nie idzie zatym, aby iuż takowy Dom miał bydź alienowan od Juryzdykcyi Mieſkiey że Szlachcic Poſſeſorem onego, gdyż Dom kupić może, albo Mu ſię po żenie i iakimkolwiek innym ſpoſobem dominium doſtanie, lecz Juryzdykcyi kupioney, w inſzą przenieść niemoże, bo i zeznania takowych Domow w Urzędach tychże Mieſkich bywaią, i od Emptorow takowych inſkrypcye, tamże zaraz de præſtanda obedientia Eidem civili, more aliorum Civium ex eadem Domo bywaią opiſane, excypuiąc iednak Kamienice, i Domy Pańſkie i Szlacheckie pod władzą Zamkową, ſtatutem warowane. Wſzelakich Przekupniow według Prawa Mieſkiego Magdeburſkiego, i Dekretow, także Liſtow oſobliwych Krolow Jchmościow, za konſensem wſzech ſtanow nato danych i pod władzą ſamego Urzędu Mieſkiego podanych, Urząd ſam Mieſki doglądać ma, zaczymby cena rzeczom ſtrawnym prędzey umnieyſzona bydź mogła. Naco dla lepſzey pewności, przy Pieczęci rękkm ſwą podpiſał. Datt w Wilnie Dnia Dzieſiątego Oktobra Roku Tyſiąc Sześćset Dwudzieſtego Trzeciego. Leo Sapieha Woiewoda Wileńſki Ręką ſwą.

Pieczęć przyciśniona tegoż JP. Woiewody

Anno 1621. *Die* 15. *Septembris. Liſt Krola Jmci Zygmunta III. do Magiſtratu Wileńſkiego, aby Pana Bildziukiewicza iako inter quatuor Candidatos electum, & a S. R. M. approbatum, za Woyta Miaſta tegoż przyiął.*

 Sigis-

Sigismundus Tertius, DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex Spectabilibus, Famatis, proconsulibus, Consulibus, Civitatis nostræ Vilnensis, Gratiam nostram Regiam. Redditæ sunt Nobis Literæ a Fidelitatibus Vestris, quibus electionem Advocati Civitatis Nostræ Vilnensis, pro iure suo a Nobis impertito, legitimé celebratam indicastis, electumque Nobilem Thomam Bildziukiewicz è Gremio sui, super Advocatia dictæ Civitatis Nostræ Vilnensis, confirmari humiliter petiistis. Nos itaque condignam rationem Juris Fidelitatum Vestrarum habentes, eidem Thomæ Bildziukiewicz cuius Fidem & integritatem morumque probitatem commendatam accepimus, id ipsum munus Advocatiæ cum omnibus prærogativis, iuribus, præeminentiis & emolumentis ipsi conferendis, in eodemque confirmandum esse duximus, uti quidem conferimus & confirmamus, serio fidelitati Vestræ mandantes, ut vigore specialis Privilegii Nostri eo nomine ipsi collati, pro Advocato civitatis Nostræ Vilnensis recepto, super hoc eodem officio Juramentum excipiatis, quo secuto omnibus muniis prærogativis ejusdem Advocatiæ fungi, gaudere, uti & frui permittatis; nihilque in negotiis publicis quæcunque bonum ordinem, regimenque Civitatis nostræ Vilnensis, quin & magistratus concernunt, absque ipsius præsentia & suffragiis, ut-pote in electione Scabinorum & collatione libertatum munitionumque Civitatis (cum potissimum ea ratione adducti, id munus Advocatiæ, uni e gremio Magistratus Vestri, qui in dies tanto majus incrementum augmentumque capiat) destinavimus, sanximusque, tractare præsumatis: secus Fidelitati vestræ pro Gratia Nostra Regia non facturæ Dat Varsoviæ, Die Decima quinta Mensis Septembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Vigesimo Primo, Regnorum Nostrorum Poloniæ Trigesimo Quinto, Sveciæ vero Vigesimo octavo. Sigismundus Rex. Sigillum appressum majus M. D. L. Joannes Sokoliński M. D. L.. Notarius.

Roku 1622. *Dnia* 12. *Stycznia. List Króla Jmci Zygmunta III. do Magistratu Kowieńskiego, aby Kupcy Wileńscy w Mieście Kowieńskim iako składy Towarow swoich tak i handle wolne mieli.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaski Król Polski Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, &c. a Szwedzki, Gottski, Wandalski Dziedziczny Król. Sławetnym Woytowi, Burmistrzom, Raycom Miasta Naszego Kowna, Wiernym Nam miłym Łaskę Naszę Krolewską. Sławetni wierni Nam mili! Doniesiona Nam jest skarga imieniem Magistratu i wszystkiego Pospolstwa Miasta Naszego w Wielkim Xięstwie Litewskim stołecznego Wilna, iż Wierności wasze nie oglądając się, ani

dosyć czyniąc Dekretowi od Swiętey Pamięci Króla Dziada Naszego, między Wileńskim a Kowieńskim Miasty Naszemi, z oczewistey Kontrowersyey z Praw i Przywileiow od obudwu stron pokładanych, za Miastem iednak Wileńskim w swych wolnościach i używaniu ich dawnieyszych wydanemu, temu przeczycie. Towary albowiem które oni lubo to z Królewca, iako Soli, Sledzi, Sukien, Płocien, Korzenia, i inszych tym podobnych, lubo z kąd inąd przyprowadzą tak na brzegu Rzeki Wiliey i Niemna, iako z Domow przedawać nie pozwalaiąc, pieniądze i Towary ich zabierać każecie; a tym barziey praeiudicium odnoszą, iż gdy Kupcom tegoż Miasta Naszego Wilna, zdarzy się te swoie Towary z wicin do sklepow i szpichlerzow w Mieście tymże Naszym Kowieńskim składać, onymże ani swemi, ani przyiacielskiemi Końmi zwożenia pozwalacie, Furmanom w tym swoim (z krzywdą i szkodą każdego potrzebuiącego) zysku i pożytku im niesłusznego życząc, i naganiaiąc; Co oboie iż iest nad słuszność i przystoyność, chcemy mieć po wierności Waszey i koniecznie wskazuiemy, abyście Wierność Wasza pod zakładem kop Tysiąca Litewskich, które Swiętey Pamięci Król Zygmunt August Wuy Nasz, o sprzeciwieństwo założył Dekretowi pomienionemu, dosyć czynili, i kupcow Miasta Naszego Wileńskiego, przy tym cale nie naruszenie wodnych handlow, kupi przedania, na sztuki, miary, wagi, funty, łokcie, beczki, i tym podobne tak w Mieście Naszym Kowieńskim, w Domach i Sklepach, iako i na brzegach Rzeki oboiey Wiliey i Niemna, nie trudniąc zachowali i z brzegow też przewozu Towarow swoich końmi własnemi, Przyiacielskiemi, i Furmanskiemi, którychby iedno sobie oni według swego upodobania nalezli i naięli, bez żadnego obwinienia i karania Mieszczan Obywatelow Miasta Naszego Kowna naiętych, pod takimże zakładem kop Tysiąca które do skarbu Naszego należeć będą, nic nie bronili, inaczey i dla Łaski Naszey nie czyniąc. Dan w Warszawie Dnia Dwunastego Stycznia Roku Pańskiego Tysiącznego Sześćsetnego dwudziestego wtórego. Sigismundus Rex Sigillum appresum majus M. D. L. Gedeon Michał Tryzna Sekretarz.

Roku 1627. *D.* 11. *Febr: Przywiley Króla Jmci Zygmunta III. Miastu Wileńskiemu, aby żaden tak z Obywatelow W. X. L. iako z Miasta Panien namawiać, z Miasta brać gwaltem i wywozić, także Panny bez wiadomości Rodzicow i Opiekunow wyieżdżać ni z kim nie ważyły się, pod winami w tymże Przywileiu i w prawie pospolitym opisanemi.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łaſki Krόl Polſki, Wielki Kſiąże Liteẃſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, a Szwedzki, Gottſki, Wandalſki Dziedziczny Krόl. Wſzem wobec i każdemu z oſobna komu to wiedzieć należy, czyniemy wiadomo, iż Szlachetny Woyt, i ſławetni Burmiſtrze, Rayce, Ławnicy Miaſta Naſzego Wilna donoſili Nam ſkargę, i żałowali ſwoim i jmieniem wſzyſtkich Obywatelόw poſpolitego człowieka Miaſta Naſzego Wilna, że za zepſowaniem obyczaiow dobrych, i wyuzdaną ſwawolą Ludzi nieuważnych, ktόrzy będąc tak Stanu Mieyſkiego, jako i Szlackiego, nie tym porządkiem, ktόry od Kościoła Swiętego powſzechnego Katolickiego od Ludzi uczciwych w Stan Swięty Małżeńſki Chrześciańſki wſtępuiących za Prawo ieſt przyięty, Panny uczciwe a całem i mniey doroſłe, iedne gromadnemi naiazdami, drugie nieprzyſtoynemi przez Ludzie obcey płci ſwawolne namowami, od Rodzicow ich właſnych, a w niedoſtatku od Pokrewnych i Opiekunow z Miaſta gwałtownie wywożąc, i wyprowadzaiąc nie poiedno-krotnie pokątnie ſobie ſzlubuią, czyniąc to dla ſwey nieporządney chciwości maiętności nabycia, na wielkie Małżeńſkiego Sakramentu poniżenie, Rodzicow, Pokrewnych, i Opiekunow znieważenie. Przeto zabiegaiąc na potym takowym gwałtom, naiazdom, i Panien z Miaſta nieporządnie wywożeniu, waruiemy i za Prawo to Miaſtu temu nadaiemy, iż każdy gwałtownik, i każda takowa Panna, ktόraby pominowſzy wolą Rodzicow, a w niebytności ich Krewnych ſwoich Opiekunow, na taki gwałt, lubo też pokątną namowę zezwoliła, i z Miaſta bez wiadomości, woli, i porady ich wyiechała, iuż więcey tak Oyczyſtey, iako i Macierzyſtey maiętności i wſzelakiey inney Spadkowey, ruchomey, i leżącey, tak ten gwałtownik, iako i każda taka Panna upominać ſię, ani Prawem o nię czynić nie ma. Ale Oyciec i Matka każdą taką Cόrkę na takowy gwałt, lubo bez woli i wiadomości ſwey namowę pozwalaiącą wyrzeć ſię będą mogli. A jeśliby po zmarłych Rodzicach w mocy Opiekuńſkiey była, a ważyłaby ſię pokątnie zmowy i wyiazdy bez wiadomości ich czynić, tedy takowa maiętność w opiece będąca iuż nie Pannę ale część na bliſkich Krewnych iey, część na dyſpozycyą Naſzę, a część na Urząd Miaſta Naſzego Wileńſkiego dla poprawy murow przypadać będzie, a Raptores i pomocnicy takowego gwałtu, albo te Oſoby ktόreby nie przyſtoynemi namowami do tego Panny namawiali, nie inaczey, iako i Pryncypałowie ſami Prawu poſpolitemu de Raptoribus opiſanemu podlegali, i karani byli i Urząd też powinien tego poſtrzegać, aby Opiekunowie dla ſwego pożytku Panien doroſłych u ſiebie nie zatrzymywaiąc, gdy iuż lat doroſtą za mąż ich przyſtoynie wydawali, Ażeby i takowa Ordynacya Naſza do wiadomości każdego przychodziła, i do Exekucyey przywodzona była, daiemy ten Liſt Naſz

z pod-

ż podpisem Ręki Naszey, do ktorego i pieczęć Naszę W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie Dnia iedenastego Miesiąca Lutego, Roku Pańskiego Tysiącznego Sześćsetnego Dwudziestego siódmego, Panowania Krolestw Naszych, Polskiego, czterdziestego, a Szwedzkiego Trzydziestego piątego Roku. Sigismundus Rex. Krzysztof Korwin Gosiewski Pisarz W. X. L.

Pieczęć mnieysza W. X. L. przyciśniona.

Roku 1629. *Dnia* 16. *Nowembra Dekret Jchmość Panow Komissarzow Jego Krolewskiey Mości między Magistratem a Postrzygaczami, żeby prywatnego Rzemiosła Postrzygackiego nie robili.*

Mikołay z Ciechanowska Kiszka Woiewoda Mścisławski, Starosta Wiłkomirski, Marcian Tryzna Proboszcz Giemnoński Pisarz W. X. L. Felix Przyłubski Sekretarz, Komissarze od Jego Krolewskiey Mości do Wilna zesłani, Wszem w obec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy, oznaymuiemy iż gdy się przytoczyła sprawa z zapozwu na popieranie Szlachetnego Magistratu Wileńskiego, i pospolitego człowieka Miasta tegoż przeciw uczciwym Łukaszowi Ratowskiemu w Kamienicy Wielmożnego Pana Zmudzkiego Wierszołowskiey nazwaney, Janowi Lutosztańskiemu w Kamienicy Steflowskiey nazwaney, także Michałowi Eyxtalowi Mieszkaiącym Postrzygaczom; proponował Magistrat o to: iż oni przeciwko Prawom i Przywileiom samemu tylko Magistratowi i Miastu na Postrzygalnią nadanym przeciwiaiąc się, na inszych mieyscach prywatnych Rzemiosło Postrzygackie robią, Sukno postrzygaiąc czeladź chowaią na umnieyszenie dochodow Miastu należących, czego dowodząc pokładali Przywileia od Krola Jmci temu Miastu nadane, prosząc aby im takowe robienie zabronione było, i nożyce z Kamienic wywieszać, czeladzi chować zakazano, a pozwani przesłuchawszy Prawa od Magistratu pokładane i czytane, nic nie kontradykuiąc onym submitowali się na mieyscach pomienionych, i nie gdzie indzie privatim Rzemiosła ani robić, ani czeladzi chować, na koniec ani nożyc wywieszać; prosząc aby do Mieskiey postrzygalni byli przyięci, i tam rzemiosło im robić pozwolono było, obiecuiąc czynsz słuszny, iako i inszy do Skarbu Mieyskiego co rok płacić; A tak My Sąd J. K. Mości Komissarski przypatrzywszy się dobrze Prawom Miastu temu od Krolow Ichmościow nadanym, aby pomienione osoby i nikt inszy takowego Rzemiosła oprócz postrzygalnie Mieskiey, w żadnym domie prywatnym nie robił, ani czeladzi nie chował, i znakow rzemiosła swego nie wywieszał, ale aby na postrzygalni Mieskiey iako uprzywileiowaney tam swe Rzemiosło odprawowali, zniosszy się z Magistratem o czynsze i prowenta Miastu należące, nakazaliśmy pod winą grabieży mocą Dekretu

tego, który dla lepszey wiary rękami Naszemi przy pieczęciach własnych podpisaliśmy. Działo się na Ratuszu Wileńskim Dnia Szesznastego Miesiąca Nowembra Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Dwudziestego Dziewiątego Sigilla duo Commissorialia appressa. Mikołay z Ciechanowska Kiszka Woiewoda Mściławski Starosta Wiłkomirski, Marcyan Tryzna Pisarz W. X. L.

Roku 1630. Dnia 17. Junij. Konfirmacya Krôla Jmci Zygmunta III. Przywileiu Zygmunta Augusta na Prawo Maydeburskie i wyięcie Mieszczan Wileńskich od wszelkich Sądow, Konferowana.

Sigismundus Tertius DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque Hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest universis & singulis, exhibitas esse Nobis Literas Pargamaneas, Serenissimi olim Sigismundi Augusti Regis Poloniæ, & Sigillo M. D. L. pensili maiori authentico communitas, continentes in se dotationem Juris Magdeburgensis Civitati Nostræ Vilnensi, Jncolisque ipsius, sanas, salvas, & illæsas, omnique suspicionis notâ carentes, supplicatumque Nobis est Nomine eiusdem Civitatis Vilnensis, per Nobilem Bartholomeum Gawłowicki Notarium Officii Consularis Vilnensis, juratum, ut easdem Authoritate Nostra Regia approbare, confirmare, ac ratificare dignaremur; quarum tenor de verbo ad verbum sequitur, estque talis. Jn Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam res, negotiaque omnia oblivioni sunt obnoxia, nisi Literarum monumentis mandentur; ideoque Nos Sigismundus Augustus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque & Dominus & Hæres, Cupientes Civitatem Nostram Vilnensem Sedem ac in hoc Magno Ducatu Lithvaniæ Jmperij Nostri Domicilium perpetuis dotare ac ornare beneficiis Nostris, notum esse ac testatum volumus universis & singulis, quod cum omnes Magni Ducatus Lithvaniæ ordines, a Nobis contendissent; ut Leges seu Statuta ac Jura certorum ad id delegatorum Jurisperitorum industria aucta, correcta, atque emendata ederemus, & omnes Ordines tam Equestris seu Terrestris, quam Civilis ordinis illis subderemus, nominatim vero ut Cives omnes in Magno Ducatu Lithvaniæ Juris Magdeburgensis Privilegio, a Nobis & a Majoribus Nostris dotati, ad instantiam Hominum Equestris Ordinis & Terrigenarum, ac eorum subditorum conventi & accusati, non suo Jure Magdeburgensi sed Terrestri hic a Nobis edito & promulgato judicarentur, Verum cum Cives Nostri Vilnenses coram Nobis reproduxissent & demonstrassent antiqua adhuc Proavi Nostri & Serenissimi olim Vladislai Jagiel-

giellonis Regis Poloniæ & Supremi Lithvaniæ Ducis, Privilegia, & novissimum etiam Privilegium Nostrum in Bielscensi Conventione Generali eis datum, quibus Privilegijs illi sunt ab omni Jurisdictione ac Officio Palatinali, Capitaneali, ac Terrestri exempti, & soli Magdeburgensi Juri subiecti, quumque simus & jurejurando obstricti atque obligati, & in principio huius Nostri Statuti Terrestris professi, ac polliciti omnia Privilegia omnium ordinum firmiter conservare, & manutenere, Proinde hanc Civitatem Nostram Vilnensem propter singularem erga Nos fidem, singulariaque merita, quibus Nostram gratiam toto hoc Jmperij Nostri tempore demereri nunquam destiterunt, in antiquo Privilegij Magdeburgensis usu, per omnia conservandam, duximus, prout per presentes conservamus, cum scitu, voluntate, & assensu omnium Consiliariorum Nostrorum, Status utriusque infra scriptorum, ac denuo illud damus, & concedimus, donamusque & dotamus hanc ipsam Civitatem Nostram uti antiquitus dotata & fundata est, ac omnes ejus Cives & Jncolas Jurisdictioni Civili subiectos, hujus Juris Magdeburgensis Privilegio liberantes, & ab omni omnium Terrestrium Judicum tam Palatinorum, quam eorum vices seu locum tenentium Jurisdictione & proprietate, ita quod non debebunt nec tenebuntur de rebus parvis, & magnis in actionibus Civilibus & Criminalibus realibus & personalibus, coram ullo alio Magistratu comparere præterquam coram Advocato, & Civili Magistratu eorum, nec alio Jure præterquam Jure Magdeburgensi coram eis respondere, Advocatus vero ac reliquus Magistratus non coram alio, nisi coram Nobis solis non alibi nisi hic Vilnæ præsentibus, & existentibus, quando citatione literali Nostra citati fuerint, secundum vetera Privilegia eorum coram Nobis reproducta, quæ in toto, ac si hic inserta fuissent, confirmamus & secundum veterem hactenus servatam consvetudinem, quam etiam in toto conservamus, & approbamus, non obstantibus quibusvis aliorum Civitatum, tam in hoc Magno Ducatu Lithvaniæ, quam in Regno Poloniæ consvetudinibus, nec obstante Regni cum Magno Ducatu Lithvaniæ si subsequatur unione, quæ sicut nullius Ordinis, ita Civitatis hujus Vilnensis Privilegijs derogare nec poterit nec debebit, promittendo pro Nobis & Successoribus Nostris, Verbo & fide Regia, hanc Civitatem Vilnensem in integro Juris Magdeburgensis, & in omni ejus Privilegiorum usu, Nos conservaturos perpetuis temporibus, nec permissuros ut illis pænis postea constitutionibus & Statutis in Conventionibus Generalibus conditis, vel condendis infringatur; illudque Statutum vetus, quod in distinctione sexta, articulo vigesimo continetur, & alia omnia statuta ac Constitutiones comitiales, ubicunque scriptas & insertas, quibus Juris Magdeburgensis Civitatis Vilnensis Privilegijs derogatum est, vel post derogabitur quo ad Ci-

vitatem hanc Noſtram Vilnensem, ejusque omnes Jncolas, una cum Senatoribus, Conſiliarijsque Noſtris caſsamus, annihilamus, inducimus, antiquamus, irritamus, abrogamus, & pro non ſcriptis nec promulgatis in perpetuum habemus, eique per novam aliam legem, perque hoc Privilegium derogamus & abrogamus ac expreſse in Statuta ſcribi mandavimus, ut Cives omnes Vilnenses in Jus ad ſuum Civilem Magiſtratum, a quocunque vocati, non alio quam Magdeburgensi Jure indigeant; adimimusque Nobis ac Succeſsoribus Noſtris aliquid poſtea publice vel privatim, contra Privilegium Juris Magdeburgensis Civitati Vilnensi datum, de Civibus Vilnenſibus in parte vel in toto rogandi, laudandi, decernendi, ſtatuendique poteſtatem, obligantes etiam fidem Succeſsorum Noſtrorum, ut hoc idem Privilegium Magdeburgense integrum Civitati huic Vilnensi a Majoribus Noſtris & a Nobis conceſsum, & omnia alia Privilegia, quæ antiquitus a Majoribus Noſtris vel etiam a Nobis conceſsa habent, conservent temporibus æviternis. Jn cujus rei fidem evidentiusque teſtimonium præsentibus Sigillum Noſtrum eſt ſubappensum. Datum Vilnæ in Conventione Regni Generali Sedecima Die Januarij. Anno Domini Milleſimo quingenteſimo Sexageſimo ſexto, Præsentibus Reverendis Jlluſtribus Magnificis ac Generoſis Valeriano Vilnensi, Joanne Andruſzkiewicz Luceoriensi, Victorino Samogitiæ Episcopis, Nicolao Kijoviensi, Gregorio Chodkiewicz Vilnensi, Caſtellano Curiæ Noſtræ, Compiductore ac Grodnensi Capitaneo, Nicolao Radziwill in Birże & Dubinki Duce, Palatino Trocensi Exercituumque M. D. L. ac Bielicensi, Lidensi Boſirenque Capitaneo, Stephano Duce Zbarascensi Caſtellano Trocensi, Ioanne Chodkiewicz Capitaneo Samogitiensi Generali, Baſilio Konſtantynowicz Duce Oſtroviensi & Kijoviensi, Paulo Sapieha Novogrodensi, Baſilio Ciſzkowicz Podlascensi Palatinis, Euſtachio Wollowicz M. D. L. Thesaurario & Curiæ Mareschalco & Noſtro, Breſtensi, Mohiloviensi Capitaneo, Nicolao Kiſzka Pincerna M. D. L. Drohicensi Bielscenſique Capitaneo, Gregorio Chodkiewicz Noſtro Structore Mensæ in M. D. L. Joanne Szymkowicz Ticocinensi, Joanne Hayko Mareschalcis noſtris, Oſzmianensi, Krasnoſieliensi, Nicolao Naruſzewicz Marcoviensi Capitaneis & Notariis M. D. L. & alijs quam plurimis fide dignis circa præmiſsa. Sigismundus Auguſtus Rex. Nicolaus Naruszewicz S. R. M. in Magno Ducatu Lithv: Notarius. Cui ſupplicationi Nos uti juſtæ, benigne annuentes præinsertas Literas, in omnibus earum punctis, clausulis & conditionibus, approbandum confirmandum & ratificandum Duximus, prout quidem approbamus, confirmamus & ratificamus, præsentibus Literis Noſtris, decernendo easdem vim & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere. Jn cuius rei fidem præsentes Manu noſtra ſubscriptas Sigillo M. D. L. communiri juſsimus.

Da-

Datum Varsoviæ die Decima Septima Mensis Junij Anno Dni Millefimo Sexcentefimo Trigefimo, Regnorum noftrorum Poloniæ Quadragefimo Tertio, Sveciæ vero Trigefimo Septimo Anno. Sigismundus Rex. Sigillum Majus M. D. L. apprefum. Martianus Tryzna Geranonensis Trocensis Præpositus, Notarius M. D. L.

Roku 1630. *Dnia* 18 *Junij. Przywiley Króla Jmci Zygmunta III. na Brukowe, Moftowe, Powrotne, i Pobrzeżne Miaftu Wileńfkiemu nadany.*

ZYgmunt Trzeci z Bożey Łafki Krol Polfki, Wielki Kfiąże Litewfki, Rufki, Prufki, Mazowiecki, Zmudzki, Jnflantfki, a Szwedzki, Gotfki, Wandalfki, Dziedziczny Krol. Oznaymuiemy tym Liftem Nafzym Komu to wiedzieć należy. Przełożona Nam ieft przez Wielmożnego, Wielebnych, i Urodzonego Mikołaja Kifzkę Woiewodę Mścifławfkiego, Staroftę nafzego Wiłkomirfkiego, Marciana Tryznę Trockiego i Gieranońfkiego Probofzcza, Pifarza W. X. L. Jana Karola Biallozora Probofzcza Wileńfkiego, i Felixa Przylubfkiego Sekretarza, Komifsarzow Nafzych, na flucbanie Magiftratu, i Szafarzow liczby i rachunkow z dochodow i rozchodow, Miafta Wilna w Roku przefzłym 1629. od Nas zesłanych: że to Miafto Nafze Stołeczne Wilno; dla czafow ciężkich i ściflych, wielkim a zwyczaynym coraz wydatkom, bez ktorych fię obeyść niemoże, i ktore za odmianą czasow więkfze coraz rofną, z Prowentow teraznieyfzych niezawfzę wydołać i wyrownać może; a tak profil Nas Szlachetny Bartłomiey Gawłowicki Pifarz Radziecki Wileńfki, imieniem Urodzonego i Szlachetnych Tomafza Bildziukiewicza Sekretarza nafzego Woyta, także Burmiftrzow, Radziec Ławnikow, i wfzyftkiego Magiftratu Miafta Nafzego Wilna, przez Panow Rad i Urzędniki Dworu Nafzego, przy Boku Nafzym na ten czas będących; abyśmy Jm za podaniem Nam przez pomienione Komifsarze Nafze, niżey wyrażonych fpofobow, z Łafki i fzczodrobliwości nafzey, Aukcyą prowentow, z ktorychby Miafto Stołeczne Wileńfkie, pomnożenie w doftatkach, ku ozdobie Rzeczypofpolitey, i zatrzymaniu dobrego rządu, przykładem wfzyftkich Miaft Nafzych mieć mogło, zordynowawfzy wiecznemi czasy nadali, iakoż i ninieyfzym Liftem Nafzym nadaiemy, i czyniąc to na przyczynę Panow Rad i Urzędnikow Nafzych, a mianowicie Jaśnie Wielmożnego Albrychta Staniflawa Radziwiłła Kfięcia, na Ołyce i Nieświżu Kanclerza W. X. L. Gniewfkiego, Tucholfkiego, Beyfagolfkiego &c. Staroſty Nafzego, ktory ofobliwą do Nas intercefsyą za tym Miaftem Nafzym Stołecznym wnofił, a maiąc przy tym z wielu miar doświadczoną pomienionego Miafta Wilna nienarufzoną wiarę i wierne Poddańftwo, z powinnym ufzanowaniem

dostoieństwa Naszego, nie mniey też poglądaiąc i na to: że częstokroć Summy pieniężne sposobem pożyczonym do skarbu Rzeczypospolitey Naszey, na znoszenie Zolnierza, które im dotąd nie są popłacone, unosili, i inne Kontrybucye Laudo publico postanowione, uprzedzaiąc czas naznaczony Dobro pospolite nad swe własne potrzeby więcey przekładaiąc, ochotnie wydawali, iako to Nam oczywiście kwitami skarbowemi dowodzili, Aukcyą Prowentow takim sposobem wyrażamy. Ma i będzie wolen Magistrat Wileński i subordynowane od niego na to osoby, imieniem brukowego prędko się od wozow ciężkich psuiącego, które dla snadnieyszego wszystkim przeiazdu swym kosztem stare naprawiać, i nowo budować, także na staiania Rynkowe wywozić, maią od każdego konia w wozie z iakimkolwiek Towarem do Wilna iadącego, i z tamtąd wyieżdżaiącego po groszu iednym Polskim, także imieniem pobrzeżnego na Rzece Wiliey, od wiciny każdey z jakimkolwiek Towarem z góry i na górę nałożoney, obiema brzegami przechodzące, i na pierwszey wodzie alias spławie na rok po Złotych dwa wybierać; imieniem za się mostowego iednego wedle Kościoła Bernardyńskiego, a drugiego wedle Bramy Spaskiey na rzecce Wilnie, nie małym kosztem przedtym i teraz nowo zbudowanych, od których podług Przywileiu Nayiaśnieyszego niegdy Antecessora Naszego świętey pamięci Zygmunta Pierwszego im nadanego, po pieniądzu Litewskim brali, za ustaniem takowey monety od każdego wozu po szelągu do płacenia wszystkich in genere obliguiemy, pod winami contra transgressores Legum opisanemi, wyiowszy iednak Stan Szlachecki i Duchowny, którzy wyżey pomienioney Aukcyey i nadaniu podlegać nie są i nie będą powinni; a naostatek imieniem powrótnego od Kamienic i Domow w Rynku, i na większych Ulicach, iako Zamkowey, Swięto Jańskiey, Trockiey, Wileńskiey, Zydowskiey, Niemieckiey, Szklanney, Rudnickiey, Ostrey, Końskiey, Subaczey, Spaskiey, po iednemu złotemu, w pobocznych zaś ulicach przecznicach albo zawułkach po groszy dwadzieścia Polskich a na Przedmieściach po groszy dziesięciu Polskich, aby wszyscy in genere którzykolwiek Domy i Kamienice swe pod Juryzdykcyą Mieyską Wileńską maią, sub pæna triplicis pensionis, płacili, czego przy Magistracie executio realis powagą tego wyroku Naszego zostawać ma; Te zaś Domy i Kamienice w których same Osoby in Magistratu constitutæ, personaliter mieszkaią, i w odprawowaniu swego Urzędu, codzienną pracą ponoszą; póki żyć będą; wyięte i uwolnione mieć od tego chcemy i rozkazuiemy, a po śmierci takowey Osoby in Magistratu constitutæ, Dom albo Kamienica eidem oneri subiacebit. Co wszystko mocą i powagą Naszą Królewską approbuiąc deklaruiemy, aby zwyż pomienionego brukowego od osob Kupieckich z mnieyszemi i tańszemi Towarami

albo

albo z żywnością za mil pięć, albo dzieſięć iadących, przykładem inſzych Miaſt Naſzych Korony Polſkiey i Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego nie wyciągali, i na tośmy dali ten Liſt i Przywiley Naſz z podpiſem Ręki Naſzey i pieczęcią Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego. Dan w Warſzawie Dnia ośmnaſtego Mieſiąca Czerwca, Roku Pańſkiego Tyſiąc ſześćſet trzydzieſtego, Panowania Naſzego Polſkiego czterdzieſtego trzeciego, a Szwedzkiego trzydzieſtego ſiòdmego Roku. Sigismundus Rex. Sigillum Majus appensile Magni Ducatus Lithvaniæ. Marcian Tryżna Gieranońſki Trocki Proboſzcz Piſarz W. X. L.

Roku 1632. *Atteſtacya Marſzalka Poselſkiego na Seymie Electionis Kròla Jmci Władyſława IV. bylego, iako Poſłowie Miaſta Wileńſkiego ad Suffragia Electionis, & Nominationis Króla Jmci ſą przypuſzczeni.*

MY Poſłowie Ziemscy i Rycerſtwo Powiatu Wileńſkiego Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, Oſoby niżey mianowane, wſzem w obec i każdemu z oſobna wiadomo czyniemy, iż na Generalnym zieździe Wolney Elekcyey Pana nowego po zeyściu Nayiaśnieyſzego Zygmunta Trzeciego, Króla Polſkiego i Szwedzkiego, w Warſzawie pod Woią odprawowaney, Urodzeni i Szlachetni Tomasz Bildziukiewicz Sekretarz Kròla Jmci Woyt, Jakub Radziminowicz, Bogdan Zakrzewſki Burmiſtrze, Bartłomiey Gawłowicki Piſarz Radziecki, Sławetni Wilhelm Engielbrecht, Kazimierz Dygon, Mieſzczanie Miaſta Stołecznego Wilna, według Praw i zwyczaiow do Elekcyey Nowego Króla, przykładem i ſpoſobem inſzych Miaſt należący, maiąc na to doſtateczną moc od Rzeczypoſpolitey pomienionego Miaſta ſobie daną, wolnemi głosy mianowali za Króla Nayiaśnieyſzego Swiętey pamięci Zygmunta Trzeciego Polſkiego i Szwedzkiego Króla, pierworodnego Syna Nayiaśnieyſzego Władyſława Zygmunta Szwedzkiego, Gottſkiego, Wandalſkiego Dziedzicznego Kròla. Jakoż dla większey pewności Liſt ten Nasz rękami Naſzemi podpisaliśmy. Krzyſztof Radziwiłł Kſiąże na Birżach i Dubinkach Hetman Polny W. X. L. Pieczęć przyciśniona Kſięcia Jmci.

Anno 1633. *D.* 10. *Febr: Privilegium Sereniſsimi Vladislai IV. Regis Poloniæ, omnia Jura, Libertates, Immunitates Civitati Vilnensi ſervientes, confirmans, In Comitijs Coronationis collatum.*

IN Nomine Dei Omnipotentis Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam dignum eſt, ut cunctas humanas actiones, quæ cum lapsu temporis consveverunt defluere, & oblivioni ſub-

 elſe,

esse, constans Literarum apex Voluntatis, & singularis Gratiæ Principum in bene meritos roboret, & confirmet. Proinde Nos Vladislaus IV. DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæque, nec non Svecorum Gottorum Vandalorumque Hæreditarius Rex, Electus Magnus Dux Moschoviæ. Significamus præsentibus Literis Nostris quorum interest, universis & singulis, præsentibus & futuris harum notitiam habituris: Quomodo accedentes Maiestatem Nostram Regiam, Consulariorumque Nostrorum conspectum Nobiles, & spectabiles Jacobus Radziminowicz, & Philippus Sienczyło Consules annui, nomine sui & totius Nobilis Magistratus Universæque Communitatis Civilis Juris Theutonici Magdeburgensis Vilnensis, post delatam Nobis fidelitatis & subiectionis suæ obedientiam, supplicaverunt Nobis, ut eorum omnia Jura Civilia Magdeburgensia, Privilegia Libertates, Jmmunitates, Prærogativasque Nobilitationis Personarum, in Magistratu existentium, nec non libertates a suscipiendis hospitibus, cuiuscunque ij sunt dignitatis præeminentiæ Status & conditionis, eisdem Personis in Magistratu existentibus servientes, atque a Teoloneorum solutionibus, podwodarum vecurarumque armaturæ publicæ, exemptiones & libertationes, Literas Serenissimorum Antecessorum Nostrorum, & consvetudines, placita & plebiscita, eidem Civitati Nostræ Vilnensi, ejusque Magistratui, & omnibus Jncolis ipsius Civitatis, per Prædecessores Nostros Serenissimos Reges Poloniæ, & Magnos Duces Lithvaniæ, data, concessa, largita, emanata, laudata & donata, confirmataque seu datas concessas largitas, laudatas & donatas, novissime autem commissionem super reddendis rationibus, & proventibus redditibusque, nec non expensis Civilibus annuis per olim Divæ memoriæ Parentem Nostrum desideratissimum, Anno Domini Millesimo sexcentesimo vigesimo nono, delegatam, uti Nobis ex relatione Commissariorum patuit, Magistratum seu etiam Procuratores Civilis ærarij annuos, juste & legitime exactéque rationes posuisse, nihilque quod in commoda privata cederet, imo in usum & expensas Civitatis debita contracta, in quibus onerata bona deduxerunt, repertum esse, prout eadem Regestra Civilia ab annis octoginta ex posita, re & actu calculata, manu eorundem Commissariorum subscripta, latius testantur fidemque faciunt, nec non pensionem ad ærarium publicum Civitatis Vilnensis, a strata via provenientem, quod brukowe appellatur, confirmaremus, roboraremus, approbaremus, & ratificaremus præsertim vero per Serenissimos Principes Regesque, Antecessoresque Nostros Laudatissimos, Vladislaum Jagiellonem, Vitoldum, Alexandrum, Casimirum, Sigismundum Primum, Sigismundum Secundum Avum Nostrum, ac tandem Henricum, & Stephanum, nec non Serenissimum Divæ memoriæ Sigis-

Sigismundum Tertium Parentem Nostrum desideratissimum, præmemoratæ Civitati & omnibus ipsius Incolis, hæc ipsa Jura, Privilegia, Leges, Libertates, Exemptiones, & immunitates, plebiscitaque & consvetudines, data, concessa & largita, seu datas concessas & largitas, Authoritate Nostra Regia novo Diplomate confirmaremus, ratificaremus, & approbaremus. Nos itaque attendentes integram fidem & indubitatam constantiam eorundem Civium Nostrorum Vilnensium, quam erga Antecessores Nostros exhibuerunt, eandemque se Nobis præstituros promiserunt, cupientes etiam in his Regni Nostri primordijs eos erga Maiestatem Nostram reddere alacriores, & promptiores, eorumque petitioni iustæ, & rationi consonæ annuentes, omnia eorum eiusmodi Jura Magdeburgensia, Leges, Privilegia, Prærogativasque Magistratus omnes, nec non exemptiones mercantiarum cuiuscunque speciei, & mercium generatim, singulatim, ulnatim, ponderibus, tum etiam propinationem quorumvis liquorum, quæ solum duntaxat Civibus Vilnensibus, Jure Magdeburgensi Teutonico gaudentibus, & non alijs in hac Nostra Civitate Vilnensi competunt, liberando eos ab omni omnium tam Terrestrium Judicum Palatinorum, eorumque vices seu locum tenentium, quam Tribunalium, Mareschalcorum Nostrorum, & quorumvis Commissariorum Nostrorum in Causis Civilibus, seu excessuum Criminalibus Jurisdictione & potestate, inhærendo Articulo Trigesimo quinto, distinctionis tertiæ Statuti M. D. L. consentiendoque eos in omnibus punctis, & clausulis, circa Decretum in Conventione Generali Vilnensi, per olim Serenissimum Sigismundum Augustum Proavum Nostrum, Anno Millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Die decima sexta Januarij latum, & approbatum, etiam immunitates prærogativasque a non solvendis Theloneis, tum quoque a non dandis & præstandis podwodis vecturisque armaturæ bellicæ, atque a pensione globorum & pulveris, seu pro eorum omnium sumptibus, Libertates, tam in Privilegijs, quam etiam in Literis authenticis contenta, & contentas, tam Latinis verbis, quam etiam Polonico & Ruthenico idiomate scripta, & scriptas, quarum voces & tenores tanquam hic de verbo ad verbum inserti, & inscripti essent habere & valere volumus, in quorum & quarum usu & possessione usque hactenus extiterunt, in omnibus eorum Capitulis, Articulis, paragraphis, punctis, clausulis, & conditionibus, ita ut generalitas specialitati, & specialitas generalitati, minime derogare possit, Singulariter quoque actum Commissionis supra specificatum super reddendis per Magistratum, seu eorum Procuratores rationibus proventuum, expensarumque Civilium manibus Commissariorum subscriptum, sigillisque eorum propriis communitum, non aliter ac si hic de verbo ad verbum insertus haberetur, non amplius ullis commissionibus ad fidelem sedulamque administrationem hu-

cusque probatam, grasari inequitari permiſsuros, verum in antiquo uſu & conſvetudine Privilegij Ordinationisque, ſuper calculo & rationibus proventuum reddendis, per olim Sigismundum Proavum Noſtrum, Anno Milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſexto, Die nona Septembris Vilnæ, ex inſtantia & lite Communitatis contra Magiſtratum mota, agitataque per ſententiam inventæ, & approbatæ, inſuper ex præmiſso calculo ob defectum Proventuum per olim Sereniſsimum Parentem Noſtrum exactionem ſuper via ſtrata alias brukowe dictam exemplo aliarum Civitatum Regni Noſtri datam, & conceſsam, permittentes etiam auctionem meliorationemque, pro exigentia temporis moderni, & neceſsitate Civitatis cenſuum, & proventuum omnium ex bonis Civilibus pensæ, inſtitarum, ulnarum, locorum, interſtitiorumque, ex quibus annui redditus ad ærarium Civile penduntur, tum etiam menſurarum frumenti, & liquorum, Variarum ulnarum & ponderum, in quorum Magiſtratus ex antiquo hucusque in pacifico uſu, & poſseſsione cum redditibus ab inde promanantibus permansit, de Jureque Magdeburgensi non cuipiam alteri aut officio Caſtrensi, ſed ſoli duntaxat Magiſtratui Noſtro Vilnensi, cura & proviſio incumbit, Nos conservaturos verbo Regio promittentes confirmanda, roboranda, ratificanda & approbanda, ſeu confirmandas, roborandas, ratificandas & approbandas duximus, prout præsenti Privilegio Noſtro confirmamus, roboramus, ratificamus, decernendo & omnia iuſtè, licitè, & legitimè emanata, vim, robur perpetuæ ac indubitatæ firmitatis debere, obtinere, temporibus æviternis tenore præsentium mediante. In cuius rei fidem, præſentes manu Noſtra ſubscriptas, ſigillo M. D. L. communiri iuſsimus. Datt Cracoviæ in Comitijs felicis Coronationis Noſtræ. Die decima Menſis Februarij Anno Milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo tertio, Regnorum Noſtrorum Poloniæ & Sveciæ primo Anno. Vladislaus Rex Sigillum appenſile M. D. L. Marcianus Tryzna Referendarius & Notarius M. D. L.

Roku 1633. *Julii* 26. *Ordinatio temporanea Sereniſsimi Vladislai IV. Regis Poloniæ, inter Mercatores & Judæos Vilnenses.*

WŁadyſław Czwarty Kròl Polſki &c. Oznaymuiemy tym Liſtem Naſzym komu to wiedzieć należy, iakośmy na Seymie ſzczęśliwie bliſko przeſzłey Koronacyi Naſzey, za affektacyą wſzyſtkich ſtanow W. X. L. abyśmy żydom handle wſzelakie, w Kramach i Domach dla ſnadnieyſzego przyſtępu prowadzić pozwolili, oſobliwie w Mieście Naſzym Stołecznym Wileńſkim, Punkt takowy libertatis commerciorum, za ſzczęśliwym da Pan Bòg do Wilna przybyciem Naſzym uſpokoić obiecali, i termin obiema ſtronom pro die vigeſima octava Junij, w Wilnie innotes-

cen-

cencyą Naſzą zgodnie daną założyliśmy; Na którym Sądzie naſzym Aſseſorſkim, Magiſtrat nomine ſuo, & totius communitatis, actoratus decisionem, ieśliby onemu albo Zydom ſłużyć miał; domawiałſię. Sąd Naſz Aſsesorſki uważaiąc że na inſtancyą, & in rem Zydow Wileńſkich Konſtytucya ſtaneła, actoratum Jm przyznał; po takowym przyznaniu Zydzi Wileńscy, Privilegia od *ś. p.* Królow Jchmościow Anteceſsorow Naſzych, na różne wolności ſobie dane, i od Nas na Seymie ſzczęśliwey Koronacyi Naſzey w Krakowie, za Aukcyą i addycyą oſobliwych wolności konfirmowane pokładali, conservationem circa ejusmodi libertates & immunitates affectando. Jn contrarium Magiſtrat Wileńſki cum Communitate różne Przywileia od Swiętey pamięci Nayiaśnieyſzych Anteceſsorow Naſzych dane produkuiąc inhibitionem z ſtrony handlow Zydom nie należących, domagali ſię. Sąd Aſseſsorſki nie czyniąc żadney de Juribus & Privilegiis kognicyey, causam cum toto effectu do Sądu Naſzego Relacyinego odeſłał. My tedy z wynalazku Panow Rad i Urzędnikow Dworu Naſzego przy boku Naſzym na ten czas będących Prawom Przywileiom i wolnościom Miaſta Naſzego Stołecznego Wileńſkiego nie præiudikuiąc, media przez Komiſsarze Naſze adinventa approbowaliśmy, i per præsens rescriptum Noſtrum approbuiemy. Naprzód Konſideruiąc wielkie inconvenientia z tąd pochodzące, że Zydzi promiscue między Chrześciany mieſzkaiąc oſobliwego ad inhabitandum mieysca ſwego nie maią, wydzieliliśmy i naznaczyli ulicę idącą od Swiętego Mikołaia, aż do Niemieckiey ulicy z obuſtron, a przy tym Zydowſką wſzyſtkę ulicę, tak też i iatkową ulicę, na ktòrych to ulicach Domy i Kamienice Zydom ſkupować albo zamianą, i iako nayleplzym ſpoſobem na wieczność nabywać ma bydź wolno. Wczym im ani Magiſtrat, ani żaden inny przeſzkody, przenagabania czynić nie ma, iakoż zapisy i intromiſsye na takowe Domy i Kamienice Magiſtrat do akt ſwych przyimować absque omni renitentia ma. Waruiąc to aby Zydzi w Kamienicach rogowych które wychodzą na ulicę Niemiecką wrot do ulicy Niemieckiey nie mieli, okna iednak wolno im mieć będzie; a ieśliby ſię nad ſłuszność w kupowaniu takowych Domow i Kamienic depaktacya od przedaiących działa, tedy Urząd Grodzki z Mieyſkim moderować to ma; a ieśli ſię oni z ſobą nie zgodzą, tedy ſalvam appellationem do Nas i Sądu naſzego rezerwuiemy. Tym czasem nim takowych Domow i Kamienic nabędą, nie ſzerząc ſię po Ulicach w Mieście Naſzym Wileńſkim, mieſzkania ſobie inſzego, prócz na zwyż mianowanych Ulicach, nie ſzukaiąc ani przywłaſzczaiąc, aby ſię temi Domami i Rezydencyami ſwemi gdzie na ten czas mieſzkali kontentowali. Kamienicę Słucką i Kiſzczyńſką, circa Jura Libertatis & Privilegia, wiecznemi czasy zoſtawuiemy. Domy i Kamienice ktòrekolwiek byli na pomie-

mienionych Ulicach na ſzpital fundowane, tych dyſpozycyą w Bogu Wielebnemu Kſiędzu Biſkupowi Wileńſkiemu iako loci Ordinario poruczamy, Prawa ich wcale zachowuiemy. Zydzi ratione Personæ do Zamku a nie gdzie indzie należeć maią, a ratione fundi do Ratusza albo do tey Jurysdykcyey pod którą takowe grunty należeć będą; do tego ab onere ſuscipiendorum Hoſpitum, pod czas iakichkolwiek ziazdow głównych, i partykularnych Sądow Trybunalſkich, i inſzych etiam in præsentia Noſtra, i od wſzyſtkich ciężarow Mieyſkich iakożkolwiek nazwanych, exceptis oneribus Reipublicæ, Zydow uwalniamy, tak iednak aby względem takowey wolności pod czas Pokoiu po Złotych trzech seſt, a pod czas Woyny po Złotych pięciu set, dawać i płacić annuatim do Ratuſza powinni byli, które ſię dochody in uſum & ornamentum Publicum Miaſta Wileńſkiego obracać maią. A Magiſtrat tak z tych iako inſzych Prowentow Mieyſkich czasu ſwego wyliczać ſię powinien będzie. A rury które w tychże Domach bywały zoſtawać i na potym maią, które opatrować i wody dodawać ma Magiſtrat, wcale zachowawſzy czynsz powinny Miaſta przykładem inſzych Mieszczan. Bydło na rzeź kupować, i nie na przekupſtwo Zydom wolno będzie, które targować i przedawać na każdy dzień przed Bożnicą a nie gdzie indzie wolno bydź ma, tak Chrześcianom, iako i Zydom, lubo ſztukami, lubo całkiem; Szynkow w pomienionych Domach, a nie gdzie indzie w Mieście Wileńſkim na miod, na piwo, gorzałkę dla Chrześcian Zydom mieć nie wolno; prócz ieśliby z Domu ſwego, miod, piwo, beczką, gorzałkę zaś kuſą, baryłą garcem pół garcem, a nie mnieyſzą miarą potrzebuiącym przedawali, i kupowali, Dla ſiebie iednak i dla ſwey właſney potrzeby Zydom wolno będzie mieć ſzynki. Waruiąc to, aby im w Domach i mieſzkaniach ich gorzałkę palić nie wolno było, chyba proſtą przepalać którey wolno im będzie; Toż od Ludzi Stanu Szlacheckiego iako i inſzych iakieykolwiek kondycyey, publice i privatim nabywać. Miod iednak ſycić i piwo warzyć wolno będzie Zydom w Domach ich właſnych. Zytem, śledziami, ſolą, lnem, pienką, nie wolno Zydom handlować, i one na doł wodą ſpuſzczać, ale tylko dla pożywienia ſwego ſoli, i sledzie beczkę i łaſztem, u Mieſzczan Wileńſkich kupować i komu chcąc przedawać. Pienkę lubo u Szlachty, lubo i u Kupcow nabywſzy wolno będzie Zydom do Miaſta przywieść i one nie komu inſzemu loznemu albo przyiezdnemu gościowi, ale Mieſzczaninowi Wileńſkiemu przedać będą powinni; Woſkiem iednak, łoiem, ſkurami, miodami przaśnemi wolno Zydom tak na Rynku iako i w Domach Gościnnych z przyieżdżymi i Obywatelami tuteyſzemi handlować. Wag według dawney ugody Zydom na wſzelaką potrzebę nie ma bydź broniono; Zydzi zaś nie maią mieć inſzey Wagi nad zwyczay Kramarſki.

Rze-

Rzemioſła, które ſą z dawna ugruntowane w Przywileiach i porządkach Kościelnych i Cechowych, tych robić Zydzi nie maią, które iednak nie ſą cechowe, iako Szklarſkie, Kuſznierſkie, Szmuklerſkie, te im zabronione bydź nie maią, wſzakże dla ſiebie i dla ſwey właſney potrzeby, a nie na przedaż wolno im Rzemieślnikow Zydowſkich chować, oſobliwie Krawcow. Wygadzaiąc zaś Stanowi Szlacheckiemu i wcześnieyſzemu odprawowaniu w handlach wolno będzie Zydom Wileńſkim mieć Kramow otworzonych publicznych dwanaście, na Zydowſkiey Ulicy, a nie gdzie indzie w Mieście Wileńſkim w żadnych Domach, Kamienicach, oſobliwie w Kiſzczyńſkiey i Słuckiey, nie maią mieć publicznych Kramow; w ktòrych to pomienionych Kramach otwartych Futra rożne ſtare, i nowe, ſzyte i nie ſzyte, ſzaty nowe i ſtare, inne wſzelakie Towary, Bławatne, Towary Tureckie, Płòtna, Złoto, Srebro, Kleynoty, i inne wſzelakie towary i Korzenie, ktòremi kolwiek Mieſzczanie handluią, przedawać na łokieć i na Funt ważyć, iako i innym Kramarzom wolno będzie. Falendysz ktòrego łokieć ceny Złotych ſześciu niewynieſie, wolno na łokieć przedawać, także i karazie murawſkie, ſukna i kiry omnis generis, Szkarłaty iednak, Paſſzkarłacia, Pulgranacia, Falendyszy przednie, ktòre cenę Złotych ſześciu wynoszą, nie na łokieć, ale ſztukami przedawać powinni będą. Rekognicye, ceſsie, rezygnacie, Jntromiſsie Domow i Kamienic wyżey mianowanych, Zydom uſtąpionych, nięgdzie indziey maią ſię odprawować, tylko albo przed Sądem Woytowſkim zagaynym, albo Burmiſtrzowſkim, iakoż i wſzelakie proteſtacye, Proceſsa criminalia, civilium actionum, za rekognicyami, obligami, ktòreby Mieſzczanie Prawa Magdeburſkie na ſię Zydom dali, i naſwych oſiadłościach dobrach ruchomych, i oſobach aſsekurowali przed pomienionemi Sądami, a nie inſzymi, pod utraceniem tey ſprawy; a Sąd przychilaiąc ſię do zapisu i obowiązkow w nim opisanych, nieodwłòcznie ſprawiedliwość i exekucyą czynić ma. Wzaiem też Zydzi tak o kryminalne, iako i potoczne obligowe ſprawy, zapisy i Proceſsa prawne, niemaią bydź pociągani do innego Sądu, tylko do należnego to ieſt Zamkowego, gdzie ieśliby od Prawa na Domach i Kamienicach ſwych, mianowanych Zydowſkich, wſkazana była, tedy Magiſtrat ma exekwować Sklepy w Domach i Kamienicach rożnych, wolno Jm naymować, i wſzelakie towary ktòre ſię wyżey pomieniły; w nich mieć, wſzakże tych ſklepow publice nieotwieraiąc, przedawać i handlować tak z Gościnnemi, iako i z Obywatelami tuteyſzemi, niema im bydź zabroniono. Proceſsa Wſzyſtkie, Liſty upominalne, i zaręczone od ś. p. Krola Jmci, Pana Oyca Naſzego na Magiſtrat i Communitatém Miaſta Wileńſkiego wynieſione, z obuſtron znieſione, i kaſsowane bydź maią, ktòre to media, przez ninieyſzy reſkrypt naſz, in omni meliori modo & ſtylo ſtwier-

Bbb 2 dzo-

dzone, tak od Magistratu, iako i Zydow Wileńskich, inviolabiliter tam in toto quam in parte zachowane bydź maią, do wyiścia dziesięciu Lat, oprócz Domow i Kamienic, na zwyż mianowanych ulicach, Zydom de facto od Nas naznaczonych, na których iura legitima acquisita wiecznymi czasy, in suo robore zostawać maią, dokładamy i tego, że zwyż rzeczona kaucya, dziesiątku Lat, względem otwierania Kramow publicznych wyrażona, niema się zciągać i dotykać Domow, Kamienic, handlow i Sklepow, których oni wiecznymi czasy zażywać maią. Naostatek bespieczeństwa wszelakie obiema stronom tak waruiemy: że ani Magistrat cum Communitate Zydom Wileńskim żadnego præjudicium czynić niebędą, ani też Zydzi viceversa nad Prawa swe występować niemaią. Magistrat iednak, wszelakim tumultom zabiegać pro debito Officii sui ma, czego wszystkiego strony obiedwie przestrzegać będą, sub pæna nostra arbitraria, in casu vero contraventionis, per partem, præsenti rescripto nostro extendowawszy pænam, to Prawo przecie zachowuiemy, mocą ninieyszego reskryptu naszego. Na co dla lepszey wiary Ręką się Naszą podpisawszy, Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie Dnia Dwudziestego Szóstego Miesiąca Lipca, Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Trzydziestego, Trzeciego, Panowania Naszego Polskiego, pierwszego, a Szwedzkiego Wtórego Roku. Vladislaus Rex. Marcin Tryzna Referendarz i Pisarz W. X. L.

Roku 1636. *We Wtorek po Swięcie Poczęcia Panny Maryi. Dekret Króla Jmci Władysława Czwartego na Relacyach, między Szlachetnym Magistratem Wileńskim a JJ. XX. Karmelitami przy Kościele S. Jerzego będącemi, którym, od Juryzdykcyi ciż Oycowie są odsądzeni.*

WŁadysław Czwarty z Bożey Łaski Król Polski Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smoleński, Siewierski, Czernichowski, a Szwedzki Gotski Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy niniejszym Listem naszym komu wiedzieć należy: iż była odesłana do Nas i Sądu Naszego od pewnych Komissarzow Naszych, do Miasta naszego Wilna zesłanych, sprawa i akcya, między Magistratem i Pospólstwem Wileńskim Aktorami, a Zakonnikami to iest z Księdzem Wielebnym Starszym Przeorem i wszystką Bracią Klasztoru przy Kościele S. Jerzego w Wilnie, Zakonu Nayświętszey Panny Maryi de Monte Carmeli, pozwanemi oto: iż pomieniony Ksiądz Przeor i Jego Bracia, Juryzdykcyą iakąś nad Poddanemi, i Mieszczany Naszemi, z osoby ich rzemiosła iako to: Karczmarzami, Kowalami, Stelmachami, Krawcami, Strycharzami, Przekupniami, Kupcami, i innemi

wszyst-

wszystkiemi, do Juryzdykcyi Naszey Mieskiey należącemi, uzurpuią, Woyta iakieś stanowią, Prawa i Sądy, o długi, Sukcessie i krzywdy, tak i o inne pretensye kontrowertuią, Dekretuią, exekwuią, do żadnego Prawa należnego, na koniec do Nas na rozeznanie nieodsyłaiąc, ani appellacyi dopuszczaią. Nadto Pobory, szosowe powrótne, do Skarbu naszego Mieskiego, wybierać niepozwalaią, raczey te Podatki i składanki, na straże i inne potrzeby Miastu należące, wybieraią, i te podatki na swoię a nie na potrzebę Rzeczypospolitey obracaią: Więc gdy Exaktorowie po kontribucye do Mieszczan przychodzą, Zakonnicy sromocą i despektować każą, Judicata Sądow ich i Dekretow Naszych exekwować niedopuszczaią, i insze przykrości czynią na uymę dochodow, i umnieyszenie Juryzdykcyi Mieskiey, żądaiąc aby Kommissarze Nasi authoritate sua, to decydowali, i Magistratowi w Juryzdykcyą podali: a Wielebny Xiądz Wikary Prowincyey Litewskiey Adam Patriciusz, i Ksiądz Przeor Wileński Kościoła S. Jerzego, sprawuiąc się powiedzieli: że oni acz na Juryzdykcyą żadnego Prawa niemaią, iednak to ex antiquitate absque omni contradictione, w używaniu maią, w którey Sprawie Przerzeczeni Komissarze Nasi kontrowersyey oboiey strony posłuchawszy, citatos wcale zachowawszy przy Gruntach i dobrach Kościołowi Jch nadanych, aby Rzemieślnicy wszyscy tam mieszkaiący, do cechow i porządkow ich według deklaracyey Oyca Wikarego, podlegali Miastu i Cechom respondowali, i onera civilia, równo z innemi pod winą grabieży, ponosili; nakazali. Ratione vero usurpationis Jurisdictionis pro cognitione do Nas odesłali; iako o tym Akt tey Remissyey szerzey w sobie ma opisano. Na terminie tedy przed Sądem Panow Assessorow Naszych przypadaiącym, gdy strona powodowa Magistrat Wileński przez Szlachetnego Marcina Swieżyńskiego, a pozwana Konwent Oycow Karmelitow przez Szlachetnego Jana Rudawskiego staneli, Sąd Panow Assessorow Naszych Przywileia i Prawa z obustron pokładane uważywszy, to upatruiąc ponieważ z Przywileiow i Praw od Swiętey pamięci Królow Polskich, i Wielkich Książąt Litewskich Miastu Wileńskiemu nadanych należy Magistratowi dla Dobra pospolitego w okoliczności Miasta Jurisdictio Civilis, Konwent zaś Oycow Karmelitow pokładaiąc Przywileia na fundusze Konwentowi należące, Prawa które sobie przywłaszcza na Juryzdykcyą nie pokazuie, dla tego Konwent od tey Juryzdykcyey którą sobie pretendował, odsądził, Miastu i Magistratowi Wileńskiemu z posłuszeństwem i ciężarami Mieyskiemi, i zwyczaie przez Poddane czyniące salvo tamen censu terraneo cum emolumentis Conventui provenientibus & spectantibus przysądził; od którey sentencyi pozwani do Nas appelowali. Na dzisieyszym tedy terminie na relacyach Naszych własnych przypadaiącym i dotąd się kończącym, gdy

strona powodowa Magistrat Wileński przez Szlachetnego Marcina Swieżyńskiego Plenipotenta umocowanego swego stanął, i tego terminu pilnował, a pozwani zaś Konwent Karmelitański będąc trzykroć i czwarty raz nad Prawo przez Szlachetnego Michała Jzbickiego Generała Ziemskiego Naszego przywołani, ani sami przez się, ani przez umocowanego swego nie staneli, ani tego terminu nie pilnowali; My z Pany Radami Naszemi przy boku Naszym zasiadaiącemi wysłuchawszy relacyi zeznania pomienionego Generała Naszego o przywołaniu strony pozwaney, w niestaniu oney uczynionego a na słuszne i prawne żądanie Magistratu Wileńskiego, Konwent pomieniony Oycow Karmelitow w tey sprawie wzdać dopuściliśmy, a w moc upadu sentencyą Sądu Panow Assessorow Naszych we wszystkim approbować i utwierdzić umyśliliśmy; iakoż approbuiemy, umacniamy mocą tego Dekretu Naszego. Na co dla lepszey wiary pieczęć Naszę W. X. L. przycisnąć kazali. Dan w Grodnie we Wtorek po Swięcie Poczęcia Panny Maryi Roku Pańskiego Tysiąc sześćset trzydziestego szòstego, Panowania Królestw Naszych Polskiego i Szwedzkiego czwartego Roku. Stefan Pac Podkanclerzy W. X. L. Sigillum minus M. D. L.

Roku 1640. *Dnia* 11. *Czerwca. Kollacya Krola Jmci Władysława IV. Folwarkow Mieskich na prowizyą Burmistrzow i Radcow dorocznych.*

WŁadysław IV. z Bożey Łaski Krol Polski Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski Dziedziczny Krol. Oznaymuiemy tym Listem Naszym wszem w obec i każdemu z osobna komuby o tym wiedzieć należało, teraz i na potym będącym. Przełożono Nam iest przez niektórych Panow Rad i Urzędnikow Naszych, a osobliwie Urodzonego Albrychta Stanisława Radziwiłła Kanclerza W. X. L. Pińskiego Gniewskiego &c. Starostę Naszego: iż Magistrat Radziecki Miasta Naszego Stołecznego Wilna, mianowicie Burmistrze i Radce doroczni, częścią że przez ustawiczną w sprawach Miasta tamecznego publicznych z pracą obeyścia swego Domowego zaniechiwać muszą, częścią że na potrzeby tegoż Miasta różne za szczupłym Solarium swoim, substancyi swoiey uszczerbek nie mały ponoszą, przez co do z ubożenia przychodzą: przeto My słuszny na pomienionych sławetnych Burmistrzow i Radziec Wileńskich wzgląd maiąc, aby przystoyna względem ich pracowitego Urzędu, czułości, i dozoru, w ozdobie i porządku wszelakim dalszym, Miasta Naszego Wileńskiego, w prowizyi wygoda i ukontentowanie było, z Łaski Naszey

Kró-

Królewſkiey za proźbą imieniem ich do Nas wnieſioną na ſustentacyą ich, pewne Folwarki Mieyſkie Kupryaniszki, Dwor wysoki, i Lewoniszki nazwane pod Miaſtem Wileńſkim leżące przydadź im umyśliliśmy, iakoż tym ninieyſzym Liſtem Naſzym wiecznemi czasy przydaiemy; z których to przerzeczonych Folwarkow Kupryaniszek, Wysokiego Dworu i Lewoniszek wszelakie pożytki nie gdzie indzie iedno na prowizyą własną dwóch Burmiſtrzow i Radziec czterech dorocznych obracać ſię maią, i oni ſami temi Folwarkami Poddanemi, Gruntami Sianożęciami, i wſzyſtkiemi do nich przynależnościami zawiadywać, pożytki ſobie wſzelakie według naylepszego wynalazku ſwego przez rok cały przymnażać, a po ſkończeniu Roku gdy czas odmiany dorocznego Urzędu przychodzi, maią ciż roczni Burmiſtrze i Rayce te tam Folwarki tak iako one im podane były z zaſiewkiem, Bydłem, budynkiem całym poprawionym, drugim Burmiſtrzom i Raycom rocznym po ſobie naſtępuiącym oddadź, i tak zawſze consequenter Burmiſtrze i Rayce Miaſta Naſzego Wilna czynić powinni będą. A dla lepſzego w tey mierze Rządu, aby ſię dezolacya iaka w tych przerzeczonych Folwarkach tak w Boru, jako i laſach nie działa, Urodzony Woyt Nasz Wileńſki teraznieyszy doglądać cum toto Magiſtratu tego maią i pożytek z tamtąd przychodzący na każdego z Burmiſtrzow i Radziec rocznych, ducta proportione podzielić powinni będą. Na co dla lepszey wiary Ręką ſię Naszą podpisawszy pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warſzawie Dnia iedenaſtego Czerwca Roku Pańſkiego Tyſiąc ſześćset czterdzieſtego Panowania Naſzego Polſkiego ósmego, a Szwedzkiego dziewiątego Roku. Vladislaus Rex. Sigillum maius M. D. L. appreſsum. Marcyan Tryzna Refferendarz W. X. L.

Roku 1643. Dnia 13. Decembra. Reſkrypt Króla Jmci Władyſława IV. aby Kamienice i Domy gdzie Osoby Magiſtratowe mieſzkaią, od ſtancyi Gości pod czas wſzelkiego ziazdu wolne były.

WŁadyſław IV. z Bożey Łaſki Król Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantſki, Smoleńſki, Czernichowſki, a Szwedzki, Gottſki, Wandalſki, Dziedziczny Król. Wſzem w obec i każdemu z oſobna komu to wiedzieć należy, a mianowicie Wielmożnym Marſzałkom Naſzym uprzeymie Nam miłym, i ich ſtanowniczym Łaſkę Naszę Królewſką. Wielmożni uprzeymie Nam mili: Jakośmy od ſzczęśliwey Elekcyey, i Koronacyey Naſzey wſzyſtkie in genere Przywileia Poddanym Naſzym ſłużące inviolata zachowali; tak i na ten czas przeſtrzegamy tego, aby ſię im niwczym uyma i præiudicium niedziało: aże Magiſtratowi Wileńſkiemu takowe wolności ſłużą, iż

 w tych

w tych Domach i Kamienicach, gdzie Oſobami ſwemi mieſzkaią wolni zawsze ab onere excipiendorum hoſpitum przy bytności, i w niebytności naszey bywali; przeto żądamy uprzeymości Waſzey, a Poſtanowniczych mieć koniecznie chcemy, żeby w tey wolności, Oſoby w Magiſtracie Wileńſkim będące, naymnieyſzego præiudicium nieponioſly, inaczey dla łaſki naſzey, i z powinności ſwey nie czyniąc. Dan w Jłgach Dnia Trzynaſtego Nowembra Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Czterdzieſtego Trzeciego, Panowania Królestw Naſzych, Polſkiego iedynaſtego a Szwedzkiego dwunaſtego Roku Vladislaus Rex. Sigillum Majus M. D. L. appreſsum. Franciſzek Jsaikowſki Referendarz i Piſarz W. X. L.

Roku 1646. *Septembra* 18. *Dnia. Dekret albo Ordynacya Jchmościow Panow Komiſsarzow od Krola Jmci Władyſława IV. do Miaſta Wilna zeſłanych, między Szlachetnym Magiſtratem a Communitatem Miaſta tegoż.*

ALbrycht Staniſław Radziwiłł Kſiąże na Ołyce i Nieświżu, Kanclerz Wielki W. X. L. Pińſki, Gniewſki, Tucholſki, Kowieńſki, Gieranońſki, i Lipniſki Staroſta. Krzyſztoff Rudomina Duſiadſki Kaſztelan Połocki, Franciszek Dołmat Jsaikowſki Referendarz i Piſarz W. X. L. Proboszcz Wileńſki, Gieranońſki i Grodzieńſki, Krzysztoff Przecławſki Kanonik Wileńſki Komiſsarze od J. K. Mości Pana Naſzego Miłościwego, na ſłuchanie liczby Szlachetnego Magiſtratu Wileńſkiego Mieyſkiego, z Prowentow Mieyſkich publicznych, i na rozſądzenie dyfferencyi niżey mianowanych, między tymże Szlachetnym Magiſtratem i Poſpolſtwem Miaſta J. K. Mości Wilna, około wydawania i odbierania tychże Prowentow, tudzież około porządkow Mieſkich, od czasu niemałego przed J. K. M. donoszonych, zeſłani: Wiadomo czyniemy tym Liſtem Dekretem Naszym, iż przekładane były i na pismie podawane Nam ſkargi, od Poſpólſtwa Wileńſkiego, przeciw Szlachetnemu Magiſtratowi Wileńſkiemu, iż Szlachetny Magiſtrat maiąc Ordynacyą od *ś. p.* Króla Jmci Zygmunta Pierwſzego, w Roku 1536. Mieſiąca Septembra 9. Dnia dla dobrego rządu poſtanowioną, i do obserwowania ſobie podaną, podług niey ſię niezachowuie, różne krzywdy i angarie Communitati czyni, Podatki Ordynaryine i kontrybucye częſte u nich wybieraią, ſami ſię z Dobr i handlow ſwych nie przykładaią, któreby na publiczne Miaſta wſzyſtkiego ozdoby, i potrzeby obracane bydź miały, po wielkiey części ſobie przywłaſzczaią i zabieraią, i różnemi ſposobami wolności im ſłużące zatłumiaią. Przeciwnym zaś ſposobem Szlachetny Magiſtrat, proponował ſkargi ſwe, iż iako Comunitas Kupiecka, tak cechy i wſzyſtkie Pospólſtwo, Miaſta Wileńſkiego, poſłuſzeńſtwa zwierzchności

ich

ich należącego nieoddaią, różne prowenta ktòreby do ſkrzynki publiczney iść miały, ſami między ſobą wybieraiąc i chowaiąc, onemi mimo Magiſtrat dysponuią, Praw i prerogatyw osobom w Magiſtracie będącym od *ś. p.* Krolow Jchmościow, i Wielkich Kſiążąt Litewſkich, z dawna nadanych zażywać niedopuszczaią, a powinności na ſię włożonych niepełnią. My tedy Komiſsarze w pomienioną *ś. p.* Króla Jmci Zygmunta I. ordynacyą, tudzież w inſze Prawa, Przywileie, i prerogatywy Miaſtu Wileńſkiemu dla rozszerzenia i przymnożenia ozdob publicznych, i doſtatkow prywatnych nadane, weyrzawszy ſporow, i ſzerokiego ſtron obudwu przed nami w punktach niżey wyrażonych mòwienia wyſłuchawſzy, i one, dobrze uważywſzy, do tychże Praw, Prerogatyw, i porządkow, temu Miaſtu ku przyſtoynemu we wſzyſtkim ſprawowaniu ſię podanych, i do ſamey ſłuſzności ſię ſtoſuiąc, tak znayduiemy, uznawamy, i mocą naſzą Komiſsarſką decyduiemy. Naprzód iurgielta albo Salaria in ſuspenso bydź maią; aż pòki Communitas wſzyſtkie Dobra poſpolite, in poſseſsione wſpòlnym zawiadywaniu z Magiſtratem będzie miała, i póki Ordynacya *ś. p.* Króla Jmci Zygmunta I. Miaſtu Wileńſkiemu nadana, in ſuo vigore, i Folwarki in ſuo ordine ſtaną. W drugim punkcie względem prowentow Mieyſkich, temi prowentami, wſzyſtkiemi expensami, i Folwarkami, dway ex Magiſtratu, a dwóch z Poſpólſtwa według teyże Ordynacyi Szafarzami obrani zawiadywać maią. Wczym, aby tym ſnadniey mogli porządnie ſobie poſtąpić, ieden Szafarz Magiſtratowy, a drugi z Poſpólſtwa prowenta, Komorczane, tak też ieden Szafarz Magiſtratowy, a drugi z Poſpólſtwa w wadze, także w ważce prowenta będą odbierali, i z tych prowentow na każdy Mieſiąc, maią na expensa ordynaryine po Złotych dwieście wyłączać, albo iako potrzeba ukaże, i co Mieſiąc z tey wyiętey Summy maią ſię wyrachować, a te wſzyſtkie prowenta zebrane wszyscy czterey Szafarze za ſwoiemi kluczami chować będą powinni. Tak aby nigdy extraordynaryinych expensow nie czynili iedni bez drugich. Do ſłupa waszczego, iako i do Szafy Komorczaney nie będą mogli przychodzić i one otwierać, aż wſzyscy czterey. Względem Elekcyi na Szafarſtwo maią in toto ordynacyą Króla Zygmunta pierwszego trzymać, indukuiąc i cechowych do teyże funkcyey, także też naznaczaiąc termin Elekcyey zaraz po zaſiadaniu nowych Panow Radnych, którzy ex officio ſuo ante omnia, aby ta Elekcya ſwego czasu do ſkutku przychodziła, poſtrzegać maią. Szafarze in futurum pro tempore będący, tak Magiſtratowi, iako i Communitatis, sposobem w ordynacyey opiſanym, maią wydawać rachunki nazaiutrz zaraz poſt Feſtum Purificationis B. M. Virginis każdego Roku; o czym maią dwiema Niedzielami przed tym Panowie Szafarze oznaymić, tak Magiſtratowi, iako i Communitati, aby ſpoſobnych

Ludzi do słuchania tey liczby deputowali, i onym instrukcyą iako maią słuchać podali, iednak według Przywileiu Sigismundi Primi, Szafarze Magistratowi dwa klucze maią mieć, do słupa wasczego ieden, a drugi do szafy Komorczaney, kędy prowenta Mieyskie chowane będą, do którey to Szafy, iako też i słupa drugie dwa klucze przy Szafarzach Communitatis maią zostawać, tak żeby iedni bez drugich otwierać i dysponować nie mogli; a ieśliby co po wydanym rocznym rachunku pieniędzy zostawało, tedy i te pieniądze do osobliwey skrzyni in Archivo publico, na Ratuszu będącey, maią bydź wyniesione, do którey dwa klucze przy Szafarzach Communitatis chowane będą; a do samego Archivum albo raczey sklepu gdzie Przywileie i ta skrzynia w schowaniu będzie, tedy drugie dwa klucze roczni Panowie Burmistrze maią trzymać. Zgodzili się wszyscy według Ordynacyey, że odtąd żadnych płatow nowych, ani uchwały żadney bez konsensu pospolitego człeka nie ma Magistrat stanowić, iednakże aby tym prędzey i zgodliwiey in casu necessitatis, & periculi imminentis postanowione były, tedy pluralitate votorum ma bydź przez Magistrat i Pospólstwo, in genere wszystkie umyślnie do Jzby Kupieckiey na Ratusz zebrane, konkludowano, gdzie dway z Panow Radnych nato deputowani, maią kreski notować, z dozorem iednak dwóch z Pospólstwa, communi consensu obranych, a ieśliby konkluzya niestanela; tedy ani Panowie Szafarze niebędą mogli Prowentow Mieskich ruszyć, i nad dyspozycyą ordynaryinych tylko expensow, która im iest pozwolona, niemaią, daley postąpić, ani Magistrat ma ich do tego przymuszać. Składanki cechowe, nie gdzie indziey maią bydź oddawane, iedno do skrzynki ærarij publici, ktòrych taksować maią dwóch z Panow Radnych, Czterech z Kupcow, i dwòch cechowych, Possesores Ławek Solenniczych, Rzezniczych, Woskowych, Zelaznych, iako po te czasy trzymali, tak i na potym dzierżeć maią, in casu decessus z nich którego, tedy plus offerentibus, maią Panowie Szafarze spólnie tak Magistratowi iak Communitatis, ius ad vitalitium konferować, i ten datek do Regestru prowentowego wpisawszy, ad ærarium publicum wnieść, i z niego iako z inszych Prowentow rachować się powinni będą: a Panowie roczni Burmistrzowie i Raycy, więcey intrudować się w to niemaią, a ieśliby z tych terazniey szych Possesorow za ieden Rok, który czyńszu nieoddał, i od Szafarzow w retenta podany był; tedy ad instantiam Instigatoris ex Communitate deputati, nulla habita ratione, ieśli Magistratowa albo z Pospólstwa osoba, ma ipso facto ius ad vitalitium tracić. Do otwierania słupa i Szafy Komorczaney, żaden z Panow rocznych Radnych, iako po te czasy było; niema przychodzić, ani w szafarski urząd się wtrącać, znaszaiąc ten datek, który przedtym od otwarcia słupa Pisarza Wasczego, i od Komorczanego, także i Dragarzow potykało;

a Sza-

a Szafarże Communitatis wymuiąc z ſtupa pieniądze, maią ie według Regeſtru ważczego, do Szafy Komorczaney wnosić, wespół z Szafarzami Magiſtratowymi. Jeśli Ordynacya pomieniona Sigismundi imi, chce mieć Szafarzow tylko tych, ktòrzy ſą bene posſesionati, i do wolności Mieſkiey niemaią bydź przypuszczeni, chiba także posſesionati i zaſłużeni, daleko więcey maią poſtrzegać in futurum, aby ad officia & Magiſtratum gerendum, nieprzypuszczani byli, tylko posſesionati albo literati, tali prærogativa digni, ac omni ſuspicione carentes. Jeśliby wſkazana była wina Dekretem Króla Jmci ſuper Officium albo Judicium, pro gravamine aliquo, tedy in poſterum non ex publico ærario, ale de ſuo, Pars in cuius favorem cesſit, ma opłacać tę penę. Stoiąc przy dawney Ordynacyi, powinien Magiſtrat obierać rocznego Burmiſtrza, nie według mieysca ale według godności. Do Poſłow na Seym od Magiſtratu wyprawionych, ma bydź Trzeci ex Communitate przydany, ktòrego powinność będzie, wiedzieć tylko o tych ſprawach, ktòre tangunt Communitatem & Bonum Civitatis, a oſobliwie ſpraw Kupieckich, druga że on ma zawiadować pieniędzmi na expedycyą Seymową danemi, ażeby tych Poſłow praca daremna niebyła; tedy iako Magiſtratowym po dwieście Złotych, tak Communitatis Poſłowi ma bydź dano Złotych ſto, z ſkładanki doroczney: Ciż Panowie Poſłowie wſzyſcy po odprawionym Poſelſtwie przyiachawszy do Domu, podług Ordynacyi; tak Magiſtratowi, iako i pospòlſtwu relacyą maią czynić geſtorum ſuorum, a Communitatis zaś Poseł, oſobliwy ma rachunek uczynić wſzyſtkich expensow. Do Armaty Cekauzu Ratusznego, który dotąd w zawiadywaniu Magiſtratu tylko ſamego był, ieden ma bydź Klucz u rocznych Magiſtratowych, a drugi u ſtarszych rocznych Communitatis. Na rewizyą doroczną maią bydź dway deputowani z Magiſtratu, a dway ex Communitate, ieśli każdy Mieſzczanin, zbroie, włòcznie, rusznice, wiadra, ſiekiery, i cokolwiek do ognia należy, u ſiebie in casum infortunii ma? ktòra rewizya ma ſię odprawować poſt intimationem, na pierwſzym zaſiadaniu Panow rocznych we dwa Mieſięcy. Do uchwaloney Seymem donatywy, iako też i do ſkładanek wſzelakich communi consensu poſtanowionych, ma ſię każdy z Magiſtratu pròcz rocznych przykładać, toż ſię ma rozumieć i o poważce eo præcauto, aby pod tym pretextem inszych oſob nieochraniano, ſub pæna amiſsionis huius beneficij, a ieśliby ktokolwiek za dwie albo za trzy Niedziele poważczego nieoddał; tedy in duplo koniecznie ma zapłacić. Roczni Burmiſtrze ani Rayce żadnych Novitates nie maią wnoſić, ani victualia niemaią wybierać, ażeby z tąd karyſtya w Mieście niebyła. Gdyż Magiſtrat liberam electionem ma w Ręku ſwoich, do Magiſtratu Oſoby, tedy maiorem rationem, & respectum ma mieć na Patritios, i na tych ktòrzy ſą bene meriti de

Civitate, & literatos. Jn duplici differentia ma bydź in futurum Mieſkie rozdawane, iedne Kupieckie do ktòrego tylko ci maią bydź przypuszczeni, którzy z Młodych Lat w Kupieckiey zabawie lata ſwe trawili, tak też Patritii po Rodzicach pozoſtali, i ci którzy Panom ſwoim dobrze wyſłużyli, Drugie Rzemieślnicze, do którego nie pierwey maią przyſtąpić, ażby porządkom Cechowym dosyć uczynili. A co ſię tknie Przekupniow, Siemiernikow, tedy ci niemaią bydź przypuszczeni do Mieſkiey przyſięgi, ale tylko maią mieć wolność na przekupſtwo i ſiemiernictwo, i to za wpisem i wykupnem do Regeſtru Radzieckiego, a nie gdzie indziei. Panowie zaś Radni maią pilnie tego ſtrzedz aby tak do Kupieckiego, iak i do rzemieślniczego Mieſkiego, Ludzi z urodzenia wolnych legitimi ortus, i dobrego zachowania przyimowali, a Poddanych Szlacheckich, aż za Liſtem Panow ich własnych, żeby nieprzyymowali. Od Pieczęci tak Radzieckiey iako i Ławniczey żeby niewięcey, tylko po groszy ſześć płacono, a ieśliby który z Panow Radnych nadto exigere ważył ſię; tedy pro pæna ma tracić zawiadowanie pieczęci. Aby Magiſtratus, iako żadnych Dóbr i Prowentow publicznych Mieſkich, ſine scitu Communitatis u Króla Jmci in suum usum, & commodum niewyprawował, tak aby żadnym pretextem i kontraktem, nikomu niezawodził, a daleko więcey nie alienował, ſub pæna nullitatis co kolwiek uczynił inscia Communitate: Więc że przeszłych czasow gruntow niemało Mieſkich odeſzło; tedy wolno agere cum Poſseſsoribus, a mianowicie z temi co ſię do Murow Mieſkich przysadzili, na ktòrych Jnſtigator lucrabitur causam, tedy Magiſtratus rumationem ſeu desectionem ædificiorum naydłużey trzech Lat ma nakazać. Żadnych ſumm Szpitalnych i Kościelnych, ktòre in provisione Magiſtratu zoſtaią, i na potym będą polecone, nie będzie powinien Magiſtrat konkredować Żydom, ale tylko Mieſzczanom Prawa Magdeburſkiego, i to dobrze oſiadłym, upatruiąc aby ich Poſseſye liquidi iuris & non oneratæ były. Do tego aby tenże Poſseſor żadnych nowych ciężarow nie wnoſił na tę Poſsesyią, a to aby per concurrentiam creditorum, potym i ſama ſumma pryncypalna, i Czynsz z niey pochodzący, nie były zatrudnione, więc bez wiadomości Kſiędza Plebana i Kſiędza Proboszcza Kościoła SSS. Tróycy Szpitalnego niema ſię nic dziać circa proventus & expensas, pieniędzy ſzpitalnych i Kościelnych. Żaden z Panow radnych ani ex communitate, od tego czasu niema z Laſow Mieſkich wozić ſobie na budowanie i opał drew, a to dla ſpuſtoszenia wielkiego, a gdzieby ſię to pokazało na którym, tedy według ſzacunku urzędowego ſzkody ma za pierwſzą razą płacić, a za drugą razą złotych ſto. Poſtanowiono aby w przód wſzyſtkie Kamienice i Domy, które ſą per favorem opuszczone, w exdywizyą dołożone były. Druga aby Przywileiow Kamienic była rewizya który iakim

ſię

ſię kto exemptem broni. Trzeci aby w Domach Zakonnych pod Urzędem Mieſkim będących, oprócz tych które ante unionem ſą uwolnione, goście ſtawiono. Czwarta aby recalcitrantes tey exdywizyi Mandatami zapozwani byli. Pensya Zydowſka po ſześciuset Złotych, którą Tranzakcyą co Rok powinni oddawać do Ratusza, nie gdzie indziei aby była obrócona tylko (iako Mens Transactionis między Miaſtem a Zydami Wileńſkiemi zawarta chce mieć) na poprawę Murow Mieſkich, która Pensya przez Szafarzow wſzyſtkich Czterech ma bydź dysponowana tak, żeby co Rok pokazali reſtaurationem Murow proportionatam Summie Sześciuset Złotych, czego wſzyſtkiego maią poſtrzegać ex Communitate, którzy dla ſłuchania rachunkow należący będą. Ponieważ Folwark Tupaciſzki za pieniądze publiczne Mieſkie, to ieſt z aręcy Beczkowego, pewnym prawem nabyty ieſt, i tylko na Jmie Magiſtratowe, cum præiudicio Communitatis w Roku Teraznieyſzym 1646. przyznany, tedy to Prawo ma ſię ciągać i na Poſpólſtwo, i dyſpozycya onego iako i inſzych Folwarkow, nie ſamemu tylko Magiſtratowi, ale i Poſpòlſtwu ma należeć. Prowentow Mieſkich wſzyſtkich porządny Jnwentarz, tudzież i Jnſtruktarz, iako od czego, i po czemu wybierać maią; ſpiſany, i przez Panow Radnych, i Starſzych Communitatis tego rocznych podpiſany, in futurum, aby Szafarze Magiſtratowi, iako też i z Poſpólſtwa wybrani, ſprawuiąc ſię według onych, doroczną liczbę oddawali, i do ſłuchania liczby deputowani tym exactius mogli rachunkow ſłuchać, Który to Jnſtruktarz z z Jnwentarzow ſuccesſive naſtępuiącym Szafarzom ma bydź podany. Z Strony kwoty którą Communitas do tego czasu wybierała, tedy w tym żadney na ten czas decyzyi nie czyniąc, pro informatione do J. K. Mości bierzemy. Wolno też będzie Kupcom, weſpòł z z Cechowemi na Ratusz do Jzby Kupieckiey ſchadzać ſię, krom wſzelakiey od Magiſtratu prepedycyi, a kiedy będzie tey ſchadzki potrzeba; ma ſię Communitas dokładać Magiſtratu, weſpół cum Notario publico. Które takowe Dekreta Naſze Kommiſsarſkie, gdy od J. K. Mości Pana Naſzego Miłościwego będą approbowane i konfirmowane, aby na wſzyſtkie przyſzłe czasy, iako od Magiſtratu tak od Pospòlſtwa, i od wſzyſtkich Obywatelow in genere Miaſta Wileńſkiego, zachowane, dzierżane, i wykonane były; Waruiąc każdego takowego, któryby na potym lubo z Magiſtratowych Oſob, lub też z Poſpólſtwa w iakim kolwiek punkcie, przeciw któremu z Dekretow wyżey wyrażonych wykroczył, winy kop ſto Litewſkich, która wina za wykroczeniem Oſoby ex Communitate, do Szafarzow publicznych ma ſię obracać, zakładamy. Piſan w Wilnie dnia Ośimnaſtego Mieſiąca Septembra, Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Czter-

Czterdzieſtego Szòſtego. Albrycht Staniſław Radziwiłł Kanclerz W. X. L. Franciszek Jzaikowſki Referendarz, i Piſarz W. X. L. Christophorus Przecławſki, Canonicus Vilnensis S. R. M. Secretarius. Dwie Pieczęci, Jedna Kſięcia Jmci Pana Kanclerza, druga J. X. Referendarza W. X. L. przyciśniona.

Roku 1647. *Jnſtruktarz Szafarzom Miaſta Wileńſkiego, iako w Funkcyi ſwoiey co Rok ſprawować ſię maią, z Dekretu JPP. Komiſsarzow J. K. M. wypiſany.*

1mo. SZafarze Magiſtratowi weſpòł z Szafarzami Communitatis na iedney Rocie przyſięgi, Jurament wykonać maią.

2do. Po wykonaney przyſiędze dway Szafarze do Komorki Mieſkiey, ieden Magiſtratowy, a drugi Communitatis, tak też i do wagi, ieden Magiſtratowy, a drugi Communitatis, obrani maią bydź; introdukowani i zasadzeni dla ſzafowania wſzyſtkich expensow ordynaryinych, i odbierania prowentow publicznych, przez cały Rok przychodzących, tak którzy odbierać będą w wadze Panowie Szafarze przez ieden Mieſiąc, ciż w Komorce drugiego Mieſiąca, dochody aby odbierali, a ktòrzy w Komorce iednego Mieſiąca Panowie Szafarze ſiedzieli, drugiego także Mieſiąca w Wadze alternatim pilnowali.

3tio. Przy teyże introdukcyi dwa Klucze od ſłupa Ważczego, od ktòrego ieden klucz Szafarzom Magiſtratowym, a drugi Szafarzom Communitatis należy: Do Szafy Komorczaney maią bydź włożone, od ktòrey to ſzafy cztery klucze bydź maią, i potym po kluczu każdemu Szafarzowi oddadź powinno będzie.

4to. Z Prowentow publicznych tak Komorczanych iako i ważczych, przez Mieſiąc zebranych, według regeſtrow Piſarſkich, co Mieſiąc z ſobą ſię znaſzaiąc, po 200. Złotych na Ordynaryine expensa, albo iak wiele potrzeba ukaże, maią wyłącz ć wſzyscy Czterey PP. Szafarze, a coby nad 200. Złotych w Mieſiącu Pieniędzy zoſtawało, tedy do Szafy, ktòra za czterma kluczami będziew, łożyć powinni będą.

5to. Do teyże Szafy kędy na expensa ordynaryine pieniądze chowane będą; aby dwa Klucze były tylko, i ieden Klucz Szafarz Magiſtratowy, a drugi Szafarz Communitatis, ktòrzy w Komorce zaſiadać będą, u ſiebie chować maią.

6to W Odbieraniu Prowentow publicznych Panowie Szafarze według Jnwentarza maią ſię mieć, i nic nad to nie wyciągać mianowicie w Wadze, aby ci Panowie Szafarze którzy tam zaſiadaią, żadnych nowych Exakcyi, i depaktacyi nad ſame tylko Powaszcze od Przyieżdzych naybarziey Kupcow nie czynili,

ani

ani wyciągali, Konopi i Lnow, iako zwykli po garści nigdy nie brali, daleko więcey tego postrzegali, aby i Pisarz wszczy nad grosz od każdey Szali sobie należącey, iako i Dragarze nad trzy groszy, także od Szali iedney nie więcey nie brali sub Pæna Arbitraria Magistratus.

7mo. Konferując też komu Panowie Szafarze wszyscy iuż cztery Jus Advitalitium, na Ławki, Łokcie, Jatki, i Rury, maią ten Datek do Regestru Pisarza Komorczanego wnaszać, a plus Offerenti zawsze to Advitalitium konferować, według Dekretu pierwszego Kommissarskiego.

8vo. Panowie Szafarze wszyscy czterey, i Panowie Burmistrzowie roczni, dway z Pisarzami, i starsi Communitatis dway, z Pisarzem swoim w każdy Rok grunty, i wszystkie Dobra Mieyskie dwakroć obieżdżać maią: Jeden raz na Swięto S. Jerzego, a drugi raz na Swięto S. Michała, i tam co szkodliwego postrzegszy, aby Magistratowi znać dawali, i cokolwiek alienowanego będzie; aby dochodzili, a na te oba wyiazdy Roczne niewięcey maią wydawać nad Złotych sto.

9no. Z Summy Sześciuset Złotych, ktora od Zydow co Rok przychodzi, aby restaurationem Murow Mieskich proportionatam Panowie Szafarze wszyscy Czterey, co Rok przy Rachunku pokazywali, przed osobami do liczby wysadzonemi.

10mo. Po wydanym rocznym Rachunku, ieśliby co pieniędzy zostawało, tedy ad Archivum Publicum, gdzie skrzynia będzie za dwuma Kluczami, wnosić powinni będą, i tam w tę skrzynię pieniędzy włożywszy, obadwa klucze od teyże skrzyni Jchmość Panowie Burmistrze Szafarzom Communitatis oddadź maią. Przytym też oddaniu doroczney liczby Wszyscy Czterey Panowie Szafarze muszkiety w wolności przez cały Rok wzięte, do Cekauzu oddadź powinni będą, i o zdawaniu liczby dwiema Niedzielmi przed Gromnicami tak Magistratowi, iako i Communitatis Rocznym, oznaymić maią według Dekretu Przeszłego Komissarskiego, Dan w Wilnie R. P. 1647. Miesiąca Julij 30. Dnia.

Który takowy Instruktarz cum consensu Magistratus, & Communitatis, przez nas sporządzony, z pieczęciami i z podpisami Rąk Naszych daiemy. Franciszek Izaykowski Referendarz i Pisarz W. X. L. Kommissarz J. K. M. Jan Dowgiałło Zawisza Archidiakon Wileń: Kommissarz J. K. M. Christophorus Przecławski Canonicus Vilnen: S. R. M. Comissarius, Władysław Kierdey Marszałek Grodzieński, Sekretarz i Kommissarz J. K. M. u tego Instruktarza trzy pieczęci Jchmościów Panow Kommissarzow przyciśnione.

Roku 1647. *Dnia* 5. *Augusta. Dekret Drugi Jchmościow Panow Kommissarzow Krola Jmci ś. p. Władysława IV. do Miasta Wilna zesłanych, między Szlachetnym Magistratem, a Communitatem Miasta tegoż Wilna.*

FRanciszek Dołmat Jzaykowski Referendarz, i Pisarz W. X. Litt: Proboszcz Wileń: Gieranoński i Grodzieński, Jan Dowgiało Zawisza Archidiakon Wileń: Proboszcz Oszmiański, Krzysztof Przecławski Kanonik Wileń: Władysław Kierdey Marszałek Grodzieński, Sekretarz J. K. M. i Kommissarze do Miasta Wileńskiego, absentia unius vel duorum non obstante zesłani, wiadomo czyniemy tym Listem Dekretem naszym, iż w nieprzybyciu J. Oświeconego Książęcia Jmci Albrychta Stanisława Radziwiłła, Książęcia na Olyce, i Nieświżu, Kanclerza W. X. L. Pińskiego, Gniewskiego, Tucholskiego, Gerenońskiego, Lipniskiego Starosty, Pierwszego tey funkcyi Kommissarza, maiąc my plenariam Potestatem per expressum w Liście Krola Jmci Kommissyinym dołożono, Dekret Kommissarski w Roku Przeszłym 1646. Dnia 18. Miesiąca Septembra Jnter Magistratum, & Communitatem, w rożnych Pretensyiach ferowany. Jn toto do Exekucyi przywieśdź, liczby z Percepty i Dystrybuty Prowentow Mieskich wysłuchać, w Prawa, Przywileie, wolności, Libertacyie, i wszelakie Jmmunitates Miastu temu służące, także i w Artykuły Communitatis weyrzeć, według onych i dawnych Miasta tego zwyczaiow, wszelaki porządek uczynić, Pretensyie ktoreby przed nami proponowane były, z wolną do Sądu J. K. M. appelacyią decydować, i zewszech miar to miasto Wileńskie w dobrą ryzę wprowadzać: *naprzod* Pomieniony Dekret Kommissarski w Punktach, ktore dotąd in usum ieszcze nie przyszły były, do Exekucyi przywiedliśmy takowym Sposobem.

w Punkcie Nro Wtorym. Jż Szafarze Magistratowi pod te czasy tylko Komorczanemi Prowentami zawiadywali, a w wadze nie bywali, i klucze do niey nie mieli. Przeciwnym zaś sposobem Szafarze Communitatis o Prowentach Komorczanych niewiedzieli, i Klucz Jm od Szafy Komorczaney nie był oddany, a w wadze bez Szafarzow Magistratowych sami iedni pilnowali. *Przeto* inhærendo Dekretowi Pomienionemu nakazaliśmy, aby ex nunc Magistratowi Szafarze Katolik z Rusinem, alternatim po miesiącu ieden z nich w Komorce, a drugi w wadze zasiadali, a także aby Communitatis Szafarze ieden w wadze, a drugi w Komorce pilnowali, więc i klucze wszystkie cztery odebrawszy do siebie Jeden Magistratowym, a drugi Communitatis Szafarzom do Komorki, także do waszczego Słupa ieden Klucz Magistratowym Szafarzom, a drugi Communitatis podaliśmy.

Scho-

Communitatis kupieckiey, cum scitu Magistratus dawać powinni będą, Pisarzowi zaś Communitatis tu byłey, od wpisu i od extraktu niewięcey ieno Złoty ieden, a Cudzoziemcy pro discretione płacić maią 5to. Na Ordynaryine expensa Communitatis Kupieckiey po 500. Złotych ze składanki Gromniczney, annuatim ma dochodzić, a z tego Communitas przy inszych rachunkach wyliczać się powinna będzie. 6to. Długi iak pod przeszłą tak pod teraznieyszą Komissyą, na potrzebę publiczną zaciągnione, ktorych Magistrat na 3,000. Złotych, a Communitas na 5,000. Złotych rachuie; z generalney składanki która się za Reskryptem J. K. Mości wybierać będzie, waruiąc żeby Cechy do tey kontrybucyi pociągane niebyły, zniesione bydź maią. 7mo Musztra iedna Cechow wszystkich, w każdy Rok po skończeniu Trybunału w trzecią Niedzielę, a potym w Tydzień druga, wszystkiego Miasta na siedm kwater rozdzielonego, ma się przed Magistratem: wprzod w Polu za Swiętym Szczepanem, subsequenter potym z Pola zszedłszy wedle Ratusza odprawować, a ieśliby kto na Musztrze z tych którą, według zwyczaiu niewyszedł, albo oręża przynależytego niemiał, także ieśliby kto z Mieszczan pod czas rewizyi doroczney w pierwszym Dekrecie Komissarskim postanowioney, w Kamienicy albo w Domu swym oręża woiennego, także dla niebespieczeństwa od ognia naczynia, to iest wiader, hakow, drabin, siekier, propter casus fortuitos, niepokazał; każdy takowy w winy kopę iednę do Prowentow publicznych popadać będzie. 8vo. Ciemne Kramy iż pośrzodku wielce napustoszały, i iuż na niektórych mieyscach nietylko Dachy ale i sklepienia opadać poczeły, zabiegaiąc dalszey tych Budynkow z niemałym kosztem wystawionych ruinie, nakazuiemy: aby każdy sklep z przysklepieniem do wyiścia Roku iednego od Daty tego Dekretu Naszego porządnie naprawił, i gonty zrzuciwszy, dachowką pokrył, pod utraceniem tychże sklepow, które in casu niedosyć uczynienia temu Dekretowi na Ratusz spadać będą: a Magistrat obiąwszy te kramy, ma restaurować one ex publico, i trzymać ad refusionem sumptu na restauracyą wydanego, więc że się to zapustoszenie dotąd z tych miar działo, że ci tylko których z końcow są Kramy odbyt na towary swe miewali, tedy dogadzaiąc temu, aby i do srzednich Kramow kupuiącym bliższe i łatwieysze przeyście było, postanawiamy, iż po obudwu bokach ciemnych kramow cztery Forty, nowe przeciw sobie na mieyscach podług liczby sklepow proporcyonalnych, od Nas naznaczonych, mianowicie w rzędzie sukiennym z sklepu od Ratusza piętnastego, przeciwko sklepu od Pana Juszkiewicza Ławnika Wileńskiego, na Fortę darowanego, druga forta od końca rybnego także z sklepu piętnastego, w drobnym zaś rzędzie od Ratusza pierwsza Forta z pomienionego sklepu Pana Juszkiewicza, a druga od Rybnego końca z Kramu Czter-

naſtego maią bydź przebite i zbudowane, trzecia w tym rzędzie drobnym dawana forta w całości ma zoſtawać, iakoż zarazem Fortę iednę pomieniony Pan Alexander Juszkiewicz Ławnik Wileńſki z ſklepu ſwego, pro bono publico kondonowanego, koſztem ſwym budować zaczął, a na trzy forty maią bydź trzy ſklepy Poſsesorom ich zapłacone, według otaksowania naſzego, niedrożey każdy ſklep, nad Złotych ſześćset, które trzy ſklepy kupić, i z nich Forty zbudować powinni będą, dzierżący każdych ośmiu ſklepow około nich będących takowym ſpoſobem: dzierżący dwa ſklepy przy ſamey Fortce, każdy Złotych 240. drudzy dway co podle nich, ſto ośmdzieſiąt, Trzeci dway dalſi Złotych 120. a Czwarci Złotych ſześćdzieſiąt dadź maią, także i na expensa które na zbudowanie trzech Fort nowych wydane bydź maią, iako ſię o ſpłaceniu ſklepow wyżey namieniło, proportionaliter bliżsi więcey, dalsi mniey daiąc, ſkładać maią, ażeby te Forty zbudowane były, Pana Jerzego Langę Raycę, pomienionego Pana Juszkiewicza Ławnika, i Pana Jwana Koſtrowickiego Mieſzczanina i Kupca Wileńſkiego, Dozorcami naznaczamy, i na każdego tey ordynacyi naſzey ſprzeciwnego, winę ſtracenia ſklepu, ſpoſobem wyżey o naprawieniu wſzyſtkich ſklepow opisanym zakładamy. A iż przerzeczony Pan Juszkiewicz Ławnik Wileńſki, ſklep ſwóy właſny pro bono publico darował, i Fortę zbudować ſubmitował ſię, onego ſamego, i Pana Zięcia iego, od ſkładanek wſzelakich Kupieckich do Lat Dzieſięciu uwalniamy. *9no.* Prawa Kościoła S. Jańſkiego na Kamienice, Domy, Place, Ogrody, na wyderkaſſy, i na pia legata ſłużące, także które ſą iako i drugie co poginęły, powinni będą Prowizorowie pro poſse ex Actis wyymuiąc zebrać, i złożywſzy one do ſkrzynki warowney na Ratuszu, od ktorey klucz ieden ma bydź u Kſiędza Plebana, a drugi u Prowizora pro tempore będącego, w dobrey opatrzności chować. Piorum legatorum które perpetuas ſapiunt fundationes, takie ieſt legatum Panny Dołudzianki, i Pani Sieńkiewiczowey, na Ubogie Wdowy, i inſzych ſucceſsu temporis przybywaiących, Magiſtrat ſpólnie z Kſiędzem Plebanem S. Jańſkim patrocinium ma mieć, i aby nie ginęły, ſtaranie czynić, a ſprawy na te legata przy inſzych, w ſkrzyni przerzeczoney chowane będą. Tranzakcye między Kſiędzem Plebanem S. Jańſkim a Magiſtratem Wileńſkim, względem obierania Witrykuſzow Kościelnych, także względem obierania i ſzafowania wſzelakich ſum i Prowentow, i względem ſłuchania z nich liczby in Anno 1525. uczyniona, in toto ma bydź zachowana, i exekwowana. Czynsze od ſum Kościelnych, aby na ſwych terminach według kontraktow niepochybnie, pod winą ſowitego płacenia oddawane były, Magiſtrat ma doyźrzeć, a za nieoddaniem nieodwłócznie ſądzić, i odprawę czynić. 10*mo.* Munimenta Szpitala SSS. Troycy ritus Romani, na Kamienice, Domy, Place, Ogrody, i wyderkaſſy, i na pia lega-

Schowánie zaś na pieniądze w Stole u wagi które dotąd w używaniu było; Jż ſłup waszczy od ſtołu nie daleko kazawszy ſ uſładę pod ſtoł wprawioną zarazem wyrzucić, znieśli śmy ażeby z ſtołu proſto do Słupa waszczego pieniądze wkładane były poſtanowiliśmy.

w Punkcie Nro. Czwartym. Szafarze Magiſtratowi i Communitatis przeszło roczney liczby, iako powinni byli z przychodow i rozchodow Mieſkich, poſt Feſtum Purificationis w Roku teraznieyszym, Tyſiąc Sześćset Czterdzieſtym Siódmym nieuczynili, nakazaliśmy aby durante Commiſsione noſtra præsenti, do Dnia Dwódzieſtego Julij uczyniona była, iakoż ieſt w tey mierze Satisfactum.

w Punkcie Nro. Piątym. Skrzynia Ærario publico in Archivo na Ratuszu dotąd nie była, z nakazu Naſzego ſprawiona ieſt i klucze od niey dwa, Szafarzom Communitatis in Præsentia Noſtra ſą oddane. A od ſamego Archivum klucze przy Magiſtracie zoſtawać maią.

w Punkcie Nro. Dwunaſtym. Jż Magiſtrat wyprawuiąc dwóch Poſlow ſwych na Seym, Trzeciego Poſla à Communitate obranego nie akceptował, ale podanie Czterech Kandydatow ex Communitate rekwirował, i na mieysce Poſla od nich naznaczonego Szafara Communitatis w tę legacyią wyprawił, Deklaruiemy aby napotym Magiſtrat Poſla à Communitate przydanego, który ma bydź Poſseſsionatus, przyimował.

w Punkcie Nro. Trzynaſtym. Jż Magiſtrat powinien będąc podług Dekretu Komiſsarſkiego, do obudwu Cekauzow Mieyſkich, zoſtawiwſzy dwa klucze przy ſobie, drugie dwa do Starſzych Rocznych Communitatis oddadź, ieden tylko Klucz do Ratusznego Cekauzu oddadź, a do drugiego w Domu Gościnnym zbudowanego przy ſobie oba Klucze zatrzymał, tedy i do tego drugiego Cekauzu Klucz ieden Starszym Rocznym Communitatis, z nakazu Naſzego ieſt oddany.

w Punkcie Nro. Czternaſtym. Rewizyia doroczna ieśli każdy Mieszczanin według powinności ma Zbroie, Włócznie, Wiadra, Siekiery &c. do Exekucyi nie przywiedzioną zoſtawała, z nakazu Naſzego dwa ex Magiſtratu, a Drudzy dway ex Communitate deputowani, przy nas ex nunc tę Rewizyią odprawować poczeli, i ſkończyć ſą powinni będą.

w Punkcie Nro. Dwudzieſtym Szóſtym. Jnwentarza wſzyſtkich Prowentow Mieyſkich, i Jnſtruktarza po czemu, ſkąd, Czynsze i dochody maią bydź wybierane, Szafarze Magiſtratowi i Communitatis, Autentycznego nie mieli, teraz Magiſtrat Roczny z nakazu Naſzego Jnwentarz, i Jnſtruktarz doſtatecznie napisany, pod Pieczęciami i z Podpiſami Rąk Naſzych, Szafarzom Magis-

tratowym Rocznym i Communitatis poddał, i iuż odtąd podług tego Jnſtruktarza, wkażdy Rok wſzelakie mieysca z których Prowenta do Komorki idą, w każdy Rok z Jnwentarzem weryfikuiąc Szafarze zachować ſię maią. Te tedy Punkta Przeſzłego Dekretu Kommiſsarſkiego, które ſię do ſkutu ieszcze nieprzywiedzione zostały, in Executione zarazem przy obecności ſwey poſtanowiwſzy, lubo za każdy Paragraf nie wykonany winy po kop ſtu w pomienionym Dekrecie Kommiſsarſkim założone, na Magiſtracie i na Szafarzach, tak Magiſtratowych iako i Communitatis, ex nunc ſkazane bydź miały, iednak iż ieszcze po przeſzłey Kommiſsyi Rok zupełnie niewyſzedł; i iuż po większey części temu Dekretowi Kommiſsarſkiemu Satysfakcyia ſtała ſię, natenczas Magiſtrat, i Szafarzow od tych win uwolniliśmy; a na potym ieśliby ſię w czymkolwiek Dekretowi przerzeczonemu dosyć nie działo, winy w nim założone Jrremiſsibiliter ſupra delinquentes maią bydź extendowane: *po którym* takowym Dekretu przeszłego i Kontentow w nim wyrażonych exekwowanui, iż Magiſtrat i Pospólſtwo, także Wielebny Kſiądz Pleban S. Jańſki, i Kſiądz Proboszcz Kościoła i Szpitala S. Tróycy, niektóre Dyfferencye między ſobą Jn Controversu będące i porządku, ad bonum publicum należące, nam proponowali, i w nich Decyzyi naszey żądali; Przeto My Kommiſsarze vigore Kontentow Liſtu Króla Jmci Kommiſsyinego wyżeywyrażonych, Punkta niżey mianowane ad bonum Regimen, & Commodum Miaſta wſzyſtkiego należące, takeśmy decydowali:

1mo. Jż Magiſtrat taxatiam Proporcyonalną z oſob ſwych handlem ſię bawiących, do ſkładanki doroczney Kupieckiey która ſię na Trzy tyſiące co Rok wybierać będzie, ſpecifice podawać maią ſine contradictione Communitatis. *2do.* Od ſkładanki doroczney Burmiſtrze i Rayce Roczni, tak też Rayce na Szafarſtwo naznaczeni, i ci ktòrzy ad Communitatem deputowani bywaią, cum Vicesgerente Pana Woyta Wileńſkiego, do tego i Piſarze wſzyscy trzey Magiſtratowi, nadſtatek wſzyſcy Roczni Communitatis Kupieckiey, z ſwoim Piſarzem wolni zoſtawać maią. *3tio.* Pieniądze z ſkładanki Gromniczney zebrane w oſobliwey ſkrzyni, in Archivo publico, wſzyſtkie chowane będą, od którey ſkrzyni klucze, ſtarsi roczni Cmmunitatis, a od ſamego ſklepu Burmiſtrze roczni, według pierwſzego Dekretu Komiſsarſkiego chować maią. *4to.* Wſzelakie porządki Communitati Kupieckiey nadane, we wſzyſtkich punktach, pròcz taksy Oſob w Magiſtracie będących, całe i nienaruſzenie zoſtawać maią na potomne czasy. A że między temi porządkami wpisne Kupieckie, po czemuby brane bydź miało; nie ieſt dołożono, poſtanowiamy: iż Patritii i ci którzy w Mieście ſłużyli, wpiſnego kupieckiego do ſkładki Communitatis ſetny Groſz, to ieſt od Tyſiąca po dzieſięciu, a Cudzoziemcy według uwagi, i dyſkrecyey

Com-

legata, że niektóre poginęły, przez Panow Prowizorow intra unum Annum które ſię znaleźć mogą, ex Actis wyięte, i weſpół z inſzemi wſzyſtkiemi ſprawami ſzpitalnemi, zregeſtrowawſzy, na Ratuſzu w ſkrzyni, od ktòrey ieden klucz u Kſiędza Proboszcza SSS. Tróycy, a drugi u Prowizora rocznego będzie, złożone i chowane bydź maią. Prowizor ieden po drugim naſtępuiąc ma po wyſłuchaniu rachunkow, ſprawy i pieniądze porządnie odbierać, i kwit weſpół z Kſiędzem Proboſzczem, przeszłym Szafarzom dadź, Długi ſzpitalne, także Domy, Place, Ogrody, & pia legata zapadłe, powinni będą Prowizorowie odyſkiwać. Prowenta Szpitalowi należące, niemaią bydź przez Prowizorow naco innego wydawane, iedno na expensa Szpitala. Nakoniec takowe decyzie naſze uczyniwſzy, aby ten Akt naſz Komiſsarſki, we wſzyſtkich artykułach, kondycyach, klauzułach, i paragrafach, wyżey ſpecyfikowanych, przy ſwey mocy i wadze zupełney, wiecznemi czasy był chowany, i dzierżany, in casu naruszenia, albo niewypełnienia, w czym kolwiek tego Dekretu Naſzego, takowąż winę iaka ieſt w przeſzłym Dekrecie Komiſsarſkim opisana, zakładamy. A że po ferowaniu takowego Dekretu naſzego, żadna ni od kogo appellacya nie zaszła, tedy ten Dekret Nasz zgodnie od wſzyſtkich przyięty pro confirmatione do J. K. M. P. N. Miłościwego, Piſan w Wilnie Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Czterdzieſtego Siódmego Mieſiąca Auguſta Piątego Dnia. Franciszek Jzaykowſki Referendarz, i Piſarz W. X. L. Komiſsarz J. K. M. Jan Dowgiałło Zawisza Archidiakon Wileńſki, Komiſsarz J. K. M. Chriſtophorus Przecławſki Canonicus Vilnensis, Comiſsarius S. R. M. Władyſław Kierdey, Marszałek Grodzieńſki, Sekretarz i Komiſsarz J. K. M. Pieczęci Cztyry przyciśnione Jchmościow Panow Komiſsarzow.

Roku 1649. Dnia 14. Februarij. Confirmatio Jurium & Privilegiorum Civitatis Vilnensis per Sereniſsimum Joannem Caſimirum Regem Poloniæ.

IN Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Significamus præsentibus Literis Noſtris, quorum interest, univerſis & ſingulis, præsentibus & futuris, harum notitiam habituris: Regiæ munificentiæ eſse, ſubditorum noſtrorum non fructus duntaxat, aut emolumenta providere, ſed jura. Privilegia, & immunitates eorum, quæ pro meritis & fide ſua à Principibus obtinuerunt, ſarta tectaque conservare, ut eo modo & virtus eorum, munimentis literarum confirmata æterna maneat, & ipsi ad ſervitia, & obsequia Regibus præſtari ſolita promptiores, atque alacriores, tali Regum munificentia reddantur. Proinde Nos Joannes Caſimirus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ,

Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex, Jndubitatæ notitiæ deducimus, quia quemadmodum Nos in proximé præterita electione Noſtra Varsaviæ peracta, ſolemni juramento obſtrinximus, quòd omnia jura, Privilegia, libertates, immunitates, prærogativasque, quorumvis Subditorum omnium ſtatuum & Ordinum, nec non Civitatum Regni, atque M. D. L. tam publicas quam privatas confirmare, in Comitiis felicis Coronationis Noſtræ, vellemus, ita poſtea quam in Metropolim hanc Noſtram Regni Cracoviam pervenimus, & Gubernaculum ipsius accepimus, memores juramenti á Nobis Varsaviæ præſtiti, omnia jura, Privilegia, Libertates, immunitates, Decreta & rescripta, & quasvis alias Literas Eccleſiaſticas & Sæculares, tam publicas quam privatas, Personis cuiuscunque ſtatus & Ordinis, a Sereniſsimis Poloniæ Regibus, & Ducibus Lithvaniæ, atque aliis Anteceſsoribus Noſtris, ante vel poſt unionem Regni cum Magno Ducatu Lithvaniæ, largitas & conceſsas confirmavimus, eaque Nos omnia ſanctè, & inviolabiliter observaturos, vigore præfati Juramenti oblìgavimus; quia tamen Nobis in Comitiis præsentibus generalibus Cracoviensibus, felicis coronationis Noſtræ, una cum Conſiliariis Noſtris, & Nuntiis Terrarum Regni, atque M. D. L. primarie ſuo & totius nobilis Magiſtratus, universæque Communitatis civilis, Juris teutonici Magdeburgensis Vilnensis nomine, poſt delatam Nobis fidelitatis, & ſubiectionis ſuæ obedientiam, uti Jnternuntii, humiliter ſupplicaverunt, ut omnia eorum Jura civilia Magdeburgensia, Privilegia, Libertates, immunitates, prærogativas, consvetudines, plebiscita, per Sereniſsimos divæ memoriæ Anteceſsores Noſtros, & Magnos Duces Lithvaniæ, ipsis conceſsas, authoritate Noſtra Regia approbare, ratificare, & confirmare, debitæque executioni demandare dignaremur: Nos itaque habita præ oculis memoratorum Proconsulum, Consulum, ac totius Magiſtratus & Communitatis Civitatis noſtræ Vilnensis, primarió ſingulari in Nos promptitudine, debita ſubiectione, devota observantia, qua Nos concordibus votis, ad hoc inclitum Regnum gubernandum, DEI Omnipotentis ſic favente clementia, una cum aliis Statibus & Ordinibus Regni, Magnique Ducatus Lithvaniæ noſtri, tam ſpiritualibus quam ſæcularibus, feliciter per Jnternuntios ſuos elegerunt, Regemque & Dominum ſuum habere voluerunt, attenta & intacta fide, qua ut omnibus Jnterregni temporibus, ita potiſsimum morte Sereniſsimi olim Vladislai IV. Regis, & Fratris Noſtri Dilectiſsimi ſubsecuta, Civitatem ipsam præcipuè ſub hoc turbulentiſsimo tempore, & licentiosorum incursu, fideliter, probé, quieté vigilias excubais diu noctuque peragendo adminiſtrarunt, nullaque ratione facultatem ſuarum ſangvinis & vitæ (in quantum res expetiiſset) habita pia defenſione non ſolum urbis

Vilnen-

Vilnensis, sed etiam totius Ducatus Lithvaniæ impendere parati fuerunt, susceptaque suis propriis sumptibus non exigua præsidiorum sive Militum, pro defendenda Urbe aliisque impensis non exiguis in Militem pro defendendo Ducatûs Lithvaniæ Palatinatu Vilnensi collatis, Civitatem pacatam, tranquillam & securam, Nobis & Reipublicæ conservarunt, ac insuper ea alacritate & ingenti ardore, quo Antecessores nostros Metropolim hanc Ducatus Lithvaniæ, fauste ingredientes susceperant, Nos quoque suscepturos spoponderunt, pro qua eorundem Proconsulum, Consulum, atque totius Magistratus Vilnensis in Nostram Personam Regiam, totamque Rempublicam, testata promptitudine & observantia, ut munificentiæ nostræ sentiant affectus, legitimæ, & rationi consonæ, annuendum duximus, & de facto ex innata gratia, & munificentia nostra Regia annuimus, atque omnia Jura, Privilegia, inscriptiones, libertates, concessiones, exemptiones, prærogativas, utpote nobilitationem Personarum in Magistratu existentium, nec non libertates à suscipiendis hospitibus, cuiuscunque ii sint status, conditionis, dignitatis & præeminentiæ, Personis solum modo in Magistratu existentibus, servientia, atque a teloneorum solutionibus, Podvodarum, vecturarumque Armaturæ Bellicæ, exemptiones & libertationes, Literas, & rescripta Serenissimorum Antecessorum Nostrorum, & consvetudines, placita, & Plebiscita, indulta, & alia omnia munimenta, nec non exemptiones mercantiarum cuiuscunque speciei mercium, generatim, singulatim, ulnatim, ponderibus, etiam propinationum quorumvis liquorum, quæ solis duntaxat Civibus Vilnensibus, juré Magdeburgensi teutonico gaudentibus, & non aliis in hac Civitate nostra Vilnensi competunt, liberando eos ab omni omnium tam Terrestrium Judicum, Palatinorum eorumque vices seu locum tenentium, quam Tribunalitiorum, Mareschalcorum Nostrorum, & quorumvis Commissariorum Nostrorum in causis civilibus, seu excessuum, criminalibus, jurisdictione & potestate, inhærendo Articulo 35. Distinctionis Tertiæ Statuti M. D. L. conservando eos in omnibus punctis & clausulis, circa Decretum in Conventione generali Vilnensi, per olim Serenissimum Sigismundum Augustum Avum Nostrum Anno 1566. Die 16. Mensis Januarij latum & approbatum, similiter quoque Commissiones binas, super reddendis rationibus ex proventibus, reditibus, nec non expensis civilibus annuis Anno 1629. & Anno 1646. atque Anno 1647. per Magistratum seu eorum Procuratores, cum communitate peractas, & manibus Commissariorum subscriptas, Sigillisque eorum communitas, exactionem super via strata, alias *Brukowe* dictam, exemplo aliarum Civitatum eidem Civitati Vilnensi datam, & alios omnes civitatis Proventus, Census, tam à penso libraria, quam à Mensuris Frumenti, & Liquorum variorum, & aliis quibusvis locis, macellis,

ſcamnis, in Civitate Vilnensi exstantium, liberam propterea facultatem ſuffragiorum, non ſolum vim conſilij, verum etiam ſententiæ habentium, inter Regni & Ducatus Lithvaniæ Nuntios, in quolibet Conventu & Comitiis Regni, tam Maioribus, quam minoribus, viventibus Nobis, & ſub tempus Interregni peragi ſolitis, Eidem Civitati noſtræ Vilnensi, per Prædeceſsores Noſtros Sereniſsimos olim Reges Poloniæ, & Magnos Duces Lithvaniæ, utpote Vladislaum, Jagiellonem, Vitoldum Tritavos, Vladislaum Jagiellonidem, Caſimirum, Abavos; Alexandrum, Sigismundum Primum Proavos, Sigismundum Auguſtum Avum Noſtrum, Noſtros Henricum, Stephanum ac Sereniſsimum olim Sigismundum Tertium Parentem Noſtrum Chariſsimum, nec non Vladislaum IV. Fratrem noſtrum dilectiſsimum, aliosque omnes Reges Principes, Duces, Monarchas, Gubernatores Regni Poloniæ, & M. D. L. Prædeceſsores Noſtros, nec non ſtatus, Ordines, & Proceres Regni, ſimul conjunctim aut diviſim, Advocato, Proconsulibus, Conſulibus, Scabinis, & Notariis, Totæque Communitati Civitatis prædictæ Vilnensi, datas & conceſsas, quorum omnium jurium, libertatum, Privilegiorum & Prærogativarum tenores, in præsenti dyplomate non insertos, & non expreſsos, pro insertis & expreſsis & de verbo ad verbum inscriptos habere volumus, in omnibus eorum punctis, conditionibus, clausulis, Articulis, paragraphis, capitulis, tenoribus, ita ut Generalitas ſpecialitati, & ſpecialitas generalitati, minime derogare poſsit: confirmandum, approbandum, ratificandum, & roborandum, ac in debitam executionem deducendum eſse duximus, prout ex nunc, & de facto in perpetuum approbamus, ratificamus, confirmamus, & roboramus, atque in debitam executionem ut deducantur, habere volumus, decernendo ea omnia, & quælibet eorum in ſpecie & genere perpetui roboris, & valoris vim habitura perpetuo, & in ævum, præsenti Privilegio Noſtro mediante. In cuius rei fidem & evidentius Teſtimonium, præsentes manu Noſtra ſubscriptas, Sigillo M. D. L. communiri mandavimus. Datt Cracoviæ in Comitiis ſub tempus felicis Coronationis Noſtræ, Die Decima Quarta Mensis Februarij, Anno Domini Milleſimo Sexcenteſimo Quadrageſimo Nono, Regnorum Noſtrorum Poloniæ & Sveciæ Primo. Joannes Caſimirus Rex, Sigillum Majus M. D. L. appensile. Stanislaus Naruſzewicz Referendarius, & Notarius M. D. L.

Anno 1649. *Die* 13. *Februarij. Privilegium ſeu Consensus Sereniſsimi Joannis Caſimiri, ſuper conſtruenda in Fluvijs Vilia & Vilenca molendina, & percipiendos ex ijsdem fructibus.*

JOannes Casimirus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Samogitiæ, Maſoviæ, Kijoviæ, Volyniæ, Pod-

Podlachiæ, Podoliæ Smolensciæ, Livoniæ, Czernichoviæ, Severiæque, nec non Svecorum Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus literis noſtris, quorum interest, universis & ſingulis, auspicia felicis regiminis noſtri, libenter ab eo munificentiæ & gratiæ Regiæ exordimur effectu, qui Regna firmat, & in Populis liberæ Gentis, liberalitate victis, dominanti tutiſsimum præſtat præſidium; hinc quemadmodum offerentibus ſese qua publicis, qua privatis occasionibus, præsentis Noſtræ fortunæ fructum iis impartimur; quibus merita & virtutes ad præmia & gratiam Regiam ſternunt viam, ita & Civitati Noſtræ Metropoli Vilnensi, Magiſtratui, nempe, Civibus noſtris Juris Magdeburgensis, parem Regii noſtri affectus, (ab eorum in Nos, Remque publicam incorruptam fidem & indefeſsa ſubiectionis Studia) favorem & benevolentiam conteſtantes, habentesque condignam rationem, ſuper defectum Proventuum qui ad ferenda onera & expensas ſolitas, Cives Noſtros Vilnenses, impares reddunt; unde non modo ornamenta eiusdem Metropolis Civitatis noſtræ, propagare queunt, verum etiam in dies crescente injuria temporis debita contrahere coguntur, facile in id conſensum Noſtrum dedimus, damusque præsentibus literis Noſtris, ut poſsint & valeant, in Fluvijs Vilia & Vilna dictis, molendina tot rotarum, quotquot ex diſpoſitione & ſitu loci expedierit, ſive fixa, ſive ſese moventia, conſtruere, locare, & ædificare, ex iisdem Molendinis fructus & reditus in Publica Civitatis Vilnensis onera convertere, & in ævum perpetuo, ita tamen ut hoc fiat ſine præjudicio & præpeditione aliorum Molendinorum. In quorum Majorem fidem, præsentes Manu noſtra ſubscriptas, Sigillo M. D. L. communiri mandavimus. Datum Cracoviæ in Comitijs felicis Coronationis Noſtræ Die Decima Tertia Mensis Februarij Anno Milleſimo Sexcenteſimo Quadrageſimo Nono, Regnorum noſtrorum Poloniæ & Sveciæ Primo Anno. Joannes Caſimirus Rex Sigillum Majus M. D. L. appenſile. Franciscus Jsaykowſki Referendarius & Notarius M. D. L.

Anno 1649. 8. *Decembra. Liſt Oyca S. Jnnocencyusza do Miaſta Wileńſkiego, aby J. Kſiędza Jerzego Tyſzkiewicza Biſkupa Wileńſkiego za Paſterza przyięło.*

JNnocentius Episcopus Servus Servorum DEI. Dilectis Filiis Populo Civitatis & Diæcesis Vilnensis, Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Hodie Fratrem Noſtrum Georgium Episcopum Vilnensem, nuper Samogitiensem, a vinculo quo Eccleſia Samogitiensis cui tunc præerat tenebatur, de Fratrum Noſtrorum conſilio, & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, absolvimus, & ad Eccleſiam Vilnensem tunc poſt obitum bonæ memoriæ Abrahami

olim Episcopi Vilnensis, extra Romanam curiam defuncti, vacantem, de simili consilio Apostolica Authoritate transtulimus, praeficiendo ipsum illi in Episcopum & Pastorem, Pastoris solatio destitutam, de pari consilio data authoritate transtulimus, ipsumque illi in Episcopum praefecimus, & Pastorum curam & administrationem ipsius Ecclesiae Vilnensis, sibi in spiritualibus & temporalibus plenarié committendo, prout in Nostris inde confectis Literis, plenius continetur, quo circa Universitatem Vestram monemus & hortamur, attente Vobis per Apostolica scripta mandantes, quatenus eumdem Georgium Episcopum tamquam Patrem & Pastorem Animarum vestrarum devote suscipientes, Eiusdem monitis salubribus humiliter intendatis, ita quod ipse Georgius Episcopus, in Vobis devotionis Filios, & Vos in eo per consequens Patrem benevolum invenisse gaudeatis. Datum Romae apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicae Millesimo Sexcentesimo Quadragesimo Nono, octava Die Decembris, Pontificatus nostri Anno Sexto. Sigillum appensile Pappale.

Roku 1653. *Dnia 22 Februarij. Reskrypt Króla Jmci Jana Kazimierza, aby Zydzi w Wilnie, i Całym Woiewództwie Wileńskim mieszkaiący, Czeladzi Chrześciańskiey utriusque Sexus na służbie u Siebie niechowali pod winą Dziesięciu Tysięcy Talarow.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki Inflantski, Smoleński Czernichowski, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Listem Naszym komu to wiedzieć należy: iako zewszech miar całości Praw, i swobod Obywatelow Państw naszych radzi postrzegamy, i z pomnożenia onych cieszymy się, tak niemniey za należytą zwierzchności naszey Królewskiey rzecz bydź poczytamy, abyśmy iako supremus w Państwach od Boga Nam powierzonych, Divinarum, Humanarumque Legum Custos: okazye rzeczy takowych ktòre nie tylko z Prawa pospolitego, ale też z Boskiego, i z samey przystoyności exorbitant, a co większa Offensam Majestatu Bożego za sobą pociągaią, znieśli i wykorzenili; z tych miar gdy Nas ròżne od wielu dochodzą wiadomości: iż w Mieście Naszym stołecznym Wilnie (ktòre iako Metropolis Państwa W. X. L. we wszystkim powinne Inszym Miastom praelucere) Zydzi Miasta tego, mało na tym maiąc, że z różnych mieysc i Miast wielką moc Zydow obcych, sensim do siebie przyimuiąc, tak sami iako i Przychodniowie u nich będący, w handlach Kupieckich, Szynkach i Rzemiosłach przeciwko Przywileiom Miastu i Cechom nadanym, przeciwko Dekretom Królow Jchmościow Przodkow naszych, i Naszym wykraczaiąc a Chrześcianom w nich wielką prepedycyą czy-

czyniąc, pożywienie odeymuią, ale co większa, mogąc a niechcąc sami sobie usługować; Chrześcian Czeladź utriusque sexus, in opprobrium sangvinis Christani, na służbę do siebie w niemaley liczbie naprzyymowawszy, w tak nieprzystoynym, a Bogu i Ludziom obrzydłym pożyciu, one chowaią, że pomienioney czeladzi Chrześciańskiey u nich na służbie będącey, większa ich część przepomniawszy Boga, o Zbawienie Dusz swych zaniedbawszy, bez spowiedzi, Sakramentow Swiętych, słuchania słowa Bożego, obserwowania postow, szanowania świąt, a co detestabilius est; & in Atheismum prawie delapsi in profunda o Bogu i Artykułach wiary, do zbawienia Dusz należących ignorantia, iednym słowem sine Divinis Zywot swòy prowadzą, a z takowey z niemi konwersacyi i obcowania nierządne pożycie, i insze ciężkie Majestat Boski obrażaiące obrzydliwości passim zawijaią się, czym iż nietylko Maiestat się Boski obraża, ale i Serce Chrześciańskie żałośne bydź musi, słusznie za sobą i Naszę pociągać ma indygnacyą. Zaczym My iako supremus w Państwie naszym Divinarum Humanarumque Legum Custos, niechcąc takowey obrazy Bożey, i obrzydliwości Ludzkiey w Państwie Naszym; ile w Miastach Jurisdictioni Nostræ podległych, daleko ieszcze barziey, in Primaria & Metropolitana M. D. L. Civitate cierpieć, a okazyom rzeczy takowych które offensam Numinis Divini za sobą ciągną w dalszy czas obicem chcąc apponere, stosuiąc się w tym do Prawa Koronnego Konstytucyi 1515. Roku o niechowaniu przez Zydy Czeladzi Chrześciańskiey, sexus utriusque uchwaloney, tak też i do Statutowego W. X. L. o niechowaniu przez nich Mamek Chrześciańskich Prawa dyspozycyi przychylaiąc się, pomienione Prawo Koronne na Zydy wszystkie W. X. L. extenduiemy, i one do nich applikuiemy. Prawo też W. X. L. zaniedbane; do swoiey przywodząc exekucyi i one penami większemi, aby tym skuteczniey intermissus rigor onego zachowany był, obostrzywaiąc, stosuiąc się też w tym i do Reskryptow Naszych świeżo od Nas, do niektòrych Miast naszych wydanych, Zydom Wileńskim wszystkim ogułem i każdemu z nich z osobna żadnego niewyymuiąc, także i w inszych Miastach i Miasteczkach Juryzdykcyi Naszey podległych, w Woiewództwie Wileńskim i iego Powiatach leżących, mieszkaiącym rozkazuiemy, aby od publikowania tego Listu naszego do Niedziel sześciu Czeladź Chrześciańską, na służbie u siebie będącą utriusque sexus odprawili, a po wyyściu Niedziel sześciu, aby na potym wiecznemi czasy, Chrześcian tak Męskiey iak i Białey płci na służbie u siebie, pod żadnym pretextem niechowali; zabraniamy, i hoc nostro perpetuo & irrevocabili edicto zakazuiemy. Czego Zydzi starsi aby postrzegali, i Młodszym tego bronili, Winy 10,000. Talarow Jmperyalnych (którey połowica Delatorowi a druga Skarbowi Naszemu należeć będzie) na wszystkich pomie-

nionych Zydow Wileńskich, tak starszych iako i młodszych, także i na Szkołę ich, a na Zydy inszych Miast i Miasteczek Woiewodztwa Wileńskiego i iego Powiatow, tak samych iako Szkoły ich po 1000. Talarow Bitych irremissibiliter zakładamy. A ieśliby będąc przed Nas eo Nomine zapozwani, po wskazaniu na nich tey winy, i oney zapłaceniu, znowu pomienioną Czeladź Chrześciańską, Męskiey albo Białey Płci chowali, tedy i powtore takoweyże winie podlegać maią, i gdzieby po takowym podwakrotnym zapłaceniu tey winy, od chowania pomienioney Czeladzi niechcieli supersedere, tedy Szkołę tracić, i za Miasto się wynieść tam, gdzie im mieysce naznaczemy; powinni będą. Co aby do wiadomości wszystkim doszło, Urzędowi Ziemskiemu i Grodzkiemu, także i Mieskiemu Wileńskiemu, i Powiatom iego przykazuiemy, aby ten Nasz List, za podaniem onego do Ksiąg przyiąwszy, i aktykowawszy, publikować kazali. Na co dla lepszey wiary Ręką się Naszą podpisawszy, Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Pięćdziesiąt Trzeciego Dnia Dwudziestego Wtórego Miesiąca Lutego, panowania Królestw naszych Polskiego i Szwedzkiego, Piątego Roku. Jan Kazimierz Krol. Pieczęć Wielka W. X. L. przyciśniona. Jan Dowgiałło Zawisza Referendarz i Pisarz W. X. L.

Roku 1661. *Dnia* 25. *Julij. Przywiley Amnestyi Krola Jmci Jana Kazimierza Miastu Wileńskiemu post hostilitatem Moschoviticam konferowany.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski Dziedziczny Krol. Oznaymuiemy tym Listem Naszym, komuby o tym wiedzieć należało; iakośmy z wrodzoney Naszey ku Poddanym Państw Nam od Pana Boga powierzonych klemencyi, w tym zamieszaniu Oyczyzny, vi aut metu armorum, vacillantibus, i pod Nieprzyiacielem Zyiącym, Łaskę Naszę Krolewską oświadczaiąc, amnestyą tę pokryli, tak i Mieszczanom Wileńskim w tey mierze Łaską Naszą deesse niechcemy; i owszem ponieważ iako przy rekuperowaniu Miasta Wilna z Rąk Nieprzyiacielskich, Onych Wiara, Cnota, tak i po rekuperowaniu życzliwość i spólna ochota przy Rycerstwie Naszym, w dobywaniu Zamku w odparciu i dawaniu wstrętu wycieczkom Nieprzyiacielskim z rozlaniem krwie, także w dodawaniu apparatu Woiennego, i Prowiantu Rycerstwu naszemu z niemałą speżą, pod czas ścisły i na się prze niedostatek ciężki wygodą enituit: a nad to że i odwaga ich, którą w odprawowaniu straży z Woyskowemi oświadczyli, Nam iest zalecona; przeto względem tego coby się

przed

przed rekuperacyą Miasta pod czas zamieszania Oyczyzny vi vel metu quocunque stało, wszystko to wszystkim amnistyą pokrywamy, i do wszystkich Praw, wolności, i Urzędow Mieskich, także porządkow cechowych przypuszczamy, i przy nich inviolabiliter zachowuiemy. Aże ciż Mieszczanie Wileńscy na expugnacyą Nieprzyiaciela Moskwicina, i na zatrzymanie Zołnierza wielkie expensa czyniący, zadłużyć się musieli, przeto że niektórzy z Mieszczan Naszych Wileńskich sub tempus hostilitatis powróciwszy do Miasta Wilna znowu się reiterowali, niektórzy też po oswobodzeniu onego z rąk Nieprzyiacielskich iterum z Wilna z Dobrami wyiachali, tedy tak Kupcy iako Rzemieślnicy, i insi którzykolwiek handle swoie mieli, i odprawowali, post reditum suum do Wilna do Koekwacyi dla zniesienia zaciągnionych ciężarow które likwidabuntur, i słusznie się bydź pokażą, należeć maią i powinni będą bez wszelkiey Alterkacyi i Kontradykcyi, nie zasłaniaiąc się ani excypuiąc żadnemi protekcyami, ani Juryzdykcyami. Na co dla lepszey wiary Ręką się Naszą podpisawszy, Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nieporęcie, Dnia Dwudziestego Piątego Miesiąca Julij, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Primo, Panowania naszego Polskiego i Szwedzkiego Trzynastego Roku. Jan Kazimierz Król. Andrzey Kotowicz Pisarz W. X. L.

Sigillum appressum Majus M. D. L.

Roku 1661 *Dnia* 30. *Maja. Uniwersał Króla Jmci Jana Kazimierza ochronny od ciężarow Zołnierskich, Miastu Wileńskiemu nadany.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny Król. Wielmożnym, Urodzonym Pułkownikom Obersztérom, Obersztérleytnantom, Rotmistrzom, Kapitanom, Porucznikom, Officierom, i wszystkiemu Rycerstwu Jezdnemu, i Pieszemu, Woysk Naszych W. X. L. Polskiego i Cudzoziemskiego zaciągu, tudzież Ludziom Naszym którzy na tenczas obsidioni Zamku Wileńskiego attendunt, i na potym in præsidio onego zostawać będą, Uprzeymie i wiernie Nam miłym Łaskę naszę Królewską. Wielmożni, Urodzeni, uprzeymie i wiernie Nam mili, Ponieważ po rekuperowaniu z Rąk Nieprzyiacielskich Miasta naszego stołecznego Wilna, Mieszczanie tameczni in pauco Numero congregati, oświadczyli tę Nam, i Rzeczypospolitey życzliwość: że będąc funditus na Dobrach swoich leżących i ruchomych zruynowani, in Fidem suam zaciągnowszy znaczne summy, na kilkadziesiąt Tysięcy Złotych wynoszące, Rycerstwo i Woysko Nasze ordynowane, posiłkiem pieniężnym sublevare nie-

 zbra-

zbraniali się, a nadto wczym kolwiek zachodził defectus Artyleryi, w dodawaniu potrzeb do Armaty należących praesto byli, naostatek sami osobami swemi na wycieczkach przy Woysku naszym, przeciwko Nieprzyiacielowi mężnie i odważnie stawali, niemało z Mieszczan i z Czeladzi swey od Nieprzyiaciela pobitych postradali, we wszystkich okazyach tak w wystawieniu min, iako i innych potrzebach, siebie samych, dostatkow, i czeladzi swey nieżałuiąc, zatym Lassatis, & fessis takiemi ciężarami, chcąc tandem wytchnienie obmyślić, de plenitudine juris Nostri Regii, zachowuiąc ich przy dawnych Prawach i wolnościach które osobliwym Przywileiem naszym warowaliśmy Im, i tymże Uniwersałem one zmacniaiąc i potwierdzaiąc, uwalniamy pomienione Miasto Wilno, od dalszych wszelkich in genere & specie ciężarow Zołnierskich, żądamy tedy Uprzeymości Wierności Waszey, aby tak Pulki i Chorągwie przechodzące, iako i lud nasz do oblężenia Nieprzyiaciela ordynowany, także i na potym da Bóg in praesidio na Zamku Wileńskim zostaiący, żadnych odtąd pieniężnych i chlebowych stacyi, od Mieszczan Naszych Wileńskich, teraz i na potym wymagać, stanowisk, pokarmow, i noclegow odprawować, zabiegami naprzykrzać się, i naymnieyszemi aggrawować neważyli się exakcyami, pod surowym karaniem w Artykułach Woyskowych opisanym, inaczey nieczyniąc, Dan w Warszawie Dnia Trzydziestego Miesiąca Maja, Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Pierwszego, Panowania naszego Polskiego i Szwedzkiego Trzynastego Roku. Jan Kazimierz Król. Sigillum appressum Majus M. D. L. Andrzey Kotowicz Pisarz W. X. L.

Roku* 1661. *Dnia* 31. *Lipca. Przywiley Króla Jmci Jana Kazimierza, którym Miasto stołeczne Wileńskie post hostilitatem Moschoviticam, przy wszystkich Prawach i swobodach, tak iako przedtym zachowuie.

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Listem Naszym komu to wiedzieć należy, gdy za Błogosławieństwem Pańskim odwagą, i pieczołowaniem naszym Oycowskim, Państwa te od Pana Boga Nam powierzone, z Rąk i oppressyi Nieprzyiacielskich oswobodzone zostaią, między innemi Miastami Naszemi, których publica calamitas przez zruynowanie Nieprzyiacielskie tak dotkneła, że nie rychło ani snadnie, ad pristinum vigorem Fortun swoich przyyść mogą, nieupośledzamy Miasto nasze stołeczne Wileńskie, abyśmy go i Mieszczan naszych w nim Mieszkaiących (którzy w tey mierze przy oddaniu

wier-

wiernego Poddańſtwa ſwego, przez Szlachetnego Jana Ohurcewicza Raycę, iako Poſła na ten czas od Miaſta na Seym teraznieyſzy do Nas Jmieniem protunc zgromadzonych Oſob Magiſtratowych, obranego i poſłanego, Nam ſupplikowali) oſobliwą Naſzą klemencyą weſprzeć niemieli; zoſtawiwſzy zatym przy wſzyſtkich Prawach, wolnościach, ſwobodach, od Nayiaśnieyſzych Anteceſsorow naſzych, miłościwie Jm nadanych, i od Nas konfirmowanych, a chcąc aby ſię za ufolgowaniem iakimkolwiek, w doſtatkach i handlach ſwoich ratować, i ad ſufferenda in poſterum onera publica ſpoſobnieyſzemi zoſtać mogli; włożyliśmy w to powagę Naſzę, aby Rzeczpoſpolita na teraznieyſzym Seymie walnym Sześć Niedzielnym, od Podatkow publicznych Mieſzczan Wileńſkich uwolniła. Przytym waruiemy Jm to, aby podług dawnych Przywileiow ſwoich, od wſzelakich ciężarow Żołnierſkich, exakcyi, Podwod, dawania chleba, ſtanowiſk, Lęż, Noclegow, Pokarmow, wolni zawſze zoſtawali, więc żeby Juſtitia exulare w tymże Mieście Naſzym ſtołecznym niezdała ſię; przeſzłe Sądy które po rekuperowaniu z Rąk Nieprzyiacielſkich Miaſta, ſine gravamine partium ſtanęły, in debito robore zachowawſzy, przywracamy Magiſtratowi Wileńſkiemu omnimodam, & plenariam poteſtatem Judiciorum, i ich exekucyi, a Communitatem Mercatoriam, także wſzyſtkie cechy, podług Przywileiow Jm ſłużących, przy porządkach i wolnościach zoſtawuiemy, tak aby we wſzyſtkich akcyach kryminalnych i potocznych, podług Praw ſtarodawnych i Plebiscitow ſwoich, zupełną moc i powagę odprawowania Sądow, ferowania Dekretow i exekucyi ich (ſalva appellatione do Nas i Sądu Naſzego) mieli, i oney na potomne czasy zażywali. Aże toż Miaſto Wileńſkie vigore Privilegiorum ſuorum, cieſzyło ſię między innemi wolnościami i z tey prerogatywy, że Kamienice oſob w Magiſtracie będących, gdzie ſami in Persona ſua rezyduią, wolne od przyimowania wſzelakich Gości, na iakieżkolwiek ziazdy główne i partykularne, tudzież na Seymy, i Sądy główne Trybunalſkie przyieżdżaiących, bywały: przy teyże wolności i prerogatywie, teraz i na potomne czasy zoſtawać maią. Nadto i i to waruiemy, aby pod czas naſtępuiącego Trybunału, i innych ziazdow, nieważył ſię żaden privata authoritate ſtanowiſk, i noclegow naznaczać, ale żeby przez Urząd Mieſki goſpody były ukazane, i rozdawane. W Prowenta Mieſkie które zdawna Miaſtu należały, aby ſię nicht wtrącać nieważył, ale Magiſtrat i Communitas, przy wybieraniu i ſzafowaniu onych per delegatos ſuos, według zwyczaiu i Praw dawnych zoſtawał; deklaruiemy, z których czasu ſwego wyliczać ſię debito & ſolito ordine ma: Ażeby po tak ciężkim ſpuſtoſzeniu ſwoim, iakożkolwiek w porządek i w należytą Municyą toż Miaſto Wileńſkie wprawować ſię mogło, upewniamy Jch ſłowem Naſzym Królewſkim, iż cokolwiek po ſzczęśliwey da Pan Bóg ex-

 pug-

pugnacyi Zamku Wileńskiego, Armaty Mieyskiey w tymże Zamku naszym znaydzie się, temuż Miastu wrócona będzie, Naostatek stosuiąc się do Konstytucyi Seymowey, eo nomine uchwaloney, waruiemy to præsenti rescripto Nostro, aby tym którzy się Serwitorami Naszemi, lub też Dygnitarskiemi, albo Szlacheckiemi szczycą i od podeymowania ciężarow, i dawania Kontrybucyi Mieskich wyłamuią, subinterfugia takowe i niesłuszne excepcye, abhinc in posterum nigdy niesłużyły, i Magistrat na nie się nieoglądał, ale ad coæquationem ciężarow i kontrybucyi Mieskich, onych z władzy i zwierzchności swey przymuszał; mieć chcemy i rozkazuiemy. Naco dla lepszey wiary Ręką się naszą podpisawszy, Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia Trzydziestego Pierwszego Miesiąca Lipca, Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Pierwszego, panowania Królestw Naszych Polskiego, i Szwedzkiego Trzynastego Roku. Jan Kazimierz Król. Sigillum appensile Majus M. D. L. Andrzey Kotowicz Pisarz W. X. L.

Roku 1661. *Dnia* 9. *Decembra. Reskrypt Króla Jmci Jana Kazimierza na supplikę Miasta Wileńskiego, po rekuperowaniu od Nieprzyiaciela Zamku Wileńskiego.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Smoleński, Czernichowski, Siewierski, a Szwedzki, Gotski, Wandalski, Dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Listem Naszym, iż po szczęśliwey Zamku Wileńskiego przez Nas rekuperacyi, supplikowali Nam utrapieni Mieszczanie Wileńscy, w pewnych punktach i prożbach swoich, między ktòremi prosząc Nas, abyśmy Jm Armatę Mieską przez Nieprzyiaciela zabraną, ieśliby się w Zamku Wileńskim znalazła, wrócić rozkazali: także Prowent z Mostu albo z Przewozu na Szpital SSS. Tròycy Rzymskiey fundowany, w zawiadywaniu i prowizyi Magistratu Wileńskiego będący, onymże przywrócili: Drzewa w Szańcach przez Naszych około Zamku pobudowanych, także Kosze, na zaprawienie dziur około Miasta będących, wziąć pozwolili: Gwichty, Szale Mieskie, przez Nieprzyiaciela do Zamku wzięte wròcić Jm rozkazali: Zaczym My skłaniaiąc się do ich prożby, maiąc politowanie nad ich ciężarami, w osobliwych Jch respekcie naszym mieć obiecuiemy, i Armatę ich Mieską, która się w Zamku znaydzie, felicioribus temporibus wydadź rozkażemy. Prowent z Przewozu albo i z Mostu gdy tam zbudowany będzie, Magistratowi do zawiadowania dla Szpitala S. Tròycy, podług dawnych Przywileiow onych przywracamy, Belki, Deski, Kosze, Fascyny, Szpansreytery, Pallisady, i cokolwiek się w Szańcach, przez Naszych Ludzi zbudowanych znaydować będzie; in commodum & usum, osobliwie na zabudowanie Sztakietow popalonych obròcić Jm pozwalamy, od

wszel-

wszelkich extraordynaryinych ciężarow, onych uwalniamy, i do pierwszych swobod, Praw, i wolności restituimus A co się tknie Fantow, albo spraw Mieskich w Zamku będących, to cale Urodzonemu Referendarzowi W. X. L. przez Substytutow swoich zordynować, i według uwagi komu będzie należało restituere, zleciliśmy; i na to daiemy ten Nasz Reskrypt z podpisem Ręki Naszey, do ktòrego Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Wilnie Dnia dziewiątego Miesiąca Decembra Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Pierwszego, panowania Naszego Polskiego Trzynastego, a Szwedzkiego Czternastego Roku. Jan Kazimierz Król. Pieczęć Wielka W. X. L. przyciśniona, Cyprian Paweł Brzostowski Referendarz i Pisarz W. X. L.

***Roku** 1661. Miesiąca Decembra 30. Dnia. Protestacya od Miasta Stołecznego Wilna, Widymusem wydana z Grodu Woiewództwa Wileńskiego w Roku 1666 Marca 2. Dnia, o zabranie różnych Praw, Przywileiow &c. przez Moskwę.*

Widimus z Knih Horodzkich Wileńskoho. Leta od narożenia Syna Bożoho, Tysiacza Szestsot Szestdiesiat Pierszoho, Miesiacza Dekabra Tryccatoho Dnia. Na Urade Hospodarskim Hrodskom Wileńskom, Peredemnoiu Janom Ogińskim Marszałkom Wołkowyskim Podwoiewodzim Wileńskom, żałowali i opowiedali Szlachetny Magistrat i Communitas Mercatoria, Miesta Jeho Korolewskoy Miłości Stołecznoho Wilna, o to: iż hdy wierołomny Nieprviatiel Moskwicin w Roku 1655. Państwa Jego Korolewskiey Mości Ogniem i Mieczem pustosząc, wszystką nakoniec potęgą na Stołeczne W. X. L. Miasto nastąpiwszy, funditus niemal ono spustoszył i zruynował, a ubodzy Ludzie wspòlnie z Woyskiem W. X. L. uchodząc zaiadłego na krew Polską i Litewską Nieprzyiaciela, pod ten czas iak mogąc, zdrowie salwować musieli, przyszło zatym i Osobom w Magistracie będącym, nietylko Fortun swych odżałować, ale co naybolesnieysza Ksiąg wszystkich Sądowych, to iest Akta utriusque Subsellij, tak Radzieckich, iako Woytowskich i Ławniczych Izb, przytym Prawa, Przywileie, wyiąwszy tych ktòre na Seym immediate przed zawoiowaniem Miasta Wileńskiego, dla spraw Seymowych i Zadwornych powierzone, a z osobliwey pod ten czas Prowidencyi Boskiey oddane były, i te same niewszystkie, dla zrabowania Królewieckiego wychowały, wszystkie in genere & specie sprawy Dekreta Seymowe, Relacyine, Assesorskie, Kommisarskie, Trybunalskie, Skarbowe, Dyplomata, i Reskrypta Królow Jchmościow, kupna i nabycia gruntow, Folwarkow, Kamienic, Domow, Ogrodow i Łukiszek, in Communi Miastu należących, z dostatecznym ich ograniczeniem, rożne tranzakcye, zamiany, ugody, zapisy i

kwitacye, także wszystkie sprawy i dyspozycye na Kamienice Kościelne, Szpitalne, i ich Regestra prowentowe, i rozchodne z Regestrami, Szafarnie Wagi, i Communitatis Mercatoriæ Vilnensis, także kwity popisowe i poborowe, owo zgoła wszystkie in genere Archivum i depositorium spraw i Przywileiow Stołecznego Miasta Wileńskiego, tak też Kwity na oddaną, wyliczoną, i odebraną dla nieboszczyka Kśięcia Jmci Pana Woiewody Wileńskiego Hetmana W. X. L. i Woyska Litewskiego, gotowemi pieniędzmi amunicyą, i różnemi Fantami Summę 100,000. Złotych, ktòrą słudzy Kśięcia Jmci Pan Rzepkowski i Pan Sztumberg odbierali, w Roku 1655. Diebus ultimis Julij & Augusti dane, pod czas zburzenia i spustoszenia Nieprzyiacielskiego dnia ósmego Augusta w Roku 1655. stałego, albo in prædam Nieprzyiacielowi dostały, albo combustis Miasta i Ratusza, in Favillam poszły: przez ktòrą stratę i zgubę wszystkich in genere & specie spraw, i ktòreby się tu niepomieniły, aby to w przyszły czas Miastu Wileńskiemu nieszkodziło; publicæ consulendo indemnitati, tę swoią Manifestacyą przychylaiąc się do wyraźney, a in subsidium zgubionych spraw, unanimi ordinum consensu postanowioney Konstytucyi, do Kśiąg Grodzkich podaią; a ieśliby w czym meliorować takową protestacyą potrzeba było, salvum sobie zachowuią. Szto iest do Knih zapisano, z kotorych i sies Widimus w Roku tepereshnym Tysiacz Szestsot Szesdiesiat Szostom, Miesieca Marca Wtoroho dnia z podpisam Mene Kazimira Szumskoho Dworanina Jeho Korolewskoy Miłosti, Surrogatora Wileńskoho, od Jaśnie Wielmożnoho Jeho Miłosty Pana Hieronyma Kryszpina Kieyszensterna Podskarbioho Wielikoho, i Pisara Ziemskoho Wielikoho Kniastwa Litowskoho, postanowlennoho, i pod Pieczatiu moieiu Jch Miłosti Szlachetnomu Magistratowi, i wsiey Communitati Kupcom, Miesta Stołecznoho Wileńskoho iest wydan. Pisan u Wilni.

Roku 1663. Dnia 16. Marca. List upominalny Krola Jmci Jana Kazimierza, do Sędziow Głòwnych Trybunalskich W. X. L. aby żadnego bezprawia Mieszczanom Wileńskim nieczynili.

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Krol Polski, Wielki Kśiążę Litewski, Ruski, Pruski, Żmudzki, Mazowiecki, Jnflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski Dziedziczny Krol. W Bogu Wielebnym, Wielmożnym, Urodzonym, Sędziom Głòwnym Trybunału W. X. L. uprzeymie wiernie Nam miłym, Łaskę Naszę Królewską. W Bogu Wielebni, Wielmożni, Urodzeni, uprzeymie wiernie nam mili, Mamy to za iednę własność Maiestatowi Naszemu przyzwoitą, wszystkim wiernym Poddanym naszym Królewskiey nieumykać protekcyi, daleko barziey gdzie idzie o konserwacyą dawnych Praw, i wolności, od Antecessorow Naszych nada-

nadanych: aże Miasto Wilno podawszy Nam supplikę, że przeszłego Trybunału Urodzeni Deputaci kilkanaście Gospod, inać nad dawny zwyczay zabrali byli, w niektórych zaś Kamienicach Mury przebiiali, i w Radzieckich *ante Unionem* uprzywileiowanych stali, gorąco Nas prosiło o to: abyśmy powagę Naszę w to włożyli, iakoby na przyszłym Trybunale Głównym, od takowych mimo dawne zwyczaie stanowisk wolne było. Przeto żądamy uprzeymości wierności Waszey, abyście będąc sami Administri Justitiæ, niepotrzebowali tego po Szlachetnym Magistracie Wileńskim, coby się mogło zdać pro gravamine Praw i wolności ich. Co pilno zaleciwszy uprzeymości wierności waszey, Onymże dobrego od Pana Boga życzemy zdrowia. Dan we Lwowie Dnia Szesnastego Marca R. Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Trzeciego, Panowania Naszego Polskiego i Szwedzkiego Piętnastego Roku. Jan Kazimierz Król. Pieczęć Wielka W. X. L. przyciśniona. Kazimierz Puchalski Podstoli Miński, Sekretarz J. K. Mości.

Roku* 1665. *Dnia* 7. *Januarij. Uniwersal ochronny Króla Jmci Jana Kazimierza, Miastu Wileńskiemu, przeciwko żołnierzom konferowany.

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki Jnflantski, Smoleński Czernichowski, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny Król. Oznaymuiemy tym Reskryptem naszym wszem w Obec i każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało; iż przez gorącą supplikę Szlachetnych Pawła Boima i Henryka Monosa Sekretarzow i Burmistrzow naszych Wileńskich, na Seym teraznieyszy walny Warszawski, od Miasta naszego Stołecznego Wilna zesłanych Posłow, dostatecznie i żałośnie imieniem Magistratu, i całego Miasta naszego Wileńskiego doniesiono iest: iako Mieszczanie tameczni w Mieście i na Przedmieściach mieszkaiący, z różnych okazyi różne angarie, krzywdy, oppressye i wiolencye ponoszą, z tych przyczyn że mimo wyraźne Prawa, wolności, i Przywileie onym od *ś. p.* Królow Jchmościow Polskich, i Wielkich Xiążąt Litewskich, Antecessorow Naszych ieszcze przed Uniią nadane, a po Unij i przez Nas samych na szczęśliwey Koronacyi Naszey stwierdzone, i wielą Konstytucyi Seymowych roborowane, ktòremi oni od stanowisk i stacyi Zołnierskich wiecznemi czasy są uwolnieni, różni żołnierze, tak Konni i Piesi, Polskiego iako też i Cudzoziemskiego zaciągu, gwałtem po Przedmieściach stawaią, i żywności sobie, tandem okupy ustawiczne dawać każą, że iuż Przed-Mieszczanie tameczni i sami Mieszczanie, przez tak wiele Lat od Nieprzyiaciela uciemiężeni, a inni ab extra na wygnaniu przez te wszystkie Lata Nam statecznie wiary

dotrzymuiąc, w niwecz obróceni do ostatniego teraz przychodzić, a nie którzy i Domow swoich odbiegać muszą, pokornie upraszaiąc Nas o to: ażebyśmy onych iako przy dawnych swobodach, Wolnościach, i Przywileiach zachowali, tak i od dalszych podobnych krzywd i oppressyi, iako Wiernych Poddanych Naszych dla wielkiego ich zniszczenia salwowali, i żeby się na potym podobne inconvenientia nie działy, i dalszą ich zgubą niebyły; protekcyą Naszą Królewską ochronili. Do ktorey My suppliki i proźby z samą słusznością zgadzaiącey się przychylaiąc, a na znaczną ruinę tego Miasta respekt maiąc, niemniey na rożne ich spezy, mianowicie na wygodę, ante hostilitatem Moschoviticam Żołnierzowi nie małey Summy, z osobna expensa niemałe na attakowanie Zamku Wileńskiego w Ręku Nieprzyiacielskich będącego przez Lat pułtora erogowane, na wydatki dla Gwardyi Naszey, pod czas niedawney rezydencyi Naszey w Wilnie, dla Łaski i przysługi u Nas spendowane, sustentowanie przez Lat kilka własnym kosztem Garnizonu Wileńskiego, a nadto wystawienie z niemałą spezą koło Miasta Sztakietow, Rowow, i Wałow, tudzież inne codzień z rożnych okazyi akkomoduiące się incommoda, że i teraz pewną liczbę Moskwy do Wilna przyprowadzonych, aby Miasto sustentowało stringitur, i kto niechce ten nad niemi niedokazuie, przeto tak wielkim krzywdom i oppressyom ich zabiegaiąc, tym Reskryptem naszym deklaruiemy, i po każdym mieć chcemy, ażeby od tąd nicht po przedmieściach, iako po gotowiu w samym Mieście Wileńskim, Stanowisk sobie tak z Woyskowych iako & Procerum Ludzi, chlebow wybierać, do okupu i sustentamentu Mieszczan necessitować i przymuszać, i żadnego zgoła præjudicium sub gravi animadversione nostra, & pænis irremissibiliter irrogandis nie śmiał i nieważył się, a Mieszczanie nasi Wileńscy luboby i Nasze Uniwersały, albo Wielmożnych Hetmanow, Regimentarzow, Kommendantow, i innych, przerzeczoney woli naszey i temu Reskryptowi przeciwne, ad male narrata wydane były, onych słuchać i onym podlegać niemaią, i nie będą powinni, lecz całe przy starych i dawnych wolnościach, Prawach, i prerogatywach swoich, żeby tandem aliquando vires attritas, & extenuatas reassumere mogli, zachowani bydź maią: a ieżeli mimo tę wolą i rozkazanie Nasze secus facientes, ważyli się na Mieszczan naszych Wileńskich następować, i onych Prawa gwałcić, tedy wolno tymże Mieszczanom Wileńskim vim vi repellere. Co wszystko Wielmożnym Hetmanom, Gubernatorom, Regimentarzom, Kommendantom, Pułkownikom, Obersztérom, Rotmistrzom, Kapitanom, i wszelakim Officierom, taktéż Towarzystwu, i wszemu Rycerstwu, tudzież Proceribus Regni & M. D. L. do wiadomości podawszy, ażeby nie tylko Magistratowi, Mieszczanom i Przedmieszczanom żadnego bezprawia nieczynili, lecz ich od gwałtownikow bro-

broniłi. Na co dla lepszey wagi ten Reskrypt Ręką naszą podpisawszy, Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Działo się w Warszawie Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Piątego Miesiąca Januarij Dnia Siodmego, panowania Krolestw naszych Polskiego i Szwedzkiego Siedmnastego Roku. Jan Kazimierz Krol. Pieczęć Wielka W. X. L. przyciśniona. Andrzey Kotowicz Pisarz W. X. L.

Roku 1662 Dnia 7. Julij. Dekret Trybunalski Woiewodztwa Wileńskiego Osoby w Magistracie będące i Potomki onych, od płacenia kwoty od Sum na Maiętnościach Ziemskich będących, in Plebeios uchwaloney uwalniaiący.

ROKU Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Wtórego Miesiąca Julii Dnia Siodmego. Przed Nami Deputatami tak ex Senatorio iako też & æquestri Ordine z Woiewodztwa Wileńskiego na Seymiku blisko przeszłym Relacyinym, vigore Constitutionis do sądzenia retent i innych podatkow Rzeczypospolitey obranemi, gdy z porządku Regestrowego Sprawa i Akcya z Jnstancyi Skarbu W. X. L. a z delacyi Jchmościow Panow Urzędnikow Grodzkich Wileńskich Aktorow, z Szlachetnym Magistratem Wileńskim i Kupcami Mieszczanami Wileńskiemi pozwanemi, ku Sądzeniu na dniu dzisieyszym przypadła; tedy za przywołaniem stron do Prawa, po odbytych Akcessoryach i Replikach z obustron pro & contra wnoszonych &c. My Sąd Kontrowersyi i Racyi stron obudwu wysłuchawszy, i one dobrze wyrozumiawszy, przychylaiąc się do Dekretow Trybunałow Skarbowych, i Relacyinych J. K. M. przed Nami produkowanych, ktoremi Osoby Magistratu Wileńskiego i Syn Burmistrzowski Pan Tomasz Gibel, i inni od płacenia kwot, Konstytucyami Seymowemi postanowionych są uwolnieni, i Konstytucya Seymu blisko przeszłego w Roku teraznieyszym 1662. sancita, wszystkie też Dekreta Trybunalskie, in dubium vocare nie każe; i owszem ie ratifikuie: przeto przy tychże Dekretach, wszystkie osoby w Magistracie Wileńskim będące, & eorum Liberos cale zachowawszy, iako ich od płacenia kwoty od Sum przychodzących, ktorych się Grod domagał, tak ab actione præsenti tanquam incompetenti, uwalniamy mocą ninieyszego Dekretu Naszego. Pisan w Wilnie Roku, Miesiąca, i dnia ut supra. Jerzy Białłozor Biskup Wileński Dyrektor Gottard, Jan Tyzenhauz Biskup Methowski Suffragan i Kanonik Wileński iako Sędzia, Paweł Danilewicz Sędzia Ziemski Wileński, Starosta Jnturski Deputat Skarbowy Woiewodztwa Wileńskiego, Michał Kolęda Chorąży Derpski Deputat Sądow Skarbowych, Jerzy Jwaszkiewicz Pisarz Sądow skarbowych Woiewodztwa Wileńskiego, Samuel Eryngomar Marcinkiewicz

Deputat Sądow skarbowych Woiewòdztwa *W*ileńskiego. Correxit Antoniewicz.

Roku 1665. *Dnia* 30. *Marca. Reskrypt Krôla Jmci Jana Kazimierza na składkę wszystkiego Miasta.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantski, Smoleński, Czernichowski, *S*iewierski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny Kròl. *S*zlachetnym Burmistrzom, Radzcom, Ławnikom, i wszystkiemu Magistratowi Miasta naszego Wilna Nam miłym Łaska Nasza Królewska. Wiernie Nam mili, przełożono Nam iest przez Posłow od WW. na Seym przeszły zesłanych, iako dla zachowania Praw i Przywileiow, tudzież zabieżenia ciężarom na oba Seymy Posłow wyprawuiąc, i na inne potrzeby, nietylko wielka u rożnych kredytorow zaciągniona iest summa, ale i ordynaryina Gromniczna Kupiecka składanka, która na obronę Praw Kupieckich de jure należy, obrócona iest; co że trzeba wypłacić, i na przyszłą da Pan Bóg konwokacyą, i następuiący po niey Seym, na wyprawę także Posłow, i inne requisita koszt obmyślić; na co konsens na wybieranie składanki podług ordynacyi Komissarskiey, żądano: iakoż My widząc potrzebę słuszną i z Prawem zgadzaiącą się, pozwalamy Wierności Waszey cum Communitate Mercatoria, składankę podług proporcyi potrzebney summy uchwalić, a uchwaloną wybierać, na którą aby wszyscy Kupcy etiam in Magistratu zostaiący, Rzemieślnicy, Cechowi i nie cechowi, tak też Obywatele wszyscy składali się, przykazuiemy, i serio mieć chcemy zlecaiąc wierności waszey i Exaktorom od WW. i Communitatis obranym i postanowionym, podług Prawa i dawnego zwyczaiu, nad każdym, takowey niewydaiącym składanki, bez żadney dylacyi exekucyą. Na co dla lepszey wiary Ręką naszą podpisaliśmy i Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia Trzydziestego Marca, Roku Pańskiego Tysiąc Sześćset Sześćdziesiąt Piątego, panowania Krôlestw naszych Polskiego i Szwedzkiego Siedmnastego Roku Jan Kazimierz Kròl. Pieczęć przyciśniona W. X. L. Andrzey Kotowicz Pisarz W. X. L. Starosta Grodzieński, Horodniczy Wileński.

Roku 1665. *Dnia* 15. *Octobra. Reskrypt Krôla Jmci Jana Kazimierza, Miastu Wileńskiemu nadany, zachowuiący one przy Libertacyi Konstytucyą Seymową nadaney, w Roku* 1661. *i konwokacyą Grodzieńską ratyfikowaney.*

JAN Kazimierz z Bożey Łaski Kròl Polski, Wielki Książe Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantski, Smoleński, Czernichowski, a Szwedzki, Gotski, Wandalski, Dziedziczny Król.

Wielebnym, Wielmożnym, Urodzonym, Deputatom z Senatu, i ſtanu Rycerſkiego na Trybunał W. X L. zgromadzonym, także Poborcom Woiewództwa Wilenſkiego, i wſzyſtkim inſzym, komuby to wiedzieć należało; oznaymuiemy tym Liſtem Reſkryptem Naſzym, lubośmy wygadzaiąc gwałtowey Rzeczypoſpolitey potrzebie, żeby Woyſko W. X. L. promerita ſtipendia odebrać mogło; przez Uniwerſały Naſze approbuiąc, actum Konwokacyi Grodzieńſkiey z Kancellaryi Naſzey W. X. L. wydane, libertacye od Podatkow Miaſtu naſzemu Wilnowi do dalſzego czasu odłożyli byli, uważaiąc iednak znaczne pomienionego Miaſta wydatki i koſzty, które po odprawieniu tey konwokacyi względem obrony Fortecy tameczney podeymuie, tak koło naprawy Wałow Sztakietow, iako w prowiantowaniu præſidij na Zamku Wileńſkim zoſtaiącego, inſiſtendo oraz Konſtytucyi Seymowey in Anno 1661 poſtanowioney, Miaſto Naſze Wilno od Podatkow i płacenia od ſum juxta mentem konwokacyi Grodzieńſkiey, wolne czyniemy, i ten Punkt Libertationis pomienionego Miaſta, in Actu Convocationis wyrażony a na mianowaney Konſtytucyi Anni 1661. funduiący ſię approbuiemy, i tym Liſtem Reſkryptem Naſzym ſtwierdzamy. Żądamy tedy, i mieć po uprzeymości wierności Waſzych chcemy, abyście Miaſta Naſzego Wilna do wydawania Podatkow, i płacenia od Sum niepociągali, i nienecesſitowali. Dan w Rawie Dnia Piętnaſtego Octobra Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Sześćdzieſiąt Piątego, panowania Króleſtw Naſzych Polſkiego i Szwedzkiego Siedmnaſtego Roku. Jan Kazimierz Krôl. Sigillum Majus M. D. L. appresſum A. Kazimierz Gielgud Sekretarz J. K. M.

Roku 1665. *Dnia* 18. *Decembra. Dekret Trybunału Skarbowego między Urodzonym Inſtygatorem W. X. L. z Delacyi Skarbu, a Miaſtem Wileńſkim ferowany, ktore od płacenia Podatkow Konwokacyą Grodzieńſką uchwalonych, uwolnione było; zachowuiąc przy teyże Konwokacyi.*

ROKU Tyſiąc Sześćset Sześćdzieſiąt Piątego Mieſiąca Decembra Osmnaſtego Dnia. Przed Nami Sędziami Głównemi Koła Duchownego i Swieckiego, na Trybunał Skarbowy według uchwały Konwokacyi w Roku teraznieyſzym w Grodnie odprawowaney, tak z Senatu iako z Woiewôdztw, Ziem, i Powiatow obranemi, a za konfirmacyą teyże konwokacyi przez J. K. M. Pana Naſzego Miłościwego na rozsądzenie Spraw Jndemnitatis Skarbu W. X. L. zebranym; gdy z porządku Regeſtrowego ku Sądzeniu przypadła ſprawa Skarbu W. X. L. ad Jnſtantiam J Pana Jnſtygatora W. X. L. z Magiſtratem Wileńſkim, i wſzyſtkim Miaſtem Wilnem, za Pozwem o nieweryfikowanie z Urzędem Grodzkim Wileńſkim, Towa-

row i o inne rzeczy w którey Sprawie po odbytych pro & contra Kontrowersyach, My Sąd w tey Sprawie Skarbu Ziemſkiego W. X. L. ad Inſtantiam JP. Inſtygatora W. X. L. z Magiſtratem i Miaſtem Wileńſkim za Pozwem o nieweryfikowanie z Urzędem Grodzkim Wileńſkim Towarow u Kupcow i Mieſzczan Wileńſkich, od tychże Towarow i Sum na Arędach i Zaſtawach Dobr Ziemſkich kwoty od ſta Złotych po Pięciu według Konſtytucyi Roku 1662. należącey, o nieoddanie dwudzieſtego dwoyga Podymnego, i innego Podatku na Konwokacyi Grodzieńſkiey uchwalonego, a zatym i o winy prawne, przed Sądem Naſzym agitowaney, ponieważ evidentiſsime deductum: że Miaſto Wileńſkie dla dezolacyi Nieprzyiacielſkiey, i częſtych na Zołnierza, Garnizon, Ammunicyą, i inne potrzeby ſpendowanych wydatkow, Konſtytucyą Roku 1661. za Konſensem całey Rzeczypoſpolitey od płacenia wſzelkich Podatkow uwolnione ieſt, i tey wolności dopiero tego Roku zażywać poczęło, iakoż takową Konſtytucyą, per actum Convocationis Grodnensis ſłuſznie reaſsumowaną, Krol Jmć Pan Naſz Miłościwy Reſkryptem ſwoim approbuiąc, od płacenia Podatkow Miaſto Wileńſkie excypował; tedy My Sąd przychylaiąc ſię do Prawa i ſamey ſłuſzności, pomienione Miaſto Wileńſkie przy Libertacyi, pomienioną Konſtytucyą temu Miaſtu nadaney, i przy Konwokacyi Grodzieńſkiey Reſkryptem J. K. M. approbowaney; zachowawſzy, tak od płacenia Podymnego Dwudzieſtu dwoyga a na konwokacyi Grodzieńſkiey uchwalonego, i wſzelkiego Podatku od ſum Kupieckich w Towarach i Handlach, tak też na zaſtawach i Arędach Dobr Ziemſkich w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim, po rożnych Woiewodztwach i Powiatach będących przychodzącego, iako też od pen i impetycyi ſkarbowey de pleno uwalniamy. Piſan w Wilnie ut ſupra. Hieronim Kryſzpin Kirszenſtein Podſkarbi Wielki W. X. L. Dyrektor Trybunału Skarbowego, Alexander Sapieha Biſkup Zmudzki, Krzyſztof Pac Kanclerz W. W. X. L. Deputat Trybunału Skarbowego, Jan Franciszek Pozniak Piſarz Ziemſki Wileńſki i Trybunału Skarbowego W. X. L.

Anno 1666. *Die* 11. *Januarij. Dekret Komiſarſki między Magiſtratem Religij Rzymſkiey Wileńſkim, a Szlachetnym Moneſem i Witmacherem Religii Luterſkiey, względem przyięcia onych przeciwko Przywileiom do Magiſtratu.*

ROKU Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Sześćdzieſiąt Szóſtego Mieſiąca Stycznia iedenaſtego dnia. Przed Nami Krzysztofem na Bakſztach Zawiszą Marſzałkiem Wielkim W. X. L. Krzyſztofem Pacem Kanclerzem Wielkim W. X. L. Cypryanem Pawłem Brzoſtowſkim Referendarzem i Piſarzem W. X. L. Michałem Druchim Sokoliń-

kolińſkim Marſzałkiem Orſzańſkim, Komiſsarzami J. K. M. na Sądach Comiſsionis zaſiadaiącemi: comparuit Wielebny Kſiądz Kotowicz Kuſtosz Wileńſki, Regent Kancellaryi W. X. L. iako delegatus od Wielebney Kapituły Wileńſkiey, którey ex vi officij debiti ſui, poſtrzegaiąc integritatem prærogativarum Cultorum Orthodoxæ Fidei Catholicæ, detulit Nam: iż przeciwko Prawom, Przywileiom, i Ordynacyom Królow Jchmościow Polſkich i Wielkich Kſiążąt Litewſkich, ante unionem W. X. L. z Koroną Polſką nadanych, i contra Rescriptum Juris Municipalis Magdeburgensis, Miaſtu temu, ad inſtar Krakowa pozwolonego, do Magiſtratu Wileńſkiego Diſsidentes in Religione, profeſsyi Anglicorum, iako Pan Henryk Mones, i drugi Pan Reinholdt Witmacher Auguſtanæ profeſsionis ſą wzięci, na którą Propozycyą odpowiadaiąc Magiſtrat Wileńſki, tak ſię iuſtyfikował: iż Ławica Religii Rzymſkiey Katolickiey, z którey medietas Magiſtratus conſtituitur, niema w ſobie, ani cierpi żadnego Dyſsydenta in Religione, iakoż prosi ażeby wiecznemi czasy, według Praw Mieſkich i Ordynacyi Królow Jchmościow i Wielkich Kſiążąt Litewſkich, przed Uniją nadanych i uczynionych; Dekretem Naſzym zabroniony był Dyſsydentom cuiuscunque Profeſsionis & ſectæ, acceſsus do Urzędu i Magiſtratu Mieſkiego. Tamże in continenti ozwał ſię Magiſtrat Religii Ruſkiey, który conſtituit alteram medietatem Magiſtratu Wileńſkiego, z tym: iż lubo Panow Dyſsydentow wyżey mianowanych do Ławice ſwey przyieli Anteceſsorowie ich, ieſzcze ante hoſtilitatem (z których ledwo teraz który in vivis ſuperſtes ieſt) uczynili to za Liſtem J. K. M. który, że miał bydź za Panem Monesem allegabant, więc iż na nich wymogła to authoritas Kſiążęcia Jmci Janusza Radziwiłły Woiewody Wileńſkiego, za nimi ſollicité interponowana, i inſze urgentes adferebant rationes. Pro parte zaś mianowanych Dyſsydentow allegowano: iż dawnieyſzych czasow practicabatur (iako mianowali kilka exempla) że ad Magiſtratum wzięci byli Diſsidentes infuncti Officio aż do śmierci, więc że ieden z nich iako to Pan Witmacher wynioſł ſię z Miaſta do inſzych Pańſtw, przez co renuntiavit juribus Civitatis & Magiſtratus, drugi Pan Mones za Konſenſem J. K. M. i za elekcyą Ordinum Civitatis obrany, wzięty do Ławice i od dawnego czasu w niey zoſtaie, owſzem Roku przeſzłego za Burmiſtrza obrany, do przyſięgi i funkcyi Urzędu ſwego przypuſzczony, ſine contradictione on ſkończył, proſił tedy ſe circa huiusmodi actum conſervari. My Komiſsarze J. K. Mości, wyſłuchawſzy obudwu ſtron kontrowerſyi, revisis Juribus, Privilegiis Miaſta, ponieważ z pokładanych i przed Nami czytanych, tychże Przywileiow i ordynacyi Mieſkich evidenter ſię pokazało; iż do Prawa Magdeburſkiego Miaſtu temu ſtołecznemu, ad inſtar Krakowa od Królow Jchmościow i Wielkich Kſiążąt Litewſkich ante unionem nada-

 nego,

nego, i do wszystkich Urzędow Mieskich, sami tylko Ludzie Religii Katolickiey i Ruskiey są przypuszczeni, i Capaces deklarowani; a lubo to pauca declarantur exempla: iż przeszłych czasow Dissidentes in Religione do Rady Mieskiey byli wzięci, to iednak iż contra cardinalia Iura Miasta działo się, pro abusu Privilegiorum & exorbitantia uznawszy, tym Dekretem naszym nakazuiemy; aby in posterum wiecznymi czasy do Rady Ławice, i na Urzędy wszelakie Mieskie, Pospolstwo i Magistrat Wileński, tak Ławice Rzymskiey iako i Ruskiey, Ludzi dissidentes in Religione iakieykolwiek professyi i Sekty, inter Candidatos niepodawali, ani ich ullo prætextu za Burmistrzow, Radziec, Ławnikow, Pisarzow, i inszych Officyalistow obierali, ani takim między sobą Mieysca zasiadać, Officio fungi dopuszczali, i owszem aby się przeciwko temu opponowali, integritatem Praw swych przestrzegali, a to sub nullitate electionis, i pænis na Magistrat ex arbitrio J. K. Mości, czasu contraventionis temu Dekretowi Naszemu irremissibiliter extendendis. A co się dotycze teraznieyszego in Magistratu zasiadaiącego Szlachetnego Henryka Monesa Burmistrza, ponieważ ieszcze ante hostilitatem, przez Urząd illius temporis, był do Rady za Reskryptem J. K. M. (ut allegatur) wzięty, tedy w tym, ieżeli przy tym Urzędzie ad vitæ suæ tempora zostawać ma, pro declaratione do J. K. M. odsyłamy mocą tego Dekretu naszego. Pisan w Wilnie Roku i dnia wyżey mianowanego. Jan z Zambrzy Zembrzycki Instygator W. X. L. i Pisarz Komissyi J. K. Mości.

Anno 1669. *Die* 3. *Octobris. Confirmatio Serenissimi Michaelis I. Regis Poloniæ & Magni Ducis Lithvaniæ, super omnia jura, Libertates &c. Civitatis Vilnensis.*

Michäél DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæ, Smolensciæ, Czernichowiæ Severiæque. Significamus præsentibus literis nostris, quorum interest universis. præsentibus & futuris harum notitiam habituris: validissima Regum & Regnorum firmamenta, Principum erga Subditos clementia, Subditorum vero erga Principes Amor & obsequium, quibus concatenata imperia, solent esse invincibilia. Proinde Nos posteaquam Divina cooperante Providentia, per liberam omnium, Regni & M. D. L. electionem, Solium Regni conscendimus, ac regimen eiusdem per impositionem Capiti nostro Diademmatis, prævio juramento tam per nos Reipublicæ, quam ab Ordinibus Regni & M. D. L. per Internuntios suos Nobis præstito suscepimus, nullum majus nostrum & Reipublicæ interesse censuimus, quam ut omnes Subditi Regni Poloniæ, tempore felicis dominij Nostri, ad meliorem in dies conditionem deveniant,

Liber-

Libertatum & immunitatum immarcescibilem retineant vigorem, facultatum vero secundos successus & incrementa consequantur; ita non solum de munificentia Nostra Regia, sed etiam memores juramenti Nostri, omnia jura, Privilegia, Libertates, immunitates, Decreta, Rescripta, & quasvis alias literas Ecclesiasticas & Sæculares, Personis cuiuscunque Status & conditionis ac Civitatibus a Serenissimis Regibus Poloniæ & Magnis Ducibus Lithvaniæ, Antecessoribus nostris, ante vel post unionem Regni, cum Magno Ducatu Lithv: initam clementissimé largitas, confirmamus & approbamus, atque eadem omnia iura & libertates, sacrosanctè & inviolabiliter observari, & observaturos Nos obstrinximus, cuius benevolentiæ & munificentiæ nostræ plena spe suffulti; Nobiles Samuel Szycik Zaleski Præconsul; Bartholomæus Cinaki Secretarius noster Consularis, Simon Kurowicz Secretarius & Notarius Vilnensis, uti Internuntij ejusdem Magistratus & Civitatis accesserunt, Majestatem Nostram in conspectu & præsentia Senatorum, Consiliariorum, ac Nuntiorum Terrestrium Regni & M. D. L. atque post delatam Nobis nomine Nobilium Advocati, Proconsulum, Consulum, Consularium, Scabinorum, totiusque Magistratus & universæ Civitatis Vilnensis, reverentiæ, fidelitatis ac subiectionis suæ obedientiam ac juramentum, humillimé supplicaverunt, ut omnia eorum Jura civilia Magdeburgensia, Privilegia, Libertates, immunitates, prærogativas, consvetudines, plebiscita, Decreta, sancita, Rescripta, per serenissimos divæ memoriæ Antecessores nostros & Magnos Duces Lithvaniæ ipsis concessa, authoritate nostra Regia approbare, confirmare & ratificare, debitæque executioni demandare dignaremur. Nos itaque habita præ oculis memoratorum Nobilium Advocati, Proconsulum, Consulum, ac totius Magistratus, universæque Civitatis Metropolitanæ Vilnensis, Singulari in Nos promptitudine, debita subiectione, devota observantia, qua Nos concordibus votis ad hoc inclitum Regnum gubernandum (DEI Omnipotentis sic favente clementia) una cum aliis statibus & Ordinibus Regni Magnique Ducatus Lithvaniæ, tam spiritualibus quam sæcularibus feliciter per Internuntios suos elegerunt, Regemque & Dominum suum habere voluerunt, attentaque fide, quâ ut omnibus temporibus, ita potissimum regnante Antecessore Nostro, Civitatem hanc sub turbulentissimo tempore, & variorum Hostium incursu, præcipue vero circa biennalem Arcis Vilnensis obsidionem, multa præclare po Salute & integritate Reipublicæ, cum magna Civilis sangvinis profusione, pecuniæque ad aliquot Centena Millia Florenorum Polonicalium largitione impensa, fortunæ dispendio, atque antea exilio per septem Annos perpesso, gessisse & excelluisse, & relatione Dominorum Consiliariorum Nostrorum liquet, tum etiam innixi verbo fideique Antecessorum nostrorum, qua se & successores

suos sacrosanctè omnia Iura & Privilegia memorati Magistratûs & Civitatis, observare polliciti sunt, nec ullis Constitutionibus in Commitiis Generalibus conditis vel condendis infringi diplomate suo, in Anno 1567. Die 16. Mensis Januarij dato assecuraverunt, iure merito supplicationi eorundem tamquam justæ, legitimæ, & rationi consonæ annuendum esse duximus, & de facto ex innata gratia & munificentia nostra Regia annuimus, atque omnia Jura, Privilegia Inscriptiones, libertates, cessiones exemptiones, prærogativas, Decreta, sancita, rescripta, utpote Nobilitationem Personarum in Magistratu existentium, nec non libertates á suscipiendis hospitibus, cuiuscunque sint Status, conditonis, dignitatis & præeminentiæ, Personis solummodo in Magistratu existentibus servientes, liberam etiam facultatem suffragiorum non solum vim consilii, verum etiam Sententiæ habentium, inter Regni & M. D. L. Nuntios in quolibet Conventu, & Comitiis Regni tam Maioribus quam minoribus viventibus Nobis, & sub tempus Interregni peragi solitis, eidem Magistratui Vilnensi collatam; dein a Teloneorum solutionibus, Podvodarum, vecturarumque Armaturæ Bellicæ, exemptiones á provisionibus & sustentationibus Militum, ac extraditione iisdem Panis æstivi & hiemalis, libertationes, Literas, & Rescripta Serenissimorum Antecessorum nostrorum, & consvetudines, placita, Plebiscita, indulta, & alia omnia munimenta, quæ solum Civibus Vilnensibus jure Magdeburgensi Teutonico gaudentibus. & non aliis, in hac Civitate nostra Vilnensi competunt, liberando eos ab omni universorum tam Terrestrium Judicum, Palatinorum, eorumque vices seu locum tenentium, quam Tribunalitiorum, Mareschalcorumque Nostrorum, & quorumvis Commissariorum Nostrorum, in causis Civilibus, seu excessuum criminalibus, jurisdictione & potestate, inhærendo Articulo 35. Distinctionis tertiæ Statuti M. D. L. Constitutionibus comialibus Anni 1633. & Anni 1667. conservandoque eos in omnibus punctis & clausulis circa Decretum in Conventione generali Vilnensi, per olim Serenissimum Sigismundum Augustum Anno 1566. Die 16. Mensis Januarij latum & approbatum. Similiter quoque Commissiones binas, super reddendis rationibus & proventibus, reditibus, nec non expensis civilibus annuis Anno 1629. & Anno 1646. & Anno 1647. per Magistratum seu eorum Procuratores, cum Communitate peractas, & manibus Commissariorum subscriptas, Sigillisque eorum communitas, exactionem super via strata alias *Brukowe* dictum, & super Pontibus in Fluvio *Wilenka* nuncupato, extra Portam Religiosorum Patrum Bernardinorum, & Spascensem existentibus, eidem Civitati Vilnensi vigore Privilegii Sigismundi III. in Anno 1630. Die 18. Mensis Junij dati, & alios omnes Civitatis proventus, census, tam à pensa Libraria, quam à mensuris frumenti & liquorum variorum, & aliis quibusvis locis, macellis, Scamnis

in

in Civitate Vilnensi exstantibus, Jus Patronatus & collationem super Præposituras Templorum, & Xenodochiorum Vilnæ existentium, quæ Magistratui ab antiquo competunt, Decretum Relationum propriarum Serenissimi Joannis Casimiri, ratione incorporationis eidem Civitati Vilnensi Advocatiæ, Jnter Generosum Andream Kotowicz Notarium M. D. L. Capitaneum Grodnensem, Burgrabium Arcis Vilnensis, & Nobilem Magistratum, Comunitatemque Civitatis Vilnensis in Anno 1667. Die 15. Mensis Januarij latum Ordinationem Contuberniorum, Artificum, Mechanicorum, ac præscriptionem eisdem per Magistratum Articulorum, meliorationemque eorumdem a Nobis, vel Antecessoribus Nostris impetratorum, Privilegio Sigismundi Augusti in Anno 1552. Die 22. Decembris datam, ab iisdem Contubernijs ex Annuis, & contubernalibus, eorum reditibus & proventibus calculationis Eidem Magistratui, juxta Privilegia & Decreta Servientem, exdivisionemque Lapidearum in tres Partes pro suscipiendis Judicibus Tribunalitiis M. D. L. per Commissarios factam, & Constitutione Anni 1667. approbatam, nec non omnes alias prærogativas, immunitates & libertates eidem Civitati nostræ Vilnensi, per Prædecessores nostros Serenissimos olim Reges Poloniæ & Magnos Duces Lithvaniæ, utpote Vladislaum Jagiellonem, Vitoldum, Vladislaum Jagiellonidem, Casimirum, Alexandrum, Sigismundum I. Sigismundum Augustum, Henricum, Stephanum, Sigismundum Tertium, Vladislaum IV. ac novissime Joannem Casimirum, aliosque omnes Reges, Principes Duces, Monarchas Regni Poloniæ & M. D. L. Prædecessores Nostros, nec non status, Ordines, & Proceres Regni, simul, conjunctim, aut divisim, Nobilibus Advocato, Præconsulibus, Consulibus, Scabinis & Notariis, totæque Civitati prædictæ Vilnensis datas & concessas. Quorum omnium Jurium, Libertatumque, Privilegiorum & prærogativarum, tenores in præsenti diplomate non insertos, & non expressos, pro insertis & expressis, & de verbo ad verbum inscriptis habere volumus, in omnibus eorum punctis, conditionibus, clausulis, articulis, Paragraphis, capitulis, tenoribus, ita ut generalitas specialitati, & specialitas generalitati minime derogare possit; confirmandum, approbandum, ratificandum, & roborandum, ac in debitam executionem deducendum esse duximus, prout ex nunc & de facto in perpetuum, approbamus, ratificamus, confirmamus & roboramus, atque in debitam executionem ut deducantur habere volumus, decernendo ea omnia & quælibet eorum in specie & genere, perpetui roboris & valoris vim habitura, perpetuo & in ævum præsenti Privilegio Nostro mediante. Jn cuius rei fidem & evidentius Testimonium præsentes manu nostra subscriptas, Sigillo M. D. L. communiri mandavimus. Datum Cracoviæ, in Comitis felicis Coronationis Nostræ, Die Tertia Mensis Octobris, Anno Domini Mille-

simo Sexcentesimo Sexagesimo Nono, Regni Nostri Anno Primo. Michael Rex. Sigillum Majus M. D. L appensile Recepit Alexander Kotowicz Scholasticus Vilnensis S. R. M. Secretarius, & Majoris Cancellariae M. D. L. Regens.

Roku 1684. *Dnia* 20. *Maja. Dekret Komissarski między J. X. Symonem Rodziewiczem, Proboszczem Kościoła SSS. Tròycy Ritus Romani, a Szlachetnym Magistratem Wileńskim i Prowizorami ferowany, w Roku zaś* 1723. *Januarij* 23. *dnia w Grodzie Wileńskim aktykowany.*

ROKU Pańskiego Tysiąc Sześćset Osmdziesiąt Czwartego, Miesiąca Maja, Dnia Dwudziestego. Przed Nami Benedyktem Janem Zahorskim, z Bożey i Stolicy Apostolskiey Łaski, Biskupem Malleńskim, Suffraganem Zmudzkim, Kustoszem Prałatem Wileńskim, Marcianem Bogusławem Polskim, Starostą Oszmiańskim, Komissarzami od J. K. M. Dekretem Zadwornym Assesorskim z oczewistey kontrowersyi w Roku przeszłym 1681. Miesiąca Junij Dnia 19. na rozsądzenie Sprawy niżey wyrażoney, osobliwym od J. K. M. przy Dekrecie Listem naznaczonemi i zesłanemi, za tymże Dekretem J. K. M. Zadwornym Assesorskim, i Listem do Nas wydanym, agitowała się Sprawa i akcya, między Wielebnym Księdzem Symonem Kazimierzem Rodziewiczem, Proboszczem Kościoła i Szpitalu Swiętey Tròycy, ritus Romani Wileńskim, z iedney Aktorem, a Szlachetnym Lantwoytem, Burmistrzami, Raycami, Ławniknmi, i całym Magistratem Wileńskm, także Prowizorami, z drugiey strony pozwanymi, do uczynienia liczby z Jnwentow wszelkich z Dóbr Kościołowi S. Tróycy i Szpitalowi przy nim będącemu, tak leżących iako i ruchomych, & quoquo modo należących, a zatym i rozchodow, á tempore non factae calculationis, a po uczynioney kalkulacyi do przysłuchania Decyzyi w tey Sprawie salva non nisi à definitiva sententia do Sądu J. K. M. Zadwornego Assesorskiego appellatione. Na terminie tedy dzisieyszym dnia iedenastego Marca w Roku teraznieyszym, za odnowionym porządkiem z Prawa Pospolitego obwieszczeniem, po ufundowaniu in loco loci na Ratuszu Wileńskim dnia, òsmego Mensis, & Anni ejusdem praesentis Juryzdykcyi naszey Komissarskiey, i za reiektą dnia dziesiątego eiusdem po przydaniu Szlachetnemu Magistratowi i ich Prowizorom Patrona, którego sobie znaydą; Jn conservato tempore przypadłym, Wielebny X. Symon Rodziewicz Proboszcz Kościoła i Szpitala S. Tróycy Ritus Romani, sam personaliter stawaiąc wniosł: iż Szlachetny Magistrat Wileński zapozwany był do Sądu J. K. M. Zadwornego Assesorskiego oto: iż on sprzeciwiaiąc się Dekretowi Nayiaśnieyszego *s. p.* Kròla Jmci Michała, z oczywistych

wistych Kontrowersyi, na Sądach Relacyinych między tymże J X. Proboszczem, a Szlachetnym Magistratem Wileńskim ferowanemu, liczby z Prowentow Kościoła i Szpitala SSS. Tróycy, i z onych exepens in præsentia Aktora teraznieyszego, od niemałego czasu nieczynili, ani Szafarzow swoich de perceptis & expensis niesłuchali, naostatek iż tenże Szlachetny Magistrat Wileński prowizyą á tot Annis, J. X. Proboszczowi cum salario należącą nieoddał i nieoddaie, w tey tedy sprawie Sąd J. K. M. suspensa cognitione pænarum Contraventionis, & damnorum, litisque expensarum Komissyą potrzebną bydź uznał, a na dowod tego tenże X. Proboszcz, facta ejusmodi inductione, Dekret J. K. M Zadworny Assesorski pro informatione Sądu Naszego czytał, in genere taki: Jan III. z Bożey Łaski Król Polski, Wielki Xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Smoleński, Podolski, Podlaski, Kijowski, Wołyński, Siewierski, i Czernichowski. Oznaymuiemy tym Listem Dekretem Naszym iż przed Nami i Sądem Naszym Zadwornym Assesorskim, za Pozwem Mandatem naszym, agitowała się Sprawa między, Wielebnym X. Symonem Rodziewiczem, Proboszczem Kościoła i Szpitala S. Tróycy Ritus Romani Wileńskim, Plebanem Wasiliskim z iedney Aktorem, a Urodzonym Bartłomieiem Cynakim, Sekretarzem Naszym Woytem Wileńskim, tudzież Szlachetnemi Burmistrzami, Raycami, Ławnikami Miasta Naszego Wilna, z drugiey strony; pozwanemi o to: iż pozwani sprzeciwiaiąc się Dekretowi Nayiaśnieyszego Antecessora Naszego Króla Jmci Michała, z oczywistey kontrowersyi na Sądach Relacyinych, między pozwanemi a Załuiącym Aktorem ferowanemu, oto: żeby z liczby rachunkow różnych, z Jnwentarzow do pomienionego Probostwa i Szpitala należących, wespół z Prowizorami i Szafarzami od Pozwanych postanowionemi, Załuiącym Aktorem czynili, czego nigdy po wyż mianowanym Dekrecie nieuczynili, i czynić niechcą, ani prowizyi Xiędzu Proboszczowi należytey nieoddaią, przez co w winy prawne podług Prawa popadali, a przez to wielka krzywda i uyma Kościołowi Bożemu i Szpitalowi ubogiemu dziać się musi, iako to samo szerzey i dostateczniey Pozew eo nomine w sobie wyniesiony wyraża, na terminie tedy ninieyszym dnia Trzeciego Junij Anni currentis, z pomienionego Pozwu, Mandatu, także z Regestru Sądowego, post beneficium additionis Patroni, & concessam ad copias Mandati Szlachetnemu Magistratowi Wileńskiemu dilationem, przypadłym; za przywołaniem stron do Prawa przez Szlachetnego Symona Chryszczonowicza, Generała naszego Zadwornego W. X. L. gdy Urodzony Kazimierz Witakowski, Plenipotent od Wielebnego X. Symona Rodziewicza, Proboszcza Szpitalnego ad ædes Sanctissimæ Trinitatis Ritus Romani w Wilnie będącego, do indukcyi propozycyi w Sprawie terazniey szey accedere chciał; tedy Urodzony

 Andrzey

Andrzey Pežarſki, Patron Sprawy Szlachetnego Magiſtratu Wileń-ſkiego, nomine onych Dyllacyi użyczenia na kopią ſpraw affektował. My Krol przez Panow Rad i Urzędnikow Naſzych dwornych, na Sądach Aſseſorſkich zaſiadaiących, tey Sprawy poſłuchawſzy, a bacząc beneficium expetitum Copiarum de jure bydź conceſsibile, przerzeczoney na Kopią Spraw Szlachetnemu Magiſtratowi Wileń-ſkiemu użyczamy dylacyi, i aby Wielebny X. Rodziewicz Proboszcz Kościoła SSS. Troycy kopią Spraw, ktorych ad probationem propoſitionis causæ ſuæ zażywać będzie, ſtronie lwey przeciwney dał nakazuiemy, a Sprawę terazniejſzą, do dnia Dziewiętnaſtego Junij Anni præsentis odkładamy. Na dniu tedy Dziewiętnaſtym Junij ex conſervato termino przypadłym, za przywołaniem ſtron do Prawa przez Generała przerzeczonego Naſzego Zadwornego W. X. L. od Wielebnego X. Rodziewicza, tenże Urodzony Kazimierz Witakowſki, a od Urodzonego Woyta i całego Szlachetnego Magiſtratu Wileńſkiego, wyżey wyrażony Urodzony Andrzey Pežarſki Patronowie, ſtanąwſzy, prawnie ſię z ſobą rozprawowali; a zatym Actoreæ Partis Plenipotent iteruiąc propozycyą mandatową, pokładał Dekret Komiſarſki Wielmożnego, Wielebnego w Bogu, i Urodzonego Albrychta Staniſława Radziwiłły Kanclerza W. W. X. L. Krzyſztofa Rudominy Duſiackiego Kaſztelana Połockiego, Franciſzka Jsaykowſkiego Referendarza W. X. L. Krzyſztofa Przecławſkiego, Kanonika Wileńſkiego R. 1646. Dnia 18. Septembra między Wielebnym niegdyś Symonem Łęckim Proboſzczem na ten czas Kościoła SSS. Troycy, a Szlachetnym Magiſtratem Wileń-ſkim. Także Dekret Sądow Relacyinych za Nayiaśnieyſzego ś. p. Krola Jmci Michała Anteceſsora Naſzego, między Szlachetnym Magiſtratem Wileńſkim, a Wielebnym X. Rodziewiczem Aktorem terazniejſzym w R. 1672. Dnia 4. Apryla w Warſzawie z oczywiſtych kontrowersyi ferowane, ktoremi dowodził: że do rachunkow Prowizorow rocznych i do poſtanowienia Kontraktow, o Kamienice, Domy, i inne Grunta Szpitalne, do wſzelkich innych koło Szpitalnych Dobr konſerwacyi, Proboszcz należeć ma. Exhibuit inſuper Liſty upominalne dwa, od tego ś. p. Krola Michała do Magiſtratu Wileńſkiego w tey ſamey Sprawie z Kancellaryi W. X. L. wydane, ktorym to Dekretom i Liſtom Naſzym Upominalnym, że evidenter Magiſtrat Wileńſki ſprzeciwiaiąc ſię; pewne Kamienice, Domy, i Pałace Szpitalowi przy Kościele SSS. Troycy będącemu, ex vi fundacyi od Nayiaśnieyſzego Krola Jmci Zygmunta III. Anteceſsora naſzego, wydaney ſłużące, one in præiudicium produkowanego Dekretu Komiſsarſkiego, komu chcąc po libitu ſuo zawodzą i arędują, prowentami Szpitalnemi ktore temuż Wielebnemu Proboſzczowi conſtare maią w niewiadomości, i w niebytności onego dyſponuią, a co więkſza, liczby retent z Czynszow Kamienic, i Domow

Szpi-

Szpitalnych przeszłemi czasy niewydanych, i innych z Przychodow i rozchodow Szpitalnych, ktòra ma bydź podług czytanych Dekretow, præsente illo czynione; nie czynią, po gotowiu do Rad swych in rem & bonum Szpitala służących niezażywaią, ani onemu należytą Prowizyą daią, wniosł, o co wszystko Protestacyą eo nomine zanieśioną przeczytawszy, ażebyśmy na Szlachetnym Magistracie Wileńskim pœnas contraventionum uznawszy, onemuż przed Wielebnym X. Rodziewiczem Proboszczem Kościoła Ss. Tròycy Szpitalnym, kalkulacyą ze wszystkich dochodow i rozchodow Kościoła i Szpitala Ss. Tròycy od niemałego czasu nieodprawowaną nakazali, Prowizyi X. Proboszczowi tegoż Kościoła, od niemałego czasu zatrzymaney exolutionem, prævia w Kancellaryi naszey Dekretowey W. X. L. liquidatione uznali, & in futurum aby stosuiąc się do Prawa i Dekretow, Relacyinego i Komisarskiego, do wszelkich Kościołow i Szpitala Ss. Tròycy X. Proboszcz należał, obrzędow i prowentow i rozchodow decerni potrzebował; na ktòrą takową illacyą strony przeciwney Patron, replicando opposuit: iż Wielebny X. Proboszcz pomienionego Szpitala i Kościoła Ss. Tròycy iako incompetens Aktor, tak incompetentem przeciwko Szlachetnemu Magistratowi instituit actionem, ponieważ tak Dekret Relacyiny iako i Komisarski, od strony przeciwney produkowany, nie Magistratowi z Prowentow Szpitalnych kalkulacyą czynić, lecz Prowizorowi przed Magistratem in Assistentia tylko X. Proboszcza każącego, Przywileiem fundationis dowodził; ieżeli tedy Prowizor Szpitala Ss. Tròycy nieczynił Kalkulacyi przed Magistratem, Magistrat oto aget, i tego postrzegać powinien, a nie X. Proboszcz, ktòrego tylko Assystencya przy Magistracie circa calculationem z Prowentow Szpitalnych bydź ma; a zatym uwolnienia Magistratu Wileńskiego ab Actoratu & actione incompetenti X. Proboszcza Ss. Tròycy Szpitalnego affektował. My Krol przez Panow, Rady i Urzędnikow naszych Dwornych na Sądach Assesorskich zasiadaiących, tey sprawy przesłuchawszy, i onę dobrze wyrozumiawszy, ponieważ Pars Actorea deduxit Relacyinym i Komisarskim Dekretami, z oczywistey kontrowersyi ferowanymi: że Wielebny X. Proboszcz Kościoła i Szpitala Ss. Tròycy w Wilnie będącego, powinien o Prowentach Szpitala i Kościoła pomienionego wiedzieć, i wszelkim adesse z tych Prowentow i rozchodow Kalkulacyom, przeto i Wielebny X. Rodziewicz ad præsens przed Sądem Naszym słusznie agit, z tych miar adinventa competentia actoratus & actionis, przeciwko Szlachetnemu Magistratowi Wileńskiemu stronom procedere nakazuiemy. In Procedendo tedy, gdy Urodzony Kazimierz Witakowski powtòrzywszy Propozycyą wyżey suo loco wyrażoną, ponieważ Magistrat Wileński Dekretowi Relacyinemu i Upominalnym Listom, eo nomine do Magistratu Wileńskiego, od

Nayiaśnieyszego Antecessora Naszego Krola Jmci Michała wydanym sprzeciwiaiąc się, kalkulacyi od czasu niemałego, z Prowentow Kościołowi toties wspomnionemu Ss. Tróycy i Szpitalowi przy nim będącemu, należących nieuczynili, pœnas contraventionis podobnym sposobem na Magistracie Wileńskim urgebat, & in futurum aby tenże Magistrat Wileński, Kalkulacyą z Prowentow Dobr Szpitalnych przed Wielebnym X. Proboszczem Ss. Troycy, teraz & in tempore będącym Sukcessorem Jego czynili, i wewszystkim podług Dekretu Relacyinego i Komissarskiego sprawili się, Prowizyą Proboszczowi płacili, szkody, nakłady prawne prævia liquidatione w Kancellaryi Dekretowey W. X. L. zapłacili, instabat; tedy Patron Szlachetnego Magistratu Wileńskiego opposuit: iż naymniey Magistrat Wileński tak Dekretom Komissarskiemu, iako i Relacyinemu, także i Listom upominalnym niesprzeciwił się, bo słuchaiąc liczby Prowizorow de medio sui obranych, z Dobr Szpitalnych i Prowentow ich, zawsze Wielebnego X. Rodziewicza, iako Proboszcza Kościoła Ss. Tróycy, do takowey invitabat kalkulacyi, ktorey że per totum niechciał nigdy adesse, i owszem podczas następuiącey kalkulacyi, consulto se subtraxit, albo z Wilna precz odiechał, lubo ex vi Fundationis przy Kościele Ss. Tróycy rezydować powinien; Exinde Magistratus inculpari niemoże, ażebyśmy Magistrat Wileński a pœnis contraventionis uwolnili, domawiał się i prosił. My Krol przez Panow Rad i Urzędnikow naszych Dwornych na Sądach Assesorskich zasiadaiących, tey Sprawy wysłuchawszy, i oney z wnoszonych ab utrinque kontrowersyi, dobrze wyrozumiawszy, non descendendo na ten czas ad cognitionem Dekretowi Relacyinemu i Listom upominalnym, per actoream partem judicialiter produkowanym, i owszem suspensa cognitione ejusmodi contraventionis, a podobnym sposobem, suspensa cognitione damnorum, & litis expensarum in causa præsenti erogatarum, Komissyą potrzebną bydź uznaiemy, pro sua peragenda, Komissarzow naszych osobliwym Listem naszym naznaczonych zsyłamy, ktorzy zniosłszy się z sobą, o czasie wyiazdu swego, i onym obiedwie strony obwieściwszy ad locum loci do Miasta Wilna ziadą, i tam na Ratuszu po ufundowaney non obstante absentia unius vel duorum, Juryzdykcyi Komissarskiey liczby z Prowentow wszelkich z Dobr Kościołowi Ss. Troycy Ritus Romani, i Szpitalowi przy nim będącemu, tak leżących iako i ruchomych, & quoquomodo należących, a zatym i rozchodow à tempore non factæ calculationis, Magistratu Wileńskiego, i Prowizorow pomienionego Kościoła i Szpitala sub titulo Ss. Tróycy w Wilnie będącego, in præsentia X Rodziewicza, iako Proboszcza wysłuchawszy, a po wysłuchaney i odebraney kalkulacyi, tę Sprawę (salva do Nas i Sądu Naszego Assesorskiego non nisi á definitiva sententia appellatione permanente) finaliter rozsądzą i u-

spo-

ſpokoią mocą nínieyſzego Dekretu Naſzego, do którego na większą powagę Pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warſzawie Dnia Dziewiętnaſtego Mieſiąca Junij Roku Pańſkiego Tyſiąc Sześćset Oſmdzieſiąt Pierwſzego, Panowania Naſzego Siódmego Roku U tego Dekretu podpisy Rąk temi ſłowy: Dominik Mikołay Kſiąże Radziwiłł Podkanclerzy W.X. L. Pieczęć mnieyſza W. X. L. Kazimierz Michalſki Piſarz Dekretowy W. X L. Za tym Dekretem Liſt J. K. M. P. N. Miłościwego do Nas Komiſsarzow w tey ſprawie wydany ſeriei talis: Jan III. z Bożey Łaſki Król Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, Smoleńſki, Podlaſki, Siewierſki, i Czernichowſki. W Bogu Wielebnym Kſiężom Mikołaiowi Stefanowi Pacowi Biſkupowi Wileńſkiemu, Benedyktowi Zahorſkiemu Kuſtoſzowi Prałatowi Wileńſkiemu. Urodzonym Boguſławowi Polſkiemu Oſzmiańſkiemu, Piotrowi Rudominie Duſiackiemu Podwoiewodziemu Wileńſkiemu Starodubowſkiemu Staroſtom, uprzeymie i wiernie nam miłym Łaſka Naſza Królewſka. Oznaymuiemy Uprzeymości Wierności Waſzey, iż daty niżey wyrażoney przed Nami i Sądem Naſzym Zadwornym Aſseſorſkim agitowała ſię Sprawa między Wielebnym X. Symonem Rodziewiczem Proboszczem Kościoła i Szpitala Ss. Trόycy Ritus Romani Wileńſkim z iedney Aktorem, i Urodzonym Bartłomieiem Cynakim Woytem, tudzież Szlachetnemi Burmiſtrzami, i całym Magiſtratem Wileńſkim, o rzecz w Dekrecie Sądu Naſzego Aſseſorſkiego wyrażoną, w którey Sprawie Sąd Naſz Aſseſorſki z oczywiſtey obudwu ſtron kontrowersyi, ſuspensa cognitione contraventionis, a podobnym ſposobem ſuspensa cognitione damnorum & litis expensarum Komiſsyą potrzebną bydź uznał, iako to ſzerzey w Dekrecie Sądu naſzego Aſseſorſkiego wyrażono, do tey tedy Sprawy uprzeymości WW. za Komiſsarzow naznaczamy, i z ſyłamy, żądaiąc po uprzeymości WW. abyście znioſłſzy ſię z ſobą o czasie wyiazdu ſwego, i o onym obiedwie ſtrony obwieściwſzy ad locum loci do mieysca Wilna z iachali, i tam na Ratuſzu po ufundowaney non obſtante unius vel duorum absentia Juryzdykcyi Komiſsarſkiey, liczby z Prowentow wſzelkich Dòbr, Kościołowi Ss. Trόycy Ritus Romani i Szpitalowi, przy nim będącemu tak leżących iako i Ruchomych, quoquomodo należących, a zatym i rozchodow, à tempore non factæ Calculationis Magiſtratu Wileńſkiego i Prowizorow pomienionego Kościoła i Szpitala, in præsentia Wielebnego Kſiędza Rodziewicza iako Proboszcza wyſłuchali, a po wyſłuchaney i odebraney kalkulacyi tę ſprawę ſalva non nisi do Sądu naſzego Aſseſorſkiego á Definitiva ſententia apellatione permanente, finaliter rozſądzili i uſpokoili, i wewſzyſtkim podług Dekretu Sądu Aſseſorſkiego ſprawili ſię, uczynicie to uprzeymie i WW. dla Łaſki Naſzey, a z powinności ſwey. Dan

w Warszawie Dnia 19. Miesiąca Junij Roku Pańskiego 1681. Panowania naszego 7. Roku, u ktòrego listu podpisy Rąk tymi słowy, Dominik Mikołay Kſiąże Radziwiłł Podkanclerzy W. X. L. Pieczęć mnieysza W. X. L. Kazimierz Puchalski Pisarz Dekretowy W. X. L. które to oboie Instrumenta przeczytawszy, abyśmy Magistratowi Wileńskiemu z Jch Prowizorami podług Dekretu Relacyinego wyżey suo loco namienionego, in Præsentia Jmci Księdza Proboszcza Kościoła Ss. Tróycy, przed sobą z prowentow i rozchodow Szpitala i Kościoła Ss. Tróycy wszelkich, per Annos Regestra pokładać i kalkulować się nakazali Instabat Szlachetny Pan Jan Sebestyanowicz Pisarz Burmistrz Radziecki Wileński za domawianiem się Jmci Księdza Proboszcza o policzenie Regestrow i o uczynienie kalkulacyi odkładu do zebrania się i zgromadzenia całego Magistratu Wileńskiego, także Prowizorow i do pokładania Regestrow ad Causam præsentem należących terminu uczynienia affektował. My tedy Komissarze J. K. M. ważąiąc meliorem affectum tey Sprawy, przez większe, Magistratu Wileń: i PP. Prowizorow frekwencyi, tudzież przez położenie perceptarum & expensarum Regestrow, ażeby Szlachetny Magistrat Wileński i PP. Prowizorowie Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy Regestra Prowentow i rozchodow porządnie iako należy sporządzone przygotował, i z onemi sine ullis ulterioribus dilationibus exceptionibus iako in Causa Ecclesiæ privilegiatæ, Dnia 19. Kwietnia w Roku teraznieyszym, na skuteczną rosprawę i uczynienie kalkulacyi Compareant, nakazaliśmy. A gdy Dzień Dziewiętnasty z odkładu naszego Kwietnia przypadł tenże Wielebny Ksiądz Proboszcz Kościoła, i Szpitala Ss. Tróycy actor negotij præsentis, gdy sposobem wyżey wyrażonym Instancyą, aby Magistrat przy podanych Regestrach kalkulował się, czynił Szlachetny Magistrat przez Szlachetnego Sebestyanowicza na Kopią z Dekretu s. p. Nayiaśnieyszego Króla Jmci Michała Relacyinego, i z Dekretu Asseſorskiego z ktòrym actus Commissionis odprawuie się i z innych wszystkich spraw, ktòreby miał Jmc Ksiądz Proboszcz in tractu Negotij ulterioris inducere, Dilacyi uczynienia potrzebował, o którą i Ksiądz Proboszcz wzaiem instando, Kopij sobie daney od Magistratu z spraw które in Contrarium produkowane będą urgebat, My Komissarze J. K. M. luboby expetita dilatoria exceptio Copiarum, currere niemogła, ex quo dilatio supra dilationem dari nequit, gdyż sine ullis ulterioribus Juris beneficijs & exceptonibus pozwolona była do dnia dzisieyszego reiecta; że iednak Ksiądz Proboszcz oney non contradicit, i owszem sobie od Magistratu Wileńskiego dania Dokumentow potrzebuie, przeto użyczywszy obudwum stronom na Kopią Spraw Dylacyi do dnia 26. Kwietnia Anni Curren: odkładamy. Dnia tedy 26. Kwietnia Pan Jan Swentowski Patron Sprawy Wielebnego Księdza Proboszcza Kościoła i

Szpi-

Szpitala do wyżey wyrażoney Referuiąc ſię Jnſtancyi, Calculum fieri decerni potrzebował, Szlachetny Pan Stefan Moroz od Magiſtratu w noſił, iż co ſię tknie ratione Salarij Wielebny Kſiądz Proboszcz Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy będąc Aktorem, ratione Prowentow, dochodow, i rozchodow, actoratum prætendere nie może; ponieważ J. K. M. jako ſupremus Collator præfatæ præpoſituræ, Calculationem proventuum, iuż w Generalną inkludował Komisſyą, ktòra hucusque non finita, ale cæpta continuabitur, zaczym ſubmittuiąc ſię ratione ſalarij rozprawić, quo ad Calculum faciendum z Prowentow Szpitalnych incompetentem adveniri Actoratum affektował. *Tandem Szlachetny* Pan Jan Sebeſtyanowicz produkował Przywileia Nayiaśnieyſzych Królow Jchmościow Zygmunta I. i Zygmunta Auguſta, dowodząc: iż Królowie Jchmość, inter alias Gratias vel munificentias, Kościołowi Ss. Tróycy i Szpitalowi przy nim będącemu præſtitas, nadali, Moſt na Rzece Wilij, z którego Prowenta do Szpitala Ss. Tróycy applikowali, po przeczytaniu zaś rzeczonych Przywileiow, na oſtatek Nomine ſuo vel totius Magiſtratus Vilnen: nihil derogando Juris Maieſtatis, Privilegijs Civitatis, oraz ſalve ſobie in foro fori w pretensyach ſwoich do Jmci X. Proboſzcza, zachowuiąc Regeſtra perceptowe, i Expensowe podać, a ad Calculum przyſtąpić deklarował, iakoż tenże Pisarz Officij Consularis Vilnen: in Persona totius Magiſtratus przyſtępuiąc ad Calculum, ad requisitionem vel Jnſtantiam Kſiędza Proboszcza, personas Prowizorow Rocznych, i ich Szafarzow, cum ſpecificatione oſob za Burmiſtrzowſtwa czyiego, który Szafarzem był in ſcripto podał, prosząc to Negotium do dnia 28. præsen differri. My tedy J. K. Mości Komiſsarze pro informatione akceptowawſzy Regeſtr Prowizorow i Szafarzow podany, kałkulacyą do Dnia 28. odłożyliśmy. Za przypadnieniem zatym dnia 28. currentis Jnſtante 2*do* Domino Præpoſito (Szlachetny Magiſtrat Wileńſki do rozprawy i Kalkulacyi przyſtępuiąc, Regeſtra a tempore non factæ calculationis to ieſt od Roku 1664. podał,) My zatym Komiſsarze J. K. M. chcąc plenam ac Sufficientem mieć z Regeſtrow przed nami Judicialiter pokładanych Jnformationem, dla przeyrzenia ſię w onych, Regeſtra do ſiebie wziąć rozkazaliśmy, termin Kalkulacyi dalſzey do dnia 15. Maja przypadł, Wielebny Kſiądz Proboszcz wnioſł, iż Regeſtra które ſą Judicialiter przed nami produkowane, nie ſą Autentyczne ani podpisane Ręką Magiſtratu, który powinien każdego prowizora, przy wyyściu Roku tego, wyſłuchać liczby, i onego kwitować, do tego że Szlachetny Magiſtrat difficultavit negotium, kiedy pewności przychodow i rozchodow nieczyni, lecz quot annis inſze Prowenta i inne Expensa pokazuie, a żadnych Kontraktow ad Comprobationem Regeſtrow produkowanych niepokłada, czyniąc to na zatrudnienie Kalkulacyi, zatym ażeby Magi-

strat Wileński Dekreta Kwitami Comprobet, Kontraktami, zapisami Instabat. (Ex adverso Szlachetny Stefan Moroz Rayca Wileński, swoię, i całego Szlachetnego Magistratu explikacyą wnosił, iż Magistrat Wileński principaliter do Prowentow Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy należących, quot annis obiera Prowizorow, ktòrzy gdy swego Roku z Prowizorstwa ustępuią, Magistratowi Kalkulacyą czynią, Magistrat zaś teraz iako Iuratus, bona fide Regestrow Przychodow, i Rozchodow Kościelnych i Szpitalnych Ss. Tróycy podaie, są do tego PP. Prowizorowie in vitis będące, ktòrzy rationes suæ functionis peractæ dadzą. Ci zaś ktòrzy fatis cessèrunt, od tak wielu lat i iuż się coram Divino sprawili Tribunali, iż in disquisitionem pociągnieni bydź niemogą, co do instancyi Księdza Proboszcza Ss. Tròycy Kościoła, gdzie aby Magistrat Kwitami i Kontraktami przychodow i rozchodow probował; wniosł, iż iako z przewozu i Mostu, Constare niemożno pewności Przychodu, Ex eo że czasem więcey, czasem mniey przychodu będzie, tak tych rzeczy mianowicie przy budynkow, na co Expensa pokazuią się w Regestrach, certitudo ut exprimatur nie podobno, zaczym ażebyśmy w Regestra Fideliter, vel exactè podane weyrzawszy i calculationem od Magistratu odebrawszy on kwitowali, & ab actione ulteriori uwolnili; wnosił i domawiał się) My tedy Komissarze I. K. M. za domawianiem się Imci Księdza Proboszcza, kwitami i inszemi Dokumentami Regestra komprobować nakazawszy termin, dalszego progressu sprawy do dnia 17. Maja, Anni præsentis konserwowaliśmy, qua stante termini Conservatione, na werefikacyą Regestrow i ieżeli Ubogich w Szpitalu będących, utriusque sexsus, należyta podług podanych Regestrow dochodziła pensya, tudziesz Restauracya ieżeli iaka iest Kamienic, do Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy należących na Restauracyą, ktòrych Magistrat quot Annis w swoich Regestrach łożone podaie, Expensa zeyść umyśliliśmy, iakoż z szedłszy do Szpitala, gdyśmy weryfikowali, każdą Osobę z Szpitala Męskiey, i Białey Głowy zwawszy do siebie, podług Regestru examinowali, patuit iż więcey w Regestrach położono, a niżeli Osobom Szpitalnym dochodziła, co kontynuowawszy, szliśmy do Kamienicy Szpitalney ad latus Kościoła Ss. Tròycy będącey, gdzie poniekąd restaurowaną przez Szlachetnego Pana Jana Romanowicza Raycy Wileńskiego, za Prowizorstwa onego oglądaliśmy, potakowey przez nas odprawioney weryfikacyi Dnia 17. Maja w Roku teraznieyszym, iako na terminie ex Reiecta przypadłym, Actum Comissionis Continuavimus, gdzie Wielebny Ksiądz Proboszcz dla lepszey Sądu naszego informacyi skrypt in causa præsen: Judicialiter podał, ktòry iest in tenore tali. (Desideria & postulata w Roku 1684. Miesiąca Maja Dnia 13. Księdza Symona Rodziewicza, Proboszcza Szpitala Ss. Tróycy Ritus Romani, do IJ. WW. Jchmościow PP. Komissarzow

rzow i WW. na tę Komiſsyą z Szlachetnym Magiſtratem Wileńſkim a Prowizorami tegoż Szpitala przełożone, Ponieważ Dekret *ś. p.* Nayiaśnieyſzego Króla Michała Relacyiny, zleca Jchmościom PP. Komiſsarzom ſtanowienie prowizyi, Kſiędzu Proboszczowi przy Kościele Szpitalnym Ss. Tróycy Wileń: tudziesz za Liſtem upomi-nalnym teraznieyſzego ſzczęśliwie panuiącego Nayiaśnieyſzego Króla Jmci Jana Pana Pana Miłościwego, tedy przy nowey Kollacyi do tego Kościoła, niech nowa Rewizya i ordynacya będzie ſtanowiona, Supplex oto proſzę uważywſzy) pro ut ad libitum videbitur WW. Jchmościow PP. w Bogu Wielebnych Kaznodzieiow, Organiſtow, Kantorow, Zakryſtyana, i Miniſtransa, gdyż Dom Boży potrzebuie ſług ſwoich, Ciż potrzebuią ſuſtentamentu, victus, & amictus, & ſtipendium ſalarij coroczney. Suchedni zatrzymane po ſtu Zł: od PP. Prowizorow za pewne Lata, aby były wrócone, według Liſtow Królow Jchmościow tak *ś. p.* Michała, iako i teraznieyſzego Nayiaśnieyſzego Jana, a te Suchedni dla tego zatrzymane były, od PP. Prowizorow Szlachetnego Magiſtratu, ażeby Vindictam ſumerent na mnie ubogiego Proboszcza, iż za podanym Mandatem od Jchmościow mnie, liti ſerio invigilare nieuſtawałem, aż do Dekretu Relacyinego, za którym Szlach: Magiſtratowi ſława że Kollacya przyſądzona Jchmościom, a moich własnych Expensow ſtrata, których też Refuſionem proſzę Ubogi Kapłan, Kſiądz Proboſzcz Ss. Tróycy na Aktorſtwie ſwoim, za Dekretem Aſseſorſkim Sądow J. K. M. aby & non Dubius od Szlachetnego Magiſtratu zoſtawał, tak teraznieyſzych, iako i Sukceſsorowie (Jtem za Dekretami tak Królow Jchmościow, iako i WW. Jchmościow PP. Komiſsarzow dawnieyſzych, i teraznieyſzych, nie wątpię approbaty, liczby co rocznie czynić nie ociągali ſię, ſubpænis, in toto za wiadomością i wolą iego, Kontrakta i Kamienice, czynsze, iako z Moſtu, tak i inne place z onymże były ſtanowione, i podpisywane) Potrzeby Kościelne, oſobliwie Reſtauracya gdy potrzeba będzie dachow, także Szpitala i Kamienic, Domow Szpitalnych, aby nic nie omieſzkane bywały, gdyż przez to ſąsiedzi uſtępuią z mieſzkania, i uyma bywa Jntraty dla Ubogich. Zaſklepienie Kościoła ſerio requiritur, i Extrukcya Ołtarzow w Kościele Ss. Tróycy, do którego według zwyczaiu Lampy zaświecenie, we dnie i w nocy, coram Sanctiſsimo, aby continuo nieuſtawały. Jtem świece, Wino, Kadzidło, dodawane było od PP. Prowizorow, Uroczyſtość coroczna Ss. Tróycy, aby zwykłym porządkiem z Muzyką, z przyięciem Kapłanow, Spowiednikow, z dodaniem świec potrzebnych, obicia ſtaraniem, apparaty, ſrebra Kościelnego, którego gdy niemasz w Zakryſtyi, krom Kielicha iednego, aby za koſztem PP. Prowizorow, a nie Kſiędza Proboszcza obmyślano było. (Także Grobu Pańſkiego na wielki Piątek, potrzeby ſtrukturą iako możność z Lampami, poſtawnikami, świec, aby ciż

PP. Prowizorowie corocznie obmyślali) Na Prawo gdy się zdarzy, o potrzeby Szpitala i krzywdy, aby nie Kśiędza Proboszczá koszt, ale PP. Prowizorow był, o wykupienie Kamienicy Szpitalney Ss. Tróycy Jarmolińska nazwaney, którą illicite zastawił Szlachetny Magistrat, bez wiadomości Kśiędza Proboszcza, i Konsensu sedis Apostolicæ, aby tenże Magistrat starał się od Wielebnych Oycow Karmelitow Wszystkich Swiętych, którzy pretensyą sobie Jedenaście Tysięcy, okrom Czynszow z teyże Kamienicy, co iest cum maximo detrimento, & in juria DEI, i Szpitala. Szlachetny Magistrat, ponieważ gaudet jure Collationis, może na chwałę Bożą, a na sławę swoię, windykować swoim sumptem złożywszy się, a potym ut videbitur Wielmożnym Jchmościom PP. Komissarzom, do wytrzymania Magistratowi pozwolić, niżeli gdy wcale u Zakonnikow zostawać będzie, i nie wiedzieć kiedy nie odyszczą, za Inhibicyą ut serio moneatur Szlachetny Magistrat, stosując się do Inhybicyi wydaney Jaśnie Wiel: w Bogu Przewielebnego Jmci Kśiędza Mikołaia Paca Biskupa Wileńskiego. (O Fortkę z mieszkaniem i Kramami służącą do Szpitala Ss. Trocy, iako począł Szlachetny Magistrat z Prowizorami dochodzić Prawem, tak aby nie ustawali, kosztu przykładali,) Item na Kamienicę Jmci Pana Berkienowicza Burmistrza Wileń: Summy Szpitalney dwa Tysiące z Czynszami doroczneml aby dochodzili, i ta summa oddana była bez odwłòki, w Kamienicy Szpitalney, gdzie Jmc Pan Gawłowicki mieszka Sędzia nadolny, także gdzie Jmc Pan Sebestyanowicz Pisarz Radziecki Wileń: aby dana była wolność; i konsens na piśmie od Wielmożnych Jchmościow PP. Komissarzow, żeby się Zydzi budować mogli, iako proszą na puł Kamienicy z tyłu, z kąd intrata będzie ze Szpitala, pozwoliwszy onym do wymieszkania, czego niechce pozwolić Szlachetny Magistrat Zydom, a obok wedwuch Kamienicach in simili mieszkaią w puł Kamienicy Chrześcianie, a wpuł Zydzi, to iest w Kamienicy Wielebnych OO. Bossych, i Patrum Societatis IESU(Quod maximum że legacya na tenże Kościoł Ss. Tróycy sławney pamięci Jmci Pana Mirskiego, Podkomorzego Brasławskiego, Tysięcy Piętnaście za Testamentem niewiadomo iest, o który Testament teraz Akcya była, u różnych Trybunałow za Aktorem Jmci Pana Unichowskiego Podkomorzogo Smoleńskiego, ktòrego bydź uznano Aktorem, i samoczternasto przysiągł na ten Testament, tedy iuż in Effectu zostaie Jmc Pan Unichowski, i zgodzony, nasza tylko præpostera tarditas aby nieszkodziła, i teraz, i ieśli sedulo niezacznię Processum Iuris Szlachetny Magistrat Wileński, i Prowizorowie, etiam nomine præpositi tegoż Szpitala.) Most że ieszcze nie zakończony i teraz post diluvium nadpsowany, i wrot że od pola niemasz, quæritur kto ma budować i naprawować? a tu potrzeba żeby securitas była. Interest aby Szlachetny Magistrat Wileński znaszał się z Jmci Panem

Dą-

Dabrowſkim Piſarzem Wileńſkim, aby też ſam ſtarania przykładał do ſkończenia, i aby łańcuch żelazny od Pola do Bramy ſporządzony był dla naiazdow nocnych, gwałtownie na Moſt i wednie. Łaźnia Szpitalna murowana, ktòrey przed Moſkwą Jntrata Dobra była na Szpital, ktòra poſt hoſtilitatem do tych czas deserta, aby Reſtaurowana była przez Szlachetnych Jchmościow PP. Kollatorow, to ieſt Magiſtrat. Admiſsia Ubogich do Szpitala za wiadomością i wolą Jmci Kſiędza Proboszcza mere aby była, i aby wolno było onemu delectum czynić, gdyż Pan Prowizor na Rok, a Kſiądz Proboszcz z Ubogiemi tota vita ma onych znać, & mores Corrigere, arguere, a czasem i przeszkodę czynią, radząc onym iść do Jmci Kſiędza Biſkupa, albo do Jmci Kſiędza Officiała. Skrzynka z którą Dziadek pomieście chodzi lubo na Ubogich, lub też na kilka Studentow, z teyże ſkrzynki na śpiewanie godzinek Nayświętſzey Panny może Kſiędzu Proboſzczowi cedere pro accidenti, gdyż też przyſięgłym zoſtaie Kſiądz Proboszcz Ubogim, i dla tego participationem tertiæ partis omnis eleemosinæ expoſtulo według ordynacyi *ś.p.* Jmci Kſiędza Abrahama Woyny Biſkupa Wileńſkiego, od inſzych Szpitałow po cztery ſkrzynki chodzą, a tu i iedney niemasz na Proboszcza, z kądby przez zimę świece były, i inne potrzeby, lub dla Miniſtransa na wychowanie. Drew też z potrzebę na Zimę dawać, aby nieprzeſtawali i niebronili. Kolendę też i Włoczebnę oświadczono od Panow Goſpodarzow i Kamienic Szpitalnych Ss. Tròycy, Kſiędzu Proboſzczowi Suplika od Ubogich, do Jchmościow PP. Komiſsarzow, i prozba do Szlachetnego Magiſtratu i Panow Prowizorow, aby każdego Tygodnia we Dni Czwartkowe Obiad dla nich gotowany był, w Szpitalu, i nakarmieni zoſtali, za co oſobliwie Pana Boga prosić będą, gdyż niektórzy ſą co uſtawicznie leżą, niewychodzą, i niemaią poſiłku. Na Chorych też legaliter, aby oſobliwie Reſpekt był; do wykupienia Krzyża Srebrnego zaſtawnego za wolą Jegomości Pana Ulanowſkiego Prowizora, na Dekret Mińſki, na legacyą Jmci Pana Mirſkiego, we Złotych pięciudzieſiąt, także Lampa Srebrna we Złotych pięciudzieſiąt, że na Prawo zaſtawione, ſą ſposoby; a Jchmość Panowie Prowizorowie lubo mogli, niechcieli i niechcą, a ia też deklaruię Kſiądz Proboszcz gdzie expensa Prawne odbiorę, Lampę tylko Srebrną wykupić mogę od Jegomości Pana Symona Romanowicza, iako ſię odyszcze, Złotych pułtoraſta nieoddalnych ſalarium i pogłównego za Prowizorſtwa Jchmościow. W Kamienicach Szpitalnych zakazuie Dekret dawny Komiſsarſki aby niemieſzkali Panowie Raycy, gdyż termin plus offerenti non currit od Jchmościow, na rząd Pani Lackiey dany za Duszę ſwoię iaka ma bydź dekleracya lubo na Kielich, Jmc Pan Symon Romanowicz Rayca, i Prowizor nie wiedzieć za czyią wiadomością, od Iegomości Pana Mikołaia Stroczyńſkiego Raycy

i Prowizora Szpitalnych pieniędzy, reſztę Złotych Pięćset czyli więcey wziął do ſiebie, z których iako od Pana Stroczyńſkiego za lat kilka od Prowizorſtwa Imci, iako też od Imci Pana Romanowicza od Lat dwuch żadnego czynszu do Szpitala niedawano, ani nawet w Regeſtrach nieſpecyfikowano, o co aby ſię ſprawili. Kontraktować o Kamienice aby czas naznaczony był; a te Kontrakty aby inſimul z Kſiędzem Proboszczem ſtanowione były cum Contrahentibus. Kontrahenci zaś aby raz wprowadzeni na trzy Lata niebyli rugowani, chyba po wyiściu terminu plus offerenti Kamienica która cedere by miała. Żelazo opłatkowe które neceſsario bydź powinno przy Kościele aby ſprawione było, a które teraz ieſt, nic po nim bo ſię ſpali opłatek. Regeſtra przychodow Szpitalnych Wielmożnym Ichmościom Panom Komiſsarzom podane, ponieważ Panowie Prowizorowie niczym onych niekomprobuią, I. X. Proboszcz wziąwſzy pochop z Regeſtrow w których wielkie ſię znayduią mankamenta, i quid proquo popisane, także względem ſalarium mego, na co kwitow niepokazuią dawnieyſzych i świeższych, aby Ichmościowie Panowie Prowizorowie przyſięgą potwierdzili. Naoſtatek aby ſecuritas Prowentow i rozchodow bydź mogła, żeby Ichmość Panowie Prowizorowie we wſzyſtkim do woli X. Proboszcza teraz, & in futurum ſtoſowali ſię, do Kontraktów, i innych iakichkolwiek rozchodow, podpisy Proboszczowſkie bywały; ſupplex proszę. Co podaię ſalvis ulterioribus punctis. Szlachetny zatym Magiſtrat Wileńſki chcąc replikować na podany ſkrypt od Imci Kſiędza Proboſzcza terminu użyczenia affektował. My Komiſsarze *J*. K. M. bacząc rzecz ſłuſzną terminum replicandi Szlachetnemu Magiſtratowi Wileńſkiemu, do dnia 19. Maja naznaczyliśmy. Dnia tedy 19. Maja Szlachetny Magiſtrat Wileńſki, ad puncta in ſcriptis proposita, przez *J*X. Rodziewicza Proboſzcza *S*s. Tróycy, Libellum replicatorium obtulit ſeriei talis: Replika *S*zlachetnego Magiſtratu Wileńſkiego i *P*rowizorow Kościoła i *S*zpitala *S*s. Tróycy Ritus Romani, na poſtulata i deſideria *J*X. Rodziewicza *P*lebana Wileńſkiego, i *P*roboszcza tegoż Kościoła i *S*zpitala *S*s. Tróycy, *J*aśnie Wielmożnym *J*chmościom *P*anom Komiſsarzom *J*. K. M. podana. *P*ierwſze desiderium *J*. X. *P*roboszcza ładzi ſię na Dekrecie Relacyinym *ś*. *p*. Króla *J*mci Michała, aſserendo że ieſt ſtanowienie *P*rowizyi X. *P*roboszczowi, *J*chmościom *P*anom Komiſsarzom zleconey, przy tym allegatur i Liſt upominalny *K*róla *J*mci teraz Nam ſzczęśliwie panuiącego, a zatym potrzebuie, ex quo nową Magistrat ma *K*ollacyą ſtanowienia nowey *P*rowizyi, i Ordynacyi dla ſiebie, przytym *K*aznodzieiow, *K*antorow, Organiſty, Zakryſtyana, Miniſtransa, ſług *K*ościelnych, i oraz dla Nas ſuſtentamentu Victus, & amictus, nec non ſtipendium ſalarij dorocznego: to deſiderium

pierw-

pierwsze JX. Proboszcza videtur, poniekąd ad promovendum cultum DEI należące, ale penitus weyrzawszy, barziey Jegomość utile suum niż Kościoła, i niż honestum quærens, kiedy wszystkie Jntenta Jmci iako przed tym i zawsze, tak i teraz de actione Provisionis, & Ordinariæ promovetur; ta zaś niemoże bydź aż prævia authoritate Jllustrissimi Loci Ordinarij stanowiona, boby derogaretur dawnym Jchmościow Xsięży Biskupow Ordynacyom, ktoremi iest Prowizya X. Proboszcza, i slug Kościelnych circumscripta, ani może też JX. Proboszcz Dekretem J. K. M. *s. p.* Michała Relacyinym, naciągać statuitionem teraz prowizyi i Ordynacyi swey, ex quo uznania oney do Iaśnie WW. Jchmość Panow Komissarzow J. K. M. w pewnych pretensyach w Roku ieszcze 1701. do Miasta Wileńskiego deputowanych odesłano iest, ktora Komissya że pendet, i z Juryzdyki Sądow J. K. M. Assessorskich blisko przeszłey realsumowana, interest ażeby X. Proboszcz poczekał, zwłaszcza kiedy i między przeszłemi i teraz deputowanemi Jchmość Panami Komissarzami, iest też Komissarzem Jllustrissimus Loci Ordinarius naznaczony, nad to Dekret Krola Jmci præcise calculationem naznaczył, ktora ante omnia debet expediri, a post expeditam eandem, otworzy się pole JX. Proboszczowi o tę prowizyą, i obrony Magistratowi i Prowizorow. Reskrypt zaś ieżeli iaki ma JX. Proboszcz, i onym gloriatur, tym ad male narrata popisuie się wyprawionym, a zwłaszcza maiąc ad reponendum żądane Mandaty, ale z chciwey na Prowizyą i solarium (iaka się pokaże) zawziętości, iuż w brew Dekretowi Krola Jmci *s. p.* Michała Relacyinemu, mowi, i pisze, że nowa kollacya nowey potrzebuie prowizyi, tu *J*X. Proboszczowi erubescendum, że contra Legem loquitur, zapomniawszy podobno z częstego mieszkania w Wasiliszkach, aniżeli tam gdzie iest adstrictus, aże zapomniał *J*X. Probosz kontentow Dekretu Krola *J*mci Relacyinego, przypominaią się essentialia onego *J*mci temi słowy: Ponieważ to z rożnych Przywileiow i Reskryptow od *s. p.* Antecessorow Naszych, ante Unionem Korony Polskiey, z W.X.L. nadanych, tudzież innych Dokumentow pokazało: że Magistrat jus Patronatus, & præsentationis Proboszcza, do Kościoła i Szpitala Ss. Troycy Rzymskiey miał; i za prezentami iak Jchmość Xsięża Biskupi Wileńscy, tegoż Proboszcza inwestyowali, tak in usu & possessione tegoż podania był, na czym i do Przysięgi zabierał, tedy za przysięgą że Magistrat Wileński Jus Patronatus Probostwa Ss. Troycy ex Antiquissimis Privilegiis miał; i ma, iest przysądzona antiquissima Kollacya, zaczym że nową Kollacyą JX Proboszcz nazwał, interest aby z Decyzyi Jllustrissimi Loci Ordinarij, tanquam Decretum convellens, i podług niego assiduè non residens, & manifestum contra veritatem excessum popełniaiąc, abjudicaretur hac Præpositura, a iako vigore antiquissimorum jurium, ma Magis-

trat sobie przysądzoną Kollacyą, tak antiquam Jchmościow Księży Biskupow trzymaiąc się Ordinationem, niemoże większego JX. Proboszczowi augere salarium, zwłaszcza gdy ma wielkie od JX. Proboszcza exorbitancye, w Procesach eo nomine zaniesionych opisane. Drugie desiderium JX. Proboszcza, gdzie expostulat aby suchedni po sto Złotych według Listow Krolow Jchmościow zapłacone były, tych ani Magistrat, ani Prowizorowie nie powinni płacić, bo Ordynacya JXX. Biskupow iest takowa: aby Księdzu Proboszczowi dawano na Tydzień na strawę po Złotych dwa, i to z Chłopcem, co uczyniło do Roku Złotych sto cztery, osobliwie suchedni co Cwierć Roku po Złotych dwadzieścia pięć, teraz zaś Jmc brał i bierze do Roku Złotych Trzysta dwanaście, zaczym nad Ordynacyą JXX. Biskupow brał, nadto po Złotych sto ośm, de æquitate należy, aby te przebrane doroczne salaria Szpitalowi wrócił, ale w tymże punkcie JX. Proboszcz allegat vigilantiam suam, famam vero Magistratus, że collationem Præposituræ sobie adiudicatam otrzymał, co Magistrat brevibus diluit JX. Proboszcz contra antiquissima jura (ut supra) wyprawił ad male narrata u J. K. M. prezentę, i za nią inwestyował się, przez co iako dał ansę do *P*rawa tak causavit damnum, a causans resarcire damnum tenetur, zwłaszcza kiedy prezenty tak przez Wielebnego niegdyś Księdza Sylwestra Łęckiego, iako i przez teraznieyszego Księdza *P*roboszcza, u Krolow Jchmościow in præjudicium *P*raw otrzymane, skassowane i annihilowane, pokazuie się tedy manifestè, że nie X. *P*roboszcz z prezentą swoią, ale Magistrat cum juribus & *P*rivilegiis antiquissimis, victor causæ, a victus victori causæ, in expensis condemnatur. A zatym ex quo Magistrat na kilka Tysięcy Złotych poniosł szkody i ma, one Regestrem liquidatione prævia na JX. *P*roboszczu przysądzenia. Trzecie desiderium JX. *P*roboszcza sama non assidua Jmci przy Kościele i Szpitalu juxta expressum Decretum Residentia, insecurum & dubium invitalitij faciet, iako o to; będzie czynił coram Jllustrissimo Loci Ordinario vel ejus Officio, a podobno i sam powątpiwa o sobie, kiedy zawczasu providet securitatem, i iakoż dopiero dubio & insecuro præposito Magistrat sprawować się, i iako wszystkie JX. *P*roboszcza akcye tamquam dubiæ maią subsistere? a per consequens i teraznieysze, kiedy i o sobie i o Sukcessorach powątpiwa; o Sukcessorach nie trzeba Jmci divinare, bo divinatio est illicita, kiedy według *P*raw, i Ordynacyi postąpią, assidue przy Kościele będą mieszkać, a nie będą litigantes i sobie i Magistratowi dawać do *P*rawa przyczyn, nic niewątpić, że in concordia parvæ res ad præsens Szpitalne crescere maią, kalkulacyi doroczney iako zawsze *P*rowizorowie czynić powinni, tak in futurum czynić adstricti są, aże absentia X. *P*roboszcza circa finem każdego Roku, a dozornieysza w *P*lebanij rezydencya, obicem pone-

nebant, Wina z ſamego JX. Proboszcza. Z zawierania Kontraktow na Moſt, Kamienice, i Domy Magiſtratowi nec ſeritur nec metitur, i JX. Proboszcza z Panem Prowizorem nieoddala, prævio iednak ſeſsionali consensu, & conſervata ſubscriptione Pana Piſarza Ritus Romani Radzieckiego (iako ieſt in Ordinatione, ktòra teraz ieſt przy Juryście w Warſzawie coram Jlluſtriſsima Nuntiatura circumscripta). Czwarte deſiderium, gdzie potrzebuie JX. Proboszcz reſtaurationem Kościoła, Szpitala, Kamienic, i to non retardam, do tego zaſklepienie Kościoła, erectionem Ołtarzow, conservationem Lampy, coram Venerabili, item świec, Wina, Kadzidła, to wſzyſtko po te czasy działo ſię i dzieie, lubo Fundacyi i Kamienicy żadney niemasz na Kościoł, tylko na Szpital, i gdyby dawna intrata (ktòra pod 5,000 dobrey monety czyniła) teraznieyſzych lat była, mogłoby ſię wſzyſtko po mału reſtaurować, i do perfekcyi przychodzić, ale że i X. Proboszcz większego ſalarium, a mnieysza intrata, potrzebuie; i Ubogich więcey niżeli przed tym było, tedy musi czasem bydź większy rozchod, aniżeli przychod, a zatym ad impossibilia nemo obligatur. Piąte desiderium JX. Proboszcza, gdzie potrzebuie dorocznie promotionem Uroczyſtości Ss. Tròycy, zwykłym porządkiem, & cum pompa, także wyſtawienie Grobu w Wielki Piątek, teraz zaś gdy Panowie Prowizorowie kalkuluią ſię, expensa na te Uroczyſtości in dubium vocat, i żeby poprzyſiężone były expoſtuluie, a nieraz pod czas Uroczyſtości Ss. Tròycy mòwił: nieżałuycie wſzak nie z ſwego daiecie, i iako mòwią chciałby JX. Proboszcz largus bydź de alieno. Szòſte deſiderium JX. Proboszcza, aby na Prawo, nie X. Proboszcza ale Prowizora był koszt; pod te czasy żadnego kosztu X. Proboszcz nieważył, ani łożył, owſzem bytnością ſwoią absentował ſię, iako to w Sprawie z OO. Dominikanami, Karmelitami, z Zydami i innemi; niemoże też ani Pana Prowizora i Szafarza do tego adigere, bo i ſłużyć i koszt ſwòy ważyć żadne Prawo niepozwala. Siòdme deſiderium JX. Proboszcza ratione wykupienia Kamienicy Jarmolińſkiey na budowanie Moſtu zaſtawioney, to non proprio motu Magiſtrat, ale vigore Conſtitutionis 1670 ktòra maiąc ſimilem Conſtitutionem Anni 1621. i na ten czas także Kamienica odeszła, nakazała z Prowentow Szpitalnych budować, do tego vigore Consensus Officij ſpiritualis, & prævia Seſsione totius Magiſtratus, & Aſsensu ſubſtituta X. Proboszcza zaſtawiał; a do tego, darmo tu JX. Proboszcz expoſtuluie: ponieważ o to Sprawa na Sądach J. K. M. Relacyinych pendet, a kiedy Sprawa z Panem Frydyanim o Moſt była, czemu na ten czas ani nogą na Komiſsyi niepowſtał, i tak wielkiey ſzkody nie promowował, co by iako Proboszczowi i Kapłanowi lepiey niżeli Magiſtratowi uſzło. In Octavo deſiderio expoſtulat, aby Magiſtrat ex quo gaudet Jure Collations, żeby tę Kamienicę Jarmolińſką okupił, i potym czynszami

mi i pożytkami wytrzymał, to desiderium ex quo już się refutowało, mógłby sobie barziey JX. Proboszcz akkomodować, i maiąc dwoiakie Beneficium, w Wasiliszkach, i tu w Wilnie, do tego spolia i inne accidentia biorąc redimere, aniżeli Magistratu, który nihil de proventibus participat, tylko solo nomine Collationis Proboszcza gaudet ukazywać, ani inhibicyą Jllustrissimi loci Ordinarij narabiać, ponieważ relaxacyą iest zniesiona, owszem w tym Księdzu Proboszczowi invigilandum est; ażeby Hypotheca ieżeli Swieckim, daleko barziey Duchownym zabroniona, in Arendam vel extenuationem summæ per census odmieniona była. Dziewiąte desiderium, aby o Fórtkę z OO. Dominikanami iako począł tak i do końca czynił Magistrat: tu iuż sobie JX Proboszcz i przeciwny, i Szpitalowi invidus: bo kiedy do zawierania kontraktow, i brania czynszow, to assistentiam suam necessariam affirmat; kiedy zaś do Prawa z OO. Dominikanami o tęż Fòrtkę, z Zydami o przewożenie Trupow przez Most, na co iest Przywiley Kròla Jmci, i Ordynacya JX. Biskupa, i z OO. Karmelitami o Kamienicę Jarmolińską, vigore Dekretu visitationis; to Magistrat, i Prowizorow stringit, a sam na tenczas nie czekaiąc disquisitionem coram Jllustrissimo loci Ordinario z Wilna odiachał, a ieszcze z Dokumentem iasnym i wyraźnym, to iest z Dekretem autentycznym *s. p.* Księcia Jmci Radziwiłła Kanclerza W. X. L. i innym Jchmościow Panow Komissarzow u siebie będącym, iednak Magistratus i Provisores prosecuti sunt Sprawę z OO. Dominikanami, coram Consistorio, i cessit bene ta Sprawa, lubo do żadney Juryzdyki X. Proboszcz non astitit: appelowała pars adversa ad Nuntiaturam, gdzie także X. Proboszcz będąc præsens i maiąc Dekret Komissarski, za naywiększy Dokument niechciał assistere, a zatym retractata poszła per appellationem do Rzymu: z Zydami także niechciał assistere, i także od JX. Biskupa poszła per viam remissæ do Sądu J. K. M. Assesorskiego a z tamtąd na Relacyine, i z tąd nie inna consequentia; że JX. Proboszcz gdzie brać, to assistentiam suam necessariam requirit i allegule, a gdzie pracować deserit ovile suum. W tymże Punkcie requirit X. Proboszcz aby Summy 2,000. Panow Berkinowiczow dochodzili Panowie Prowizorowie, a suam assistentiam nie wspomina, tylko sam gdzie brać dochodzić będą Prowizorowie i Summy i czynszow, i widział i miał u siebie decyzyą Officij Consistorialis, iako sam Pan Berkinowicz Burmistrz Wileński, z Komissarzami o tę Summę i Czynsze od niey pochodzące, prawował się. Dziesiąte postulatum JX. Proboszcza, aby w Kamienicy Kaletnikowskiey Zydom budować się pozwolono: tu iuż X. Proboszcz in Iura Civitatis involat, i chce żeby Zydzi maiąc sobie trzy Ulice na mieszkanie naznaczone, ażeby po Mieście między Chrześcianinami niemieszkali warowano, w Rynku, i trafić in exemplum Kamienicę JXX. Jezuitow, i OO. Bosych, a Lateribus

zosta-

zoſtaiące, gdzie także Zydzi mieſzkaią, ale to cum exemplo JX. Proboszcza potkać niemoże; boby ſię ſtało w brew Dekretom Krola Jmci, o których teraz konwulſyą Magiſtrat i Communitas w Sądzie J. K. M. Aſseſorſkim i Relacyinym czyni, i ieſt litis pendentia, a ieżeli Ordynacya J. K. M. Komiſsarſka Roku 1646 Zydom Summy Kościelne i Szpitalne dawać zabroniła, dalekoż barziey Kamienic zawodzić, toż i ordynacya JX. Biſkupa chce mieć. W Jedenaſtym Punkcie ratione Legacyi Pana Miſkiego, niech JX. Proboszcz na ſiebie narzeka, że niechce aſsiſtere Prowizorom w Wilnie ani w Trybunale, ani in Officio Consiſtoriali, ale kiedy do Mińſka i do Nowogródka Szpitalnym kosztem przeieżdżać ſię to Jmć rad: niech Jmć dopomoże Panu Prowizorowi teraz coram Officio ſpirituali continuationem tey ſprawy, pewnie pożądany otrzyma koniec. We Dwunaſtym Punkcie, niedokończenie Moſtu, a zatym per inundationem aquarum zepsowanie aſserit, i quæſtionem format kto ma budować, i konferencyą z JPanem Dąbrowſkim Podſtolim Wileńſkim okazuie, i Łańcucha dorobienia naiazdom potrzebuie; na to Magiſtrat tak replikuie: ieżeli Prowent idzie z Moſtu, to z tego prowentu i reſtauracya powinna bydź, co i ſami XX. Biſkupi Ordynacyami dawnemi warowali, aby połowa prowiantow na Prowizyą Szpitala i Ubogie tam będące, a druga na reſtauracyą Moſtu i Kamieniciſzla, co gdy ſubſequetur, conservabitur Moſt i całość onego; niewiem czy Łańcuch czy Konſtytucya Anni 1670. mocnieysza? która ieſt potym poślednieyſzemi reaſsumowana Konſtytucyami, bo ieżeli Status æqueſtris ſam Legem na ſię włożywſzy, że po wyſtawieniu Moſtu, przez ſześć lat żaden niemiał bydź wolen od płacenia moſtowego, teraz niepłaci, ale gwałtem, cóż Łańcuch pomoże, niewiedzieć iaką ſkłodką mocną zawarty? przy iednym Moſtowniczym zwłaſzcza u humorowatych? a gdyby X. Proboszcz przy tym Punkcie chciał ſię reflektować, i pytać o adminiſtracyi trzy-letniey czopowego extraordynaryinego, bezmałaby ten podatek nieprzewyżſzył wſzyſtkich lat perceptę Szpitalną. W Trzynaſtym requirit JX. Proboszcz, aby Łaźnia przez Magiſtrat iako Kollatorow, reſtaurowana była, tegoż i Magiſtrat po JX Proboszczu expoſtuluie, aby dwa Beneficia maiąc, a Dziatek żadnych, propter conservandum Nomen ſuum, tęż Łaźnię reſtaurował, do czego i Magiſtrat ductus exemplo przyłożyć ſię nie będzie zbraniał. W Czternaſtym admiſsionem Ubogich do Szpitala za wiadomością X. Proboszcza powinną bydź aſserit, i delectum tych Ubogich affektuie, a to z tey racyi że X. Proboszcz dożywotni, a Pan Prowizor doroczny: to w brew dawnym Ordynacyom, i delectus niepotrzebny zwłaszcza w Białogłowach, lepiey iść antiquo more, aniżeli novos modos arripere, i mieć æqualitatem oboiey płci podług Ordynacyi, aniżeli kiedy Męszczyznę muliebris przewyżſza ſexus, pamiętaiąc

że omnis novitas nociva. W *P*iętnastym *P*unkcie darmo skrzynek JX. *P*roboszcz potrzebuie dla siebie, bo iuż ordynowane częścią dla Ubogich, częścią na Grob *P*ański W Szesnastym *P*unkcie Kolenda i włoczebne post Hostilitatem ustały, i tych przed tym niedawano Antecessorowi X Proboszcza, ale każdy Gospodarz prosił X. Proboszcza na Obiad pod czas Bożego Narodzenia, i na Wielkanoc dla poświęcenia, i gdyby był assiduo stateczny, i niewydziwiał teraznieyszy X. Proboszcz, miałby u każdego Jnkwilina iednego dnia w Tydzień Obiad z Wieczerzą. A do tego iaka ma bydź dawana X. Proboszczowi Kolenda, kiedy JX. Pleban odbiera? W Siedmnastym Punkcie supplikuie o Obiad Czwartkowy co Tydzień, dla Ubogich w Szpitalu, który gdyby miał bydź co Tydzień sprawowany, a zwłaszcza dla Osob siedmdziesiąt, naymnieyby kosztował *Zł*: Dziesięć, tylko Mięsa sztukę, Jarzynę, i Piwa Szklenicę daiąc; zaczym przez Rok uczyniłoby Zł: 520. W Ośmnastym Punkcie JX. Proboszcz, iako Krzyż tak i Lampę że bez wiadomości Magistratu i Prowizora, i niewiedzieć na iaką potrzebę zastawił, niech sobie wykupuie, a zwłaszcza gdy te rzeczy Kościelne u Syzmatykow i inney Religij pozastawował. W Dziewiętnastym; ieżeli JP. Symon Romanowicz Rayca za swego Prowizorstwa, nieoddał JX. Proboszczowi salarium, ponieważ iuż o to począł Prawem czynić X. Proboszcz coram Magistratu, uczynić gotow będzie sprawiedliwość, a teraz darmo w ohydę Człowieka podaie. W Dwudziestym allegat też JX. Proboszcz, Dekret Komissarski, którym PP. Raycom zakazuie się mieszkanie w Kamienicach Szpitalnych, o tym Dekrecie Magistrat niewie; ale podobno na takowych ferowany, którzy albo niechcą płacić, albo proportionaliter niepłacą czynszu, i czemu JX. Proboszcz subticuit nomina & Cognomina ich? w oczy każdemu mówić. W Dwudziestym Pierwszym Punkcie, Rząd JP. Lackiego, JX. Proboszcz potrzebuie, ten sporządzony i z pieniężony; gdzie się obróci; Pan Prowizor tegoroczny dabit rationes JX. Proboszczowi. We Dwudziestym Wtórym że JP. Symon Romanowicz wziął od JP. Stroczyńskiego Raycy, z Remanencyi Dóbr Szpitalnych *Z*łotych 350. te przyznał, i Prawem wyderkafowym na Dobra swoie wniosł, a z reszty Kalkulacya JP. Stroczyńskiego pokaże, gdzie się obrociło. We Dwudziestym Trzecim darmo JX. Proboszcz determinacyą czasu o kontraktowanie Kamienic rekwiruie; ponieważ circa renovationem Magistratus, annui & Provisorum, o Swiętym Mikołaiu, ordynacyami iest postanowiona, a teraz od nowego lata zaczyna się we dwie Niedzieli po Swiętym Mikołaiu. We Dwudziestym Czwartym JX Proboszcz potrzebuie, aby Kontrahenci niebyli, aż we trzy lata rugowani, to iuż contra Ordinationem Jllustrissimi Loci Ordinarij, JX. Proboszcz postępuie, i plus offerentiam znosi, bo Bona Xenodochialia zawsze de Anno, in Annum, tylko maią bydź

are-

arędowane, i plus offerentia upatrowana, i Kontrahent dawnieyszy ieżeli da eandem quantitatem, ktòrą świeży offert, ma bydź za wyliczeniem teyże Summy przy Possessyi zachowany. W Dwudziestym Piątym, o żelezie opłatkowym daremno X. Proboszcz movet quæstionem, ieżeli złe? zniosszy się z Panem Prowizorem, albo Szafarzem, dadź naprawić, albo na nowe przerobić. We Dwudziestym Szòstym, gdzie comprobationem o Regestra expensarum przez Panow Prowizorow juramento X. Proboszcz urget, ieżeli w tym dobrze postępuie niech sam decyduie, kiedy iuratam onych fidem in dubium vocat, kiedy Prowizorowie według Ordynacyi Komissarskiey, nie sami kwity na expensa swoie odbierać, ale ieszcze Szafarzom Szpitalnym, że się dobrze sprawowali dawać powinni. Concludendo JX. Proboszcz prosi securitatem Prowentow i rozchodom providet, na co i Magistrat pozwala, a wzaiemnie expostuluie, aby JX. Proboszcz cokolwiek intraty i dochodow od Szpitala względem Trupow Zydowskich, i przechodow przez Most od tak wielu lat za komplanacyą Jmci z Zydami odeszło; naymniey trzema Tysiącami Złotych nagrodził Szpitalowi. Po ktòrey takowey Replice, iterum JX. Proboszcz Ss. Tròycy ratione sui salarij, skarżył na niektórych PP. Prowizorow że mu salarium należyte niedochodziło, prosił zatym calculationem wprzód, ac tandem satisfactionem, & exolutionem decerni, supplex instando: ażebyśmy na przyszły czas tak securitatem Prowentow de remedio juris obmyślili, iako też certitudinem salarij cum auctione (ponieważ za Złotych 300. ustawicznie rezyduiąc przy Kościele na Bruku w Mieście Wileńskim, wyżywić się i odziać się Kapłanowi niepodobno) postanowili. Na to Szlachetny Magistrat Wileński przez Szlachetnego Stefana Moroza Raycę Wileńskiego wniosł: iż JX. Proboszcz Ss. Tròycy satisfactionem w zatrzymaniu Salarij potrzebuie, a ktòry z Panow Prowizorow nieoddał, albo zatrzymał Jmci rocznego salarium non constat, JX. Proboszcz ani Roku ktòrego zatrzymano salarium, ani Prowizora, ani quantitatem Summy winney niespecyfikuie i niedowodzi, na to odpowiadaiąc intulit X. Proboszcz że Szlachetny Magistrat Wileński, a barziey PP. Prowizorowie w Regestrach swoich kładli salarium Proboszczowskie, żaden iednak Prowizor niczym tego nie probuie, ani kwitow Proboszczowskich super satisfactione præstita niepokazuie, ieżeli tedy non probant, toć ad solutionem & satisfactionem salarij detenti za Lat kilkanaście tenentur, do tego specifice Szlachetny Pan Symòn Romanowicz Rayca Wileński, za Roku swego Prowizorstwa w Regestrach kładzie, że dwadzieścia pięć Złotych między inszymi Ratami Xięgdzu Proboszczowi dał, których per totum nieoddał. Na to in continenti P. Symòn Romanowicz præsens coram Judicio respondit; że lubo sam nieoddał Złotych Dwudziestu pięciu, JX. Proboszczo-

wi, Szlachetny iednak P. Kasper Gawłowski Rayca itidem Wileński, JX. Proboszczowi za kartą Pana Symona Romanowicza, pomienione Złotych 25. exolvit, supervenit zatym P. Kasper Gawłowicki wezwany, ktòry przed Nami Sędziami iudicialiter zeznał, że gdy Pan Symon Romanowicz, przysłał sługę Urzędowego po Złotych 25. oddał on temuż słudze, a nie X. Proboszczowi, iako allegat Pan Romanowicz, iakoż in instanti sługa Urzędowy falsus że odebrawszy 25. Złotych od Pana Gawłowickiego za kartą Pana Romanowicza oddał ie do Rąk tegoż samego P. Romanowicza, a nie X. Proboszczowi, qua tali audita recognitione X. Proboszcz solemniter przeciwko Panu Symonowi Romanowiczowi o opaczną delacyą protestował się, ażebyśmy te Złotych 25. zapłacić nakazali, prosił i domawiał się. My tedy Komissarze J. K. M. maiąc dowod słuszny, że Szlachetny Pan Symon Romanowicz sobie Złotych 25. zatrzymał, iako constat ex relatione præmissorum, exinde aby in triduo abhinc te Złotych 25. JX. Proboszczowi teraznieyszemu, tenże Symon Romanowicz wyliczył de suo i oddał nakazaliśmy. A co się tknie salarium rocznego JX. Proboszczowi należącego a przez Magistrat Wileński, i Panow Prowizorow, od niemałego czasu zatrzymanego ex quo JX. Proboszcz deduxit to: że Mu każdego Roku salarium Złotych sto zatrzymano, Magistrat zaś nihil in contrarium opposuit, ponieważ kwitow super exolutionem salarij sufficienter nie pokazał, przeto luboby de suo zatrzymane salarium płacić powinni byli, iednak że ta summa a salario potrącona w expensa Kościelne i Szpitalne weszła, tedy ex moderamine Judicij nostri, aby Szlachetny Magistrat Wileński, i Pan Prowizor, Złotych tylko 200. currenti moneta, a nie więcey, JX. Proboszczowi z Prowentow Szpitalnych tegorocznych, abo przyszło-rocznych exolvat; serio & sub pænis contraventionis iniunximus. Post hæc JX. Proboszcz Kościoła i Szpitala Ss. Tròycy Ritus Romani, do Regestrow przymawiaiąc się asseruit: ponieważ Szlachetny Magistrat Wileński, i PP. Prowizorowie, niczym Regestrow swoich nie probuią, aby to co expendowali nulliter i co na Kościoł i potrzeby onego, także na Szpital że więcey w Regestrach kładli in expensis aniželi wydawali, iako patuit ex verificatione, solvant de proprio cum pænis domawiał się. O summę zaległą u P. Mikołaia Stroczyńskiego od Prowizorstwa onego Złotych 350. reszty z dochodow Szpitalnych, ktòre dopiero in Anno 1683. toties wspomniony P. Symon Romanowicz, za konsensem totius Nobilis Magistratus Vilnensis, Prawem wyderkaffowym wziął, na wszystkie swoie Dobra leżące i ruchome, cum assecuratione census ab eadem summa po Złotych Ośm od sta Złotych na każdy Rok płacić, aby securitas oney provideatur instabat. Mostu i wszystkich Prowentow Szpitalnych certitudinem, że Szlachetny Magistrat Wileński i teraz nie pokazuie, a to dla tego

że

że sami między sobą kalkulacye odprawuią, sami statuunt, sami disponunt, przeto we wszystkim w czym kolwiek mogłoby damnum przychodow subsequi, ażebyśmy iako plenum posse statuendi, decidendi, & omni meliori modo pro tempore & in futurum, indemnitati prospiciendi maiący, decidere raczyli potrzebował. Ex adverso Szlachetny P. Jan Sebastyanowicz Pisarz Burmistrzowski Radziecki Wileński, na illacyą X. Proboszcza ratione certitudinis Prowentow, aby się tym łatwiey expens notitia pokazać mogła wniosł: że iako z Mostu tak z Kamienic Prowentow, certitudo bydź niemoże, albowiem na Moście nie zawsze Gość iednako przeieżdża, czasem bywa większa frekwencya Ludzi, czasem też mnieysza, a Zatym ieden raz więcey a drugi raz mniey Jntraty przybywa, do tego że J. X. Proboszcz wziął Jntraty Mostowey, kiedy privata authoritate z Zydami Wileńskiemi ratione Trupow transegit, za małą Summę, ktorey iednak do PP. Prowizorow nie oddaią. Na ostatek iż częsta się dziele na Moście Dozorcy Wiolencya, że przeieżdżaiący się od siebie, i od Podwod swoich płacić niechcą, i samego czasem udespektowawszy Dozorcę, violenter przeieżdżaią, i tak dyminucia w Jntracie Mostowey bydź musi. *P*odobnym sposobem i z Kamienic Jntrata pewna stanowić się niemoże, bo czasem Sąsiad więcey zapłaci czynszu, drugi następuiący nie zechce parem in quantitate zapłacić summam, żeby iednak nie wakowały mieszkania za mnieyszą Summę puścić się musi, zaczym ażebyśmy Magistrat a pænis, & solutione uwolnili, tenże Szlachetny Pisarz Burmistrzowski Radziecki Wileński, pokornie upraszał. A tak My Komisarze J. K. M. tey Sprawy przesłuchawszy, i onę ab utrinque dobrze wyrozumiawszy, nieskwapiaiąc się iednak do decyzyi na ten czas super ferenda sententia, do dnia iutrzeyszego to iest od 20. Maja Anni currentis deliberowaliśmy, na dniu tedy ninieyszym Dnia 20 Maja, expediendo deliberationem nostram, My Komisarze J. K. M. w Sprawie JX. Symona Rodziewicza, *P*roboszcza Kościoła Ss. Tróycy Ritus Romani w Wilnie będącego z Szlachetnym Magistratem Wileńskim, i PP. Prowizorami Szpitala i Kościoła Ss. Tróycy, takową ferowaliśmy sentencyą. Naprzód co do Regestrow przychodow, i rozchodow Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy, przez Szlachetny Magistrat Wileński, judicialiter przed Nami pokładanych, luboby Szlachetny Magistrat Wileński, ex eo że PP. Prowizorow od siebie naznaczonych, każdego cessante Officio suo Prowizorstwa, z Prowentow i Expens Kalkulacyi niesłuchał, ani onych in dispensatione proventuum, z ktòrych medietas na Ubogich w Szpitalu będących, medietas zaś na restauracyą Kościoła i Kamienic, tam należących ex vi fundationis, cedere powinna niedoyrzał, PP. zaś Prowizorowie z tych miar że podawszy Regestra nudè bez podpisu onych, że ani żadnymi słusznymi Dokumentami (iakośmy My Komisarze naka-

zali) nie probowali, a evidenter patet że w niektòrych podąnych Regestrach, więcey nad wydatek położono, i dystrybuty Ubogim w Szpitalu będącym, iako z weryfikacyi, i rewizyi przez Nas Komissarzow, in Loco Loci odprawioney, pokazało się uymowaną, w innych Regestrach quidproquo napisano, a zatym tak za zmarłych Prowizorow sprawić się, i insimul z PP. Prowizorami in vivis zostaiącymi satysfakcyą, de suo Szpitalowi uczynić powinniby byli; że iednak każdy P Prowizor w Regestrze swoim lubo re non evicta, & probata łożonych de suo expens nad przychody Szpitalne prætendit, z tych przyczyn ad moderamen przystąpiwszy, i tak pretensye PP. Prowizorow iako i expensa w Regestrach kładzione per compensationem zniosszy, Szlachetny Magistrat Wileński, i Prowizorow ktòrych się teraz od Roku 1664. aż do Roku 1683. kalkulowali liberos ab actione præsenti deklaruiemy, i że tak Szlachetny Magistrat Wileński, iako i PP. Prowizorowie żadney, iuż o uczynioną przed Nami kalkulacyą z pomienionych Lat ni od kogo impetycyi mieć, a PP. Prowizorowie pretendowanych w Regestrach swoich sum, iakoby de suo nad przychod Szpitalny w ydanych upominać się niemaią, mediante hac sententia nostra waruiemy. A że wyżey suo loco namienionym Dekretem J. K. M. Zadwornym Assesorskim zupełna Nam Komissarzom do uspokoienia i finalney determinacyi, in futurum zaś cyrkumskrypcyi, i stanowienia Ordynacyi dana Nam iest moc i władza; przeto uważywszy, iż dotąd iako pewność przychodow, exinde że Kontraktow żadnych Magistrat z Kontrahentami niezawierał, lecz tylko ad fideles manus podług upodobania swego komu chciał, Prowentow Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy powierzał, consequenter expensa weryfikowane bydź niemogły, kiedy ani Kontraktow od Arędarzow z Kamienic, i Mostow niepokładano, ani certus numerus Ubogich w Szpitalu od tak wielu Lat nie iest opisany, ani JX. Proboszcz z salarium swego pewnego niemiał, zabiegaiąc indemnitati, wyżey wyrażonego Kościoła i Szpitala przy nim będącego, nihil derogando authoritati Generalney Komissyi, do Miasta Wileńskiego osobliwym J. K. M. Reskryptem naznaczoney, i iuż zaczętey, a referuiąc się do Dekretu Nayiaśnieyszego s. *p.* Króla Jmci Michała, na przyszłe czasy tak Ordynuiemy i stanowiemy. *Co do Kontraktow o Most* na Rzece Wilij będący murowany, także o Kamienice, Domy, Place, z kąd Jntrata doroczna Kościoła Ss. Tróycy i Szpitala, vigore Funduszow, i Legacyi dochodzić zwykła, i dochodzić będzie, iako naylepszy w tym postrzegaiąc porządek: Naprzód aby Szlachetny Magistrat Wileński, po renowacyi Urzędow swoich doroczney, około S. Mikołaia Swięta Rzymskiego, naydaley we dwie Niedziele Prowizora do Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy Ritus Romani, podług zwyczaiow dawnych co rocznie obierał i stanowił, do ktòrego instantaneè Człowieka godnego

nego i ofiadłego przydał, a P. Prowizor pro tempore będąc obranym, natychmiaft z JX. Proboszczem tegoż Kościoła Ss. Tròycy Ritus Romani teraznieyszym, a poft fera fata onego, i z Sukcefsorami Proboszczami Ss. Tròycy Ritus Romani, tak o Moft, iako i o Kamienice, Domy, Place i inne wfzelakie ad bonum efse Szpitala należące Kontrakty, dobrze naradziwfzy fię cum consensu iednak & fcitu Magiftratus Annui ftanowił, i one plus offerenti fine depactione Kontrahentow w Kontentacyi, & nullo habito refpectu Personarum, etiam in Officio exiftentium, gdzie fię i Zydzi pomieścić mogą, fine præjudicio iednak Jurium civitatis arędował, mieć chcemy. Z Przychodow i Rozchodow Kościołowi Ss. Tróycy i Szpitalowi należących, PP. Prowizorow przy wyiściu terminu Prowizorftwa w Rok każdego z nich, aby tenże Magiftrat Wileńfki wefpół z JX. Proboszczem Kościoła Ss. Tròycy, porządnie cum verificatione, & comprobatione legitima Regeftrorum, kalkulacyi fłuchał nakazuiemy. P. Prowizor zaś każdy po uczynioney kalkulacyi kwit z Podpisem Ręki X. Proboszcza i Magiftratu rocznego odbierać ma, w czym X. Proboszcz, i Magiftrat Wileńfki faciles bydź maią. A Jeżeliby fię P. Prowizor in Officio fuo nieporządnie fprawił, albo z kalkulacyi winnym bydź fię pokazał, aby tenże Magiftrat takowego Pana Prowizora fądził, i indilatam fatisfactionem, & compensationem z onego Szpitalowi, uczynił iniungimus; tak: iż gdyby Magiftrat Wileńfki Roczny kalkulacyi fłuchać P. Prowizora, albo z winnego fprawiedliwości uczynić niechciał; tedy tę fzkodę przez niefłuchanie kalkulacyi, i nie uczynienie fprawiedliwości ftałą, de fuo Magiftratus na on czas roczny, Szpitalowi compensabit, do ktòrey to kalkulacyi gdyby X. Proboszcz in termino nie przybył, albo od Magiftratu requisitus liczby Prowizora fłuchać niechciał, tedy non obftante absentia X. Probofzcza, Magiftrat ad calculum z PP. Prowizorami descendet. Co do Moftu, że zachodzi poniekąd trudność wexakcyi Intraty Moftowey, kiedy przeieżdżaiący albo przechodzący przez Moft, uymuiąc panem Pauperum, i czyniąc diminutionem chwały Bożey, a niemniey fprzeciwiaiąc fię intencyi i woli Nayiaśnieyfzych Fundatorow, Kościoła i Szpitala Ss. Tróycy, moftowego oddawać niechcą, przeto dla lepfzego i befpieczniey fzego wybierania, aby teraznieyszy P. Prowizor, albo immediate po nim na przyfzły Rok naftępuiący, z wiadomością X. Proboszcza z Jntrat Kościoła Ss. Tróycy i Szpitala, Łańcuch żelazny porządny gruby, z Zamkiem krytym fporządził, i do Bramy Moftowey od Pola applikował, decernimus. Ktòre to Moftowe iako fonant Fundusze i Prawa Kościelne, od Nayiaśnieyfzych Królow Jchmościow nadane, do czego i teraznieyfzego Nayiaśnieyfzego Króla Jmci fzczęśliwie Nam Panuiącego Jana III. accefsit konfirmacya, wfzelkiey kondycyi i ftanu Ludzie nie zaszczycaiąc fię żadnemi excepcyami pod

czyią kolwiek Juryzdykcyą z Przysądem zostaiący, podług zwyczaiow dawnych płacić i oddawać maią. Co do illacyi gdzie Magistrat Wileński allegat iż JX. Proboszcz ad præsens będący in diminutionem Prowentow zawarł z Zydami Wileńskiemi, o Trupy Kontrakt, za ktòrym Zydzi Wileńscy przechodzący, i przeieżdżaiący, z Osob swoich i od Trupow nie płacą, ten Kontrakt ex quo inter duos cum præiudicio tertij, to iest Szpitala Ss. Tròycy zawarty, na stronę uchyliwszy, Mostowe tak, iako się wyżey namieniło (non obstante eiusmodi transactione X. Proboszcza) kontrahent Mostowego odbierać będzie, alias referuiąc się do produkowaney Ordynacyi, Zydom Wileńskim, i Osobom ich przechodzącym, albo przeieżdżaiącym, albo Trupa przeprowadzaiącym, Most żeby go niepsowali zabroniony, przeprawa iednak Wodą wolna bydź ma. Kościoł Ss. Tròycy Ritus Romani, ponieważ Szlachetny Magistrat Wileński iest Kollatorem, i ma Jus Præsentationis Proboszcza do Kościoła Ss. Tròycy, a oraz in dispositione sua ma Prowenta wszelkie temuż Kościołowi należące, ktòremi przez Prowizora swego rocznego disponit, i szafuie, przeto wszelkie requisita Kościołowi Ss. Tròycy, iako to apparaty Kościelne, ornament wszelki Ołtarza, Wina, Swiece, Łoy na Lampy, na każdą Uroczystość opłatki, na ktòre żelazo sporządzone bydź ma, a ieżeli sufficiet Proventus; Kantora iednego i drugiego, na ozdobę Kościoła, tudzież Zakrystyana na usługę Kościelną, Człowieka pewnego, wiernego, providebit. Lampa zaś dzień i noc, coram venerabili Eucharistiæ Sacramento aby gorzała, perpetuis mieć chcemy temporibus, w ktòrym to Kościele maiąc u siebie wszystkie requisita dodane, X. Proboszcz ordinem quam optimum procurabit. Co do Szpitalu przy Kościele Ss. Tròycy będącego; aby Osoby Ubogich Ludzi utriusque sexus Czterdzieści a nie więcey, to iest 20. Osob Męskiey Płci, a 20. Białogłowskiey, w tym Szpitalu aby było ustanowiono, ktòrym Ordynaryina pensya na Tydzień salvo respectu personarum, earumque conditionis & meritorum, tak iak i do tąd płacono, (żeby iednak nad Złoty więcey niewychodziło) naznaczamy, i P. Prowizor distribuet, a ieżeliby ktòra z nich Osoba z tego świata zeszła (do ktòrych dyspozycyi & ad curam animarum X. Proboszcz należy) tedy ad Complementum liczby X. Proboszcz z P. Prowizorem na mieyscu zmarłey Osoby, ieżeli sexus Virilis to Męszczyznę, a ieżeli sexus Feminei to Białogłowę, za rekommendacyą, postrzegaiąc ażeby był Człowiek cnotliwy nie Piianica, ten ktòryby dla siebie pożywienia dla słabości zdrowia, albo Lat swoich znaleść niemògł, przyiąć powinien. Do tego w onym Szpitalu X. Proboszcz Ordinatam onych vitam postrzegać ma, tak ieżeliby ktòra z nich Osoba sexus utriusque exorbitować w czym miała, tedy prævia monitione propter incorrigibilitatem morum, z Szpitala tę Osobę rugować i wyrzucić, temuż X.

Pro-

Proboszczowi moc daiemy. Na to zaś mieysce tak iako ſię wyżey wſpomniało, drugą Oſobę przyiąć ma. Niewiaſty Ubogie ktòre po Goſpodach mieſzkaią, że do tąd per reſpectum miſericordiæ & charitatis proximi, certam pensionem podlug Regeſtrow iudicialiter produkowanych braly, luboby eadem sua pensione privari miały, zwlaszcza gdy legacyi na Oſoby po Domach w Mieście mieſzkaiące niemasz, iednak nie czyniąc ad præsens onym w tym præiudicium, Ordynaryiną pensyą tym wſzyſtkim Niewiaſtom do żywota ich, ktòre ſą w Regeſtr Roku 1683. wpisane, aby dochodziła, mieć chcemy: tak iednak że po zeyściu z tego świata, ktòreykolwiek z nich Oſoby, Pan Prowizor ani X. Proboszcz na mieysce onych przyimowač niema, i owſzem tę pensyą na potrzeby Kościoła i Szpitala obròcić powinien będzie, z czego rationem reddere circa expirationem Anni tenebitur. Quod attinet Feſtu ſamego Tròycy Ss. że ſię pokazało, i teraz z Regeſtrow a mianowicie z Regeſtru Roku 1683. iako Panis Pauperum przez wydatki mniey potrzebne diminuitur, oſobliwie gdy na poczoſtki, i Bankiety ſiła ſpezy łożono bywa, zabiegaiąc tedy temu, Ordinamus aby expensa na ſam Kościoł in actu feſtivitatis prædictæ, pro exigentia onego ad arbitrium X. Proboszcza moderatè łożone bywały, inkluduiąc w to Kapłanow na ten czas pracuiących ieżeli tego potrzeba będzie, kontentacyi, Pan Prowizor animadvertet, ratione zaś poczoſtki Kapłanow albo Prałatow in eodem Feſto Ss. Trinitatis celebruiących i pracuiących, Złotych Sześćdzieſiąt na ten Obiad nie więcey, ſub ſolutione de proprio naznaczamy, ktòre Złotych 60. P. Prowizor z przychodow Kościelnych dadź, i onemi znioſſzy ſię z X. Proboszczem dyſponować ma. Grob Pańſki na Wielki Piątek w Kościele Ss. Tròycy bywać zwykły, i nań exquo każdego Roku każdy P. Prowizor ſwoie w Regeſtrach niemale ſpecyfikował expensa, a to z tąd że każdy Pan Prowizor pro ſuo genio, & ingenio nowe wynayduiąc inwencye, wyſtawować zwykł Grobową Strukturę, przez co nie mnieyſza dzieie ſię intraty Szpitalney uyma, od tąd tedy aby każdy P. Prowizor Strukturę Grobu Pańſkiego na drzewie z pięknemi figurami odmalowanemi zrobioną, co rocznie na Wielki Piątek zażywał, nakazuiemy: do ktòrego Grobu requiſita wſzelkie P. Prowizor procurabit. Kamienica Jarmolińſka nazwana w Rybnym Końcu na Rogu Sawiczey Ulicy w Wilnie leżąca, lubo Dobra Kościelne zaſtawowane bydź nie powinne, że iednak ratione reſtauracyi Moſtu na Rzece Wilii, pod Wilnem prævio consensu venerabilis Officij Conſiſtorialis Vilnensis, cum ſcitu całey Rzeczypospolitey, iako Konſtytucya Roku 1678. w ſobie wyraża, Kamienica Jarmolińſka ieſt zaſtawiona, a Summa wzięta na nię, na reparacyą i reſtauracyą Moſtu tegoż cessit, Moſt iednak in Ruinam poszedł, Szpital zatym ad hoc uſque tempus z tey Kamienicy niema żadney Intraty, aby tenże Magiſtratus modum

okupna obmyślił, i okupił, decernimus. A że tenże Magistrat Wileński allegat: że Summa wzięta na Kamienicę Szpitalną Jarmolińską Panu Frydryaniemu na exedyfikacyą, i restauracyą Mostu dana per incuriam, albo per imperitiam P. Fridrianiego iest zgubiona, aby tenże Magistrat iuris mediis agat z P. Frydryanim, koniecznie mieć chcemy, alias non obstante eiusmodi allegatione Magistrat Wileński swoiemi Pieniędzmi Kamienicę Jarmolińską okupić powinien będzie, w czym gdyby Magistratus leniwym bydź miał, i z P. Frydryanim prawem czynić, albo Kamienicy pomienioney okupić nie chciał; tedy X. Proboszcz który iuż w Sądach J. K. M. Zadwornych Assesorskich z Magistratem Wileńskim czynić zaczął, i onę kosztem swoim per viam Remissæ na własne Sądy J. K. M. Relacyine wyprowadził, eamdem ceptam continuabit actionem, salvis Xsiędza Proboszcza erogatis & erogandis na tę Sprawę expensis. Rząd srebrno pozłocisty Turkusami sadzony od JPani Lackiey in vim pij Legati Kościołowi oddany, od niemałego czasu steriliter zalega, P. Prowizor cum scitu X. Proboszcza albo otaxowawszy przedać, a tę Summę in melius Kościoła i Szpitala obrócić powinien będzie, albo z tego Srebra Kielich, Mszał, i inne procurabit ornamenta. Quo ad Punctum Kamienicy Berkinowiczowskiey, tu w Wilnie na Rogu Ulicy Niemieckiey będącey, na którey Summa Szpitalna 2000. Złotych z pełna na Kościoł Ss. Tróycy i na Szpital przy nim będący należących, a na tę Kamienicę Prawem Wyderkaffowym wziętych steriliter zaległey, tę Summę aby Szlachetny Magistrat windykował omni meliori modo, a zniozłszy się z Proboszczem, i P. Prowizorem, onę na Dobrach iakichkolwiek leżących nie piennych, ani zawiedzionych aby czynsz roczny currat; lokował, nakazuiemy. Jeżeliby zaś Szlachetny Pan Jan Berkinowicz Burmistrz Wileński, sam ad solutionem census annuatim od Summy pomienioney, na Kamienicy swey będącey obligował się, w tym Magistratowi Wileńskiemu iako naylepiey providere securitati Summæ & census wolno będzie. O Legacyą JP. Mirskiego Podkomorzego Brasławskiego na Kościoł Ss. Tròycy Ritus Romani i Szpital przy nim będący, ex zelo pietatis Testamentem czynioną to iest o Złotych 15,000. i Czynsz od niemałego czasu zaległy, cum Successoribus aget Magistratus, a to z prowentow i Dochodow Szpitalnych, przy dochodzeniu zaś Prawem tak tey, iako i innych wszelakich Legacyi, in quovis Subsellio Officio & Judicio, Fori Spiritualis & sæcularis Magistratowi, albo P. Prowizorowi JX. Proboszcz assistet. A że Szlachetny P. Symon Romanowicz Rayca Wileński prævio consensu całego Szlachetnego Magistratu Wileńskiego sessionali, zaległey Summy resztę z pomienionego Kościoła i Szpitala Ss. Tròycy, u pomienionego P. Mikołaia Stroczyńskiego Raycy Wileńskiego Prowizora na on czas będącego Złotych 350. Jure vidercafali na potrzebę swoię wziął, i

onę

onę super omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus inscripsit, iako List zapis eo nomine sprawiony i ad Acta Szlachetnego Magistratu Wileńskiego, Sabbato intra Octavam Festi Omnium Sanctorum Die Sexta Mensis Novembris Anno Domini 1683. przyznany w sobie wyraża, tedy P. Prowizor curabit corocznie czynsz od wyżey wyrażoney Summy Złotych 350. per Octo florenos a centum florenis odbierać, pożytek ten na potrzeby Kościoła i Szpitala obracaiąc, in quantumby zaś Szlachetny P. Romanowicz czynsz za Rok ieden u siebie zatrzymał, i płacić onego niechciał, intererit Magistratowi Wileńskiemu za doniesieniem sobie od P. Prowizora, tę Summę Złotych 350. una cum censu detento windykowawszy, z wiadomością X. Proboszcza, in alium locum securiorem gdzieby bespiecznie zostaiąc fructificare mogła, prawnie lokować. Godney pamięci JP. Paweł Boim Sekretarz J. K. M. Woyt Wileński legował na Kościoł Ss. Tròycy i Szpital przy nim będący Złotych Polskich 1000. które cum consensu Magistratus, Prawem wyderkaffowym na dobra swoie wziął i wniosł Szlachetny P. Matiasz Klarowski Rayca Wileński, i tę Summę in eodem respectu iako i inne Magistrat Wileński iako i P. Prowizor mieć będzie. Srebro Kościoła Ss. Tròycy, to iest Krzyż Srebrny, Lampa Srebrna na potrzebę tegoż Kościoła we Złotych Stu zastawione, Magistrat Wileński z Jntrat Kościoła Ss. Trόycy okupić ma, i one Ecclesiæ restituet. Summę 7000. Złotych, którą Żydzi Wileńscy Jure vidercafali na Szkołę swą Żydowską wzieli, opisali i wnieśli, a ta Summa Szpitalowi i Kościołowi Ss. Tròycy należy, aby Magistrat Wileński corocznie censum annuum ab ea provenientem postrzegał, i kapitału swego securitatem zawsze obmyślał (o czym i X. Proboszcz wiedzieć będzie) nakazuiem. Na ostatek ponieważ każdy Mercenarius dignus est mercede sua, przeto i My uważywszy to: iż Kapłan przy Kościele Ss Tróycy mieszkaiący curam Animarum (Dziadow i Bab w Szpitalu będących) maiący, w Wilnie na Bruku rezyduiąc z Prowizyi Roczney in vim salarij, która dotąd nie więcey iedno Złotych 300. dochodziła, honestum pro statu suo sacerdotali Sustentamentum, victum & amictum mieć może, a daleko barziey z teyże Summy i Człowieka ad ministerium wychować niepodobna, przeto qualem talem upatrzywszy przychodow Kościelnych i Szpitalnych auctionem, Salarium roczne JX. Symonowi Rodziewiczowi Proboszczowi Kościoła i Szpitala Ss. Trόycy Ritus Romani, Vilnensi, ad præsens będącemu, eiusque Successoribus, z Prowentow tegoż Kościoła i Szpitala Złotych 400. currentis monetæ gotowego Grosza naznaczamy, przy tym eleemozynę, która z skrzynki przez Ubogiego dotąd in privatos usus obracana bywała, tę JX. Proboszczowi teraznieyszemu i na potym będącym przyłączamy, z którey to eleemozyny Godzinki rano przy Mszy świętey w dzień S. przed Olta-

rzem Wielkim i Obrazem Panny Przenayświętſzey śpiewane aby były uſtanawiamy. Temuż JX. Proboszczowi mieſzkanie przy Kościele Ss. Tróycy naznaczamy, którému P. Prowizor ex proventibus Hoſpitalis ſeu Xenodochij, Drew na opał w Zimie tylko od S. Marcina aż do S. Jerzego święta Rzymſkiego ſubminiſtrabit. W tych tedy wſzyſtkich punktach, in quantum by Magiſtrat Wileńſki albo PP. Prowizorowie contravenire mieli temu Dekretowi Naſzemu, tedy winy 1000. kop Litewſkich, które Kościołowi Ss. Tróycy applicabuntur, na tenże Magiſtrat Wileńſki zakładamy, o co X. Proboszcz tegoż Kościoła Ss. Tróycy, teraz będący & in futurum naſtępuiący, z Magiſtratem Wileńſkim in Foro Fori, dato casu contraventionis, agere ma, mocą ninieyſzego Dekretu Naſzego, którym obiedwie ſtrony kontentowali ſię, do którego i My dla lepſzey wiary Rękoma Naſzemi podpiſawſzy ſię Pieczęci przycisnąć rozkazaliśmy. Piſan w Wilnie Anno Mense & Die ut ſupra. Benedykt Jan Zahorſki Biſkup Malleńſki Suffragan i Dziekan Zmudzki Kuſtosz i Pralat Wileńſki Komiſsarz J. K M. Marcin Polſki Staroſta Oſzmiańſki Komiſsarz J. K. M. Na właſne rozkazanie Jan Kazimierz Leſzkiewicz Regent Kancellaryi W. X. L. Dekretowy Piſarz do tey Komiſsyi. Pieczęci dwie JPP. Komiſsarzow.

Roku 1664. Dnia 25. Liſtopada. Liſt Króla Jmci Jana Kazimierza, do Sądu Grodzkiego Wileńſkiego, aby wespół z Magiſtratem Wileńſkim, Urodzonego Woynę Starościca Mereckiego o podſtrzelenie Kwatermiſtrza Mieyſkiego Sądził.

JAN Kazimierz z Bożey Łaſki Król Polſki W. X. Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantſki, &c. a Szwedzki, Gottſki, Wandalſki, Dziedziczny Król. Urodzonym Podwoiewodziemu Sędziemu i Piſarzowi Grodzkim Wileńſkim, wiernie nam miłym; Urodzeni Wiernie Nam mili, donióſł nam Szlachetny Magiſtrat Wileńſki, o popełnionym Exceſsie, przez Urodzonego Kazimierza Woynę, Starościca Mereckiego, który àrmatâ Manu, Konno na Plac ſtrażową, przed Ratuszem będącą, w nocy napadłſzy, Kwatermiſtrza Mieyſkiego na wylot przeſtrzelił, i inſzych ludzi niewinnych poranił, przy którym Exceſsie ponieważ ieſt złapany, i pod ſtraż Garnizonu Naſzego oddany, chcemy mieć po WW. abyście WW. iako nayprędzey do Wilna ziachawſzy, pomienionego Kazimierza Woynę; ſtoſuiąc ſię do wyraźney Anni 1667. Konſtytucyi, z Magiſtratem Wileńſkim Sądzili; inaczey nieczyniąc dla Łaſki naſzey Królewſkiey. Dan w Warſzawie Dnia XXV. Mieſiąca Liſtopada MDCLXIV. Panowania naſzego Polſkiego i Szwedzkiego XVII. Roku. Jan Kazimierz Król. Pieczęć Wielka Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego Przyciśniona.

R. 1693.

Roku 1693. *Dnia* 15. *Septembra. Dekret Kſięſtwa Pruſkiego między handluiącemi Wodą do Królewca, PP. Kupcami Litewſkiemi względem Wagi i Miary.*

POnieważ Nayiaśnieyſzy Kſiąże Brandeburſki &c. &c. Pan Naſz Miłościwy, względem miary i wagi w ſwym Pruſkim Kſięſtwie doſkonałe poſtanowienie uczynił, aby Ci wſzyſcy, którzy z W. X L. Towary ſwoie do zbycia prowadzą: żadney przyczyny do ſkargi nie mieli, a przecież iednak, teraz JP. Kaſztelana Witebſkiego Michała Kazimierza Kotła Mandataryuſzowie uſkarżaiąc ſię: że tu do Królewca ſprowadzone zboże, Beczką od ſtu dwudzieſtu Sztoffow (która tyſko 114. Sztoffow powinna mieć w ſobie) chcą mierzyć, a od Pieńki na Wadze cztery Kamienie od ſta Kamieni, chcą onym wytrącać, przeto Nayiaśnieyſzy Kſiąże Brandeburſki do Jnkwirowania tey ſkargi Komiſsarzow naznaczył, przed którymi ta Sprawa z Obopolney ſtrony doſtatecznie była produkowana: i tak on wyrozumiawſzy ſłuſzną ſkargi pretenſyą, obiedwie ſtrony z ukontentowaniem tak uſpokoili: " Aby iuż od tego czasu miaſto „ Beczki w którey Sztoffow 120 (zboże Korcem w którym nie „ więcey tylko Sztoffow 38. było, mierzyli; a takich Korcow 60. w „ Łaſzt powinno mierzyć, bez żadnego przydatku, rachuiąc iako „ przed tym Kupcy wymagali, i taki Korzec ma bydź wydany „ wzwyż pomienionym Mandataryuszom: albo gdyby chcieli „ Beczkę mierzyć tedy nie więcey iako ſto czternaście Sztoffow „ Beczka w ſobie ma mieć. A takich Beczek 20 bydź w Łaſzt „ powinno. Taką tedy miarę wſzyſtkim z Kſięſtwa Litewſkiego „ ſpławiaiącym Zboża ſwoie mierzyć powinni. A chociaż przed „ tym dwa Kamienia od ſtu kamieni brać pozwolono było: iednak „ przez drugie poſtanowienie Nayiaśnieyſzego Kſiążęcia Imci wca„ le ieſt znieſiono, przy dawnym zwyczaiu albo obſerwancyi zoſta„ wać powinni, czego i daley ſię trzymać maią. A tak i kupcy te„ go Miaſta królewſkiego to przyieli, i ſamiż onych, którzyby temu „ Nayiaśnieyſzego Kſiążęciu Jmci przeciwni byli, godnych kara„ nia za doświadczeniem bydź uznawaią. „ Dla czego wzwyż mianowanym Mandataryuszom, na dowod tego co oni w tych Punktach ſprawili, pod Pieczęcią całego Kſięſtwa Pruſkiego wydano ieſt w królewcu, Dnia Piętnaſtego Septembra Roku Tyſiąc Sześćset Dziewięćdzieſiąt Trzeciego. Jan Walrad Lantheſmagiſter, Jliſing Oberburgrab. Georgi Fridrich Fon kreytzon kanclerz, Wilhelm Fom Berbant, Ober Marſzałek.

Pięczęć kſięſtwa Pruſkiego

Roku 1668. *Julij* 4. *Dnia. Przywiley Krola Jmci Jana Kazimierza na donacyą Folwarku Zbarawszczyzna dopiero Dusieniaty nazwanego.*

JOANNES Casimirus DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Samogitiæ, Masoviæ, Livoniæ, Czernichoviæque, nec non Svecorum, Gottorum, Vandalorumque hæreditarius Rex. Significamus præsentibus Literis nostris, quorum interest universis & singulis. Expositum Nobis esse, per certos Consiliarios nostros, Nomine Religiosorum Patrum Carmelitarum Discalceatorum, Conventus Vilnensis, quomodo olim Magnifica Domina Theodora Gazgolowa quondam Ducis in Zbaraż primi, deinde Magnifici olim Gabriels Tęczyński Palatini Lublinensis secundi voti Conjux, unanimi consilio & consensu, cum eodem posteriori Martio suo initum Prædium, cum Fundis eidem Prædio adiacentibus, vulgo Zbarawszczyzna denominatis, Jurisdictioni Civili Vilnensis ab immemorabili Tempore subiacentibus Nobili Joanni Jackiewicz quondam Nobilis Officij Consularis Vilnensis Notario, in certa Summa hypotecarunt & innadiarunt: post Fata vero præfati Jackiewicz Successores illius hoc idem hypotecarium jus, in Possessionem & tenutam eiusdem memorati Convenus, Religiosorum Patrum Carmelitarum Discalceatorum cesserunt & abscesserunt, cuius Prædij & Fundorum illius, cum sola perpetuitas nullo ex Hæredibus & Propinquis prænominatæ Gazgolowa extante vacat, totabiliterque iam in dispositionem Nostram Regiam devoluta est: Proinde ad supplicationes eorumdem Religiosorum Patrum Discalceatorum, de plenitudine Juris nostri Regij, & ex singulari affectu Nostro, erga præfatum Religiosorum ordinem illorum, tandem perpetuitatem præfati Prædij, una & fundorum ilius Zbarawszczyzna dictorum, prout in situ & circumferentia antiqua continentur (salva nihilominus Jurisdictione Civili Vilnensi) in integro sæpe dicto Conventui Patrum Carmelitatum Discalceatorum damus, donamus, & irrevocabilis donationis Titulo conferimus, Dantem omnimodam Facultatem eadem perpetuitate, ad præsens per Nos collata: secundum beneplacitum suum utendi, fruendi, & disponendi. Jn cuius Maiorem fidem Manu nostra subscripta, Sigillo M. D. L. communiri jussimus Dat. Varsaviæ Die Quarta Mensis Julii Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Octavo, Regni Nostri Poloniæ Vigesimo. Joannes Casimirus Rex Sigillum M. D. L. Valerianus Stanislaus Judycki Archidiaconus Vilnensis. Notarius M. D. L.

Anno 1699. *Julij Die* 29. *Confirmatio Jurium, Privilegiorum, immunitatum &c. per Serenissimum Augustum Secundum, Civitati Vilnen-*

nensi data & Mercatoribus Vilnensibus. Ex Cancellaria Minori M. D. L. extracta Anno 1750. *Die* 11. *Augusti Anno vero* 1779 *die* 26. *Febr: ad Acta Nobilis Officij Advocatialis Vilnen: oblata.*

AUgustus II. DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Kijoviæ, Volyniæ, Podoliæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæque, Natus Dux Saxoniæ, Juliacæ, Oliviæ, Montium, Angriæ & Vestfaliæ, Sacri Romani Imperij Archi-mareschalcus, atque Elector Langravius Thuringiæ, Marchio Misniæ, superioris & inferioris Lusatiæ Burgravius, Magdeburgensis Princeps, Comes Henebergensis, Comes Marchiæ, Ravensbergæ, & Barbij, Dominus Ravenszteynij &c. Significamus præsentibus Literis nostris quorum interest universis & singulis, Regiæ munificentiæ est: Subditorum suorum non fructus dumtaxat, aut emolumenta providere, sed Jura, Privilegia, & immunitates eorum, quæ pro meritis, & intaminata fide sua obtinuerunt, sarta tecta inviolabiliter conservare, ut eo modo & Virtus eorum munimentis Literarum confirmata, æterna maneant, ut eo ipso ad obsequia & servitia Regibus præstari solita, promptiores atque alacriores tali Regum munificentia reddantur. Quam munificentiam nostram Communitas Mercatoria Vilnensis, experiri satagendo supplicavit Nobis, ut Jura, Privilegia, Decreta, Immunitates, ac Rescripta Mercatoribus Vilnensibus, á Serenissimis Antecessoribus nostris collata, quæ omnia authenticè & originaliter Nobis sunt exhibita, authoritate nostra Regia approbare, & confirmare dignaremur. Quorum omnium Jurium Privilegiorum per Puncta contentorum, & seriei Annorum desumptorum tenor est talis: Et inprimis Serenissimi Casimiri, Magni Ducis Lithvaniæ Anno 1441. Feria Sexta post Dominicam Judica Civibus & Mercatoribus Vilnensibus Juris Magdeburgensis collatum, quo eisdem per totum Magnum Ducatum Nostrum Lithvaniæ & Russiæ, in omnibus Castris, & Civitatibus, videlicet *Troki, Polocko, Witebsko, Smolensko, Kijow, Zytomir, Slucko, Minsko, Nowogródek, Łucko, Brzeście, Drohiczyn, Grodno, Kowno,* alijsque omnibus Castris, Civitatibus & oppidis, libera facultas emendi, & vendendi, per unam mnam, unum talentum, unam pellem Sabellinam, Mardorinam, Castorinam, & variarum cuiuscunque generis, aut speciei existant, de omnibus mercantijs quibuscunque nominibus generalibus, & specialibus, possint, & valeant nominari, concessa est. Secundum Privilegium Serenissimi Sigismundi Primi in Anno 1511. Die 3. Julij, Brestiæ in Comitijs Generalibus datum, vigore cuius non solum in supra scriptis Civitatibus, & oppidis M. D. L. aliarumque Provinciarum, eidem Ducatui annexarum Mercatoribus Vilnensibus, Juris Magdeburgensis, Romanæ, & Grecæ Fidei cultoribus forisari, sed etiam varias

Merces, Fluminibus Vilia, Chrono, alijsque in Magno Ducatu Lithvaniæ, ac Provincijs eidem annexis existentibus, Prussiam extra Mare, & quorsumque voluerint defluitandi, eundi, & vice versa redeundi, varijs mercibus ibidem fusius expressis nuncupatis mercari, emere, coemere, vendere, & deducere liberum est, ex alijs vero Jncolis & Advenis Mercatoribus sine Jure Civitatis, & facultate mercandi (præter Nundinas) cuiuscunque ille sit Jurisdictionis tum etiam Fidei & sectæ, sub confiscatione Mercium prohibitum est. Tertium Decretum memorati Sigismundi Primi, inter Vilnensem, & Caunensem Civitates, Anno 1535. Feria Sexta post Dominicam Lætare, Solennissimi Partium controversiis latum, quo libera, & immunis Mercatoribus Vilnensibus, vigore Privilegiorum mercandi, merces Caunæ deponendi, & inde sine ulla præpeditione evehendi, facultas declarata est. Quartum Rescriptum ejusdem Serenissimi Sigismundi Primi, de Anno 1538. Die 10. Junij, ad Magistratum Vilnensem datum, quo Mercatoribus advenis cum Hospitibus, & advenis præter nundinas, facultas mercandi interdicitur, Literæque ab eodem Serenissimo Rege super facultatem mercandi impetratæ non esse audiendæ, declarantur. Deinde Decretum Sigismundi Augusti de Anno 1552. Die 10. Novembris, inter Mercatores Cives Vilnenses, & Scribam Telonei Nostri, contra Jura Vilnensia, extra tempus Nundinarum negotiantem promulgatum, quo merces ipsius pro tunc pignoratæ, Fisco Regio applicatæ sunt, & in futurum si quis, contra Privilegia Vilnensia, ausus mercari fuerit, omnes merces pro usu Civitatis tolli adinventæ sunt. Jtem Privilegia Serenissimi Sigismundi Tertij cum certis viginti articulis, ad bonum Communitatis Mercatoriæ Ordinem circumscriptis, ex Relatione Jllustrissimorum, & Magnificorum Comissariorum, ac intercessionem eorumdem, de Anno 1630. Die 30. Januarij largitum. Deinde Privilegium meliorationis Articuli 13. per Magistratum Vilnensem, & Comissarios Antecessorum Nostrorum in Anno 1646. Die 15. Septembris factum, per Comissarios Nostros ratificatum, ac per Serenissimum Vladislaum Quartum, & Joannem Casimirum confirmatum, tum etiam Decreto Relationum in Anno 1668. emanato approbatum. Jnsuper Privilegium super confirmationem assecurationis Magistratus Vilnensis, eidem Communitati Mercatoriæ, in Anno 1629. Die 15. Novembris datæ, per Serenissimum Joannem Casimirum, Prædecessorem Nostrum in Anno 1665. Die 30. Martij, cum non nullis immunitatibus & prærogativis, ibidem expressis largitum. Ad extremum Decreta Comissionum, super reddendis rationibus ex Proventibus, reditibus, nec non expensis Civilibus annuis, alijsque ordinationibus inter Nobilem Magistratum, & eandem Communitatem in Anno 1629. 1646. & 1647. lata, tum etiam Rescripta Serenissimorum Vladislai IV. Joannis Casimiri, eadem Decreta Comissio-

num

num cum constitutione Contributionis publice, circa Festum Purificationis Beatissimæ Virginis Mariæ, quolibet Anno à Mercatoribus, & Jncolis Vilnensibus, exigendæ approbantia. Jtem supra memorati Joannis Casimiri, Privilegium ratione Tutelæ, ut post decessum de hoc sæculo Personarum Magistratus, non suscipiant Tutelam Mercatores Vilnenses Anno 1668. Die 30. Martij. Jtem Rescriptum contra Judæos Vilnenses, quo inhibitum est Judæis, ne Familiam Christianam suscipiant ad serviendum sibi Anno 1663. die 22. Februarij Tandem Privilegium Serenissimi Michäélis approbationis omnium Jurium, & immunitatum Anno 1669. Die tertia Octobris, Rescriptum ejusdem ne ullus audeat procurare libertationes Lapidearum, quæ ante unionem non sunt liberæ, Anno 1670. die 11. Aprilis. Rescriptum, ut Deputati Tribunalis M. D. L apud Judæos Vilnenses hospitia Libera habeant Anno 1670. die 20. Novembris. Privilegium Serenissimi Antecessoris Nostri Joannnis Tertij, Confirmationis omnium iurium Communitati Vilnensi collatorum, Anno 1676. Die Octava Martij. Rescriptum eiusdem ratione antiqui telonei, quo injungitur; ut Mercatores Vilnenses, circa antiqua Jura, & libertates conservantur, Anno 1683. Die Vigesima Maij. Jtem Rescriptum ex parte Jnstitutarum mercatorialium, alias *ciemne Kramy*, quo conceduntur fenestræ, ad publicum forum excuti ad divendendas merces Annò 1690. Die 13. Maij. Decretum Commissariorum, a Serenissimo Joanne III. deputatorum, quo approbantur Jura, & Privilegia, antiqui Telonei Vilnæ, tempore residentiæ ipsius Serenitatis Anno 1688. Die 23. Aprilis. Hoc idem ipsum Comissariorum Decretum, per eundem Serenissimum Joannem III. Varsoviæ die 28. Januarij Anno Domini 1690. approbatur, & confirmatur. Nos itaque Augustus Secundus Rex, Supplicationi eiusdem benigne annuentes, præfata omnia Jura, Privilegia, Rescripta, Decreta, Jmmunitates, Prærogativas, ceterasque Literas, Communítati Mercatoriæ Vilnensis, ab Antecossoribus nostris clementissimé datas, & largitas, & quorum omnium Jurium & Libertatum, licet tenores in præsenti Privilegio, non sunt expressi, pro expressis tamen habere volentes, in omnibus eorum punctis, conditionibus, clausulis, Articulis, Paragraphis, Punctis & capitulis, confirmandum, approbandum, ratificandum, & roborandum, ac in debitam executionem deducendum esse duximus, prout ex nunc & de facto in perpetuum approbamus, ratificamus, confirmamus, roboramus, atque in debitam executionem ut deducantur, habere volendo, decernimus, ea omnia & quælibet eorum in specie & genere, vim & robur perpetuum habitura, præsenti Pri vilegio Nostro mediante. Jn cuius rei fidem & evidentius Testimonium, præsentes Literas Manu nostra subscripsimus, Sigillo Nostro M. D L. communiri iussimus. Datum Varsoviæ in Comitijs Generalibus Pacificationis Nostræ, Die

Vigesima Nona Mensis Julij, Anno Domini, Millesimo Sexcentesimo Nonagesimo Nono, Regni vero Nostri Anno Secundo. Augustus Rex Locus Sigilli Minoris Cancellariæ M. D. L.

Roku 1605. Dnia 5. Marca. Dekret Króla Jmci Zygmunta III. między Panem Samuelem Treteckim, Ziemianinem Powiatu Oszmiańskiego, a Burmistrzem Rocznym, i innemi wielu Mieszczanami, o zabicie Brata jego, i posieczenie Czeladzi, pod czas Sądzącego się Trybunału w Wilnie, który Mieszczan, ad Forum Competenji Burmistrza odsyła, oraz Konstytucyą Trybunalską Elucyduie.

ZYHIMUNT III. Bożoiu Miłostyiu Korol Polski, Wieliki Kniaź Litowski, Ruski, Pruski, Zamoytski, Mazowiecki, Inflantski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski, Diedziczny Korol. Oznaymuiem sim wyrokom Naszym, Słuchaliešmo z Pany Rady Naszymi, na Soymie tepereszny m, prynas Hospodaru buduczymi: Sprawy Ziemianina Naszoho Powetu Oszmiańskoho, Urodzonoho Samuela Treteckoho, z Burmistrom Rocznym, Miesta Naszoho Wileńskoho; w Hodu preszłym 1602. na Sprawach Mieskich buduczymi z Martynom Tomaszkiewiczom Worzowskim, iako Pryncypałom Sprawy niżoy mianowanoy, i z Mieszczany Miesta Naszoho Wileńskoho, Petrom Stanisławowiczom Sotnikom, Michayłom Demetrem Jasemstumbrem, Matyiom Iawtywarom, Antonom Pawłowiczom, Janom Szepitom, Auhustynom Wawreckim, Petrom Pluszczom, Stanisławom Wojewodkoiu, Fedorom Dmitrowiczom, Mikołaiom kromo kepureiu, Martynom Khafkanowiczom, Maurycym Łuckom, iako pomocnikami, kotoroiase pered Nas prytoczyła; za odesłaniom od Sudu Naszoho Hołownoho, Trybunalnoho, w Roku proszłym 1602. u Wilni odprawowanoho, takzo i za prypozwom do toho odesłaniia czerez Treteczkoho, wyż mianowanych Osob, menuczy o zabityie, i okrutnoie zamordowaniie, Brata ieho, neboszczyka Andreiewicza Treteckoho, i Słuhow ioho Martyna Wiktorowskoho, Jakuba Wolskoho, Stanisława Pawłowskoho, i Krysztoffa Komorowskoho, w Hodu nedawno minułym 1602. Miesiaca Aprila 15. Dnia u Wilni, pod czas odprawowanija Sudow Hołownych Trybunalnych, iakoby za Roskazaniom wyż mianowanoho Burmistra Rocznoho, z pomocoiu Mieszczan prereczonych, i inszych mnoho pomocnikow ich stałosia, i pobraniie na tot czas nemało maiętnosty ich Treteckich, i słuch ich, o kotoryie to zamordowanyie, i zabityie Brata swoioho, takżo o zbityie i zranenyie, i wiezienyie swoie i słuh swoich, i o zabranyie maiętnosty swoiey, Samuel Tretecki z wyż z mianowanych Mieszczan, i Burmistra naszych Wileńskich, wonoyże czas za razom do Sudu Naszoho Hołownoho Trybunalnoho, pozwał, i zakazował, na kotorym Roku pered tym Sudom Hołownym, cho-

tiaż

tiaż ſe Burmiſtr, i Mieſzczaniie Wileńſkiie, czerez umocowanoho ſwoioho ſtanowili, ale ne w daiuczysie w żadnoiu kontrowerſyiu, z ſtronoiu protywnoiu, tolko Prawa Priwilegia Meſtu Wileńſkomu od Prodkow naſzych Korolow Polſkich, i Wielikich Kniaziow Litowſkich: na Prawo Magdeburſkoie, i innyie wolnosty nadanyie: i od Nas Hospodara położonyie pokazawſzy, z Statutu Prawa Poſpolitoho, z Rozdiłu Tretioho, Artykuł Trytcat Piaty, hde o wſiakiie Excelsy Szlachtu od Meſzczan Wileńſkich, ſtałyie isliby ſie traffiły, Uradu Meſkomu, ne Zemſkim, alo Magdeburſkim Prawom, Sprawiedliwost czynity naznaczono. Takżo i Konſtytucyiu Trybunalſkoiu, kotoroiu Prawo Magdeburſkoie w owſiey Całoſti, zaſtowleno ioſt, na pomocz Sobi beruczy, ſzyrokimi ſłowy, obmowu wnoſili, i do Prawa ſwoieho naleznoho Meſkoho, Magdeburſkoho, z toiu Sprawoiu odzywaliſia. A Tretiecki Exceſsom toie podczas odprawowanyia Sudow Hołownych Trybunalſkich, ſtałym mieniuczy, i Konſtytucye Seymowyie, i Trybunalſkiie, i inſzyie Artykuły, Prawa Poſpolitoho, o ſpokoynom zachowywaniaſia czasu odprawowaniia Sudow wſiakich, na pomocz ſobi natiahaiuczy, domawiał ſie aby tot Burmiſtr i Mieſzczanie, tak u Sudu Hołownoho Sużonyie byli, Sud Nasz Hołowny Trybunalſki, baczuczy, iż taia Sprawa ne tolko z prywatnymi Oſobami Wileńſkimi Mieszczanami, ale i z Uradnikom Meſkim zachodit, ku tomu zaroznoſtyiu Prawa Zemſkoho, i Konſtytucyi Syimowych, z Prywileiami, od Koroley Jch Miłoſty, Mieſtu Wileńſkomu nadanemi, a niemaiuczy jasnoy Nauki, w takowom Punkte żałoby, pod czas odprawowania Sudow Trybunalſkich, iakoby w tom poſtupowati, dla obiaśnienia w pryszły czas tuiu Sprawu Dekretom na Soym pryſzły odeſłali. Do kotoroho odoſłaniia ſtorona żałobliwyia, Burmiſtra; i minowanych Mieſzczan Wileńſkich, mandatami Naſzymi prypozwali, ſzto ſzyrey na Dekrety Trybunalſkim, i na Mandatach naſzych, opiſana ioſt. A na Roku tepereznym kochdy ſtorony obydwyie, powodowaia Samuel Tretecki, ſam oblicznyie, i czerez Umocowanoho ſwoieho, Jana Szarodowskoho, pered nami, i Pany Radami Naſzymi, na Soymi Warſzawſkim ſtanowili, i tyież Kontrowerſyie, ſzto i wyżey u Sudu Hołownoho, czynennyie byli powtaranyie, Tretecki, żeby iomu o toie okrutnoie zamordowanyie, Brata ioho, a zbitie, i zrannenyie, i wiazanyie, ioho ſamoho, i ſłuh ieho pod czasu odprawowanyia Sudow Hołownych Trybunalnych ſtałoie, z obwinienych Oſob, Sprawiedliwość ſkuteczniaia uczynena była, a Umocowany Burmiſtra, i Mieſzczán Wileńſkich, położywſzy perednami Prywileia Prodkow naſzych, Korolow Jeho Miłoſti Polſkich, Wielikich Kniaźiey Litowſkich, Mieſtu Wileńſkomu, na Prawo Magdeburſkoie, i inſzyie Wolnoſti ich Meſkiie nadanyie, perwey Welikoho Kniaźia Litowſkoho Zygmunta pod Datoiu Roku 1432. Druhi Korola Joho Miłości Kazimira, pod

Xxx Datoiu

Datoiu Roku 1441. Treti Korola Jeho Miłości Alexandra pod Datoiu Roku 1492. Cetwerty Korola Jeho Miłości Zygmunta Perwoho, pod Datoiu Roku 1539. Piaty, Tohož Korola Jeho Miłości Zygmunta pod Datoiu Roku 1543. Szosty Korola Jeho Miłości Zygmunta Auhusta, w Date Roku 1566. hde Mieszczanyie onyie Wileńskiie, od wsich naszych Sudow i Praw wyzwolenyie, tolko pod Prawo Meskoie Magdeburskoie Poddanyie Sut, kotorych Prywileiow derżaczy: i Artykuł Piaty, z Rozdełu Tretioho, takzo Konstytucyiu Trybunalskoiu, kotoroiu Prawo Magdeburskoie, w swoiey całości zostawleno iost, na pomoc sobie beruczy prosili żeby ich z toieiu Sprawu do Sudu ich należnoho Meskoho Wileńskoho odosłano było. My Hospodar, z Pany Rady Naszymi na Soymie teperecznym prynas buduczymi, prysmotriwszysia Prawu Pospolitomu w Statutu W. X. L. opisanomu, także Prywileiom od Prodkow Naszych, światobliwoiey pamiati Miestu Wileńskomu nadanym, iż Mieszczanie Wileńskiie, wodłuch Artykułu 35. w Rozdziele Tretym, o zaboystwa Rany i wszelakiie Excessy, Ludem Narodu Szlacheckoho nie Prawom Ziemskim iako Obywatele, ale Prawem swoim Magdeburskim, pered własnym Uradom swoim Meskim, kotory każdoiey hodyny, w Miesti Wileńskim ukrywdzonomu nie odwłocznoiu Sprawiedliwost czyniti, powinien odpowidati i usprawiedliwiatysia maiut, a Konstytucya Trybunalskaia rozumietse maiet o tych, kotoryie Prawu Ziemskomu podlehłyie, a pod czasom odprawowanyia Sudow Trybunalskich, koli krywdu uczyniat, abo Excess popełniat, takowyie nieodzywaiutysie do Powitu i Forum własnoho, iakieykolwiek kondycyi buduczy, odpowidati i karanyie byti maiut. A Sprawy wsie Sudu Magdeburskoho, wodłuch toyże Konstytucyi Trybunalskoy, zwierchnosti, i Sudu Naszomu Hospodarskomu zachowanyie Sut. Proto sim wyrokom Naszym zostawuiom, uznawaiom, i na wicznyie czasy miti choczom, aby Mieszczanie, Wileńskiie, pod Prawem Magdeburskim mieszkaiuczyie, o krywdy i Excessyi wszelakiie każdoho czasu, Prawom Magdeburskim, pered Uradom Meskim odpowiadati z kotorych Urad wodłuh Prawa, nieodwłocznoiu sprawiedliwost czyniti, i postupkom Prawa Magdeburskoho, perekonanych, poradkom toho Artykułu Trydcat Piatoho, w Rozdile Tretym i Konstytucyi Trybunalskoy, nie odwłocznyie karati, powinni budut, jakož i tuiu Sprawu do Sudu należaczoho Miesta Wileńskoho odsyłaiomy; aby storona powodowaia, tam protyw obwynnennym wodłuh Prawa Magdeburskoho postupiła, i Sprawiedliwosti prosiła, w czom dawnosti i promilczanyie, storoney tepereszney powodowoiey szkodit niemaiet, a Pozwanyie bez Appellacyi do Sudu Naszoho usprawiadliwiatsia maiut: i powinni budut. Szto dla pamiati do knich Naszych Kancellaryiskich zapisali, i ses wyrok pod Pieczatyiu Naszoiu W. X. L. Miestu Wileńskomu, datyieśmo rozkazali.

Pisan

Piſan w Warſzawie na Seymi Walnym Lità Bożoho Narożeniia 1605. Mieſiąca Marca Piatoho Dnia. Lew Sapieha Kancler W. X. L. Jarosz Wołłowicz Podſkarbi Ziemſki i Piſarz W. X. L.

Roku 1721. *Mieſiąca Februarij* 22. *Dnia. Dekret Komiſsarſki, między Szlachetnym Magiſtratem Wileńſkim a Gminem Miaſta: za Dekretem J. K. M. Zadwornym Aſseſorſkim W. X. L. w Roku immediate przeſzłym* 1720. *Mieſiąca Novembra* 11 *Dnia w Warſzawie wypadłym — Co do Decyzyi w ſamey ſprawie, wyraża ſię.*

A Tak My Komiſsarze J. K. M. w tey Sprawie za dwoma Aktoratami in unum złączonemi przypadłey, mianowicie za pierwſzym ſławetnych i uczciwych Jana Jerzego Biellawa, Gabryela Krzyżanowſkiego, Antoniego Sznakowicza, ſtarſzych, imieniem Gminowych, i wſzyſtkich Cechow Miaſta J. K. M. Wilna, z Szlachetnemi Jchmościami PP. Jakubem Woytem Oycem Alexandrem Synem, Burmiſtrzem Wargołowſkiemi Stefanowiczami, Benedyktem Bocewiczem, Mikołaiem Brzozowſkim, Andrzeiem Minkiewiczem, Michałem Koſsobuckim Burmiſtrzami, Konſtantym Macelewiczem, Franciszkiem Gienzelewiczem, Tomaſzem Sikorſkim, Andrzeiem Pierszkiewiczem, Bernardem Lorettym Radcami, i całym Magiſtratem Stołecznego Miaſta J. K. M. Wilna, tudzież z ſławetnemi PP. Samuelem Paſzkiewiczem, Janem Buncewiczem, Wawrzyńcem Rozynkiewiczem Dyrektorami, i całą Jzbą Kupiecką: a za drugim rekonwencyonalnym Szlachetnego Magiſtratu Wileńſkiego, i całey Jzby honoratæ Communitatis Mercatoriæ Vilnensis, z uczciwemi Bazylim Troiańſkim, Gabryelem Krzyżanowſkim Złotnikami, Mikołaiem Dymińſkim, Krzyſztofem Kielpszewſkim, Kazimierzem Zdanowiczem, Kazimierzem Zubarowiczem, Kazimierzem Buniewiczem, Janem Symonowiczem Krawcami, Janem Jerzym Biellawem, Antonim Ziemkowiczem, Adamem Leszczewiczem, Szewcami, Macieiem Rogińſkim, Marcinem Oſtrowſkim, Franciszkiem Kunickim, Janem Czerkasem, Michałem Czechowiczem, Rzeżnikami, Stefanem Paſzkiewiczem, Symonem Juszkiewiczem Słodownikami, Janem Sawiczem aliás Plamką Miecznikiem, Michałem Kapeluszewiczem Kowalem, Piotrem Paszkowſkim Slosarzem, Antonim Dargiewiczem Kotlarzem, Antonim Sznakowiczem Rymarzem, Staniſławem Judzielewiczem, Frydrychem Kwieczorzem Snicerzem, Starſzymi Cechow, iako Pryncypałami przypadłey; z oczewiſtey i doſtateczney z obudwu ſtron tak na dniu dziſieyſzym, iako też i na wielu terminach, circa continuationem tey Sprawy, przy bytności wſzyſtkich, tam in Actoratu, quam in reatu wyrażonych Oſob, personaliter u Sądu Naſzego ſtawaiących, w rzeczy ſamey podług Załob z obudwuch ſtron na Seym do Sądow J. K. M. Zadwornych Aſse-

sorſkich, w Roku przeſzłym 1720. wyniesionych, wnoſzonych kontrowersyi, ponieważ to evidenter u Sądu Naſzego z Produktu Załuiących Cechowych Miaſta J. K. M. Wilna, pokazało ſię, że oni niewinnie pomównie, Szlachetny Magiſtrat Wileńſki oſkarżywſzy, krzywd ſwoich mniemanych oppreſsyi, iakoby ſię onym miały dziać od Szlachetnego Magiſtratu, przeciwko dawnym Prawom, Przywileiom, od Nayiaśnieyſzych Królow Jchmościow, Cechom Wileńſkim i całemu Gminowi nadanym, niczym nie dowiedli, Przywileiow żadnych przed Sądem Naſzym nie pokładali, a do tego i ſami znali ſię, że żadnych Przywileiow w Metrykach W. X. L nieznalezli. E contra: ponieważ Szlachetny Magiſtrat Wileńſki probuiąc każdy Punkt Załoby ſwey, Prawem Saxońſkim, Statutem W. X. L. i Konſtytucyami Seymowemi; że Cechy ſedycyą ſprzeciwiaiąc ſię Zwierzchności Magiſtratowey, przeciwko dawnym Prawom, Przywileiom Inſtytucyom, Miaſtu Wilnowi od Nayiaśnieyſzych Królow Jchmościow nadanym, a potym od całey Rzeczypoſpolitey, per Conſtitutiones approbowanym powſtały, i dobry porządek, i ſpokoyność publiczną wzruszały, przez obieranie abuſivè ac illegitimè Gminowych Dyrektorow, przez wyſłanie od Cechow na Seym Poſłow ſwoich, przez wyprowadzenie ad male narrata Reſkryptow Prawem zakazanych, Liſtow zaręcznych, in præiudicium Praw, Przywileiow Miaſtu Wileńſkiemu nadanych, a to naybarziey tego wſzyſtkiego Motorami i Autorami, Pan Jan Jerzy Biellaw *S*zewc, Gabryel Krzyżanowſki Złotnik byli, że ſię ważyli do tąd przez Lat Ośm, Dyrektorami Gminowemi tytułować, na ſzkodę i zawod Ludzi Ubogich, *S*kładanki pieniężne częſto namowione tylko ex arbitrio Cechow do ſiebie odbierać, onemi według upodobania ſwego ſzafować, częścią na ſwoy pożytek obracać, Magiſtratowi należytey obſerwancyi, poſłuſzeńſtwa niepełnili, zapomniawſzy Przyſięgi ſwey zwyczayney Mieyſkiey i Cechowey, co Magiſtratowi powinni, naoſtatek i Regeſtra wątpliwe przychodow i rozchodow, przed *S*ądem Naſzym Komiſsarſkim pokładali. Przeto My Komiſsarze mocą powagi *S*ądow J. K M. Komiſsarſkich, maiąc świętą ſprawiedliwość przed oczyma, a wprawuiąc w dobry porządek, na czas przyſzły, konformuiąc ſię we wſzyſtkim do Praw Przywileiow Króla Jmci Zygmunta Pierwſzego, w Roku 1511. Julij Trzeciego dnia, Przywileiow dwuch tegoż Króla Jmci, Græco & Latino idiomate piſanych, ſub actu Roku 1526. Przywileiu Króla Jmci Zygmunta Auguſta Roku 1502. Przywileiu Nobilitatis Roku 1568. Przywileiu Króla Jmci Zygmunta Trzeciego Roku 1630. konfirmuiącego inſtytucyą, aliàs Artykuły i Ordynacyą, przez *S*zlachetny Magiſtrat Wileńſki, w Roku 1629. Mieſiąca Novembra 29. dnia poſtanowione. Przywileiu Króla Jmci Władyſława Czwartego z Artykułami, Honoratæ Communitatis Mercatoriæ nadanemi, Roku 1646 i Roku 1647. ferowanych. Przywileiu Króla

Jmci

Jmci Michała Roku 1679. Przywileiu approbacyinego wſzyſtkie wyż wyrażone Przywileiow, Prawa, Artykuły, Ordynacye, Dekreta Komiſsarſkie w Roku 1699. Mieſiąca Julij 22. Dnia od Nayiaśnieyſzego Króla Jmci Auguſta Wtórego ſzczęśliwie Nam Panuiącego, przy których Prawach, Przywileiach, Dekretach, Ordynacyach, Artykułach, in omnibus Punctis, clausulis ac Paragraphis, Szlachetny Magiſtrat Wileńſki nie naruszne zachowuiemy, z tym tylko przydatkiem dopiero: iż odtąd gdy będzie potrzeba iakiey ſkładanki pieniężney na Expensa publiczne, aby Szlachetny Magiſtrat wcześnie obeſłał przez ſługi Mieſkich wſzyſtkich Cechmiſtrzow oznaymuiąc; aby po dwie Oſoby z każdego Cechu na Ratusz przybyli, dla wyſłuchania tey potrzeby pieniężney na całe Miaſto, gdzie zſzedłſzy na czas naznaczony maią PP Cechowi we wſzyſtkim w modeſtyi zachować ſię rozruchow nieczyniąc, wzaiem Szlachetny Magiſtrat, niema nikogo konfundować, ale i owſzem każdemu z Cechow proſzącemu o Głos, maią pozwolić: aby nie przez potencyą były nakładane ſkładanki; które ſkładanki aby porządnie wybierane były; ma bydź Taxa uczyniona przez Rocznych przyſięgłych Taxatorow, to ieſt dwuch Magiſtratowych, czterech z Kupieckiey Izby, a dwuch z każdego Cechu Ludzi rozumnych, oſiadłych, i wiary godnych. Jchmość Panowie Burmiſtrze, Radcy, Szafarze, Cechmiſtrze, nie powinni excypować ſię z Oſob ſwych od żadney ſkładanki, ale równo ad proportionem Fortuny ſwoiey, pro modo każdey ſkładanki, rowno z drugimi przykładać ſię tenebuntur. Poborcowie wſzyſcy maią Regeſtra biercze z podpisem Ręki ſwey do Magiſtratu, wraz przy wnieſieniu pieniędzy do ſpòlney ſkrzynki oddawać, cum ſpecificatione Oſob, & quantitatis pieniędzy. Od ktòrey ſkrzynki trzy klucze maią bydź, ieden u Magiſtratu, drugi u PP. Kupcow, a trzeci u PP. Cechowych: a to dla tego, aby przychod i rozchod każdemu był wiadomy, do kąd i na co ſię obracaią pieniądze, za wolą Magiſtratu a wiadomością PP. Kupcow i PP. Cechowych, maią PP. Szafarze publicznie w Jzbie Ratuszowey Regeſtra ſprawiedliwe położyć, i kwit odebrać na Oſoby ſwe z podpisem Oſob Magiſtratowych, Kupcow i Cechowych, i cokolwiek roczney może bydź Jntraty ordynaryiney na Ratusz należącey, do Rąk PP. Szafarzow, z tego wſzyſtkiego powinni zdać rachunek przed ſławetnym i uczciwym Gminem Poſpólſtwem, tamże publicznie na Ratuszu: a PP. Magiſtratowi nic z tego na ſwòy pożytek pod iakimkolwiek pretextem brać i zażywać, tylko purè na publiczną całego Miaſta potrzebę. Co wſzyſtko aby tym pewniey do ſwego przyſzło ſkutku i porządku; przeszłe działane ſedycye, prywatne ſchadzki, ſub favore nieſpokoynych w Rzeczypoſpolitey czasow impune niepuszczamy: kiedy zabiegaiąc temu, aby per injuros niebył Majeſtat Boſki obrażony, obiedwie ſtrony, tak Szlachetny Magiſtrat Wileń-

 ſki

ſki iako zapozwanych Cechowych, zabieraiących ſię ſamo czternaſtu z obudwuch ſtron do przyſięgi, na punktach in ſcriptis do Nas Sądu podanych, od oney ze znacznym pokaraniem oſkarżonych de ſeditione, takowym ſposobem exemplariter na potomne czasy reſtringimus. Jż P. Jan Jerzy Biellaw, Gabryel Krzyżanowſki maią i powinni ex nunc od dnia dziſieyſzego zaſieść więzienie Ratuſzowe na Sześć Mieſięcy, to ieſt od dnia Ośmnaſtego Mieſiąca Septembra w Roku teraznieyszym 1721. Po wyſiedzeniu zaś czasu tego ſpełna, maią publicznie na Ratuszu Magiſtrat przed ſławetnym i uczciwym Poſpòlſtwem, a particulariter JP. Macelewicza zá pomòwioną żałobę przeprosić, ktòrzy nad to na zawſze odſądzaią ſię od wſzelkiego ſtarszeńſtwa w Cechach ſwoich, Szewſkim i Złotnickim, tudzież od Szafarſtwa, tylko wolno onym będzie ſwoie rzemioſło ſprawować, ale aby póki żyć będą nie byli zażywani do Taxy, do ſchadzek Cechowych wſzelkich, na żadnym mieyscu, injungimus. Drudzy zaś Konpryncypałowie w Mandacie wyrażeni, mianowicie Bazyli Troiańſki Złotnik, Mikołay Dymińſki, Krzyſztoff Kielczewſki, Kazimierz Zdanowicz, Kazimierz Zubarewicz, Kazimierz Bieniewicz, Jan Symonowicz Krawcy, Antoni Ziemkowicz, Stefan Leſzczewicz Szewcy, Maciey Rogińſki, Marcin Oſtrowſki, Franciſzek Kunicki, Jan Czerkas, Michał Czechowicz Rzeznicy, Stefan Paſzkiewicz, Symon Juszkiewicz Słodownicy, Jan Sawicz aliás Plamka Miecznik, Michał Kapeluszewicz Kowal, Piotr Paſzkowſki Slosarz, Antoni Dargiewicz Kotlarz, Antoni Sznabowicz Rymarz, Staniſław Judzielewicz, Frydrych Kwieczer Snicerz, ma każdy z nich koleyno pò niedziel ſześć wyſiedzieć, w więzieniu Ratusznym Wileńſkim, a do tego na pamiątkę ſwego wyſtępku maią wſzyscy pomienieni includendo Biellawa i Krzyżanowſkiego, po wyſiedzionym podług Dekretu tego Naſzego czasie, wſzyscy ducta proportione ſwoiey Fortuny wypłacić Talarow Bitych ſto. Za ktòrą Summę Szlachetny Magiſtrat Wileńſki powinien będzie Zegar procurare, i ony na Wieży Ratuſzney poſtanowiwſzy, w dobrym dozorze mieć. A że Biellaw wątpliwe podał Regeſtra przychodow i rozchodow, Przyſięgę onemu ſamo-trzeć rozkazuiemy: Na tym, iako nic na ſwóy pożytek z publicznych ſkładanek nieobròcił i nie taił, Na tym iako wſzyſtkie Pieniądze ktòre miał do ſiebie wnieſione, na potrzeby Magiſtratowe i Cechow wſzyſtkie obrócił, ktòra to Przyſięga ma bydź wykonana przed Sądem Naſzym Komiſsarſkim Dnia Dwudzieſtego Pierwszego Mieſiąca Marca w Roku teraznieyſzym, a po wykonaniu oney, przerzeczonego Biellawa od impetycyi dalſzey Magiſtratowey, o zabranie Summy do tego czasu, in perpetuum uwalniamy, Cechy zaś wſzyſtkie przez Starſzych ſwoich ſuper obſervantiam Privilegiorum & fidelitatem ac obedientiam Szlachetnemu Magiſtratowi, circa renovationem Urzędow Magiſtrato-

ſowych, Kupieckich, i Cechowych, Jurament wykonać powinni będą. Niemniey Ordynacyą we wſzyſtkich innych materyach, i okkurrencyach ad bonum Regimen całego Miaſta ſciągaiących, przez Nas Komiſsarzow renowowaną, każdy juxta obloquentiam Dekretow Komiſsarſkich wyż ſpecyfikowanych, manu teneat ac observet, i we wſzyſtkim temu Dekretowi Naſzemu zadość uczynił; winy i peny w Przywileiach, Dekretach Komiſsarſkich, Reſkryptach opiſanych, & in Volumine Juris Teutonici wyrażone zakładamy. Po takowym Sądu Naſzego oczywiſtym Dekrecie, oraz po ſtałych ze dnia 22. do dnia 24. a ze dnia 24. do dnia 27. Mieſiąca Marca, do wykonania Juramentu Panu Biellawowi wſkazanego, odkładach: gdy dzień pomieniony 27. Mieſiąca Marca do wykonania Juramentu przypadł; tedy Pan Biellaw ſam personaliter cum Teſtibus u Sądu naſzego ſtawaiąc, i do wykonania Juramentu gotowym będąc, o Inſtancyą Nas Sądu do Szlachetnego Magiſtratu, aby onego od takowego Juramentu uwolnił, upraſzał. Jakoż za Inſtancyą Naſzą wſzyſcy JPP. Magiſtratowi personaliter ſtawaiąc P. Biellawa z świadkami liberum a Juramento uwolnili. Po takowym uwolnieniu od Juramentu My Sąd, Dekret nasz na dniu Ośmnaſtym Mieſiąca Marca Anni præsentis ferowany; in toto approbuiemy, a dla lepſzey wiary i ważności, przy Pieczęciach Rękoma Naſzemi podpisuiemy ſię. Piſan w Wilnie na Ratuszu ut ſupra. Kazimierz Dzierzgowſki Szumſki Podſtoli Woiewòdztwa Wileńſkiego, Staroſta Karpowiecki, Komiſsarz i Piſarz Komiſsyi J. K. M. P. N. Miłościwego. Correxit Zielonacki.

Anno 1641. Die 10. Octobris. Literæ Universales, Sacræ Regiæ Maieſtatis, ad Magiſtratum Vilnensem, de Bono ordine in Contubernijs Servando exaratæ.

WŁADYSŁAW Czwarty Kròl Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, Smoleńſki, Czernichowſki, a Szwedzki, Gottſki, Wandalſki, Dziedziczny Krol. Szlachetnym Burmiſtrzom, i Radzcom, Miaſta Naſzego Wilna, wiernie nam miłym, Łaſkę Naſzę Królewſką. Szlachetni nam mili. Donieſiona ieſt nam, iż niektòrzy Rzemieślnicy Cechowi Miaſta, na Prawo Magdeburſkie, i poſłuſzeńſtwo Magiſtratowi przyſięgli, gdy na ſtarſzeńſtwo roczne w różnych Cechach obierani bywaią. a oſobliwie Cerulicy, Balbierze, Zameśnicy, także Białoſkurnicy, Garbarze, i innych nie mało: na ſwóy Urząd Roczny obrani jako drudzy ſtarſi Cechowi na Ratuszu zwykli przyſięgi wykonywać, ani Magiſtratowi, gdy ſpólnie z drugiemi na Musztry, i inne okazye na Ratuszu, na Ratusz bywaią odeſłani, niechcą ſię ſtanowić, poſłusznemi bydź, ani pro Bono Publico równo z drugimi

chcą Jarzma pociągać, ale pro ſuo arbitrio żyiąc, a pryſiąg unikaiąc na drogość ſię zmawiaią, a do nieporządku, i niepoſłuſzeńſtwa inſzym zły przykład i okazyą ſą, co że ieſt przeciwko ſłuszności, i Prawu; przeto chcemy mieć po Wierności waſzey, i Rozkazuiemy; abyście Wierność waſza nie poſłusznych, i upornych, ktòrzy na ſtarſzeńſtwo Roczne przyſiąg wykonać, i tych ktòrzy za równo z drugimi Jarzma ciągnąć niechcą, i z Juryzdykcyi Prawa Magdeburſkiego, będąc Cechowemi wyłamuiąc ſię, kazali winami okładać; a iako ſamym Miſtrzom, tak ich Towarzyszom niepoſłusznym, robot ſwey zabawy odprawować w Cechach zakazywali, ani dopuszczali. Starsi zaś Cechowi co Rok pilnie doźierać, i Magiſtratowi Waſzey wierności wyſtępnych, i niepoſłusznych, albo Mieſką nieprzyſięgłych donoſić powinni będą. Nakoniec Waſzey Wierności za przeszłe Lata, także i za ten Rok wſzyſtkich Cechow wyſłuchać, iako Prowentami ſzaffowali, i iako w potomne czasy ſzaffować maią doyrzeć, i porządnie z ordynować tak, aby ſię nic na próżność i pijańſtwa, ale na ozdobę Miaſta i potrzeby przyſtoyne Cechu każdego, Prowenta zawſze obracali, i aby ſię wſzyſcy w pokoiu i wzgodzie, bez roſterkow wſzelakich, i nakładow do Prawa niepotrzebnych zachowali, pilnie poſtrzegać maią. A że nie które Cechy, iako to Zameśnicy ſtarsi i młodsi, w przyimowaniu iako Towarzyſzow, tak też i Chłopiąt Wiary Katolickiey Narodu Polſkiego i Litewſkiego, tak też i w obieraniu na ſtarszeńſtwo do Rzemiosła ſwego, zmowę iakąś między ſobą uczyniwſzy, nieprzyimuią; Zaczym i to Wierność Waſza im zganiwſzy, aby na potym tego nieczyniąc, na ſtarſzeńſtwo i do Cechow Katolikow z pomienionych Narodow, w których ſię (ſami będąc przychodniami zapomagaią i bogacą, obierali tak też iako i na potomne czasy) doyzrzycie i z ordynuiecie. Jnaczey dla Łaſki Naſzey, i powinności Urzędu ſwego nieczyniąc. Piſan w Warſzawie Roku Pańſkiego MDCXLI. Octobr. X. Panowania Naſzego Polſkiego IX. a Szwedzkie-go X. Roku.

VLADISLAUS Rex. (L.S.)

Franciszek Jsaykowſki
Reff: Pisarz W. X. L. mp.

Roku 1742. Mieſiąca 29. Dnia Uczyniona, a Julij 30. przyznana w Trybunale, Tranzakcya Miaſta Wileńſkiego z Zydami Kahału Wileńſkiego.

MY Moyzesz Zelkindowicz, Chaim Jzakowicz, Zelik Markowicz, Moyzesz Hirszowicz, Hirsza Lewkowicz, Lewek Abramowicz, Wulf Moyzeszowicz, Rafał Berkowicz, Jakub Wulfowicz, Jzak Chaymowicz, Heliasz Hirszowicz, Jzrael Berkowicz ſtarsi Zydzi

dzi Kahału Wileńskiego, i wszyscy Zydzi Wileńscy teraz i na potym będący, iedna osoba za drugą ręcząc i obowiązuiąc się Czyniemy wiadomo: iż stanely Punkta umowy i ratyfikacyi; wiecznie między Szlachetnym Magistratem i Sławetnemi Pany Kupcami, ac totam Communitatem Mercatoriam Miasta J. K M. Wilna, a między Nami wszystkiemi Zydami całym Kahałem Wileńskim, po ostatniey prawney konwikcyi, na Nas niewiernych wszystkich Zydow Kahał Wileński w Assesoryi W. X. L. zaszley, za poważną Jaśnie Wielmożnych Jchmościow Panow Mediatorow interpozycyą, po weyrzeniu w Ordynacyą i Pakta przez Nayiaśnieyszego Króla Jmci Władysława Czwartego w Roku 1633. Miesiąca Lipca 26. Dnia, o Handlach i Kupiectwach Zydowskich: iako w Mieście stołecznym Wilnie Zydzi sprawować się powinni opisano, przez Dekreta oczywiste Komissarskie, oraz Sądow J. K. M. Relacyinych, między Nami stronami, sub Anno 1644. Die 16. Xbra ferowany, do żadney wątpliwości one nie przywodząc, wcale i nie naruszenie wiecznemi czasy konserwuiąc, i w inne Prawa, Reskrypta, Dekreta, Konstytucye Seymowe, o Handlach Zydowskich opisane, i one in suo robore zostawuiąc, względem zachodzących differencyi, w niezachowaniu się vigore Ordynacyi Pactorum, od Zydow z Miastem J. K. M. Stołecznym Wilnem stałych, i podług Dekretu J. K. M. Sądow Relacyinych, w handlach nieobserwowaniu, uspakaiaiąc tedy one, & evitando Praw i kosztow prawnych, po Dekrecie ultimæ instantiæ na Nas wszystkich Zydow i cały Kahał Wileński, przez Miasto Wilno otrzymanymi, po sprowadzoney Exekucyi his medijs podług pomienioney Ordynacyi Dekretu, nil quidquam ab illis, & á Decreto ultimæ Instantiæ recedendo, ani też Procederowi w Assesoryy W. X. L. od Szlachetnego Magistratu i Kupcow Wileńskich, do daty ninieyszey zaszłemu, nec quidquam derogando, pomiarkowaliśmy się i dotrzymać wiecznemi czasy obowiązuiemy się. Naprzód My Kahał Wileński wszyscy Zydzi i Starsi, stosuiąc się do Ordynacyi Nayiaśnieyszego Króla Jmci Władysława IV. Anni 1633. do Dekretu oczywistego Komissarskiego, ratione płacenia do Prowentow Miasta Złotych 600. przez Zydow, i Dekretu Assesorskiego Roku 1683. Miesiąca Maja 26. Dnia ratione tegoż płacenia ferowanych, i do Reskryptow Miastu Wilnowi od Nayiaśnieyszych Królow Jchmościow konferowanych, od tąd co Rok po Złotych 600. w dzień S. Michała Archanioła święta Rzymskiego, razem a nie Ratami niezawodnie bez żadney Kontradykcyi i exkuzy, nie zasłaniaiąc się inkursyą, Rewolucyą, Karystyą i innemi upadkami, protekcyami, Dekretami Trybunalskiemi, suspensami, Listami zaręcznemi, żelaznemi, & quocunque titulo wymyślonemi sposobami, sub rigore w Dekretach oczywistych circumscripto, wypłacać assekuruiemy się. Ktòre to wypłacenie w Roku teraznieyszym 1742. na S. Michał effectuari, zacząwszy, niezawod-

nie in perpetuum płacić opisuiemy się. A ta pensya vigore ordynacyi in usum, & ornamentum civitatis ma się obracać. Tandetnicy Zydzi, Tandetnice Zydowki, i wszyscy Zydzi Kahału Wileńskiego: korzeni, sukień szytych, i nieszytych, Sukna postawami, sztukami, Materyi, Futer, Wstąg, & omni titulo nazwanych Towarow, Cukrow, i innych, po Rynku, po Ulicach, Klasztorach, Pałacach, Kamienicach, Przedmieściach, sub gravi za słusznym dowodem przez Urząd Zamkowy Woiewodziński, według opisania w Ordynacyi wyż wyrażoney (za poścignieniem przez Mieszczan Wileńskich) animadversione, Towarow grabieniem, & confiscatione, takoż z Wagą, Łokciem, chodzić, nosić, przedawać, nie powinni, tylo w mieszkaniach swoich, i Gospodach Zydowskich, na ulicach onych, i gdzie teraz mieszkaią, do wyżywienia wszelkiemi sposobami, z czego dotąd i teraz żywią się, wolno będzie wyżywiać się, a przestępnych Zydow, przez Urząd wyż wyrażony te Towary konfiskować wolno. Wszyscy Zydzi Wileńscy respektem Handlow, Kupieckich, Kramow z Suknami, Materyami, Futrami, Korzeniami i i różnemi Towarami, w Handlu podług pomienioney Ordynacyi, i Dekretu Relacyinego oczywistego, lub actu Roku 1644. ferowanego, in fundamento Praw, i Konstytucyi Seymowych stałych, zachować się powinni in toto. Sklepow i Kramow otworzystych na Ulicę mieć nie mamy, lecz iako prerogacya Dekretem oczywistym Relacyinym opisana wyszła, tak sklepow i Kramow takowych otwierać, nowych stawiać, i budować nie powinni. Towary w Ordynacyi, i Dekrecie oczywistym, przedawać pozwolone i opisane, tam na wyznaczonych Ulicach, i mieyscach, w Ordynacyi wyrażonych nie otwieraiąc Kramow, Sklepow, lecz w zawartych przedawać maią (excepto małych Kramek minoris importantiæ, bez żadnych Sukień i Materyi Jedwabnych, i innych większego waloru Towarow) w ktorych Kramach dla wyżywienia się swego, teraz sposobu szukaiąc handlować, assekuruiemy się. Similiter z Kramow, Sklepow, żadnych Sukień, Materyi, postawami, sztukami, Futer, & omni titulo nazywaiących się Towarow, po Rynku Ulicach, po Przedmieściach, Klasztorach, Pałacach, Kamienicach, Domach, Dworkach, Korzeni, Cukrow, & id genus Kupieckich Towarow, nosić niepowinni, etiam pod pretextem za kim niesienia faktoryi tego czynić niemamy i niemaią, pod konfiskacyą i utratą tego Towaru, vigore Dekretow na Nas *Zydow* ferowanych, przez Urząd wyż wyrażony, za poścignieniem przez Mieszczan Wileńskich. Podobnym sposobem Ciż Zydzi Wileńscy, i takoż Szmuklerze, od Kramow Chrześciańskich Mieskich, żadnych Ludzi kupuiących odmawiać, i do Zydow odprowadzać niepowinni, za co przez Urząd należący, i za słusznym dowodem, karą nieodwłóczną, w Dekretach oczywistych opisaną, bez żadney klemencyi maią bydź karani. Także Zydzi Wileń-

Wileńscy, i przybyli, nie maią od tąd na mieszkanie ku Ratuszowi i i na Ulicy publiczne, ani z Kramami, ani z mieszkaniami daley szerzyć się więcey, iak teraz, pod zrzuceniem i zruynowaniem przez Urząd, onych, Wagi swoiey niewierni Zydzi Kahału Wileńskiego in præjudicium publiczney Ratuszowey Wagi, prawem opisaney, podług wyrażoney Ordynacyi mieć nie powinni, oprócz Kramarskiey; Chmiele, Tytuny, Woski, Łoie, Hanyże, Miedzi, Pieńki, Lny, i wszelkie Towary, w Ratuszu ważyć powinni, a Wagę u Zydow publiczną ustawioną skassować submituiemy się, i ex nunc onę kassuiemy, pod winą w Dekretach, (ieżeliby in futurum pokazało się) opisaną. Także warujemy, gdy obce Kupce Zydzi, do Miasta Wilna z Towarami iakiemi przybędą, tedy ogułem a nie na Łokieć przedawać powinni, i od handlu swego ad Communitatem Mercatoriam podług umowy, vigore Praw i Artykułow Comunitatis Vilnensis zapłacić powinni. W Czym My wszyscy Zydzi Kahał Wileński, przeszkody Miastu Wilnowi czynić niemamy. Szlachetny Magistrat Wileński, vigore Dekretow, Sądow Relacyinych, i Ordynacyi, Tumultom przeciwko Zydom pro posse zabiegać obligatur, i deliquentes swoiey Juryzdykcyi Mieszczan, pro qualitate excessus karać, także vigore ninieyszey umowy tenże Szlachetny Magistrat Wileński, niema Ulic i Kamienic naszych w Ordynacyi wyznaczonych na Kordygardę Trybunałowi Głòwnemu W. X. L. excepto Kamienic pod Juryzdyką Magdeburską Wileńską, etiam na Ulicach naszych będących, w Regestrze podawać, lecz na swoich Ulicach ufundować. W Jnnych zaś dalszych Punktach, My Kahał Wileński i wszyscy Zydzi, vigore Ordynacyi i Dekretow, Komissarskiego J. K. M. Sądow Relacyinych, Assessorskich, ex serijs partium Controversiis ferowanych, wyż wyrażonych, oraz podług Konstytucyi Seymowey, o Paktach między Miastami, a niewiernemi Zydami opisanych, ktòre wszystkie Prawa, Przywileie, Ordynacye, Dekreta Vladislai IV. Depositoria, Miastu Wilnowi służące ratifikuiemy, iako submittuiemy się tak postępować, i zachować się, niwczym nie przestępuiąc, sub pœnis w Prawach, Dekretach expressis, wiecznymi czasy zachowywać się będziemy powinni. Ordynacya Nayiaśnieyszego Króla Jmci Władysława IV. Dekreta wszystkie oczywiste Komissarskie, Sądow Relacyinych, Assesorskich, z nami wszystkimi Zydami, całym Kahałem Wileńskim, od Szlachetnego Magistratu, & à tota Comunitate Mercatoria zaszłe, cały Proceder Prawny wespòł z Exekucyami sprowadzonemi stałe (in quantumby Kahał Wileński niewierni Zydzi wszyscy, teraznieyszemu postanowieniu, ratificationi, ratihabitioni, za dowodem słusznym zadość nieuczynili w Punktach, lub onę w którymkolwiek punkcie naruszyli) in toto zostawać powinne. Szlachetny Magistrat Wileński, & tota Comunitas Mercatoria, salvum regressum ad robur tychże Dekretow, i do całey konwikcyi praw-

ney exekucyi, Assekuracyinych zapisow, & ad ius, iako sobie in toto zachowali, tak one ad executionem, iako Dekreta anterius stałe, i Dekret Anno 1740. Miesiąca Novembra, Ośmnastego dnia; po kontrowersyach, i temerarium recessum in ultimo gradu Juris, w Assesoryi ferowany sonat; za którym Urzędowa exekucya sprowadzona była, ieśliby Kahał Wileński My wszyscy Zydzi swoiey Ratifikacyi zadość nie uczynili. Ideoque za tymże samym Dekretem ulterius niezapozywaiąc Szlachetnemu Magistratowi Miasta Stołecznego Wilna, & totæ Communitati, captato tempore podług cyrkumskrypcyi w tym Dekrecie opisaney, etiam bez Urzędu samey tylko stronie, ony ad executionem przyprowadzić wolno będzie. Excepto gdyby z Nas Zydow która Prywatna Osoba w iakiey rzeczy, wykroczyć miała, i w Punktach tey Ratifikacyi wyż wyrażonych przestąpiła; takowego według mocy naszey przeklęctwem, i innymi penami karać powinni będziemy, a ex parte Szlachetnego Magistratu Wileńskiego, takowego przestępcę grabić, łapać, i do Urzędu prowadzić wolno będzie, a My Kahał bronić niemamy. Punkta przeciwko Szlachetnemu Magistratowi i wszystkim Kupcom Wileńskim, całemu Miastu, od Nas Zydow uformowane do Akt Trybunału Głównego W. X. L. lub innych Aktow podane, autoryzowane, i inne wszelkie zapozwy, Mandaty, Skrypta, kassuiemy, annihiluiemy. Takoż na Szkło, Blachę, Olow, Szmuklerze, i inne towary w Kahale Naszym Wileńskim, kabaku ustanowienia zabronienia, ażeby u Chrześcian nie kupowali; co przeciwko słuszności dzieie się, ustanawiać czynić, niemamy i nie będziemy mogli. Wszakże w niedotrzymaniu takowego postanowienia, każdego Zyda Wileńskiego Kupcow, lub starszych w Drodze, w Mieście Wilnie, etiam intra vel extra Regnum, w Krolewcu, we Gdańsku, i po innych Miastach z Towarami zabierać, areształować, moc daiemy, ktorych Towary zabrane maią przepadać, których upominać się żaden nie powinien i nie powinniśmy, i do protekcyi udawać się niemamy: lecz vigore teraznieyszey Ratyfikacyi Naszey, zawsze we wszystkim zadość czynić tenemur, pod tąż konwikcyą na Nas zaszłą; co My wszyscy Zydzi Kahał Wileński, za żadną wiolencyą, kryminał, exces, tumult, nieprawność poczytać, (choćby i zabranie circa executionem stało się,) o to zapozywać do żadnego Sądu, iako iuż Prawem convicti, niemamy i mocy mieć nie będziemy mogli, ani też do żadnych Pańskich, Senatorskich, Duchownych, i Swieckich, protekcyi udawać się, pod zaręką przysądzoney w Dekrecie, w Roku Tysiącznym Siedmsetnym Czterdziestym, summy, niemamy My Zydzi, i Sukcessorowie Nasi, nie będą mogli; tylko to sobie waruiemy, in quantumby iaka prywatna iedna Osoba, w iakim Punkcie, w tym postanowieniu wyrażonym przestąpiła, tedy Kahał i inni Zydzi niemaią w niczym pokutować za niego, ale według swoiey mocy karać i sztrofować, podług

ług excessu, a tak we wszystkich Punktach wiecznymi czasy, My Kahał wszyscy Zydzi Wileńscy i Sukcessorowie Nasi, zachować się obowiązuiemy się, i dotrzymać będziemy powinni. Szlachetny zaś Magistrat Wileński, Proceder swóy prawny z całym progressem onego, na Nas Zydow Kahału Wileńskiego, w Assesoryi W. X. L. otrzymany i zaszły, tantisper ad ultimam executionem nie przyprowadzaiąc, od daty ninieyszey in suspenso zostawuie. Y na tośmy takową wieczystą ugodliwą uczynili Ratifikacyą z podpisami Rąk Naszych starszych, Imieniem Kahału i całey Synagogi Wileńskiey, i uproszonych od Nas ustnie i oczywisto Jaśnie Wielmożnych Wielmożnych Jchmościow Panow Pieczętarzow. Działo się w Wilnie Roku Pańskiego Tysiąc Siedmset Czterdziestego Wtòrego, Miesiąca Marca Dwudziestego Dziewiątego Dnia. U tey Tranzakcyi podpisy Rąk samych Aktorow, przy Pieczęci Kahału Wileńskiego, temi wyrażaią się słowy: Moyzesz Zelkindowicz, Chaim Jzakowicz, Zelik Markowicz, Moyzesz Hirszowicz, Rafał Berkowicz, Jakub Wulfowicz, Jzak Chaymowicz, Heliasz Hirszowicz, Jzrael Berkowicz. Ustnie i oczywisto proszony Pieczętarz od Niewiernych Moyzesza Zelkindowicza, Chaima Jzakowicza, starszych, i wszystkich starszych Zydow, oraz całey Synagogi Kahału Wileńskiego, do tego wieczystego Ratificationis & Ratihabitionis zapisu, na rzecz w nim wyrażoną, Szlachetnemu Magistratowi, & Honoratæ Comunitati Mercatoriæ Miasta J. K. M. Stołecznego Wilna danego, podług Prawa qua Pieczętarz podpisuię się: Michał Jan Zienkowicz Biskup Wileński, *mp.* Ustnie i oczywisto proszony Pieczętarz od Osob wyż wyrażonych do tego wieczystego Ratificationis, & Ratihabitionis zapisu podpisuię się: Michał Kniaź Massalski Woiewoda Mścisławski, Grodzień: Rados. Ber: Starosta. Ustnie i oczywisto proszony Pieczętarz podług Prawa od Osob w tym zapisie Ratificationis, & Ratihabitionis wyrażonych, podpisuię się: Mikołay Antoni Petrusewicz. Podwoiewodzi Woiewòdztwa Wileńskiego. Susceptio Tribunalitia sequitur talis: Roku 1742. Miesiąca Julij Trzydziestego Dnia, comparendo personaliter w Trybunale Głòwnym W. X. L. Niewierni Zydzi, Moyzesz Zelkindowicz, Rafał Berkowicz, Jakub Wulfowicz, przeszli, i teraznieysi starsi na podpisach w tym zapisie wyrażeni, także Lewek Moyzeszowicz, Dawid Samuelowicz, Judel Zelmanowicz, w teraznieyszym Roku obrani starsi Kahału Wileńskiego, swoim i całego tegoż Kahału Wileńskiego Zydow wszystkich Jmieniem, ten zapis przyznali. Waleryan A. K. Zaba Kasztelan Połocki Marszałek Trybunału Głòwnego W. X. L. Szymon Siruć, Starosta i Deputat Kowieński, Pisarz Trybunału Głòwnego W. X. L. Concordavi cum Actis, Jeleński Regent Ziemski Woiewództwa Wileńskiego, Podczaszy Mozyrski.

Roku 1753. Octobra 20. Dnia. Punkta Ratificationis, & Ratihabitionis, między Szlachetnym Magistratem Wileńskim, a Szlachetnym Woytem umowione, Roku zaś 1758. 9bra 8. Dnia Dekretem Assesorskim utwierdzone, i w tymże czasie w Magdeburyi Wileńskiey Aktykowane.

ROKU 1753. Miesiąca 8bra 20. Dnia. Punkta do Dekretu przyszłego względem zachodzących inter Jurisdictiones Differencyi, in ordine Ratificationis boni Regiminis w Mieście J. K. M. Stołecznym Wilnie, & Forma ac differentia odprawowania Sądow legibus descripta, na fundamencie Prawa Magdeburskiego, ordynacyi Nayiaśnieyszego Zygmunta Pierwszego, w Roku Tysiąc Pięćset Trzydziestym Szostym, Miesiąca Septembra Dziewiątego dnia, Miastu Wilnowi Konferowaney, Przywileiu Jncorporationis Woytowstwa Wileńskiego Magistratowi, pod Rokiem Tysiąc Sześćset Dziewiątym, Miesiąca Novembra Jedenastego Dnia nadanego, Dekretu Sądow Relacyinych między Magistratem Wileńskim, a J. Panem Alexandrem Chaleckim, pro tunc Woytem Wileńskim, pod Rokiem Tysiąc Sześćset Dwudziestym, Miesiąca Marca Jedenastego Dnia, ex personali ferowanego, i Wielkierza Mieyskiego tymże Dekretem potwierdzonego, i meliorowanego przez nas niżey na podpisaniu Rąk naszych wyrażonych, Mediante Authoritate Jaśnie Oświeconego Książęcia Jmci Michała Czartoryskiego, Kanclerza W. W. X. L. z produkowanych ab utrinque Praw, Przywileiow, Ordynacyi, Dekretow, i Wielkierza Mieyskiego, umowione Jnviolabiliter temporibus perpetuis obserwować się, i zachowywać maiące, de tenore sequenti, Sprawy do Sądzenia Urzędowi Burmistrzowskiemu Radzieckiemu należące, zapieczętowania po Zmarłey Ręce, Jnwentarze i szacunki Dobr, stanowienie Opiekunow, i onych wyzwolenie, Rachunki Opiekuńskie, i wszystkie między niemi zachodzące spory, dorosłym lat przyznanie, Wdow, Sierot opatrzenia, i obrona, Cechow i Rzemieślnikow porządki, i wszczęte rożnice, ktorekolwiek między Mistrzami, a ich Czeladzią, tak też Towarzyszami będą zachodziły, rozsądzenie Tumultow, i Buntow Jnkwizycyie, i onych dysiudykacyie, między Sąsiadami rozdzielenie granic około Domow, Placow i gruntow oglądanie między niemiż szkod stałych, albo ktore się stać mogą, uznanie Spraw około stanowienia nowych Budowań, albo naprawy starych, dozor rzeczy przedaynych, na wagę, miarę, i łokieć fałszywy, a zato sądzenie i strofowanie, Osob osierociałych, Szpitalow, Ubogich Spraw weyrzenie i opatrywanie, Skargi Pana przeciwko sludze, wzaiemnie sługi przeciwko Panu, (A ieśliby saperent rem Criminalem albo enormitatem facti) tedy takowe Sprawy prævia Cognitione przez Urząd Burmistrzowski Radziecki, maią bydź do Sądu Ławiczego, lub Woytowskiego, iuxta obloquentiam Dekretu Relacyinego

go, i Wielkierza pro subeundis pœnis odsyłane, oraz inne Sprawy i rachunki kalkulacyine, zapisy różne, przed Urzędem Burmistrzowskim Radzieckim przyznane. Naostatek osoby Burmistrzowskie, Radzieckie, Ławnicze, i Pisarskie, Sądowi tegoż Urzędu Burmistrzowskiego, Radzieckiego, a nieinszemu we wszystkich generaliter Sprawach podlegać maią, oprócz tych wyż wyrażonych Spraw należą, Insuper do tegoż Urzędu Burmistrzowskiego, Radzieckiego, tanquam primarium w Mieście J. K. M. Wilnie Subsellium, wszystkie i wszystkie Generaliter Dyspozycyie i Rządy, Circa Regimen Communitatum Contuberniorum, & totius Civitatis zachodzące, w Prawie Magdeburskim i Przywileiach, a specialiter w Ordynacyi Zygmuntowskiey, i Dekretach Kommissarskich, specifice exprymowane, mianowicie składanie Sessyi publicznych we dni Czwartkowe, i każdego czasu in negotiis publicis, obieranie Osob ad Magistratus gerendos, Stanowienie Szaffarzow Prowentowych, Ceteræque Familiæ Prætorianæ, zawiadywanie Prowentami Mieyskiemi, & Archivos Privilegiorum, przyimowanie przysiąg, tak Osob Magistratowych, iakoteż Starszych Cechowych, i wszystkich Mieszczan nowych, super fidelitatem Radzie, delegowanie e medio sui na Seymy, i różne Actus Publicos, rozdawanie Osob na exdywizyie, Deputackie, także różnych Praw, Konsensow, na Grunta, Place, &c. Obieranie Księży, i Prowizorow, do Kościołow i Szpitalow, nad któremi ma Jura Patronatus, Dyspozycyie wszelkie, nad obroną Miasta, Bramami, Gościnnym Domem, Folwarkami, Gruntami, Placami, i różnemi porządkami w Mieście, &c. Jako fusius Prawo Magdeburskie, i Ordynacyia Sigismundi Primi, Rem w sobie obloquitur Sprawy do Sądzenia Urzędowi Ławiczemu, należące wszystkie i wszelkie Sprawy Kryminalne, oraz i Ciwilne, do Exponowania Sądow należące, w Prawie Magdeburskim opisane. Oprócz tych które iuż są wyżey podług Dekretu Sądow Relacyinych opisane, i które podług Prawa i Ordynacyi Zygmuntowskiey, właśnie do Urzędu i porządku Burmistrzowskiego i Radzieckiego należą, takoż Testamenta i Kodycille, przy których Solemnitates Prawa zwykły się zachowywać, tak iednak iż w Sprawach większych, i ważnieyszych Ławnicy, przed wydaniem wyroku doskonałego, co zowią definitiva, albo na któryby się nie zgodzili, per delegatos e medio sui, z Magistratem Burmistrzowskim Radzieckim maią się znosić, i poradę brać, ieśliby też kiedy ciż Ławnicy, od Magistratu Burmistrzowskiego Radzieckiego, propter Suffragia ineunda, względem naradzenia się circa bonum Civitatis Publicum requisiti i wezwani byli, o rzeczach tylko które im będą proponowane, iednostaynie powinni się znosić, w których to Sądach Ławiczych Apellacyie do J. K. M. a Sententia Definitiva, & Accessorijs Maioris Momenti, które się Perimentia nazywaią, Omnino powinne bydź admissibiles, ortele albo Decyzyie, w takowym Sądzie przez

Ławnikow zgodnie wydane, wynaydzione, i ferowane przy ſwoiey mocy, i walorze nie naruszone maią zoſtawać, i Woyt od kaſsacyi takowych Decyzyi wſtrzymać ſię, owſzem w wydaniu Dekretow, albo przy wſzyſtkich zgodnie Ławnikow, albo większey części wynalazkow przeſtać, i Dekret przez nich naleziony, i ferowany wydadź tenebitur, pro Reliquo JchMość Panowie Woytowie, tak teraznieyszy, iako in poſterum będący, in absentia ſua e medio Officij Consularis Namieśnika, na mieyscu ſwoim ſubſtituere, powinien: Sprawy do ſądzenia Woytowſkiego Domowego należące, Woyt też u Sądu ſwego Domowego w mieście, a nie za Miaſtem będąc Sprawy wſzelakich Krzywd, Cywilnych przypadkowych, od ktòrych iemu Samemu wina, podług Wielkierza należy, iako fusius w tymże Wielkierzu, o tym ieſt przepisana, ktòreby kop dzieſięć nie przenosiły, ſprawować i rozrządzać może, Sprawy oboiemu Sądowi, tak Burmiſtrzowſkiemu, Radzieckiemu, iako też Ławiczemu, oraz i Woytowſkiemu, de nowo naprzyzwoite wſzelkie przedaże, kupna, wiązania, albo Jntromiſsyi Kwitacyie, Ceſsyie, albo wlewki Prawa, Przyznania rozmaite, na iakiekolwiek długi ſłowne, Cyrograffowe, Zapisy, i wſzelakich Kontraktow Sprawy, naymu Arędy i Szkody z tąd pochodzące, przed ktòrymkolwiek Subsellium (etiam i przed Urzędem Woytowſkim Domowym, tylko żeby Summy kop dzieſięciu nie przenoſiło,) i te wyiąwszy ktòreby z Opieki albo od Opiekunow przyszłoby wyciągać, ktòre właśnie ſamemu Urzędowi Burmiſtrzowſkiemu Radzieckiemu należą, każdemu podług woli i upodobania czynić, i ſprawować będzie wolno, ſalvo jure præventionis, Prawem Magdeburſkim descripto. U tych Punktow Expreſsyia Ręki, Jaśnie Oświeconego Kſięcia Jego Mości Kanclerza Wielkiego Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, Jn hunc Sequitur tenorem. Te Punċta ſopiendo litigium wſzczęte w Sądach Zadwornych Jego Kròlewſkiey Mości Pana Moiego Miłościwego, umòwione Combinative między Jegomość Panem Alexandrem Kączewſkim, Piſarzem Radzieckim Miaſta Wilna od Magiſtratu umocowanym, i Jmcią Panem Onufrym Minkiewiczem, Woytem Wileńſkim, ktòre na pierwſzey kadencyi Sądow Zadwornych maią bydź Dekretem umocnione, podpisuię ſię Michał Kſiąże Czartoryſki, Kanclerz Wielki Wielkiego Kſięſtwa Litewſkiego, ktòre to takowe Punkta Ratificationis ſą do Kſiąg Jego Kròlewſkiey Mości Burmiſtrzowſkich Radzieckich Wileńſkich przyięte i wpisane.

Roku 1764. *Mieſiąca Apryla* 30. *Dnia. Kopija Ziemſtwa Wileńſkiego Aktykacyi Excerptu decyzyi Sądow Konfederackich, Miaſtu J. K. M. Wilnowi ſłużącego, na Bramy i Brukowe, Aktykowany ten excerpt w Roku* 1779. *Auguſta dnia* 6.

Ex-

EXcerpt Decyzyi Sądow Konfederacy Generalney W. X. L. w Roku teraznieyſzym Tyſiąc Siedmset Sześćdzieſiąt Czwartym, Mieſiąca Apryla Trzydzieſtego Dnia Ferowaney, Eodem Anno Mense, & Die, parti requirenti wydany, w Sprawie Jmci Pana Staniſława Mikułowicza, Jnstygatora Sądow naſzych Konfederackich, z Jmcią Panem Szorcem Defendentem, od Jmci Pana Podwoiewodziego Wileńſkiego deſtynowanym, a Zydami Chackielem Moyzeszowiczem, Wolfem Aronowiczem, Dzierżącymi kontraktem od Jmci Pana Podwoiewodziego Wileńſkiego, Bramy Mieyſkie Wileńſkie, Adamem Cyrakowiczem trzymaiącym Brukowe, od Magiſtratu Wileńſkiego, tudziesz Szlachetnymi Wòytem, Burmiſtrzami, Radcami, Ławnikami, i całym Magiſtratem, & cum tota Communitate Miaſta J. K. M. Wilna, ponieważ z Produkowanych ad mentem Dekretu Naſzego, na Dniu Dwudzieſtym Osmym, præsentis ferowanego, przez Magiſtrat Wileńſki, Dokumentow i Przywileiow Miaſtu J. K. M. Wilnowi ſłużących: Singulariter z Przywileiu Nayiaśnieyszego Króla Jmci Alexandra, w Roku Tyſiącznym Pięćsetnym Piątym, Septembra Szóſtego Dnia Datowanego, z Konfirmacyi ugody między Miaſtem Wilnem, a Jaśnie Wielmożnym J. Kſiędzem Janem z Kſiążąt Litewſkich Biſkupem Wileńſkim, w Roku Tyſiąc Pięćset Dwudzieſtym Wtórym, Die Dominica poſt Feſtum Sanctæ Luciæ zaszłey, i z ordynacyi Nayiaśnieyszego Króla Jmci Zygmunta Pierwſzego, w Roku Tyſiąc Pięćset TrzydzieſtymSzóſtym, Mieſiąca Septembra, Dziewiątego Dnia uczynioney, patet; iż Bramy wſzyſtkie Mieyſkie cum censu, z tych Bram percipiendo, tudziesz Targowe i Brukowe, do Poſsesyi i Dyspozycyi Magìſtratu Wileńſkiego należą, & ex his censibus Magiſtrat Wileńſki, pro ſecuritate Miaſta Garnizon chować, Cuſtodiam & Reparationem Bram i wałow Mieyſkich utrzymywać, ieſt obowiązany. Zydzi zaś Kontraktem Bramy Mieyſkie Wileńſkie Poſsidentes, Personaliter u Sądu Naſzego ſtawaiąc, recognoverunt, iako to Chackiel Moyzeszowicz, wyznał, iż wſzyſtkie Bramy Mieyſkie, Excepto Bramy Trockiey Piwney, za Kontraktem od Jmci Pana Podwoiewodziego Wileńſkiego trzyma, i z tych Bram co Tydzień w każdy Wtorek, od Jmci Pana Szorca, ex brachio od Jmci Pana Podwoiewodziego Wileńſkiego Jnſtytuowanego, po Złotych Polſkich Siedmdzieſiąt oddaie, a co Piątek w każdym tygodniu Złotych Dwadzieścia Siedm, na Lenugi Zołnierzom Garnizonowym Woiewodzińſkim wypłaca, ſeorsive Zyd Wólf Aronowicz Bramę Trocką Piwną, od tegoż Jmci Pana Podwoiewodziego trzymaiący, co Tydzień Złotych Pięćdzieſiąt Ośm, do Jmci Pana Szorca Jmportuie, diſtinctim targowe od każdego Woza na Targ przyieżdżaiącego titulo Podatku Duhowego, tenże Jmci Pan Podwoiewodzi przez Subſtytutow ſwych w Mieście Wilnie percipit, Brukowe tylko iedne ad præsens Kontraktem Adamowi

Carykowiczowi puszczone, in Posſesione Wileńſkiego Magiſtratu zoſtaie, a przez to Miaſto Stołeczne Prowincyi W. X. L. Wilno, z Prowentow ſwych wyzute, żadnego porządku ſtraży, i obrony mieć nie może; przeto insiſtendo Juribus, & Privilegijs Miaſtu Wilnowi inservientibus, Bramy wſzyſtkie Mieyſkie cum censu Podatku Bramnego tudzież Targowego, & omnes generaliter Proventus Civitatenses, ad Hæreditariam Posſesionem Miaſta Redintegramus, Jncorporamus, & Dispositioni Magiſtratu Wileńſkiego oddaiemy, i ażeby abhinc Jmc Pan Podwoiewodzi Wileńſki, per ſubſtitutos ſuos do Bram Mieyſkich nie jntereſsował ſię, Podatkow Bramnego Targowego, & cuiuscunque titulo Prowentow Miaſtu Wilnowi należących, na ſiebie nie wybierał, Kontraktow nikomu na te Podatki nie dawał, i naymnieyszey przeszkody w Prowentach Mieyſkich Magiſtratowi Wileńſkiemu nie czynił, Zydzi zaś Chackiel Moyzeszowicz, i Wolf Aronowicz, ażeby odtąd Podatku Bramnego nie exekwowali, ſub pænis irremiſsibilibus, na każdego exorbituiącego i Depaktuiącego, de Rigore legis extenden enſerio præcavemus. Quo intuitu, do podania tych Bram w Dyspozycyią Magiſtratu Wileńſkiego, Wielmożnego Jmci Pana Adama Wiſsogierda, Podſtolego i Konsyliarza Woiewodztwa Smoleńſkiego, é medio noſtri naznaczamy. Po obięciu zaś w Posſesyią Bram Mieyſkich, i Podatku Bramnego, i Targowego, ażeby Magiſtrat Wileńſki, ex iisdem censibus Bramnego Targowego, i Brukowego Garnizon Mieyſki pro cuſtodia Miaſta konserwował, mury w około Miaſta reparował, i inne porządki Mieyſkie ad mentem Privilegiorum ſuorum utrzymywał, ſub pænis irremiſsibilibus, ad inſtantiam Jnſtigatoris irrogandis nakazuie, ieśliby zaś poſt latum præsens Decretum Magiſtrat Wileńſki, od kogokolwiek w wybieraniu Censuum ſupra nominatorum miał przeszkodę, tedy omnino Jaśnie Wielmożnemu Jmci Panu Marszałkowi Konfederacyi Generalney W. X. L. ſub pæna Confiscationis Dóbr, o takowym Jntruzorze donieść powinien będzie, a Jaśnie Wielmożny Jmc Pan Marszałek Konfederacki w Sądach Naszych, każdego ad inſtantiam Jnſtigatoris ſine respectu personarum ſądzić, karać, & in renitentes Ordynansy, do ścigania i ſekweſtrowania wydawać obligabitur. Michał Brzoſtowſki Marszałek Generalny Konfederacyi W. X. L. Koniuszy Wielki W. X. L. Jgnacy Strawińſki Woyſki Star: Sekretarz Konfederacyi Generalney Prowincyi W. X. L.

(L.S.)

Extraditum ex judicatis Confæderationis. Boguſław Szukiewicz Strażnik, i Konsyliarz Powiatu Smoleńſkiego, Regent Konfederacyi Generalney Prowincyi W. X. L.

Ex-

Excerpt Oświadczenia z Protokulu Trybunału Głównego W. X. L. koła Compositi Judicij, w Roku 1781. *8bra* 18. *Dnia Uczynionego, Eorundem Dnia* 20. *pod Pieczęcią wydan iest.*

ROKU 1781. Dnia 18. 8bra. Oświadczenie Szlachetnego Magistratu Miasta J. K. M. Wilna, przed Nayiaśnieyszym Trybunałem koła Compositi Judicij, w następuiący sposob uczynione. Ponieważ ozdoba Miasta Wilna Wieża Ratusza Wileńskiego, w Roku teraznieyszym 1781. na Dniu 19. Miesiąca Junij, casu fortuito atque insperate wywaliła się, a przez obaliny swoie Archivum Mieyskie, skład różnych Papierow, i Dokumentow Mieyskich, między ktoremi i Dokumenta Prześwietnego Duchowieństwa, na mocy Konstytucyi R. 1764. Seymu Konwokacyynego, przez Instygatora do Sądu Mieyskiego, przypozwanego skomportowane do namowy wzięte znaydowały się, funditus zruynowało się, per consequens zaś i Papiery tak mieyskie, iakoteż Prześwietnego Duchowieństwa, do namowy wzięte tamże znayduiące się rozrzuciła i pomieszała; przez co do ukończenia Sprawy, ut præmissum, Duchowieńskiey zabieraiąc czas nie mały do wynalezienia onych, i zaledwo de reænti wynalezionych (widzialną zawadę uczyniło) Przeto Szlachetny Magistrat Wileński zapobiegaiąc w tey mierze tak swe w zaginieniu, lub też zawaleniu się między rozwalinami z tey okoliczności Dokumentow mieyskich, iakoteż i Prześwietnego Duchowieństwa ob rationem nie przyśpieszenia Ex eodem modo na skomportowane Dokumenta do namowy Sądowey rezolucyi, ktore dotąd Actualiter na namowę fuerunt, indemnitati ninieysze swoie czyni oświadczenie.

Concordatum cum Protocollo | *Faustyn Ciapiński* | *P.R. Ctt: W. X. Compositi Judicij.*

(L. S.)

Tadeusz Fr: Malinowski | *Podstar: Sąd: Chor: P Mił:* | *Pisarz Trblu G. W. X. L.* | *Compositi Judicij.*

Roku 1749. *Junij* 12. *Dnia. Vidimus Protestacyey Nomine całego Miasta Wileńskiego o pogorzałe różne Dokumenta zaniesiony w Trybunale Głównym Wielkiego Księstwa Litewskiego.*

Przed Nami Sędziami na Trybunał Główny W. X. L. z Woiewództw Ziem i Powiatow na Rok teraznieyszy 1749. obranemi Comparendo Personaliter Patron JPan Mikołay Życki Mieczny Księstwa Żmudzkiego żałował i solenniter protestował się Imieniem Szlachetnych JPanow Burmistrzow i Radcow Miasta Iego K. M. Stołecznego Wilna, oraz Szlachetnych Panow Michała, Ludwika Paulsena, Gabriela Kotelnickiego, Direktorow i całey Comunitatis Mercatoriæ Vilnensis mieniąc super fortuito casu przez przypadkowy ogień

w Mieście J. K. M. Wilnie stały, i nieznośnych szkod exinde w R. teraznieyszym 1749. na Dniu 8. mca Junij poniesiony, gdy na Dniu mianowanym nieznośny pożar depopulabatur, czasu ktòrego cum dolendo eventu większa połowa Miasta, i cały Ratusz cum suis decoribus spłoneły, gdzie Communitatis Mercatoriæ wszystkie Archivum, wespòł z Przywileiami od Nayiaśnieyszych Kròlow Polskich, i Książąt Litewskich nadanemi, ante & post unionem, in autenticis z Pieczęciami wiszącemi będącemi, Extraktami, z Dekretami Assesorskiemi skarbowych i Koła W. X. L. Trybunałow, oraz z Przywileiami Ordynacyami funditus zgorzało, także cały Proceder z Kahałem Wileńskim o Handle, niewiernym Zydom Dekretami na Sądach Relacyinych, oczywistemi i Assesorskiemi zabronione, i respektem płacenia roczney pensyi Sześciuset Złotych, także z Iuryzdykami i z Loznemi przybyłemi, o takowe nienależyte Handle, demum o Szynki po Iuryzdykach, od ktòrych vigore Przywileiow, i Ordynacyi powinni od Miasta płacić, Dekreta oczywiste Kommissarskie, inter Communitatem Mercatoriam i Gminem, a Szlachetnym Magistratem, Instruktarze Autenticzne Prowentow Komorczanych, Dekreta Sądow Relacyinych z Iuryzdyką Metropolitańską, które w Archivum Kupieckim reperiebantur, także Regestra Kupieckie składanczaue, Regestra Kontrybucyine Szwedzkie, Moskiewskie, Kwity, Reskrypta Nayiaśnieyszych Kròlow. *Item* Przywileie Autentyczne Konfirmacyine, począwszy od Nayiaś: Książąt Ichmościow Iagiełłow, demum Króla Polskiego, aż do teraznieyszego szczęśliwie Panuiącego Augusta III. Artykuły Kupieckie Proceder Comunitatis Mercatoriæ z Solennikami Wileńskiemi, Ordynacyie za onymi i Dekret Nayiaś: Assesoryi oczywisty inter Communitatem a Solennikami stały, którym Solennikom tylko certa species miarkami na Ratuszu Cechowanemi pozwolona. Dwie Metryki oprawne wszystkich Przywileiow wpisanych, demum Sprawy wszystkie na Placu na Antokolu quondam Chwała, tandem Strożkiewicza demum Jmci Pana Kiborta Burmistrza Wileńskiego, Taryssy branych podatkow z onego, Prawo Chwałowskie na ony widimiatim wyięte. Także Regestra Przywileiow wszystkich Datami spisanych, i Regestra Spraw wszystkich Datami wyrażonych, Jeneraliter Spraw, Dokumentow, Procederow, Communitati Mercatoriæ służących, których i pamięć znieść niemoże, wespòł z pieniędzmi in Archivo będącemi, to wszystko depopulante igne in favillam wespół z Ratuszem poszło i zgorzało, de tali fortuito casu ac dolendo fato, summoque damno cum solennissima manifestatione, obviando futuræ indemnitati ac securitati, przez wyrażonego Patrona Communitas Mercatoria Vilnensis, wespół z Szlachetnym Magistratem protestuiąc się, dali tę swoię Manifestacyią do Ksiąg Trybunału Wielkiego Księstwa Litewskiego zapisać, która

iest

ieſt zapisana, z których i ten Vidimus w R. teraznieyszym Tyſiąc Siedmsetnym Siedmdzieſiątym Czwartym, Mieſiąca 8bra Dziewiętnaſtego Dnia, Pieczęcią Sądową Ziemſką Woiewództwa Wileńſkiego parti requirenti ieſt wydan.

Felicyian Zmijowſki Pisarz Ziemſki Woiewództwa Wileń.

Extrakt Rezolucyi Nayiaśnieyſzego Pana, za Zdaniem Rady przy Boku Jego Nieuſtaiącey, na Memoriał Mieſzczan Kowieńſkich, Auguſtanæ Conffeſsionis, tudzież odpowiedź Mieszczan Katolikow, wydaney z Protokułu Expedycyi, in publicum wyſzłych Roku 1782. *w te ſłowa.*

MY Staniſław Auguſt, z Bożey Łaſki Król Polſki, Wielki Kſiążę Litewſki, Ruſki, Pruſki, Mazowiecki, Zmudzki, Kijowſki, Wołyńſki, Podolſki, Podlaſki, Inflantſki, Smoleńſki, Siewierſki, i Czernichowſki. Za Zdaniem Rady Nieuſtaiącey, rezolwuiąc Memoryał w którym Mieszczanie Miaſta Naſzego Kowna, Auguſtanæ Conffeſsionis wyrażaią. Iż gdy Konſtytucya 1768 Roku, Traktatowa, Obywatelom Dyſsydentom z wſpół Obywatelami Religii Rzymſkiey, zupełną równość we wſzyſtkim, i ſpołeczeńſtwo w Magiſtratach cum libero Exercitio Religionis pozwoliła, i przeznaczyła; Naſtąpiło w Mieście Kownie ſprzeciwieńſtwo, z ſtrony wſpół Obywatelow Religii Rzymſkiey, uſuwaiących tychże Dyſsydentow od ſkutkow rzeczoney Konſtytucyi: i lubo Obywatele Dyſsydenci, ſtoiąc przy wyrazach Traktatu, domagali ſię w równey liczbie w Magiſtracie zaſiadać, Obywatele iednak Religii Rzymſkiey, biorąc za pozor Dekret Komiſsarſki w Roku 1676 ferowany: (który tym Prawem Traktatowym iuż ieſt uchylony) czwartą im tylko część w Magiſtracie ſkładać dozwolili, mieniąc zaś że chociaż Konſtytucya 1768 R. równość co do Prerogatyw Dyſsydentom nadała, ta iednak iż by wolności i Przywileia dawnieysze Katolikom ſłużące, znoſić miała, wyraźności iasney niema, zaczym tak Przywileia i Dekreta w Aſsesoryi W. X. L. hac in causa zapadłe, iako też i tylekrotnie rzeczoną Konſtytucyą pod uwagą, i rozeznanie teyże W. X. L. Aſsesoryi oddali, i odeſłali, to odeſłanie iako wypływa z ſkutkow teyże 1768 R. Konſtytucyi, tak aby Obywatelow Dyſsydentow mogła zabespieczyć, w zupełney oney Exekucyi, o rezolucyą naszę za zdaniem Rady, przy Boku naszym dopraszaią ſię. Tudziesz odpowiedź Mieszczan Katolikow Miaſta Kowna twierdzących, iż Konſtytucya 1768 R. lubo ieſt wzięta od Obywatelow Dyſsydentow za Argument równości co do liczby Oſob, to iednak żądanie zdaie ſię bydź z własnego raczey domyſłu, nie zaś z wyrazow tego prawa wyczerpnione; bo co do Religii, Handlow, ſiedliſk, ſpołeczeńſtwa Obywa-

telſkiego, i mieszczenia ſię w Magiſtracie, w zupełney z Katolikami zoſtaią równości, a myśl też Prawa Traktatowego do równości ſwobod, i prerogatyw, nie zaś do liczby Oſob ściąga ſię, owſzem gdyż taż ſama 1768 R. iakimkolwiek aktem zaięta była, za wieczną nienaruszoną bydź deklarowała, toć Dekret w Roku 1676 z Inſtancyi ſamychże Obywatelow Kowieńſkich Auguſtanæ Confeſsionis, Przywileiem Nayiaśnieyſzego Jana III umocniony; i przez lat przeszło Ośmdzieſiąt Exekwowany, konwencyami Obywatelſkiemi oboyga Religii Ratyfikowany; ſtał ſię Prawem nieporuszonym, przytym więc Dekrecie Rok Normalny uprzedzaiącym, niemniey przy Prawie tegoż Roku 1768 folio 274 titulo warunek Miaſt ſtoiąc, dopraszaią ſię ciż Katolicy Mieszczanie Kowieńscy, aby krok oboiętny wſpół Obywatelow Dyſsydentow, na iednym ſłowie równości zasadzony, nie odsunął ich od powagi Praw, za niemi mówiących; My Król za zdaniem Rady przy Boku Naſzym nieuſtaiącey deklaruiemy, Iż wyżey rzeczone 1768 Roku Traktatowe Prawo, pod Aktem oſobnym pierwſzym w Artykule Wtórym, Paragrapho Decimo Septimo, Folio Sexageſimo Quarto, umieszczone, i w nim wyraz równości, niema bydź rozumiany za równość liczby Oſob w Magiſtraty wchodzących; lecz tylko ad Capacitates Prerogatyw, i wolności Mieyſkiey, podług przepisu tegoż Prawa, jako to: gaudere Prawem Mieszczańſtwa, ſpołeczeńſtwa Magiſtratury po Miaſtach, gdzie ſię któremu oſieśdź podoba, prowadzenia Handlow, i Kupiectwa, fundowania Fabryk, (za Przywileiem iednak Królewſkim w Miaſtach Królewſkich; w Dziedzicznych Wſiach, czy Miaſtach; za pozwoleniem Dziedzica) i ſzukania wſzyſtkich ſposobow, profitu ſtanowi Mieyſkiemu przynależytych; z zupełną równością z ludzmi Religii Rzymſkiey, Katolickiey. Co ſię zaś tycze innych okoliczności w Memoryałach wzmiankowanych, i rozpoczętego w Aſseſoryi W. X. L. Proceſsu; tę do rezolucyi Sądowey, za zdaniem teyże Rady przy Boku Naszym zoſtawuiemy. Rezolucyą tę za zdaniem Rady przy Boku Naszym Nieuſtaiącey, Ręką Naszą podpisaną, Pieczęcią teyże Rady ſtwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia 18. Mca Stycz: R. Pań: 1782. Panowania Naſzego 18go R.

STANISŁAW August Król

Felix Turſki Biſkup Łucki i Brzeſki,
Staniſł: Kſiąże Poniatowſki M. N. R.
Antoni Alexandrowicz P. W. K. Sekretarz R. N.

Do Szlachetnego Magiſtratu Miaſta J. K. M. Kowna. z Departamentu Sprawiedliwości.

PLEBISCYT
ALBO
Wielkierz Miasta J. K. M. Wileńskiego.

OD ś. p. Nayiaśnieyszego Króla Jmci Zygmunta Augusta, w R. Tysiąc Pięćsetnym Pięćdziesiątym Pierwszym, Dnia Ośmnastego Listopada nadany, a od Nayiaśnieyszego Króla Jmci Zygmunta III. nam szczęśliwie i świątobliwie panuiącego, przez Dekret między Magistratem, a Chaleckim Wóytem Wileńskim, Roku 1620 Dnia 11. Marca w Warszawie uczyniony, na wieczne używanie i sprawowanie Sądow koło płacieży obiaśniony, i potwierdzony za sprawowania Szlachetnych Panow Piotra Pluszcza z Rzymskiey strony, Leona Mamowicza z Ruskiey strony Burmistrzow, Jakuba Kiewlewicza, Symona Bołądzia z Rzymskiey strony, Filipa Sieczyłowicza i Alexandra Mikulicza, z Ruskiey ławicy Radziec na ten Rok 1620 obranych, za pracą też i staraniem Panow Posłow do Warszawy, Szlachetnego Pana Jakuba Arnolta Doktora Medicinæ, Tomasza Bildziuka, Jakuba Radziminowicza Raycę, i Pana Jakuba Sienkiewicza Ławnika, z porządku Magistratu zgodnie od oboiey ławicy deputowanych, i wysłanych, do exekucyey przywiedziony w Wilnie 1620 Dnia 22 Maja wydany.

Locus Sigilli	Locus Sigilli
Regni Poloniæ	M. D. Lithvaniæ
AQUILA	ÆQUES.

Do Obywatela Miasta J. K. M. Wilna.

Masz Orła Pana, przy nim pośpieszną Pogonię,
Oba się stawią chętnie ku twych Praw obronie;
Sam iedno nie zasypiay, lecz z Orłem wysoko
Wzbijay się, czuynym będąc, a z Jezdzcem szeroko
Obiegay, by kto swobod z boku nie naruszył;
Orzeł skrzydłem zasłoni, Jezdziec będzie kruszył,
Więc się strachow nie lękay, by przyszło i zdrowie położyć,
Dla wolności: tak żyli przodkowie,

Marcus Tullius Cicero.

Qui periculum non timet proposita invidia morte, qui nihil se segnius Rempublicam defendit, is vir & Civis verè putandus est. pro Milone.

Nec illa eſt Civitas, cum leges in ea nihil valent, cum iudicia iacent, cum mos occidit Patriæ 4 *Paradox.*

ZYGMUNT III. z Bożey Łaſki Krol Polſki, Wielki Kſiąże Litewſki, Ruſki, Pruſki, Żmudzki, Mazowiecki, Jnflantſki, &c. &c. a Szwedzki, Gottſki, Wandalſki Dziedziczny Pan. Wiadomo czynim tym Naſzym Liſtem, wſzem w obec i każdemu z oſobna, teraz i na potym będącym, iż gdy ſprawa Magiſtratu Miaſta Naſzego, w Wielkim Kſięſtwie Litewſkim Stołecznego Wilna, z Woytem o nie zachowanie ſię na ſwoim Urzędzie, według Wielkierza, który od *ś. p.* Krola Auguſta nadany, i od Nas potwierdzony mieli, przed Nami za appellacyą od Sądu Aſseſorſkiego na relacyach właſnych przypadła, i rozmaitemi dowodami obiaśniona była, uznaliśmy i Dekretem Naszym potwierdziliśmy, ten Wielkierz bydź ſluszny, i Miaſtu wielce potrzebny, aby te płacieże Sądow nieprzyſtoynie wybierane i wyciągane nie były. Przychylaiąc ſię, iednak do czasow teraźnieyszych, ktorych drogość ſię rzeczy w górę wynioſła, melioracyą tych płacieży Sądowych nakazaliśmy; iakoż i zleciliśmy niektorym z Panow Rad i Urzędnikow Naſzych Dwornych, aby z ſobą znioſſszy ſię, porządnie umiarkowali, i to coby ieszcze więcey do porządku lepszego należało, przydali; co gdy uczynili, i Nam odnieśli, My one ſluszne bydź uznawſzy, potwierdziliśmy, iakoż tym Liſtem Naſzym przychylaiąc ſię do Dekretu Naſzego, na wieczność do używania tey płacieży w Sądach Miaſta tego Naſzego Wilna, potwierdzamy i ſkazuiemy, aby ſię według wyżey opisanych Artykułow ſprawowali i rządzili, które tak ſię w ſobie maią, iak ſą wyrażone. Gdyż ſię tak barzo zabiegły te niepotrzebne a ſzkodliwe w obec płacieży, które do tego czasu bywały wyszacowane od wſzech, którzy ſię prawuią, tedy chcąc temu zabieżeć, zda ſię naprzód za barzo potrzebną, aby one wſzyſtkie nie potrzebne okazałości, albo obrzędności, które z Łacińſkiego ięzyka zowią Solemnitates Juris, były zaniechane, to ieſt aby nie na każde zapytanie ſtron, ſkazń była czyniona, ale ażby ſię ſtrony gdzie między ſobą pierwey rozpierały w iakiey ſluszney ſprawie abo przy, ktoraby muſiała bydź przez ſkaźń rozſtrzygniona; albowiem w tych, które wſzyſtkim ſą wiadome, niepotrzeba ſkazni, iedno ſłownie ſtronom ma bydź powiedziano; iako o to gdzieby kto w cudzey ſprawie przeciwko drugiey ſtronie, za pozwem ſię przepytywał, a ona druga ſtrona pytała, acz nie ma ten, ktory ſię zemną tutay wdawa, mocy ukazać, tamci nie potrzeba ſkazni, ale Sędzia ma to drugiey ſtronie rozkazać, aby moc ukazała, albowiemci wſzem w obec iawno, iż cudzey rzeczy żaden, okrom poruczenia, albo Prokuracyi ſprawować nie może, a takież i w inszych rzeczach tym podobnych.

Ska-

Skazanie na które rzeczy ma bydź uczynione.

NA Pytanie tylko iedney ſtrony, żadne ſkazanie bydź nie ma, chyba aż gdzieby iedna ſtrona z umyſłu, a upornie nie ſtaneła, bo tam musi za takim nieſtaniem poſtępować, a przez ſkazń takiego, albo wolnego uczynią, albo przekazać. Bo więc w inszych Sprawach cokolwiek ſię ſkazuie, tylko na iedney ſtrony przypytanie, tedy niegodno aby to było zwano ſkaznią, ale prawą plotką, iako to: acz mam ſtronę pozwać, albo acz mi ma bydź wolno rzeczy moie teſtamentem rozrządzić? a i insze takowe.

o Skazaniach potwierdzaiących

NIech też będą odięte wſzyſtkie pytania, które bywaią od ſtron we przy, około potwierdzenia aktow, liſtow, mocy, albo Prokuracyi, wypisow, świadectw, opieki, Teſtamentow exekutorſtwa, bo wſzyſtkie takowe potwierdzenia, nie tylko nikczemne ſą, ale też Prawu proſto nic nieprzydawaią, gdy ona ſama rzecz ieſt mało ſprawiedliwa; iakoż to choć i z tych ſłów któremi ſię to potwierdzenie dzieie okazuie, świadectwo to tak ma wiele mocy iako w ſobie zawiera, iakoby też proſto rzekł, tyle waży ile brzmi.

o Skazaniu około Opraw

PRzy oprawach powod czterech ſkaźni używa, a pozwany także czterech, gdyż to więc każdy z nich za iedną ſkaźnią może i ma oprawić.

o Skazaniu około podnieſienia Gwaru.

PRzy Gwarze niech będą odięte one niepotrzebne ſkaźni, iako: acz ma bydź podnieſion gwar, iako, a kiedy, a ieśli ſłusznie podnieſion, acz czas gwar ſpuścić; bo dosyć napisać w Aktach: iż gwar uczynion Ręką prawą podnieſioną, a palcem wielkim, a w górę podnieſionym, wedle zachowania Prawa Naſzego.

o Appellacyach.

ZAbiegaiąc ci trudnościom i nakładom które ſię działy przy takowych appelacyach, iuż od tego czasu, gdy ſtrona appelluie, tamże ma Urząd od którego appeluią, złożyć ſtronom Rok, dla pilnowana Sądow przed Królem Jmcią, według Prawa i zwyczaiow; która zaś ſtrona od ſentencyey Urzędowey appellacyą zakłada, to powinna będzie Złotych trzy na Urzędzie położyć, a gdy ſię zwróci, i zaydzie approbata ſentencyey Urzędowey, ma te trzy Złote

 tracić,

tracić, ieśliby zaś retraktata była, maią mu z Urzędu bydź wròcone.

Częste skazanie nie ma bydź.

SĘdziowie barzo się maią strzedz, aby skaźniami nie uczęszczali, albo nie gęścili, iż co by się mogło iedną odprawić, aby tego na kilka ich nie rozdzielali, iako gdyby się miało skazać, aby kto dług powinien zapłacić; tedy zaraz przyłożyć też i czas, dwu Niedziel, tygodnia, czterech, trzech dni, do zachodu słońca, a to według sposobu, a ważności Prawa albo Przé.

o Skazaniach około czynienia Przysiąg.

PRzy przysięgach samych stron, maią bydź opuszczone one wszystkie skaźni, a pytania niepożyteczne, iako ten, który ma przysięgać, ma przyiść ku Krzyżowi? iako przysięgać? ieśli czas przysięgać, palce położyć, albo złożyć, i wstać; bo dosyć na tym, gdy będzie przez Prokuratora pytano, ieśli iego Pryncypał, albo strona za pierwszym razem wedle biegu Prawa, przysięgę by odprawić, albo oddać nie mogła, ileby się kroć potrzeba poprawować, tedy ma bydź wedle Prawa skazano, ilekroć Męszczyzna, a ilekroć Białogłowa, a potym dosyć iest na drugiey skaźni, ponieważ strona dosyć uczyniła przysiędze, tedy ma bydź wolna od tego, albo co inszego wedle potrzeby ma bydź skazano, a od Krzyża nie ma bydź nic brano; a że do tych czas w gaynym Sądzie od przysięgi po groszy czterdzieści płacono było, iuż nie więcey iedno po groszy dwónastu chociayby samo-trzeciemu, albo siódmemu skazana była, ma bydź brano, i to Ławnikom w równy dział; z osobna sługom po groszy dwa od strony tey która przysięgę wykonywa, maią należeć. W Nadolnym zaś Sądzie od Raty przysięgi, ten który ją wykonywa, groszy cztery Polskich do Skrzyni Woytowskiey oddać będzie powinien.

Około opuszczenia Przysiąg.

ŻAdna wina nie ma pòyść Sędziemu od odpuszczenia przysiąg, ale tylko oni winę pokupią, albo popadaią, którzy przysięgi skazaney upornie nie uczynili, bo ieśli ten któryby drugiego na przysięgę wieść miał, albo z Łaski, albo z Boiaźni Bożey, odpuścił przysięgę, w tym żadna Sędziemu nie bywa krzywda. A doszło się tego, iżby wiele ich nie przysięgało, aby nie dla winy, którą Sędziemu dadź by musiał.

o Skaźniach na wiedzenie Swiadkow.

Oko-

OKoło wiedzenia świadkow, niechay będą odłożone, odięte nie pożyteczne ſkaźni, iako to: acz świadek ma bydź wpuszczon w koło, acz ma bydź ſłuchan, gdyż w inſzych ſprawach prawie wſzyſtkim, ktorzy maią ſprawę, wolno do koła iść, iako też i owo, aż iakoby na śmiech, gdy Podwoyſki ma świadczyć o pozwaniu, tedy pytaią: acz Pod-woyſki ma bydź wpuszczon w koło, gdyż Pod-woyscy poſpolicie w kole ſiedzą. Od każdego tedy świadka wywiedzenia i zeznania, Piſarzowi grosze dwa maią bydź płacone.

Co ma bydź płacono od czytania Liſtow albo Akt

W Poſtępku Praw wielki bywa nakład przy czytaniu wypisow, Liſtow, Akt, bo częſtokroć bywaią czytane kilkanaście minut, albo Liſtow, a od każdego z oſobna po groszu bywa dano; a czasem niektorych ledwo trzy wiersze będą. Też rożne Akta bywaią czytane z Kſiąg Sądowych, a od każdego dawaią po groszu; a tak dosyć dadź ieden grosz od wſzyſtkiego, co w iedney ſprawie na iednym Roku bywa czytano; gdy tedy po kontrowersyey Sprawy każdey definitiva ſententia, przed Sądem Ławiczym zaydzie, od tey Ławnikom groszy ſześć, a Piſarzowi groszy dwa, w Sądzie zaś nadolnym nie więcey iedno po groszu, od ſtron ſpieraiących ſię ma bydź płacono.

o Zapisywaniu rzeczy częſto powtarzaney

DLa onego mierzionego powtarzania ſtron albo Prokuratorow ſprawowanie rzeczy Sądowych, przybywa Kſiąg a poſtępkow prawnych bez miary, gdy ich powtarzaią. Bo ilekroć kto co ſobie ku pomocy biorąc wſpomienie, to w Akta wpisuią, a tak z maley rzeczy Sprawy, uroſtą wielkie Kſięgi, ktore przed też ſame Sędzie, albo i przed te, przed ktoremi oſtąteczna odprawa bywa, nie zawżdy bywaią przeczytane, ale dosyć raz zapisać, co w iedney rzeczy albo ſprawie, od ſtron albo Prokuratorow bywa powiedziano.

Od nieſtania co ma bydź płacono.

OD Zapisywania nieſtania pozwanego, niech będzie dan grosz ieden, a ieśli ſię to dzieie od mocnego człowieka, tedy od czytania mocy ma dadź grosz, i to raz na pierwſzym Roku, a na drugich Rocech nie ma bydź nic płacono. O ktorych iuż Urzędowi ieſt iawno, albowiem poſtępuiąc w prawie w nieſtaniu, i przezyſkach częſtokroć bywaią pokazane plenipotencye, a tam nakłady ſię mnożą, a gdy kto nie ſtanie Urzędownie będąc pozwany, tedy winy Urzędowi trzy grosze, a ſtronie nakłada, także i powodna ſtrona ma

płacić. W Gaynym zaś Sądzie, nieſtaynego po groszy ośmnaſtu było Piſarzowi dawano, to ſię znoſi tak, aby Ławnikom groszy ſześć, a ſtronie nakład od Pozwu i zapisu był dany.

Od wzdania jako ma bydź płacono.

GDy niemało Dziedziców, albo uczeſtników iedno Jmienie przed Sądem wyłożonym wzdawaią, tedy bywało rozdzielne tyle wzdawania, ile uczeſtników, a od każdego z oſobna były płacone zwykłe płace, co miało bydź od wſzyſtkich ſpòlnie za iednym wzdaniem, według ſtarego zwyczaiu, a zwłaszcza ze wſzyſtkich on Akt albo ſprawa w ieden zapis bywa wkładana, od którego wzdania Woytowi groszy ſześć, Ławnikom præsentibus groszy dwanaście, Piſarzowi groſzy ſześć, Sługom przyſięgłym groszy cztery, płacone bydź maią.

o Gaieniu Sądow

OD Gaienia Sądu na Ratuszu iako in Civilibus, tak & in Criminalibus nie więcey iedno trzy grosze, Polſkie Woytowi, a Ławnikom nic nie ma bydź płacono. Tak iednak, aby w rzeczach letkich, iako o poſwarki, o zbicie, o uderzenie i razy ſine, które non minantur periculum vitæ, ani też aliqua mutilatio membri zaydzie, niepierwey Sąd Kryminalny ma bydź gaiony, ażby konſpekcyą Ławnicy z Cyrulikiem przyſięgłym Miaſtu uczynili, i enormitatem facti uyrzawſzy do Sądu donieśli. Proteſtacye także in actionibus criminalibus, in Judicio bannito, a nie apud Acta privatim w Domu, maią bydź czynione.

o Odkładach z Urzędu uczynionych.

CHoć kiedy z Urzędu bywa odkład wſzyſtkich Spraw, przecie też brano z oſobna pieniądze od ſtron tych, które przy tym bywały, co i od tego czasu nie ma bydź. Od odkładow też, ktòre przez Woyta, albo Ławniki ſię dzieią, nie ma bydź nic brano; chyba kiedy ſobie ſame ſtrony odkładaią, ma bydź dano po groszu Polſkim od ſtron oboyga.

Od wywołania kogo, albo odkazania z Miaſta iako ma bydź płacono.

PRzy achtowaniu albo wywołaniu kogo od pytania ſkaźni, nakładow żadnego końca ani miary nie było, a tak ten porządek, inakład takowy niechay będzie zachowan: od zeznania Ławnikow Podwoyſkiemu groszy dwa, temuż od czworga przywołania, i przyzna-

znania, groszy cztery maią bydź dane, a gdy przywołany ſię nie ſtanowi, z żałoby ſkaźń wychodzić ma. Na oſtatek pytano bydź ma: ieśli to ciało pochować maią, za które oboie ſkazanie ma bydź dano ośm groszy Litewſkich, z których Ławnikom na podział ſześć, a Pisarzowi dwa należeć będą. A ieśliby po takim wywołaniu ſublewacyey, albo gleytu kto kiedy potrzebował, o to przez Przyiacioły u Sądu gaynego, tak Woyta iako i Ławnikow publice prosić, którzy gdy wydadź pozwolą, nie więcey iedno dwa Czerwone Złote na ſtoł wezmą, z których ieden Woytowi, a drugi Ławnikom w równy podział præsentibus ma należeć.

o Winie Woytowſkiey i Ławniczey

GDyby ſię trafiło, iż przed Sądem, gdy ſię ſtrony prawuią, iedna drugiey, choćby też był ſam, albo iego Prokurator, albo Plenipotent, nałaiał, lub też ſwarliwemi ſłowy i dotkliwemi napadł, a toby Sąd ſłyszał, tedy niechay nie będzie wyciągana wina z osobna na każdego Ławnika, i na osobę Wóytową, ale za foldrowaniem Podwoyſkiego, i rozkazania Sądowego, ten który będzie nalezion winien, tylko iednę winę wſzyſtkiemu Sądowi ſpólnie Ławnikom i Woytowi, to ieſt dwadzieścia i pięć groszy, i ſzeląg ma odłożyć, ſtronie zaś, która zelżona będzie, winien takowy krzywdę odwołaniem oprawić, albo oczyszczeniem nagrodzić, póki prawo ſiedzi, a winy przerzeczoney połowica Wóytowi, a połowica Ławnikom na podział będzie należeć.

o Zelżeniu które z ſwarow pochodzi.

AIż w Sądzie Woytowſkim bywa nie mało trudności około zesromocenia ſłowy, bo gdzie ieden drugiego pozowie o zesromocenie, a pozwany przy, i zatym ſkazywano przyſięgę. Ale iż z świętego zwyczaiu w takich rzeczach nie bywa dopuszczona przyſięga, że obwiniony zaraz musiał dadź winę. A częſto bywa, iż iedna Niewiaſta zagniewawszy ſię pozywa trzy albo cztery Niewiaſty o zesromocenie, a ony wſzyſtkie tego ſię nieznaią, alić wnet każda z nich dla wypełnienia przyſięgi winę pokupywali. A tak w takowych ſprawach około zesromocenia, a zwłaszcza które ſię między lekkiemi oboiey płci Ludzi, osobliwie iednak między przekupkami przygadzaią, Wóyt niechay ſię w tym tak zachowa, aby uczynił rozſądek zgoła bez wſzelakich nakładow, a ſtrona która winna zoſtanie, będzie przeświadczona, niech ku temu przypędzi, aby ſtronę obrażoną temi przeprosiła ſłowy: żal-ci mi tego, co ſię ſtało z krewkości ludzkiey, a z zagniewania, bo nic takiego na ciebie nie wiem, proszę cię tedy dla Pana Boga odpuść mi. A gdy ſię to ſtanie, tedy Wóyt dla niepowściągliwości języka, będzie brał z ta-

kowych ludzi winy pieniężne po trzy grosze. Y gdzieby on który winien zostanie, tak przeczny był, iżby strony obrażoney przeprosić niechciał, tedy takowego siedzeniem karać, albo do Kuny wsadzić, a tak go długo niepuścić, aż to nagrodzi. Gdyby się iednak inter Personas honoratiores poswarki trafiły, to iest, między Osobami Kupieckiemi, i Jurgieltową czeladzią, także Cechowemi, i ich Towarzyszami, od tych ieśli się to in privato stanie, po groszy sześciu Litewskich, a ieśli in publico sowito ma bydź wzięto.

o Winach Woytowskich krwawych.

W Tey mierze gdzie idzie o rany wielkie śmiertelne, albo szkodliwe, Wóyt się ma tak sprawować w braniu win: to iest, ieśliby takowe rany były szkodliwe, z niebespieczeństwem zdrowia zdane, alboby strata członka iakiego nastąpiła, niechay będzie przezeń wzięta kopa Litewska winy. A gdzieby z tych ran umarł, a strony by na gardło nie instygowały, i bez wiadomości Urzędu by się pogodzili, za takowe tedy zabicie kop ośm winy ma bydź płacono. Co się ma o wszystkich innych Excessach, które za sobą pœnam capitis pociągaią, rozumieć. A ieśliby rany, albo takowe zbicie było nie barzo szkodliwe, tedy Woytowi groszy dwadzieścia cztery, winy ma bydź dano. A gdzie się trafi proste zekrwawienie, albo sinia rana mała, tedy się ma tam Woyt inaczey zachować, bo nie ma więcey brać winy, iedno groszy dwanaście, Gdzieby zaś in loco publico to się stało, tam ma bydź sowito mulcta wzięta.

o Prokuratorach.

PRokuratorowie maią bydź przysięgli, ale raz przysiągszy, tedy za tą przysięgą maią odprawować póki żyw, albo pókiby tego obowiązku z siebie nie złożył, którym zamierzona ma bydź zapłata, to iest, od ustania Sądow, albo odkładow, albo zawieszenia spraw, dosyć aby był Prokuratorowi dawan ieden grosz, ale od Prokuracyey, albo sprawowania iedney sprawy, którą sprawuie iednego dnia, tedy dosyć Prokuratorowi tak temu, który od powodowey, iako temu który od pozwaney strony, po cztery grosze, a którzyby Prokuratorowie przysięgać niechcieli, a wolnościami, albo exemptami Listow Naszych iakiemi się zasłaniali, maią ich od Sądu odegnać, a nie dopuszczać im spraw sprawować żadnych. Gdzieby zaś co inszego chcieli czynić, i posłusznemi nie byli, tedy przez Burmistrze, i Rayce, za dochodzeniem strony, maią bydź karani, i zawsze pod ich władzą zostawać. A ieśliby czyi Przyiaciel przyrodzony, albo krewny przed Radą, albo Sądem Gaynym chciał sprawować rzeczy czyie, takowe od przysięgi takowey wolne czyni, chyba tego ażby takowy wielu osobom posługował. Tutecznym Obywatelom, i też

Cu-

Cudzoziemcom, wolno będzie z sobą z inąd Prokuratory przywozić, którzy nie maią bydź taką przysięgą obowiązani, wyiowszy: by odprawiwszy taką sprawę tu by za się inne sprawy, albo rzeczy sprawowali, bo więc na ten czas będą winni na te obowiązki, iako i drudzy co tu mieszkaią.

Rota, jaką maią Prokuratorowie przysięgać.

JA N. przysięgam Bogu, iż Sędziemu chcę bydź posłuszny w tym, w czymem z Prawa powinien, a iż uprzeymie, wiernie, pilnie, cale, a bez wielkich odwłok, nie tym umysłem, aby się pienienie mnożyło, Urząd ten Prokuratorski będę sprawował, rzecz którą od mego Pryncypała przyymę, podług siły rozumu mego, sumnienia prawego, i iako może bydź według naylepszey rady bronić będę, a dowiedziawszy się Rad u iednego, drugiemu iey nie obiawię, ani się od niego obrócę, ale przy pierwszym stać chcę, aż do skończenia Prawa. Przysięgam też, iż obron dla Pryncypała mego podanych, także i Rady, i namowy w iego rzeczy mnie zwierzoney, albo poruczoney, żadnemu, a naywięcey stronie przeciwney, albo Prokuratorowi iey, albo tym którzy przy niey stoią, ani słowem, ani pisaniem, ani godłem iakim przez się, albo przez kogo inszym nie obiawię, ani się sam dam dobrowolnie przezwyciężyć ku szkodzie Pryncypała mego, a iż też wszystko insze chcę czynić, co na dobrego Prokuratora, albo mocnego człowieka, i obrońcę należy, a tego opuszczać niechcę, dla przyiaźni, nienawiści, miłości, nieprzyiaźni, darow, pożytkow, albo inszey jakieykolwiek rzeczy, tak mi Boże wspomoż, i wszyscy Swięci.

o Woytowskim Sądzie osobliwym Domowym

W Takowym Sądzie który Wóyt Doma odprawuje, żadney Sprawy i przyznania, przedaży, kupna, Kontraktow, Cessyey, Plenipotencyey, i inszych tym podobnych, któreby dziesięci kop przechodziły, Sądzić, i przyimować, ani żadnych Kunicznych (które się od tego czasu znoszą) albo Jntromissyey wyciągać nie ma. A że są małe, a bywaią między ubogiemi osobami, tedy ich musi za iednym terminem rozsądzić i rozprawić, bez nakładow wielkich, iako też bywaią takowe rozprawowane przed Burmistrze i Radą. A tak niechay dosyć będzie od pozwania Podwoyskiemu jeden grosz Polski, gdy w Mieście, a gdy na Przedmieściu groszy dwa Polskie, od zapisania także grosz dadź, i tamże od wszelakich Protestacyi injuriarum, & simplicium po groszy dwa Litewskich. Przytym i konspekcyi wszelakich, które sludzy przysięgli odprawuią, po groszy cztery Litewskich, ma bydź brano; od

których to konspekcyi dwa grosze, od zapisania Wóytowi, a drugie dwa ſludze, od relacyey należeć maią Pozwu też pisanego ieśliby kto potrzebował, nie ma bydź od niego więcey czterech groszy z pieczęcią brano. Wſzyſtkie też krzywdy, łaiania, zbicia, zranienia, o któreby ſtrona criminaliter czynić niechciała Sądowi Woytowſkiemu Domowemu, także i gaynemu, i z tych wina ſamemu tylko Woytowi należeć ma.

Od minut albo wypisow z Wóytowſkich Kſiąg albo Ławiczych wiele ma bydź płacono.

OD Minut albo wypisow Spraw wſzyſtkich, które ſię przed Sądem Woytowſkim oſobliwym dzieią, tak a nie inaczey ma bydź płacono; to ieſt: od Kontrowersyey pół Karty pisma bez pieczęci groszy dwa, a z pieczęcią groszy cztery, od całey Karty po obudwuch ſtronach napisaney bez pieczęci groszy cztery, z pieczęcią zasię groszy ſześć Litewſkich; co ſię też o Ławiczym Pisarzu w wydawaniu tych Extraktow ma rozumieć, aby tak a nie inaczey ſię ſprawował.

o Aresztach.

OD Areſztow które przez ſługę Urzędowego bywaią odprawowane, nie więcey gdy Relacyą do Kſiąg czyni, iedno po trzy grosze, ma bydź brano; a z tych Woytowi dwa grosze, ſludze zaś grosz należeć ma, gdzieby zaś o większą iak kop dzieſięć ſzło, tam areszt od Sądu nadolnego iść nie ma, ale to będzie Magiſtratus, albo Ławniczey powinności.

Od uwięzywania co am bydź płacono.

ZŁe zwyczaie około dawania uwiązywania maią bydź wyniszczone, bo przedtym gdzie komu było dano uwiązanie w ogrod, a przytym tam było kilka Domkow przynależących, tedy od każdego brano Domku zapłatę. A tak niechay iuż od tego czasu od uwięzywania w ogrod, poſpołu z kilką Domow, które przy nim ſą, a ku iednemu ogrodowi należą, żeby iedna zwykła zapłata była dawana, a gdy ſię przyda nie mało Dziedziców, powinowatych, i przyrodzonych ſobie w iedno Jmienie, albo ſtatek uwiązować, tedy Wóyt i Ławnicy maią przeſtać na iedney zapłacie zwykłey, od tych Oſob wſzyſtkich ſpołecznie złożoney, ale gdzie by ſię trafiło dawać, uwięzywanie obcym, a nie powinowatym Oſobom, któreby miały różne Prawo nabyte, niechay będzie płacono Woytowi, i Ławnikom z oſobna od każdey Oſoby zwykła zapłata.

Od Koni licowanych albo zapowiedzianych, a przed Urząd ſtawionych co ma bydź płacono.

AIż około koni licowanych, albo do Urzędu przywiedzionych wielkie bywały nakłady, a zwłaszcza gdy wiele bywało ich, a długo ie zatrzymywano, od każdego Konia z osobna, na każdy dzień i noc, musiało się płacić obornego, po groszy dwa, a tak od tego czasu, tylko grosz ma bydź płacono obornego, a za strawę na każdy dzień i noc, groszy dwa, ale przecię ieśliby kto tym czasem chciał takowego konia wziąć od Wòyta na rękoiemstwo, tedy mu to ma bydź dopuszczono, a od takowey płacy ma bydź wolen.

Około nakładow na pienia, albo na Prawo,

MIędzy nakłady takowe, ktòre skazuią na kogo, tedy ma bydź poczytano to, ktoby co wydał według ustawy Prokuratorom, albo coby wydał od wpisowania w Księgi, albo od minut, ktòreby z Ksiąg wybierał, w tey rzeczy należących, a wszakże to ma bydź według postanowienia wyżey opisanego, także też nakładek na drogi, na strawę ma bydź szacowan, a umiarkowan przez Urząd, albo Sąd przed ktòrym się strony prawuią.

o Podwoyskich.

POdwoyskich też łupiestwo słusznie ma bydź hamowane, i powściągnione, aby pòtym gdy od iedney strony za pozywanie swòy dochod wezmą, by za się od przeciwney (iako się pierwey działo) strony nie brali, ktòra rzecz dawa przyczynę wielkiey pieni, albo zayściu między Ludzmi, albo stronami, ktòraby była pierwiey pozwana, a tak iako skoro Podwoyskiemu zapłata iego, albo dochod będzie dan, tedy on pod swą wiarą, i przysięgą ma onego pozwać, kogo każą, a w tym nic nie ma brać od przeciwney strony, pod karaniem gdzieby to było nań prawem przewiedziono.

Nie ma nikt ieden przed drugim, zamawiać sobie Prokuratorow, i Podwoyskich.

KTemu też należy aby był odrzucon ten błąd, iż często iedna strona wszystkich, co ich iedno iest Prokuratorow, i Podwoyskie sobie zamawiali, i tam im co na to zadawali.

Od Testamentow i inszych Aktow, co ma bydź płacono.

OD Testamentow Woytowi, maią bydź dane piętnaście groszy, Litewskich obecnemu, Pisarzowi także obecnemu groszy dwanaście, a Ławnikom, ktòrzy będą obecni, a deputowani każdemu po sześć groszy. A od wszelkich inszych spraw na ktòreykolwiek Wòyt Ławniki z Pisarzem posłał, Woytowi absenti po sześć groszy, Pisarzowi też absenti sześć, Ławnikom także za instancyą strony tylom ile ich będzie deputowanych po sześciu, a sługom cztery grosze ma bydź płacono.

o Hergwercie, i Gieradzie.

HErgwerth i Gierada, nie ma bydź iuż od tego czasu osobno wydzielane, iedno wszystek statek, albo Jmienie, co po kim zostanie, bądź to po Męszczyznie, albo Białeygłowie, ma iść w równy dział między dzieci, albo potomki, na które on ten spadek przychodzi, tak na Męszczyznę, albo Białegłowy.

o Synie który przy Oycu pracuie, i żywności Oycu nabywa.

OYciec maiąc Syna posłusznego, a pracowitego, który przy Oycu pracuie, tak w Domu, iako i po drogach ieżdżąc handluie, i poczciwą pracą żywności Oycu nabywa, tedy Oyciec ieśli będzie chciał, może takowemu Synowi, po śmierci swey zewszystkiego Jmienia dziesiątą część, przed innemi dziećmi zapisać, a przecie w tym co zostanie Jmieniu, równy dział z inszemi dziećmi ma we wszystkim mieć.

Excepcya Sądow.

DLa częstych i gęstych Feryy świąt Kościelnych, często też bywaią Sądy limitowane, zaczym Ludziom sprawiedliwości świętey potrzebuiącym, wielka się przewłoka dzieie, co aby na potym nie było, dosyć na tym że święta Apostolskie Uroczyste, i inne które Kościoł święty Rzymski, a Dyecezya tamta obserwuie, będą święcone, inszych zaś, które sam Kościoł święci, mogą bydź bespiecznie Sądy odprawowane, i Dekreta ferowane. Na co dla lepszey wiary, do tego Listu i postanowienia Naszego, Pieczęć Naszę W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie Dnia iedenastego Miesiąca Marca Roku Pańskiego 1620. Panowania Krolewstw Naszych, Polskiego Trzydziestego Trzeciego, a Szwedzkiego Dwudziestego Siódmego Roku. Albrycht Stanisław Radziwiłł, Xiąże na Ołyce Podkanclerzy W X. L. Stefan Pac Pisarz W. X. L.

SUMMARYUSZ

DEkret J. K M. na Relacyach, w Warszawie Dnia 11. Marca iak i u Sądu Jchmość Panow Assesorow w Wilnie Dnia 14. Miesiąca Lutego Roku 1620. około rozłączenia Sądow Miasta Wileńskiego, z Łacinskiego na Polski zebrany. A. Naypierwey—

Obiaśnienie dwuch punktow, od których było u Sądu Jchmościow Panow Assesorow appelacyą założono, z Dekretu na Relacyach uczynionego.

MAgistrat, to iest Urząd Radziecki Wileński, sprawy i spory te właśnie, a nie którému inszemu Sądowi w Jzbie swey Burmistrzowskiey należy odprawowáć—
Zapieczętowania po zmarłey Ręce.
Jnwentarze i szacunki Dóbr.

Sta-

Stanowienie Opiekunow, i onych wyzwolenie,
Rachunki Opiekuńſkie, i wſzyſtkie między niemi zachodzące ſpory.
Doroſłym Lat przyznanie, Wdow i Sierot opatrzenie, i obrona.
Cechow i Rzemieślnikow porządki, i wſzczęte różnice, którekolwiek między Miſtrzami, i ich czeladzią, tak też towarzyszami będą zachodziły.
Tumultow i buntow Inkwizycye.
Między Sąſiadami rozdzielenie granic około Domow, placow, gruntow,
Oglądanie między niemi ſzkod ſtałych, albo które ſię ſtać mogą.
Uznanie ſporow, około ſtawienia nowych budowań, albo naprawy ſtarych.
Dozor rzeczy przedanych, na wagę, miarę, i łokieć fałſzywy. — Oſob oſierociałych, Szpitalow, Ubogich ſpraw opatrzność; Skargi Pana przeciwko ſługi, wzaiem ſługi przeciwko Panu, albo też insze ſprawy, i Rachunki między niemi; Zapisy przed Urzędem Burmiſtrzowſkim, i Radzieckim przyznane.

o Oſobach Magiſtratowych.

OSoby Burmiſtrzowſkie, Radzieckie, Ławnicze i Piſarſkie, Sądowi całego Magiſtratu Wileńſkiego, a nie inszemu we wſzyſtkich ſprawach podlegać maią.

Woytowi zaś z Ławnikami te Sprawy w Jzbie ich oſobney odprawować należy.

SPrawy Kryminalne i Cywilne, do wyłożonych Sądow należące, Teſtamenta, Kodycylle, przy których Ceremonie Prawa zwykły ſię zachować, oprócz tych, które ſię wyżey opisały, i które właśnie do porządku i Urzędu Burmiſtrzowſkiego, z pomienionego objaśnienia J. K. M. należą, maią odprawować. W Sprawach zaś więkſzych, i ważnieyszych, Ławnicy przed wydaniem wyroku doſkonałego, co zowią definitiva, albo na któryby ſię nie zgodzili, z Magiſtratem przez Poſłańce z pośrzodka ſiebie, maią ſię znosić i poradę brać. Jeśliby też kiedy ci Ławnicy, dla namow iakich od Magiſtratu byli wezwani, o rzeczach tylko które im będą przełożone, powinni iednoſtaynie ſię znosić. Wòyt na mieyscu ſwoim gdy do Sądow nie przybędzie, Namieſtnika z pośrzodku Magiſtratu podać, i zoſtawić będzie powinien.

Oboiemu Sądowi, i Woytowſkiemu Domowemu, poſpolite ſprawy.

WSzelkie przedaże, Kupna, uwiązania, Kwitacye, wlewki, Prawa, przyznania rozmaite na iakiékolwiek długi, ſłowne, cyrografowe zapisy, i wſzelakich Kontraktow, Sprawy naymu, Arędy, i z niey pochodzące ſzkody, przed którąkolwiek ławicą,

podług upodobania ſtrony. Tak też przed Urzędem Woytowſkim domowym, iednoby Summy kop dzieſięciu nie przenosiło, i te wyiąwſzy, które z opieki albo od Opiekunow przyidzie wyciągać, które właśnie ſamemu Magiſtratowi należą, wolno odprawować.

o Sądzie Woytowſkim Domowym.

WOyt też u ſwego Sądu Domowego w Mieście, a nie za Miaſtem będąc, ſprawy wſzelakie krzywd Cywilnych, od których iemu ſamemu wina, podług Wielkierza należy, ma wykonywać.

o Przyimowaniu, przez Piſarzow przyznania prywatnie u ſiebie w Kancellaryi.

PIſarze ieśliby co w Domu u ſiebie z pomienionych ſpraw za przyznaniem czyimkolwiek w Domu, a nie na Urzędzie zapisali, to ſamą rzeczą nie ma bydź ważono.

o Wielkierzu

NA oſtatek wyżey opisany Wielkierz, J. K. M. Pan Nasz Miłościwy potwierdza, i onego poprawę w punktach niektórych, z przyłożeniem inszych potrzebnych, obiaśnia. *Z* Dekretu Jchmościow Panow Aſseſorow, który J. K. M. P. N. M. iako ſprawiedliwy, i według Prawa wydany, we wſzyſtkim na Relacyach potwierdzić raczył, trzy punkta potrzebne wybrane.

APpellacye od Dekretu doſkonałego, co rzeczono definitiva, albo przeymuiącey Sprawy, to ieſt peremptoria, Wòyt z Ławnikami, do J. K. M. ma dopuszczać.

DEkreta albo ortele, przez Sąd Ławniczy zgodnie wynalezione, ogłoszone, i wydane, przy ſwey mocy nienaruszone oſtawać, i Woyt od Kaſsacyey tych ortelow wſtrzymać ſię, owſzem onże w wydaniu Dekretu, aby przy wſzyſtkich zgodnie Ławnikow, albo większey części wynalazku przyſtać, i Dekret przez nich naleziony wydadź będzie powinien. Piſarze i inni Urzędnicy, w braniu Urzędowych, i ſwoich dochodow, i win pieniężnych maią ſię według Wielkierza wyżey położonego zachować.

Przyim za wdzięczne ſtaranie Magiſtratu, a tym przykładem idąc, Prawa, ſwobod, Przywileiow, nie day naruszać, i owſzem w iedności ſtale ſtoiąc, według ſił twych, o przyczynienie uſiłuy. Miey ſię dobrze.

ZBIOR KONSTYTUCYI

Dla Miasta Wilna, tak w ogulności, jakoteż w szczegulności, oraz communicativè służących, a w Księgach pod tytułem: Volumina Legum *znayduiących się.*

Sprawy Mieyskie, aliàs Juris Magdeburgensis, Theutonici, & Culmensis, za Dworem maią bydź sądzone Roku 1578. Vol. 2. fol. 965.

Mieszczanie niegdzie indziey, ieno coram suo Magistratu, a Magistratus ex Officijs suis przed Królem; Exceptis ijs Causis, które są prawem pospolitym wyrażone, o które jure Terrestri sprawować się powinni. Jako i o te krzywdy, któreby ex re, & occasione bonorum Terrestrium, które jure hæreditario trzymaią, zachodziły, także in foro Terrestri respondere maią, 1611. Vol. 3. fol. 26.

Prawa potwierdzaiący Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, z Ar. 35. Roz: 3.

Mieyskie Bramy ktoby gwałcił, według Statutu Toruńskiego, ma bydź z nim postąpiono. Roku 1588. Vol: 2. fol. 1241.

Miastom Stołecznym Krakowowi, Wilnu, Lwowu, Poznaniowi, i Warszawie, Punkt Generalney Konfederacyi Warszawskiey, 1674. służący reassumowano in toto, & circa suas distinctas prærogativas, jura & privilegia &c. Vladislaj IV. Decreta konserwowano. Conf: Gener: Warszaw: 1733. Vol. 6 fol. 589.

Miastom W. X. Litt: Wszystkie Prawa, i Przywileje intuitu Liberæ Defluitationis, a mianowicie Konstytucyą 1673. Sub titulo Reassumptio, dawnych Konstytucyi reassumowano, i pænam Tysiąca kop Litt: na każdego, ktoryby iakieykolwiek kondycyi Człowieka, lądem, albo wodą, z towarami iadącego (oprócz Ceł Królewskich i Rzeczy Pospolitey na Seymach uchwalonych) śmiał insestować, irremissibiliter extendendam założono, i forum post Curiam Regis ukrzywdzonemu, lub Skarbowi W. X. Litt. naznaczono, Salvis Privilegijs, Ante Unionem, & Constitutionibus.

W Miastach W. X. Litt. Kupcy Codzoziemscy handel nie w przód maią prowadzić, aż przysięgną, i Onera płacić będą, i Juryzdykcyi podlegać mieyskiey 1678. Vol. 5. fol. 633.

Miasta W. X. od poboru, i myta na Koronę i W. X. Litt: uchwalonych uwolniono, okrom podatku od Wina, Miodu, Piwa, Przekupniow, i hultaiow i Rzemieślnikow Roku 1578. Vol. 2. fol. 985.

Na Kupce Miasta Wilna, żadne podatki, ani cła, ani pobory bez Seymu nie maią bydź nigdy stanowione; tegoż Roku 1578. Vol. Eod: & folio Eod.

Miastu Wilnowi, tak iako Lwowi, beśpieczeństwo obwarowano; względem loznych Ludzi i Bram zamykania 1601. Vol. 2. fol. 1513. i Roku 1661. fol. 759.

W Mieście Wilnie, Artykuły Jurisdykcyi Biskupiey; Zamkowey, i Mieyskiey dla zatrzymania pokoiu uczynione approbowano 1601. fol. 1513.

W Mieście, gdy Trybunał Główny sądzić się będzie, żadne Depaktacye nie maią bydź czynione, i Jurysdykcya Miasta tego w Prawach, i wszelkich sprawach swoich, żadney Konvulsyi ponosić niema Roku 1667. Vol. 4. fol. 993.

Approbowano Konstytucyą Roku 1667. in toto, de Securitate Miasta Wilna, ratione Gospod, depaktacyi Winiarzow, Rzeźnikow, i targowego 1678. Vol 5. fol. 633.

Miasto Wilno we wszystkich Prawach, i Prærogatywach z Krakowem porównano, że do żadnych Exakcyi okrom podatkow Rzeczy Pospolitey pociągane nie będzie, deklarowano 1678. Vol. 5. 632.

Miasto Wilno, penes suas immunitates, Vigore Praw, i Przywileiow ante, & post Unionem zachowano; 1690.

Miasto Wilno, przy dawnych Prawach, i Przywilejach ante, & post Unionem nadanych Super Jurisdictionem Magdeburgensem securitatem & immunitatem Ratusza zachowano 1717. Vol. 6. fol. 324.

Miasta Wileńskiego Osoby Magistratowe od płacenia sowitości w Subselliach Sądowych uwolniono 1726. Vol. 6. fol. 479.

Titulo Warunek Miast W. X. Lit. Roku 1764.
Titulo Ubeśpieczenie Miast W. X. Lit. Fori Roku 1768.
Miasta Wilna Osoby Magistratowe, krzywd swych jako Szlachta dochodzić mają. Roku 1568. 1581. 1601. 1607.

Są i dalsze Konstytucye w różnych przypadkach pro tempore, & circumstantijs stanowione; które ciekawy Czytelnik, in Voluminibus Legum umieszczone znaydzie.

REJESTR RZECZY

Znayduiących się w Zebraniu Praw, Miastu Stołecznemu Wilnowi służących:

REJESTR

Anno

REJESTR

REJESTR

Anno

REJESTR

REJESTR

Anno

REJESTR

REJESTR

A. 1586

REJESTR

REJESTR

